Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLIX
E
36
NAPOLI

X

36

ASCETICON
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ LIBRI DECEM.

Auctore ANTONIO DADINO ALTESERRA, *V. J. Profeſſore, & Decano Univerſitatis Toloſanæ.*

NAPOLI

PARISIIS,
Apud LUDOVICUM BILLAINE, in Palatio Regio.

M. DC. LXXIV.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

ILLUSTRISSIMO VIRO D.

GUILLELMO DE LAMOIGNON,

SENATUS PRINCIPI.

NON *alienum eſt*, PRINCEPS SENATVS ILLVSTRISSIME, *rei Monaſticæ opus tibi inſcribi. Principatus quem tenes, non præfectura & ſæcularis militia apud te eſt, ſed magis ſacerdotium & aſceticum inſtitutum. Laudamus & miramur Sacerdotes & Monachos, qui jugi-*

bus officiis intenti cæleſtem vitam ducunt in terris. quanto mirabilius Magiſtratum in foro Sacerdotem implere, in ſtrepitu rerum forenſium a Dei conſpectu non recedere, inter turbas & querelas litium libero cælo perfrui. Nam ſi quid indulges amicorum & literatorum converſationi, jucundior non eſt tibi ſermo quam de Deo & rebus piis. Inter hæc, SENATUS PRINCEPS ILLUSTRISSIME, *nihil de Reipublicæ ſtudiis omittis, Regi reddis quod ſuum eſt, quæ ſunt Dei Deo. Moſis exemplo perpetuus apud Principem pro populo interceſſor exiſtis, & ſalvo regiæ Majeſtatis obſequio, plebis ſolatio quaſi Tutor fidelis, & Parens bonus, amanter*

& conſiderate conſulis. Inter bellicos tumultus & regios triumphos auditur vox orantis Commodum Publicum; & Principi placet ſinceri prudentiſque affectus officium. Celebris fama de his vniverſam Galliam perſonat. Hæc ego qua vlatus & exiliens audio: ac ne populari lætitiæ deſim, hoc ſtudii & obſequii in te mei monumentum dico & addico,

CELSITVDINI TVÆ

Obſequentiſſimus & devotiſſimus
ANT. DADINUS ALTESERRA,
U. J. Profeſſor, & Deçanus
Univerſitatis Toloſanæ.

Toloſæ 27. Martii 1673.

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

PRÆFATIO. p. 1

CAP. I. MONASTICES ætas a temporibus Diocletianæ aut Decianæ perſecutionis. 3

CAP. II. *Monaſtices initia in Ægypto: inde ejus tranſitus in Syriam & Palæſtinam.* 6

CAP. III. *Incrementa Monachiſmi per totum orbem terrarum. Monachi per Baſilium ex eremo evocati, ut opponerentur Arianis.* 9

CAP. IV. *Proceſſus Monachiſmi in Gallia, Anglia, Hiſpania & Germania. Curſerius in Occidente Monaſtice profecit.* 14

CAP. V. *Monachorum nomen quando notum. Monachi unde dicti. Monachorum varia nomina: ἀσκηταὶ, Nonni, Sancti.* 17

CAP. VI. *Duo præcipua genera Monachorum, Anachoretæ & Cœnobitæ. In Ægypto tertium genus Monachorum, quod Remoboth dicunt vel Sarabaitas. Quid diſtent Anachoretæ ab Eremitis.* 19

CAP. VII. *Varia genera Eremitarum, μεμοεῖται, στηλῖται, incluſi, ἀκοίμητοι.* 24

CAP. VIII. *Eremitarum & Cœnobitarum comparatio. A Cœnobitis quid diſtent Synoditæ.* 29

CAP. IX. *Monachiſmi propagatio in Oriente per Baſilium, in Occidente per Benedictum. Studium Romanorum Pontificum laudatur in conſtruendis monaſteriis, etiam Monachis Græcis.* 33

CAP. X. *Agnatio variorum Ordinum, Camaldulenſium, Grandimontenſium, Cartuſianorum, Ciſtercienſium. Ciſtercienſes albo colore diſtincti a Benedictinis. Ciſtercienſibus aggregantur varia monaſteria Benedictina. Propagatio Ciſtercienſium.* 39

CAP. XI. *Quadriga Ordinum Mendicantium. Fratres Prædicatores, Fratres Minores, Carmelitæ, Auguſtiniani.* 45

CAP. XII. *Origo, propagatio, & reſtitutio Canonicorum Regularium.* 48

CAP. XIII. *Varii Ordines militares inſtituti.* 55

CAP. XIV. *Lapſus Monachiſmi, ac ejuſdem variæ cauſæ & remedia.* 58

CAP. XV. *Variæ monaſteriorum reformationes per tempora. An inviti compellendi ſint ad reformationem.* 66

CAP. XVI. *Monaſteria debent reformari in ſuo Ordine, ſi fieri poſſit. Translatio monaſteriorum de uno Ordine ad alium.* 72

CAP. XVII. *Monaſteria reformanda in ſuo Ordine. Sæculariſatio monaſteriorum.* 76

CAP. XVIII. *Monachi ex eremo acciti ab Epiſcopis. Approbatio religionum quando petita a Summo Pontifice.* 78

LIBER SECUNDUS.

CAP. I. ABBAS, ἀρχιμανδρίτης, *Pater, nomen commune Præfectis monaſterii & Canoniæ regularis.* 81

CAP. II. *Ætas, qualitas, ordo Abbatum.* 83

CAP. III. *Officium & poteſtas Abbatum.* 85

CAP. IV. *Officium & poteſtas Abbatis. Ejus juriſdictio in Monachos.* 88

CAP. V. *Juriſdictio Epiſcopi in Monachos.* 91

CAP. VI. *Abbates Commendatarii. Origo & abuſus Commendarum.* 94

CAP. VII. *Abbates laici.* 97

CAP. VIII. *Prior Conventualis,* ἡγούμενος. 101

CAP. IX. *Prior Clauſtralis, ejus officium & poteſtas. Decanus, ejus officium.* 103

CAP. X. *Magiſter Novitiorum, ejus officium & poteſtas.* 107

CAP. XI. Ἔξαρχοι *Monachorum, Provinciales & Generales Ordinum.* 109

CAP. XII. *Abbatiſſa & Præpoſita ſeu Prioriſſa, utriuſque officium.* 112

CAP. XIII. *Vicarii ſeu Rectores Monialium: iidem dicti Patres ſpirituales vel Patriarchæ. Earumdem Confeſſarii ordinarii.* 114

CAP. XIV. *Electio Abbatis penes Monachos. Abbas eligendus de gremio, ſi fieri poſſet. Confirmatio Abbatis electi ad quem pertineat.* 115

CAP. XV. *Benedictio Abbatum. Effectus hujuſmodi benedictionis.* 120

CAP. XVI. *Renunciatio & depoſitio Abbatum. Formula depoſitionis.* 123

CAP. XVII. *Advocati monaſteriorum, & eorum officium.* 126

LIBER

LIBER TERTIUS.

CAP. I. VARIÆ appellationes Monachorum : ἀσκηταὶ, ἡσυχασταὶ, ἱκεταὶ, θεραπευταὶ, ἐγκεκλεισμένοι, *Sancti, Nonni, Fratres, Servi Dei, Religioſi.* 133

CAP. II. *Sacræ Virgines ab Apoſtolis. Earum variæ appellationes. Nonnæ, Aſcetriæ, Caſtimoniales, Sanctimoniales, Velatæ, Dominæ, Sorores, Ancillæ Dei. Virgo Deipara unde Alma dicta.* 140

CAP. III. *Sacrarum virginum varia genera. Recluſæ, Canonicæ, Canonicæ ſæculares, Virgines privatæ, Viduæ velatæ.* 144

CAP. IV. *Pſeudovirgines & Pſeudomonachi hæreticorum.* 148

CAP. V. *Converſi, Fratres laici : eorum origo & munia. Oblati ſeu Donati : eorum inſtitutum approbatum ab Urbano II.* 150

CAP. VI. *Conjugati Converſi.* 154

CAP. VII. *Confratres Monachorum. Jus fraternitatis.* 155

CAP. VIII. *Monachi primis ſæculis extra Clerum, a Syricio allecti ad Clerum.* 157

CAP. IX. *Monachi primis ſæculis imperiti litterarum, poſtea eruditiſſimi. Scriptores in monaſteriis : inde copia librorum.* 160

CAP. X. *De Monachis varia judicia paganorum & Judæorum. Hæretici infenſi Monachis.* 163

CAP. XI. *Monachi ab initio viles & contempti. Julianus Parabutes hoſtis Monachorum. Ne ii ex-*

é

heredentur, Conſtitutione vetitum. 167

CAP. XII. *Variæ perſecutiones in Monachos. Monachi ad militiam coacti. Conſtitutio Valentis de Monachis revocandis ad munera municipalia. Perſecutio in Fratres Prædicatores & Minores.* 168

CAP. XIII. *Perſecutio in Monachos ab Epiſcopis. Notatur durities Epiſcoporum.* 172

CAP. XIV. *Monachi infeſti Epiſcopis. Ne Epiſcopi accuſentur a Monachis.* 174

LIBER QUARTUS.

CAP. I. POSTULANTIUM *vocatio probanda antequam admittantur. Eis legatur regula.* 177

CAP. II. *Quinam recipiendi in monaſterium.* 179

CAP. III. *Profeſſionis regularis tempus.* 184

CAP. IV. *Novitii dicti Pulſantes, Incipientes,* ἀρχάριοι, ἐισόφοροι. *An pro religioſis habeantur.* 188

CAP. V. *Ne quid exigatur pro ingreſſu monaſterii. Ne plures Monachi recipiantur, quam res monaſterii ferre poſſunt.* 190

CAP. VI. *Profeſſionis ſolemnia. Alia expreſſa, alia tacita.* 191

CAP. VII. *De Profeſſione ſingularia quædam. Profeſſio repetita.* 195

CAP. VIII. *Merita & effectus Profeſſionis regularis.* 200

CAP. IX. *Monachum facit aut propria Profeſſio, aut paterna devotio ſeu oblatio. Ritus oblationis liberorum manu involuta*

palla altaris. 206

Cap. X. *Conſecratio Virginum.* 208

Cap. XI. *In Profeſſione tria vota ſolemnia, obedientiæ, paupertatis, caſtitatis: his adde quartum, ſtabilitatis.* 211

Cap. XII. *Votum paupertatis, unum e tribus votis religionis.* 214

Cap. XIII. *Votum caſtitatis, unum e tribus votis regularibus.* 218

Cap. XIV. *Votum ſtabilitatis quartum votum Benedictinorum. Arguuntur Monachi vagi & nundinatores reliquiarum.* 222

Cap. XV. *Apoſtaſiæ vitium. Ejuſdem pœnæ.* 225

Cap. XVI. *An Summo Pontifici liceat diſpenſare contra votum ſolemne religionis.* 230

Cap. XVII. *Damnantur qui liberos vel alios a religione avertunt.* 231

LIBER QUINTUS.

Cap. I. Communis *vita Monachorum utriuſque ſexus.* 233

Cap. II. *Vitæ communis pars melior communis oratio & pſalmodia. Duplex officium, matutinum & veſpertinum. Ritus Monachorum orandi & pſallendi. Perpetuum officium.* 236

Cap. III. *Oratio ad calculum, oratio mentalis, olim apud Monachos in uſu.* 245

Cap. IV. *Orationis comes lectio ſacrorum librorum. Lectionis delectus.* 246

Cap. V. *Collationum uſus Monachos inter.* 248

Cap. VI. *Sacræ communionis uſus apud Monachos varius pro tempore.* 249

CAP. VII. *Manuum opus Monachorum, ejuſdem ratio: modus operis, variæ ſpecies operis.* 252

CAP. VIII. *An Monachis manibus operandum eſſet, diſputatum.* 258

CAP. IX. *In Occidente an Monachi manibus operati ſint.* 259

CAP. X. *Scholæ in monaſteriis: ſcholæ interiores & exteriores.* 263

CAP. XI. *Vitæ Monachorum aſperitas: panis paximatius: modus panis & vini: tempus refectionis hora veſpertina vel nona.* 267

CAP. XII. *Cibum præcedit & ſequitur oratio apud Monachos: refectionis comes lectio ſacrorum librorum.* 275

CAP. XIII. *Jejunium Monachorum uſque ad ſolis occaſum.* 277

CAP. XIV. *Monachis vnum dormitorium, χαμεύνια. Matta, mattula, ſtratum e junco, Græcis* ψιάθιον. *Somni tempus.* 281

CAP. XV. *Meridiatio & aliæ relaxationes Monachorum.* 285

CAP. XVI. *Balnearum & medicinæ vſus an probetur in Monachis.* 287

CAP. XVII. *Veſtis Novitiorum & Monachorum diſtincta: veſtes variæ Monachorum, colobium, cuculla, melote, maforte, analabus, pallium, floccus.* 289

CAP. XVIII. *Monachi alii nudipedes, alii ſandaliis vſi. Evectio Monachorum in mulis & aſinis.* 298

CAP. XIX. *Benedictini Monachi nigri: Ciſtercienſes albati, tum griſei.* 300

CAP. XX. *Ne Monachi veſtem deponant. Monachi Epiſcopi facti veſtem non mutant.* 302

CAP. XXI. *Monachi alii comati, alii raſi, alii tonſi in modum coronæ.* 305

Cap. XXII. *Monachorum mors in cinere & cilicio: eorumdem funus & ſepultura in Capitulo.* 307

LIBER SEXTUS.

Cap. I. Variæ *regulæ monaſteriorum. Regulam Benedicti fere ſecuta ſunt omnia monaſteria Occidentis. Regulæ frequens lectio in Capitulo.* 311

Cap. II. *Primis ſæculis Monachi erant in poteſtate Epiſcopi. Abbatis juriſdictio in Monachos.* 320

Cap. III. *Variæ pœnæ regulares, abſtentio a communione menſæ & orationis, jejunium, μετάνοια, proſtratio, regradatio, excommunicatio, coercitio virgarum & alaparum, cuſtodia.* 322

Cap. IV. *Correctio fratrum in Capitulo. Lectio regulæ in Capitulo.* 327

Cap. V. *Capitulum generale Ciſtercienſium quotannis. In aliis Ordinibus receptum ex Concilio generali Lateranenſi triennio quoque.* 329

Cap. VI. *Viſitatio monaſteriorum diſciplinæ vinculum.* 331

Cap. VII. *Solitudo Monachorum, & ejus utilitas. Monachis fugienda conſuetudo ſæcularium, maxime mulierum: Sanctimonialibus etiam medicorum.* 333

Cap. VIII. *Ne mulieres ingrediantur ſepta monaſterii. Laici non ingrediantur clauſtrum ſine duce & cuculla.* 336

Cap. IX. *Clauſura Sanctimonialium reſtituta.* 338

Cap. X. *Ut Monachi bini procedant* 340

Cap. XI. *Monaſteria duplicia vetita.* 342

CAP. XII. *Obſervatio ſilentii, diſciplinæ prior gradus.* 343

CAP. XIII. *Cilicium interior tunica Monachorum. Notantur qui exteriorem geſtabant.* 346

CAP. XIV. *Monachi catenis ferreis vincti.* 348

CAP. XV. *Uſus diſciplinarum notus antiquis Patribus, reſtitutus a Petro Damiani. Diſciplinæ vapulatio in Capitulo.* 350

CAP. XVI. *Humilitatis ſtudium commendatur in Monachis, μετάνοια, proſtratio, oſcula pedum hoſpitum adventantium, ſeſſio humi.* 353

CAP. XVII. *Monachorum reverentia & obſequium erga Epiſcopos & Preſbyteros.* 356

LIBER SEPTIMUS.

CAP. I. VARIÆ appellationes *Monachorum, Philoſophi chriſtiani, angeli, martyres, θεραπευταί, Nonni, Patres, καλόγηροι, Monachi ſancti, Canonici, religioſi. Eremus arx Eccleſiæ, ſcala Paradiſi.* 359

CAP. II. *Primis ſæculis Monachi erant extra Clerum. Conſtitutione Syricii hi in Clerum admiſſi. Cur Monachis imperatum mulieres & Epiſcopos fugere.* 363

CAP. III. *In Monachis ordinandis notabilia quædam.* 367

CAP. IV. *E Monachis millia Epiſcoporum. Judicium Chryſoſtomi de Epiſcopis e Monachis promotis.* 370

CAP. V. *Monachi ab initio viles & contempti. In Monachis genus non ſpectandum. Monachi genere clariores.* 373

CAP. VI. *Monachi ex Epiſcopis. Seniorum e cœnobiis ſeceſſus in eremum. Laicorum ſeceſſus.* 378

CAP. VII. *Gratia curationum, & Clerum exorcizandi datur Monachis.* 380

CAP. VIII. *Monachorum judicium ſpectatum in rebus fidei & Eccleſiæ. Principum, Epiſcoporum & plebis cultus erga Monachos.* 382

CAP. IX. *Reverentia Monachorum inter ſe. Ordo Monachorum ſpectatur a die Profeſſionis. Ordinum regularium gradus.* 385

CAP. X. *Monachi gaudent privilegiis Clericorum. Monachi exempti a juriſdictione Epiſcopi, a decimis laborum ſuorum. Excuſantur a tutelis & curationibus: immunes a vectigalibus.* 387

CAP. XI. *An monaſteria exempta ſint a lege diœceſana. Explicatur canone 3. Concilii Ilerdenſis.* 392

CAP. XII. *Origo & cauſa exemptionum, earum vis & effectus. Romanus Pontifex ordinarius exemptorum. Exemptionum clades. Exemptionibus modus impoſitus.* 395

CAP. XIII. *Monaſteria ſunt in mundeburde regio. Horum cauſæ pertinent ad curiam Principis.* 401

CAP. XIV. *Abbates Patres & Magiſtri. Abbatum jura Epiſcopalia. Abbatum varia privilegia.* 403

CAP. XV. *Abbatum inſignia Epiſcopalia: his modus adhibitus a Clemente IV. Abbatum ſigillum authenticum.* 407

CAP. XVI. *Quando Abbates vocati ad Concilia generalia.* 409

CAP. XVII. *Officiales temporales, ſtipatus Abbatum.* 411

LIBER OCTAVUS.

CAP. I. UTILITAS *Monachorum. Monachi everſores paganiſmi, defenſores fidei Catholicæ.* 413

CAP. II. *Monachorum preces publicæ. Eorum conſilio uſi Imperatores. Monachi defenſores & adjutores Epiſcoporum.* 416

CAP. III. *Monachi interceſſores pro reis, & pro plebe. Interceſſiones Eccleſiaſticæ.* 419

CAP. IV. *Monachi poſſunt curam animarum exercere, ex diſpenſatione Apoſtolica. Habent jus prædicandi, & pœnitentias miniſtrandi, de licentia ordinarii.* 421

CAP. V. *Scholæ in Monaſteriis. Scholæ exteriores, interiores.* 423

CAP. VI. *Baptizandi vel ordinandi inſtituti in monaſteriis.* 425

CAP. VII. *Monachi defenſores Romanorum Pontificum in ſchiſmate.* 427

CAP. VIII. *Pia inſtituta monaſtica ſuſcepta ab Eccleſia. Monachi utiles Reipublicæ.* 429

CAP. IX. *Monachi ſcriptis illuſtrant Eccleſiam. Hiſtoriæ ſcriptores.* 430

CAP. X. *Monachi colunt hoſpitalitatem. Ritus ſuſcipiendi hoſpites. In adventu hoſpitum ſolvebatur jejunium. Hoſpitalitati modus imponendus.* 436

CAP. XI. *Societas cum fratribus. Societas inter monaſteria & Eccleſias.* 442

CAP. XII. *Monaſteria loca pœnitentiæ. Detruſio in monaſterium pœnæ cauſa. Epiſcopi & Preſbyteri depoſiti traditi monaſterio*

naſterio ſolatii cauſa. 446

Cap. XIII. *Mulieres recluſæ in monaſterium pœnitentiæ cauſa.* μετάνοια. 449

Cap. XIV. *Militiæ munus Regi præſtatur ab Abbatibus.* 450

LIBER NONUS.

Cap. I. Cellæ, *monaſteria. Horum variæ appellationes, cœnobia,* φροντιστήρια, *mandræ,* ἡσυχαστήρια, ἀσκητήρια. *Lauræ quid diſtent a monaſteriis.* μοναὶ, *caſæ Dei. Monaſterium vox communis habitaculis Monachorum, & Canonicorum regularium.* 452

Cap. II. *Monaſteria non debent conſtrui ſine auctoritate Epiſcopi: etiam deſideratur auctoritas pontificia & regia.* 456

Cap. III. *Ne monaſteria conſtruantur ſine dote idonea. Doti Eccleſiarum & monaſteriorum conſultum.* 458

Cap. IV. *Jura patroni ſeu fundatoris monaſterii.* 459

Cap. V. *Epiſcopi fere ſinguli habuere ſuum monaſterium. Zelus Epiſcoporum in conſtruendis monaſteriis. Romanorum Pontificum, Regum & privatorum in eadem re Zelus laudatur.* 460

Cap. VI. *Situs monaſteriorum in montibus & inſulis qualis eligendus, ex regulis Joannis Chryſoſtomi & Benedicti. Inſana ædificia Monachis probibentur.* 463

Cap. VII. *Officinæ & partes monaſteriorum, Oratorium, Clauſtrum, Capitulum.* 466

Cap. VIII. *Aliæ officinæ monaſteriorum: Refecto-*

rium, Dormitorium, Cellarium, Coquina, Veſtiarium. Cellerarii, Camerarii officium. 469

CAP. IX. *Aliæ officinæ monaſteriorum: Valetudinarium ſeu Infirmarium. Infirmarii officium. Auditorium ſeu Locutorium, Lavatorium ſeu Balneum, Cella hoſpitum. Hoſpitalarius. Cellarium ſeu Cuſtodia, Armarium, id eſt, Bibliotheca.* 474

CAP. X. *Officiales monaſteriorum, Cellerarius, Camerarius, Hoſpitalarius, Infirmarius, OEconomus ſeu Procurator monaſterii, Hebdomadarius.* 477

CAP. XI. *Cellæ ſeu Prioratus. Obedientiæ ad tempus dari ſolitæ ad nutum Abbatis. Præſtant cenſum majori monaſterio. μετόχιον. Cellæ extra monaſterium ſynagogæ diaboli.* 481

LIBER DECIMUS.

CAP. I. STIPES *fidelium in Monachos, quas Diaconiam vocabant. Monaſteria accipiunt annonas e fiſco. Poſſeſſione prædiorum interdictum Monachis. Portiones fratrum ἀδελφᾶτα. Præbendæ fratrum. Præbendæ Monachis conceſſæ in Eccleſiis ſæcularibus.* 485

CAP. II. *Diſtinctio beneficiorum ſæcularium & regularium. Status beneficiorum præſcribitur quadraginta annis. Regularia regularibus, ſæcularia ſæcularibus. Beneficia regularia ad tempus. Monachi poſſunt eligi in Epiſcopos.* 488

CAP. III. *Collatio portionum & beneficiorum re-*

gularium pertinet ad Abbatem. In his ſit devolutio. 490

CAP. IV. *Beneficia regularia alia ſunt majora, ut Abbatia, Prioratus conventualis & clauſtralis: alia minora, ut Prioratus extra clauſtrum, ſeu Obedientiæ.* 492

CAP. V. *Inter beneficia regularia cenſentur Præceptoriæ ſeu Commendæ Ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani: hæ ſunt ad vitam. Harum collatio pertinet ad Magiſtrum Ordinis. In his non ſit devolutio.* 493

CAP. VI. *Peculium Monachorum acquiritur monaſterio vel Abbati. Vitium peculiaritatis, jus ſpolii.* 494

CAP. VII. *Prædia Monachorum grangiæ. Eccleſiæ parochiales & decimæ tributæ Monachis. Harum regimen penes Vicarium perpetuum. Redemptio altarium.* 496

CAP. VIII. *Monachi dotati latifundiis. His interdictum Monachis, Conſtitutione Manuelis Comneni.* 497

CAP. IX. *In monaſteriis Præbendæ adſcriptæ etiam fidelibus laicis egentibus, vel Epiſcopis ſedibus ſuis pulſis, fundatoribus vel beneficis, quæ Græcis ἀδελφάτα. In Gallia juris regii eſt militem veteranum imponere ſingulis monaſteriis, quem vocant Oblatum.* 499

SUMMA PRIVILEGII
REGIS CHRISTIANISSIMI.

CAUTUM eſt auctoritate Regis, ne quis in ipſius regno, aliiſve locis ejus ditioni ſubjectis, intra annos decem a die publicationis exemplarium numerandos, librum, qui ſic inſcribitur: *Aſceticon, ſive Originum rei Monaſticæ Libri decem*, abſque ANTONII DADINI ALTESERRÆ, U. J. Profeſſoris, & Decani Univerſitatis Toloſanæ, permiſſu excudat, aut vendat: qui ſecus fecerit, mulcta ei indicta, prout amplius in ipſo diplomate regio continetur, dato Verſaliis, die 15. menſis Decembris anni 1674. & ſignato de mandato Regis, DE HAUDESENS.

Prima editio abſoluta fuit die 6. Septembris anni 1674.

ASCETI-

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ
LIBER PRIMUS.

PRÆFATIO.

IAm olim miratus ſingularem Dei providentiam in diſponendis variis ordinibus Eccleſiæ, & inſtituendis Monachis in opem & ſubſidium Eccleſiæ; & memoria ſæpius recolens, quibus & quam parvis initiis Monachi ex Ægypti finibus in vniverſum orbem ſeſe effuderint, & ex eremo tranſierint in vrbes & oppida, & provincias vniverſas occuparint, ita vt eremus videretur ſeſe commiſcuiſſe Eccleſiæ; mirabilem abſtinentiam, & cæteras virtutes Monachorum cogitans, quæ tantæ erant, vt in carne angeli viderentur: delectatus etiam lectione Patrum tum

Græcorum, cum Latinorum, maxime Hieronymi, Theodoriti, Palladii, Ruffini, Severi Sulpitii, Gregorii M. Jo. Moſchi, & aliorum, qui de vitis Aſcetarum eleganter & ſumma fide ſcripſere; allectus etiam crebris hac de re ſermonibus reverendi Patris & avunculi mei Nicolai Albaſpinæ, viri piiſſimi & eruditiſſimi, Ordinis D. Franciſci, & Exprovincialis provinciæ Toloſanæ, quem maximo ſtudiorum damno infelici & immaturo funere raptum fere adoleſcens amiſi; conſilium cepi, quod nunc adjuvante Domino aggredior, Aſcetica ſeu Origines rei monaſticæ tradere: ad hæc invitatus quoque deſiderio & hortatu amicorum & familiarium, qui hoc operis a Profeſſore vtriuſque Juris non alienum duxere, cum Juriſprudentia ſit, Juris divini & humani ſcientia, & quod pertinet ad Regulares ſit pulcherrima pars Juris canonici. Tu, Lector, propoſitum grato & benevolo animo ſuſcipe, & ſi juvat, ora pro auctore, vt hoc opus ei proſit ad ſalutem & veniam peccatorum, ſimulque ad laudem & emolumentum Monaſtices.

CAPUT I.

Monaſtices ætas a temporibus Diocletianæ aut Decianæ perſecutionis.

REGNA & Imperia ſuas habent ætates, parvis creſcunt initiis, & latius terminos fundunt: cum excreverint per tempus, durant in ſuo ſtatu; tandem vergentia in ſenium dilabuntur. Eadem fere fuit ſors monaſticæ religionis. Tenuiora fuere ejus exordia in eremo: inde creſcente nominis fama, vrbes & provincias pervaſit, & ad vltimas oras orbis terrarum penetravit. Verum vt ſe habent res humanæ, diutius in eo ſtatu non ſtetit, re recenti incaluit, ſed temporis lapſu refrixit: penitus defectura, niſi ſubinde reſtituta eſſet ſtudio & vigilantia Pontificum & Principum, qui religionis obſervantiam cura ſua dignam ſemper exiſtimarunt. Scripturo igitur de re monaſtica mihi congruens viſum eſt, primum origines & incrementa Monachiſmi explorare, ne ignoretur origo rei quæ eſt totius operis argumentum, & vt efformetur qua par eſt diligentia, typus religionis, quæ perfecte noſci non poteſt, niſi noſcas ejus origines, incrementa & caſus. Eccleſia ab Apoſtolis inſtituta eſt in ordine Clericorum, quorum vita ei ſimilis erat, quæ nunc eſt propria Monachorum. Clerici enim, imo & fideles omnes in commune vivebant, & victus cauſa ſua conferebant, Act. 4. Sed ſi verum amamus, nondum notum fuit nomen vel inſtitutum Monachorum, & de his nullum veſtigium extat apud Scriptores apoſtolicorum temporum. Quod enim ſcriptum eſt ab Hieronymo de Scriptor. eccleſ. cap. 11. & Caſſiano de inſtitut. cœnobior. lib. 2. cap. 5. Sozomen. lib. 1. cap. 13. & aliis, Monachos Ægyptios a B. Marco Evangeliſta, & primo Alexandrino Epiſcopo, vivendi formam accepiſſe: non ita accipiendum eſt, vt credamus Monachos ab Apoſtolis exordium ſumpſiſſe; ſed potius quaſi dictum eſſet, Monachos exemplo Apoſtolorum perfectionis evangelicæ ſtudio ardentes, vitæ apoſtolicæ genus, quod tale erat, vt nihil proprium

habercent, & omnia cum fratribus communia ducerent, reſtituiſſe. De cætero enim Monachorum nomen & inſtitutum ignotum fuit longo poſt Apoſtolos tempore. Et quod etiam Philo de vita contemplativa ſcriptum reliquit, de quibuſdam viris Ægyptiis, qui vitam colebant fere ſimilem ei, qua vtuntur Monachi, per quos & Monachos depingi voluit Euſebius lib. 2. cap. 12. pertinet tantum ad Chriſtianos, quorum nomen forte diſſimulavit Philo, ne homo Judæus videretur probare Chriſtianam religionem, & in ſe excitaret invidiam & inſidias Judæorum, quibus nomen Chriſti & ejus cultorum ſciebat exoſum. Nec modo ab Apoſtolis, ſed etiam e veteri Teſtamento, nimirum ab Elia, Elizeo, Rechabitis, Nazareis & Joanne Baptiſta ſtemma ſuum repetere nituntur, eodem fere ingenio, quo ſæculares, dum ſe commendant de antiquitate generis. Nec carent auctoribus, quos inter Hieronymus ad Paulinum: *Nos autem habeamus propoſiti noſtri principes Paulos & Antonios, Julianos, Hilarionem, Macarios; & vt ad Scripturarum auctoritatem redeam, noſter princeps Helias, noſter Heliſeus, noſtri duces filii Prophetarum, qui habitabant in agris & ſolitudinibus, & faciebant ſibi tabernacula prope fluenta Jordanis.* Et idem ad Ruſticum Monachum: *Filii Prophetarum quos Monachos in veteri Teſtamento legimus, ædificabant ſibi caſulas propter fluenta Jordanis, & turbis vrbium derelictis, polenta & herbis agreſtibus victitabant.* Et Iſidorus de eccleſiaſticis officiis lib. 2. cap. 15. *Quantum enim pertinet ad auctoritatem veterum Scripturarum, hujus princeps Elias, & diſcipulus ejus Elizæus fuerunt, ſive alii Prophetæ, qui habitabant in ſolitudine, vrbibuſque relictis faciebant ſibi caſulas prope fluenta Jordanis. Hujus etiam propoſiti in Evangelio Joannes Baptiſta extitit, qui eremum ſolus incubuit, locuſta tantum & agreſti melle nutritus.* Sed hæc omnia fuerunt tantum ſimulacra vitæ monaſticæ, nec Monachi Chriſtiani poſſunt laudare auctores homines veteris Teſtamenti, quod lege evangelica omnino evacuatum eſt. Et ſatis eſt, ſi admittamus eos adumbraſſe figuram Monachorum, quorum longe perfectius fuit propoſitum ſolemnitate & religione voti. Nec Monachorum origo altius repetenda eſt quam a temporibus Diocletianæ aut Decianæ perſecutionis, quæ omnium quæ anteceſſerant,

cruentiſſimæ fuere. Per hæc tempora graſſante furore perſecutionis per univerſum orbem Romanum, infinitus prope numerus fidelium, metu tormentorum, & diffidentia virium ſuarum ſeceſſit in ſolitudinem, maxime in Ægypto. Tum Paulus Ægyptius ſecutus conſilium evangelicum: *Si vos perſecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam*, Matth. 10. receſſit in vaſtam ſolitudinem, & adjuvante Domino, neceſſitatem vertit in conſilium, & ſuo exemplo Eremitarum & Monachorum inſtitutum ſtabilivit. Hieronymus in vita ipſius Pauli init. *Inter multos ſæpe dubitatum eſt, a quo potiſſimum Monachorum eremus habitari cœpta ſit. Quidam enim altius repetentes, a beato Elia & Joanne ſumpſere principium, quorum & Elias plus nobis videtur fuiſſe quam Monachus, & Joannes ante prophetare cœpiſſe, quam natus: alii autem, in quam opinionem vulgus omne conſentit, aſſerunt Antonium hujus propoſiti fuiſſe caput, quod ex parte verum eſt. non enim tam ipſe ante omnes fuit, quam ab eo omnium incitata ſunt ſtudia.* Paulus patria Ægyptius ſub Decio & Valeriano fugiendæ perſecutionis cauſa ſeceſſit in eremum: dum perſecutionis finem præſtolaretur, neceſſitatem in voluntatem vertit. Et Joannes Chryſoſtomus in Acta Apoſtolorum homilia 24. ὅτι κατὰ τὸν διωγμὸν τὸν παλαιὸν ἦν ἰδεῖν ὄντως χριστιανοὺς ἄνδρας, οἱ μὲν ἐν μνήμασι καὶ τάφοις, οἱ δὲ ἐν ἐρημίαις ἐκρύπτοντο. *In perſecutione antiqua licebat videre veros Chriſtianos: alii quidem in ſepulcris & monumentis, alii vero in ſolitudinibus latebant.* Et Sozomenus libri 1. cap. 13. ἄλλοι δὲ φασὶν αἰτίαν ταύτῃ παρασχεῖν, τοὺς κατὰ καιρὸν τῇ θρησκείᾳ συμβάντας τοὺς διωγμούς. *Memorant porro alii perſecutionum procellas, quibus religio Chriſtiana variis jactabatur temporibus, homines ad hoc vitæ genus ſuſcipiendum impuliſſe.* Inde receptis animis, ex eremo prodiere Monachi ad lauream martyrii. Per ipſum tempus Diocletianæ perſecutionis martyrium paſſus memoratur Petrus ἀσκητὴς, ſeu Monachus Ægyptius, Euſeb. lib. 8. cap. 10. Dionyſium qui ſub Decio martyrium pertulit, Monachum fuiſſe fertur ex Damaſo; ſed ejus auctoritas facile corruit eo ipſo quod aſtruit e Monacho electum fuiſſe Pontificem. Incredibile enim eſt Pontificem præter canones electum e laico, qualis erat Monachus ea ætate, & Eccleſiam Romanam quæ tot pollebat

Clericis idoneis & peritis, elegiſſe hominem expertem rerum Eccleſiæ, maxime difficillimis temporibus, debacchante perſecutione, in qua Eccleſia indigebat viro præſtantiori, qui Eccleſiæ clavum teneret. Proximus a Paulo Antonius, non metu cruciatus, & fuga perſecutionis, ſed majori cum laude, ſtudio purioris & melioris vitæ, audiens illud Evangelii: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*, Matth. 19. rebus diſtractis & erogatis in pauperes, receſſit in eremum, Monachos collegit, Cœnobitas inſtituit. Athanaſius in ipſius vita: ἔπεισε πόλλους αἱρήσασθαι τὸν μονήρη βίον· καὶ οὕτω λοιπὸν γέγονε, καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι μοναστήρια, καὶ ἡ ἔρημος ἐπολίσθη ὑπὸ μοναχῶν. *Multos perſuaſit eligere vitam ſolitariam; unde illa in montibus monaſteria, & eremus in civitatem redactus a Monachis.* Caſſianus collat. 18. cap. 6. *Cujus profeſſionis principes ſanctos, videlicet Paulum vel Antonium, novimus extitiſſe, qui non ut quidam puſillanimitatis cauſa, nec impatientiæ morbo, ſed deſiderio ſublimioris profectus, contemplationiſque divinæ, ſolitudinis ſecreta ſectati ſunt, licet prior eorum neceſſitatis obtentu, dum tempore perſecutionis affinium ſuorum devitat inſidias, eremum penetraſſe dicatur.* De quo & Sozomenus lib. 1. cap. 13. Socrat. lib. 1. cap. 17. Iſidor. de eccleſiaſticis officiis lib. 2. cap. 15. Unde & Paulum anachoreſeos auctorem, Antonium illuſtratorem prædicat Hieronymus ad Euſtochium: *Hujus vitæ auctor Paulus, illuſtrator Antonius, & ut ad ſuperiora conſcendam, princeps Joannes Baptiſta.* Et Antonium hujus propoſiti caput ex vulgi ſententia vocat idem Hieronymus in vita Pauli, propter Cœnobitas qui ab eo initium ſumpſere.

CAPUT II.

Monaſtices initia in Ægypto, inde ejus tranſitus in Syriam & Palæſtinam.

PAULUS & Antonius primi vitæ aſceticæ exordia ſtatuere in eremo & ſolitudinibus Ægypti, a quibus Hilarion, Macharius, Pachomius, & tot Sanctorum examina ibi-

dem prognata ſunt. Unde effectum ſit, vt Ægyptus olim patria materve ſuperſtitionis & idololatriæ, cultrix monſtrorum & dæmonum, tot Sanctos ediderit: forte quod regio, quæ olim Hebræos exulantes, adeoque Chriſtum ipſum in cunis vagientem, Herodis furori ſubreptum ſuſcepit, veſtigiis Chriſti conſecrata, tot Sanctos meruit obtinere, in præmium officii, & gratiam hoſpitalitatis. Vel Deus ſingulari beneficio tot Sanctos in Ægypti ſolitudine ſuſcitavit, vt impleretur dictum Apoſtoli: *Ubi abundavit peccatum, ſuperabundavit & gratia.* Nuſquam enim ſuperſtitio inſanius valuit, quam in Ægypto: quæ fuit ratiocinatio Palladii Hiſtor. Lauſiac. cap. 52. & Deus tuliſſe videtur Ægyptios propter merita poſterorum, id eſt, propter Eccleſias & monaſteria quæ poſtea claruere in Ægypto, & propter illos qui vitam angelicam ibi coluerunt, vt fere ſenſit Joannes Chryſoſtomus orat. 55. ad populum Antiochenum. Inde infinitus prope numerus Monachorum, & tot monaſteria ſurrexere in Ægypto. Auguſtinus de verbis Domini ſerm. 50. in hæc verba Cantici: *Ubi paſcis, vbi cubas in meridie? Illic autem in Ægypto, quomodo paſtor eſt iſte? Qui norunt, agnoſcunt; qui non norunt, requirant quam magnum illic gregem colligat, quantam numeroſitatem Sanctorum atque Sanctarum habeat contemnentium penitus mundum.* Et Severus Sulpitius de virtute Monachor. Orient. Dialog. 3. *Haud longe ab eremo contigua Nilo multa ſunt monaſteria: habitant in vno loco plerique centeni, quibus ſummum jus eſt, ſub Abbatis imperio vivere, nihil arbitrio ſuo agere, per omnia ad nutum illius poteſtatemque pendere.* Antonii & ſequacium nominis & vitæ ſanctitatis fama ita orbem implevit, vt Conſtantinus auditis Antonii meritis honorificas ad eum literas ſcripſerit, de quibus Athanaſius in ejus vita, & Sozomenus lib. 1. cap. 13. & fideles etiam ab extremis Occidentis partibus, religionis cauſa Ægypti monaſteria luſtrarent. Hieronym. de ſe ipſo lib. 3. adverſ. Ruffinum: *Inde contendi Ægyptum, luſtravi monaſteria Nitriæ, & inter Sanctorum choros aſpides latere perſpexi.* Tanta fuit cura fidelium in Patres Ægyptios, vt ſuſtentarentur eleemoſynis etiam Gallorum. Siſinnium Monachum in Orientem miſit Exuperius Toloſanus Epiſcopus, cum literis ad Hierony-

mum ea tempeſtate degentem in Bethleem, vt ſtipes perferret Monachis Palæſtinæ & Ægypti, de quo teſtem habemus ipſum Hieronymum in procem. lib. 1. 2. & 3. in Zachar. Ab Ægypto religio monaſtica tranſiit in Syriam & Palæſtinam, duce Hilarione diſcipulo Antonii: eo curante in Syriâ & Palæſtina ſurrexere quamplura monaſteria. Hieronymus in vita ipſius Hilarionis: *Quod poſtquam auditum eſt, & longe lateque percrebuit, certatim ad eum de Syria & Ægypto confluebant, ita vt multi crederent in Chriſtum, & ſe Monachos profiterentur; necdum enim tunc monaſteria erant in Palæſtina, nec quiſquam Monachum ante ſanctum Hilarionem in Syria noverat. Ille fundator & eruditor hujus converſationis & ſtudii in hac provincia fuit.* Et paulo poſt: *Exemplo itaque ejus per totam Palæſtinam innumerabilia monaſteria eſſe cœperant, & omnes ad eum Monachi certatim currere.* Et brevi religio aſcetica in tantum profecit in Syria & Palæſtina, vt ætate Hieronymi Syria fere certaret cum Ægypto de numero monaſteriorum, & laude religionis: teſtis ipſe Hieronymus in Eſaiæ cap. 19. *Hæ enim vel maxime gentes Monachorum floruit examinibus, Ægyptus & Meſopotamia, & pari inter ſe pietate contendunt.* Pauciora tamen fuiſſe monaſteria in Syria ea ætate, & longe frequentiora & tumultuoſiora in Ægypto intelligere eſt, quod Germanus Abbas apud Caſſianum collat. 24. capite 18. ait ſe teneri deſiderio ex Ægyptia eremo redeundi in monaſterium Syriæ, quod erat Bethleemiticum, ſtudio ſecretioris anachoreſeos. Adhuc ea ætate, vt pateat qualis fuerit progreſſus Aſcetices in Oriente, pauciora fuere monaſteria in Ponto & Armenia, & Anachoretarum nomen vix notum. Caſſianus collat. 18. cap. 7. *Temporibus ſiquidem Lucii, qui Arianæ perfidiæ Epiſcopus fuit,* (is fuit Alexandrinus Epiſcopus) *ſub Valentis imperio, cum Diaconiam noſtris fratribus deferremus, his videlicet qui de Ægypto ac Thebaïda fuerant, ob Catholicæ fidei perſeverantiam, metallis Ponti atque Armeniæ relegati, licet cœnobiorum diſciplinam in quibuſdam civitatibus rariſſimam viderimus; Anachoretarum tamen apud illos ne ipſum quidem nomen auditum fuiſſe comperimus.*

CAPUT

CAPUT III.

Incrementa Monachiſmi per totum orbem terrarum. Monachi per Baſilium ex eremo evocati, vt opponerentur Arianis.

NON longo temporis tractu, Monachi læta propagine fuſi per totum orbem terrarum, & monaſteria paſſim conſtructa, non modo in locis aviis & deſertis, verum & in vicis, ſuburbiis & vrbibus. Auguſtinus de moribus Eccleſ. Catholic. capite 31. *Quis enim neſcit ſummæ continentiæ hominum Chriſtianorum multitudinem per totum orbem in dies magis magiſque diffundi, & in Oriente maxime atque Ægypto? quod vos nullomodo poteſt latere.* Joannes Chryſoſtomus in Matthæum homil. 34. *καὶ μαρτυροῦσιν οἱ τῶν μοναχῶν χοροὶ, οὓς κατεφύτευσαν πανταχοῦ, οὐ τὴν οἰκουμένην μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀοίκητον ἐκκαθάραντες. Teſtantur id chori Monachorum, quibus vbique plantatis habitata ſimul & deſerta loca perlucent.* Idem in 1. ad Corinth. homil. 6. *ἢ οὐχ ὁρᾷς οἰκουμένην πᾶσαν προσελθοῦσαν, τὴν πλάνην σκεδασθεῖσαν, τὴν τῶν μοναχῶν φιλοσοφίαν ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμπουσαν. An non vides univerſum orbem terræ acceſſiſſe, errorem diſſipatum eſſe, Monachorum philoſophiam pluſquam ſolem reſplendere?* Quod eo dictum, quia Monachorum multitudo valde profecit ad tollendas reliquias erroris, id eſt, Paganiſmi. Theodoritus de vit. Patr. cap. 25. in Aſclepio: *πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὴν τούτου ἐζήλωσαν ἀρετὴν, καὶ πλήρεις οὐχ ἡ ἡμετέρα μόνη, ἀλλὰ καὶ αἱ γειτονεύουσαι πόλεις, καὶ κῶμαι, τῆς τοιᾶσδε φιλοσοφίας. Multi porro & alii hujus virtutem æmulati ſunt, nec noſtra ſolum plena eſt, ſed vicinæ etiam vrbes & vici hujuſmodi philoſophia.* Et idem eodem libro capite 30. *μυρία δὲ τοιαῦτα, καὶ ἀριθμὸν νικῶντα φιλοσοφίας ἐστὶ φροντιστήρια, οὐκ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ἑῴαν· πλήρεις δὲ τούτων καὶ Παλαιστίνη, καὶ Αἴγυπτος, καὶ Ἀσία, καὶ Πόντος, καὶ Εὐρώπη πᾶσα. Extant autem infinita numerumque excedentia iſtiuſmodi philoſophiæ gymnaſia, non in regione noſtra tantum, ſed per totum etiam Orientem; plena iſtis & Palæſtina, & Ægy-*

ptus, & Aſia, & Pontus, & Europa univerſa. Idem teſtatur Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 16. *βλέπε μοι ἑκάστου ἔθνους ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους, διακόνους, μονάζοντας, παρθένους, καὶ λοιποὺς λαϊκούς. Perſpice cujuſlibet nationis Epiſcopos, Sacerdotes, Diaconos, Monachos, Virgines, & reliquos laïcos.* Quanta fuerit Conſtantinopoli turba Monachorum, ex hoc vno diſces, quod ingentes turbas cierint ob diſceſſionem Joannis Chryſoſtomi, & majorem Eccleſiam occuparint. De quo Zozimus libro 5. *ἀπείληπτο δὲ ἡ τῶν χριστιανῶν ἐκκλησία ὑπὸ τῶν λεγομένων μοναχῶν. Jamque adeo fuerat intercepta Chriſtianorum Eccleſia ab iis qui Monachi vocantur.* Eadem ætate populoſa collegia Monachorum fuere, & in pleriſque vrbibus, vt ſubjungit idem Zozimus: *οὗτοι δὲ γάμοις τοῖς κατὰ νόμον ἀπαγορεύουσι, συστήματα δὲ πολυάνθρωπα κατὰ πόλεις καὶ κώμας πληροῦσιν ἀνθρώπων ἀγάμων, καὶ οὔτε πρὸς πόλεμον, οὔτε πρὸς ἄλλην τινὰ χρείαν ἀναγκαίαν τῇ πολιτείᾳ. Hi legitimis nuptiis abſtinent, & tam in urbibus quam vicis populoſa collegia complent hominibus non maritatis, nec ad bellum, nec ad alium Reipublicæ uſum idoneis.* Primus fere in Oriente Baſilius ex Monacho Epiſcopus Cæſarienſis, ex eremo Monachos tranſtulit ſuam in diœceſim: in ea varia cœnobia inſtituit, vt Monachos opponeret hæreticis, nimirum Arianis ſubrepentibus, & regulam dedit. Socrat. libro 4. cap. 21. *δεδιὼς γὰρ μή πω Ἀρειανὴ καινοτομία καὶ τὰς κατὰ τὸν Πόντον ἐπινεμηθῇ ἐπαρχίας, δρομαῖος ἐπὶ τὰ ἐκεῖ μέρη διέβαινεν, ἐκεῖ τε ἀσκητήρια συστησάμενος. Nam cum magnopere extimeſceret, ne nova Arianorum doctrina per provincias Ponti ſerperet, ſumma cum celeritate ad eas partes proficiſcitur, ibi monaſteria conſtituens.* Hac de re Baſilium laudat Gregorius Nazianzenus orat. 20. in ejus laudem, quod vitam ſolitariam, & communem, maxime diſcrepantes, inter ſe conciliarit, extructis aſceteriis Virginum & monaſteriis non longe a vulgo remotis: *ἀσκητήρια καὶ μοναστήρια δειμάμενος μὲν, οὐ πόρρω δὲ τῶν κοινωνικῶν, καὶ μιγάδων.* Ægre tulere hæretici monachos Nicænæ fidei acerrimos propugnatores. Hac de cauſa ſe hæreticos valde infenſos habere, quod apud ſe Monachos haberet, fatetur ipſe Baſilius epiſt. 63. ad Neocæſarienſes: *ἐγκαλούμεθα δὲ, ὅτι δὲ ἀνθρώπους ἔχομεν τῆς εὐσεβείας ἀσκητὰς, ἀποταξαμένους τῷ κόσμῳ, καὶ*

πάσαις ταῖς βιωτικαῖς μερίμναις, &c. *Accuſamur vero & hujus, quod homines habeamus pietatis ſtudioſos, qui mundo renunciarint, & univerſis ſæculi iſtius curis.* Imo & inter hæreticos paulo ante Baſilium Marathonius Nicomedienſis Epiſcopus, & propagator hæreſeos Macedonianæ, vtriuſque ſexus cœnobia ſua in diœceſi inſtituit. Socrates libro 2. cap. 30. σπουδαῖος δὲ περὶ τὸ συστήσασθαι ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν μοναστήρια. Roma orbis caput, & vniverſa Italia Monachos & ſacras Virgines ſuſcepit ab Athanaſio Alexandrino Epiſcopo, qui Romam profugus Monachos fugæ & laborum ſocios habuit, & vitam Antonii a ſe ſcriptam attulit, & monaſteria vtriuſque ſexus ſua intra ſepta admiſit. Nomen Monachorum ab initio vile & contemptum propter novitatem & deformitatem cultus, cognitis profeſſionis meritis honorificum & amplectendum viſum eſt, & paucos intra annos Romæ & per Italiam varia ſurrexere monaſteria vtriuſque ſexus. Hieronymus ad principium de laudibus Marcellæ: *Nulla eo tempore nobilium feminarum voverat Romæ propoſitum Monachorum, nec audebat propter rei novitatem ignominioſum, vt tunc putabatur, & vile in populis nomen aſſumere. Hæc ab Alexandrinis Sacerdotibus, Papaque Athanaſio, & poſtea Petro, qui perſecutionem Arianæ hæreſeos declinantes, quaſi ad tutiſſimum communionis ſuæ portum Romam confugerant, vitam beati Antonii adhuc tum viventis, monaſteriorumque in Thebaïde Pachumii & virginum ac viduarum didicit diſciplinam, nec erubuit profiteri quod Chriſto placere cognoverat.* Et paulo poſt: *Crebra Virginum monaſteria, Monachorum innumerabilis multitudo, vt pro frequentia ſervientium Deo, quod prius ignominiæ fuerat, eſſet poſtea gloriæ.* Urbis exemplo clariores civitates Italiæ Monachos vocarunt, & monaſteria intra muros vel in ſuburbiis collocarunt, maxime ſtudio & cura Epiſcoporum, vt Mediolanum ſtudio Ambroſii ſui Epiſcopi. Auguſtinus Confeſſionum libro 8. capite 6. ex relatione Nebridii: *Inde ſermo ejus devolutus eſt ad monaſteriorum greges, & mores ſuaveolentiæ tuæ, & vbera deſerta eremi, quorum nos nihil ſciebamus; & erat monaſterium Mediolani plenum bonis fratribus, extra vrbis mœnia, ſub Ambroſio nutritore, & non noveramus.* Et idem de moribus Eccleſ. Catholic. capite 33. *Vidi ego diverſoria ſanctorum Medio-*

... non paucorum hominum; quibus unus Presbyter præerat vir ... & doctiſſimus. Romæ etiam plura cognovi, in quibus ſinguli gravitate atque prudentia & divina ſcientia præpollentes, cæteris ſecum habitantibus præſunt, Chriſtiana caritate, ſanctitate & libertate viventibus. Inde primus in Occidente Euſebius Vercellenſis Epiſcopus Monachos, eoſdemque Clericos inſtituit in Eccleſia ſua. Auctor eſt Ambroſius epiſt. 82. ad Vercellenſes: *Quod ſi in aliis Eccleſiis tanta ſuppetit ordinandi Sacerdotis conſideratio, quanta cura expetitur in Vercellenſi Eccleſia, ubi duo pariter exigi videntur ab Epiſcopo, monaſterii continentia, & diſciplina Eccleſiæ? Hæc enim primus in Occidentis partibus diverſa inter ſe Euſebius ſanctæ memoriæ conjunxit, ut & in civitate poſitus inſtituta Monachorum teneret, & Eccleſiam regeret jejunii ſobrietate.* Et paulo poſt: *Hæc igitur patientia in ſancto Euſebio monaſterii coaluit uſu, & durioris obſervationis conſuetudine hauſit laborum tolerantiam. Namque hæc duo in attentiore Chriſtianorum devotione præſtantiora eſſe quis ambigat, Clericorum officia, & Monachorum inſtituta? Iſta ad comitatem & moralitatem; diſciplina illa ad abſtinentiam aſſuefacta atque patientiam. Hæc velut in quodam theatro, illa in ſecreto, ſpectatur iſta; illa abſconditur.* Idem ſermone 69. de natali S. Euſebii Vercellenſis Epiſcopi: *Illud quam admirabile eſt, quod in hac ſancta Eccleſia Vercellenſi eoſdem Monachos inſtituit quos Clericos, atque iiſdem penetralibus ſacerdotalia officia contineri, quibus & ſingularis caſtimonia conſervatur, ut eſſet in ipſis viris contemptus rerum, & accuratio Levitarum: ut ſi videris monaſterii lectulos, inſtar orientis propoſiti indices; ſi devotionem Cleri perſpexeris, angelici ordinis obſervatione gaudeas.* Eodem tempore ſurrexere monaſteria in inſulis quæ ſunt in ora Tyrrheni maris, de quibus idem Ambroſius Hexamer. libro 3. capite 5. *Quid enumerem inſulas, quas velut monilia plerumque prætexit, in quibus ii qui ſe abdicant intemperantiæ ſæcularis illecebris, fido continentiæ propoſito eligunt mundum latere, & vitæ hujus declinare dubios anfractus.* Inter ea clariora fuere monaſteria ſita in inſulis Capraria, Gorgonia & Palmaria, de quibus Rutil. Numatianus Itinerarii lib. 1. Auguſtinus epiſtola 81. Gregorius libro 1. epiſt. 48. & 50. lib. 4. epiſt. 49. & 60. Eiſdem temporibus Monachi congregati in

Africa, monaſteria inſtituta Carthagine, Thagaſte, Hippone Regio, & aliis celebrioribus vrbibus Africæ. Paulin. ad Alipium epiſt. 35. apud Auguſtinum: *Benedictos ſanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres, ſi dignantur, noſtros tam in Eccleſiis quam in monaſteriis Carthagini, Thagaſtæ, Hippone Regio, & totis parochiis tuis, atque omnibus cognitis tibi per Africam locis, Domino catholice ſervientes, multo affectu & obſequio ſalutari rogamus.* Et Auguſtinus Retractationum lib. 2. cap. 21. *Vt de opere Monachorum librum conſcriberem, illa me neceſſitas compulit, quod cum apud Carthaginem monaſteria eſſe cœpiſſent, alii ſe ſuis manibus tranſigebant, obtemperantes Apoſtolo; alii vero ita ex oblationibus religioſorum vivere volebant, vt nihil operantes unde neceſſaria vel haberent, vel ſupplerent, ſed potius implere præceptum Evangelicum exiſtimarent, &c.* Monachorum inſtitutioni propagandæ in Africa, maxime operam dedit Auguſtinus poſt reditum ex Italia in Africam. Teſtis ipſe libro de Opere Monachorum capite 28. *Sub generali nomine Monachorum veſtrum propoſitum blaſphematur, tam bonum, tam ſanctum, quod in Chriſti nomine cupimus, ſicut per alias terras, ſic per totam Africam pullulare.* Unde factum eſt, vt hæretici qui Monachos impatienter ferebant, Auguſtino obſtreperent, quaſi hujus inſtituti auctor eſſet. De Petiliano vno ex Donatiſtis Auguſtinus ipſe lib. 3. contra Petilianum cap. 40. *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ a me fuerit inſtitutum: quod genus vitæ quale ſit neſcit, vel potius toto orbe notiſſimum neſcire ſe fingit.* Adeoque Auguſtinus ipſe monaſterium ſuum habuit juxta Eccleſiam. Auctor eſt ipſe Auguſtinus libro de bono Perſeverant. cap. 15. *Fuit quidam in monaſterio noſtro, qui corripientibus fratribus cur quædam non facienda faceret, & facienda non faceret, reſpondebat: Qualiſcumque nunc ſim, talis ero qualem me Deus futurum eſſe præſcivit.* Idem inſtituit & monaſterium Virginum, & regulam dedit. Teſtis ipſe epiſt. 109. Eodem fere tempore Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus etiam monaſterium inſtituit e Clericis & Monachis mixtum, vt legitur in ejus vita apud Surium 1. Januar. *Similitudinem magni cujuſdam monaſterii, Monachis & Clericis adunatis, ſapienter effecit: erat quippe eis*

communis menſa, commune cellarium, communis oratio ſimul & lectio.

CAPUT IV.

Proceſſus Monachiſmi in Gallia, Anglia, Hiſpania & Germania. Cur ſerius in Occidente Monaſticen profecit.

ISDEM fere temporibus religio monaſtica ſuſcepta eſt in Galliis, & Athanaſio exulante apud Treviros cum Monachis Ægyptiis, quos paſſionum ſocios habuit, juxta muros vrbis ædificatum eſt monaſterium, in quo repertum codicem vitæ beati Antonii ab ipſo Athanaſio ſcriptæ eo vivente narrat Auguſtinus Confeſſ. lib. 8. cap. 6. Inde Martinus relicta militia cum veniſſet in Galliam, ſuſceptus ab Hilario Pictavienſi Epiſcopo, haud procul oppido monaſterium poſuit: poſtea electus Turonenſis Epiſcopus propoſiti tenax novum monaſterium conſtruxit; Monachos in eo collocavit, & regulam impoſuit. De quo Severus Sulpitius libro 1. de vita ſancti Martini cap. 7. Paulinus lib. 2. Fortunat. lib. 2. de ejuſdem vita. Proximis temporibus a beato Honorato ædificatum eſt monaſterium in inſula Lirinenſi, quæ objacet litori Narbonenſi, de quo Sidonius in Euchariſtico ad Fauſtum Reienſem:

——— *Quantos illa inſula plana*
Miſcuit in cœtum montes.

Honoratum adjuncto ſibi ſene Capraſio celeberrimum in inſula Lirinenſi monaſterium extruxiſſe refert Hilarius Arelatenſis de vita & morte Honorati apud Surium 16. Januar. Eadem ætate a Joviniano, Minervio, Leontio & Theodoro clariſſimis Monachis inſtituta ſunt cœnobia inſularum Stœchadum, quæ ſunt in ora Maſſilienſi. Caſſianus in Præfat. collat. 18. qua eiſdem dicavit ſeptem collationes poſteriores: *Totidem & nunc vobis, o ſancti fratres Joviniane, Minervi, Leonti & Theodore, credidi deputandos: poſterior ſiquidem veſtrum illam cœnobiorum ſanctam atque egregiam diſciplinam in provinciis Gallicanis antiquarum virtutum diſtrictione*

fundavit; cæteri vero non ſolum cœnobialem profeſſionem apprime Monachos expetere, verum etiam anachoreticam ſubire ſublimitatem veſtris inſtitutionibus provocaſtis. His auctoribus aſceticum vitæ genus late propagatum in Galliis. Minervius & Alexander Monachi ex inſulis, ni fallor, evocati ab Exuperio Toloſano Epiſcopo, Toloſæ claruere. Eorum amicitiam eadem fere obſervantia, qua Exuperii, coluit Hieronymus, & his commentarium in Malachiam eodem tempore, quo Exuperio commentarium in Zachariam dicavit. Teſtis eſt ipſe in Procem. libro 3. in Amos: *Præſenti anno, qui ſexti conſulatus Archadii Auguſti, & Annicii Probi, faſtis nomen impoſuit Exuperio Toloſanæ Eccleſiæ Pontifici Zachariam, & ejuſdem nobis Minervio & Alexandro Monachis Malachiam Prophetam interpretatus ſum.* Minerium vocat Hieronymus in Procem. Commentar. in Malachiam, vbi eoſdem germanos, vel ſaltem genere proximos fuiſſe ſignificat: *Hæc, mi Mineri & Alexander, non tam ſanguine quam religione concordes, ne ſuſceptum opus dimitterem Prophetarum, & extraordinario vobis labore ſudarem, breviter in Procemio ſum locutus.* Eodem tempore Maſſiliæ fuit monaſterium, in quo Monachum profiteri aliquando cogitavit Paulinus Auſonii nepos. Auctor eſt ipſe in carmine Euchariſtico de vita ſua, vbi Deum ſic affatur:

Quem majora meis audentem viribus ante
Proſpiciens, melius per te mihi conſuluiſti,
Conatus inhibendo meos, nimis alta petentes,
Auderem vt Monachi perfecto vivere ritu.

Et infra:

Maſſiliæ demum pauper conſiſtere legi
Urbe quidem, in qua plures Sancti eſſent mihi cari.

Denique his temporibus monaſteria tota Gallia increbuere, Monachorum numero & ſanctitate pollentia. Caſſianus in Præfat. collat. 11. mihi auctor eſt, ſua ætate in Gallia fuiſſe plurima cœnobia, ingenti numero fratrum repleta, quibus ad ritum Orientalium vitæ normam præſcripſit. E Gallia, vt Monaſtices iter proſequamur, religio monaſtica pervenit ſerius in Angliam, a Gallicis monaſteriis petita diſciplina regularis, ita vt illius addiſcendæ cauſa, Angli vtriuſque ſexus monaſteria Gallicana adirent. De quo Beda lib. 3. Hiſto-

riæ Anglicanæ cap. 8. *Earcongota filia Eadbaldi Regis Cantii Monialis ſanctiſſima in monaſterio, quod in Francia conſtructum eſt ab Abbatiſſa Fara, in loco qui dicitur Brige. Nam eo tempore necdum multis in regione Anglorum monaſteriis conſtructis, multi de Britannia, monaſticæ converſationis gratia, Francorum vel Galliarum monaſteria adire ſolebant, ſed & filias ſuas eiſdem erudiendas, ac ſponſo cæleſti copulandas mittebant, maxime in Brige, & in Cale, & in Andilegum monaſterio.* Inter antiquiora & celebriora, quæ in Anglia extitere monaſteria, fuit Bangorienſe, de quo idem Beda libro 2. cap. 2. *Erant autem plurimi eorum de monaſterio Bancor, in quo tantus fertur fuiſſe numerus Monachorum, vt cum in ſeptem portiones eſſet cum præpoſitis ſibi rectoribus Monaſterium diviſum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum ſuarum vivere ſolebant.* Quid de Hiſpania anno Chriſti 575. Donatus Monachus cum ſeptuaginta ſociis ſentiens cladem religionis invaſione Barbarorum, ex Africa migravit in Hiſpaniam, & ope nobiliſſimæ matronæ, cui nomen erat Minicea, monaſterium poſuit Letabi, & Hiſpanis regulam monaſticam tradidit, vt refert Vaſcus in Chronic. 569. Mariana ex Ildefonſo lib. 5. cap. 11. Serius in Germaniam pervenit religio monaſtica, nec ante Bonifacium Moguntinum Epiſcopum, qui primus ſuſcepta legatione Sedis Apoſtolicæ in Germania, Chriſtianam fidem ſimul & monaſticam vivendi rationem invexit, & celeberrimum monaſterium Fuldenſe extruxit in Saxonia, ex Mariano Scoto, Sigeberto, & aliis. Hic fuit proceſſus religionis monaſticæ ab Ægypto & Oriente vſque ad extremas oras Occidentis, vt his gradibus Monachi filii matris ſterilis, quæ eſt religio, continentiæ alumna, orbem terrarum impleverunt, felici vaticinio Eſaiæ cap. 54. *Exulta ſterilis quæ non paris; erumpe & clama quæ non parturis, quia multi filii deſertæ magis quam ejus quæ habet virum.* Tardius in Occidente profecit religio monaſtica, quam in Oriente, quod in Oriente Monachi ſua dote, id eſt, ſuo labore ſe exhiberent: verum in Occidentis partibus Monachi orationi & lectioni magis quam labori manuum operam darent, & pleraque monaſteria beneficio Principum & Epiſcoporum poſita fuerint. Caſſian. de inſtitutione

Cœnobi-

Cœnobitarum lib. 10. cap. 23. *Hinc eſt quod in his regionibus nulla videmus monaſteria tanta fratrum celebritate fundata, quia nec operum ſuorum facultatibus fulciantur, vt poſſint in eis jugiter perdurare; & ſi eis ſuppeditare quoquomodo valeat ſufficientiæ victus alterius largitate, voluptas tamen otii & pervagatio cordis diutius eos in loco perſeverare non patitur.*

CAPUT V.

Monachorum nomen quando notum. Monachi vnde dicti. Monachorum varia nomina: ἀσκηταὶ, Nonni, Sancti.

DISCUSSA ætate inſtituti vitæ monaſticæ, an eadem fuerit ætas nominis Monachorum, & quando Monachi dici cœperint, obſervatione dignum videtur, & proximum propoſito. Monachi tertium hominum genus, medium inter Clerum & plebem, vix notum fuit ante tempora Diocletianæ perſecutionis, imo necdum notum fuit nomen Monachorum. Ante Conſtantinum qui hujuſmodi vitæ genus colebant, quale Monachi, dicti ſunt θεραπευταί. Dionyſius dictus Areopagita de Eccleſ. Hierarch. cap. 6. Quod nomen videtur fuiſſe commune Chriſtianorum, quorum vitam depinxit, quoſque ſimiliter θεραπευτὰς vocat Philo de vit. contemplativ. quem laudat Euſebius lib. 2. capite 16. A temporibus Conſtantini frequens fuit & celebre nomen Monachorum. Arnobius in Pſalm. 105. *Ille Monachus hoc egit, ille Clericus hoc, illa Sanctimonialis hoc.* Dionyſius loco modo laudato: ἡ δὲ τῶν τελουμένων ἁπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις ἡ τῶν μοναχῶν ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις. *Summus vero eorum qui perficiuntur, ordo eſt ſanctorum Monachorum.* Unde Monachorum nomen recentius profeſſione & inſtituto. Auguſtinus in Joannem tractat. 97. ad finem: *In Antiochia enim, primum poſt Aſcenſionem Domini appellati ſunt diſcipuli Chriſtiani, & xenodochia & monaſteria poſtea ſunt appellata novis nominibus; res tamen ipſæ, & ante nomina ſua erant, & religionis veritate firmantur, qua etiam contra improbos defenduntur.* Idem inſinuat & Caſſianus collat. 18. capite 5. *Qui paulatim tem-*

C

pore procedente ſegregati a credentium turbis, ab eo quod a conjugiis abſtinerent, & a parentum ſe conſortio mundique iſtius converſatione ſecernerent, Monachi ſive Monazontes ſingularis ac ſolitariæ vitæ diſtrictione nominati ſunt. Monachi ſic dicti a ſolitudine, a Græco μόνος, quod eſt ſolus. Hieronymus epiſt. 13. ad Paulinum: *Sin autem cupis eſſe, quod diceris Monachus, id eſt, ſolus; quid facis in vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum?* can. *Si cupis* 16. quæſt. 1. Et idem ad Heliodor. *Interpretare vocabulum Monachi, hoc eſt nomen tuum: quid facis in turba qui ſolus es?* Et Auguſtinus in Pſalm. 132. in illud: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in vnum! Ex voce hujus Pſalmi appellati ſunt & Monachi, ne quis de vobis de iſto nomine inſultet Catholicis.* Et infra: *Quare ergo & nos non appellemus Monachos, cum dicit Pſalmus: Ecce quam bonum, &c. μόνος enim vnus dicitur, & non vnus quomodocumque: nam & in turba eſt vnus, ſed vna cum multis dici poteſt; μόνος non poteſt, id eſt, ſolus: μόνος enim vnus ſolus eſt. Qui ergo ſic vivunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt ſit illis vere, quomodo ſcriptum eſt, vna anima, & vnum cor; multa corpora, ſed non multæ animæ; multa corpora, ſed non multa corda: recte dicitur μόνος, id eſt, vnus ſolus.* Nec vnum fuit nomen Monachorum, alio enim nomine dicti ἀσκηταί. Euſebius lib. 8. cap. 20. ἐπὶ τῆς αὐτῆς Καισαρείας Πέτρος ἀσκητής. *Hic fuit Monachus Ægypti Cæſareæ martyrium paſſus.* Et Athanaſius in Apolog. ad Conſtant. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ Ἀλεξάνδρου ἐπίσκοποι, μονάζοντες καὶ ἀσκηταὶ ἐξωρίσθησαν: *Atque ita ab Alexandro Epiſcopi, Monachi, Aſcetæ profligati ſunt.* Monachos vulgus reverentiæ ergo vocabat Nonnos, id eſt, Sanctos. Arnobius in Pſalm. 105. modo laudatum: *Si ille qui Sanctus vocatur & Nonnus ſic agit.* Et idem in Pſalm. 140. *Et adulantes nobis invicem in præſenti poſiti Sanctos nos vocamus & Nonnos.* Sancti dicti ſunt Monachi ob laudem ſanctitatis profeſſioni propriam, magis quam ob perſonæ merita. Hieronymus lib. 3. in Zachariæ ad Exuperium Toloſanum: *Rudes igitur non mea culpa, ſed ſtudio portitoris ſuſcipe libros, dum ipſe feſtinat Sanctis æra dividere,* id eſt, Monachis Palæſtinæ & Ægypti. Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 33. *Vidi ergo diverſoria ſanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus*

vnus Presbyter præerat vir optimus & doctiſſimus. Idemque in Pſalm. 75. *In ſocietatem Sanctorum.* Et Caſſianus collat. 18. cap. 16. *Et beati Iſidori Abbatis atque Presbyteri, aliorumque Sanctorum conſortio fruebatur.* Idem cap. 1. ejuſdem collat. *Ad vicum cui nomen eſt Dyolcos, vni ex ſeptem Nili fluminis oſtiis imminentem, non tam itineris neceſſitate, quam deſiderio Sanctorum illic commorantium compellente pervenimus.* Idem collat. 17. capite 2. *Quid agimus de ſponſionis fide, quam ſenioribus noſtris velociſſimum reditum pollicentes dedimus, nos novimus, vt vel viciſſim liceret nobis hujus provinciæ Sanctos, & monaſteria circumire.*

CAPUT VI.

Duo præcipua genera Monachorum, Anachoretæ & Cœnobitæ. In Ægypto tertium genus Monachorum, quod Remoboth dicunt vel Sarabaitas. Quid diſtent Anachoretæ ab Eremitis.

UBI ſemel fama celebrata eſt vita & converſatio Monachorum, maxime Pauli, Antonii, Hilarionis, Pachomii & Macharii, & aliorum id ætatis Primatum; ita placuit id vitæ genus, vt millia hominum in eremum & ſolitudinem agmine facto ſeceſſerint, & in tantum auctus ſit numerus Monachorum, vt eremus nomen ſuum amiſerit, & monaſteria in civitates fere converſa ſint. Inde Monachi pro vario ingenio hominum, alii ſtatim eremum & ſolitudinem petierunt, ante diſciplinæ monaſticæ expertes, & dicti ſunt Eremitæ: alii horrorem vaſtæ ſolitudinis non ferentes in vnum convenere, cœnobia ſeu monaſteria ædificarunt, & dicti ſunt Cœnobitæ. Hæc duo propria genera Monachorum agnoſcit Juſtinianus Novell. 5. de Monach. capite 3. Et ante Auguſtin. de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 31. *Nihil de illis dicam, qui ſecretiſſimi penitus ab omni hominum conſpectu pane ſolo, qui eis per certa intervalla temporum affertur, & aqua contenti, deſertiſſimas terras incolunt, per-*

fruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæſerunt, & ejus pulcritudinis contemplatione beatiſſimi, quæ niſi Sanctorum intellectu percipi non poteſt. Et paulo poſt: *Sed ſi hoc excedit noſtram tolerantiam, quis non illos miretur, & prædicet, qui contemptis atque deſertis mundi hujus illecebris, in communem vitam, caſtiſſimam ſanctiſſimamque congregati ſimul ætatem agunt, viventes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, nulla ſuperbia tumidi, nulla pervicacia turbulenti, nulla invidentia lividi, ſed modeſti, verecundi, pacati, concordiſſimam vitam & intentiſſimam in Deum gratiſſimum munus ipſi offerunt, & quæ iſta poſſe meruerunt.* Idem Severus Sulpitius de Monachis Orient. Dialog. 2. *Haud longe ab eremo contigua Nilo multa ſunt monaſteria: habitant in uno loco plerique centeni, quibus ſummum jus eſt ſub Abbatis imperio vivere, nihil arbitrio ſuo agere, per omnia ad nutum illius poteſtatemque pendere. Ex his ſi qui majorem virtutem mente conceperint, aut acturi ſolitariam vitam ſe ad eremum conferant, nonniſi permittente Abbate diſcedunt*, &c. Eadem duo genera Monachorum laudat Caſſian. de inſtitut. Cœnobitarum lib. 5. cap. 36. *Itaque cum de Palæſtinæ monaſteriis, ad oppidum Ægypti quod Dyolcos appellatur, rudes admodum veniſſemus, ibique plurimam turbam cœnobii diſciplina conſtrictam, & optimo ordine Monachorum, qui etiam primus eſt, inſtitutam mirifice videremus; alium quoque ordinem qui excellentior habetur, id eſt, Anachoretarum, cunctorum præconiis inſtigati ſagaciſſimo corde videre properavimus.* De vtriſque Evagrius lib. 6. cap. 21. οἱ μὲν γὰρ ἀγεληδὸν ζῶντες, οὐδενὶ τῶν ἐς γῆν βριθόντων κρατοῦνται. Et paulo poſt: ἕτεροι δ' αὖ πάλιν ἀπεναντίας ἰόντες μόνους ἑαυτοὺς κατειργνύουσιν ἐν οἰκίσκοις. *Nam alii gregatim vitam degunt, nihil rerum quæ animos hominum ad terram deprimere ſolent, poſſident. Alii autem aliud ingrediuntur vivendi genus, idque diverſum a ſuperioribus: nam ſe ſeparatim in ædiculas concludunt.* De quo & Nicephorus lib. 11. cap. 41. Utrumque Monachorum genus laudat & Gregorius Nazianzenus orat. 21. in laud. Baſilii: οἱ μὲν τὸν πάντη μοναδικόν τε καὶ ἄμικτον διαθλοῦντες βίον, ἑαυτοῖς μόνοις προσλαλοῦντες καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τοῦτο μόνον κόσμον εἰδότες, ὅσον ἐν τῇ ἐρημίᾳ γνωρίζουσιν· οἱ δὲ νόμον ἀγάπης τῇ κοινωνίᾳ στέργοντες, ἐρημικοί τε ὁμοῦ καὶ μιγάδες. *Quorum alii vitam prorſus ſolitariam & ab homi-*

num ſocietate remotam agunt, ſui ipſorum tantum & Dei colloquio fruentes, atque hanc dumtaxat terræ partem pro mundo habentes, quam in ſolitudine cognitam habent. Alii autem caritatis legem per communionem & ſocietatem colentes, Solitarii ſimul & Cœnobitæ ſunt. Cœnobitas & Eremitas complectitur Epiphanius adverſus hæreſes in Anachephaleos num. 23. τινὲς δὲ τῶν μοναζόντων αὐτῆς κατοικοῦσι τὰς πόλεις, τινὲς δὲ καὶ ἐν μοναστηρίοις καθίζονται, καὶ ἀπὸ μήκοθεν ἀναχωροῦσιν. *Porro Monachorum alii in urbibus degunt, alii in monaſteriis habitant, & ab hominum frequentia longius abſcedunt.* Et Theophylactus in Marcum cap. 4. οἱ μὲν εἰσι παρθένοι καὶ ἐρημικοί. ἄλλοι μιγάδες καὶ ἐν κοινοβίῳ *Sunt Virgines & Solitarii, alii qui in cœnobio vivunt.* In Ægypto tria genera Monachorum: primum Anachoretarum, ſecundum Cœnobitarum, tertium, idque acerrimum, quod Ægyptia lingua vocabant Remoboth; ponit Hieronymus ad Euſtochium epiſt. 22. *Tria ſunt in Ægypto genera Monachorum. Primum Cœnobitæ, quod illi Sanſes gentili lingua vocant, nos in communi viventes poſſumus appellare. Secundum Anachoretæ, qui ſoli habitant per deſerta, & ab eo quod procul ab hominibus receſſerint, nuncupantur. Tertium genus eſt quod Remoboth dicunt, deterrimum atque neglectum, & quod in noſtra provincia* (ea erat Syria & Palæſtina) *aut ſolum, aut primum eſt.* Hi bini vel terni, nec multo plures ſimul habitant, ſuo arbitratu ac ditione viventes, & de eo quod laboraverint in medium partes conferunt, ut habeant alimenta communia: habitant autem quamplurimi in urbibus vel capellis; & quaſi ars ſit ſancta, non vita, quicquid vendiderint majoris eſt pretii.* Et his reſpondent Sarabaitæ, quod tertium genus Monachorum in Ægypto fuiſſe tradit Caſſianus collat. 18. cap. 4. *Tria ſunt in Ægypto genera Monachorum, quorum duo ſunt optima: tertium tepidorum, atque omnimodis evitandum. Primum eſt Cœnobitarum, qui ſcilicet in congregatione pariter conſiſtentes, unius ſenioris judicio gubernantur: cujus generis maximus numerus Monachorum per univerſum commoratur Ægyptum. Secundum Anachoretarum, qui prius in cœnobiis inſtituti, jamque in actuali converſatione perfecti ſolitudinis elegere ſecreta: cujus profeſſionis nos quoque optamus eſſe participes. Tertium reprehenſibile Sarabaitarum eſt.* De quibus idem cap. 7. ejuſdem collat. *Emerſit iſtud Sarabaita-*

rum genus, qui ab eo quod ſemetipſos a cœnobiorum congregationibus ſequeſtrarent, ac ſigillatim ſuas curarent neceſſitates, Ægypriæ linguæ proprietate Sarabaitæ nuncupati ſunt. Tria dumtaxat genera Monachorum, quæ erant antiquiora, deſcripſit Caſſianus in d. capite 4. Quartum tamen ex Anachoretarum genere ſubortum innomine addit cap. 8. ejuſdem collat. quod genus Gyrovagos appellat Benedict. regul. cap. 1. Caſſianum vt ſolet ſecutus. Sex vero genera Monachorum poſuit Iſidor. de eccleſiaſticis officiis lib. 2. cap. 15. nimirum Cœnobitas, Eremitas, Anachoretas, Gyrovagos, Circumcelliones, Sarabaitas, ſive Renuitas. Sed hæc ſex genera Monachorum ab Iſidoro poſita facile rediguntur ad tria, Cœnobitas, Eremitas, & Sarabaitas ſeu Gyrovagos. Breve enim eſt confinium inter Eremitas & Anachoretas, & eâ ætate plerumque Eremitæ & Anachoretæ promiſcue accipiebantur. Eremitæ proprie ſunt, qui ſtatim e ſæculo migrant ad ſolitudinem: Anachoretæ, qui poſt diutinam in monaſterio exercitationem, ſtudio majoris perfectionis de licentia Abbatis ſecedunt in eremum, ſic dicti a Græco ἀναχωρέω, ſecedo, ἀναχώρησις, ſeceſſio. Severus Sulpitius de Monachis Orient. Dialog. 2. *Ex his ſi qui majorem virtutem mente conceperint, aut acturi ſolitariam vitam ſe ad eremum conferant, nonniſi permittente Abbate diſcedunt.* Caſſianus dict. cap. 4. *Secundum Anachoretarum, qui prius in cœnobiis inſtituti, jamque in actuali converſatione perfecti ſolitudinis elegere ſecreta.* Sozomenus lib. 6. cap. 31. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς κελλίοις, ὅσοι τῆς φιλοσοφίας εἰς ἄκρον ἐληλύθασι, καὶ σφᾶς ἄγειν δύνανται, καὶ μόνοι διατρίβειν, δι' ἡσυχίαν χωρισθέντες τῶν ἄλλων. *Has equidem cellas incolunt hi, qui ad id quod in diſciplina monaſtica ſummum eſt pervenerint, ſeque ipſos rite inſtituere, & ſoli vitam degere poſſunt, propter quietem ab illis ſejuncti.* Et Aimoinus Floriacenſis de Miracul. ſancti Benedicti lib. 2. cap. 4. *Venerabilique viro Wlfado ei ſuccedente, qui poſt Carnotenſis extitit Præſul vrbis, jam dictus vir Drogo ab eo petiit, ægerrimeque impetravit, vt ſibi in cœnobitali diuturna probato converſatione, eremi liceret egredi pugnam.* Inde æmulatione veterum, inſtitutum vt cellæ ſeorſim ponerentur intra ſepta monaſterii, in quibus ſeniores & emeriti Monachi, permiſſu Abbatis, & ſub ejus imperio vive-

bant. Synod. Agathenſis can. 38. *Servandum quoque de Monachis, ne eis ad ſolitarias cellulas liceat a congregatione diſcedere, niſi forte probatis poſt emeritos labores, aut propter infirmitatis neceſſitatem aſperior Abbatis licentia regula remittatur: quod ita demum fiat, ut intra eadem monaſterii ſepta manentes, tamen ſub Abbatis poteſtate ſeparatas habere cellulas permittantur.* Can. *Monachum* 20. quæſt. 3. Serius vero nec ante tricennium impletum in monaſterio impetrata anachoreſis. Iſidorus loco modo laudato: *Tertium genus eſt Anachoretarum, qui jam cœnobitali converſatione perfecti includunt ſemetipſos in cellis procul ab hominum conſpectu remotis.* Et paulo poſt: *Sed iſti examinatione cœnobiorum probati, in omnibus diſciplinis monaſterii per triginta annos, ad hanc contemplationem per obedientiam eliguntur.* Poſt triginta annos in cœnobio tranſactos ſe in eremum receſſiſſe, ait Abbas Joannes apud Caſſianum collat. 19. capite 2. qui hoc exemplo permotus ſeipſum damnat, quod vix biennium demoratus in Bethleemitico cœnobio, in eremum evolaſſet. Etiamnum Religioſi mendicantes poſt emerita juſta ſtipendia de conſenſu Superioris poſſunt eligere vitam ſolitariam, cap. vnic. *de exceſſ. Prælator.* in 6. cap. penult. de V. S. eodem. Alii hanc differentiam ſtatuunt inter Eremitas & Anachoretas, quaſi Anachoretæ ſint, qui per ſilvas vagantur incertis ſedibus: Eremitæ, qui certas ſedes habeant in cellulis. Petrus Damiani Opuſcul. 15. capite 3. *Eremitarum ordo bipartitus eſt, quorum videlicet alii cellulas incolunt, alii paſſim per eremi deſerta gradientes, certas ædes habere contemnunt, ſed qui per eremum ſpatiando diſcurrunt Anachoretæ; qui vero cellulis contenti ſunt, uſitato vocabulo Eremitæ dicuntur, quibus nimirum nomen commune factum eſt ſpeciale.* Sarabaitæ ſunt qui cellas ſibi conſtruunt, proprio viventes arbitrio ſine duce: inde Renuitæ dicti Iſidoro, quod renuant diſciplinam. De his Odo Cluniacenſis Collat. libro 3. cap. 23. *Nos miſeri non ſumus Monachi, ut falſo nominamur, ſed Sarabaitæ, id eſt, Renuitæ, qui jugum regularis diſciplinæ renuimus.* Ivo Carnotenſis epiſt. 192. *An fieri Sarabaitas, ut in privatis locis proprio jure vivant.* Et hoc eſt quod deterrimum & infidele genus Monachorum vocat Caſſianus collat. 18. cap. 8. quem ſecutus eſt Benedictus regul. capite 1. Circumcelliones genus peſſimum

Monachorum, vixque inter Monachos cenſendi: fuere enim Donatiſtæ, vagi, & ſævi admodum in Catholicos, maxime in Clericos. ſic dicti, quia circum cellas, id eſt, extra cellas vagabantur. Auguſtinus in Pſalm. 132. & idem epiſtola 159. vnde deſumptus eſt can. *Circumcelliones* 23. quæſtion. 5. ibi. vid. Archidiacon.

CAPUT VII.

Varia genera Eremitarum, μεμορεῖται, στηλῖται, *incluſi*, ἀκοίμητοι.

EREMITIS & Anachoretis non vnum, ſed varium fuit vitæ genus: quemadmodum flumina vario itinere ad mare perveniunt, æque Sancti vario vivendi ſchemate Deo placere ſtuduerunt. Alii ſecreta ſolitudinis petentes, cellas ceu tuguria conſtruebant, in quibus orationi & lectioni & cæleſtium contemplationi aſſidui operam dabant, vt Antonius, Hilarion, & plerique alii. Hieronymus in vita Hilarionis: *Extructa deinceps brevi cellula, quæ vſque hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque.* Et infra de cellula beati Antonii: *Erat autem cellula non plus menſuræ per quadrum tenens, quam homo dormiens extendi poterat.* Sozomenus lib. 3. cap. 13. ex regula Pachomii: οἰκήματα δὲ μικρὰ κατασκευάσαι πολλά, καὶ καθ᾽ ἕκαστον οἴκημα τρεῖς καταμένειν, ὑπὸ ἕνα δὲ οἶκον πάντας τροφῆς μεταλαμβάνειν. *Praſcripſit præterea, vt multas ædiculas extruendas curaret; & in ſingulis vt tres Monachi habitarent: in vna tamen domo, vt omnes cibum caperent.* Κελλία Nitriæ memorat idem lib. 6. cap. 31. ἕτερός ἐστι τόπος σχεδὸν ἑβδομήκοντα σταδίοις διεστὼς, ὄνομα Κελλία· ἐν τούτῳ σποράδην ἐστὶ μοναχικὰ οἰκήματα πολλὰ, καθὸ καὶ ταύτης ἔλαχε προσηγορίας. *Eſt alius locus, qui a Nitria abeſt ſtadia fere ſeptuata, cui nomen erat Cellia: in eo ſunt cellæ Monachorum permultæ ſparſim poſitæ, qua de cauſa hoc nomen habuit.* Alii in memoriis ſeu monumentis mortuorum cellarum vice ſe includebant, religionis cauſa. Synodus Chalcedonenſis act. 4. Θεόδωρος μεμορείτης ἐστί. Γύψας μεμορείτης ἐστὶν, ἔχων δύο ἢ τρία ὀνόματα

Idem Pallad. hiſt. Lauſiac. cap. 38. Evag. lib. 1. cap. 21.

εἰς

εἰς τὸ ξυλόκιρκον· Παῦλος ὁ Βιθυνὸς κατὰ μόνας ἐστὶν εἰς μνημεῖον. Et paulo poſt: ὥστε μὴ ἑαυτοὺς ἀρχιμανδρίτας λέγειν, τοὺς ἐν μνημείοις κατοικοῦντας. *Theodorus in monumentis habitat. Ypſius in monumentis habitat, habens duo vel tria nomina in xylocirco; id eſt, duas vel tres perſonas ſibi parentes. Paulus Bithynus habitans ſolitarie in monumento. Vt non ſe dicant Archimandritas, qui in monumentis habitant. Hujuſmodi ſolitarii, qui degebant in monumentis, habebant ſuum Præpoſitum, qui Archimandritæ nomen notatur aſſumere.* Et paulo ſupra dicitur: μνημειοφύλαξ, *cuſtos monumentorum*, Ἐλπίδιος μνημειοφύλαξ τῶν Προκοπίου ἐστί. *Elpidius Præfectus monumentorum loci qui dicebatur Procopia.* Antiquius fuit hoc genus exercitationis: Antonium enim ſub initia quandoque ſeceſſiſſe in ſepulcra, narrat Athanaſ. in ejus vit. & de pœnitente incluſo ἐν τοῖς νεκροταφίοις refert Palladius Hiſtor. Lauſiac. cap. 35. Fuit & pœnæ genus damnatio in ſepulcrum, velut in metallum. Ignatium Patriarcham Conſtantinopolitanum ſepulcro incluſit Bardas Cæſar ab eo excommunicatus. de quo Cedren. Κοπρωνύμου τάφῳ ἀποκλείειν. Alii fortiores in ſpeluncis & ſpecubus degebant, de quibus Evagrius libro 1. cap. 21. σπηλαίοις προσκαρτεροῦντες καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνήν, ἄλλοι σύνοικοι θηρείοις γινόμενοι, καὶ ποι τῆς γῆς ἀτεκμάρτως ἐνδομυχοῦντες τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ἐντεύξεις ποιοῦντες. *Quorum alii, ut eſt apud Apoſtolum, in ſpeluncis & cavernis vitam aſſidue degunt, vnaque cum beſtiis habitant, & in quibuſdam occultis & ignotis terræ latibulis Deo precationes adhibent.* Epiphanius in Panar. hæreſ. 40. de Entacto hæretico: ἀναχωρητὴς γὰρ ἐδόκει εἶναι ἐν σπηλαίῳ τινὶ καθεζόμενος. *Anachoreta quippe eſſe videbatur in ſpelunca degens.* Alii cælo tantum pro tecto vſi, per deſerta vagabantur, incertis ſedibus, herbarum radicibus pro omni pabulo vtentes, quos βοσκοὺς, id eſt, ſilveſtres, vocabant. Sozomenus lib. 6. cap. 33. Evagrius lib. 1. cap. 21. Nicephorus lib. 11. cap. 40. De his Severus Sulpitius de Monach. Orient. Dialog. 1. *Habitant plerique in eremo ſine vllis tabernaculis, quos Anachoretas vocant: vivunt herbarum radicibus, nullo vmquam certo loco conſiſtunt, ne ab hominibus frequententur, quas nox coegerit ſedes habent.* Alii in columnis ſtabant ſub dio perpetuas Deo preces offerentes. Hujus propoſiti, quo vis

naturæ infertur, princeps & auctor fuit Symeon, inde dictus στηλίτης, id eſt, columnarius, qui primas columnam conſcen-
Sigebert. ad ann. 458. dit, & in ea fulmine percuſſus vitam finivit. Evagrius lib. 1. cap. 13. πρῶτος τὴν ἐπὶ κίονος στάσιν ἐπιτηδεύσας δίπηχυ μόλις ἐνδιαίτημα τὸ περίμετρον. *Hic primus ſtationem in columna inſtituit, domiciliumque in ea, cujus menſura vix duos continebat cubitos, conſtruxit.* De quo idem lib. 2. cap. 9. in fine. Theodoritus de vit. Patr. cap. 26. Cedrenus in Theodoſ. Junior. Non multo poſt tempore Daniel in Anaplo (id nomen ſuburbio Conſtantinopolis) Symeonis exemplo provocatus, columnam inſcendit, multaque & inſignia edidit miracula. Teſtis eſt idem Cedrenus, & Zonar. in Leone Magno, necnon apud eundem in Nicephoro Generali Nicolaus quidam: ἐν τῷ ἔξω κιονίῳ ψευδερημίτης. *In exteriori columella pſeudoeremita memoratur.* In Gallia fuit & quidam Monachus apud Treviros, qui Symeonem æmulatus in montis vertice columnam conſcendit; ſed ab Epiſcopis deſcendere juſſus, quaſi impar propoſito propter cæli inclementiam, reverenter paruit, & rediit ad monaſterium, teſte Gregorio Turonenſi lib. 8. Hiſtor. Francor. cap. 16. Alii etiam ſe humili & anguſtiori cellula, veluti perpetua cuſtodia, vltro damnabant. κατειργμένους, incluſos Græci vocabant: apud Theodoritum de vitis Patr. cap. 20. celebratur Maris κατειργμένος, cui in cellula ſacra myſteria ſe obtuliſſe refert ipſe Theodoritus. vel ἐγκλείστους, eadem ſignificatione. Cedrenus in Conſtantino Copronymo de Stephano Juniore Martyre: ἑξήκοντα γὰρ χρόνους ἐποίησεν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου ἐγκλειστός. *Sexaginta enim annos exegit in colle ſancti Auxentii incluſus.* Hoc vitæ genere laudatus Acepſimas Ægyptius, per ſexaginta annos vixit incluſus in cellula, neque viſus a quoquam, neque cuiquam locutus. Theodoritus lib. 4. cap. 26. Et Jacobus Syrus cancellis ſe incluſit. Procopius de bell. Perſic. libro 1. καὶ αὐτὸν οἱ ταῦτοι ἄνθρωποι ὑπεραγαπῶντες τῇ γνώμῃ δρυφάκτοις περιέβαλον. *Hic ei addicti homines cancellis eum incluſerunt.* Et Theodotus quidam ἐγκλειστὸς memoratur a Juſtiniano Rhinotmet, publicorum vectigalium Quæſtor factus. Suidas in voce Ιουστινιανός: καὶ Θεόδοτόν τινα, ἐγκλειστὸν γεγονότα, κατὰ τὰ Θρᾳκῷα μέρη τοῦ στενοῦ, τῶν δημοσίων λογιστήν. *Et*

Theodotum quendam qui fuerat incluſus, in Thraciæ partibus publicorum vectigalium Quæſtorem fecit. Apud Latinos paſſim occurrunt etiam Incluſi. Auguſtinus de opere Monachorum cap. 23. *An forte quia ſunt ſanctiores, eo ſunt volucribus diſsimiliores, quia niſi reponant ſibi eſcas in plurimos dies, includere ſe itaut faciunt non valebunt.* Et Anaſtaſius in Agathone: *Ex Presbyteris & Incluſis in exilium in Romanam directi ſunt civitatem.* Horum frequens fuit vſus in Gallia, quos vulgus Recluſos vocabat. Hos inter celebriores fuere Maxentius, Calappa, Hoſpitius, Eparchius Recluſi: de quibus Gregorius Turonenſis libro 2. cap. 37. lib. 5. cap. 9. & 10. lib. 6. cap. 6. Aimoinus lib. 3. cap. 39. Regin. 1. Chronic. Symeon Treviris, Theobaldus Vincentiæ vrbe Venetiæ, Paternus Padernornæ in Germania: de quibus Sigebertus in Chronico ad annum 1010. 1050. 1058. & Petrus incluſus in Hiſpaniæ finibus, qui fuit auctor & incentor ſacræ expeditionis, quæ ſuſcepta eſt a Godefrido & aliis; de quo Dorlechinus ad ann. 1096. Et vt virtus ſexu non diſtinguitur, etiam mulieres tam audacis propoſiti laudem meruere. Puellam monaſterii ſanctæ Crucis Pictavienſis, permiſſu Radegundæ Abbatiſſæ incluſam celebrat Gregorius Turonenſis libro 6. capite 29. *Hæc cum puella vidiſſet, compuncta eſt corde, & poſt dies paucos rogavit Abbatiſſam, vt ſibi in qua includeretur cellulam præpararet. At illa velociter perfecta ait: Ecce, inquit, cellulam; quid nunc deſideras? Puella vero petiit vt recludi permitteretur. Quod cum ei præſtitum fuiſſet, congregatis virginibus cum magno pſallentio, accenſis lampadibus, tenente ſibi beata Radegunde manum, ad locum vſque perducitur. Et ſic valefaciens omnibus, & oſculans ſingulas quaſque, recluſa eſt, obſtructoque aditu, per quem ingreſſa fuerat, ibi nunc orationi ac lectioni vacat.* Etiam Romæ fuere Recluſæ. Stephanus II. epiſt. 4. ad Pipin. de obſidione vrbis per Aiſtulphum Regem Longobardorum: *Et Sanctimoniales feminas atque Recluſas, quæ ab infantia & pubertatis tempore pro Dei amore ſeſe clauſuræ tradiderunt.* Recluſæ quoque fuere in Normannia a Clauſtralibus diſtinctæ. Anſelmus Cantuar. lib. 3. epiſt. 15. *Mandate hoc Monachis, & Sanctimonialibus in Normanniam incluſis, & Clauſtralibus.* Herveo & Evæ incluſis ſcripſit Goffridus Abbas Vindocinenſis epiſtolam, quæ

eſt 48. libri 4. Sed cum hujuſmodi Incluſi victi gravitate ſuſcepti oneris, facile laberentur a propoſito, ne temere includerentur, vetitum eſt ne id fieret abſque conſenſu Epiſcopi & Abbatis. Concilium Francofordienſe habitum anno Chriſti 794. can. 12. *Ut Recluſi non fiant, niſi quos ante Epiſcopus provinciæ atque Abbas comprobaverint, & ſecundum eorum diſpoſitionem in recluſionis loco ingrediantur.* Leone Magno imperante Conſtantinopoli ſurrexit novum genus Monachorum, qui dicti ſunt ἀκοίμητοι, inſomnes, ſemper vigilantes, qui perpetuas diu noctuque per vices diviſis officiis Deo laudes canebant. Hujuſce inſtituti angelici princeps & auctor fuit Alexander, qui ſucceſſores habuit Joannem & Marcellum, qui facilius exigendi jugis officii cauſa cœtum Monachorum in tres claſſes diviſit. *Suidas in voce Στούδιο.* Eodem tempore Studius quidam divo Joanni Baptiſtæ monaſterium poſuit Conſtantinopoli, in quo id genus Monachos, qui dicebantur ἀκοίμητοι, collocavit. Teſtes ſunt auctor vitæ Marcelli Abbatis apud Surium 29. Decembr. & Nicephorus libro 15. capite 23. Hi temporibus Juſtiniani a veteri laude lapſi, & Neſtorii erroribus labefactati, a Joanne Romano Pontifice damnati ſunt. Evagrius libro 3. capite 19. & libro 5. capite 16. Sua laus tamen remanſit divino inſtituto, quod Romani Pontifices Gregorius II. & III. Paulus I. Adrianus Romæ æmulati ſunt in nonnullis Eccleſiis, ex Anaſtaſio. Nec inſtitutum hoc caret exemplis veteris Teſtamenti: eſt enim imago perpetui ſacrificii Judæorum, quod ἐνδελεχισμὸν vocabant. Joannes Chryſoſtomus orat. 36. ad Antiochenos.

CAPUT VIII.

Eremitarum & Cœnobitarum comparatio. A Cœnobitis quid diſtent Synoditæ.

RELIGIO monaſtica cœpit ab Eremitis & Anachoretis, & per Cœnobitas mirum in modum aucta eſt & effuſa per totum orbem terrarum. Inde valde diſputatum eſt, quodnam vitæ genus eſſet præſtantius, Eremitarum, an Cœnobitarum: de quo non alienum & ſupervacuum erit hoc loco tractare. Certe Eremitarum vita, ſi bene ſibi conſtet, angelica fere & ſupra hominem eſt, quæ cum ſolo Deo commercium continet. Joannes Abbas apud Joannem Moſchum in Sermonar. cap. 81. τὸ σπήλαιον τοῦτο, τέκνον, πνευμά ἐστι· δὸς, λάβε. *Spelunca iſta, fili, ſpiritalis mercatura eſt: dat, accipit.* A ſolitariis ſcilicet perpetuæ laudes offeruntur Deo, & a Deo inceſſanter gratiæ & retributiones referuntur. Suo honore digni ſunt Eremitæ, qui ſoli Deo vivunt, abdicatis omnibus. Synod. Chalcedonenſ. can. 4. οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν μονήρη μετιόντες βίον, τῆς προσηκούσης ἀξιούσθωσαν τιμῆς. *Qui vere & ſincere monaſticam vitam aggrediuntur, digni ſunt convenienti honore.* Can. *Qui vere* 16. quæſt. 1. Eremitas tamquam Deo propiores Cœnobitis præfert Petrus Damiani lib. 6. epiſt. 12. *Fratres itaque in monaſterio immobiliter permanentes tolerandi ſunt; ad eremum vero fervido ſpiritu tranſmigrantes, plauſibus ac præconiis efferendi: illi ſiquidem ſub divinæ protectionis clypeo deliteſcunt; iſti vero in campum certaminis prodeuntes, victoriæ titulis decorantur: illi defendunt ſua; iſti referunt ſpolia: illi Deo protegente ſunt inſuperabiles; iſti quotidie ſatagunt hoſtium ſuorum calcare cervices: illi contra mœnia conſtituti obſidentes ne ingrediantur obſiſtunt; iſti minaces hoſtium cuneos procul de ſuis finibus terga cedentes expellunt.* Eremitas inter membra Eccleſiæ refert Auguſtin. lib. contra Petiliani epiſt. cap. 14. in hæc verba Cantici: *Ubi paſcis, ubi cubas in meridie? Si ergo ſponſus tamquam de loco familiarius dilecto, & cubili quodam ſuo ſecreto interrogatus reſponderet eſſe in meridie; multo probabilius Eccleſia*

Catholica in his membris ſuis hoc agnoſceret, quæ ſunt in Ægypto, in millibus ſervorum Dei, qui per eremum ſancta ſocietate vivunt, perfectionem Præfecti evangelici ſtudentes tenere, quod dictum eſt: Vis perfectus eſſe? vade, vende omnia quæ habes, &c. Cœnobitica tamen vita eſt potior & tutior, quia Cœnobitæ juvantur exemplo & correctione fratrum. Hieronym. ad Ruſticum epiſt. 4. *Primumque tractandum eſt, vtrum ſolus, an cum aliis in monaſterio vivere debeas: mihi quidem placet vt habeas Sanctorum contubernium, nec ipſe te doceas, & abſque doctore ingrediaris viam quam numquam ingreſſus es.* Can. *Si clericatus* 16. quæſt. 1. Tutius eſt Cœnobitis, quia habent teſtem vitæ & converſationis, qui vultu ſuo peccandi pudorem eis ſuffundat, & labentes ſuſcitet. Bernard. epiſt. 115. *Cur, inquis, non eſt ſapere, vt opulentiam, vt vrbis frequentiam, vt pinguia fugiam & delicias? An non mea mihi pudicitia tutior erit in eremo, vbi in pace cum paucis, aut ſola converſans, ſoli placeam cui me probavi? Nequaquam, nam volenti perperam agere, & deſertum abundantiam habet, & nemus vmbram, & ſilentium ſolitudo: malum quippe quod nemo videt, nemo arguit. Vbi autem non timetur reprehenſor, ſecurius accedit tentator, licentius perpetratur iniquitas: in conventu vero bona ſi qua facis, nemo prohibet; malum autem facere ſi vis, non licet: mox etenim a pluribus comperitur, arguitur, emendatur, ſicut e contrario bonum cum vident, omnes mirantur, venerantur, imitantur.* Vita Eremitica timenda eſt propter periculum ſolitudinis, in qua cadentem deeſt qui ſublevet. *Væ ſoli, quia cum ceciderit non habet ſublevantem*, Eccleſ. His de cauſis vitam Cœnobiticam Eremiticæ præponit Baſilius regul. fuſius diſput. regul. 7. Idem D. Thom. 2. 2. quæſt. 188. art. 8. Jo. Andreas in cap. *Sane de Regular.* & Cœnobitarum genus fortiſſimum prædicat Bened. regul. cap. 1. Cœnobitarum vita etiam perfectior habetur, quia vna vitæ ſolitariæ & communis connubium continet, & mixta eſt ex vita activa & contemplativa. Gregor. Nazianzen. orat. 21. ἐρημικοί τε ὁμοῦ καὶ μιγάδες. *Solitarii ſimul & Cœnobitæ.* Alio & argumento Cœnobitarum vita perfectior probatur, quia ſcilicet hi renunciant propriis, habentque hominem ſupra ſe: Eremitæ vero non renunciant propriis, deque his teſtamento vel inter vivos diſponere poſſunt. Can. *Perlatum* §. *E contra* 19. qu. 3.

Gloſſ. in d. can. *Qui vere*. Eremitæ ſunt acephali, can. *Nulla* 93. diſt. & locuſtis comparantur, quæ non habent regem, Gloſſ. in. d. can. *Qui vere*. Cœnobitarum vita eo rectior & perfectior intelligitur, quod vitæ monaſticæ inſtitutum cœpit quidem ab Eremitis, ſed a Cœnobitis mirum in modum auctum, & per vniverſum orbem propagatum; & quod erat rude & informe, certis regulis legibuſque excultum eſt. Millia Monachorum Ægypti congregata ſub vno duce Deo militarunt, non ſine ſtupore totius orbis. Quinque Monachorum millia fuere coloni montis Nitriæ, quibus præerat vnus Presbyter. Pachomius ter mille fratrum Archimandrita in monaſterio Tabenneſiotarum, Ammon totidem, Serapion decem mille Monachorum Præfectus memoratur: de quo Pallad. Hiſt. Lauſiac. cap. 6. 38. 48. 76. Sozomen. lib. 6. cap. 28. & 31. In Anglia tot extitere Monachi in Bangorienſi cœnobio, vt in ſeptem claſſes dividerentur, quarum ſingulæ erant non minus trecentorum virorum ſuis rectoribus ſubditæ. Beda lib. 2. Hiſt. Anglor. cap. 2. Inde congregatio Monachorum quaſi Synodus fuit, propter frequentiam & multitudinem, & Cœnobitæ iidem dicti συνοδῖται. Eoſdem Synoditas vocat L. *Addictos* C. *de Epiſcopal. audient.* quos Cœnobitas L. *Addictos*, quæ eſt eadem C. Th. *de pœn.* Socrat. lib. 4. cap. 18. ἐν πρὸς τοὺς ἐν τοῖς κοινοβίοις ἢ ἐν συνοδίαις μοναχούς. *Vnus ad Monachos qui in cœnobiis & conventibus degunt.* Et Gennad. de viris illuſtrib. cap. 11. *Compoſuit & Cœnobitis & Synoditis doctrinam aptam vitæ communi.* Cœnobitæ fuere, vt conjicio ex his locis, quibus vnum fuit tectum, vnum cœnobium: Synoditæ, qui fuere in diverſis monaſteriis ſub eodem Abbate; vtroſque tamen vulgus imperitum promiſcue accipiebat. Quidnam de vita Cœnobitica ſenſerint Patres, re, id eſt, geſtis probarunt. Antonius primus poſt vicennium exactum in eremo, Cœnobium conſtruxit, & fratres congregavit: ac licet poſtea redierit ad eremum, monaſterii curam non abjecit. Athanaſ. in ejus vit. Et idem Paulo Simplici, vitæ Eremiticæ ſtudio æſtuanti, vitam Cœnobiticam ſuaſit, apud Pallad. Hiſtor. Lauſiac. cap. 28. εἰ ἄρα θέλεις μοναχὸς εἶναι, εἴσελθε εἰς κοινόβιον πλειόνων ἀδελφῶν, οἵ τινες δύνανταί σου τῆς ἀσθενείας ἀνέχεσθαι.

Si enim vis eſſe Monachus, ingredere cœnobium ubi ſunt complures fratres, qui poſſunt tuam ferre imbecillitatem. Eodem ingenio Paulus Abbas relicta anachoreſi rediit ad cœnobium. Caſſianus collat. 19. cap. 2. & 3. Paulo vitam Cœnobiticam ſuaſit Antonius, propter ſimplicitatem morum & ætatem provectiorem, quæ impatiens videbatur ſolitudinis. Anachoréſis vel Cœnobitica ſuadetur pro ingenio & ætate cujuſque. Caſſian. collat. 24. cap. 8. *Non enim quia bona eſt ἀναχώρησις, univerſis eam congruam comprobamus. A multis enim non ſolum infructuoſa, ſed etiam pernicioſa ſentitur: nec quia inſtitutionem cœnobiorum, nec curam fratrum ſanctam atque laudabilem merito profitemur, idcirco ab univerſis eam expetendam eſſe cenſemus.* Alii Anachoretarum vitam probant fiducia anteactæ probationis in monaſterio: Eremitarum vitam damnant propter diſciplinæ vacuitatem & periculum prævaricationis proximæ, quæ timenda eſt ex tædio ſolitudinis. Ivo Carnot. epiſt. 192. *Hæc dicens Anachoritarum vitam non improbo, eorum videlicet, qui in cœnobiis regularibus inſtructi diſciplinis ordinabiliter ad eremum ſecedunt, quibus eſt ſolitudo paradiſus, & civitas carcer, ut activam vitam de labore manuum viventes exerceant, aut dulcedine contemplativæ vitæ mentem reficiant, fontem vitæ ore cordis ſitiant, & eorum quæ retro ſunt obliti, ad ea ultra non reſpiciant. Verum cum quidam ex hac profeſſione in melotis ſuis vicos, caſtella, civitates gyrando perluſtrent, humilitate veſtium, vilitate ciborum merita ſua populis oſtentant, ambiunt fieri magiſtri, qui numquam fuerunt diſcipuli, deprimentes vitam omnium hominum, quia non ſunt quod ipſi ſunt: hos nec Eremitas computandos intelligo, nec Cœnobitas, ſed Gyrovagos, aut Sarabaitas, qui corpus Chriſti quod eſt Eccleſia, tamquam ad unum membrum redigunt,* &c.

CAPUT

CAPUT IX.

Monachiſmi propagatio in Oriente per Baſilium, in Occidente per Benedictum. Studium Romanorum Pontificum laudatur in conſtruendis monaſteriis, etiam Monachis Græcis.

PRIMUS in Oriente Baſilius ex Monacho Epiſcopus Cæſarienſis, Monachos ex eremo tranſtulit in ſuam diœceſim, vtilitatis Eccleſiæ cauſa, & ſua in diœceſi varia monaſteria inſtituit, & Monachos quos vocant Cœnobitas, id eſt, in commune viventes, ibi collocavit, & regulam dedit, quam in hunc diem colunt Monachi S. Baſilii, qui non modo in Oriente, ſed etiam in Græcia, Italia, Calabria & Sicilia propagati, ea forte occaſione, quod pars Italiæ occupata ſit à Græcis. Hujus generis eſt monaſterium Cryptæ Ferratæ in agro Tuſculano, 12. milliario ab vrbe, quod Monachi Græci tenent in hunc diem, ad quos pertinet cap. *Conſtiturus* extr. *de Religioſ. domib.* Hujus monaſterii fundator memoratur S. Nilus Abbas, patria Calaber, Martyrolog. Rom. 26. Sept. Paul. Moriſus Origin. monaſtic. lib. 1. cap. 16. Miræus in Chronic. ad ann. 1438. In Occidente ante Benedictum ſingula monaſteria habebant ſuam regulam & inſtituta, & Abbatis manu & propria diſciplina potius quam lege regebantur. In Gallia multa monaſteria ſuſceperunt regulam Lerynenſium Patrum, quæ eſt eadem, ni fallor, quæ Cæſarii, qui ex Monacho Lerynenſi factus eſt Arelatenſis Epiſcopus; vel Columbani, qui conſtruxit monaſterium Luxovienſe in Burgundia, & regulam dedit: de quo fuſius dicemus infra lib. 4. cap. 2. Benedictus prius in loco, cui nomen Sublacus, quadrageſimo ab vrbe Roma milliario, in ſpelunca ſolitariam vitam egit per triennium, cum vnico ſocio, nomine Romano: inde ſentiens ſe non poſſe diutius ibi latere fama ſanctitatis illuſceſcente, additis fratribus Mauro & Placido, Caſſinum (id nomen caſtro Samnii) ſe tranſ-

tulit, vbi in editiſſimo monte monaſterium poſuit, caput religionis futurum. Leo Oſtienſ. lib. 1. cap. 1. Paulus Warnefrid. de geſt. Longobard. lib. 1. cap. 26. Regino 1. Chronic. 450. Gregor. Dialog. lib. 2. cap. 14. Aimoin. lib. 2. cap. 16. Marian. Scot, ad ann. 561. Benedictus religionis propagandæ cauſa Maurum in Galliam, Placidum in Siciliam miſit. Maurus in Gallia comiter ſuſceptus a Theodeberto Rege, monaſterium Glannafolium conſtruxit in pago Andegavenſi, adjuvante Floro Vicecomite Andegavenſi. Fauſt. in vita Mauri apud Surium Januar. 14. Aimoin. lib. 2. cap. 25. Orderic. Vital. lib. 8. Poſt Benedicti obitum everſo a Longobardis tunc Italiæ incubantibus, monaſterio Caſſinenſi, fratres vix ſalvi evaſerunt, & Romam ſecum aſportarunt regulam Patris Benedicti, libram panis & menſuram vini; & beneficio Pelagii II. Pontificis, juxta Lateranenſe Patriarchium monaſterium B. Petro ſacrum conſtruxerunt. Leo Oſtienſis lib. 1. cap. 4. Regin. 2. Chronic. Sigebert. ad ann. 596. Anno 714. Caſſinenſe monaſterium a Petronace Abbate inſtauratum, centum & decem annis ex quo a Longobardis deſolatum fuerat. Gregor. Dialog. lib. 2. cap. 17. Regino 2. Chronic. Sigebert. ad ann. 714. Leo Oſtienſ. lib. 1. cap. 4. Antiquiora monaſteria Benedicti regulam & inſtituta certatim aſſumpſere, & quæ ab eo ſurrexere monaſteria, ſub Benedicti regula conſtituta ſunt, & monaſterium Lerynenſe traditum Caſſinenſibus. Monaſterium S. Medardi Sueſſionenſis à Clothario I. fundatum ſub regula B. Benedicti, ex Bulla Joannis III. quæ extat apud Chopinum Monaſtic. lib. 1. tit. 2. num. 19. & alia fere omnia, quotquot ab eo extitere monaſteria. Odilo Abbas Cluniac. in vit. S. Maioli Abbatis: *Proceſſu vero temporis, poſt tranſitum videlicet ſupradicti piiſſimi Patris, per beatum Maurum ejus diſcipulum omnis pene Gallia ejus inſtitutionis & religionis ſuſcepit exordium; deinde per eum & eos quos ipſe ad juſtitiam condiit, per plurima temporum ſpatia eadem religio ad cumulum perfectionis excrevit.* In Gallia Glannafolium monaſterium nequitia Gaidulfi Comitis Andegavenſis deſtructum, præcepto Ludovici Pii Foſſatenſibus Monachis vnitum. Vet. Scriptor. miraculor. B. Mauri cap. 3. Sed poſtea in Conc. Turonenſi habito ab Urbano II. anno

Chriſti 1096. idem monaſterium Foſſatenſibus ademptum, & Caſſinenſi cœnobio attributum. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 4. cap. 18. Idem præterea Pontifex pro negotiis Eccleſiaſticis Gallias ingreſſus, in Turonenſi Concilio, vbi ipſe præſidebat, monaſterium S. Mauri in Glannafolio a Foſſatenſium monachorum abſtractum tyrannide, priſtinæ dignitati libertatique reſtituit, ſub magiſterio tantum Caſſinenſis cœnobii perpetuo manſurum. Hac de plaga graves querelæ excitatæ a Foſſatenſibus, pro quibus apud Paſchalem II. interceſſit Ivo Carnot. epiſt. 159. *Conqueruntur enim ſe in Concilio Turonenſi fuiſſe prægravatos, quoniam ad ſuggeſtionem Comitis Andegavenſis dicunt fuiſſe ſubreptum Domno Papæ Vrbano monaſterium S. Mauri, ſitum in patria Andegavenſi, quod ſub jure Foſſatenſis monaſterii, antea per trecentos aut eo amplius annos extiterat, de ejuſdem monaſterii jure auferret, & ordinato ibi Abbate liberum eſſe conſtitueret. Quod & factum eſt, Foſſatenſibus Monachis jus ſuum reclamantibus, & multis qui Concilio intererant, aliter ſentientibus, cum viderent privilegium, quo nitebantur Foſſatenſes Monachi, de manibus eorum ab Andegavenſibus fuiſſe ereptum, & in plures partes fuiſſe conſciſſum. Adhibitis ergo multorum interceſſionibus ſupplicant prædicti Monachi, vt eorum negotium a majeſtate veſtra legitima diſcuſſione retractetur*, &c. In Gallia igitur propagatus eſt Ordo B. Benedicti per Maurum, in Sicilia per Placidum, in Germania vero per Bonifacium ex Monacho Moguntinum Epiſcopum, & Legatum Sedis Apoſtolicæ in Germania, a quo conditum eſt Fuldenſe monaſterium in Saxonia. Joann. Diaconus vit. Gregor. M. lib. 4. cap. 80. 82. In Anglia per Auguſtinum & Mellitum Monachos & Miſſos Gregorii I. a quibus Angli initia fidei ſimul & Monaſtices acceperunt. Epiſcopi a Monachis lecti, & Monachi pro Clericis inſtituti in pleriſque Eccleſiis Epiſcopalibus, vt patet ex Beda lib. 2. cap. 1. & aliis Scriptoribus Anglicis, & ex cap. *Novit ex. Ne ſede vacant. aliquid innovet*. De quo Chronic. Normannor. ad ann. 1151. *Sunt itaque hodie in Gnatia 4. Epiſcopatus, in Anglia 17. In octo eorum ſunt Monachi in Epiſcopalibus ſedibus: hoc in aliis provinciis aut nuſquam aut raro invenies; ſed in omni Anglia hoc reperitur, quia primi prædicatores Anglorum, ſcilicet Auguſtinus,*

Mellitus Juſtus, Laurentius, Monachi fuerunt. In aliis octo Epiſcopalibus ſedibus ſæculares, in una Canonici regulares. Et Ordericus Vitalis lib. 12. ad ann. 1112. *Angli Monachos, qui a per eos ad Deum converſi ſunt, indeſinenter diligentes honoraverunt, ipſique Clerici reverenter & benigne ſibi Monachos præferri gaviſi ſunt.* Et idem lib. 4. ad ann. 1070. *Auguſtinus & Laurentius, aliique primi prædicatores Anglorum, Monachi fuerunt, & in Epiſcopiis ſuis vice Canonicorum, quod vix in aliis terris invenitur, Monachos pie conſtituerunt, cœnobia multa & præclara conſtruxerunt, & converſis inſtituta regularia verbis & exemplis tradiderunt.* Itidem in Sardiniam miſſi ſunt Monachi ab ipſo Benedicto, poſtulante Boreſore Sardiniæ Rege. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 4. cap. 22. Monachos e Caſſinenſi cœnobio impetravit & Stephanus Ungariæ Rex, per quos genti recens ad fidem converſæ acceſſit religio monaſtica. Idem Oſtienſ. lib. 2. cap. 79. Bonfin. rer. Hungaric. lib. 1. decad. 2. In Orientem penetravit & Ordo Benedictinus; ab Amalphitanis negotiatoribus extructum eſt monaſterium Hieroſolymis, conſenſu Caliphæ Ægyptii, quod dictum eſt de Latina, quod fundatores Latini erant, quo nomine veniebant omnes Occidentales. W. Tyr. de Bell. ſacr. lib. 18. cap. 5. In Gallia, vt eo redeam anno Chriſti 911. Cluniacenſe cœnobium in diœceſi Matiſconenſi fundatum à Bernone Abbate, Guillelmo Pio inde dicto Comite Arvernorum, & Duce Aquitaniæ dotem dicente: de quo auctor vit. S. Genulfi lib. 2. cap. 17. Glaber lib. 3. cap. 5. Perperam Geraldo Aquitanico id tribuit Orderic. Vital. lib. 12. nec felicius Sigebertus Avæ Comitiſſæ, rejecta fundatione ad ann. 895. Mirum in modum ibi effloruit religio monaſtica. Petrus Damiani lib. 6. epiſt. 4. *Cluniacus præterea ſpiritualis quidam campus eſt, ubi cælum & terra congreditur, ac velut arena certaminis, ibi ſpiritualis more palæſtræ caro fragilis adverſus poteſtates aereas colluctatur,* &c. Et Petrus Cluniacenſ. de Miracul. lib. 1. cap. 9. *Eſt autem Cluniacenſe monaſterium religione, diſciplina, ſeveritate, fratrum numeroſitate, omnique monaſtici ordinis obſervatione, toto pene orbe notiſſimum, ſingulare ac commune peccatorum refugium, per quod multa inferis damna illata, & regnis cæleſtibus quamplurima lucra collata ſunt. Ibi innumeræ ho-*

minum multitudines, graves mundi ſarcinas ab humeris ſuis abjicientes, ſuavi Chriſti jugo colla ſubmiſerunt. Ibi omnium profeſſionum, dignitatum & ordinum perſonæ faſtum luxumque ſæcularem in humilem & pauperem Monachorum vitam commutaverunt. Ibi ipſarum Eccleſiarum venerabiles etiam Eccleſiaſticorum negotiorum onera fugientes, tutius quietiuſque vivere, magiſque ſubeſſe quam præeſſe elegerunt. Et paulo poſt: *Hinc effuſa ſpiritualium virtutum nardo, impleta eſt tota mundi domus ex odore vnguenti, dum religionis monaſticæ fervor, qui illo tempore pene refriguerat, illorum virorum exemplo ſtudioque recaluit. Gallia, Germania, tranſmarina quoque Britannia hoc teſtatur. Hiſpania, Italia, totaque Europa fatetur, plena monaſteriis ab eis aut noviter fundatis, aut ab antiquo ſenio reparatis. Sed quid aliquas mundi partes enumero, cum de noſtro vltimo Occidente vſque ad ipſum Orientem fama hæc pervenerit, nec aliquem Chriſtiani orbis angulum latuerit?* Cluniacenſibus tanta erat fama eorum vitæ ſanctitatis, vltro ſe adgregarunt quamplura antiquiora monaſteria Galliæ. Cœnobio Cluniacenſi à Gregorio VII. adunatum eſt cœnobium Moyſſiacenſe in finibus Cadurcorum in Aquitania, quod fundationem repetit a Clodoveo, vt obſervavi ex reſcripto Paſchalis II. ad Hugonem Abbatem Cluniacenſem, quod edidit Quercelanus in Bibliotheca Cluniacenſi, & ex Regiſtro ipſius Gregorii VII. lib. 9. epiſt. 29. qua emendatio Monachorum Moyſſiacenſium tamquam ſubditorum rejicitur ad Abbatem Cluniacenſem, ob ereptam certam Eccleſiam Canonicis D. Saturnini Toloſæ. *Conqueruntur & ſuper Monachis Moiacenſibus, qui quandam Eccleſiam, vnde interpoſitis ſacroſanctis Evangeliis, ſecundum judicium Legati noſtri Amati Ellorenſis Epiſcopi, (is erat Legatus Sedis Apoſtolicæ in Aquitania) collaudantibus aliis Epiſcopis qui aderant, lis inter eos determinata fuerat, iterata deterius injuria per vim Comitis W. datis, vt fertur, muneribus, occupatam detinere nituntur. Et mox de Monachis tamen, quoniam Cluniacenſi Abbatiæ pertinent, ipſi venerabili Abbati inprimis notificandum cenſemus, vt ipſe inſolentiam ſubditorum ſuorum compeſcat, & juſtitiæ acquieſcere, ſi forte noluerint, compellat.* Falſo id Urbano II. tribuit vetus ſcheda monaſterii Moyſiacenſis, quæ apud me eſt: quæ tamen hoc loco omittenda non eſt, pro-

pter multa ſingularia, quæ ibi feruntur conceſſa eſſe Abbati Moyſiacenſi, in gratiam vnionis & ſubjectionis. Quod iſte Dominus Urbanus olim Monachus Cluniacenſis ſubmiſit monaſterium Moyſiaci Cluniacenſi monaſterio, licet monaſterium Moyſiacenſe ſit antiquius, &c. *Cum Dominus Vrbanus dicit in Bulla ſua, quod tempore ſuo monaſterium Moyſac fuit reparatum per Abbatis Cluniacenſis induſtriam; Abbas autem Moyſiacenſis multa inſignia habet in monaſterio Cluniacenſi in primo adventu ſuo: nam incarceratos omnes relaxat tam monaſterii quam caſtrorum; tenet etiam capitulum ſecunda die, in quo magnam habet poteſtatem; eadem honorifice & proceſſionaliter ex aliis Monachis Cluniacenſibus claves caſtrorum recipit, & multa alia facit.* Per idem tempus & novum monaſterium Pictavienſe traditum Cluniacenſibus. Chronic. Malleacenſ. ad ann. 1075. *Eodem anno donatum eſt monaſterium novum, quod eſt Pictavis, Hugoni Abbati Cluniacenſi: in quo cœnobio primum Abbatem Guidonem conſtituit Monachis ibidem Deo ſervientibus.* Cluniacenſes in Majori monaſterio Turonenſi inſtituit Odo Comes Campaniæ, Turonum ſuggerente Hermengardi vxore ſua pulſis Clericis ſæcularibus. Anonym. de geſt. Epiſcop. Turon. & Abbat. Major. monaſter. *Nec modo per Galliam palmites ſuos dilatavit Cluniacum, ſed & in Hiſpaniam & alias regiones.* Ab Alphonſo VI. Rege Caſtellæ acciti Cluniacenſes, vt religionem monaſticam fere extinctam in Hiſpania diutina incubatione Sarracenorum reſtituerent: Bernardum olim Monachum S. Orientii Auxitani, oriundum ex oppido Salvitatis apud Aginnenſes, cum aliis fratribus miſit Hugo Abbas Cluniacenſis, qui primum fuit Abbas S. Facundi, poſtea Archiepiſcopus Toloſanus. De quo Roderic. Tolet. lib. 6. cap. 25. Marian. lib. 9. cap. 17. In Orientem vſque penetrarunt Cluniacenſes: Prioratui Caritatis Cluniacenſis Ordinis monaſterium Civitot dictum, in ſuburbio civitatis Conſtantinopolitanæ, conceſſit Imperator CP. Petrus Cluniacenſ. libro 2. epiſt. 39. ad Calojoannem Imperatorem: *Fecit hoc inter egregios Principes recenſendus Alexius pater veſter.* Et paulo poſt: *Inter quæ Cluniaco monaſterio omnibus Latinis Regibus & gentibus notiſſimo, eique ſubdito magno & religioſo loco, qui Charitas dicitur,*

monaſterium juxta ipſam regiam civitatem, quod Civitot vocatur, dedit, & in perpetuum Abbatis Cluniacenſis & Prioris de Charitate obedientiæ ſubjecit, &c. Nec tacendum hoc loco memorabile ſtudium Romanorum Pontificum in propagandis & curandis monaſteriis. Conſtitutum Innocentii I. de regulis monaſteriorum laudat Anaſtaſius in ejus vita: *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia & de regulis monaſteriorum.* Præter infinita monaſteria, quæ ſtruxerunt & dotarunt Romani Pontifices, etiam Monachis Græcis monaſteria poſuere Paſchalis I. & Leo IV. De Paſchali teſtatur Anaſtaſ. in ejus vita: *Conſtruxit in eodem loco a fundamentis cœnobium, quod & nomine ſanctæ Praxedis Virginis titulavit, in qua & ſanctam Græcorum congregationem aggregans, quæ die noctuque Græcæ modulationis pſalmodiæ laudes omnipotenti Deo Sanctiſque illius ibidem quieſcentibus ſedulo perſolveret, introduxit.* De Leone IV. idem in ejus vita: *Mox autem ipſe almificus Pontifex superno nutu compunctus monaſterium, quod nunc ſancti vocatur Stephani, & Caſſiani reſtaurans muneribus ac divitiis locum pleniſſime perornavit.*

CAPUT X.

Agnatio variorum Ordinum, Camaldulenſium, Grandimontenſium, Cartuſianorum, Ciſtercienſium. Ciſtercienſes albo colore diſtincti a Benedictinis. Ciſtercienſibus aggregantur varia monaſteria Benedictina. Propagatio Ciſtercienſium.

MULTIS ſæculis Monachi SS. Baſilii & Benedicti ſoli orbem implerunt, & quaſi diviſo inter ſe orbe imperium Dei in terris tenuerunt: ſed tandem e multitudine Monachorum nata eſt diverſitas Ordinum. Jam olim quidem Monachi vario vitæ genere & exercitationum diſcrimine gaudebant, nec iſtud a vera religione alienum erat. Variæ ſunt viæ, quibus ad Deum pervenitur; & hoc eſt quod ſignavit Propheta regius Pſalm. 127. *Qui ambulant in viis*

ejus. Ubi Chryſoſtomus: Non dixit via, inquit, ſed viæ, oſtendens non vnam eſſe, ſed multas quibus ad Deum pervenitur, vt earum multitudine faciliorem nobis faceret ingreſſum: *τῇ ἀφθονίᾳ τᾶς ὁδοιπορείας εὔκολον ποιῶν ἡμῖν εἴσοδον.* Eodem ſpiritu Eccleſia, quæ eſt ſponſa Chriſti, gaudet videri coram ſponſo verſicolori veſte ornata, Pſalm. 44. *Aſtitit Regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate.* Non ſine ſtupore ſpectabat orbis tot genera Monachorum, fideles movebat hujuſmodi ſpectaculum ad pietatem, infideles ad fidem; & hi qui ſpiritualia ſapiebant, varium hoc vitæ monaſticæ ſchema Deo acceptius eſſe affirmabant. Theodoritus de vit. Patrum cap. 26. *καὶ ὥσπερ οἱ βασιλεύειν τῶν ἀνθρώπων λαχόντες ἀμείβουσι κατά τινα χρόνον περίοδον τὰς τῶν νομισμάτων εἰκόνας, ποτὲ μὲν λεόντων ἐκτυποῦντες ἰνδάλματα ποτὲ δὲ ἀστέρων καὶ ἀγγέλων, ἄλλοτε τῷ ξένῳ χαρακτῆρι τιμιώτερον ἀποφαίνειν πειρώμενοι τὸν χρυσόν· οὕτως ὁ τῶν ὅλων παμβασιλεὺς τινὰς χαρακτῆρας τὰς καινὰς ταύτας καὶ παντοδαπὰς πολιτείας τῇ εὐσεβείᾳ περιτιθεὶς, οὐ μόνον τῶν τροφίμων τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τῶν τὴν ἀπιστίαν νοσούντων εἰς εὐφημίαν τὰς γλώττας κινεῖ. Et quemadmodum qui apud homines imperium obtinent, per temporum intervalla nummorum imagines mutant, leonum interdum effigiem imprimentes, interdum ſtellarum & angelorum, interdum novo charactere pretioſius aurum reddere conantes: ſic vniverſorum Rex tamquam characteres quoſdam novas iſtas diverſaſque vitæ rationes pietati adjiciens, non fidei alumnorum tantummodo, ſed incredulitate quoque laborantium linguas ad laudandum excitat.*

Hactenus tamen vnus & alter erat Ordo Monachorum, nimirum SS. Baſilii & Benedicti: verum poſteriore excreſcente in millia Monachorum, & ex turba intepeſcente obſervantia diſtrictiori regulæ, non ſine numinis providentia factum eſt, vt e lapſu Benedictini Ordinis ſurrexerint varii Ordines, qui diverſo ſchemate regulam ſancti Benedicti pene deficientem excitarunt, vt Camaldulenſes, Ciſtercienſes, & alii quos recenſere par eſt. Anno Chriſti 1012. a beato Romualdo inſtituti ſunt Camaldulenſes Eremitæ ſub regula ſancti Benedicti, & Camaldulenſe monaſterium, quod eſt caput Ordinis, fundatum in diœceſi Aretinæ: de quo Petrus Damiani in ejus vit. Sigovius de regno Italiæ lib.

libro 8. Bernardus epiſt. 126. Gloſſ. in cap. *Cum monaſterium* extr. *de Elect.* Joannes Andreas in cap. *Sane* extr. *de Regularibus.* Anno Chriſti 1080. Stephanus de Mureto in monte de Mureto gentilitii dominii monaſterium quoque condidit ſub regula ſancti Benedicti, quod poſt ejus deceſſum tranſlatum eſt in locum Grandiſmotis, a quo nomen acceperunt Grandimontenſes Monachi, quos propter vitæ ſimplicitatem vulgus Bonos-homines appellavit. Stephanus Tornacenſis epiſt. 1. de Grandimontenſibus: *Hominibus placent, & ſervi Chriſti ſunt, Boni-homines appellantur.* Et infra: *Si ab eis quæſieris cujus Ordinis ſunt, reſpondent: Peccatores ſumus. Si ab aliis, Bonos-homines eſſe dicunt: nam & in provincia ſua unde originem habent, ubi eſt caput & ſedes eorum, cellulæ ipſorum Bono-homine appellantur.* Anno 1084. initium cepere Cartuſiani fundatore Brunone Canonico Colonienſi, a quo extructum eſt monaſterium in eremo in finibus Delphinatus juxta Gratianopolim, quod eſt caput totius Ordinis Cartuſiani, & ſedes generalis ejuſdem Ordinis: de quo Bernardus epiſt. 11. 126. & 153. Petrus Cluniacenſis libro 6. epiſtola 12. Cap. *Per tuas de ſimon.* Cap. *Sicut & homicid.* Capite 2. §. *Statuimus de decim.* in 6. Anno Chriſti 1098. Robertus Moliſmenſis Abbas in Burgundia, ſtudio reſtituendæ obſervantiæ regulæ & diſciplinæ Benedictinæ, quæ jam opum affluentia & multitudine Monachorum dilabi cœperat, Ciſtercienſe monaſterium in diœceſi Cabillonenſi fundavit ſub regula ſancti Benedicti. Sigebertus anno Domini 1098. *Robertus Abbas Moliſmenſis monaſterium Ciſtercienſe inſtituit, auctoritate & conſenſu Hugonis Archiepiſcopi Lugdunenſis, & Sedis Apoſtolicæ Legati, & Walterii Cabillonenſis Epiſcopi, & Odonis Burgundiæ Ducis; & præfatus Abbas Robertus virgam paſtoralem ſuſcepit ab Epiſcopo Cabillonenſi.* Idem Ordericus Vital. lib. 8. ad ann. 1098. & Cæſarius de Miracul. lib. 1. cap. 1. Petrus Cellenſis lib. 7. epiſt. 14. Extunc Congregatio Ciſtercienſis late ſuos palmites extendit. Hujus initia illuſtravit Bernardus, poſtea Clarevallenſis Abbas & fundator. Primariæ Ciſtercii propagines fuere Firmitas, Pontiniacum, Clarevallis, Moribundus. Cæſarius loco modo laudato: *Extunc cœpit vinea illa Domini Sabaoth creſcere ac*

De Grandimontenſibus Vincent. Belvacenſ. Specul. Hiſt. lib. 26. cap. 46. & ſeqq.

dilatari, atque palmites ſuos extendere a mari vſque ad mare, & impleta eſt terra poſſeſſione ejus. Primæ ejus propagines Firmitas, Pontiniacum, Claravallis, Morimundus. Iſtarum quatuor domorum Abbates tantæ auctoritatis ſunt, vt Abbatem Ciſtercienſem viſitent ſimul, & ſingillatim ab eo verſa vice viſitentur. Paucis annis tot monaſteria Ciſtercienſium ſurrexere in Gallia, Anglia, Germania & aliis regionibus, vt ſtatuto Capituli Ciſtercienſis anni 1155. modus impoſitus ſit, ne plura ædificarentur. Matthæus Pariſ. ad hunc annum: *In Capitulo Ciſtercienſi ſtatutum eſt, ne de cætero aliqui novam conſtruerent Abbatiam, quia numerus Abbatiarum illius Ordinis vſque ad quingentas excrevit.* Nec modo novis monaſteriis Ciſtercienſes aucti ſunt, ſed & acceſſione antiquiorum monaſteriorum Benedictini Ordinis, quæ ſtudio perfectioris vitæ paſſim vltro ſeſe adgregabant Ciſtercienſi Ordini. Vita D. Bernard. libro 2. cap. 8. *E diverſis etiam regionibus odore religionis illius vbique diffuſo, fratres ad fundanda monaſteria invitantur; fundata quoque & ſtatuta ditioni ejus ſeſe ſubjiciunt, & arctioris ineunt regulas diſciplinæ.* Sic Grandis-Sylvæ monaſterium, quod eſt in pago Toloſano, aggregatum Clarevallenſi. Bernardus epiſt. 241. ad Toloſanos: *Sit vobis commendatus lator epiſtolæ venerabilis Abbas Grandis-Sylvæ, & domus ejus quæ vt noſtra eſt, nuper nobis & noſtro Ordini ab ipſo tradita, & Eccleſiæ Clarevallis ſpecialiter aſſociata.* Inde ſecutum eſt vt Ciſtercienſem Ordinem profeſſi, id eſt, qui per aggregationem facti erant Ciſtercienſis Ordinis, eodem jure cenſerentur & privilegio decimarum, aliiſque juribus Ciſtercienſis Ordinis vterentur, modo regulæ diſtrictionem ſervarent. Cap. *Cum ordinem* extr. *de reſcript.* cap. *Cum dilectus de his quæ vi metuſve cauſa fiunt.* cap. *Recolentes de ſtatu Monach.* Tanta etiam fuit fama Clarevallenſium, vt in Ordine Ciſtercienſi propriam familiam duxerint, quæ per vniverſum orbem feliciter propagata eſt auſpiciis Bernardi primi Clarevallenſis Abbatis, vt oſtenditur in ejus vita lib. 1. cap. 15. *Jam domus Ordinis illius, filiæ domus ipſius citra & vltra Alpes & maria, deſerta plurima impleverunt; & adhuc ſunt, & quotidie confluunt, quibus locus quærendus eſt. Et petuntur vndique fratres & mittuntur, cum beatos ſe æſtiment Reges gentium*

& Præſules Eccleſiarum, civitates & regiones, quæcumque de domo illa & diſciplina viri Dei meruerint contubernium aliquod adipiſci. Et infra: *Hoc vſque nunc egerunt & quotidie agunt mirificæ ejus capturæ Catalaunenſis, Pariſiacenſis, Moguntia, Leodienſis, & aliarum nonnullarum civitatum: Flandriæ quoque & Germaniæ, Italiæ, Aquitaniæ, & aliarum regionum, quaſcumque quacumque neceſſitate contigit aliquando, ſeu adhuc vſque hodie contingit virum Dei viſitare.* Guillelmus Neubrigenſis rerum Anglicarum lib. 1. cap. 15. *Sane paulo ante a nobili viro Walterio Eſpec, & a felicis memoriæ Abbate Bernardo directi Monachi Clarevallenſes Eboracenſem provinciam venerant, & in loco qui nunc dicitur Brevallis (tunc autem erat locus horroris & vaſtæ ſolitudinis) manſionem acceperant, præfato viro tradente, & venerabili Truſtino Epiſcopalem cum affectu paterno favorem præbente.* Petrus Abbas Cellenſis lib. 8. epiſt. 9. *Certe, vt credo, aut nullas filias in terris habet Eccleſia, quæ eſt mater noſtra, aut in Clarevallenſi cœnobio quotidie parturit, & maternis vberibus alit matriſſantes filias.*

Benedictinorum veſtis nigra, Ciſtercienſium alba: inde inter Benedictinos & Ciſtercienſes nata æmulatio, quaſi Ciſtercienſes veſtis candore meliores & puriores videri vellent. Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. ad Bernardum Clarevallenſem: *Et vos ſancti, vos ſingulares, vos in vniverſo orbe vere Monachi, aliis omnibus falſis & perditis, ſecundum nominis interpretationem, ſolos vos inter omnes conſtituitis: vnde & habitum inſolitum coloris prætenditis, & ad diſtinctionem cunctorum totius fere mundi Monachorum, inter nigros vos candidos oſtentatis. Et certe hæc veſtium nigredo antiquitus humilitatis cauſa a Patribus inventa, cum a vobis rejicitur, meliores vos ipſis candorem inuſitatum præferendo indicatis.* Ordericus Vitalis lib. 8. ad annum 1094. *In ſaltibus & campeſtribus paſſim conſtruuntur cœnobia, noviſque ritibus variiſque ſchematibus trabeata peragrant orbem cucullatorum examina: albedine in habitu ſuo præcipue vtuntur, qua ſingulares ab aliis notabileſque videantur. Nigredo in pleriſque locis ſanctæ Scripturæ humilitatem deſignat, quem idcirco colorem religioſorum fervor hactenus gratanter geſtat; nunc autem nigredinem, qua priſci patres, tam regulares Clerici in cappis, quam Monachi in cucullis, ob humilitatis ſpecimen vſi ſunt, moderni tamquam ob*

majoris juſtitiæ oſtentationem abjiciunt : inuſitata quoque pannorum ſectione ſuorum ab aliis diſcrepare appetunt. Et Petrus Cellenſis in prædict. epiſt. ſcripta ad Albertum Cancellarium Eccleſiæ Romanæ pro Clarevallenſibus : *Forte dicitis quid ad ſe de Clarevallenſibus, cum Samaritani non contantur Judæis, & nigra Æthiopiſſæ facies & veſtis differat ab illa veſte & facie, quæ apparuit Apoſtolis in transfiguratione Domini.* Anno 1117. Robertus de Arbriſellis, alias de Arbuſculo, inſtituit Ordinem Fontis Ebraldi ſub regula ſancti Benedicti, & in eremo Fontis Ebraldi apud Pictones extruxit cœnobium Virginum, quod eſt caput totius Ordinis, & paret Abbatiſſæ, quæ eſt princeps totius Ordinis: de quo Guillelmus Neubrigenſis rerum Anglicarum lib. 1. cap. 15. *Eodem tempore Robertus de Arbuſculo monaſterium Sanctimonialium de Fonte Ebraudi conſtruxit, & regularibus diſciplinis informavit.* Monaſterium exemptum a juriſdictione Epiſcopi Pictavienſis, & immediate ſubjectum Sedi Apoſtolicæ : de cujus exemptione tuenda adverſum Epiſcopum Pictavienſem, qui profeſſionem exigebat ab Abbatiſſa, ſcripſit Petrus Cellenſis libro 1. epiſt. 3. ad Alexandrum III. *Prædeceſſorum veſtrorum privilegiis & beneficiis Abbatiam Fontis Ebraldi ſublimatam & communitam, vbique divulgatum & notum eſt in partibus noſtris. Epiſcopus autem Pictavenſis, cum rigare debuiſſet, & favere plantationi dextræ Dei & veſtræ, nititur libertatem hujus Eccleſiæ diminuere, & cogit profeſſionem ſibi & obedientiam promittere, quam ſibi Sedes Petri retinuit.* Hac ætate valde refloruit religio monaſtica agnatione variorum Ordinum, reparato ſenio Ordinis Benedictini. Arnulfus Lexovienſis epiſt. ad Alexandrum III. de Innocentio II. ejus deceſſore : *Memini ego quantum in diebus ejus religio munda & immaculata profecerit, adeo vt plures hodie religioſorum deſerta contineant, quam ferarum olim habuerint beſtiarum.*

CAPUT XI.

Quadriga Ordinum Mendicantium. Fratres Prædicatores, Fratres Minores, Carmelitæ, Auguſtiniani.

A veteri diſciplina labentibus Benedictinis & Ciſtercienſibus, ſubortum eſt novum genus Fratrum Mendicantium, vt damnum religionis, quod ex affluentia opum & poſſeſſionum contigerat, remedio paupertatis ſarciretur. Hujus inſtituti principes fuere Dominicus natione Hiſpanus, & Franciſcus Aſſiſio oriundus. Ordinem Prædicatorum inſtituit Dominicus, Fratrum Minorum Franciſcus. Utrumque Ordinem confirmavit Innocentius III. rejectis Humiliatis & Pauperibus de Lugduno. Abbas Urſpergenſ. in Chronic. ad ann. 1212. *Eo tempore mundo jam ſeneſcente, exortæ ſunt duæ religiones in Eccleſia, cujus vt aquilæ renovatur juventus, quæ etiam a Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ, videlicet Minorum Fratrum & Prædicatorum, quæ forte hac occaſione ſunt approbatæ, quia olim duæ ſectæ in Italia exortæ adhuc perdurant, quorum alii Humiliatos, alii Pauperes de Lugduno ſe nominabant, quos Lucius Papa quondam inter hæreticos ſcribebat, eo quod ſuperſtitioſa dogmata & obſervationes in eis reperirentur.* Et infra: *Cæterum Dominus Papa in loco illorum exurgentes quoſdam alios, qui ſe appellabant Pauperes Minores, confirmavit, qui prædicta ſuperſtitioſa & probroſa reſpuebant, ſed præciſe nudis pedibus tam æſtate quam hieme ambulabant, & neque pecuniam, neque quicquam aliud præter victum accipiebant, etſi aliquando veſtem neceſſariam quiſquam ipſis ſponte conferebat: non enim quicquam petebant ab aliquo. Hi tamen poſtea attendentes, quod nonnumquam nimiæ humilitatis nomen gloriationem importet, & de nomine paupertatis cum multi eam fruſtra ſuſtineant, apud Deum vanius inde glorientur: maluerunt appellari Minores Fratres quam Minores Pauperes, Apoſtolicæ Sedi in omnibus obedientes. Alii, videlicet Prædicatores, in locum Humiliatorum ſucceſſiſſe creduntur. Humiliati quippe nulla habita auctoritate aut licentia Prælatorum, mittentes falcem in meſſem alienam, populis*

Antonin. part. 3. tit. 24. cap. 7.

prædicabant, & vitam eorum plerumque regere ſatagebant, & confeſſiones audire, & miniſteriis Sacerdotum derogare, quæ volens corrigere Papa, Ordinem Prædicatorum inſtituit & confirmavit, &c. De Fratribus Minoribus Matth. Pariſ. ad ann. 1208. *Sub his diebus Prædicatores, qui appellati ſunt Minores, favente Papa Innocentio ſubito emergentes terram repleverunt, habitantes in urbibus & civitatibus denis & ſeptem, nihil omnino poſſidentes, de Evangelio viventes, in victu & veſtitu paupertatem nimiam præferentes, nudis pedibus incedentes, maximum humilitatis exemplum omnibus præbuerunt,* &c. Dominicum tamen ab Innocentio III. repulſum, ſed Pontificem in ſomnis viſu admonitum Dominici Lateranenſem baſilicam ruentem humeris ſuſtentantis, de confirmando ejus inſtituto apud ſe conſtitutum in animo habuiſſe; ſed eo morte prævento, Honorium III. proximum ejus ſucceſſorem, rem perfeciſſe, narrat Martin. Polonus ad ann. 1216. Hic Honorius primo anno Pontificatus ſui Ordinem Prædicatorum confirmavit, beato Dominico, natione Hiſpano, ejuſdem inventore, procurante. Nam Innocentius Papa, qui durus ſibi in hoc fuerat, viſione habita quomodo beatus Dominicus Lateranenſem Eccleſiam cadentem humeris ſuſtentaſſet, confirmare voluit: ſed morte præventus non potuit. Ordinem Fratrum Minorum confirmavit & Gregorius IX. auctore eodem Polono. Ordinem Carmelitarum, olim accolarum montis Carmeli, confirmavit idem Gregorius, ex eodem Polono. Jam a temporibus Innocentii III. tamen noti fuere Carmelitæ, jam e Carmelo pulſi ob feritatem barbarorum, & felici clade ſparſi per univerſum orbem, & Eremitæ ſancti Auguſtini. Utriuſque Ordinis inſtitutionem Concilium Lateranenſe præceſſiſſe agnovit Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi cap. unic. §. *Sane de Religioſ. domibus* in 6. quod de Eremitis ſancti Auguſtini probat cap. *Inſinuante* extr. *Qui Clerici vel voventes matrimon. contrah. poſſ.* Carmelitarum Ordinem cœpiſſe ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano anno Chriſti 1203. refert Wernerus in faſcicul. tempor. *Albertus Patriarcha Hieroſolymitanus Ordinem Carmelitarum inſtituit in monte Carmelo.* Perperam ad annum 1286. initia hujuſce Ordinis rejicit Auctor Paralipo-

menon Abbat. Urſpergenſ. *Anno Domini 1286. Carmelitarum Ordo cœpit primum ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano.* Ordo vero Eremitarum ſancti Auguſtini inſtitutum memoratur anno Chriſti 1204. a quodam Guillelmo Pariſienſi Scholari, qui receſſit in eremum, & multos diſcipulos congregavit. Auguſtinianum primus probavit Innocentius III. poſt eum Honorius III. Ordinem ampliavit Innocentius IV. & poſt eum Alexander IV. conjunctis aliis Eremitis, qui diverſis titulis cenſebantur: de quo Antoninus in Chronic. part. 3. tit. 24. capite 14. §. 3. & Paul. Langius in Chronic. Cityzenſ. ad ann. 1256. Cum autem jam intelligeret Innocentius III. Eccleſiam turba religionum maxime mendicantium laborare, his modum impoſuit in Concilio Generali Lateranenſi, dicta lege ne deinceps nova quæpiam religio admitteretur, cap. vltim. extr. *de Religioſ. domibus*, quod repetitum eſt Concilio Lugdunenſi cap. vnic. eodem tit. in 6. quo res redacta eſt ad quatuor Ordines Mendicantes, Prædicatores ſcilicet, Fratres Minores, Eremitas ſancti Auguſtini, & Carmelitas. Nihilominus poſt hæc tot alii Ordines ſurrexere, vt inter eos graves rixæ orirentur, & plebem onerarent. De quo querebatur Matthæus Pariſ. ad annum 1258. *Univerſitas inſuper Pariſiaca per Prædicatores & Minores non mediocriter eſt perturbata; tot autem Ordines exorti ſunt, quod hi hos & e converſo ſupplantant: nec ſufficit, vt conſuevit, populus eos plebeiis eleemoſynis ſuſtentare.*

CAPUT XII.

Origo, propagatio, & reſtitutio Canonicorum Regularium.

LICET de Monachis opus inſtitutum ſit, tamen de Canonicis Regularibus hoc loco dicere parergon non erit, quia hi cum Monachis eodem fere jure cenſentur, propter vſum conſimilem vitæ communis, cujus exemplum dedere Monachis, & quæ eſt inſigne perfectionis Evangelicæ: qua de cauſa Canonici Regulares appellantur Monachi. Arnold. Abbas Lubec. Supplem. Helmod. lib. 2. cap. 26. *Quamvis plerique Canonicorum ſancte & juſte vivant, Monachus tamen nomen eſt ſummæ ſanctitatis, & huic nomini nihil perfectius deeſſe debet; ſed hoc paucorum eſt. Inde eſt quod ſæculares ignorantes diſcretionem Ordinis Monachorum & Canonicorum Regularium, ipſos Canonicos Monachos appellare conſueverunt.* Monachos Canonicos vocat Anaſt. in Gregor. IV. *Monaſterium a fundamentis ſtatuit, in quo etiam Monachos Canonicos aggregavit.* A cunabulis Eccleſiæ & multis poſt ſæculis Clerici cujuſque Eccleſiæ in commune vivebant, quibus erat vna menſa, vnum tectum, vnum conclave. De Clericis Rhinocorurenſis Eccleſiæ quæ eſt in Ægypto, teſtatur Sozomen. lib. 6. cap. 31. *κοινὴ δέ ἐστι τοῖς αὐτόθι κληρικοῖς οἴκησίς τε καὶ τράπεζα, καὶ τ' ἄλλα πάντα. Clericis illius Eccleſiæ communis habitaratio & menſa, & alia denique omnia.* Idem Nicephor. lib. 11. cap. 38. Hac de cauſa dicti ſunt *κανονικοί.* Baſil. 1. ad Amphiloch. cap. 5. quod eſſent deſcripti *ἐν τῷ κανόνι*, Conc. Nicen. can. 17. in canone, id eſt, in matricula ſeu tabula Clericorum in commune viventium. Unde ſi quis Clericus deprehenderetur habere proprium, nomen ejus expungebatur de tabula ſeu albo Clericorum, & e ſocietate Clericorum removebatur. Auguſtin. ſermone 2. de vita communi Clericor. *Quiſquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat teſtamentum; ſed delebo eum de tabula Clericorum.* Can. *Nolo* 12. quæſt. 1. Et hoc eſt quod prius dixit

ſerm. 1. ejuſdem argumenti: *Recte illi tollerem Clericatum*, id eſt, communionem vitæ Clericorum, quæ eſt quaſi Clericatus, quia eſt propria Clericorum. Deferveſcente zelo religionis, necnon vitæ communione ad impoſſibile redacta propter nimiam multitudinem Clericorum, confuſionis & diſcordiæ vitandæ cauſa, Clerici ſeorſim quidem habitarunt, ſed ſportulas ſeu annonas menſurnas, id eſt, menſtruas, ab Eccleſia acceperunt. Cyprian. epiſt. 28. *Interim ſe a diviſione menſurna tantum contineant, non quaſi a miniſterio Eccleſiaſtico privati eſſe videantur, ſed ut integris omnibus ad noſtram præſentiam differantur.* Et idem epiſt. 34. *Cæterum Presbyterii honorem deſignaſſe nos illis jam ſciatis, ut & ſportulis iiſdem cum Presbyteris honorentur, & diviſiones menſurnas æquatis quantitatibus partiantur.* Unde Fratres Sportulantes dicti ſunt, qui ſportulas accipiebant, retenta appellatione fratrum, memoria antiquæ communionis, cujus imago remanebat in erogatione ſportularum, quæ fiebat ex ærario Eccleſiæ. Idem epiſt. 66. *Sed in honore Sportulantium Fratrum tamquam decimas ex fractibus accipientes, ab altari & ſacrificiis non recedant.* Communitatem Clericorum jam fere exoletam & deſuetudine ſublatam in Africa reſtituit magis quam inſtituit Auguſtinus: poſtquam enim Epiſcopus Hipponenſis factus eſt, ne eſſet ſine fratrum ſolatio & teſtimonio, in domo Epiſcopali monaſterium Clericorum congregavit. Teſtis ipſe de ſe ſermon. 1. de vit. commun. Clericor. *Perveni ad Epiſcopatum, & vidi neceſſe habere Epiſcopum exhibere humanitatem aſſiduam quibuſque venientibus ſive tranſeuntibus. quod ſi non feciſſem, Epiſcopus inhumanus dicerer. Si autem conſuetudo iſta in monaſterio permiſſa eſſet, indecens eſſet: & ideo volui habere in iſta domo Epiſcopi mecum monaſterium Clericorum.* Idem ante Epiſcopatum cum Presbyter factus eſt, monaſterium in Eccleſia in qua ordinatus erat, id eſt, juxta Eccleſiam, inſtituit, de quo meminit Auguſtin. loco modo laudato, & Poſſid. in vit. Auguſtin. cap. 5. *Factus ergo Presbyter monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei ſervis vivere cœpit ſecundum modum & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam: maxime ut nemo quicquam proprium in illa ſocietate haberet, ſed omnibus eſſent omnia communia, & diſtribueretur unicuique prout cuique opus*

erat. Illud idem eſt monaſterium, quod a ſe conditum in horto Valerii poſt Presbyteratum teſtatur ipſe Auguſtin. ſermon. 1. de vit. commun. Clericor. *Apprehenſus & Presbyter factus, per hunc gradum perveni ad Epiſcopatum. Et quia hic diſponebam eſſe in monaſterio cum fratribus, cognito inſtituto & voluntate mea, beatæ memoriæ ſenex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc eſt monaſterium. Cœpi boni propoſiti fratres colligere*, &c. Prius illud monaſterium fuiſſe Monachorum inde colligitur, quod monaſterium ſimpliciter dixit; poſterius vero monaſterium Clericorum diſtinctionis cauſa. Ac ne dubites Auguſtinum prius monaſterium inſtituiſſe, & monachicham vitam elegiſſe, Auguſtinus ipſe Donatiſtas valde infenſos habuit, quaſi eſſet auctor monaſtici inſtituti in Africa. Teſtatur ipſe de ſe lib. 3. contra Petilianum cap. 40. *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me quod hoc genus vitæ a me fuerit inſtitutum*, &c. Idemque in Pſalm. 132. *Quid ergo dicunt illi, qui vobis de nomine Monachorum inſultant*, &c. Auguſtini exemplo Proſper ejus diſcipulus & Rhegienſis Epiſcopus Clericos Regulares in Eccleſia ſua inſtituit, quod ipſe inſinuat lib. 2. de vit. contemplativ. cap. 16. *Hæc ſunt propter quæ non explendis voluptatibus ac fovendis, ſed congregandis fratribus aut alendis expedit facultates Eccleſiæ poſſidere, ut uno ſollicitudines omnium in ſua ſocietate viventium ſuſtinente, omnes qui ſub eo ſunt, fructuoſa vacatione potiantur ſpiritualiter & quiete.* Anno Chriſti 496. Gelaſius I. Rom. Pontifex Ordinem Canonicorum Regularium S. Auguſtini propagavit in Italia, & in Baſilica Lateranenſi eos collocavit, in qua per multa ſæcula claruerunt. Onufrius Pannin. in Chronic. ex archivo Lateranenſi, & Genebrardus. In Eccleſia Turonenſi in Gallia menſam Canonicorum inſtituit Baudinus ex Quæſtore Clotharii Regis Turonenſis Epiſcopus: de quo Gregor. Turonenſ. lib. 10. cap. 30. *Hic inſtituit menſam Canonicorum.* In aliis pleriſque & Eccleſiis Galliarum inſtituti ſunt Canonici in commune viventes, inter quos uſum vitæ communis forte jam ſolutum reſtituit Conc. Turonenſe III. juſſu Caroli Magni congregatum can. 23. *Canonici & Clerici civitatum qui in Epiſcopiis converſantur, conſideravimus ut in clauſtris*

habitantes ſimul omnes in vno dormitorio dormiant, ſimulque in vno reficiantur refectorio, quo facilius poſſint ad horas canonicas celebrandas occurrere, ac de vita & converſatione ſua admoneri & doceri, &c. quod repetitur & can. ſeq. Et Conc. Meldenſe habitum ſub Carolo Calvo can. 53. *Vt Canonici in civitate vel monaſteriis, ſicut conſtitutum eſt, in dormitorio dormiant, & in refectorio comedant, & in domo infirmorum neceſſario ſubleventur*, &c. In Hiſpania jam fere deſierat vſus vitæ communis inter Canonicos majorum Eccleſiarum: junioribus Clericis tantum indicta vita communis; de ſenioribus nihil actum. Conc. Tolet. IV. can. 23. *Ob hoc conſtituere oportuit, vt ſi qui in Clero impuberes aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in vno conclavi atrii commaneant, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & magiſtrum diſciplinæ & teſtem vitæ habeant*. Can. *Omnis ætas* 12. qu. 1. In Italia vſum vitæ communis Clericorum reſtituere etiam Eugenius II. & Leo IV. quorum conſtitutiones in vnam conflatæ, in can. *Neceſſaria* 12. quæſt. 1. *Neceſſaria etenim res exigit, vt juxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus Clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent: itaque omnibus vnum ſit refectorium ac dormitorium, ſeu cæteræ officinæ ad vſus Clericorum neceſſariæ*. Anno Chriſti 1062. Canonicos Regulares Romæ Lucas, & aliis locis in Italia reſtituit Alexander II. Pontifex, ante Lucenſis Epiſcopus. Teſte Onufrio Panuinio in Chronic. in Gallia Ordo Canonicorum Regularium S. Auguſtini inſtauratus in Eccleſia S. Quintini Belvacenſis ab Ivone ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito, poſtea Carnotenſi Epiſcopo, anno Chriſti 1078. Sigebertus: *Ab hoc tempore cœpit reflorere in Eccleſia beati Quintini Belvacenſi Canonicus Ordo, primum ab Apoſtolis, poſtea a beato Auguſtino Epiſcopo regulariter inſtitutus, ſub magiſtro Ivone venerabili ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito, poſtea Carnotenſium Epiſcopo*. Idem Vincent. Belvacenſ. lib. 26. cap. 51. Antonin. part. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2. & 3. Volaterran. lib. 21. Naucler. vol. 2. generat. 37. Ante Ivonem in Gallia Canonici in commune viventes neſciebant regulam beati Auguſtini, ſed vtebantur regula collecta ex ſententiis Patrum, vt patet ex Conc. Aquiſgranenſi in Præfat. & Ademaro, ita vt regulam S. Auguſtini in

Canonicis Galliarum magis inſtitutam quam reſtitutam fuiſſe dicendum ſit. Inde in Gallia valde floruit Ordo Canonicorum Regularium S. Auguſtini, de quo multa Jac. a Vitriac. Occident. Hiſt. lib. 2. cap. 21. Et in omnibus Eccleſiis Galliæ inſtituti fuere Canonici Regulares. De Burdegalenſi & Toloſana probatur ex cap. *Præterea de Præbend.* vbi Archidiaconus quidam in Burdegalenſi ſimul & Toloſana Eccleſia regulariter profeſſus, & in vtraque Archidiaconatu donatus, jubetur alterum, vtrum maluerit, dimittere. Carcaſſonenſes Canonicos fuiſſe Regulares teſtis eſt Petrus Vallisſernenſ. Hiſt. Albigenſ. cap. 16. *Nec ſilendum quod cives Carcaſſonenſes peſſimi & infideles refectorium & cellarium Canonicorum Carcaſſonenſium, qui erant Canonici Regulares, ipſa etiam ſtalla Eccleſiæ, quod execrabilius eſt, deſtruxerunt, vt muros civitatis inde munirent.* Albienſem Eccleſiam tenuere Canonici Regulares, donec Bonifacius VIII. ex cauſis quæ ſatis notæ ſunt, eam ſæcularitate donavit anno Chriſti 1297. de quo Rebuff. in Prax. part. 1. tit. *De erect. Eccleſ. in ſecular.* Anicienſis quoque Eccleſia Canonicorum Regularium fuiſſe noſcitur ex Proœm. conſtit. Benedicti 12. pro reſtituenda diſciplina Regularium, vbi inter Regulares cenſetur. Anno Chriſti 1095. Monaſterium Canonicorum Regularium juxta Tullum civitatem conſtruxit Lutolfus Tullenſis Eccleſiæ Decanus: tantum erat vbique ſtudium in Canonicos Regulares. Bertold. Conſtantienſ. Presbyter in Chronic. ad hunc ann. *Lutolfus ſanctiſſimi Leonis IX. Papæ filius, ſanctæque Tullenſis Eccleſiæ Decanus, monaſterium Clericorum, quod Canonicum Romani cognominant, prope eandem civitatem conſtruxit, in quo Clericos ſecundum regulam S. Auguſtini vivere profeſſos congregavit, quibus & Præpoſitum ejuſdem profeſſionis præfecit, quem Epiſcopus loci in Abbatem eidem Congregationi ſolenniter conſecravit: eſt enim conſuetudo in illis partibus, vt Præpoſiti Congregationum hujuſmodi Abbates nominentur, & in Abbates conſecrentur, hoc tantum excepto, quod baculos non portant.* In Hibernia Canonicos Regulares inſtituit B. Malachias Archiepiſcopus Hibernorum. Bernard. in ejus vita. *Malachias factus Dunenſis Epiſcopus confeſtim more ſuo curavit adſciſcere ad ſolatium ſibi de filiis ſuis conventum Regularium Clericorum: & ecce rurſus ac-*

cingitur quaſi novus Chriſti tyro ad ſpirituale certamen, rurſus induitur arma potentia Deo, ſanctæ paupertatis humilitatem, rigorem diſciplinæ Cœnobialis, otium contemplandi, orandi aſſiduitatem. Denique Canonici Regulares vbique fuerunt ſub regula ſancti Auguſtini. Stephanus Tornacenſ. epiſt. 1. *Sed & Canonicos Regulares noſtri temporis ſub regula beati Auguſtini Chriſto deſervire ſcimus, & ſub ea in domo Domini vnius moris habitare:* Et ab eo tempore dicti ſunt Canonici Regulares à regula quam obſervabant, etſi Canonicus Græcis idem ſit quod Regularis. Tornacenſ. eod. loco. *Inde eſt quòd ſicut a regula quam obſervábant Canonici noſtri dicuntur Regulares:* eadem ſcilicet figura loquendi, qua dicimus Abba Pater, etſi Abbas idem ſonet quod Pater, ad ſignificandam reverentiam Prælationis & Ordinis. Et Canonici qui regulam beati Auguſtini diſtrictius obſervabant, in commune viventes, & nihil proprium habentes, nomen Regularium addiderunt, vt diſtinguerentur a Canonicis qui ſeorſim habitabant, & proprium habebant vt ſæculares: vnde Canonici Sæculares dicti ſunt. Sicut vitis diligentius culta palmites ſuos latius extendit, Ordo Canonicorum Regularium in varias congregationes diverſi nominis ſub eadem regula ſeſe effudit, & variæ ejuſdem Ordinis propagines fuere circa annum Chriſti 1107. Congregatio Canonicorum Regularium S. Rufi florere cœpit, cujus caput eſt monaſterium S. Rufi Valentiæ apud Delphinates in Gallia, cujus fundator extitit B. Rufus Archiepiſcopus Lugdunenſis. Naucler. vol. 2. generat. 37. Canonicos Regulares S. Rufi eſſe ſub regula S. Auguſtini, ex eo ſatis colligitur, quod can. *Statuimus* 19. qu. 1. qui eſt Urbani II. ne Canonici Regulares Monachi fiant, inſcribitur Abbati S. Rufi. Stephanus Tornacenſis loco modo laudato: *Vrbanus Papa de regulariter Profeſſis, id eſt, de his qui ſub regula B. Auguſtini militant Deo, ſic agit. Nam & Abbati S. Ruffi, vbi procul dubio regulam beati Auguſtini ſequuntur, ipſis & conſimilibus privilegium hoc indulget.* Anno Chriſti 1097. inſtituta eſt Congregatio Canonicorum Regularium de Arroagia, cujus caput eſt monaſterium de Arroaſia, vulgo *Arrouage*, in diœceſi Atrebatenſi, de quo Jacobus a Vitriaco Hiſt. Occidental. lib. 2. cap. 23. *Sunt alii Regulares Canonici, qui de Arroaſia nun-*

cupantur, eo quod prima hujus inſtitutionis Abbatia, quæ caput eſt omnium aliarum, ſic vocetur, in diœceſi Atrebatenſi ſita, &c. Unus ex auctoribus hujuſce inſtituti fuit Cono, primum Eremita, poſtea Præneſtinus Epiſcopus & Sedis Apoſtolicæ Legatus in Gallia. Robert. Montenſis in Supplem. Sigebert. ad ann. 1114. *Hic eſt Cono vnus ex illis Religioſis, qui Eremiticam vitam apud truncum Bereager primo duxerunt, & Arroaſiani Ordinis auctores extiterunt. qui Ordo vſque hodie floret & creſcit.* Anno Chriſti 1126. Norbertus Præmonſtratum monaſterium in diœceſi Laudunenſi fundavit, & Ordinem Canonicorum Præmonſtratenſium ſub regula B. Auguſtini inſtituit. Jacob. a Vitriac. ejuſd. lib. cap. 22. *Quidam vero vir juſtus & timoratus, verus Dei cultor, & permanens in innocentia ſua, dictus Nobertus, cum prædicatione ſua velut cæleſtis fiſtula & tuba argentea multos docuiſſet, & ad Dominum convertens, ad frugem melioris vitæ divinitus inſpiratos incitaſſet: tandem in loco qui Præmonſtratum dicitur, ad opus ſui & diſcipulorum ſuorum pacificum conſtituit habitaculum. Sumpto autem regulari habitu, vt ſecundum regulam beati Auguſtini Domino militaret, conſuetum vivendi modum, quem prædicti Regulares Canonici vſque ad tempora illa laxius obſervaverant, in ſe & in diſcipulis ſuis coarctavit, quaſdam novas inſtitutiones addendo, quaſdam etiam veteres immutando.* Robert. Montenſ. ad ann. 1116. *Hoc tempore loci & Ordinis Præmonſtratenſis fundator*, &c. De Præmonſtratenſibus Bernard. epiſt. 252. Innocent. III. lib. 1. epiſt. 201. & ſeqq. Anno Chriſti 1401. auctore Leone de Carate Mediolanenſi Canonico Regulari cœpit Congregatio Canonicorum Regularium, quæ dicta eſt de Frigionaria, à cœnobio ſanctæ Mariæ de Frigionaria, in diœceſi Lucenſi, in qua inſtituta eſt. Eadem poſtea Lateranenſis nomen accepit ab Eugenio IV. poſtquam eam probaſſet, & Canonicos Regulares de Frigionaria in Baſilicam Lateranenſem revocaſſet. Anno Chriſti 1410. cœpit alia Congregatio Canonicorum Regularium S. Servatoris, quam fundavit Stephanus Bononienſis, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini: is enim cum paucis, Gregorio XII. approbante, ad ædem S. Salvatoris in Scopeto prope Florentiam ſeceſſit; & ibi cœnobium extruxit, vnde dicti ſunt & Scopetini. Alia item Congregatio Canonicorum Re-

gularium S. Petri de monte Corbulo in diœceſi Florentina ſurrexit, quam confirmavit Julius II. Quæ deſcripta ſunt ex Volaterrano lib. 21. Philippo Bergomenſ. in Supplem. Chronic. lib. 14. 1367. & 1406. 1407. & Onufrio Panninio de 7. Urbis Eccleſ.

CAPUT XIII.

Varii Ordines militares inſtituti.

ECCLESIA laborante in Oriente & Hiſpania ſub jugo Sarracenorum, Monachis qui jugi oratione Deo militant, additi ſunt militares Ordines, novum genus Maccabæorum, qui manu & precibus pugnarent adverſus hoſtes Dei & Eccleſiæ. Ac primum Hieroſolymis inſtituti ſunt tres ſacræ militiæ Ordines, nimirum Fratres Hoſpitalis, ſeu Hoſpitalarii, alias Milites S. Joannis Hieroſolymitani, & Fratres ſeu Milites Templi, qui vulgo Templarii dicti ſunt. Dum Hieroſolyma erat in poteſtate Sarracenorum, Latini, hi fuere Amalphitani negotiatores, qui commercii cauſa Syriam frequentabant, juxta ſepulcrum Domini, annuentibus Sarracenis, cœnobium conſtruxere, quod dictum eſt de Latina, de nomine fundatorum qui erant Latini: id nomen erat in Syria omnibus Chriſtianis Occidentalibus. Cœnobio Abbas & Monachi impoſiti, quorum officium imprimis fuit peregrinos fovere, & a barbarorum injuriis tueri. In dies pietatis ſtudio excreſcente peregrinorum multitudine, cum loci anguſtiæ peregrinos non caperent, appoſitum eſt xenodochium ſeu hoſpitale, & altare ſeu oratorium ſancti Joannis Eleimonis, vel, vt hodie malunt, S. Joannis Baptiſtæ, vbi peregrini excipiebantur. A Sarracenis recepta Hieroſolyma, vir quidam religioſus Gerardus nomine, adjunctis ſibi quibuſdam ſociis, diu & cum laude hocce xenodochium adminiſtravit, & habitum regularem ſuſcepit, pullæ veſti aſſuta alba cruce. Hujus Ordinis munus fuit peregrinis & pauperibus miniſtrare, advenientes & diſcedentes a graſſatoribus & latrunculis tueri. Hi ab initio Abbati de Latina & Pa-

triarchæ Hieroſolymitano parebant; ſed poſtea liberalitate & munificentia tam Principum quam Pontificum, Epiſcoporum, virorum nobilium & privatorum opibus & prædiis aucti, a juriſdictione vtriuſque, id eſt, Abbatis de Latina & Patriarchæ Hieroſolymitani, exemptionem impetrarunt: eiſdem conceſſa privilegia de non præſtandis decimis de prædiis ſuis. De quo Willelm. Tyrius de Bell. ſacro lib. 18. cap. 5. Jacob. a Vitriaco. Hiſt. Oriental. lib. 1. cap. 68. Iidem poſtea Milites Rhodii dicti ſunt, ex quo amiſſis ſedibus Hieroſolymitanis, novas quærentes, Rhodum inſulam vi & armis occuparunt circa annum Chriſti 1310. quam duobus fere ſæculis tenuere, donec a Solimanno diutina obſidione & numero hoſtium magis oppreſſi quam victi, mutare ſolum coacti, Melitam inſulam Caroli V. Imperatoris beneficio acceperunt, quam in hunc diem multis victoriis clari feliciter tuentur: vnde & Melitenſes dicuntur. Anno Chriſti 1118. Hieroſolymis inſtitutus eſt alter Ordo Fratrum ſeu Militum Templi, vulgo Templariorum. Hujus Ordinis auctores fuere Hugo de Paganis, & Gaufridus de ſancto Audemaro: ſic dicti quod juxta templum Domini ſedes haberent. Eorum cum Hoſpitalariis vnum & par officium, peregrinos ab injuriis & latrociniis barbarorum tueri. Anno ſalutis 1122. eis regulam & veſtem candidam tradidit Honorius II. in Concilio habito Trecis in Gallia; poſtea ab Eugenio veſti albæ addita crux rubra. Hi pari fortuna vſi ac Hoſpitalarii, opibus ditati, a Patriarchæ Hieroſolymitani ditione exempti ſunt, prædia quæ ab his poſſidebantur decimis ſoluta. De his fuſius Willelm. Tyrius lib. 12. cap. 7. Jacob. a Vitriac. Hiſtor. Oriental. lib. 1. cap. 65. Matth. Pariſ. ad ann. 1118. Tandem hi opum affluentia a diſciplina lapſi, & nefandis fœdati, vt jactant, variis ſuppliciis affecti, & Ordo ipſe ſublatus in Concilio Viennenſi ſub Clemente V. anno 1312. eorum bona ex parte tradita Hoſpitalariis, vt refertur in Paralipomen. Abbatis Urſpergenſ. Eodem fere tempore Hieroſolymis ſurrexit tertius Ordo ejuſdem inſtituti, Militum Teutonicorum. Hujus Ordinis auctor fuit vir Teutonicus, qui ſuo ſumptu xenodochium extruxit in gratiam Germanorum. Fratrum hujus Ordinis idem officium fuit, peregrinis adventantibus Hieroſolymam miniſtrare,

De Fratribus Hoſpitalis & Templi Bernard. ep. 175. 288. 289. & ſermon. ad Milites Templi.

niſtrare, & a barbarorum inſidiis tutum eis iter præſtare. Pulſi Hieroſolymis hi migrarunt in Pruſſiam, quam vi & armis profligatis infidelibus occuparunt, & tribus fere ſæculis tenuerunt: donec Albertus Brandeburgius Lutheranam in hæreſim lapſus, ducta vxore, Pruſſiam ſibi vindicavit jure dominii, & titulum Ducis Pruſſiæ aſſumpſit, quem in hunc diem ejus poſteri tenent. De his Jacob. a Vitriaco Hiſt. Oriental. cap. 66. Volaterran. lib. 21. In Hiſpania quoque conſtituti ſunt alii Ordines militares, qui præſidio eſſent adverſus Sarracenos. Primum inſtituti ſunt Fratres S. Jacobi de Spatha, ſub regula ſancti Auguſtini: hunc probavit Alexander III. Conjugati admittuntur, ita vt mulieres ſeorſim habitent. Jacob. a Vitriac. Hiſt. Occidental. cap. 26. Volaterran. lib. 21. Marian. rerum Hiſpanic. lib. 11. cap. 13. Anno Chriſti 1120. Milites Calatranæ inſtituti ſunt a Sancio III. cognomine Deſiderabili, Rege Caſtellæ, cum Fratres militiæ Templi, qui arcem Calatranæ tenebant, apparatu belli Sarracenici conſternati, do ſalute vrbis deſperantes, in manibus Regis ea ceſſiſſent, nec alius in defenſionem oppidi ſeſe offerret, præter Abbatem de Fiterio Ciſtercienſis Ordinis, & Monachum quendam ejuſdem Ordinis, olim militia clarum, nomine Didacum Velaſquium. Rex illico ei tradidit arcem cum agro de Calatrana jure perpetui dominii, ex quo multi ad eum Ordinem confluxerunt ſub lege militiæ adverſus Sarracenos. Roderic. Tolet. lib. 7. cap. 14. & 27. Volaterr. lib. 21. Marian. rerum Hiſpanic. lib. 11. cap. 6. Anno 1326. Milites Jesu Christi inſtituti in Luſitania ſub Dionyſio Rege, auctorante Joanne XXII. quibus bona Templariorum ſub cenſu expeditionis Sarracenicæ tradita: crucem rubram geſtant, nigro amictu, & Ciſtercienſis Ordinis cenſentur. Volaterr. libro 21. Milites S. Juliani de Pyro, ſic dicti quod in cognomine oppido, vulgo *Pereyro* apud Legionenſes primum hujus Ordinis Collegium ſit excitatum a Gomezio Fernando. Inſtituti ſunt ab anno 1170. exinde Alcantaræ oppido ad Tagum donati a Calatranenſibus, tranſlatis eo ſedibus, Alcantarenſium nomen acceperunt. Volaterr. lib. 21. Marian. lib. 12. cap. 3. In Arragoniæ regno duo extitere Ordines militares. Prior S. Mariæ de Mercede ſeu Redem-

ptione Captivorum, inſtitutus a Jacobo I. anno 1218. probante Gregorio IX. Zurita in indicibus Aragon. Marian. lib. 12. capite 8. Hic Ordo partim ex militaribus viris, partim ex Monachis conſtabat: ſed hodie deſiit in Monachos, qui colunt regulam beati Auguſtini. Alter Ordo Monteſiæ dicitur, quibus ſedes Monteſia: id nomen oppido in regno Valentiæ, vnde militiæ nomen. Ordinis Ciſtercienſis ſunt, Calatranæ Ordini contributi, ſub proprio tamen magiſtro. Hic Ordo inſtitutus anno Chriſti 1317. a Joanne XXII. Pontifice, Jacobo II. Rege Aragonum. Zurita in indicibus Aragon. Volaterr. lib. 21.

CAPUT XIV.

Lapſus Monachiſmi, ac ejuſdem variæ cauſæ & remedia.

ACCELERATIS gradibus religio monaſtica ad culmen perfectionis pervenit: ſed vitio rerum humanarum haud diu ibidem ſtetit, e faſtigio in imum vergere & inclinare cœpit. Quæ fuerint cauſæ & momenta triſtis lapſus, hoc loco diſquirere opportunum erit, & religioni conducibile: vbi enim ſemel noſcuntur cauſæ malorum & vitiorum corporis, facile inveniuntur remedia idonea ad eorum medelam. Variæ fuere & concurrentes cauſæ lapſus religionis. Jam a quarto ſæculo religionis aſperitas refrixit, quaſi natura ſeneſcente corporibus antiquam vitæ duritiem non ferentibus, & in ipſa eremo Ægyptia a veteri abſtinentia diſceſſum, pani & aquæ additum oleum, acetum & modicum caſei ad ſuſtentationem Monachorum. Caſſianus collat. 19. capite 6. *Verum vt in illa Anachoretica diſciplina illos elationum ſpiritalium fluctus & exitiabilis cænodoxiæ pericula prætercam, ad hoc generale cunctorum pondus, id eſt, communem parandi victus ſollicitudinem revertamur, quæ eo vſque menſuram, non dico illius antiquæ diſtrictionis, excuſſit, quæ vſum olei penitus neſciebat. Sed ne hac quidem noſtri temporis remiſſione cœpit eſſe contenta, in qua vno olei ſextario, itidem-*

que lenticulæ modio advenientium vſibus præparato, totius annuæ refectionis explebantur officia, itaut duplicato nunc ac triplicato modio neceſſitas victualis vix queat expediri: & in tantum apud nonnullos vis noxiæ hujus remiſsionis excrevit, vt aceto muriæque permixtis non illam vnam olei admiſceant guttam, quam prædeceſſores noſtri, qui eremi inſtituta majore abſtinentiæ virtute ſectati ſunt, repellendæ tantum cœnodoxiæ gratia, inſtillare conſueverant; ſed infringentes Ægyptiacam, pro ſalibus caſeum, plus olei quam neceſſe eſt ſuperfundant, & ita duos cibos propria ſuavitate diſtantes, qui ſigillatim diverſoque tempore Monachos reficere jucundiſſime potuiſſent, ſub vnius ſaporis oblectatione percipiant. Falſos Monachos ſui temporis acerbe increpat Auguſtinus in Pſalm. 132. *Verumtamen, cariſſimi, ſunt & qui Monachi falſi ſunt, & nos novimus tales; ſed non periit fraternitas pia propter eos qui profitentur quod non ſunt.* Et idem libro 5. contra Fauſtum cap. 9. *Quam multæ fraternæ congregationes nihil habentes proprium, ſed omnia communia, & hæc non niſi ad victum & tegumentum neceſſaria, vnam animam & cor vnum in Deum charitatis igne conflantes: atque in his omnibus profeſſionibus quam multi fallaces & perditi deprehenduntur; quam multi etiam latent, quam multi primo recte ambulantes, perverſa voluntate cito deficiunt; quam multi in tentationibus inveniuntur, quod alio animo talem vitam adumbrata ſpecie ſuſceperunt.* Monaſticæ diſciplinæ lethalis quoque lues fuit, evagandi, & imprimis regiam vrbem, id eſt, Conſtantinopolim, adeundi licentia. Tempore Chalcedonenſis Synodi Conſtantinopolis ita laboravit turba Monachorum vndique confluentium, vt ampliſſimæ vrbi graves eſſent, & turbas paſſim cierent: quam ob cauſam ejus Synodi can. 23. vrbe pulſi ſunt, & vetitum ne ad vrbem accederent ſine licentia ſui Epiſcopi. Can. *Quidam.* 16. quæſt. 1. Proxima & præcipua remiſſionis Monachorum cauſa fuit, ingens acceſſio opum: religio paupertatis alumna, a pauperculis humilitatis & paupertatis ſtudioſis, pane & aqua & obvio cibo contentis inſtituta, eadem ratione & cultu vitæ ſuſtendanda erat qua cœperat. Ubi vero Monachi opibus aucti ſunt munificentia Principum & Pontificum, facile a veteri diſciplina ſeceſſerunt, divitiis luxum & mollitiem ſuadentibus.

& tunc impletum eſt quod ait Trithemius Abbas de viris illuſtribus Ordinis ſancti Benedicti cap. 8. *Peperit olim religio divitias, at nunc matrem filia ſuffocavit.* Inde caſum religionis ortum deplorat Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſt. 20. *Nam qui penuriam profeſſus fuerat, paulatim opes congregat, nec prius deſiſtit, quam alienis reatibus proprium penu faciat: ſimulat ea colligens indigentiæ ſupplementum, vel ſi quid ſuæ neceſſitati ſuperfuerit, indigentium adjumentum: vult diſpenſator fieri alienorum bonorum, qui poſſeſſionem abjuraverat propriorum. Hac occaſione Dei ſervus mammonæ efficitur famulus, vt cum ſe fingit egenorum vtilitati proſpicere, cupiditati ſuæ liberius valeat inſervire. Ea de cauſa omnes ad ſubveniendum pauperibus exhortatur, vt dum Paulus miniſtrans ſanctus eſſe creditur, Ananias fraudator nullatenus æſtimetur. Hoc aſtu tugurium pauperis fit Regum gazophylacium, ſolitarii inopia Salomonis opibus anteſertur, & de ſpelunca egeſtatis Indorum theſauri largiſſime profunduntur. Poſt de cura pauperum ad culmina transfertur ædificiorum, inde ſubjecta omnia curioſe perluſtrat, fundamenta jacit, perpendiculum extendit, ſtructuræ ſuæ longitudinem, altitudinem & latitudinem ſtudioſus geometer dimetitur, Eccleſias ædificat, vrbes mœnibus ambit, flumina pontibus obnubit, & ſe ſolum deſtruens vniverſa conſtruit.* Et Arnoldus Abbas Lubecenſis in Supplement. Helmoldi libro 3. capite 9. *Crevit poſſeſſio, & evanuit religio, ſiquidem ex temporalium abundantia, dum cœperunt carnaliter vivere, cœperunt etiam carnaliter ſapere: refrixit caritas, ſubintravit mundialitas,* &c. Huic modo vt conſuleretur, apud Cartuſienſes ſtatutum, ne vltra certum modum prædia & homines, id eſt, colonos vel feudatarios acquirere liceret. Robertus Montenſis in Supplement. Sigebert. ad ann. 1133. *Cartuſienſes præ cæteris continentes peſti avaritiæ, qua plurimos ſub religionis habitu laborare videmus, terminos poſuerunt, dum certum numerum hominum, animalium, poſſeſſionum, quem eis prætergredi nullomodo liceat, ſtatuerunt.* Idem Jacobus a Vitriaco Occident. Hiſtor. libro 2. capite 18. de Cartuſienſibus: *Habent autem certum animalium numerum & certas metas poſſeſſionum, quibus mediocriter auſteram vitam valeant ſuſtentare.* Eodem ingenio, ne Monachi prædiorum cultura a meliore Dei cultu avocentur, Emanuel Comnenus

edicto reſtituit Conſtitutionem Nicephori Phocæ de non ampliandis prædiis Monachorum. Nicetas in ejus vitæ lib. 7. τοσοῦτον δ' ἀπεῖχε τοῦ τὴν τῶν κατάστασιν ἐπαινεῖν, οἳ μονάζειν μὲν ἐπαγγέλλονται, πολυκτήμονες δὲ καὶ πολυφρόντιδές εἰσιν, ὑπὲρ τοὺς τῇ ἐνταῦθα φιληδοῦντας ζωῇ, ὥστε καὶ τὴν νεαρὰν νομοθεσίαν, ἣν ὁ βασιλεύτατος ποτὲ ὄντι Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ὁ τὴν ἰσχὺν γενναῖος, καὶ πολὺς τὴν σύνεσιν ἔθετο, παύουσαν τὰς μονὰς ἐμπλατύνεσθαι κτήσεσι τεθνηκυῖαν πάλαι τῷ χρόνῳ, καὶ τὸ κῦρος ἀποθεμένην, τῷ ἐρυθρῷ τῆς βασιλείου βαφῆς, ὡς αἵματι ἀναθάλψας ἐζώωσεν. *Tantum autem abfuit vt eorum inſtitutum laudaret, qui monaſticam vitam profeßi, & opibus affluunt, & multitudine curarum magis diſtrahuntur, quam ii qui hujus vitæ deliciis occupantur, vt ſanctionem Nicephori Phocæ, fortißimi & cordatißimi Imperatoris, olim abolitam de non augendis monaſteriorum latifundiis, quaſi poſtliminio revocaret.* Acceſſit & alia cauſa relaxationis Monaſtices, nimia multitudo Monachorum, & indiſcreta receptio tot cucullatorum, vltra modum facultatum monaſteriorum: vnde ſecutum eſt, vt Monachi turba audaciores & indociliores facti coerceri non poſſent, nec in officio contineri, non ſuppeditatis neceſſariis, non ſecus ac milites, quibus non præſtantur ſtipendia. Ideo provide conſtitutum, ne plures recipiantur in monaſteriis, quam res ejus ferre poſſint. Concilium Moguntinum can. 19. Turonenſe III. can. 21. Arelatenſe III. can. 8. qui refertur in cap. 1. extr. *de Inſtitut.* cap. *Periculoſo.* §. *Sane de ſtatu Regular.* in 6. Religionis itidem gravior lapſus contigit ex diutinis bellis & incurſionibus Normanorum, a quibus tota fere Gallia incenſa & everſa monaſteria, pulſi Monachi, qui amiſſis ſedibus vagi & errantes veſtem mutabant, & ad ſuos redibant. Joannes Monachus in vita Odonis Cluniacenſis lib. 3. init. ex relatione ipſius Odonis: *Per illud namque tempus, quo Nortmannorum gladius in noſtris finibus graßabatur, cœpere multi ex noſtro Ordine propria relinquere occaſione hoſtium reperta, & cuncta vſui humano placita repetere, quæ pridem abrenunciaverant: pro conſortio namque fratrum ſequentia habebant, parentum & amicorum, & pro rebus monaſterii, ſubſtantiis propriis appetebant ditari: fracta tandem veſtimenta, cum quibus de monaſterio exierant, denuo non induebantur ſimilia, ſed colorata, quæ nos vulgo di-*

cimus blancs. Eamdem cladem deplorat Concilium Troſleianum habitum anno Chriſti 909. cap. 3. *De monaſteriorum vero non ſtatu, ſed lapſu, quid dicere vel agere debeamus, jam pene ambigimus: dum enim mole criminum exigente & judicium a domo Domini incipiente, quædam a paganis ſuccenſa vel deſtructa, quædam rebus ſpoliata, & ad nihilum prope ſint redacta; ſi tamen quorumdam adhuc videntur ſupereſſe veſtigia, nulla in eis regularis formæ ſervantur inſtituta; ſive namque Monachorum, ſeu Canonicorum, ſeu ſint Sanctimonialium, propriis & ſibi jure competentibus carent rectoribus. Et dum contra omnem Eccleſiæ auctoritatem, Prælatis vtuntur extraneis, in eis degentes, partim indigentia, partim malevolentia, maxime inhabitium ſibi Præpoſitorum faciente inconvenientia, moribus vivunt incompoſitis, & qui ſanctitati religionique cæleſti intenti eſſe debuerant, ſui velut propoſiti immemores terrenis negotiis vacant. Quidam etiam neceſſitate cogente monaſteriorum ſepta derelinquunt, & volentes nolenteſque ſæcularibus juncti ſæcularia exercent.* Eodem tempore diſciplinam regularem jam nutantem ſolo evertit conſtitutio Abbatum laicorum, qui non Abbatum, ſed villicorum animum gerentes, de ſuis commodis ſolliciti, monaſterium velut villam & prædium habuerunt, de vita Monachorum prorſus non curarunt. Concilium Meldenſe can. 10. *Perventum eſt ſiquidem ad nos, quod auditu lugubre & dictu nefas actuque horribile ac nimis triſte dignoſcitur, quia contra omnem auctoritatem, contra Patrum decreta, & totius Chriſtianæ religionis conſuetudinem in monaſteriis regularibus laici in medio Sacerdotum & Levitarum, ac cæterorum religioſorum virorum, vt domini & magiſtri reſideant, & velut Abbates de illorum vita & converſatione decernant,* &c. Et Concilium Troſleian. d. capite 3. *Nunc autem in monaſteriis Deo dicatis Monachorum, Canonicorum & Sanctimonialium, Abbates laici cum ſuis vxoribus, filiis & filiabus, cum militibus morantur & canibus.* Diſciplinæ regularis diſſolutio ſimul & monaſteriorum depauperatio etiam ſuborta eſt ex ipſis beneficiis Romanorum Pontificum, id eſt, exemptionibus Pontificiis monaſteriorum. Inde ſurrexit exemptorum elatio & æmulus livor in Epiſcopos, dum ſeſe pares eſſe gloriantur, quibus parere deſinunt, & Monachos ſe eſſe obli-

viſcuntur, Pontificiis inſignibus exultantes. Inde egeſtas monaſteriorum, exemptionibus gravi ære & annuo cenſu redemptis. Bernardus de Conſideratione lib. 3. *Nolo autem prætendas mihi fructum emancipationis ipſius: nullus eſt etenim, niſi quod inde Epiſcopi inſolentiores, Monachi etiam diſſolutiores fiunt, quidquod & pauperiores. Inſpice diligentius talium vbique libertorum & facultates & vitas, ſi non pudenda admodum & tenuitas in his, & in illis ſæcularitas invenitur.* Et idem epiſt. 42. *Miror quoſdam in noſtro Ordine monaſteriorum Abbates hanc humilitatis regulam odioſa contentione infringere, & ſub humili, quod pejus eſt, habitu & tonſura tam ſuperbe ſapere, vt cum ne vnum quidem verbulum de ſuis imperiis ſubditos prætergredi patiantur, ipſi propriis obedire contemnant Epiſcopis, ſpoliant Eccleſias vt emancipentur, redimunt ſe ne obediant.* Non minima etiam cauſa diſſolvendæ diſciplinæ regularis fuit ſuſceptio ſacræ expeditionis, qua permiſſa etiam Clericis & Monachis, quamplurimi nomen dedere militiæ, magis tædio regularis vitæ, quam ſtudio ſacræ militiæ, & magis apoſtatarunt, quam militarunt. Bertoldus Conſtantienſis Preſbyter in Chronic. ad ann. 1096. *Non erat autem mirum, quod propoſitum iter ad Hieroſolymam explere non potuerunt, quia non tali humilitate & devotione, vt deberent, illud iter adorſi ſunt: nam & plures apoſtatas in comitatu ſuo habuerunt, qui abjecto religionis habitu cum illis militare propoſuerant.* Lapſus etiam religionis ex parte contigit e Monachorum inſcitia & ſupina ignorantia, qui neſcientes litteras, regulam diſcere & ſcire non potuerunt. Concilium Troſleianum d. capite 3. *Legitur quoque in Capitularibus, vt Abbates Monachorum regulam per ſingula verba diſcutientes pleniter legant, & intelligentes, Domino opitulante, efficaciter cum Monachis ſuis implere ſtudeant. Et quomodo diſcutiet, quomodo leget, quomodo intelliget, ſi forſitan oblatus fuerit hujuſmodi codex? Reſpondebit illud Eſaianum: Neſcio literas. Et cum Monachorum Abbati a regula ſancti & ſancto Spiritu pleni beatiſſimi Patris Benedicti: In doctrina, inquit, ſua Abbas illam ſemper Apoſtolicam formam debet ſervare, in qua dicit: Argue, obſecra, increpa. Quomodo Apoſtolum ignorans, regulæ inſtituta vel ipſam abecedariam lineam penitus neſciens, ſpiritualem diſcretionis modum tenebit?* Ignoran-

tiæ literarum vitio Monachi Ægyptii in errores Origenis incidere. Socrates lib. 6. cap. 7. Sozomenus lib. 8. cap. 11. Nicephorus lib. 13. cap. 10. Caſſianus collat. 10. cap. 2. Sed religionis Franciſcanæ, cujus vnum propoſitum fuit humilitatis & paupertatis Evangelicæ ſtudium, peculiare malum fuit ſtudium literarum, quaſi a vocatione Ordinis alienum. Franciſcus maluit ſuos orare quam legere. Ordinis periculum ſenſit, cum audivit literarum ſcholam Bononiæ inſtitutam a Joanne Ordinis Miniſtro generali: itaque ei maledixit, nec extremum ſpiranti maledictionem remittere rogatus voluit, aſſerens eam in cælo ratam eſſe, ſeque malle fratres ſuos orare quam legere. Agnellus quoque ejuſdem Ordinis Miniſter generalis, cum & ipſe in Conventu Oxonienſi in Anglia ſcholam inſtituiſſet, & paulo poſt audiſſet fratres inter ſe clamoſe diſputantes, an eſſet Deus; ſcholam clauſit & interdixit, dicens: Heu! ſimplices & illiterati ad Deum rapiuntur, & iſti literati ponunt in quæſtione, an ſit Deus!

Paul. Langius in Chronic. Citys. ad ann. 1254.

Sæcularitatis vitium monaſteriis invexit Clericorum commixtio cum Monachis, id eſt, receptio Clericorum ſæcularium ad præbendas ſeu portiones inter Monachos, quæ ex conſuetudine inoleverat. Unde ſequebatur fœda confuſio, & ex contagio Clericorum ſæcularium ſequebatur corruptela Monachorum. Hac de cauſa conſtitutione Honorii III. vetitum ne Clerici ſæculares recipiantur ad præbendas ſeu portiones Monachorum, neve recepti locum vel vocem in Capitulo, Dormitorio vel Clauſtro habeant. Cap. *Ea quæ* extr. *de ſtatu Monachorum.* Monachi etiam inprimis depravati nimia conſuetudine ſæcularium, & tumultu placitorum ſæcularium & conventuum publicorum qui habebantur in monaſteriis. Hac ratione collapſam diſciplinam monaſterii ſancti Dionyſii agnoſcit Bernardus epiſt. 78. ad Sugerium Abbatem; *Locus quippe ab antiquo nobilis & regiæ dignitatis extiterat, Palatii cauſis Regumque exercitibus deſervire ſolebat, ſine cunctatione & fraude ſua Cæſari reddebantur, ſed non etiam Deo quæ Dei ſunt perſolvebantur atque fideliter.* Et infra: *Nunc vero vacatur inibi Deo, ſtudetur continentiæ, diſciplinæ invigilatur, lectionibus ſanctis intenditur.* Poſt tot

cauſas

cauſas internecionis diſciplinæ monaſticæ, ſucceſſit alia, qua fere corruit ſtatus Ordinum Mendicantium, nimirum mortalitas ſæviſſimæ peſtis, quæ per totum orbem graſſata eſt anno Chriſti 1348. qua ſublatis vniverſis fere Monachis, inſtaurandi Ordinis cauſa neceſſe fuit vt impuberes admitterentur, qui cum per ætatem regulæ auſteritatem ferre nequirent, malo exemplo fecerunt, vt poſteri regulam jam deſuetam neglexerint. Antoninus 3. part. tit. 21. capite 8. *Anno ſequenti*, ſcilicet anno Domini 1348. *peſtis jampridem ingreſſa vrbem, ita deſævit, vt ſupra fidem videatur ſtragem hominum referre.* Et infra: *Conventus religioſorum copioſi in civitate fere evacuati ſunt, & tunc, vt dicitur, cœperunt religiones Mendicantium, quæ florebant in Eccleſia Dei, relaxari & tepeſcere, tum deficientibus in eis ex morbo plurimis Patribus & notabilibus viris, qui eas doctrina & exemplis ſuſtentabant; tum ex cauſa, tot ſcilicet & talium infirmitate: relaxato rigore in cibo & aliis, ceſſante peſte rigor ille reparari non valuit, ex tepiditate ſupervenientium tam præſidentium quam ſubditorum.* Nunc cognitis cauſis malorum, quo pacto cavenda ſit impoſterum relaxatio diſciplinæ monaſticæ, facile erit intelligere: nimirum religio non ſtatim corruit, ſed primum intepeſcit, & e tepiditate ſenſim reſolvitur. Haud ſecus ac ruina ædium non ſubito caſu contingit, ſed veteri vitio fundamentorum, vel ſtillicidii labe, aut diutina inhabitantium incuria. Caſſianus collat. 6. cap. 17. Quare vt lapſus religionis vitetur, initia ſpectanda ſunt, & tempeſtive providendum, vt regula diſtrictius ſervetur, & ne quid remittatur de ejus apicibus. Citharæ harmonia fovetur, donec fides citharæ non ſolvuntur, & qui adverſo flumine lembum ducit, ſi vel minimum remigium remiſerit, vndis cedere incipit: ſic & diſciplina regularis vel minimæ remiſſionis damnum ſentit. Hieronymus adverſus Pelag. lib. 3. *Hoc & nos dicimus poſſe hominem non peccare, ſi velit, pro tempore, pro loco, pro imbecillitate corporea, quamdiu intentus eſt animus, quamdiu chorda nullo vitio laxatur in cithara. Quod ſi paululum ſe remiſerit, quomodo qui adverſo flumine lembum trahit, ſi remiſerit manus, ſtatim retro labitur, & fluentibus aquis quo non vult ducitur? Sic humana conditio, ſi paululum ſe remiſerit, diſcit fragilitatem ſuam, & multa*

ſe non poſſe cognoſcit. Igitur vt lapſus vitetur, etiam in levioribus rigor diſciplinæ ſervandus eſt: eo enim ſemel remiſſo in minoribus, facile infringitur in majoribus, & rimula facta facile datur via ad graviora. Anſelmus libro 3. epiſt. 69. *Certiſſimum namque eſt quod in multis Eccleſiis experimento didicimus, quia in monaſterio vbi minima diſtricte cuſtodiuntur, ibi rigor Ordinis Monachorum inviolabiliter permanet, ibi pax inter fratres, & in Capitulo proclamationes conquieſcunt: vbi vero minimi exceſſus negliguntur, ibi totus Ordo paulatim diſſipatur & deſtruitur.*

CAPUT XV.

Variæ monaſteriorum reformationes per tempora. An inviti compellendi ſint ad reformationem.

VARIIS temporibus labente religione monaſtica, Eccleſiæ Patres qua par erat diligentia eniſi ſunt ejus ruinas inſtaurare. Monachis fere a diſciplina lapſis in vniverſo Oriente inſania Eutychetis Abbatis, Concilium Chalcedonenſe habitum anno Chriſti 451. extinctam fere religionem reſtituit. Religionis reformandæ cauſa in eo editi ſunt multi canones, vt 4. 16. 23. 24. quos retulit Gratianus in can. *Qui vere.* can. *Quidam* 16. quæſt. 1. can. *Quidam* 18. quæſt. 1. can. *Quæ ſemel* 19. quæſt. 3. can. *Si qua virgo* 27. quæſt. 1. quos laudat Alexander II. in can. *Iuxta* 16. quæſtione 1. In Occidente quinto ſæculo religione quoque intepeſcente ortus eſt ſol, qui ſua luce defectam religionem ac emortuam ſuſcitaret. Hic eſt beatus Benedictus, qui propriam religionem non modo inſtituit & regulam dedit, ſed & cætera monaſteria quæ ante erant, ad ſe & obſequium ſuæ regulæ traxit, & religionem jacentem reſtituit: de quo vere & ſine fuco dici potuit, quod falſo & adulatorie de Juliano. Liban. orat. 10. tom. 2. *φυγάδα τὴν εὐσέβειαν κατήγαγε. Fugitivam pietatem reduxit.* A beato Benedicto miſſus eſt in Galliam beatus Maurus, qui regulam beati Benedicti tradidit, & per vniverſa fere monaſteria Galliæ propagavit. Tandem Carolus Magnus jam ſenior, de rebus Ec-

cleſiæ & Imperii pari zelo ſollicitus, ſentiens rem monaſticam in occaſum vergere, Monachos Caſſinenſes accivit, qui religionem inſtaurarent in Gallia. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 1. cap. 14. *Ad hunc Abbatem idem Carolus per Adagarium Epiſcopum de Francia literas miſit, rogans ut aliquos ſibi de monaſterio beati Benedicti dirigeret fratres, qui regularem diſciplinam in illis partibus jam extinctam renovarent: quod & fecit, mittens illi etiam regulam & hymnos, qui tunc ex traditione regulæ in hoc monaſterio canebantur. Pondus quoque libræ panis & menſuram vini, ſed & calicis menſuram quam in mixto ſervitores accipere debent, & omnem conſuetudinem, quæ tunc in hoc loco ſervabatur, ſcriptam tranſmiſit.* Varia in hanc rem auctore Carolo convocata ſunt Concilia anno Chriſti 813. vt Moguntinum, Turonenſe III. Cabillonenſe II. quibus maxime actum eſt de reformatione monaſteriorum vtriuſque ſexus. Inter eos laudandus canon 25. Turonenſis Concilii, cujus hæc ſunt verba: *Monaſteria Monachorum, in quibus olim regula beati Benedicti Patris conſervabatur, ſed nunc forte qualicumque negligentia ſubrepente remiſſius ac diſſolutius cuſtoditur, vel certe penitus abolita negligitur: bonum videtur ut ad priſtinum revertantur ſtatum, & Abbates eorumdem in eodem habitu & vita, qua ipſa regula præcipit eos incedere, vivere ſtudeant: quoniam aliqua ſunt monaſteria, in quibus jam pauci ſunt Monachi, qui prædicti Patris regulam ſuis Abbatibus promiſſam habeant, quippe cum ipſi Abbates magis canonice quam monachice inter ſuos converſari videntur.* Et can. 26. ejuſdem Concilii: *Porro in monaſteriis Puellarum multa inveniri poſſunt quæ emendatione indigent; nam quædam Abbatiſſarum negligentius quam oporteat vivere dicuntur, & ob hoc earum vita & converſatio a multis diffamatur. Sed & talium actus ſubditam familiam imitari velle credendum eſt. Victus etiam ac veſtimenta, aliaque nonnulla neceſſaria, quæ jure ab Abbatiſſis præparari debuerant, abſtracta ſibi eadem conqueritur familia.* Atque notandus eſt can. 22. Concilii Cabillonenſis II. *De Abbatibus vero & Monachis idcirco hic pauca ſcribimus, quia pene omnia monaſteria regularia in his regionibus conſtituta, ſecundum regulam ſancti Benedicti ſe vivere fatentur: quæ beati Benedicti documenta per omnia demonſtrant, qualiter eis viven-*

dum ſit. Inquiratur vbi ſecundum ipſum ordinem vivitur, & vbi ab ipſo ordine digreſſum eſt, vt juxta ejuſdem beati viri inſtitutionem vivere certent, qui ſe vt ita viverent cum atteſtatione profeſſi ſunt. Pauca hic dicuntur ſcribi de reformatione monaſteriorum, vel quia in provincia Lugdunenſi, cujus erat Concilium, integrior erat diſciplina regularis pene in omnibus monaſteriis : vel vt conſuleretur pudori Monachorum. quicquid enim dicatur, diligens inquiſitio ſuper obſervantia regulari mandatur. Carolo morte prævento ne inceptum opus impleret, Ludovicus Pius paternæ pietatis æmulus, acturum indixit Concilium Aquiſgranenſe anno Chriſti 816. in quo de reformatione Canonicorum Regularium & Monachorum diligenter tractatum eſt, & lecti Viſitatores in omnia monaſteria Galliæ. Auctor vitæ Ludovici Pii: *Quo peracto negotio Imperator generalem habuit Conventum Aquiſgrani, in quo quantum fervoris circa divinum cultum in arca pectoris geſtaret, toto adniſu declaravit. Congregatis enim Epiſcopis nobiliſſimoque ſanctæ Eccleſiæ Clero, fecit componi ordinarique librum canonicæ vitæ normam geſtantem, in quo totius illius Ordinis perfectio continetur, ſicut recluſus ipſe fatetur: in quo etiam inſeri juſſit cibi potuſque atque omnium neceſſariorum ſummam, vt omnes tam viri quam Sanctimoniales ſub hoc ordine Chriſto ſervientes, nullis præpediti neceſſitatibus, libera ſervitute Domino omnium militare meminiſſent. Quem librum per omnes civitates & monaſteria Canonici Ordinis ſui Imperii miſit per manus Miſſorum prudentium, qui illum in omnibus ſupradictis locis tranſſcribi facerent, debitaque atque conſcripta exigerent ſtipendia miniſtrari. Itidemque conſtituit idem Deo amabilis Imperator Benedictum Abbatem, & cum eo Monachos ſtrenuæ vitæ, qui per omnia monaſteria Monachorum euntes redeunteſque uniformem traderent cunctis monaſteriis tam viris quam ſanctimonialibus feminis vivendi ſecundum regulam ſancti Benedicti incommutabilem morem.* Quæ omnia iiſdem verbis deſcripſit Aimoinus lib. 5. capite 10. Æque Carolus Calvus propoſiti patris & ævi tenax effecit, vt in Concilio Sueſſionenſi II. habito anno Chriſti 853. Legati mitterentur per totam Galliam, qui ſtatum monaſteriorum recognoſcerent, & de eo referrent ad Principem & proximam Synodum. De

quo can. 7. ejuſdem Concilii : *Vt in civitatibus & monaſteriis vtriuſque ſexus & ordinis Dei cultus, quam proxime fieri poſſet, inſtauraretur, ſtatuit ſancta Synodus, annitente Pio Principe, vt idonei Legati dirigerentur, qui ſingulorum locorum ſtatum ſolertiſſime perſcrutarentur, & quæ ipſi per ſe non valerent corrigere, judicio proxime futuri Concilii & poteſtati regiæ revelarent.* Quod proxime confirmavit Concilium Turonenſe celebratum anno Chriſti 855. auctore & præſente eodem Carolo : *De monaſteriis autem virorum ſeu feminarum, quæ ſecundum regulam ſancti Benedicti, vel ſecundum canonicam auctoritatem diſpoſita eſſe debent, quia inſpiratio omnipotentis Dei (credimus) cor veſtri moderaminis incitavit, ipſi gratias referimus. Nam quod jam maxima ex parte ordinem ſuum amiſerint, omnibus eſt manifeſtum : quæ vt ad priſtinum ſtatum reducantur, in Domini ac genitoris veſtri, ac veſtra glorioſa diſpoſitione conſiſtit.* Nono ſæculo diutinis bellis Normanorum & vaſtatione monaſteriorum ſublatam fere religionem reſtituit Odo Abbas Cluniacenſis, vt refert Joannes Monachus in ejus vitæ libro 3. Inde per Cluniacenſes reſtituta infinita prope monaſteria Galliæ : & Cluniacenſe monaſterium, dum de aliorum monaſteriorum ſalute laborat, ſuam in periculum deduxit, ſparſis per diverſa monaſteria fratribus ſenioribus deſtituta. Qua de cauſa Petrus Cluniacenſis Abbas rogatus, vt e ſuis mitteret Abbatem & Officiales neceſſarios ad reſtituendum Luxovienſe monaſterium, valde dubitavit, vetitus ne Cluniacenſe monaſterium tranſlatis alio fratribus, exhauſtum idoneis viris, a diſciplina deficeret. Teſtatur ipſe lib. 1. epiſt. 23. ad Innocentium II. Papam : *Fratres Luxovienſes nuper ad nos venerunt, ſcripta paternitatis veſtræ nobis deferentes, in quibus & deſtitutio magni quondam Luxovienſis monaſterii paterna pietate a vobis defletur; atque vt in eodem loco fratribus noſtris Abbatem & Officiales neceſſarios concedamus, nihilominus nobis injungitur. Per quos nimirum ſecundum literarum tenorem omnipotenti Domino ibidem laudabiliter ſerviatur, & tam nobile monaſterium in ſui ſtatus prærogativam & priſtinam integritatem, divina cooperante clementia, reparetur. Quod præceptum debita quidem reverentia ſuſcepimus, ſed pro ſui difficultate non mediocriter formidamus: nam, ſicut novit ſa-*

pientia veſtra, in negotio religionis facilius poſſunt nova fundari, quam vetera reparari, quia, ſecundum beatum Gregorium, hominibus aliter inſtitutis durum valde videtur, in mente veteri nova meditari. Qui enim nova tantum ædificat, eum in veterum deſtructione non oportet laborare: qui autem vetera reparare nititur, duplici cura conſtringitur, quoniam illi & veterum deſtructio, & novorum incumbit ædificatio. Super hæc & veſtræ Cluniacenſi Eccleſiæ nos qui rem novimus valde timemus, ne frequenter, ſicut ſæpe fit, ad alias Eccleſias tranſlatus fratribus noſtris, quòd aliis refrigerium, nobis inferat detrimentum. Proximus temporibus Goſuinus Aquicinctenſis Prior Clauſtralis ab Alviſo Abbate miſſus varia monaſteria Galliæ feliciter reformavit, inprimis monaſteria ſancti Criſpini, & ſancti Medardi Sueſſionenſis, & ſancti Remigii Rhemenſis. De monaſterio ſancti Criſpini legitur in ejus vitæ lib. 1. cap. 16. *Laborabant eo tempore incommodo duplici monaſteria Gallicana, rerum temporalium damnis, & ſpiritualium detrimento. Miſit autem Dominus in cor Prælatorum ordinem reformare perditum, & informare cuſtodiendum, exteriora quoque ſubdere parcitati, infrenare prodigalitatem, ſuperflua reſecare. Sed quoniam affectus affectui ſuccumbebat, impar erat efficacia deſiderio, & poſſibilitas citra voluntatem, quod ſolis ſuis non poterant, tentabant agere manibus alienis, & ad opus tam laudabile ex aliorum opibus ſuam inopiam ſolabantur, doctos & induſtrios viros colligentes ex monaſteriis ordinatis, qui & indoctos ſcirent erudire, & rigidos curvarent, frangerent ſuperbos, & contumaces debellarent, emollirent duros, & revincerent contemptores. Abbas proinde ſancti Criſpini Sueſſionenſis, cum eſſet unus ex iis qui nimis auxiliariis indigebant, acceſſit ad Alviſum Patrem Abbatem monaſterii Aquicincti, & ut in Dei meſſem de ſuis aliquem mitteret operari petiit & impetravit: unde venerabilem Goſuinum ad opus ſanctum deſtinavit.* De monaſterio ſancti Medardi cap. 17. ejuſdem libri: *Poſt hæc cum non multum temporis effluxiſſet, Abbas ſancti Medardi Gaufridus, qui poſtea Cathalaunenſem ornavit Cathedram, ad erectionem ſui monaſterii colligebat idoneos adjutores, pro eo quod ipſum quoque multæ confuſionis horror invaſiſſet, deperiſſet Ordo, ſubſidia defluxiſſent*, &c. De monaſterio ſancti Remigii ejuſdem libri 1. cap. 21. *Unde factum eſt ut Rhemis*

quoque apud ſanctum Remigium mitteretur, vbi Prioris Clauſtralis officium non ſegnius quam Sueſſionis exercebat, quia non minus ibi vacillaverat Ordo, mutaverat religio, imminutæ res fuerant adjacentes. Tandem Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. *De Regularibus* cap. 1. recte intelligens diſciplinam regularem non poſſe conſervari ſine perpetuo reformationis remedio, propria lege præcepit, vt omnes Regulares vtriuſque ſexus reformentur ſecundum præſcriptum regulæ quam profeſſi ſunt: non immerito, quia vtilius eſt vetera monaſtea, in quibus diſciplina collapſa eſt, reformari, quam nova inſtitui. Laudatur Auguſtus quod ædes ſacras vetuſtate aut igne conſumptas maluit inſtaurare, quam novas extruere. Tranquill. in ejus vita capite 30. Et Monachi jure compelli poſſunt ad reformationem juxta præſcriptum regulæ quam profeſſi ſunt. Clementina *Exivi* §. *Cum igitur imprimis de V S.* Gloſſ. in cap. *Periculoſo de ſtatu Regular.* in 6. Oldrad. conſ. 96. Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 1. Nec tueri ſe poſſunt inobſervantia longi temporis, quia contra ea quæ ſunt de ſubſtantia vitæ regularis, nulla eſt præſcriptio temporis, neque diſpenſatio. Cap. *Cum ad monaſterium.* in fin. *de ſtatu Monach.* Ultra regulam ſane diſtrictior vita invitis non jure infligitur, quia quiſque in ea vocatione qua acceſſit ad religionem, permanere debet. Can. *Diaconi* 28. diſt. can. *Ante triennium* 31. diſtinct. can. *Integritas* 32. quæſt. 1. Bernardus epiſt. 83. ad Symonem Abbatem ſancti Nicolai: *Invitandi quippe ſunt ad arctiorem vitam, non cogendi, quibus vtique ſemel in Ordine illo Cluniacenſi præeſſe conſenſiſti.* Item reformatio non eſt mutatio ſtatus, ſeu novi ſtatus formatio, ſed prioris ſtatus reſtitutio. Paulus epiſt. ad Rom. cap. 12. *Nolite conformari huic ſæculo, ſed reformamini in novitate ſenſus veſtri, vt probetis quæ ſit voluntas Dei bona, bene placens & perfecta.* Hieronymus in epiſtolam ad Galat. capite 4. *Hoc adverſum Novatianos, qui nolunt reformari eos quos ſemel peccata contriverunt.* Ideo Monachis ſemel profeſſis non poteſt vltra regulam novum opus imponi invitis. Cap. *Prohibemus de cenſibus.* Plura Chopin. Monaſtic. lib. 1. tit. 2. num. 17. in fin. Rebuff. in Concordat. *de regul. ad Prælat. nominat.* §. 1. in verb. *Reformatis.* Abbatis eſt reformare

Monachos juxta regulam. Cap. *Tuam de ætate & qualitate Præfect.* vel Epiſcopi diœceſani ceſſante Abbate. Cap. *Quanto de offic. ordinar.* cap. *Relatum. ne Cleric. vel Monach.* Non ſolius, ſed adhibitis nonnullis Abbatibus, vel religioſis diſtrictioribus. Et ita judicatum adverſus Carnotenſem Epiſcopum, qui ſolus proceſſerat contra quoſdam Monachos, refert Rebuff. loco proxime laudato. Quandoque reformatio monaſteriorum fit auctoritate Apoſtolica d. cap. *Quanto.* d. cap. *Relatum.* Etiam Senatus extra ordinem cognoſcit de reformatione monaſteriorum, & ſolet compellere Epiſcopum diœceſanum, vt creet Vicarios generales quoſdam Senatores Clericos qui edunt ſtatuta & alia quæ pertinent ad reformationem: & ita ſæpius ſervari ſe vidiſſe teſtatur Rebuff. eod. loco.

CAPUT XVI.

Monaſteria debent reformari in ſuo Ordine, ſi fieri poſſit. Tranſlatio monaſteriorum de vno Ordine ad alium.

MONASTERIA, ſi forte in his religio collapſa ſit, in ſuo Ordine & ſexu reformanda ſunt, ſi fieri poſſit: alioquin ſi in ſuo Ordine reformari non poſſint, puta propter nimiam relaxationem vel defectum perſonarum idonearum ad reformationem, auctoritate Apoſtolica nihil vetat transferri de vno Ordine ad alium. Cap. *Inter quatuor.* extr. *de religioſ. domib.* cap. *Relatum. ne Cleric. vel Monach. ſæcular. negot. ſe immiſc.* quod eſt Alexandri III. in appendice Lateranenſ. Conc. part. 27. cap. 7. Cap. *Poſſeſſiones. de reb. Eccleſ. alienand.* Monaſteria reformari debent in ſuo Ordine, ſi fieri poſſit. Hoc religionis ſpiritu, cum Ottho III. Imperator cogitaret de Monachis e B. Pauli monaſterio in vrbe ob turpiores mores ejiciendis, a Paulo Apoſtolo in ſomnis monitus, ne id faceret, his verbis quæ referuntur a Glabro Hiſt. lib. 1. cap. 4. *Non enim omnino expedit cujuſque Eccleſiaſtici Ordinis, quamvis ex parte depravati, propoſitum vmquam abjici ſeu immutari: in eo namque vnuſquiſque judicandus eſt Ordine, in quo ſe primitus Deo novit ſervire; reemendari tantum licet corrupto cuique in eadem propriæ vacationis ſorte.* Unus eſt

eſt caſus in quo monaſteria poſſunt transferri de ſuo Ordine ad alium, ſi in ſuo Ordine reformari nequeant. quod variis rerum geſtarum exemplis non caret. Anno Chriſti 1107. Philippus I. pulſis Monialibus Prioratus S. Eligii Pariſienſis Monachos Foſſatenſes in earum locum ſuffecit, vt patet ex Præcepto regio quod edidit Juretus in notis ad epiſt. Ivonis 70. Circa annum Domini 1129. Monaſterium Puellarum de Argentolio ob malos mores auctoritate Honorii II. per Matthæum Albanenſem Epiſcopum & Legatum Sedis Apoſtolicæ in Gallia, traditum Abbati & Monachis S. Dionyſii. Sugerius Abbas in vita Ludovici Craſſi: *Honorius II. cum juſtitiam noſtram de monaſterio Argentolienſi Puellarum miſerrima converſatione infamato, tum Legati ſui Matthæi Albanenſis Epiſcopi, tum Domini Carnotenſis, Pariſienſis, Sueſſionis, Domini etiam Archiepiſcopi Remenſis Ramali, & multorum virorum teſtimonio cognoviſſet, præcepta Regum antiquorum Pipini, Caroli M. Ludovici P. de jure loci præfati nunciis noſtris oblata protegiſſet curiæ totius perſuaſione, tam pro noſtra juſtitia, quam pro earum fœtida enormitate, beato Dionyſio & reſtituit & confirmavit.* Cum monaſterium ſanctæ Faræ diœceſis Meldenſis de moribus male audiret, ad querelam Adeltheidis Comitiſſæ Meldenſis, Galterio Meldenſi Epiſcopo, vt eas in ſuo Ordine emendaret, vel ſi fieri non poſſet, vt locum transferret ad religioſos Monachos, ſuaſit Ivo Carnotenſis epiſt. 70. *Quod ideo ſuggero dilectioni veſtræ, quia tam ex verbis Turonenſium Monachorum, quam ex litteris Dominæ Adeleidis venerabilis Comitiſſæ, audivi turpiſſimam famam de monaſterio ſanctæ Faræ, quod jam non locus Sanctimonialium, ſed mulierum dæmonialium proſtibulum dicendum eſt, corpora ſua ad turpes vſus omni generi hominum proſtituentium. Quæ quidem ſi corrigi nollent, & ſibi tantum mortem facerent, tolerari forſitan poſſent; ſed quia multarum factæ ſunt laqueus animarum, ſuggero & conſulo vigilantiæ veſtræ, vt aut prædictas mulieres in loco ſuo & in ſuo Ordine corrigatis, aut ſi id fieri non poteſt, religioſis Monachis locum illum cum ſuis poſſeſſionibus committere ſtudeatis: accepta tamen ab eis cautione, vt prædictas mulieres ſub arcta diſciplina coerceant, & eiſdem neceſſaria de rebus monaſterii, quamdiu vixerint, provideant.* Anno Chriſti 1128. mona-

K

ſterium S. Joannis Laudunenſis, pulſis Monialibus, traditum Monachis, conſilio, id eſt, conſenſu Regis, & Diogo primus Abbas impoſitus a Bartholomeo Laudunenſi Epiſcopo. Robertus Montenſ. in Supplem. Sigebert. ad d. ann. *Lauduni in Eccleſia ſancti Joannis conſilio Regis & Principum, Monialibus, quæ male infames erant, ejectis, & Monachis in earum locum ſubſtitutis, Drogo religione & facundia venerabilis a Bartholomæo Epiſcopo primus Abbas ordinatur.* Eodem fere tempore Compendienſe monaſterium, pulſis ob pravos mores Canonicis Regularibus, tranſlatum ad Monachos, qui & ipſi ab Aquicinctinis emendati. In vit. D. Goſuini lib. 2. cap. 18. *Et ante anno Chriſti* 817. *Walcaudus Epiſcopus Leodienſis ex Clericis Andainenſis Eccleſiæ Monachos inſtituit.* Anſelm. Leodienſ. in geſtis Leodienſ. Pontific. cap. 34. *Commutato Ordine clericali anno Domini* 817. *Idus Auguſti, in die ſancti Laurentii Martyris, cum conſilio Papæ Leonis, & Lodovici Imperatoris, Monachorum ibi religionem conſtituit, diſpoſitis ibi poſſeſſionibus quæ ſufficerent ibi Deo ſervientium.* Anno Chriſti 970. in Concilio omnium Epiſcoporum Angliæ celebrato a Dunſtanno Archiepiſcopo Cantuarienſi, Canonici Sæculares ob incontinentiam remoti ab omnibus Eccleſiis, ſuffectis in eorum locum Monachis, probante Edgaro Rege, & jubente Joanne XIII. Pontifice, de quo fuſius Osbertus in vit. S. Dunſtanni apud Surium 19. Maii. Auctor vit. S. Oſwald. Epiſcopi Vigornienſis apud Surium 15. Octobris. Willelm. Malmesbur. lib. 2. de geſt. Reg. Anglor. cap. 8. Roger. Hoveden. & Matthæus Weſtmonaſter. ad ann. prædict. Polydor. Virgil. lib. 6. Hiſt. Anglic. Anno Chriſti 1093. Cœnobium Canonicorum Regularium diœceſis Patavienſis ſitum in loco cui nomen *Cotevich*, tranſlatum ad Monachos non ſine auctoritate Urbani II. Bertold. Conſtantienſis Presbyter in Chronic. ad dict. ann. *Erat autem in illo loco cœnobium Clericorum regulariter viventium, qui tamen hoc a Domino Papa, & per Papam a proprio eorum Epiſcopo impetrarunt, ut depoſito habitu clericali fierent Monachi,* &c. Monaſterium B. Petri juxta muros Papiæ vrbis in Lombardia, ob nefariam cædem Abbatis, a Monachis ad Canonicos Regulares tranſlatum. Thomas Cantipratenſ. lib. 1. Apum cap. 21. *Apud Pa-*

piam Longobardiæ nobilem civitatem in monaſterio beati Petri extra muros, ab Innocentio hujus nominis Papa tertio, Monachi Abbatem ſuum crudeliſſime peremerunt: quam ob cauſam digne expulſi, Regulares ibidem pro eis Canonici ſunt locati. Non ſine, cauſa monaſterium poteſt transferri de vno Ordine ad alium, quia quiſque in ſua vocatione ferendus eſt, idque ne quidem a Patrono. Hinc cum Herimannus Babenbergenſis Epiſcopus Eccleſiam in honorem B. Jacobi extra muros vrbis Babenberg ſuo ſumptu extruxiſſet, ibique Clericos Regulares locaſſet, & poſtea mutato conſilio nulla alia de cauſa Monachos in eorum locum accerſiſſet, fruſtra tentato precibus animo Epiſcopi, a Clericis ne id fieret appellatum ad Romanum Pontificem. Lambert. Schafnaburg. de reb. geſt. Germanor. ad ann. 1075. *His diebus contigit gravi ſcandalo Babenbergenſis Eccleſiæ ſtatum labefactari: Herimannus Epiſcopus Eccleſiam in honorem beati Jacobi Babenberg foris murum propriis impenſis extruxerat, ibique Clericos 25. ſcientia, moribus & canonicæ converſationis diſciplinis haud obſcuros congregaverat, & eis quæ ad victum veſtitumque ſufficerent, affatim providerat. Cumque is quem Congregationi præfecerat, morbo præventus diem clauſiſſet extremum, nactuſque opportunitatem temporis Clericos expulit, & locum ipſum cum omnibus appendiciis ſuis Egbertho Abbati de ſancto Michaele tradidit ad inſtituendum illic Ordinem monaſticum, non offenſus crimine aliquo Clericorum, cum, vt dixi, honeſtiſſime juxta Eccleſiaſticas leges vitam inſtituerent: ſed monaſticæ converſationis munditia delectatus, in toto Epiſcopatu ſuo, ſi fieri poſſet, hanc ſolam eſſe vitam cupiebat, zelo quidem Dei, ſed non ſecundum ſcientiam.* Et infrà: *Clerici & inopia familiari & indignitate rei vehementer exacerbati, Regis & omnium Principum regni aures quotidiana proclamatione obtundebant pro injuria ſua. Cumque nihil vſquam opus, nihil ſpei eſſet, verſi ad validiſſimum illud, quod in ſancta Eccleſia vltimæ ſemper neceſſitatis, vnicum eſſe præſidium conſuevit, Romam pergunt, & recitata Romano Pontifici per ordinem ſuæ calamitatis hiſtoria, Apoſtolicæ Sedis patrocinium contra tanti calumniatoris violentiam ſuppliciter implorant,* &c. Pariter cum quidam Hannoniæ Comes pulſis ex Eccleſia S. Joannis Valentiennis Canonicis Regularibus, Canonicos Sæculares in-

V. Chopin. 1. Monaſtic. tit. 2. num. 17.

ducere vellet, Abbas monaſterii ad ſummum judicem, id eſt, Deum appellavit. Thomas Cantipratenſ. lib. 2. cap. 35. *Simile quid & de Comite quodam Hannoniæ fide indubitata percepimus, qui dum vellet in Eccleſia ſancti Joannis in Valenciennis Canonicos expellere Regulares, & pro eis ponere Canonicos Sæculares, Abbas ejuſdem loci ad ſummum judicem appellavit.* Et vbi monaſterium ex cauſa transfertur de vno Ordine ad alium, tranſlatio debet fieri, ſalva Prioribus idonea penſione, alimentorum cauſa, donec ſuperſtites fuerint. Cap. *Ad audientiam 2. de Eccleſ. ædificand.* Hoc jure ſi monaſterium S. Faræ transferretur ad religioſos virilis ſexus, Monialibus reſervandam eſſe penſionem docebat Ivo Carnotenſis juris peritiſſimus, d. epiſt. 70.

Petrus de Peruſ. de mutat. ſtat. Eccleſ.

CAPUT XVII.

Monaſteria reformanda in ſuo Ordine. Sæculariſatio Monaſteriorum.

MONASTERIA, ſi forte in his religio collapſa ſit, debent reformari in ſuo Ordine, id eſt, per religioſos reformatos alterius monaſterii, ejuſdemque Ordinis, ne Ordinem profeſſi a ſua vocatione removeantur: ſed ſi hi deſint, poſſunt transferri ad alium Ordinem, reformationis cauſa, ac demum deficientibus Regularibus, poſſunt redigi ad Sæculares. Cap. *Inter quatuor.* extr. *De religioſ. domib.* Et ibi Jo. Andreas, Rodriguez tom. 2. quæſt. regul. 50. art. 6. Ratio eſt, quia tolerabilius eſt Eccleſiam regi per honeſtos Clericos Sæculares, quam per pravos Monachos. Verum Eccleſia regularis non poteſt converti in ſæcularem ſine auctoritate Summi Pontificis, Bulla ſub plumbo expedita. Cap. *Ad audientiam 2. de rebus Eccleſ. alienand.* Cap. *Relatum. ne Cleric. vel Monach.* Rebuff. in Prax. part. 1. tit. *De erect. Eccleſ. in ſæcular.* n. 10. & ſeq. qui male in hanc rem adducit can. *Quæ ſemel* 19. qu. 3. ex Conc. Chalcedonenſi, in quo traditur monaſteria ſemel Deo dicata non poſſe fieri ſæcularia habitacula. Hoc enim non pertinet ad Clericos Sæculares, quorum diſtinctio ea ætate ignota erat, ſed ad vſus ſæcula-

res : & ita Græcum habet, κοσμικὰ καταγώγια. Effectus ſæcu-larisationis eſt, quod ſtatus Eccleſiæ mutatur a regulari in ſæcularem, & Monachi ſolvuntur votis, & fiunt ſæculares. quod Summus Pontifex poteſt de plenitudine poteſtatis : licet enim S. Pontifex non poſſit facere, vt Monachus remanens Monachus ſolvatur a votis ſubſtantialibus religionis. Cap. *Cum ad monaſterium. de ſtat. Monach.* Quia non poteſt efficere, vt Monachus, quamdiu manet Monachus, non ſit Monachus : tamen non negatur, quin poſſit Monachum abſolvere a votis religionis, & eum reducere ad ſtatum ſæcularem. Eccleſia regularis etiam non transfertur in ſæcularem ſine auctoritate Principis, tamquam Patroni omnium Eccleſiarum ſui regni, quia ſtatus Eccleſiæ non mutatur ſine conſenſu Patroni. Cap. *Suggeſtum. de jur. Patronat.* Cap. *Pervenit. de cenſib.* Cap. *Dilecta. de exceſſ. Prælat.* Can. *Monaſterium* 10. quæſt. 7. Panormitan. in cap. *Cum acceſſiſſent. de Conſtitut.* Ubi Monaſterium convertitur in Eccleſiam ſæcularem, ſæcularisatio ſemper fit ſalvis prioribus privilegiis, quia acceſſione novæ dignitatis prior non adimitur. L. *Senatoris filius.* ff. *De Senat.* L. *Falſa.* §. *Si cui. de condit. & demonſtrat.* L. *Jubemus.* Cap. *De proxim. ſacr.* Sorin. lib. 12. Petr. de Peruſ. *de mutat. ſtat. Eccleſ.* Rodriguez tom. 2. quæſt. regular. 68. art. 4. Quod tamen dubitatione non carebat, quia privilegia conceſſa regularibus reformationis intuitu, extinguntur ceſſante reformatione. Cap. *Recolentes. de ſtat. Monachor.* Cap. *Cum ordinem. de reſcript.* Religioſi tamen ita adſtringuntur votis regularibus, vt ſæcularisatio per omnia non mutet ſtatum regularem, vt religioſi regularitatis vinculo ſoluti, neque ab inteſtato, neque ex teſtamento ſuccedunt proximis. Benedict. in cap. *Raynut.* in verb. *In eodem teſtamento* 1. num. 125. quia privilegium Pontificium non debet porrigi in alterius injuriam. L. *Impuberi.* ff. *De adminiſtr. tutor.* L. *Nec avus* c. *De emancipat.* Atque ita non debet excludere proxime ſucceſſores. Et ſæcularisatio non liberat monaſterium ab oneribus, quæ ante præſtabantur, maxime a jure regio imponendi veteranum militem, quem vocant Oblatum. Chopin. Monaſtic. lib. 2. Rebuff. conſ. 105. Imo cum Eccleſia regularis erigitur in Cathedralem, ſtatus

regularis non mutatur, quia nihil vetat Eccleſiam Cathedralem eſſe regularem. Cap. *Novit. Ne ſed. vacant.* Petr. de Peruſ. *de mutat. ſtat. Eccleſ.* init. Chopin. de S. Polit. lib. 1. tit. 3. art. 7. & 8. & idem 1. Monaſtic. tit. 3. num. 6.

CAPUT XVIII.

Monachi ex eremo acciti ab Epiſcopis. Approbatio religionum quando petita a Summo Pontifice.

MULTIS ſæculis Monachi fuere omnino in poteſtate Epiſcopi, velut filioli in poteſtate, vel potius in ſinu patris. Monaſterium ædificari, & Congregatio Monachorum adunari non potuit ſine conſenſu & auctoritate Epiſcopi. Conc. Calched. can. 4. Agathenſ. can. 27. & 58. Aurelianenſ. I. can. 11. Can. *Quidam.* can. *De Monachis.* can. *Cellulas.* can. *Abbates* 18. quæſt. 2. Primus in Oriente Baſilius Monachos ex eremo deduxit in diœceſim, varia monaſteria inſtituit, Monachos ibi congregavit, & regulam dedit. Euſebius Vercellenſis Epiſcopus Clericos & Monachos conjunxit in ſua Eccleſia. Auguſtinus in Africa Clericos Regulares magis reſtituit quam inſtituit, & regulam impoſuit: inde varia cœnobia Canonicorum, quos vocant Regulares, & Monachorum vbique gentium fundata, quæ omnia facta ſunt adhibita ſola auctoritate Epiſcopi: nec legitur vſpiam his de rebus aditum fuiſſe Romanum Pontificem. Primum in Occidente, vbi Benedictus religionem propriam inſtituit, & regulam conſcripſit, non ſine conſenſu & auctoritate Romani Pontificis id factum videtur: Benedicti enim regulam probavit & laudavit Gregorius I. Dialog. lib. 2. capite 36. *Vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulſit: nam ſcripſit Monachorum regulam diſcretione præcipuam, ſermone luculentam: cujus ſi quis velit ſubtilius mores vitamque cognoſcere, poteſt in eadem inſtitutione regulæ omnes magiſterii illius actus invenire.* Specialiter idem Pontifex in Synodo Romana Benedicti Ordinem & regulam confirmavit. Teſtis ipſe in tabulis privilegii conceſſi Sublacenſi monaſterio, quæ fuit prima ſedes Benedicti,

e qua migravit Caſſinum. Apud Baron. Annal. tom. 8. *Ego Gregorius S. R. E. Præſul ſcripſi vitam beati Benedicti, & legi regulam quam ipſe Sanctus manu propria ſcripſit: laudavi eam & confirmavi in ſancta Synodo, & per diverſas partes Italiæ, & ubicumque Latinæ literæ legerentur, præcepi ut diligentiſſime obſervarent quicumque ad converſionis gratiam acceſſuri eſſent ad finem mundi.* Idem Auctor Chronici Altiſſiodor. ad ann. 538. *Hujus* (loquitur de Benedicto) *vitam ſanctus Papa Gregorius ſcripſit, virtutibus plenam & miraculis coruſcantem, quam ab iis didicit & audivit, qui faciem illius viderunt, & ei in præſenti peregrinatione comites fuerunt: quam etiam vitam & regulam idem Dominus Apoſtolicus auctoritate roboravit & ſtylo. unde & ab illo tempore mos inolevit, ut pene omnes qui monachico habitu induuntur, ſecundum hujus ſancti Patris regulam ſe vivere profiteantur.* Poſt Gregorium Ordinem & regulam ſancti Benedicti comprobavit pari cum elogio Bonifacius IV. in can. *Sunt nonnulli* 16. quæſt. 1. *Neque enim beatus Benedictus Monachorum præceptor almificus, hujus rei aliquo modo fuit interdictor, ſed eos ſæcularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo.* Regulam S. Benedicti in rebus regularibus ejuſdem auctoritatis ac Chalcedonenſe Concilium habuit Alexander II. in can. *Juxta* 16. quæſt. 1. *Juxta Chalcedonenſis tenorem optimi Concilii, Monachis, quamvis religioſis, ad normam ſancti Benedicti intra clauſtrum morari præcipimus.* Item regulas Baſilii, Auguſtini & Benedicti una ſententia collaudavit Innocentius II. in Synodo Romana, in can. *Perniciosam* 18. qu. 2. *Perniciosam & deteſtabilem conſuetudinem quarumdam mulierum, quæ licet neque ſecundum regulam beati Benedicti, neque Baſilii aut Auguſtini vivant, Sanctimoniales tamen vulgo cenſeri deſiderant, aboleri decernimus,* &c. Quem ſequutus eſt Eugenius III. in Concil. Rhemenſ. celebrato anno Chriſti 1148. Circa annum Domini 1170. in Italia exortæ ſunt duæ ſectæ Humiliatorum & Pauperum de Lugduno, qui a Sede Apoſtolica confirmationem petiere: ſed a Lucio III. repulſi, ob varios errores & ſuperſtitioſam opinionem, quod omne jusjurandum nefas ducerent. Cap. ult. de Hæretic. in 1. Collect. de quo Abbas Urſpergenſis ad ann. 1212. *Olim duæ ſectæ in Italia exortæ adhuc perdurant, quorum alii Humiliatos,*

alii Pauperes de Lugduno ſe nominabant, quos Lucius Papa quondam inter hæreticos ſcribebat, eo quod ſuperſtitioſa dogmata & obſervationes in eis reperirentur. Et intra: *Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum, qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud Sedem Apoſtolicam, cum magiſtro ſuo quodam, ut puto, Bernhardo: & hi petebant ſectam ſuam a Sede Apoſtolica confirmari & privilegiari. Aſt Dominus Papa quædam ſuperſtitioſa in converſatione ipſorum eis objecit,* &c. Haud diu poſt variis religionibus exſurgentibus, ne turba religionum gravaretur Eccleſia, Innocentius III. in Concilio generali Lateranenſi vetuit, ne novæ religiones deinceps inſtituerentur abſque approbatione Sedis Apoſtolicæ. Cap. ult. *de religioſ. domib.* quod a Gregorio X. repetitum in Concil. Lugdunenſi eod. tit. in 6. de quo Thomas Walſingan. in Eduard. I. ad ann. 1275. *Ipſe quoque Gregorius aliquos ſtatus de Ordinibus Mendicantium approbavit, utpote Prædicatores & Minores; aliquos toleravit, utpote Carmelitas & Auguſtinenſes; aliquos reprobavit, ut Saccinos, qui intitulantur de Pœnitentia, ſive de Valle viridi, & conſimiles,* noſtris *l'Ordre de Vauvert.* Juxta hæc decreta Humiliatos, cum errores emendaſſent, reſtituit Innocentius III. & poſt eum Clemens IV. ut patet ex cap. *Olim cauſam.* & ibi Gloſſ. *de reſtitut. ſpoliator.* Eodem jure Prædicatorum & Fratrum Minorum Ordines, quorum auctores ſunt BB. Dominicus & Franciſcus, confirmati ſunt a Sede Apoſtolica. Urſpergenſ. loco modo laudato: *Eo tempore mundo jam ſeneſcente exortæ ſunt duæ religiones in Eccleſia, cujus ut aquilæ renovatur juventus, quæ etiam a Sede Apoſtolica ſunt confirmatæ.* Item tertium Ordinem Fratrum & Sororum B. Franciſci confirmavit Nicolaus III. Gloſſ. in cap. *Cum ex eo.* verb. *de Ordine tertio. De ſentent. excommunicat.* & Gloſſ. in Clem. 1. verb. *obedientiam de religioſ. domib.* Et Ordo Templariorum damnatus a Clemente V. in Concilio Viennenſi. Denique approbatio & ſuppreſſio religionum ſpecialiter reſervata eſt Sedi Apoſtolicæ: de quo Petrus de Peruſio *de mutat. ſtatus Eccleſ.* Hoc jure Bonifacius VIII. ſtatum Canonicarum Sæcularium toleravit, ſed non approbavit. Cap. *Indemnitatibus* §. ſupra dicto *de Elect.* in 6.

ASCETI-

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM
REI MONASTICÆ
LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Abbas, ἀρχιμανδρίτης, Pater, nomen commune Præfectis monaſterii & Canoniæ regularis.

QUEMADMODUM Reſpublica vel exercitus ſine duce & Imperatore, navis ſine proreta regi non poteſt: ita & congregatio Monachorum in officio ſtare non poterat ſine Præfecto. Idcirco cum Monachi tædio ſolitudinis in vnum coiere, & cœnobia, id eſt, habitacula Monachorum in commune viventium extructa ſunt, primum in eremo, poſtea in vicis & vrbibus, electus eſt vnus e ſenioribus, qui gregi præeſſet: qui ab ætate vel officio, quod eſt paternum, dictus eſt Abbas, quod nomen vtraque lingua, Hebraica & Syriaca, idem ſonat quod Abbas. Hieronym. 2. in epiſt. ad Galat. cap. 4. *Abba Pater, Abba Hebraicum eſt, id ipſum ſignificans*

L.

quod & Pater: & hanc conſuetudinem in pluribus locis Scriptura conſervat, vt Hebraicum verbum cum interpretatione ſua ponat. Cum autem Abba Pater Hebræo Syroque ſermone dicatur, & Dominus noſter in Evangelio præcipiat, nullum Patrem vocandum niſi Deum: neſcio qua licentia in monaſteriis vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcamus. Auguſtin. epiſt. 178. *Non accipiatur Paulus qui dicit Romanis ſcribens: In quo clamamus, Abba Pater. In vno nomine duabus vtitur linguis: dicit enim Abba Græco vocabulo Patrem, & Latine nominat idemtidem Patrem.* Et idem de Conſenſ. Evangeliſtar. lib. 3. cap. 4. in illud Marci 14. *Abba Pater, ſi poſſibile eſt, transfer calicem iſtum a me. Quod autem ipſe Marcus non ſolum Pater, ſed Abba Pater eum dixiſſe commemorat, hoc eſt, Abba Hebraice, quod eſt Latine Pater.* Et Chryſoſtom. in epiſt. ad Rom. homil. 14. in eadem verba: *In quo clamamus, Abba Pater.* ὁ δὲ βουλόμενος δεῖξαι γνησιότητα, καὶ τῇ τῶν Ἑβραίων ἐχρήσατο γλώσσῃ· οὐ γὰρ εἶπε μόνον ὁ πατήρ. ὅπερ τῶν παίδων μάλιστά ἐστι τῶν γνησίων πρὸς πατέρα ῥῆμα. *Hic autem oſtendere volens germanam legitimamque cognationem, & Hebræorum quoque vſus eſt lingua: neque enim ſolum dixit, Pater, ſed Abba Pater. quæ potiſſimum vox eſt germanorum ac legitimorum ad Patrem liberorum.* Abbatis nomen commune eſt Præfectis Canonicorum Regularium & Monachorum. Concil. Turonenſ. III. can. 24. *Simili modo & Abbates monaſteriorum, in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nunc videtur eſſe, ſollicite ſuis provideant Canonicis,* &c. Pariſ. VI. can. 37. *Decet, immo neceſſe eſt, vt Abbates Canonicorum attendant vt quid Abbates vocentur.* Abbas etiam a Græcis dictus eſt ἀρχιμανδρίτης. Nov. Juſtin. 5. cap. 7. καὶ τοῦτο κωλύουσιν οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, καὶ οἵ γε ἀρχιμανδρῖται λεγόμενοι. *Eapropter etiam hoc prohibeant Deo amabiles Epiſcopi, & Archimandritæ nuncupati.* Et Nov. 123. κελεύομεν τοίνυν τὸν Αββᾶν ἢ τὸν ἀρχιμανδρίτην τοῖς ἐν ἑκάστῳ μοναστηρίῳ προβάλλεσθαι, μὴ πάντως κατὰ βαθμοὺς τῶν μοναχῶν. *Iubemus igitur Abbatem aut Archimandritam in vnoquoque monaſterio ordinari, non omnino ſecundum gradum Monachorum.* Et quod Archimandrita nomen dignitatis eſſe ſignificat, Præfecti habitantium in memoriis, id eſt, monumentis, Archimandritarum nomen vetantur aſſumere. Chalced. Concil.

act. 4. ὥστε μὴ ἑαυτοὺς ἀρχιμανδρίτας λέγειν τοὺς ἐν μνημείοις κατοικοῦντας. *Vt non ſe dicant Archimandritæ qui in monumentis habitant.* Archimandritæ nomen à Græco μάνδρα, quod eſt ſpelunca, quod cellæ Monachorum eſſent in ſpeluncis & abditis ſilvarum. Evagr. lib. 1. cap. 13. de Symeone Stylite. ἐν μὲν τῷ πρώτῳ φροντιστηρίῳ, ἔνθα τὰ θεῖα κατηχήθη, ἔτη ἐννέα, ἐν δὲ αὖ τῇ καλουμένῃ μάνδρᾳ ἑπτὰ & τεσσαράκοντα. *Nam in monaſterio, in quo primum divina didicit, annos vixit novem: in mandra autem (ſic enim vocatur) quadraginta ſeptem.* Idem Nicephor. lib. 14. cap. 51. Abbates Patres dicti a Monachis, & retro Monachi filii. Cap. vlt. extr. *de Regular.* Auguſtin. de morib. Eccleſ. Catholic. cap. 31. *Hi vero Patres non ſolum ſanctiſſimi moribus, ſed etiam divina doctrina excellentiſſimi, omnibus rebus excelſi, nulla ſuperbia conſulunt iis quos filios vocant, magna ſua in jubendo auctoritate, magna illorum in obtemperando voluntate.* Hieronymus ad Euſtoch. *Et completis orationibus, cunctiſque reſidentibus, medius, quem Patrem vocant, incipit diſputare.* Et infra: *Opus diei ſtatum eſt, quod Decano redditum fertur ad œconomum, qui & ipſe per ſingulos menſes Patri omnium cum magno tremore reddit rationem.* Abbates etiam a Monachis Magiſtri dicti, quod Abbatis officium eſt docendi munus. Hieronym. in vit. Hilarion. *Eodem ferme tempore Hadrianus diſcipulus ejus de Palæſtina ſupervenit, vbi Hadrianus infelix volens Palæſtinam reverti, & priſtinam ſub nomine Magiſtri quærens gloriam, multas ei fecit injurias ſuper hoc, quia alter locus referendi non eſt: hoc tantum dixerim in terrorem eorum, qui Magiſtros deſpiciunt, quod poſt aliquantulum temporis computruerit morbo regio.*

CAPUT II.

Ætas, qualitas, ordo Abbatum.

EXPOSITA ſignificatione vocabuli Abbatis, & variis appellationibus ejuſdem, proximum eſt ſcire, quænam ætas, qualitas & ordo requirantur in Abbate. Abbates &

alii Prælati Regulares debent eſſe Presbyteri, quia habent curam animarum annexam officiò. Cap. 1. extr. *de ætat. qualit. & ordinat. præficiendor.* cap. *Cum in cunctis.* §. *Inferiora. de elect.* Synod. VII. can. 14. can. *Quoniam* 69. diſt. Ab initio cum Monachi eſſent extra Clerum, Abbates ipſi erant laici: vnde Abbas ponitur poſt Oſtiarium, qui eſt infimus ordo Clericorum. Can. *A Subdiacono* 93. diſt. Sed rebus in melius compoſitis, ne deeſſet in monaſterio qui Miſſam celebraret, & ſacramenta fratribus miniſtraret, vſu inolevit vt Abbas cujuſque monaſterii eſſet Presbyter. Auguſtin. de morib. Eccleſ. Catholic. cap. 33. *Vidi ego diverſoria ſanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus vnus Presbyter præerat, vir optimus & doctiſſimus. Romæ etiam plura cognovi, in quibus ſinguli gravitate atque prudentia & divina ſcientia præpollentes cæteris ſecum habitantibus præſunt, Chriſtiana caritate, ſanctitate & libertate viventibus.* Ita Eudoxio Abbati & Presbytero inſulæ Caprariæ ſcripta eſt Auguſtini epiſt. 81. Paphnutium & Iſidorum Abbates & Presbyteros Scythi vel Scythicæ eremi, quæ eſt in Ægypto, memorat Caſſian. collat. 18. cap. 15. *Nunc aliud Abbatis Paphnutii pandamus exemplum, qui in illius inſignis & vbique prædicabilis Scythioticæ eremi, in qua nunc Presbyter eſt, ſecretis tanto ſtudio ſemper inſedit,* &c. Et infra: *Cumque celebrata omnis fuiſſet ex more ſolemnitas, querelam ſancto Iſidoro, qui ante hunc eundemque Paphnutium ejuſdem eremi Presbyter fuit, coram cunctis fratribus detulit.* Hodie Abbas intra annum ad Sacerdotium promovendus eſt, alioquin privatur. Clem. *Ne in agro.* §. *Cæterum. de ſtat. Monachor.* Se Diaconum lectum in Abbatem, & paulo poſt Presbyterum ordinatum teſtatur Goffridus Abbas Vindocinenſ. lib. 2. epiſt. 30. *Nam contra vitæ merita ordinatus Levita; deinceps vero non quidem ſapientiæ doctrina Abbas factus, & Romæ Presbyter conſecratus.* Etiam in minoribus ordinibus conſtitutus poteſt eſſe Abbas ex diſpenſatione. Cap. *Tuam. de ætat. & qualit.* Rainaldus Abbas Caſſinenſis depoſitus, quod Subdiaconus electus eſſet contra canones. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 4. cap. 123. Fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani habent Priorem qui Presbyter eſſe debet. Cap. *Canonica. de ſentent. excommunic.* cap. *Tuarum. de privileg.* Abbas

Chopin. Monaſtic. lib. 1. tit. 2. num. 10.

debet eſſe 25. annorum, quæ ætas eſt idonea ad Presbyteratum. Hodie in Gallia nominandus a Rege ad Prælaturam ſæcularem vel regularem ſaltem debet eſſe 27. annorum. Ex Concord. §. 1. *de regia ad Prælatur. nominat.* Item Abbas & quilibet Prælatus regularis debet eſſe profeſſus in ea religione, in qua eligitur in Abbatem: non profeſſus non poteſt eligi in Abbatem, ne prius ſit magiſter quam diſcipulus. Cap. *Cum cauſam.* cap. *Cum ad noſtram.* cap. *Officii.* cap. *Cum in magiſtrum* extr. *de elect.* Arnulf. Lexovienſ. ſermon. habito in Synodo: *Regularis autem conventus accipiat Patrem regulari inſtitutione formatum, ne ſtatuæ aureæ caput æneum tuo, quod abſit, opificio dicatur affixum.* Non profeſſus, inquam, non poteſt eligi in Abbatem: imo non poteſt eligi, niſi expreſſe profeſſus. Cap. *Nullus.* eod. tit. in 6. niſi cum electo diſpenſetur a Pontifice ex cauſa. d. cap. *Officii.* Singulare eſt in Ordine B. Franciſci ex regula confirmata a Sede Apoſtolica, vt Converſi qui ſunt laici, nullo ordine præditi, poſſint eſſe Prælati: ſed hoc contrario vſu ſublatum eſt propter imperitiam hujuſmodi hominum, & damna Ordinis inde erumpentia. Roderic. quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 16. art. 2. Abbas etiam debet eſſe legitimis natalibus: illegitimus non prohibetur eſſe Monachus, ſed omnino arcetur a Prælaturis regularibus, ex Conc. Pictavienſi cap. 1. *De filiis Presbyteror:* can. *Presbyterorum.* can. *Niſi* 56. diſt. quia major idoneitas requiritur in Abbate quam in Monacho. Chopin. 2. Monaſtic. tit. 3. num. 7.

CAPUT III.

Officium & poteſtas Abbatum.

EXPOSITA ætate, qualitate & ordine Abbatum, proximus locus ſubit tractandi de officio & poteſtate Abbatum. Abbas eſt Prælatus & Ordinarius in ſuo monaſterio & Eccleſiis pleno jure ſubditis. Cap. *Ne pro defectu. de elect.* cap. *Quanto. de offic. Ordinar.* & habet juriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Cap. *Abbates. de privileg.* in 6. Habet enim ſe- *Officium Abbatis graphice depingit Innocent. III. l. 1. epiſt. 8.*

re eandem poteſtatem in Monachos, quam Epiſcopus in Clericos ſæculares. Abbas habet plenam & ordinariam poteſtatem in Monachos, & hoc eſt quod dicitur in can. *Nullam* 18. quæſt. 2. *de Abbate : Ad quem poteſtas tota pertinere convenit.* Poteſtas vero Abbatis alia eſt dominica ſeu œconomica, alia ordinis & dignitatis, alia juriſdictionis. Poteſtatis œconomicæ eſt adminiſtratio & diſpoſitio bonorum monaſterii : Abbas enim habet adminiſtrationem & curam omnium bonorum temporalium monaſterii, & debet habere ſollicitudinem omnium quæ pertinent ad divinum cultum, vel ad vtilitatem monaſterii. d. can. *Nullam.* Unde ex hoc can. Abbatis nomen potius eſſe ſollicitudinis quam ordinis & honoris ait Gloſſa in cap. *Tuam. de ætat. & qualit. & ord. præficiend.* Abbas habet diſpenſationem rerum Eccleſiaſticarum, non perdendi impune poteſtatem : non poteſt enim alienare res Eccleſiæ, niſi ex cauſa neceſſitatis & vtilitatis, & adhibito conſenſu Capituli. Clem. *Monaſteria. de reb. Eccleſ. alienand.* Covarruv. lib. 2. variar. reſolut. cap. 3. num. 9. Rebuff. tractat. de alienat. rerum Eccleſ. num. 91. Roderic. quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 28. art. 2. Nec poteſt in feudum dare res Eccleſiæ, quæ ſunt ejuſdem tituli, id eſt, dos Eccleſiæ, nec ſolent in feudum dari, ex Conſtitut. Urbani II. quæ laudatur 1. feud. tit. 2. quia in feudum vel emphyteuſim datio eſt genus alienationis. Leg. vlt. c. *De reb. alien. non alienand.* cap. *Ex parte. de feud.* Nihil vetat tamen ab Abbate vel Prælato quolibet in feudum vel emphyteuſim dari, etiam ſine ſolemnibus, res in feudum dari ſolitas, quia hujuſmodi infeudatio non eſt alienatio, ſed res & actus rectæ adminiſtrationis. Guid. Pap. quæſt. 100. Et adminiſtratio rerum monaſterii ita pertinet ad Abbatem, vt Monachis quoque non liceat alienare res Eccleſiæ ſine conſenſu Abbatis, etiamſi menſæ diſtinctæ ſint inter Abbatem & Conventum, quia ſectio menſarum non mutat rei ſtatum & communionem rerum, neque Abbati adimit procurationem rerum Eccleſiæ quaſi communium. Cap. *Edoceri. de reſcript.* Panormitan. in cap. *Cum ad monaſterium. de ſtat. Monach.* Chopin. de S. Polit. lib. 1. tit. 1. num. 15. Idem Monaſtic. lib. 1. tit. 2. num. 16. Covarruv. præd. loc. Ad poteſtatem Ordinis perti-

net ordinatio divini officii, collatio Tonſuræ & minorum Ordinum, & jus benedictionis. Abbatis eſt ordinare divinum officium & omnia quæ pertinent ad divinum cultum. d. can. *Nullam.* Ejuſdem eſt Horas Canonicas ſuis temporibus ſignificare. Regul. Benedict. cap. 47. Ut in ſæcularibus & regularibus Eccleſiis horis debitis devote pſallatur, ſtatutum eſt in Concilio Viennenſ. Clem. 1. *de celebrat. Miſſar.* Apud Græcos erat vnus e fratribus nomine κανοναρχης, qui Monachos de nocte excitabat pulſu ligneæ tabulæ, vt ſurgerent ad Matutinas. Jo. Moſchus Limonar. cap. 11. καὶ κρούσαντος τοῦ κανονάρχου τὸ ξύλον, ἐφ᾽ ᾧ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς συναχθῆναι. *Pulſante Canonarcho lignum, quo omnes fratres convenirent.* Ex privilegio vel conſuetudine Abbas poteſt conferre Tonſuram & Ordines minores ſubditis intra ſepta monaſterii ſui, non aliis, ſi ſit Presbyter & benedictus. Can. 1. & 2. 69. diſt. cap. *Cum contingat. de ætat. & qualit. & ord. præf.* cap. *Abbates. de privileg.* in 6. Conc. Trid. ſeſſ. 23. *De reform.* cap. 10. cap. 1. *De ſuppl. neglgent. Prælat.* Et hoc eſt quod intelligit Alexand. III. in cap. 1. *De ordinat. ab Epiſcopo, quandoque minores Ordines a non Epiſcopis conferri.* Vel ſi habendus ſit pro benedicto. Chopin. Monaſtic. lib. 1. tit. 2. num. 18. Capell. Toloſ. deciſ. 450. Hoc jure vſi olim Abbates Galliæ. Gregor. Tur. de vit. Patr. capite 6. Apud Surium tom. 4. *Tunc Abbas iſta nunciis referentibus puerum Clericum fecit.* Abbas quoque ſi ſit Presbyter & benedictionem acceperit, habet jus fundendi benedictionem ſuper Monachos. Cæſarius de Miracul. lib. 1. cap. 35. *Et chorum more Abbatis circumiens Monachis benedixit.* Ex privilegio ſpeciali Abbas etiam poteſt ſolemnem benedictionem fundere ſuper plebem, poſt Miſſarum ſolemnia, aut matutinas vel veſpertinas preces, in Eccleſiis plene ſibi jure ſubjectis, alibi minime, niſi ex ſpeciali privilegio. d. cap. *Abbates.* & Conc. Trident. d. loc. His exceptis Abbas non poteſt Epiſcopalia exercere, puta non poteſt publicam pœnitentiam injungere, Miſſam publicam celebrare, oleum ſeu chriſma conficere, plebem confirmare, indulgentias concedere, ne vileſcat auctoritas Epiſcopalis. Can. *Pervenit.* can. *Interdicimus* 16. quæſt. 1. cap. *Accedentibus. de exceſſ. Prælat.* Clerici non ordinantur ſine teſti-

monio Abbatis. Can. *Si quis* 58. diſt. can. *Monachi* 16. quæſt. 1. can. *Quam ſit* 18. quæſt. 2. Juriſdictionis ſunt correctio Monachorum, excommunicatio, ſuſpenſio, & alia de quibus proprium caput, quod proxime ſequitur, inſtitui par videtur.

CAPUT IV.

Officium & poteſtas Abbatis. Ejus juriſdictio in Monachos.

ABBAS habet ordinariam juriſdictionem in Monachos. Hoc jure proprium Abbatis eſt, recipere profeſſionem Monachorum. Cap. *Porrectum.* cap. *Ad Apoſtolicam. de Regular.* de quo fuſius ſuo loco. Abbatis eſt conferre profeſſis beneficia regularia. Cap. *Cum ſingula. de præbend.* in 6. Clement. *Ne in agro. §. Cæterum. M S. Sane Prioratus de ſtatu Monach.* Ad Abbatem pertinet correctio Monachorum, & ejus eſt convocare Capitulum pro corrigendis fratribus. Cap. *Nimis prava. de exceſſ. Prælatorum.* Ubi notantur Epiſcopi, quod Capitula & ſcrutinia in locis fratrum, pro his corrigendis, ſe facturos interminantur. Abbatis eſt Monachos excommunicare. Cap. *Cum in Eccleſiis. de major. & obedient.* cap. *Quanto. de offic. Ordinar.* cap. *Sicut. de ſimonia.* & ſuſpendere, quia ſuſpenſio & excommunicatio ejuſdem ſunt juriſdictionis. Cap. *Quærent. de V S.* Monachos qui aliquod delictum admiſerant, ad tempus ab altari arcebat Eulogius Abbas & Preſbyter. Sozomenus libro 6. cap. 28. Idem de Arſiſio narrat Nicephorus lib. 11. capite 37. Idem de Bernardo in ejus vitæ lib. 1. cap. 11. *Agebatur ſolemnitas quædam præcipua, & frater aliquis, quem pro ſecreta culpa ab altaris ſacri communione ſuſpenderat, notari timens, & ruborem non ſuſtinens, ad manum ejus cum cæteris nimium præſumptuoſus acceſſit.* Monachi vero excommunicari vel ſuſpendi ab Abbate non poſſunt, niſi ob graviora delicta, & præmiſſa monitione. Cap. *Reprehenſibilis. de appellat.* can. *Abbates* 18. quæſt. 2. Abbatis eſt Monachos fugitivos requirere, eoſque ad clauſtrum reducere,

ducere, ſalva Ordinis diſciplina. d. cap. *Quanto*. cap. vltim. *de Regular*. cap. *A nobis. de Apoſtat.* Abbas Monachos, ſi ſe in clauſtro percuſſerint, diſciplinæ ſubdere debet, & poſt correctionem eos abſolvere, ne eis detur occaſio evagandi. Cap. *Monachi. de ſentent. excommunicat.* cap. *Religioſo.* eodem tit. in 6. Abbas habet coercitionem Monachorum per virgas vel flagella: vnde plerumque Abbates habebant virgam ad manum. Gregor. Dialogor. lib. 1. cap. 2. *Quadam namque die is qui poſt venerabilis Honorati exitum monaſterii regimen tenebat, contra eundem venerabilem Libertinum in gravi iratum diu exarſit, itaut eum manibus cæderet: & quia virgam qua eum ferire poſſet, minime invenit, comprehenſo ſcabello ſuppedaneo faciem ei ac caput intudit.* Et idem lib. 2. cap. 4. ſcribit de Monacho vago & errone, qui ex quo a beato Benedicto virga percuſſus eſt, in monaſterio conſtans & ſtabilis fuit. Et Petrus Damiani in vita ſancti Romualdi cap. 4. *Marinus vero virgam in dextera gerens, Romualdo e diverſo ſedenti ſiniſtram capitis partem ſæpiſſime verberabat.* Ad fores Nitrienſis Eccleſiæ conſitas fuiſſe tres palmas, quarum e ſingulis flagellum penderet: vnum ad correctionem Monachorum, ſecundum & tertium ad animadverſionem latronum & advenarum, narrat Pallad. Hiſtor. Lauſiac. capite 6. Quandoque Abbas Monachos etiam palma in os percutiebat, patientiæ ipſorum fortius exercendæ cauſa. De Abbate Paulo refert Caſſianus collat. 19. cap. 1. *Sub occaſione iſtius tarditatis prædictus Abbas Paulus, qui inter turbas miniſtrantium fratrum ſollicite diſcurrebat, exerta manu palma eum ſub omnium percuſſit intuitu.* Etiam Epiſcopis frequens fuit id genus coercitionis virgarum in Clericos. Auguſtinus epiſtola 159. ad Marcellinum Comitem: *Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipſa inquiſitione ſervaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendente equuleo, non ſulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coercitionis & a magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.* Can. *Circumcelliones*. 23. quæſtion. 5. Abbas habet coercitionem Monachorum in his quæ pertinent ad diſciplinam regularem, & quæ intra clauſtrum admittuntur; in aliis vero quæ committuntur ex-

M

tra clauſtrum, & gravioribus delictis, quæ pœnis legum vel canonum digna ſunt, cognitio pertinet ad Epiſcopum. Can. *Hoc tantum* 18. quæſt. 1. can. *Si quis* 58. diſt. can. *De perſona* 11. quæſt. 1. cap. *Reprehenſibilis. de appellat.* cap. *Monachi.* cap. *Univerſitatis. de ſentent. excommunicat.* Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. *de reformat.* cap. 14. Abbas quidem habet ordinariam poteſtatem juxta regulam: tamen ex cauſa poteſt diſpenſare cum Monacho, vt modicum retineat ad vſum ſuum, reſervata proprietate monaſterio, quia Monachus nihil poteſt habere proprium. Cap. *Cum ad monaſterium, de ſtatu Monach.* Abbas habet totam poteſtatem in Monachos. Can. *Nullam* 18. quæſt. 2. vnde religioſus non poteſt conſentire electioni de ſe factæ in Abbatem, vel Prælatum alterius monaſterii, ſine conſenſu Abbatis, quia nec velle nec nolle habet, ejuſque arbitrium non ſua, ſed illius quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependet. Cap. *Quorumdam.* cap. *Si religioſus. de elect.* in 6. Clement. vltim. eod. tit. Anſelmus Abbas Beccenſis, & poſtea Cantuarienſis Archiepiſcopus, lib. 2. epiſtola 42. Lanfranco Monacho ejuſdem cœnobii: *Antequam donum Abbatis acciperes, dicebam tibi & aliis ſecrete & publice, corde & ore, me nolle vt acciperes, non approbare, non conſulere, numquam me eſſe præcepturum, & ſi ſine juſſione mea acciperes, numquam te benedictionem Abbatis ab vllo Epiſcopo meo aſſenſu eſſe accepturum.* Et infra: *Non enim intrat Monachus in Abbatiam per rectitudinem, qui non intrat per regularem electionem & per obedientiam.* Et idem libro 3. epiſt. 32. Gervino Epiſcopo Ambianenſi: *Frater ille Normannus Eccleſiæ noſtræ Profeſſus, quem Abbatem electum eſſe mihi mandaſtis, & cujus ordinationi me aſſenſum præbere ſuadetis, me & fratribus Eccleſiæ ignorantibus trans mare abiit, vt nec iter ejus nec cauſam itineris ejus agnoſceremus. Quapropter nec vos, vt literis veſtris intimatis, eum ſine aſſenſu noſtro ordinare debetis, nec ego in hoc aſſenſum præbeo, nec præbere debeo, in quantum intelligere queo.* Abbas habet poteſtatem in Monachos & ſubditos regulares, ſed non habet juriſdictionem in laicos, id eſt, colonos poſſeſſionum vel Eccleſiarum monaſterio ſubjectarum: ideo non habet cognitionem cauſarum matrimonialium, inter eos ſcili-

cet. Cap. *Accedentibus. de exceſſ. Prælat.* niſi ex privilegio ſpeciali vel conſuetudine. Cap. *Auditis. de præſcriptionibus.* quia cognitio hujuſmodi cauſarum eſt Epiſcopi. Cap. *Ad hæc vt lit. non conteſtat.* cap. *Literas. de reſtitut. ſpoliat.* cap. 1. *De conſanguinit. & affinitat.*

CAPUT V.

Juriſdictio Epiſcopi in Monachos.

QUÆNAM ſit juriſdictio Abbatis in Monachos, proximo capite quæſitum eſt : nunc videamus quænam ſit juriſdictio Epiſcopalis in eoſdem. Jure antiquo Abbates & Monachi omnes parebant Epiſcopo diœceſano. Synod. Chalced. can. 4. ἔδοξεν τοὺς καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ. *Placet eos qui per ſingulas civitates vel regiones in monaſteriis ſunt, ſubjectos eſſe Epiſcopo.* Can. *Qui vere* 16. quæſt. 1. Qua de cauſa eodem canone vetitum eſt; ne monaſteria ædificentur ſine conſenſu Epiſcopi. Can. *Quidam* 18. quæſt. 2. de quo irati Eutychiani Monachi multas ob Concilium Chalcedonenſe in Palæſtina turbas excitarunt. Evagrius lib. 2. cap. 5. Quam inſane & religioni parum congruenter, tacere non ſuſtineo : Chalcedonenſes enim canones jus novum non continent, ſed antiquum tuentur. Monachos enim ab origine fuiſſe ſubjectos Epiſcopis, variis locis probatur. Epiſcopalem poteſtatem in Monachos vindicavit Theophilus Alexandrinus Epiſcopus, cum Monachos quoſdam ex eremo accivit, vt eis vteretur in adminiſtrationem Eccleſiæ: & cum verbis ſuadere non poſſet, auctoritate Epiſcopali eos coegit, & Clericos ordinavit. Socrates lib. 6. cap. 7. ὡς ἐπίσκοπος δὲ ὅμως καὶ προσηνάγκασεν. *Vt Epiſcopus coegit.* Eadem auctoritate vſus eſt Epiſcopus, cum rogante ſorore Pior Monachum Ægyptium qui voto ſe obligarat, ne quemquam e ſuis vmquam oculis aſpiceret, ad ſe evocavit, ſcriptis ea de re litteris ad Abbatem, vt ad ſe Pior mitteretur. Paruit Monachus, cum non poſſet illis contradicere : & vbi in patriam pervenit, ſtans pro foribus

ædium paternarum ſorori clauſis oculis ſe in conſpectum præbuit, & paulo poſt receſſit, & juſſum Epiſcopi implevit, ſalva religione voti. Sozomenus lib. 6. capite 29. Ægyptii Monachi eadem demiſſione & obſequio parebant Epiſcopo, quo Clerici. Eadem erat poteſtas Epiſcopi in Monachos, quæ in Clericos: & ſingulis annis epiſtolæ Epiſcopi Alexandrini per vniverſas Ægypti Eccleſias & monaſteria dirigebantur, quibus initium Quadrageſimæ & dies Paſchæ deſignaretur. Caſſianus collat. 10. cap. 2. Monachi erant omnino in poteſtate Epiſcopi. Concil. Aurelianenſ. I. can. 11. *Abbates pro humilitate religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant; & ſi quid extra regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur.* Can. *Abbates* 18. quæſt. 2. Omnimoda correctio Monachorum ſpectabat ad Epiſcopum, etiam in his quæ ſpectabant ad regulam & diſciplinam regularem. Hæc enim eſt vera & ſanior ſententia can. 50. Concilii Toletani IV. qui refertur in can. *Hoc tantum* 18. quæſt. 1. *Sed hoc tantum ſibi in monaſterio vendicent Sacerdotes, quod præcipiunt canones: hoc eſt Monachos ad converſationem ſanctam præmonere, & Abbates aliaque officia conſtituere, atque extra regulam facta corrigere.* Inepta & luſoria diſtinctio interpretum, qui volunt ex his canonibus juriſdictionem Epiſcopi in Monachos locum habere tantum in his quæ admittuntur extra regulam, id eſt, foris & extra clauſtrum: hi enim canones pleniſſimam juriſdictionem tribuunt Epiſcopo in Monachos, etiam in admiſſis contra regulam, ſaltem in gravioribus. In levioribus enim delictis haud dubie coercitio erat Abbatis, vt concedit ipſa Gloſſa in d. canon. *Hoc tantum.* in cæteris cognitio erat Epiſcopi: quod enim dictum eſt in vtroque canone *extra regulam*, idem ſonat ac *contra regulam*, vt in can. *Præſens* 20. quæſt. 3. extra voluntatem fieri dicitur, quod fit contra voluntatem, & alibi extra legem quod contra legem. Petron. in Satyric. *O Dii Deæque, quam male eſt extra legem viventibus!* Ne credas me indulgere Epiſcopis, paſſim occurrunt inſignia veſtigia juriſdictionis Epiſcopalis in Monachos. Iſidorus Peluſiot. lib. 1. epiſt. 149. Epiſcopi officium eſſe ait, ἐπισκοπεῖν τὰς τῶν μοναχῶν ὀλιγωρίας, *ſpeculari Monachorum negligentias.* In Concilio Chalcedonenſi

contumaciæ ſimul & hæreſis damnatus Eutyches Archimandrita, qui in Synodum vocatus a Flaviano Patriarcha Conſtantinopolitano, reſpondit ſe monaſterio tamquam ſepulcro teneri, inde egredi non poſſe: τρόπῳ δέ τινι ὡς ἐν τάφῳ διατρίβειν ἐν τῇ μονῇ, vt fertur act. 1. ipſius Synodi. Olim etiam ordinatio & inſtitutio Abbatum erat penes Epiſcopum, ex Ordine Romano, & d. can. *Hoc tantum.* d. can. *Abbates.* can. *Accedens* 50. diſt. can. *Si quis* 58. diſt. Etiam hodie benedictio Abbatum pertinet ad Epiſcopum. Cap. *Cum inter R. ſeniorem. de elect.* cap. *Statuimus. de ſupplement. negligent. Prælator.* Et in argumentum ſubjectionis & obedientiæ, Abbates ante benedictionis munus acceptum ſolebant Epiſcopis edere ſubjectionis & obedientiæ profeſſionem, cujus formulam Abbatibus Ciſtercienſibus dedit Honorius III. in cap. *Ne Dei Eccleſiam de ſimon.* Ejuſdem ſubjectionis ſingulare argumentum eſt, quod Abbates ad pedes Epiſcoporum provolvi conſueviſſe indicat epiſtola Acacii & Pauli Archimandritarum Syriæ ad Epiphanium Salamynæ Cypri Epiſcopum, qua ſignificant ſe in votis habere eum videre, & ad ejus pedes accidere: αὐτοὶ κυλινδούμενοι πρὸς τοὺς πόδας σου. Jure antiquo ex his pleniſſima erat juriſdictio Epiſcoporum in Abbates & Monachos, nec eam detrectabant, imo lubenter & reverenter amplectebantur Abbates & Monachi. Sed ex quo ordinatio Abbatum deſiit eſſe apud Epiſcopos, & Abbates eligi cœpere a ſuis, quod jam a Pelagio I. ſtatutum eſt. Can. *Abbatem* 18. quæſt. 2. Inde paulatim excuſſa poteſtas Epiſcopalis in Monachos, Monachis Epiſcopum quaſi alienum deſpicientibus; & juriſdictio Epiſcopalis, quæ erat plenior in Monachos, variis artibus & technis tentata, primum commento diviſionis juriſdictionis Epiſcopalis in legem diœceſanam, & legem juriſdictionis. Hac enim ſemel audita, monaſteria quidem manſerunt in poteſtate Epiſcopi quoad ea quæ ſunt juriſdictionis, niſi ſpecialiter eſſent exempta. Can. *Monaſteria* 18. quæſt. 2. cap. *Cum venerabilis. de religioſ. domibus.* cap. *Dilectus. de offic. Ordinar.* De cætero monaſteria ſoluta ſunt a lege diœceſana in multis, puta a jure proceſſionis publicæ & popularis conventus. Can. *Si ex laicis* 10. quæſt. 1. a præſtatione Cathe-

dralici. Can. *Inter cætera* 10. quæſt. 3. vel quotæ oblationum quæ a fidelibus fiebant, vt egeſtati Monachorum conſuleretur. Can. *Cum pro vtilitate* 16. quæſt. 1. Sed paulo poſt fere in totum corruit juriſdictio Epiſcopalis in Monachos Pontificiis exemptionibus Monachorum, quæ valde increbuerunt a temporibus Gregorii I. Can. *Quam ſit neceſſarium.* can. *Luminoſo* 18. quæſt. 2.

CAPUT VI.

Abbates Commendatarii. Origo & abuſus Commendarum.

QUAMDIU genius regularis diſciplinæ viguit, non Monachus, id eſt, non Profeſſus, puta Clericus ſæcularis cujuſque Ordinis, in Abbatem eligi non potuit. Can. *Presbyteros* 16. quæſt. 1. cap. *Cum cauſam.* cap. *Cum in Magiſtrum, de elect.* & ſingula monaſteria habebant proprium Abbatem regularèm, nec poterat vnus & idem Abbas præeſſe diverſis monaſteriis. Can. *Monachum* 20. quæſt. 4. can. *Vnum Abbatem* 21. quæſt. 1. Sed vitio ſæculi & nimia indulgentia Principum factum eſt, vt plures Abbatiæ vni & eidem Abbati traderentur ob gratiam Principis vel merita de Republica: vna ſcilicet in titulum & nomine Abbatis, aliæ procurationis ſeu cuſtodiæ nomine. vnde cœpit vſus Commendarum. Hilduino Abbati ſancti Dionyſii & Archicapellano Palatii a Ludovico Pio conceſſæ ſunt procurationis nomine Abbatiæ ſancti Medardi Sueſſionenſis & ſancti Germani Pariſienſis. Aimoinus lib. 4. cap. 114. *Ipſe autem venerabilis Abbas præfatus Hilduinus inter plurima quæ ei auguſtali benignitate commiſſa fuerant monaſteria, habebat procurationem cœnobii nobilis in proſpectu vrbis Sueſſorum; quod Clotharius quondam Rex Francorum filiuſque ejus Sigebertus, in honorem beatiſſimi Medardi confeſſoris Chriſti, magnis conſtruxerant ſumptibus; in quo & ejus ſacratiſſima tumulaverant membra. Simili modo prædictus Abbas poſt deceſſum Irminonis regebat lo-*

cum ſancti Vincentii Levitæ & Martyris in ſuburbano vrbis Parchiſiacæ, vbi pretioſus Chriſti Confeſſor Germanus requieſcit, &c. Eodem & pejori vitio temporis Abbatiæ commendatæ ſunt Epiſcopis cuſtodiæ ſeu procurationis nomine. Abbatiam ſancti Germani vacantem morte Hilduini Abbatis, Ebroino Pictavienſi Epiſcopo conceſſit idem Ludovicus Pius, Commendæ ſeu procurationis nomine. Idem Aimoinus libro 5. cap. 19. *Imperator porro præfatum Epiſcopum in Aquitaniam cum multis gratiarum actionibus remiſit, dans ei regimen Abbatiæ ſancti Germani Parchiſienſis: nam Hilduinus Abba vita deceſſerat.* Abbatiam ſancti Galli apud Helvetios vna cum Epiſcopatu Aquileienſi tenuit Udalricus. Bertoldus Conſtantienſis Preſbyter in Chronic. ad ann. 1093. *Dominus Udalricus, qui Abbatiam ſancti Galli & Aquileienſem Epiſcopatum, non intrando per oſtium obtinuit.* Etiam in vrbem Romam jam a temporibus Nicolai I. irrepſit idem vitium, Zachariam Epiſcopum Anagninum procuratorem ſeu adminiſtratorem fuiſſe monaſterii ſancti Andreæ ad clivum Scauri in vrbe, quod a beato Gregorio in ædibus propriis extructum eſt. Joannes Diaconus ipſius vitæ lib. 4. cap. 93. *Reverendæ quoque memoriæ Nicolai Pontificis tempore regimen ejuſdem monaſterii Zacharia civitatis Anagninæ Præſule, ſicut hodie ſupereſt, procurante.* Et idem cap. 97. ejuſdem libri: *Zacharia Epiſcopo, de quo præfatus ſum, Gregoriani monaſterii curam gerente.* Abbatiam Abbendonienſem Gothofredo Epiſcopo S. Aſaph in Wallia cuſtodiæ nomine conceſſit Henricus II. Rex Anglorum. Roger. Hovedenus ad ann. 1175. *Henricus II. Gothofredo Epiſcopo S. Aſaf in Wallia dedit Abbatiam Abbendoniam vacantem in cuſtodiam, donec ad propriam ſedem, quam deſerere coactus fuerat, rediret.* Inde jam a temporibus Leonis IV. Italia peſſumdata infeſtis Sarracenorum armis, & pleriſque Eccleſiis Paſtore deſtitutis, ne vacuæ & miniſterii expertes jacerent, facile a Leone IV. viro piiſſimo conceſſum eſt, vt quis plures Eccleſias ſæculares vel regulares obtineret, vnam in titulum, alteram in Commendam. Can. *Qui plures* 21. quæſt. 1. Res eo curruptelæ pervenit, vt plures Epiſcopatus vni concederentur diverſis nominibus: vnus in titulum, alter in Commendam. Albertus

Krantzius Metropolis lib. 3. cap. 37. *Giſelerus pridem Merſburgenſis Epiſcopus perfecit apud Ottonem Imperatorem Rufum, vt a minori ad majorem aſumeretur Eccleſiam, (ea eſt Magdeburgenſis) minore tamen non relicta; ſcandalumque peperit res illa ætate incompoſita, vt duabus Eccleſiis vnus eſſet Pontifex, hoc eſt, vnus ſponſus duabus ſponſis. Id vero ætas noſtra jam deſiit pro frequentia mirari, quod paſſim cernimus alteram alteri Eccleſiæ in vna perſona accedere, vt habeat alteram in titulum, alteram vero in Commendam*, &c. Commendæ ab initio, quod tolerabilius erat, admittebantur ad tempus, puta ſex menſium, vt Eccleſiæ vacanti conſuleretur, & interim de idoneo Paſtore provideretur. Cap. *Nemo. de elect.* in 6. Sed nimia indulgentia Pontificum Commendæ quæ temporales erant, & brevioris temporis lineis circumſcribebantur, deſiere in perpetuas, & lues ita late ſerpſit, vt malum inſanabile factum ſit. Aliquando etiam Abbatiæ Commendæ nomine Clericis ſecularibus datæ ſunt, ob defectum regularium. Innocentius III. epiſt. 4. Regiſtr. 13. *Cum dilectus filius B. titulo S. Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc Apoſtolicæ Sedis Legatus, Sebaſtienſi Epiſcopo, ſalvo mandato noſtro, cuſtodiam monaſteriorum Montis ſancti, quæ ad Sedem Apoſtolicam immediate pertinere dicuntur, duxerit committendam*, &c. Clemens V. Commendas ſæculares beneficiorum regularium exhorruit, earumque ſublatione initia Pontificatus conſecravit. Extravag. 2. *de Præbend.* Sed eas reſtituere Urbanus VI. & Bonifacius IX. quos ſecutus eſt Paulus II. qui poſtridie ordinationis ſuæ a Cardinali Portuenſi monitus, ne latius fœdam labem Eccleſiæ ſerpere ſineret, reſpondit monaſteria quingenta & amplius a Pontificatu Callixti III. in eum diem commendata Clericis ſæcularibus, ex Jacobi Papienſis epiſtola ad Franciſcum Spinulam. Chopin. 1. Monaſtic. tit. 1. numero 14. His auctoribus peſſimus vſus Commendarum perpetuarum invaluit in hunc diem, hoc linimento adhibito, quod Commendis aliquis modus impoſitus eſt, ne diſciplina regularis per eas in totum labefactetur. Nimirum Abbates Commendatarii quidem gaudent commodo fructuum, quaſi titulares, etiam ipſa collatione beneficiorum & juribus honorificis: puta judices dantur a Summo Pontifice, & man-

data

data Apoſtolica exequuntur, vocantur ad Synodos diœceſanas & provinciales. Sed non habent penes ſe correctionem & diſciplinam religioſorum : ea enim pertinet ad Priorem Clauſtralem. Cap. *Cum ad monaſterium.* §. *Abbates. de ſtat. Monachor.* Nec poſſunt recipere profeſſionem Monachorum, inſtituere vel amovere Priorem Clauſtralem, niſi ſint Cardinales, quibus Abbatiæ pleniori & pinguiori cum jure commendantur. Chopin. lib. 1. Monaſtic. tit. 1. num. 2. Idem de doman. lib. 3. tit. 28. in fin. Canut. lib. cap. 7. 28. 29. Loetius in litt. R num. 40. & ibi Brodæus. Immo & Commendis perpetuis hic modus impoſitus eſt, vt ſolus Summus Pontifex valeat commendare beneficia in perpetuum. Cap. *Dudum 2. de elect.* d. cap. *Nemo* eod. tit. in *6.*

CAPUT VII.

Abbates laici.

VITIO ſæculi in pejus ſemper ruente, etiam Abbates laici viſi ſunt paſſim in monaſteriis. Laborante Republica, & fiſco diutius bellis tum civilibus, cum Sarracenicis exhauſto, Carolus Martellus primus, cum non haberet vnde ſtipendia militibus præſtaret, Comitibus & militibus decimas, Eccleſias & monaſteria jure beneficii ad tempus vel in perpetuum poſſidendas aſſcripſit : quem caſum Eccleſiarum deplorat Bonifacius Moguntin. epiſt. 131. ad Zachar. Papam & Hincmarus in vit. B. Remigii apud Surium 13. Januar. Carolus M. etſi rerum Eccleſiæ ſtudioſiſſimus defenſor, iniquitati temporum conſulens, æque Comites & viros nobiles Abbatiarum beneficio ſibi conciliare conatus eſt : & hoc ſenſu Abbates, id eſt, Beneficiarios laicos quamplures per Aquitaniam inſtituit. Aimoin. lib. 5. cap. 1. *Carolus ordinavit per totam Aquitaniam Comites Abbateſque, necnon alios plurimos, quos Vaſſos vulgo vocant.* Et idem eod. lib. cap. 34. *Quibuſdam Abbatiolas, ſicut erant, integras dedit; quibuſdam de Abbatia Martiniana beneficiola donavit.* Eodem beneficii genere Comites ſibi obſtrinxit & Ludovicus P.

Cujac. in 1. feud. tit. 1.

Idem Aimoin. lib. eod. cap. 36. *Ludovicus quos potuit conciliavit ſibi, dans eis Abbatias, Comitatus & Villas.* Carolus Calvus quoque bellis civilibus attritis rebus, Comitibus & laicis, quo in obſequio continerentur, Abbatias paſſim diſtribuit, vt Odulfo Comiti dedit cellam S. Judoci (*S. Joſſe*) ademptam cœnobio Ferrarienſi. Lupus Ferrar. epiſt. 88. Unde manavit vt Comites & alii viri militares monaſteriorum incubatores Abbatum nomen ſuum facerent. Hoc ſenſu Abbates dicuntur apud Aimoin. laici, quos Abbatiis donavit Carolus M. Hoc ſenſu Robertus, & poſt eum Hugo, vt Comites Pariſiorum, & Duces Francorum, & cœnobii ſancti Germani Pariſienſis Beneficiarii, Abbates ſeſe inſcribebant. Aimoin. lib. 5. cap. 34. *Tamen vigore decedente Regum Robertus Comes Pariſiorum, qui Marchio Francorum vocabatur, frater videlicet Odonis Regis, necnon Hugo magnus, quin etiam vſque ad tempora Roberti Regis, ea quæ Abbates accipiebant, ſibi addixerunt, & ſtatuentes Decanos Monachis ſibi nomen Abbatis vſurpaverunt.* Et idem eod. lib. cap. 33. *Interea baptizati ſunt quidam Normanni ab Hugone Abbate & Marchione, & Hugo Capetius poſtea Rex Francorum Abbicomes vocabatur.* Gerbert. epiſt. 17. ad Geraldum Abbat. Aureliacenſ. *Qui ſtatus regnorum penes vos ſit, ſcire cupit, & an Hugo quem veſtra lingua Abbicomitem dicitis, vxorem duxerit.* Hoc etiam ſenſu Hucbertus Comes, germanus Thietbergæ Reginæ, Abbatem ſe nuncupabat. Regino Prumienſ. lib. 2. Chronic. *Lotharius Hucberto Abbati inter Juram & montem Jovis commiſit, eo quod tunc fideliſſimus putaretur, vtpote affinitate conjunctus propter ſororem Thietbergam.* In Concilio Rhemenſi ſub annum Chriſti 893. celebrato notatur Balduinus Comes Flandrenſis, quod res monaſteriorum & nomen Abbatis vſurparet: de quo Flodoard. lib. 4. Hiſt. cap. 7. ex litteris Fulconis Archiepiſcopi Rhemenſis. *Quod Eccleſiaſtica ſimul & legalia jura contemneret, res Eccleſiaſticas & honores ſibi non conceſſos invaderet, locum ſacri monaſtici Ordinis pervadens, & Abbatis ſibi nomen vſurpans: vnde communi decreto Epiſcoporum judicatum fuerat, eum auctoritatis canonicæ anathemate feriendum.* Denique ea ætate laici monaſteriorum ſubſeſſores Abbates Comites dici non erubeſcebant. Balderic. Noviomenſ. lib. 1. Chro-

nic. Camerac. cap. 70. *Tunc temporis Abbas Comes Abbatiunculam B. Humberti, cui Epiſcopum Stephanum Rex Carolus præfecerat, poſſidebat, ipſamque regiam ac locupletem Abbatiam ſanctiſſimi Gaugerici cum omnibus appendiciis ſibi beneficiatam de regio jure tenebat.* Adeoque turpiter rebus ſacris abutebantur hujuſmodi Abbates laici, vt Decanos imponerent Monachis, eiſque relicta particula, reliquum ſibi adſcriberent, vt ex Aimoino obſervatum eſt: necnon in ipſis monaſteriis cum vxore & liberis & ſervorum grege & apparatu venatico habitarent. Synod. Meldenſ. can. 10. *Perventum eſt ſi quidem ad nos, quod auditu lugubre & dictu nefas actuque horribile ac nimis triſte dignoſcitur, quia contra omnem auctoritatem, contra Patrum decreta & totius Chriſtianæ religionis conſuetudinem, in monaſteriis regularibus laici in medio Sacerdotum & Levitarum ac cæterorum religioſorum virorum, vt domini & magiſtri reſideant, & velut Abbates de illorum vita & converſatione decernant.* Et Conc. Troſleian. can. 3. *Nunc autem in monaſteriis Deo dicatis Monachorum, Canonicorum & Sanctimonialium, Abbates laici cum ſuis vxoribus, filiis & filiabus, cum militibus morantur & canibus.* A Regibus autem dabantur Abbatiæ laicis, vel in allodium. Synod. Meldenſ. can. 41. *Providendum eſt regiæ majeſtati, vt monaſteria quæ & infra & nunc in allodium ſunt data, quapropter omnis exinde religio funditus eſt everſa, qualiter vota fidelium inconvulſa permaneant.* Et ead. Synod. can. ſeq. *Monenda eſt ſolertia regia, vt ſtrenuos & fideles Miſſos per regnum ſibi commiſſum dirigat, & inveſtigent ac diligenter imbrevient res Eccleſiaſticas, quas per ſubreptionem atque ignorantiam quorumcumque in allodium ipſe aut pater ſuus donavit.* Vel in beneficium ſeu feudum, ſub onere ſervitii militaris. Annal. Fuldenſ. ad ann. 881. *Rex* (is eſt Carolus III.) *poſt Paſcha in Galliam profectus, Hugonem H Lotharii ex Waldrada filium ad ſe venientem in ſuum ſuſcepit dominium, & ei Abbatias & Comitatus in beneficium dedit, vt ei fidem ſervaret.* Hic eſt Hugo Abbas, de quo Joannes VIII. epiſt. 132. & 305. & Hincmar. epiſt. ad Ludovic. Balb. cap. 7. & Baldericus præter locum modo laudatum lib. 1. cap. 70. de monaſterio Altimontis: *Supervenientibus autem cauſis diverſarum tempeſtatum quas legimus, Comiti-*

bus in beneficium traditum eſt, & ad tantum caſum paulatim devolvitur, vt Monachis quidem egeſtate coactis, paucorum Clericorum cuſtodiæ mandaretur. Unde factum eſt vt Comites Abbates manſus vel prædia Abbatiarum militibus ſeu clientulis ſuis in ſubbeneficium ſeu retrofeudum darent. Aimoin. lib. 5. cap. 34. *Et ſtatuentes Decanos Monachis ſibi nomen Abbatis vſurpaverunt. Ea vero quæ tunc ſibi ex rebus Eccleſiaſticis vindicarunt, propriis militibus diſtribuerunt, & juri Eccleſiaſtico ſubtraxerunt.* Et Notgerus in vit. S. Laudoaldi apud Surium 19. Mart. *Poſt Normannicam autem repulſionem Thietboldus locum prælibatum, vbi corpora Sanctorum erant repoſita, a Comite Flandrenſi Abbatiam ſancti Confeſſoris Chriſti Bavonis tenente, accepit jure beneficii, poſt eum Adelgaudus.* Nec ſolum militiæ, ſed etiam mundo muliebri, & Reginarum illuſtriumque matronarum ſumptui inſerviere Abbatiæ. A Carolo Simplici defecit Hugo Comes Pariſienſis, quod Hagavoni Comiti, conſiliorum omnium participi, ereptam Rothildi ſocrui ſuæ Calenſem Abbatiam virginum tranſcripſiſſet, vt narrat Flodoard. ad ann. 922. Laudunenſi Abbatia Gerbergam matrem multavit Ludovicus Tranſmarinus, quod ſe inſcio Heriberto Comiti Veromanduenſi enupſiſſet, auctore eod. Flodoard. ad ann. 951. Nec ſine ſtupore dicam, quod fœdam hanc labem tulerunt aut diſſimularunt ipſi Pontifices. Extat Adriani II. epiſt. 8. ad Lotharium, qua eum hortatur vt Thietbergæ a toro repulſæ, donec ei concilietur, Abbatias quas promiſerat, præſtet in ſumptum alimoniæ. *Habeatque in poteſtate ſua ipſa Abbatias, quas ei dare ipſe ore proprio promiſiſti, de quarum ſumptibus atque reditibus neceſſaria poſſit habere ſtipendia dignaque ſubſidia.* Nec æquior fuit ſors monaſteriorum in Oriente. Militibus paſſim monaſteria conceſſit Conſtantinus Copronymus, pulſis inde Monachis. Zonar. in Copronymo, de Dalmatæ monaſterio: Græci μονὴν vocant, ἀφ' ἧς ἀπελάσας τοὺς μοναχοὺς, στρατιωτῶν αὐτὴν πεποίηκε καταγώγιον: *quod pulſis Monachis, militum diverſorium fecit.* Idem Paul. Diacon. lib. 22. *Monaſteria vero quæ in gloriam Dei & ſalvandorum refugium effecta ſunt, domos fere communes fautoribus ſuis militibus ſanciebat.* Et ante non levis conjectura eſt, moris fuiſſe vt ab Imperatoribus monaſteria traderentur ſæcula-

ribus, quod Synod. Chalcedonenſ. can. 24. vetat ne monaſteria ſemel Deo dicata fiant *κοσμικὰ καταγώγια*, *ſacularia habitacula*. Quod repetiit Synod. Nicæn. II. can. 23. forte nondum ſublato abuſu donationis monaſteriorum in vſus ſæcularium. Laudanda inter mala tempora Ottonis Magni virtus, qui in ſummo rerum diſcrimine Comitem Bavariæ Lauriſhamenſem Abbatiam in beneficium depoſcentem conſtantius repulit, palam conteſtatus ſe nequaquam daturum ſanctum canibus. Luitprand. Ticinenſ. lib. 4. cap. 15. & Abbas Urſpergenſ. in Othon. I.

CAPUT VIII.

Prior Conventualis, ἡγούμενος.

Alia ſunt monaſteria quæ habent Abbatem; alia quæ Priorem Conventualem, qui nullum ſupra ſe habet Abbatem. Cap. *Monachi, de ſtat. Monach.* Clem. *Ne in agro. §. Cæterum. de ſtat. Monachor.* Nec hoc peculiare Latinis. Etiam Græci diſtinxere monaſteria, quibus præerat Abbas, ab his quibus præfectus erat ἡγούμενος. Synod. Nicæn. II. can. 14. *ἀναγνώστου ἢ χειροθεσίας ἄδειά ἐστιν ἐν ἰδίῳ μοναστηρίῳ καὶ μόνῳ ἑκάστῳ ἡγουμένῳ ποιεῖν. Lectoris autem manuum impoſitionem licet in proprio monaſterio etiam ſoli vnicuique Præfecto monaſterii facere.* Male interpres vertit *Abbati*. Can. *Quoniam* 69. diſt. Evagr. lib. 3. cap. 19. Κύριλλος ὁ τῶν ἀκοιμήτων καλουμένων ἡγούμενος. *Cyrillus Præfectus Monachorum, quos inſomnes ſeu vigilantes vocant.* Hinc ἡγουμενεῖα, Præfectura monaſterii. Balſam. in d. can. 14. Syn. Nicænæ II. Unde poſteriores Latini, qui Græcis pro Latinis vti affectarunt, hujuſmodi Præfectum monaſterii Hegumenum dixere. Paul. Diacon. lib. 19. *Et Gregorius Cappadox, qui & Cluſuriarches extiterat, deinde Monachus factus, & Egumenus Flori.* Idem lib. 23. de Conſtantino & Eirene: *Qui direxit Petrum Vicedominum Eccleſiæ, & Petrum Hegumenum S. Sabæ.* Et idem eodem lib. *Eirene cum ſecundo imperare coepiſſet, confeſtim direxit Dorotheum Egumenum Chryſopolitanum.* Idem lib. 24. *Et multis trophæis factis*

miſit ad Aaron Metropolitam Synodorum, & Petrum Egumenum Gybei. Et idem rurſus eod. lib. *Theodorus autem Egumenus ſtudii, & Joſeph frater ejus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis.* Et Anaſtaſius in Hadriano I. *Direxit ejus ter beatitudo ad eundem Deſiderium Regem ſuos Miſſos ad eaſdem recipiendas civitates, ſcilicet Pardum religioſum Hegumenum beati Sabæ, & Anaſtaſium primum defenſorem.* Idem in Leone III. *Sicut ipſe Egumenus monaſterii ſancti Eraſmi profeſſus eſt.* Olim idem Præpoſitus dicebatur. Cap. *Scriptum. de elect.* cap. *Litteras. de conceſſ. Præbend.* hodie Prior Conventualis. Hic ab Abbate diſtat ſola fere appellatione: nam eadem eſt poteſtas Prioris Conventualis, ac Abbatis. Prioris Conventualis eſt Monachos corripere, excommunicare, ſuſpendere, cap. *Cum in Eccleſiis. de majorit. & obedient.* vt Abbatis. Prior Conventualis eligitur ſicut Abbas, ſed inveſtitura pertinet ad Abbatem ex conſuetudine. d. cap. *Litteras.* d. cap. *Monachi.* Prioratus Conventualis eſt beneficium electivum, niſi aliud ſit de conſuetudine. Clem. *Etſi principalis. de reſcript.* Prior Conventualis habet dignitatem. Oldrad. conſil. 281. Hinc poteſt eſſe judex Apoſtolicus, id eſt, poteſt delegari a Summo Pontifice ad exequenda mandata Apoſtolica. Clem. *Etſi principalis. de reſcript.* Nam vocatur quandoque ad electionem Epiſcopi. d. cap. *Scriptum.* Ad Capitulum provinciale vocantur Abbates, & Priores Abbates proprios non habentes. Cap. *In ſingulis. de ſtat. Monach.* & dignitatis cauſa Prior Conventualis dicitur Prior major vel ſummus Prior. In vit. D. Goſuini lib. 1. cap. 22. *Et cum opportunitas accidiſſet, in ſummum eſt Priorem ſublimatus.* Et quia Præpoſitus habet curam animarum, debet eſſe Presbyter. Can. *Innovamus* 60. diſt. cap. 1. *De ætat. qualit. & ordin. Præf.* ſaltem intra annum; in eo enim ſervatur cap. *Licet canon de elect.* in 6. Quare vt ſit Presbyter intra annum, debet eſſe major 25. annis. d. Clem. *Ne in agro. §. Cæterum.* In Ordine Præmonſtratenſi olim erant Præpoſiti, nunc Abbates. Cæſarius de Miracul. lib. 4. cap. 62. *Et Scholaſticus tantum habitum ſuſcepit, qui non multo poſt ejuſdem cœnobii factus eſt Præpoſitus.* Nondum enim in Ordine Præmonſtratenſi erant Abbates. In Ordine Canonicorum Regularium B. Auguſtini Prælati humilitatis ſtudio dicuntur Priores, rejecto Ab-

batis nomine. Sic vocat ipſe Auguſtinus ſerm. 3. de vita communi Cleric. *Quod ſi propinquus vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo quidem Priori inſinuetur, & ſic ſuſcipiatur, ſi ipſe mandaverit: de quo tamen nihil fiat aliud, niſi quod Priori placuerit.* Can. *Non dicatis* 12. qu. 1.

CAPUT IX.

Prior Clauſtralis, ejus officium & poteſtas. Decanus, ejus officium.

ALIUS eſt Prior Conventualis, alius Prior Clauſtralis. Prior Conventualis eſt, qui præeſt Conventuali Eccleſiæ abſque Abbate, vt modo dictum eſt. Prior Clauſtralis eſt, qui præeſt clauſtro & monaſterio poſt Abbatem. Olim Præpoſitus dictus eſt, quia eandem fere poteſtatem habet quam Abbas, & præeſt monaſterio poſt Abbatem. Regul. Benedict. cap. 65. ex qua Synod. Aquiſgran. habita anno Chriſti 817. *Vt Præpoſitus intra & extra monaſterium poſt Abbatem majorem reliquis Abbatis ſubditis habeat poteſtatem.* Præpoſitus eſt, qui curam gerit monaſterii ſub Abbate. Synod. Aquiſgranenſ. can. 139. *Quamvis omnes qui præſunt, Præpoſiti recte dicantur; vſus tamen obtinuit eos vocari Præpoſitos, qui quamdam Prioratus curam ſub aliis Prælatis gerunt.* Alius ergo erat Abbas, alius Præpoſitus. Gregor. I. Dialog. 1. *Abbas erat Honoratus Præpoſitus Libertinus.* Soractenſis, de quo cap. 7. Præpoſitus Nonnoſus Abbas, quem aſperrimum fuiſſe tradit Leo Oſtienſ. in Chronic. Caſſinenſ. lib. 2. cap. 100. *Poſt paucos dies mandavit Præpoſito noſtro, vt omnem Eccleſiæ hujus theſaurum, in auro duntaxat atque argento feſtinanter ſibi & quam poſſet occultius ferret.* Gregor. I. lib. 9. epiſt. 42. *Ideoque volumus vt Domitius Presbyter Abbas eſſe Lacuſiani monaſterii debeat, eique Præpoſitus Lucifer Monachus fiat, in cujus requieſcere ſolatio valeat.* Et idem lib. 7. epiſt. 91. *Quem ad præſens Præpoſitum eſſe decernimus,* (is erat Barbatianus Monachus) *vt ſi ejus vita tuæ fraternitati placuerit, hunc poſt aliquantum temporis eorum Patrem debeas ordinare.* Ejus ordinatio pertinet ad Abbatem.

ne ſi eligatur ab iiſdem, a quibus Abbas ipſe, intumeſcat, & credat ſe eſſe ſecundum Abbatem. Ejuſd. reg. Benedict. eod. cap. Hodie Prioris Clauſtralis electio pertinet ad Conventum, ita vt fiat præſente Abbate, ſi adſit. Ita judicari refert Chopin. 2. Monaſtic. tit. 2. num. 23. Præpoſitus eſt Primas monaſterii poſt Abbatem: vnde ne extollatur in Abbatem; reg. Benedict. d. cap. 65. voluit, vt vbi fieri poſſit, res monaſterii diſpenſarentur per Decanos potius quam per Præpoſitos. quod comprobavit Synod. Moguntina I. can. 11. de quo infra. Officium Præpoſiti ſeu Prioris Clauſtralis eſt, diſciplinæ regularis curam gerere. Beda Hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 27. de B. Cudberto. *Cum ergo venerabilis Domini famulus multos in Mailroſenſi monaſterio degens annos, magnis virtutum ſignis effulgeret, tranſtulit eum reverendiſſimus ipſius Abbas Eata ad inſulam Lindiſfarnenſium, vt ibi quoque fratribus cuſtodiam diſciplinæ regularis, & auctoritate Præpoſiti intimaret, & propria actione præmonſtraret.* Officium Prioris Clauſtralis eſt, coercere Monachos delinquentes, verbo & exemplo eos inſtruere. Cap. *Cum ad monaſterium. de ſtat. Monach.* In vita D. Goſuini lib. 1. cap. 17. *Clauſtralis Prior conſtitutus animos Clauſtralium ad clauſtralem inflectebat tam exemplis quam ſermonibus dignitatem, & agebat in eis primo, vt clauſtrales obſervantias haberent non ignotas, deinde vt cognitas cuſtodirent.* Thomas Cantipratenſ. lib. 1. cap. 17. *Prior autem qui Conventum ſub Abbate gerebat.* Idem lib. 2. cap. 26. *Priores & Subpriores in clauſtris, vel illos qui dicuntur officio Curatores, iſtis maxime vigilanter incumbit, ne ſeſſiones inordinatæ & intra vel extra ſuſpecta colloquia teneantur.* Prior Clauſtralis habet dignitatem: vnde & Græcis idem dicitur ἡγούμενος, Præfectus monaſterii. Lauſo ἡγουμένῳ Hiſtoriam Patrum inſcripſit Palladius. Hinc Præpoſitos apud Monachos Nonnos vocabant. Synod. Aquiſgranenſ. can. 54. *Vt qui præponuntur Nonni vocentur.* Quod repetitum eſt addit. 1. capitul. can. 54. Nonni dicebantur Sancti. Arnob. in Pſalm. 140. *Adulantes nobis invicem in præſenti poſiti Sanctos vocamus & Nonnos.* Et idem in Pſalm 105. *Terrenæ mentes interficiuntur hoc ordine: ſi ille qui Sanctus vocatur & Nonnus, ſic agit; ego quis ſum, quotus ſum, vt non agam?* Goſuinus Prior Clauſtralis Aquicinctenſis

creatus,

ereatus, perſonatum gerere dictus eſt. Ejus vit. lib. 1. cap. 21. *Agebat proinde cum gratia ad quem aſſumptus fuerat perſonatum.* Et Præpoſitura Clauſtralis eſt proximus gradus ad Abbatis dignitatem. Ejuſd. Goſuin. vit. lib. 1. cap. 2. *Scito*, inquit, *certiſſime, quia vel Præpoſitus vel Abbas es futurus.* Item Præpoſitus habet duplicem Præbendam. Cap. *Litteras. de conceſſ. Præbend.* Et ita judicatum arreſto Senatus Toloſani pro D. Arnaldo Puio Priore Clauſtrali S. Orientii Auxitani, adverſus Priorem Commendatarium, 1. Julii 1644. In Eccleſiis Cathedralibus, quæ ſunt regulares, Epiſcopus idem eſt ac Abbas monaſterii, & habet ordinariam juriſdictionem in Monachos vel Canonicos Regulares, præterquam in his quæ pertinent ad regulam, in quibus Prior Clauſtralis habet ſuam juriſdictionem in eoſdem, & vacante ſede Epiſcopali, juriſdictio Epiſcopi devolvitur ad Priorem. Cap. *Novit. ne ſede vacant.* cap. *Cauſam. quæ de judic.* cap. *Ad noſtram.* cap. *Porrecta. de confirm. vtil.* In majoribus monaſteriis, vbi eſt Subprior, idem eſt officium Subprioris ac Prioris. Anſelm. lib. 3. epiſt. 19. ad Cantuarienſes Monachos: *Præcipio igitur, vt omnes ſicut mihi, noſtra ſervata prælatione, & in petendis licentiis, & in exequendis mandatis, & in judicandis negligentiis, Domino Priori, & poſt illum Subpriori ſubditi ſitis, humili benignitate & benigna manſuetudine.* In majoribus monaſteriis præter Priorem Clauſtralem & Subpriorem non vnum, ſed plures quandoque, erant Decani qui ſingulis Decuriis Monachorum, maxime juniorum, præerant, vt eos diligenter obſervarent: & hi pleriſque locis ſucceſſere in locum Præpoſitorum, juxta ſcopum Reg. Benedicti cap. 63. quam probavit Synod. Moguntina I. can. 10. *Decrevimus, ſicut ſancta Regula dicit, vt monaſterium vbi fieri poſſit, per Decanos ordinetur, quia illi Præpoſiti ſæpe in elationem incidunt & in laqueum diaboli.* In majoribus monaſteriis plures erant Decani, & ſenior primum locum tenebat poſt Abbatem & Præpoſitum. Synod. Aquiſgranenſ. can. 55. *Vt ſenior Decanus reliquis Decanis præponatur, & Abbate vel Præpoſito præſente locum proprium teneat.* Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 4. cap. 90. *Cives autem inito conſilio aſcendunt montem, Decanos fratreſque conveniunt, quorum Primas ſuum locum tenebat poſt Abbatem &*

O

Præpoſitum. Decani officium erat idem fere quod Prioris Clauſtralis, diſciplinam regularem curare. Ekkeard. Jun. de caſib. monaſt. S. Galli cap. 3. *Cui ille cum ſibi ſolita vſque ad convicta reſpondiſſet protervia, Waltramus Decanus in proximo fratrum Capitulo regulari vindictæ ſubjecit.* Et idem cap. 9. *Accidit autem tempore labente, vt ad amicos foras eundi a Decano licentiam Victor peteret.* Non modo ſpiritualia, ſed etiam temporalia curabat Decanus monaſterii. Adrevald. de Miracul. B. Benedict. lib. 1. cap. 22. *Expergefactus frater, poſt expletionem officii nocturni, evocato ſecretius monaſterii Decano, ſomnium refert, hortaturque vt cum fratribus fluvium piſcandi aviditate expetat.* Abbates laici etiam, licet potentiores, Præpoſitorum faſtum non ferentes, Monachis Decanos imponebant, quibus relinquebatur particula fructuum. Aimoin. l. 5. cap. 34. *Et ſtatuentes Decanos Monachis, ſibi nomen Abbatis vſurpaverunt.* Inſtitutum Decanorum apud Monachos vnde manarit: ex vſu ſcilicet monaſteriorum Ægypti, de quo Hieronym. ad Euſtochium: *Diviſi ſunt per decurias atque centurias, ita vt novem hominibus decimus præſit.* Eorum officium erat, Monachos docere, fluctuantes conſolari & firmare, Monachos noctu obſervare, & hac de cauſa cellas ſingulorum luſtrare. Hieronym. eod. loco: *Vſque ad horam nonam, vt inſtitutum eſt, nemo pergit ad alium, exceptis his Decanis quos diximus, vt ſi cogitationibus forte quis fluctuat, illius conſoletur alloquiis.* Et infra: *Et quia nocte extra orationes publicas in ſuo cubili vnuſquiſque vigilat, circumeunt cellulas ſingulorum, & aure appoſita quid faciant diligenter explorant: quem tardiorem deprehenderint, non increpant; ſed diſſimulato quod norunt, eum ſæpius viſitant, & prius incipientes provocant magis orare quam cogunt.* Eorumdem officium erat, juniores ſuos deducere ad menſam refectionis cauſa, & eis in menſa miniſtrare. Hieronym. eod. loco: *Et vnaquæque decuria cum ſuo Parente pergit ad menſam, quibus per ſingulas hebdomadas viciſſim miniſtrant.* A cœna hymno dicto, eorumdem officium erat, cum ſuis colloqui, exemplo eos invicem excitare, infirmos conſolari, ferventes cohortari ad perſeverandum. Hieronym. *Dehinc conſurgunt pariter, & hymno dicto ad præſepia redeunt; ibi vſque ad veſperam cum ſuis vnuſquiſque loquitur, & dicit: Vidiſtis illum*

& illum, quanta in ipſo ſit gratia, quantum ſilentium, quam moderatus inceſſus. Si infirmum viderint in fide, conſolantur; ſi in Dei amore ferventem, cohortantur ad ſtudium. Eorumdem officium erat, penſum operis manuum cuique tribuere, perfectum recipere, & tradere œconomo. Hieronym. *Opus diei ſtatum eſt, quod Decano redditum fertur ad œconomum*, vt habeat ſcilicet vnde conſulatur alimoniæ Monachorum de pretio rerum. Auguſtin. de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 31. *Opus autem ſuum tradunt eis quos Decanos vocant, eo quod ſint denis præpoſiti, vt neminem illorum cura ſui corporis tangat, neque in cibo, neque in veſtimento, neque ſi quid aliud opus eſt, vel quotidianæ neceſſitati, vel mutatæ, vt aſſolet, valetudini.* Denique Decani habebant curam ſubditorum in omnibus: ſed hæc omnia erant ſub poteſtate Patris quem vocabant Abbatem. Auguſtin. eod. loco: *Illi autem Decani cum magna ſollicitudine omnia diſponentes & præſto facientes, quicquid illa vita propter imbecillitatem corporis poſtulat, traditionem tamen etiam ipſi reddunt vni quem Patrem vocant.*

CAPUT X.

Magiſter novitiorum, ejus officium & poteſtas.

IN ſingulis monaſteriis eligendus eſt idoneus Magiſter novitiorum, per quem novitii recens ingreſſi monaſterium, necdum profeſſi, per annum probationis regulari diſciplina informantur & exercitantur. Non vnum in ſingulis monaſteriis, ſed plures fuiſſe intelligimus ex eo, quod cuique novitio proprium Magiſtrum imponit regula Benedict. cap. 58. *Poſtea autem ſit in cella novitiorum, vbi meditetur & manducet & dormiat: & ſenior ei talis deputetur, qui aptus ſit ad lucrandas animas, qui ſuper eum omnino curioſe intendat & ſollicitus ſit*, &c. Nec hoc fuit proprium inſtitutum Benedicti: idem enim vſu notum antiquioribus Monachis. Ingreſſus monaſterium ſtatim tradebatur ſeniori, qui curam habebat peregrinorum & hoſpitum, cui præſto erat in ſuſceptione peregrinorum & hoſpitum. Poſt annum tradebatur alii ſeniori,

qui decem junioribus præeſt, id eſt, vni ex Decanis, qui præerant ſinguli decem Monachis: frequentiores enim Congregationes monaſteriorum diviſæ erant per Decanias. Caſſian. de inſtitut. Cœnobitar. lib. 4. cap. 7. *Cum igitur quis ſuſceptus & hac perſeverantia quam diximus improbatus, ac depoſitis propriis veſtimentis, habitu monaſteriali fuerit accinctus, non ſtatim Congregationi fratrum commiſceri permittitur, ſed deputatur ſeniori, qui ſeorſum haud longe a veſtibulo monaſterii commanens, habet curam peregrinorum & advenientium deputatam, eiſque omnem diligentiam ſuſceptionis & humanitatis impendit. Cumque ibidem integro anno deſerviens abſque vlla querela ſuum circa peregrinos exhibuerit famulatum, imbutus per hoc prima inſtitutione humilitatis ac patientiæ, atque in ea longa exercitatione præcognitus, admiſcendus ex hoc Congregationi fratrum, alii traditur ſeniori, qui decem junioribus præeſt, quos ſibi creditos ab Abbate inſtituit pariter & gubernat.* Novitius propriam cellam non habebat, ſed in eadem cella commanebat cum ſeniore cui traditus erat, vt aſſiduum vitæ teſtem & cuſtodem haberet. Sic Pinufius Abbas cum receſſiſſet clam e monaſterio ſuo, (id erat in Ægypto) in Palæſtinam incognitus receptus eſt vt novitius, & traditus ſeniori concellaneus: de quo Caſſian. collat. 20. cap. 1. *Furtim aſcendens navem ad Palæſtinam Syriæ provinciam tranſmeavit, vbi velut incipiens atque novitius, in illo in quo nos degebamus, monaſterii receptus habitaculo, in noſtra cellula ab Abbate præceptus eſt commanere.* Sic & Euphroſynen virginem ſub viri habitu & Smaragdi nomine latentem, Abbas ſuſceptum tradidit ſeniori, vt legitur in vita ipſius apud Roſveydum de vit. Patr. lib. 1. & Joannem Damaſcenum, etſi notæ virtutis virum, Præfectus Lauræ S. Sabæ recipiens monaſterio, tradidit vni e ſenioribus, vt narrat Jo. Patriarcha Hieroſolymitanus in ejus vit. apud Surium 6. Maii. Poſtea in ſingulis monaſteriis vnum fuit conclave & vnus Magiſter novitiorum, ne varietas magiſterii confuſionem pariat. Conc. Aquiſgranenſ. can. 135. *Omnes in vno conclavi atrii commorentur, deputati probatiſſimo ſeniori, quem & magiſtrum doctrinæ & teſtem vitæ habeant.* Quæ verba deſcripta ſunt ex Conc. Tolet. IV. can. 23. Can. *Omnis ætas* 12. quæſt. 1. Qualis debeat eſſe Magiſter novi-

tiorum, ſignat regula ſanctiſſimi Patris Benedicti, quæ requirit idoneum ad animas Deo lucrifaciendas, id eſt, ad converſionem morum. Novitii per omnia obſequentes debent eſſe Magiſtro, & prava cogitata ei ſincere nota facere, ne tentationibus victi ſubruantur. Caſſianus de inſtitut. Cœnobitar. lib. 4. cap. 9. nec iidem poſſunt e cella pedem efferre ſine licentia Præpoſiti. Idem cap. 10. ejuſdem libri. Præter Magiſtrum diſciplinæ in ſingulis monaſteriis, quibus ſuppetunt facultates, ſtatuendus eſt Magiſter qui Monachos in primitivis ſcientiis diligenter inſtituat. Clementina *Ne in agro. §. Rurſus. de ſtatu Monachor.* Quo pacto educandi ſint novitii, fuſius tractat Baſilius fuſior. reg. 15.

CAPUT XI.

Ἔξαρχοι Monachorum, Provinciales & Generales Ordinum.

OLIM Abbates & Monachi erant in poteſtate Epiſcopi, ex Concilio Chalcedonenſi can. 4. can. *Qui vere* 16. quæſt. 1. Concilio Arelatenſi I. can. 11. Arelatenſi V. can. 2. can. *Abbates.* can. *Monaſteria* 18. quæſt. 2. Sed quia Epiſcopi propter varias occupationes muneris, frequentiam monaſteriorum & multitudinem Monachorum non poterant per ſe ſufficere curæ Monachorum; vnum ex Abbatibus diœceſis ſuæ ad hoc magis idoneum eligere ſolebant, qui vt Vicarius Epiſcopi præeſſet monaſteriis: quem ob dignitatem muneris vocabant *ἔξαρχον*, Primatem. Hæreſis inſimulatus Theodoritus Cyrenſis Epiſcopus, Alypium Exarchum Monachorum diœceſis ſuæ cum Hypatio & Abrahamio Chorepiſcopis miſit ad Leonem I. Summum Pontificem, purgationis ſuæ cauſa. Teſtatur ipſe epiſt. 113. *ταῦτα διὰ τῶν εὐλαβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων Ὑπατίου καὶ Ἀβραμίου τῶν χωρεπισκόπων, καὶ Ἀλυπίου τοῦ ἐξάρχου, τῶν παρ' ἡμῖν μοναζόντων, τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἐδίδαξα. Hæc per reverentiſſimos Deoque cariſſimos Presbyteros Hypatium & Abramium Chorepiſcopos, & Alypium Monachorum, qui apud nos ſunt, Exarchum, ſanctitati*

veſtræ ſuggeſſi. Quod idem repetit epiſt. 116. & 117. Synodo Conſtantinopolitanæ ſub Mena celebratæ anno 536. act. 5. primus poſt Epiſcopos ſubſcripſit Marianus Archimandrita monaſterii ſancti Dalmatii, & ἔξαρχος venerabilium monaſteriorum regiæ vrbis. In conſtitutione Germani Patriarchæ, quæ eſt lib. 3. Juris G R. apud Leunclavium, memoratur Exarchus Patriarchalium monaſteriorum, id eſt, eorum quæ erant ſub Patriarcha. Eundem Παντοκρατορινὸν, vel Παντοκράτορα vocat Balſamon in Nomocanon. Photii tit. 1. capite 20. τὸ δὲ προΐστασθαι τὸν Παντοκρατορινὸν ἡγούμενον πολλῶν μοναστηρίων, οὐκ ἐναντιοῦται τῷ κανόνι· τὰ γὰρ πολλὰ μοναστήρια ὡς ἓν λογίζονται, διὰ τὸ κατ' ἐπίδοσιν προσελθεῖν εἰς τὸν Παντοκράτορα. *Quod autem Pantocratorenus Præfectus præſit multis monaſteriis, canoni non adverſatur: multa enim monaſteria vt vnum reputantur, quod per acceſſionem ad Pantocratorem redeant.* In Ægypto Abbati Tabennenſi parebant non ſolum Tabennæ inſulæ, quam Nilus efficit, verum etiam cætera Thebaidis & Ægypti monaſteria, tamquam Generali & Primati. Sozomenus lib. 3. cap. 13. καθάπερ δὲ μητέρα τὴν ἐν Ταβέννῃ νήσῳ συνοικίαν ἡγοῦνται, πατέρας δὲ καὶ ἄρχοντας τοὺς ἐνθάδε ἡγουμένους. *Conventum autem, qui eſt in Tabennæ inſula, matris loco ducunt, & qui illi præſunt, Patres & Principes arbitrantur.* Pachomium & Ammonem trium mille virorum Archimandritas ſex in monaſteriis Tabenneſiotarum celebrant Palladius Hiſtor. Lauſiac. cap. 38. & 48. & Rufinus de vit. Patr. lib. 1. cap. 3. Eadem ratione Abbas ſancti Columbani Primatum obtinuit, non modo Abbatum & Monachorum, ſed & Epiſcoporum Scotiæ. Beda libro 3. Hiſtoriæ Anglic. cap. 4. *Beatus Columbanus Hybernus conſtruxit nobile monaſterium in Britannia, in inſula quæ Hydeſti appellatur, ex donatione Pictorum, vbi & ipſe ſepultus eſt. Habere autem ſolet ipſa inſula rectorem ſemper Abbatem Presbyterum, cujus juri & omnis provincia, & ipſi etiam Epiſcopi ordine inuſitato debeant eſſe ſubjecti, juxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Epiſcopus, ſed Presbyter extitit & Monachus.* Ejuſdem Ordinis cenſendus eſt Helias Abbas provinciæ Iſauriæ, ad quem extat Gregorii epiſtola 30. lib. 4. Indict. 13. His exemplis ſecutis temporibus inſtituti ſunt Generales & Primates Ordi-

num. Multis ſæculis hujuſmodi regimen neſciit Ordo Benedictinus : ſingula monaſteria ſuum habebant Abbatem & Monachos, qui non alium agnoſcebant judicem quam Pontificem, vtpote exempti. Sed quia exemptorum facilis erat lapſus, quod procul eſſent a ſuo judice, per tempora Viſitatores inſtituti per omnia monaſteria Galliæ: ſed experientia rerum magiſtra docuit non ſatis idoneum eſſe Viſitatorum officium ad tuendam diſciplinam, & rem indigere fortiori remedio. Idcirco vbi Congregatio Cluniacenſium latius ſuos palmites propagare cœpit, Abbas Cluniacenſis factus eſt caput & Primas totius Congregationis Cluniacenſis: quo jure ſubditos omnes mediatos & immediatos viſitat, & ab his procurationem accipit. Oldrad. conſ. 204. Et pariter Abbas Ciſtercienſis factus eſt Primas & caput totius Ordinis Ciſtercienſis. Cap. 1. *De ſupplend. negligent. Prælator.* Et Prior majoris Cartuſiæ ſimul factus eſt Prior domus, & Generalis Præfectus totius Ordinis ; & Prior Eremi Fontis Avellani factus eſt Prior Generalis Eremitarum ejus inſtituti in Italia. Petrus Damian. opuſcul. 15. cap. 16. 18. & Joannes Monachus in vita Petri Damiani cap. 4. Poſtea vbi Ordines Mendicantium exorti ſunt, præter Gardianos & Priores, qui ſunt Præpoſiti cujuſque domus, inſtituti ſunt Provinciales, qui præeſſent ſingulis; & Generales Ordinis, qui præſunt vniverſo Ordini: de quibus hoc ſciendum eſt, quod electio Provincialis pertinet ad Capitulum Provinciale, & confirmatio ejuſdem ad Generalem vel Vicarium Ordinis ; electio Generalis Ordinis pertinet ad Capitulum generale, confirmatio ad Summum Pontificem: Clement. *Exivi. de Paradiſo de V S.* Et miniſter Generalis Ordinis habet juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſubditos. Panormit. in cap. *Etſi Clerici. §. De adulteriis. de judic.*

CAPUT XII.

Abbatiſſa & Præpoſita ſeu Prioriſſa, vtriuſque officium.

SICUT monaſteria virorum habent Abbatem, a quo reguntur, monaſteria virginum habent Abbatiſſam, quæ ita ſubditas regere, & impenſo ſtudio cuſtodire debet, vt ſciat, ſe pro his in conſpectu Domini rationem reddituram. Concilium Cabillonenſe II. can. 54. Capitular. lib. 2. capite 42. Nimirum hæc ſeſe gerere debet erga puellas ſibi commiſſas, vt mater erga filias: vnde Abbatiſſa mater ſpiritualis dicitur. Concilium Pariſienſe VI. can. 39. Eo alludens Optatus libro 2. adverſus Donatiſtas: *Inde revertentes Urbanus Formenſis & Felix Idierenſis, invenerunt matres, quas de Caſtimonialibus fecerunt mulieres.* Auguſtinus epiſt. 109. qua regulam dedit quibuſdam Monialibus: *Præpoſitæ tamquam matri obediatur honore ſervato, ne in illa offendatur Deus.* Eadem ſignificatione Græcis ἀμμᾶς vocatur. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 42. *ἀμμᾶς δέ, οὕτω γὰρ καλοῦσι τὰς πνευματικὰς μητέρας. Ammas eſt, ſic enim vocant matres ſpirituales.* Abbatiſſæ officium eſt, neceſſaria miniſtrare Monialibus pro facultatibus monaſterii. Concil. Aquiſgranenſ. libro 2. capite 13. Auguſtinus loco modo laudato: *Et diſtribuatur vnicuique veſtrum a Præpoſita veſtra victus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes; ſed vnicuique ſicut opus fuerit.* Abbatiſſa poteſt corrigere delinquentes. Concilium Cabillonenſe II. d. can. 54. Auguſtinus eodem loco: *Convicta vero ſecundum Præpoſitæ vel Presbyteri arbitrium debet emendatoriam ſuſtinere vindictam: quam ſi ferre recuſaverit, & ſi ipſa non abſceſſerit, de veſtra ſocietate projiciatur.* Thomas Cantipratenſis lib. 1. cap. 24. *Audit illa culpas & corrigit, exhortatur ſingulas ad ordinem ſervandum, & negotia monaſterii.* Abbatiſſa non poteſt excommunicare Monachas, vel Canonicas, vel Clericos ſubjectos monaſterio: ſed poteſt eas eoſve ſuſpendere ab officio & beneficio. Cap. *Dilecta.*

lecta. de majorit. & obedient. Quod caute intelligendum non de ſuſpenſione juris, quatenus eſt cenſura Eccleſiaſtica, quæ violata inducit irregularitatem : ſed de ſuſpenſione regulari, quæ multat tantum ſocietate vel emolumento fructuum. Si enim damnatus non pareat, Abbatiſſa non poteſt per ſe ſubditos coercere per cenſuras Eccleſiaſticas : ſed poteſt adire Superiorem, puta Summum Pontificem, ſi ſit exempta, a quo dabitur judex, qui per cenſuras Eccleſiaſticas non parentes compellat, vt ſubditur in fin. d. cap. *Dilecta.* Item Abbatiſſa non poteſt benedicere ſeu velare Virgines, earum confeſſiones audire, eaſdemque abſolvere, neque Evangelium prædicare, quia non habet poteſtatem clavium. Cap. *Nova quadam. de pœnitent.* can. *Statumus* 20. quæſt. 2. Concilium Pariſienſe VI. can. 43. Capitular. lib. 1. cap. 76. Sicut Abbatiſſa non poteſt ſubditas excommunicare, non poteſt eas abſolvere, ſi ſe invicem percuſſerint : ſed adeundus eſt Superior. Cap. *De Monialibus. de ſentent. excommun.* Abbatiſſa poteſt conferre beneficia, & inſtituere Clericos in Eccleſiis monaſterio ſubjectis. d. cap. *Dilecta*, & cap. *Dilecta. de exceſſ. Prælator.* Collatio beneficiorum poteſt pertinere ad Abbatiſſam ex privilegio vel conſuetudine præſcripta. d. cap. *Dilecta.* Rebuff. de nominat. quæſt. 8. Sunt monaſteria quæ habent Præpoſitam ſeu Prioriſſam, quæ non habet Abbatiſſam ſupra ſe, vt legitur in d. epiſt. Auguſtini 109. In quibus monaſteriis eſt Abbatiſſa, in eiſdem etiam eſt Præpoſita ſeu Prioriſſa, quæ prior eſt poſt Abbatiſſam. Gregorius I. lib. 4. epiſt. 4. *Et Victoria, ſicut audio, res monaſterii diſperſit, vt ad Prioratus locum pertingeret, & ipſa poſt Abbatiſſam interim inveniri debuiſſet.*

CAPUT XIII.

Vicarii ſeu Rectores Monialium : iidem dicti Patres ſpirituales vel Patriarchæ. Earumdem Confeſſarii ordinarii.

PRÆLATIS regularibus non abs jure accenſentur Vicarii ſeu Rectores Monialium : ſic dicuntur Preſbyteri qui præponuntur virginibus Deo ſacris , quia ab Epiſcopo inſtituuntur. Synodus Carthaginenſis IV. can. 97. *Qui religioſis feminis præponendus eſt, ab Epiſcopo loci probetur.* Can. *Qui religioſis* 18. quæſt. 2. Ex quo ſunt Vicarii Epiſcopi in hac re, & propter dignitatem & pondus muneris dicuntur Præpoſiti. Cæſarius de Miracul. lib. 4. cap. 89. *Factus vero Abbas honeſtas conſuetudines , quas in ſuo monaſterio didicerat, induxit, inter cætera præcipiens, ut tam ſuæ Congregationis fratres, quam ſubjectæ ſorores , necnon & Præpoſiti earum ab eſcis carnium omnes abſtinerent.* Et Patres ſpirituales. Concil. Hiſpal. II. can. 11. *Tunc enim ſalubria Chriſto dicatis virginibus præbemus, quando eis Patres ſpirituales eligimus, quorum non ſolum gubernacula tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſſint.* Can. *In decima* 18. quæſt. 2. Et Patriarchæ, quaſi Patres virginum. De Glycerio Diacono narrat Gregorius Nazianzenus epiſtola 205. quod collectis propria auctoritate virginibus , gregis imperium arripere conatus eſt, & inſolenter ſe efferre cœpit , καὶ πατριαρχίας ὄνομα καὶ σχῆμα ἑαυτῷ περιθεὶς , *Patriarchæ nomine atque habitu ſibi impoſito.* Rectores Monialium eligendi ſunt idonei, ætate ſeniores & moribus probatiſſimi. Capitul. lib. 7. cap. 196. E Monachis, non e Clericis ſæcularibus eligendos duxit Synodus Hiſpalenſis initio canon. modo laudati : *In decima actione communi conſenſu decrevimus, ut monaſteria virginum in provincia Bœtica Monachorum adminiſtratione ac præſidio gubernentur.* Iidem non debent ultra triennium durare in officio , ne longa conſuetudine cum puellis labantur. Monaſterium 300. virginum magna cum laude per quadraginta annos rexit Elias Abbas : ſed non prius acceſſit ad id muneris, quam poſteaquam angeli eum caſtraſ-

ſent per viſum, καὶ φαντασίας, ex quo nullas impoſterum ſenſit carnis illecebras. Unde ob ſingularem gratiam, qua valuit in regimine Virginum, celebratur a Palladio Hiſtor. Lauſiac. cap. 35. φιλοπάρθενος τοῦ ἀσθενεστέρου μέρους ποιούμενος πρόνοιαν. *Amans virginum curam gerens partis infirmioris.* Quomodo vero ſeſe iidem gerere debeant: nimirum qui curam gerunt Sanctimonialium, debent eſſe remoti ab earum familiaritate, nec licet eis colloqui cum virginibus, extra eam quæ præeſt, id eſt, citra conſcientiam ejus, neque cum ipſa Præpoſita ſola, ſed tantum adhibito teſtimonio duarum aut trium ſororum, ex dicto canone Hiſpalenſ. Ne Preſbyteri in monaſteriis puellarum immorentur, niſi per tempus Eccleſiaſtici officii, vetat Synodus Cabillonenſ. II. can. 60. Aquiſgranenſ. libro 2. can. 27. Roberto de Arbriſſellis Rectori virginum monaſterii Fontis-Ebraldi ſuccenſet Goffridus Abbas Vindocinenſis lib. 4. epiſt. quod diceretur cum ipſis familiarius verſari, & inter ipſas cubare, quaſi novo martyrii genere, vt caſtitatem probaret. Familiaritas vitanda, & reverentia concilianda raritate colloquii. Tamquam Patri ſpirituali a virginibus debetur obedientia Preſbytero qui eis præpoſitus eſt. Auguſtinus epiſtola 109. ad Monachas quaſdam: *Præpoſitæ tamquam Matri obediatur, honore ſervato, ne in illa offendatur Deus, multo magis Presbytero, qui omnium veſtrum curam gerit.* Sacris virginibus dandus eſt Confeſſarius ordinarius: ſed præter ordinarium, alius extraordinarius iterum vel ter in anno eis offertur, ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. *De Regular.* cap. 11.

CAPUT. XIV.

Electio Abbatis penes Monachos. Abbas eligendus de gremio, ſi fieri poſſet. Confirmatio Abbatis electi ad quem pertineat.

OLIM ordinatio Abbatum pertinebat ad Epiſcopum: tum enim Abbates & Monachi erant omnino in po-

teſtate Epiſcopi. Concilium Chalcedonenſ. can. 4. can. *Qui vere* 16. quæſt. 1. Aurelianenſe I. can. 11. can. *Abbates* 18. quæſt. 2. Sed quia Epiſcopi vltra modum abutebantur poteſtate quam habebant in Monachos, & ex cœnobio fiebat poſſeſſio, id eſt, fundus vectigalis, & Monachi pro ſervis habebantur, & ſerviles operæ eis imponebantur, & ab eis corradebantur oblationes fidelium, quæ fiebant monaſterio. Synodus Toletana IV. can. 50. ſanxit vt hoc tantum ſibi in monaſterio vindicent Sacerdotes, quod præcipiunt canones: id eſt, Monachos ad converſationem ſanctam præmonere, Abbates aliaque officia, id eſt, alios Officiales, puta Præpoſitum, Decanos, inſtituere, atque extra regulam facta corrigere. Can. *Hoc tantum* 18. quæſt. 1. Adhuc ordinatio Abbatum erat penes Epiſcopos: ſerius enim eis adempta, ſaltem in Hiſpania, intelligitur ex hoc canone, niſi malis credere, electione Abbatum jam Monachis permiſſa, quod aſtruit can. vltim. 16. quæſt. 7. qui ex Concilio Toletano profertur, ſolam inſtitutionem electi, id eſt, inveſtituram vel miſſionem in poſſeſſionem, Epiſcopo relictam. Sane jam ante ex regula ſanctiſſimi Patris Benedicti cap. 64. quæ comprobata eſt a Gregorio I. electio Abbatis conceſſa eſt congregationi Monachorum: *In Abbatis ordinatione illa ſemper conſideretur ratio, vt hic conſtituatur quem ſibi omnis concors Congregatio ſecundum timorem Dei, ſive etiam pars, quamvis parva, Congregationis ſaniori conſilio elegerit.* Et Gregorius ipſe ſecutus eandem regulam in Concilio Lateranenſi, vt conſuleret quieti Monachorum, electionem Abbatis penes Monachos eſſe voluit, ſalva Epiſcopo ordinatione, id eſt, benedictione electi. Quod & idem ſancivit libro 4. epiſtola 43. lib. 7. epiſt. 18. can. *Abbatem*. can. *Quam ſit neceſſarium* 18. quæſt. 2. & lib. 12. Indict. 7. poſt epiſtolam 31. *De privilegiis monaſterii ſancti Medardi Sueſſionenſis*. Idem conſtitutum a Juſtiniano, vt Abbas eligatur a Monachis, ordinetur ab Epiſcopo, leg. 47. Cod. *De Epiſc. & Cleric.* nov. 123. capite 34. Necnon ante Pelagius electionem Abbatis tribuit congregationi Monachorum, & poſſeſſionis domino, id eſt, fundatori monaſterii. Can. *Abbatem* 18. quæſt. 2. Licet ex regula Benedicti & conſtitutionibus Pontificiis electio Ab-

batis pertineret ad Monachos; tamen juris firmandi cauſa, quia tutius eſt quod obtinetur jure ſpeciali, quam quod lege generali, variis temporibus Monachi a Regibus & Principibus privilegia impetrarunt, vt liceret ſibi eligere Abbatem de Lerinenſi, Agaunenſi & Luxovienſi monaſteriis celeberrimis tota Gallia, vt tradit Marculfus lib. 1. formul. 1. Caſſinenſibus jus eligendi Abbatis juxta regulam confirmavit Carolus Magnus. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 1. cap. 14. *Juſſit quoque vt Monachi juxta præceptum ſanctæ regulæ Abbatem ſibi ſine cujuſquam præjudicio licenter eligerent.* Beato Mauro & cœnobio Glannafolii jus perpetuum eligendi Abbatis ſacro diplomate ſancivit Clotharius Rex. Teſtem habemus Fauſtum in vita Mauri apud Surium 14. Junii. Anno Chriſti 682. celebratum eſt Rothomagenſe Concilium ſub Anſberto Archiepiſcopo, in quo actum eſt inter alia de privilegio conceſſo monaſterio Fontanellenſi, vt per ſuccedentia tempora juxta Benedicti regulam & conceſſionem Francorum Regum, Monachi e gremio ſibi Abbatem eligerent, vt legitur in vita ipſius Anſberti apud Surium 9. Febr. Anno Chriſti 1084. cum Monachi Caſſinenſes adiiſſent Conradum Imperatorem, poſtulantes vt eis Abbatem conſtitueret Imperator, negavit rem ſui juris eſſe dicens: *Non eſt hoc meum, vos vnum ex veſtris eligite.* Illis autem reſpondentibus ſe non habere idoneum, & inſtantibus vt aliquem ex ſuis ſibi præficeret, Imperator in priori ſententia perſtans: *Nequaquam*, inquit, *ſed de Congregatione veſtra idoneum Abbatem vobis eligite*, vt narrat Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 2. capite 65. Licet vero libera electio pertineret ad Monachos; tamen vacante ſede Monachi per nuncios ſolebant petere licentiam eligendi a Principe, eaque impetrata fiebat electio. Matthæus Pariſ. in vita Joannis I. 21. Abbatis ſancti Albani: *Et cum Rex tunc eſſet in partibus tranſmarinis, videlicet in Pictavia, miſſi ſunt ad eum duo de fratribus, vt licentiam eligendi ab ipſo, vt moris eſt, impetrarent.* Idemque in vita Willelmi 22. Abbatis: *Quo ſepulto incontinenti tres fratres ad Regem ſunt deſtinati, vt ab eo impetrata rite eligendi poteſtate Abbatem eligerent.* Et rurſus idem in vita Joannis 23. Abbatis: *Et ſepulto tertio*

Kalendas Martii in Capitulo, eadem die tres fratres ad Dominum Regem ſunt deſtinati, vt ab eo impetrata libera rite eligendi facultate, Abbatem, ne grex Domini diu detrimentum pateretur, eligerent. Abbas vero eligendus eſt de gremio ipſius monaſterii, non extraneus, niſi in defectum idonei. Can. *Abbatem.* can. *Quam ſit neceſſarium* 18. quæſt. 2. Ne Monachus alterius monaſterii vel Ordinis in Abbatem eligatur, Corbeienſibus Monachis vetuit Nicolaus I. epiſt. 24. *Abbatem vero fratres ipſius monaſterii de ſe ipſis eligendi ſemper habeant poteſtatem, & eam perſonam eligant, quæ Monachi propoſitum & habitu & moribus profiteatur, non canonicum aut laicum, neque alterius monaſterii Monachum: quoniam monachico Ordini præficere vel laicum vel canonicum, non eſt ſervare Ordinis profeſſionem, ſed evertere: quod vnuſquiſque Præpoſitus cujus eſt Ordinis, ejus quoque erit & propagator.* Idem pro Stradenſi monaſterio ſtatuit Carolus Calvus. Auctor vitæ ſancti Genulfi libro 2. capite 12. *In clauſula demum perſcripti decreti ſtatutum vt per ſuccedentia tempora locum ipſum inhabitantes e ſuis non aliunde petitis perſonis eligerent ſemper, quibus ſacra prælatio loci committeretur; a quibus cœnobii totius gubernatio æquo jure tractaretur: idque non cujuſquam mortalium vi, ſed fraterno cœnobialium voto fieri quam maxime decrevit.* Ex privilegio tamen vel conſuetudine præſcripta quandoque electio Abbatis fit de alio monaſterio. Cap. *Cum dilectus. de conſuetudin.* cap. *Abbate. de V. S.* Non Monachus, id eſt, non profeſſus, non poteſt eligi in Abbatem. Cap. *Cum cauſam.* cap. *Cum ad noſtram.* cap. *Officii.* cap. *Cum in magiſtrum. de elect.* Adeoque religioſus non poteſt eligi in Abbatem ſui vel alterius monaſterii, niſi fuerit expreſſe profeſſus: alioquin electio ipſo jure eſt nulla & irrita. Cap. *Nullus. de elect.* in 6. Clement. *Ne in agro. §. Cæterum. §. Sane de ſtatu Monachor.* Item religioſus non poteſt conſentire electioni de ſe factæ in Abbatem alterius monaſterii ſine conſenſu ſui Abbatis. Cap. *Si religioſus. de elect.* in 6. Sane Abbas vel Prior poteſt conſentire electo ſine conſenſu Capituli, vt facilius & ocyus conſulatur Eccleſiæ vacanti. d. cap. *Si religioſus. §. Quia vero.* Superior quidem poteſt conſentire electo, non eligendo, ne ambitioni detur occaſio. Clementina *Cum conceſſa.* eod. tit.

Monachus cujuſpiam monaſterii ſemel electus in Abbatem in alio monaſterio, non poteſt habere ſuffragium in Capitulo prioris monaſterii. Cap. *Conſtitutis. de elect.* quia non poteſt eſſe quis Monachus in pluribus monaſteriis, niſi vnum dependeat ab alio, Cap. 1. *De privileg.* in 6. Nec idem Abbas poteſt præeſſe pluribus monaſteriis. Cap. vltim. *De religioſ. domibus.* Electio Abbatis in non exemptis requirit confirmationem ordinarii, leg. 47. Cod. *De Epiſc. & Cleric.* In exemptis electio Abbatis requirit confirmationem Summi Pontificis, vel Legati qui eſt in provincia. Cap. *Nihil eſt. de elect.* cap. *Si Abbas* eodem tit. in 6. quia Summus Pontifex eſt ordinarius exemptorum. Cap. *Si auctoritate de privilegiis* in 6. Hoc jure Caſſinenſes querebantur de Victore II. Summo Pontifice, quod electioni Abbatis manum injicere niteretur, cum ante Pontifices ſolam confirmationem ſui juris duxiſſent. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis lib. 2. cap. 95. *Ita ad ſubjugandum ſibi monaſterium Papa animum vehementer incenderat, cum nemo ante illum ex Romanis Pontificibus id attentaſſet, ſed electio libera ſemper Monachis fuerit, ſola confirmatione ad Papam pertinente.* Olim & ordinatio Abbatiſſæ ſpectabat ad Epiſcopum: ſed poſtea ex ſacris conſtitutionibus electio Abbatiſſæ pertinuit ad Moniales, ordinatio ad Epiſcopum. Gregorius libro 6. epiſt. 12. Monialis non poteſt eligi in Abbatiſſam, niſi impleverit 30. annum, ac expreſſe profeſſa fuerit. Cap. *Indemnitatibus. de elect.* in 6. Hoc inprimis notandum, quod in electione Abbatum & Prælatorum regularium ſervata eſt forma capitis *Quia propter*: in electione Abbatiſſæ forma cap. *Indemnitatib.* donec hæc jura mutata & perturbata ſunt concordato ſolemni habito inter Leonem X. & Franciſcum I. in quo nominatio Prælatorum ſæcularium & regularium aſcripta eſt Regi, proviſio ſeu collatio Pontifici. §. 1. *De regia ad Prælatur. nominat.*

CAPUT XV.

Benedictio Abbatum. Effectus hujuſmodi benedictionis.

Abbates electi, præter confirmationem, benedictionem accipiunt ab Epiſcopo. Cap. *Cum inter R. ſeniorem. de elect.* cap. *Statuimus. de ſupplend. neglig. Prelat.* cap. *Cum contingat. de ætat. & qualit. & ordin. præficiend.* Formam benedictionis tradit Ordo Romanus. Abbatiſſæ etiam benedicuntur ab Epiſcopo. Cap. *Meminimus. de accuſat.* Non omnes, ſed quæ ſolent benedici. Clem. *Attendentes. de ſtat. Monachor.* Effectus benedictionis eſt, quod Abbas per benedictionem accipit poteſtatem eorum quæ ſunt ordinis: Abbas enim non poteſt Monachos benedicere, ſeu conferre tonſuram ſubditis, priuſquam benedictus ſit. d. can. *Quoniam.* d. cap. *Cum contingat.* Quod ſi Epiſcopus moram faciat in impertiendo benedictionis munere, Abbas, ſi ſit exemptus, poteſt impetrare mandatum a Summo Pontifice, vt Epiſcopus compellatur munus benedictionis tribuere. d. cap. *Meminimus.* Vel mandante Pontifice poteſt ſuſcipere benedictionem ab alio quovis Epiſcopo. Vel ſi non ſit exemptus, & Epiſcopus tertio Conventus Abbatem benedicere renuerit, poſt trinam conventionem Abbati licet proprios Monachos benedicere, & alia quæ pertinent ad officium exercere, donec Epiſcopus duritiem recogitet, & Abbatem benedicere non recuſet. d. cap. *Statuimus.* Quandoque etiam recuſante Epiſcopo Abbates exempti petere ſolent benedictionem a Summo Pontifice. De electo Abbate ſancti Auguſtini Cantuarienſis memoratur, quod cum Richardus Archiepiſcopus Cantuarienſis ludificaretur eum benedicere in ipſo monaſterio, juxta reſcriptum impetratum per electum ab Alexandro III. Romam profectus benedictionem accepit ab ipſo Pontifice. Roger. Hoveden. ad. ann. 1177. Udalricum Augienſem Abbatem benedixit Leo IX. Hermann. Contract. in Chronic. ad ann. 1049. *Leo IX. in proximo Paſcha Vdalricum Augienſis cœnobii Proviſorem Romam venientem Abbatis benedictione*

ne conſecravit. Hoc diſtat benedictio Abbatis a conſecratione Epiſcopi, quod conſecratio eſt omnino neceſſaria, vt fiat & dicatur Epiſcopus. Cap. *Licet. de tranſlat. Epiſcop.* Abbatis benedictio non eſt neceſſaria, vt ſit & dicatur Abbas, vt ea quæ ſunt juriſdictionis exerceat, vel vt temporalia adminiſtret, ſed quoad quædam tantum, nimirum vt Monachos benedicere, vel eis tonſuram & minores Ordines conferre poſſit. d. cap. *Quoniam.* d. cap. *Cum contingat.* Per conſecrationem Epiſcopi confertur ordo Epiſcopalis; per benedictionem Abbatis non imprimitur character, non confertur vllus ordo; ſed ex privilegio tribuitur poteſtas quaſi Epiſcopalis operandi quædam, quæ ſunt ordinis. Gloſſ. in d. Clem. *Attendentes.* Oſtienſis & Jo. Andreas in cap. *Tuam. de ætat. & qualitat.* Oldrad. conſil. 14. Et his argumentis tentabat Ivo Carnotenſis non vno loco probare benedictionem Abbatis non eſſe neceſſariam, vt epiſt. 73. *Habent fortaſſe fratres iſti zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam, putantes quod promotionem Abbatis faciat Epiſcopalis benedictio, & non potius fratrum communis electio, cum tamen ipſam benedictionem conferat Dominus, non ſecundum meritum dantis, ſed ſecundum fidem & puritatem benedictionemque accipientis.* Et idem epiſt. 88. *Dicunt enim quia non poteſt eſſe Abbas ſine benedictione.* quod non probat his quæ ſequuntur: *Cum Abbatis benedictio nulla ſit ſacramenti repetitio.* Abbates non exempti in ſui benedictione tenentur edere Epiſcopo ſolemnem profeſſionem ſubjectionis, obedientiæ & reverentiæ, ſalvo ordine ſuo, id eſt, regula, qualem ſolebant præſtare Abbates Ciſtercienſis Ordinis, cujus formulam edidit Honorius III. in cap. *Ne Dei Eccleſiam. de ſimonia. Ego frater Abbas Ciſtercienſis Ordinis ſubjectionem & reverentiam & obedientiam a ſanctis Patribus conſtitutam, ſecundum regulam ſancti Benedicti, tibi, Domine Epiſcope, tuiſque ſucceſſoribus canonice ſubſtituendis, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, ſalvo ordine meo, perpetuo me exhibiturum promitto.* Et hujuſmodi profeſſio ſolebat præſtari ex ſcripto, interpoſito jurejurando ſuper ſigno ſacræ crucis. Arnulfus Lexovienſ. epiſt. ad Abbatem ſancti Ebrulfi: *Noſſe ſiquidem debes, in eo qui religionem profeſſus eſt, inobedientiam crimen eſſe, ipſumque ad exactiſſimam diligentiam teneri, qui obedientiam Prælato ſuo*

viva voce & ſcripto, juramento etiam corporaliter intervenien-te, adhibita ſalutiferæ crucis impreſſione ſignavit. Abbates vero exempti, cum benedicuntur, non tenentur edere profeſſionem ſubjectionis. Cap. *Sane de exceſſ. Prælat.* cap. *Cum olim* 2. in fin. *de privileg.* Necnon a quocumque Epiſcopo benedictionem ſuſcipere eis fas eſt citra profeſſionem. Hoc jure Malmesburienſis Abbas dicens ſe exemptum, contendebat ſuo jure ſe benedictionem accepiſſe a Laudunenſi Epiſcopo, omiſſo Sarisberienſi, in cujus diœceſi ſitum eſt Malmesburienſe monaſterium: de quo Petrus Bleſenſ. epiſt. 68. *Abbas teſtibus nitebatur aſſerere, deceſſores ſuos benedictiones a quibus volebant Epiſcopis pro ſuo libitu citra profeſſionis vinculum ſuſcepiſſe.* Ob id Willelmus Abbas S. Germani de Pratis, pulſus a Monachis, reſtituto Reinaldo deceſſore, qui Abbatia ceſſerat, ad quod ab Epiſcopo Pariſienſi benedictionem recipiens, ei profeſſionem feciſſet, ne exemptioni fraus fieret. Continuator Aimoin. lib. 5. cap. 51. Idcirco Bernardum Abbatem Majoris monaſterii valde increpabant Monachi, quod benedictionem accepturus, Turonenſi Archiepiſcopi ſubjectionem promiſiſſet: de quo eum tuetur Ivo Carnotenſ. d. epiſt. 73. *De cætero quod calumniantur, non recte vos feciſſe, quod ante benedictionem promiſiſtis obedientiam ſedi Metropolitanæ, vana vel nulla calumnia eſt: quomodo enim connexa ſibi ad invicem poterunt eſſe membra corporis Chriſti, niſi diſpenſatores canonicarum vel monaſticarum Congregationum eam obedientiam exhibeant Prælatis ſuis, quam ſibi exhiberi volunt a ſubditis ſuis?* Et profeſſionem abs Goffrido Vindocinenſi Abbate, exempto extortam per Ivonem Carnotenſem Epiſcopum irritam dixit Urbanus II. & poſt eum Paſchalis II. de quo Goffridus ipſe lib. 2. epiſt. 11. & 27. Profeſſionem ab Abbate, cum benedicitur, Epiſcopo præſtari, non grave, ſed ſuperfluum duxit Anſelmus lib. 2. epiſt. 52. pulcherrima ratiocinatione. *Scimus enim*, inquit, *quia ſemper profiteri ore, & opere exhibere debemus majoribus noſtris regularem obedientiam, quam ſcripto repetere, quamdiu eam non abnegaſſe cognoſcimur, ſuperfluum certe eſt. Quod ſi quis nos vult cogere, cum ad Abbatiæ prælationem promovemur, ſine ulla ratione fieri videtur: cum enim profeſſi ſumus confeſſionem morum noſtrorum, utique promiſimus*

obedientiam, non ſolum Abbatibus, nec ſolum quamdiu eſſemus ſub Abbate, ſed omnibus majoribus noſtris, & quamdiu vivemus, &c. Ne vero pro benedictione Abbatis ab Epiſcopo id exigatur vetuit Concil. gen. Lateranenſe habitum ſub Innocentio III. Cap. *Sicut. de ſimon.* Et ne quid exigatur ab Epiſcopo pro Abbatis benedictione, inſtallatione, vel recipienda profeſſione, vetuit etiam Honorius III. d. cap. *Ne Dei Eccleſiam.* & ante Innocent. III. lib. 2. epiſt. 207. & 366. Benedictio Abbatum pertinet ad Epiſcopum, inſtallatio Abbatum & Abbatiſſarum ad Archidiaconum. Cap. *Vt noſtrum. de offic. Archidiac.* Et quia hujuſmodi inſtallatio non fiebat ſine ſumptu & pompa, quæ repugnabat humilitati religioſæ, inſtallationis ſolemnitatem apud Abbates Ciſtercienſis Ordinis ſuſtulit Honor. d. cap. *Ne Dei Eccleſiam.*

CAPUT XVI.

Renunciatio & depoſitio Abbatum. Formula depoſitionis.

Abbas quilibet poteſt renunciare Abbatiæ, verum Abbas non exemptus non poteſt renunciare Abbatiæ, niſi in manibus ordinarii, ad quem confirmatio pertinet. Can. *Abbas* 18. quæſt. 2. Nec valet renunciatio facta in manibus Conventus ſeu Capituli, cujus eſt electio. Cap. *Lectæ. de renuntiat.* Non valet renunciatio, niſi expreſſe fiat in manibus ordinarii: ſi Abbas Monachos abſolverit ab obedientia, etiam vocato Epiſcopo, non videtur renunciaſſe. d. cap. *Lectæ.* Abbas vero exemptus non poteſt renunciare Abbatiæ ſine licentia Summi Pontificis. Cap. *Dilecti* eod. tit. Nec poteſt transferri de vno monaſterio ad aliud ſine licentia Summi Pontificis. Cap. *Cum venerabilis. de conſuetud.* Non poteſt etiam renunciare exemptioni, vel compromittere in arbitros de libertate monaſterii, ſine ejuſdem Pontificis licentia. Cap. *Cum tempore. de arbitr.* Nec poteſt profeſſionem obedientiæ facere Epiſcopo in præjudicium exemptionis. Cap. *Cum dilectus. de religioſ. domib.* quia beneficium exemptionis confertur quidem in gratiam exempti: ſed ſemel collatum ver-

titur in jus & in rem Sedis Apoſtolicæ, ſiquidem per exemptionem monaſterium exemptum fit alodium & prædium Eccleſiæ Romanæ, de quo fuſius ſuo loco. Abbatiæ renunciatio fiebat per reſignationem virgæ ſuper altare, & abſolutionem fratrum a ſacramento obedientiæ. Leo Oſtienſis Chron. Caſſinenſ. lib. 4. cap. 44. *Accipite* (inquit Bruno Abbas virgam paſtoralem deponens) *quam mihi tradidiſtis; abſolutioneque fratribus facta, ad Epiſcopatum ſuum redit.* Abbas vel Prior Conventualis canonice electus, eſt perpetuus, nec poteſt amoveri ſine gravioribus cauſis, puta ſi inſufficiens, incontinens, dilapidator bonorum monaſterii, vel negligens in eorum adminiſtratione fuerit. Can. *Nullam.* can. *Si quis Abbas* 18. quæſt. 2. cap. *Monachi.* in fin. *de ſtat. Monachor.* Propter ſimplicitatem depoſitus Willelmus Abbas S. Germani Pariſienſis, quod deceptus a Pariſienſi Epiſcopo accepta benedictione profeſſionem obedientiæ ei feciſſet, ne monaſterii exemptio tentaretur. Continuator Aimoin. lib. 5. cap. 51. *Anno Incarnationis Dominicæ* 1108. *Rainaldus monaſterii S. Germani Abbas, præ ſimplicitate Abbatiam dimiſit, & loco ejus Guillelmus eſt ſubſtitutus, qui duobus annis monaſterium rexit: ſed pravo conſilio deceptus, ad Epiſcopum Pariſienſem pergens, & ei profeſſionem faciens, benedictionem ab eo accepit. Quod audientes præfati monaſterii fratres, timentes ne per hoc Eccleſiæ ſuæ minueretur libertas, revertentem a profeſſione noluerunt recipere: ſed clauſis januis valide reſiſtentes, eum ab Abbatiæ dignitate penitus removerunt, prædictumque Rainaldum revocantes, eum iterum ſibi præfecerunt Abbatem.* Item Abbas poteſt deponi, ſi prævaricator Ordinis fuerit, ſeu contemptor aut negligens vel remiſſior. Cap. *Cum ad monaſterium.* ſub fin. *de ſtat. Monachor.* Prævaricator Ordinis dicitur qui regulæ obſervantiam negligit aut contemnit, quia prævaricatur adverſus votum, vt & virgines quæ virginitatem promiſſam temerant, prævaricari dicuntur. Synod. Ancyran. can. 18. *Quotquot virginitatem pollicitam prævaricatæ ſunt.* Can. *Quotquot* 27. qu. 1. Græci ἀθετῶσι τὴν ἐπαγγελίαν. Synod. Arauſican. I. can. 28. *In utroque ſexu deſertores profeſſæ caſtitatis prævaricatores habendi.* Rainaldus Abbas Caſſinenſis depoſitus quod Subdiaconus electus eſſet contra canones. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 4.

cap. 123. Sane Abbas poteſt ex levioribus cauſis ſuſpendi ab adminiſtratione. Cap. *Per tuas. de ſimon.* id eſt, ex levioribus cauſis, quam his quæ requiruntur in depoſitione, quæ graviores cauſas deſiderat. Abbas enim non facile, nec ſine graviori cauſa deponendus eſt, ne ei adimatur auctoritas, ſi Monachorum poteſtati cœperit ſubjacere. d. can. *Nullam.* id eſt, ſi poſſit amoveri ad libidinem Monachorum, neve fiat meticuloſior ad coercendos Monachos, metu depoſitionis. Humani ſcilicet moris eſt, illum vereri, cujus voluntate & judicio nunc erigitur, nunc deprimitur. Can. *Viſis* 16. qu. 2. Nec facile audiendi ſunt ſubditi contra Prælatos, qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam, id eſt, expoſiti ſunt malitiæ & inſidiis ſubditorum. Cap. *Qualiter. de accuſat.* Abbas deponendus eſt intercedentibus juſtis cauſis, etiamſi omnis Congregatio vitiis ejus conſentiens, id eſt, vitia ejus diſſimulans & ferens, quaſi conniventibus oculis, eum Abbatem habere voluerit. d. can. *Si quis Abbas.* Non eſt ferendus Abbas, cujus electa eſt negligentia a Monachis, vt impune eis ſit. Can. *Placuit* 10. qu. 3. Depoſitio autem Abbatis non pertinet ad Monachos, ſed ad Epiſcopum, nec ſolum, ſed cum Abbatibus vicinis. d. can. *Si quis Abbas.* Concil. Turonenſ. II. can. 7. *Ne Epiſcopus Abbatem vel Archipresbyterum ſine Compresbyterorum & Abbatum conſilio removeat.* Et hoc in Abbate non exempto: Abbatis enim exempti confirmatio & depoſitio pertinet ad Summum Pontificem, qui eſt ordinarius exemptorum, vel ad Legatum Sedis Apoſtolicæ, qui eſt in partibus. Hoc jure anno Chriſti 1214. per Nicolaum Tuſculanum Epiſcopum, & Legatum Sedis Apoſtolicæ in Anglia, depoſitus eſt Radulphus de Arundel, Abbas Weſtmonaſterienſis exemptus, de quo Matth. Pariſ. ad hunc annum: *Illis diebus per prædictum Legatum depoſitus eſt Radulphus de Arundel Abbas Weſtmonaſterienſis in craſtino ſancti Vincentii per N. Abbatem de Weſtham, miſſum ex parte Legati, fracto ipſius ſigillo.* Nimirum depoſitio Abbatum non fiebat ſolemniter, vti depoſitio Epiſcopi, vel degradatio Presbyteri; ſed nuda & ſimplici fractione ſigilli, quia Abbatis munus non eſt ordo, ſed officium. Præter Matth. Pariſ. Innocent. III. lib. 2. epiſt. 38. de Abbate Conchenſi: *Et inſtrumenta ſua fracto ſigillo quo vſus fuerat, in manibus eorumdem judicum reſignavit, &*

Idem Matt. Weſtmonaſt. ad annum 1214.

Abbatiam abjuravit memoratam. Vel per depoſitionem virgæ ſuper altare. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 1. cap. 94. *Ita demum Baſilius ad hoc monaſterium veniens, & Abbatiæ virgam, quam eatenus tenuerat, abjiciens, paucis poſt diebus ad vallem Lucæ Præpoſitus tranſmiſſus eſt.* Et idem cap. 96. ejuſd. lib. *Tertia poſt hæc die coram cunctis fratribus in Eccleſiam veniens*, (Petrus Abbas) *ac virgam ſuper altare deponens, officium & hoc monaſterium deſeruit.* Vel per depoſitionem virgæ ſimul & annuli & regulæ ſuper corpora Sanctorum. Idem lib. 4. cap. 123. de Rainaldi Abbatis Caſſinenſis depoſitione: *Sicque illorum juſſu aſtantibus omnibus, virgam & annulum & regulam ſupra corpus ſanctiſſimi Benedicti depoſuit.* Plerumque Abbati depoſito vel ab adminiſtratione amoto aſſignabatur cella vel Prioratus alimoniæ gratia, vt liquet ex d. epiſt. 38. Innocent. & 50. ejuſd. lib. vnde dedictum eſt cap. *Cum inter ſeniorem. de elect.* & ex epiſt. 8. ejuſd. lib. 1. & ex epiſt. 111. regiſtr. 13.

CAPUT XVII.

Advocati monaſteriorum, & eorum officium.

UT conſuleretur quieti Monachorum, præter Prælatos regulares ſuſcepti ſunt Advocati & defenſores monaſteriorum, nimirum viri nobiles & potentes, qui res & perſonas Monachorum tuerentur a prædis & inſidiis laicorum. Advocati ſunt defenſores Eccleſiarum vel monaſteriorum. Cap. *Præterea.* cap. *Cum autem. de jur. Patronat.* cap. *In quibuſdam. de pœn.* Urbanus II. in can. *Salvator* 1. qu. 3. *Defenſoris nomine Advocatum ſive Caſtaldum & judicem.* Et Gregorius X. in cap. *Generali. de elect.* in 6. *Vniverſos & ſingulos qui regalia, cuſtodiam ſive guardiam, advocationis ſeu defenſionis titulum in Eccleſiis, monaſteriis, ſeu quibuſlibet aliis piis locis vſurpare conantur.* Sic dicti a vernaculo *avoüer*, quod Eccleſiæ & monaſteria ſuſcipiendo advocatos eos defenſores ſuos advocarent, id eſt, profiterentur ſeu recognoſcerent, quod vulgariter dicitur, *avoüer.* Cap. 2. *De reb. Eccleſ. non alienand.* eod. Eccleſiæ & monaſteria cum opibus & latifundiis nimium

aucta eſſent, & ob id impune expoſita eſſent rapinis & infeſtationi laicorum, tutelæ & præſidii cauſa ſibi aſſumpſere viros nobiles e laicis in advocatos & defenſores, quod probarunt Patres Eccleſiæ. Concil. Moguntin. celebratum ſub Carolo M. can. 50. *Omnibus igitur Epiſcopis, Abbatibus cunctoque Clero continuo præcipimus, Vicedominos, Præpoſitos, Advocatos ſive defenſores bonos habere.* Et Carolus ipſe varia capitula edidit de Advocatis & defenſoribus Eccleſiarum a Principe poſtulandis, & idoneis eligendis, vt Capitul. lib. 5. cap. 31. *Defenſores Eccleſiarum adverſus potentias ſæcularium vel divitum ab Imperatore ſunt poſcendi.* Et lib. 7. cap. 303. *Pro Eccleſiarum cauſis ac neceſſitatibus earum atque ſervorum Dei, executores vel Advocati ſeu defenſores, quotiens neceſſitas ingruerit, a Principe poſtulentur.* Et lib. 4. cap. 62. *Vt nullus Epiſcopus, nec Abbas, nec Comes, nec Abbatiſſa Centenarium Comitis Advocatum habeat.* Ne vero hujuſmodi Advocati Advocatiæ & defenſionis obtentu Eccleſiam gravarent, ſtatutum vt ab Imperatore vel Principe poſtularentur, vt regio examine probati cautius ſe gererent in rebus Eccleſiarum & monaſteriorum. Trithemius Abbas in Chronic. Hirſaugienſ. ad ann. Chriſti 1064. *Sin autem aptum & vtilem Advocatum vndecumque ſibi placuerit eligant. Hic denique Abbate petente a Rege accipiat bannum legitimum.* Idemque in eodem Chronic. ad ann. Chriſti 1199. ex privilegio Urbani II. *Advocatum autem Imperatorem Romanorum, qui & noſter Advocatus eſt, præficimus: propter multiplices tamen ejus curas & diſpoſitiones, liceat Abbati & fratribus de familia de Calune eligere, ſi idoneus inventus fuerit.* Et infra: *Sin autem alias vndecumquelibet liceat alium eligere, qui etiam Advocatus in præſentiam Abbatis & fratrum juret in ſacramento cum familiaribus ſuis, quod contra privilegia Eccleſiæ non veniat: hic adductus in præſentiam Domini Imperatoris ſimili modo confirmet.* Et hoc inſtitutum eſt in Occidentis partibus, exemplo Africanæ Eccleſiæ, quæ cum defenſore egeret adverſus Donatiſtas, neceſſarium duxit vt defenſores in ſingulas Eccleſias ab Imperatore poſtularentur. Synod. Carthag. V. can. 4. can. *Ab Imperatoribus* 23. qu. 3. quos Græci ἐκδίκους vocarunt. Advocati hujuſmodi poſtulabantur a Principe, & ab eo bannum accipiebant, id eſt, titulum Advocatiæ. Præter

Trithemium loco modo laudato, Acta Murenſis monaſterii, quod eſt apud Helvetios ex Tabulis Henrici IV. *Conſtituit etiam ut major natu filiorum ſuorum commendante ſibi Abbate, Advocatiam habeat, non in beneficium & jus proprium, ſed ad ſecurioris & gratæ defenſionis ſuffragium, qui non pro terreno commodo, ſed pro æterna mercede, ſollicitus & ſtudioſus bona & conſtitutam libertatem monaſterii & juſtitiam defendere voluerit. Hic denique Abbate petente a Rege accipiat bannum legitimum, &c.* Advocati libera electio erat penes Abbatem, nuda confirmatione ſpectante ad Principem. Gregor. VII. lib. 7. epiſt. 24. pro monaſterio Hirſaugienſi. *Ut nullus Sacerdotum, Regum, vel Ducum, aut Comitum, ſeu qualibet magna aut parva perſona, præſumat ſibi in eo loco aliquas proprietatis conditiones, non hereditarii juris, non Advocatiæ, non inveſtituræ, non cujuſlibet poteſtatis, quæ libertati monaſterii noceat, vindicare.* Et infra: *Abbas autem Advocatum quem voluerit eligat: quod ſi is poſtmodum non fuerit utilis monaſterio, eo remoto alium conſtituat.* Et Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 1. cap. 76. *Ibi eum Abbas & equo optimo & armis præcipuis inſignique pulcherrimo donans, monaſterii defenſorem conſtituit.* Officium Advocati erat curare res Eccleſiæ, eaſdem tueri, & in jure defendere, & a prædonibus occupatas vindicare. Concil. Moguntin. can. 22. *Ut Monachi ad ſæcularia placita nullatenus veniant.* Et infra: *Neque ipſe Abbas ſine conſilio Epiſcopi ſui, & cum neceſſitas exigit, tunc per juſſionem & conſilium Epiſcopi illuc vadat; nequaquam tamen contentiones aut lites aliquas ibi movere præſumat: ſed quicquid quærendum, vel etiam reſpondendum ſit, per Advocatos ſuos hoc faciat.* Adrevald. de miracul. S. Benedict. lib. 1. cap. 26. de prædiis monaſterii Floriacenſis ſitis in Aquitania, quæ ab antiquo utitur lege Romana: *Advocatus vero una cum Ragavario Monacho ad locum ceſſionis terræ juxta morem legis adveniens, prædictam vineam ad jus S. Benedicti ſua auctoritate revocare nitebatur.* Et Flodoard. Hiſt. Rhemenſ. lib. 3. cap. 10. de Hincmaro Archiepiſcopo: *Rex quoque nonnullus juraque Eccleſiæ ac mancipia legibus per Advocatos evindicata recepiſſe reperitur.* Ekkeard. Junior de caſib. monaſt. S. Galli cap. 1. *Invadit loca lege Alamannica cum Advocato Epiſcopus, tribus diebus, uti jus erat, homines fiſci juramentis S. Othmaro vindicantes.* Tabulæ & geſta perti-

pertinentia ad monaſterium inſcribebantur de Abbatis nomine, addito fratrum & Advocati conſenſu. Bernard. epiſt. 229. ad Epiſcopum Oſtienſem & alios pro Abbate Latiniacenſi: *Jam de terris & bonis Eccleſiæ, quaſi diſtractis & alienatis, & datis ab eo cognatis ſuis, coram venerabilibus Epiſcopis Sueſſionenſi & Autiſſiodorenſi, Comiteque Theobaldo, Advocato utique monaſterii, ſatis reſponſum eſt, & adhuc reſpondetur, ſic illum dediſſe ſuis quomodo alienis, id eſt, ad eumdem cenſum vel conſuetudinem.* Idemque epiſt. 284. ad Eugenium P. *Betunienſis Decanus voluntate Epiſcopi, & aſſenſu Advocati, bonam rem pro Eccleſia ſua in Eccleſia eadem conſtituit: bonum eſt ut veſtra auctoritate firmetur.* Penes Advocatum erat donationum piarum acceptatio. Ekkeard. de caſib. monaſt. S. Galli cap. 1. *Ille vero* (Conradus Imp.) *quicquid inibi regii fiſci erat, totum in manum Advocati ſuper aram ejus* (S. Galli) *tradiderat, & ſigillo ſuo roboraverat.* Nec ſtatus Eccleſiæ potuit mutari ſine conſenſu Advocati. Petrus Cluniacenſ. lib. 4. epiſt. 43. ad Gaufredum Carnotenſem Epiſcopum: *Dixit enim Eccleſiam Caſtri Duni, quam Cluniacenſis olim poſſediſſe dicebatur, a Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, ab Advocato Eccleſiæ, Vicecomite Vindocinenſi, ab omnibus tandem qui aliquid juris in ea ſe habere dicebant, tam precibus, quam vi juſtitiæ extorſiſſe, & veſtræ Cluniacenſi Eccleſiæ, cujus juris fuerat, reddidiſſe.* Advocatorum etiam munus fuit temporalem Eccleſiæ juriſdictionem in ſervos, colonos & ſubditos Eccleſiæ vel monaſterii exercere. De Advocato Murenſis monaſterii teſtantur Tabulæ Henrici IV. Imp. quæ ſunt editæ inter Acta Murenſis monaſterii: *Hic denique Abbate petente a Rege accipiat bannum legitimum, & ter in anno, ſi neceſſe fuerit, aut in ipſo loco, aut ubicumque, vel quandocumque Abbati viſum fuerit, invitatus ab illo veniat, & ibi placitum juſtum pro cauſis & neceſſitatibus monaſterii rite peragat.* De Advocato monaſterii Lauriſhamenſis in Germania Chronic. Lauriſhamenſ. *Hic itaque Conradus II. Rex rogatu præfati Reginbaldi Abbatis, tradidit S. Nazario omne ſuum regale jus in mancipiis, in Ganuita, ea ſcilicet ratione ut nullus Comes, Vicecomes, aut alia qualibet judiciaria perſona in eiſdem mancipiis aliquam deinceps habeat ſui juris exercendi poteſtatem, ſive ad placitum ſuum conſtringendi, ſeu bannum perſolvendi, niſi prædictus Abbas ſuique ſucceſſores, & quem ipſi-*

Advocatum elegerint. De Advocato monaſterii Hirſaugienſis Trithemius Abbas in Chronic. Hirſaugienſ. ex Tabulis Henrici IV. *Sin autem aptum & utilem Advocatum undecumque ſibi placuerit eligant: hic denique Abbate petente a Rege accipiat legitimum bannum, & ter in anno, ſi neceſſe fuerit, aut in ipſam cellam, aut ubicumque, vel quando Abbati placuerit, invitatus ab illo veniat, & ibi placitum juſſum pro cauſis & neceſſitatibus monaſterii rite peragat. Nullum autem ſervitium aliud jus aut beneficium ſibi pro hoc concedi recognoſcat, niſi tertium bannum, & conſuetudinariam juſtitiam, & legem quam cæteri Advocati in aliis liberis monaſteriis habent ſuper fures proterviam, & cenſuales, & cætera talia, & in illis trium placitorum diebus, in unoquoque unum malthum de frumento, & unum friſcingum; & unum ſiclum de vino, & cætera ad hæc pertinentia.* De Advocato Fuldenſis monaſterii Traditiones Fuldenſes lib. 2. pag. 514. *Tunc Centurio Sigifrid, qui Advocatus noſter fuit, & una fratres noſtri cum eo, placitam conſtituerunt*, &c. De Advocato Lacenſis monaſterii Tabulæ Henrici Comitis Palatini apud Miræum lib. 2. diplomat. cap. 25. *Advocatus ne alium ſibi, niſi Abbatis ordinarium, judicem ſubroget in cognitione cauſarum, neve ad cauſas audiendas veniat, niſi a Monachis invitatus.* De Advocato monaſterii Egmondenſis Jo. a Leidiſ. Hiſt. Belgicæ lib. 21. cap. 11. *Dicebat juris ſui eſſe; ſi Monachi pugnarent in clauſtro, hoc judicare & corrigere: manſionarios & miniſtrales Eccleſiæ, & etiam famulos Abbatis, coquos, piſtores & braxionarios* ſuo judicio ſtare coegit, interdicens eiſdem, ne fratribus, ſicut conſueverant, ſervirent aliquo modo.* Unde Advocati, ut juriſdicundi officio ſufficerent, juriſperiti eligebantur. Paulus Langius in Chron. Citizenſi, de Advocatis monaſterii Bozawienſis: *Verum nunc extenuatis rebus, minoratis & opibus, ad minimos quoque Advocatos tenendos defecimus, ut qui quondam ob rerum copiam Marchiones, ut dictum eſt, Comiteſque neceſſarios habuimus, nunc moriones & viles quoſque homunciones, dummodo juriſperiti fuerint, ad præfatam Advocatiæ dignitatem aſſumimus.* Advocatis pro mercede officii aſcripta certa ſtipendia & annonæ, ut in monaſterio Hirſaugienſi moris fuiſſe jam probatum ex Trithemio. Idem uſu receptum in monaſterio Urſpergenſi. Abbas Urſpergenſis: *Cumque talis Prælatus coram inclitæ recordationis Imperatore Frederico*

*Braxionarii, Braſſeurs de biere

comparuiſſet, ipſe coram tota curia ſua ſprevit eundem, odioque ſui nobili viro Degenhardo de Hedinſtein Procuratori ſuo per omnia regalia prædia Sueviæ injunxit, quatenus perſonaliter accederet ad Eccleſiam Vrſpergenſem, & de voluntate fratrum in prædiis ipſorum extra Abbatiam & grangias ſtatutis apponeret annuum, quod ſibi pro Advocatia & defenſione ſolveretur, vt videlicet quilibet manſus ruſticanorum prædiorum ſolveret maltare vnum avenæ, vt officiales ſui equis ipſorum ex hoc haberent annonam. Idem inſtitutum in monaſterio Spanheimenſi. Trithemius in Chron. Spanheimenſ. ad ann. Chr. 1325. *Denique ad petitionem præfati Comitis Joannis Willicho Abbas prædictum filium ejus Advocatum ſuum in villa monaſterii quæ Anven dicitur, conſtituit, cui duodecim maldræ avenæ & totidem pullos ab incolis ejuſdem villæ danda ſingulis pro feudo aſſignavit.* Omnium Eccleſiarum civitatis Cameracenſis Advocatus fuit Comes Flandrenſis, eoque nomine tulit certam portionem fructuum, quæ vulgo *Gavena*. Sæpius & Advocatiæ nomine in beneficium ſeu feudum data certa prædia Eccleſiæ, inde Advocatiæ dicta. d. cap. *In quibuſdam.* Baldric. Noviomenſ. Chron. Cameracenſ. lib. 2. cap. 98. *Sub hac etiam ſpecie ipſe Herivardus Advocatias aliquantarum villarum quaſi pro defenſione præſumpſit, ſed plus quam inimicus prædo aſſiduis exactionibus devaſtavit.* Conrad. de Fabaria de caſib. monaſt. S. Galli cap. 8. *Cum Advocatia aliaque quamplurima feuda noſtræ ceſſiſſent juriſdictioni, Abbas iiſdem quoque temporibus mortuo Adelgoro de Suabegge ſine herede, (is fuit Advocatus Auguſtæ) ipſe Imperator tam Advocatiam quam alia prædia ipſius ſibi vendicavit.* Et infra: *Ducatus, Marchias, Comitatus Advocatias, monetas, telonea, cæterorumque regalium ſummam.* Inter regalia ſcilicet numerantur Advocatiæ, quod a Principe poſtularentur. In deterius ruente ſæculo Advocatiæ Eccleſiarum & monaſteriorum, quæ in præſidium & defenſionem inſtitutæ erant, verſæ ſunt in necem & exitium, & eventus rerum probavit ovem lupo creditam, vt aiunt: Advocati enim ita poteſtate abuſi ſunt, vt Eccleſias & monaſteria ſpoliarent tamquam prædones, & ab Eccleſiis velut a propriis ruſticis & colonis graviores cenſus & annonas paſſim exactitarent, quibus modum impoſuit Lucius III. in cap. *Præterea.* extr. *de jur. patronat.* lege dicta, ne quid ab Eccleſiis præter antiquos & moderatos redi-

tus ab initio inſtitutos exigerent. Et ante Eugenius II. in Synod. Rhemenſ. celebrata anno Chriſti 824. can. 5. *Auctoritate Apoſtolica prohibemus, vt nullus Advocatus præter jus & beneficium antiquitus, aliquid ſibi arripere vel vſurpare præſumat: quod ſi quis contra hoc attentaverit, Chriſtianorum careat ſepultura.* Eccleſiis & monaſteriis quam graves eſſent Advocati frequenti metatu & crebris exactionibus, teſtatur Cæſarius de Miracul. lib. 2. cap. 7. *Vacca ipſa ſua inquietudine & depaſtione nobiles & Advocatos temporis noſtri deſignat, qui domos & agros ſubditorum hoſpitando depaſcunt, & per aſſiduas exactiones, quas in illos faciunt, in ſubſtantia recreſcere non ſinunt.* Et idem lib. 4. cap. 72. *Ejuſdem Ordinis cella quædam in Epiſcopatu Colonienſi ſita eſt: Epiſcopus vero, qui & Advocatus ejuſdem cellæ eſt, ſciens hominem* (id eſt, Præpoſitum) *pecunioſum eſſe & inhoſpitalem, ſemel vel bis in anno cum plurimo equitatu & multitudine militum hoſpitatur apud ipſum.* Immo Advocati Eccleſiarum & monaſteriorum ita cervicem erexerunt, vt vacantibus Eccleſiis minoribus, quæ pertinebant ad monaſteria, Clericos ad eas præſentandi jus ſibi vſurparent: vnde Advocatorum & Patronorum nomen promiſcue acceptum eſt. d. cap. *Cum autem.* Ac denique res eo pervenit, vt vacantibus Eccleſiis Advocati liberam electionem Prælatorum tollerent, de rebus Eccleſiarum & monaſteriorum diſponere præſumerent, quaſi haberent cuſtodiam vacantium Eccleſiarum, & in ipſos Prælatos ſævirent vſque ad necem. Quam ob cauſam Concil. generali Lateranenſi habito ſub Innocent. III. ne quod ad defenſionis ſubſidium eſt inventum, ad depreſſionis diſpendium retorqueretur, ſtatutum eſt, vt Advocati qui hujuſmodi noxis tenerentur, jus Advocatiæ amitterent, & eorum liberi arcerentur a ſacris ordinibus ad quartam vſque geneſim, niſi forte cum eis diſpenſaretur. d. cap. *In quibuſdam.* & Concilio Lugdunenſi habito ſub Gregorio X. addita eſt pœna excommunicationis. d. cap. *Generali.* quod eſt velut ſupplementum d. cap. *In quibuſdam.*

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ
LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Variæ appellationes Monachorum: ἀσκηταὶ, ἡσυχασταὶ, ἱκεταὶ, θεραπευταὶ, ἐγκρατευόμενοι, *Sancti, Nonni, Fratres, Servi Dei, Religioſi.*

EXPOSITIS initiis, incrementis & decrementis Monaſtices, propoſito conveniens erit de ſtatu Monachorum quoad perſonas ſermonem inſtituere, quo e perſonarum notitia, rerum monaſticarum obſervatio in ſequentibus plenius eluceſcat. Rebus Eccleſiæ ad perfectiorem ſtatum ſurgentibus, tres ordines fidelium in ea inventi ſunt, nimirum Clerici, Monachi, & laici. Hos tres ordines agnoſcit Ambroſius ſermone 10. *Qui ſunt iſti, niſi Clerici idonei, vel Monachi*

religioſi, vel laici? Auguſtinus de ſalutar. documentis cap. 38. *Omnibus enim laicis, Clericis, Monachis æqualiter convenit fidem, ſpem & caritatem habere.* Idem de verbis Domini ſermone 19. *Quid habebam facere homo ſæcularis aut miles? numquid Monachum ſum profeſſus, aut Clericum?* Sidonius lib. 4. epiſt. 24. *Quod genus vitæ de tribus arripuiſſet ordinibus: Monachum ageret, an Clericum Pœnitentemve.* Monachos tertium hominum genus inter Sacerdotes & laicos ponit Joannes Chryſoſtomus in epiſt. ad Romanos homil. 23. ὅτι πᾶσι ταῦτα διατάττεται καὶ ἱερεῦσι καὶ μοναχοῖς, οὐχὶ τοῖς βιωτικοῖς μόνον. *Quod iſta imperentur omnibus & Sacerdotibus & Monachis, non ſolum ſæcularibus.* Eandem diſtinctionem ordinum adhibuit Gregorius Moral. 1. cap. 12. *Quia poſt Apoſtolorum conſpectam fortitudinem tres diſtinctiones fidelium in Eccleſiæ converſatione ſecutæ ſunt, Paſtorum videlicet, & continentium, & conjugatorum.* Monachorum inſtitutum prius vſu celebratum, quam notum eſſet nomen. Ii prius variis aliis nominibus appellati, primum dicti ſunt, θεραπευταὶ, cultores, a Dei cultu, cui intentius vacant: ſic θεραπευτὰς vocitavit Philo Judæus de vita contemplativa, per quos Aſcetas ſeu Monachos intellexit. Euſebius libro 2. cap. 16. & Dionyſius Areopagita de Hierarch. Eccleſiaſt. cap. 6. οἱ μὲν θεραπευταὶ, οἱ δὲ μοναχοὶ ὀνομάζοντες, ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας δι' θεραπείας, καὶ τῆς ἀμερίστου καὶ ἑνιαίας ζωῆς. *Alii cultores, alii Monachos vocantes, a puro Dei famulatu & cultu, & individua & ſingulari vita.* Iidem dicti ἀσκηταὶ, exercitatores. Euſebius loco modo laudato: ἀλλὰ τὸν βίον τῶν παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν, ὡς ἔνι μάλιστα ἀκριβέστατα ἱστορῶν γένοιτο ἂν ἔκδηλος. *Jam vero cum eorum vivendi rationem, qui apud nos Aſcetæ, id eſt, Monachi, virtutis ſtudio dedit, quam accuratiſſime percenſeat.* Apud eundem lib. 8. cap. 20. memoratur Petrus ἀσκητὴς, id eſt, Monachus, qui ex Ægypti finibus Cæſaræam profectus, ibi cum aliis martyrium paſſus eſt. Et Athanaſius Apolog. ad Conſtant. Imperatorem: καὶ οἱ μὲν ἀπὸ Ἀλεξάνδρου ἐπίσκοποι μονάζοντες καὶ ἀσκηταὶ ἐξωρίσθησαν. Ἀσκηταὶ dicti ab exercitationis ſtudio, quod eorum vita jugis eſſet exercitatio, variis officiis diſtincta, lectionis, orationis & manuum operis: virtutis ſtudium ſcilicet nihil aliud eſt quam exercitatio. Inde Pſalm 83.

Exercitatus ſum, & defecit pauliſper ſpiritus, id eſt, vt interpretatur Gregorius Moral. libro 22. capite 20. *Exercitatione crevit ſpiritus Dei in me, & defecit ſpiritus hominis.* Eadem analogia Synodus VI. in Trullo cap. 77. ſtatuit non oportere Clericos vel Monachos, quos vocat ἀσκητὰς, lavari cum mulieribus. Ubi Balſamo ſatis inepte notat Aſcetas eſſe Monachos nondum Clericos, qui tonſuram monachalem habent tantum, non clericalem: indiſtinctè enim Aſcetæ paſſim dicti Monachi, ſive Clerici, ſine non Clerici eſſent, quod par eſſet vtriſque exercitationis ſtudium. Iidem dicti ἡσυχασαὶ, in quiete agentes. Novell. Juſtin. 5. de Monachis: εἰ μή τινες αὐτῶν τὸν ἐν θεωρίᾳ καὶ τελειότητι διαζῶντες βίον, ἰδιάζον ἔχοιεν οἰκημάτιον, οὓς δὴ καλεῖν ἀναχωρητάς τε καὶ ἡσυχαστὰς εἰώθασιν, ὡς τῆς κοινότητος ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐξῃρημένους. *Niſi quidam eorum in contemplatione & perfectione degentes, vitam remotam habeant in hoſpitio, quos vocare Anachoretas, id eſt, ſecedentes & Heſychaſtas, id eſt, quieſcentes, conſueverunt, tamquam a communione ad meliora exceptos.* Inde monaſterium ἡσυχίας ἐργαστήριον vocitat Nicephorus lib. 11. cap. 39. ὁ μὲν οὖν ἡσυχᾶς τὸ τῆς ἡσυχίας ἐργαστήριον ἐπὶ Γάζης εἶχεν. *Et Heſychas quidem quietis officinam apud Gazam inſtituit.* Monachi etiam dicti ἱκεταὶ, ſupplices, ob aſſiduum orationis ſtudium. Liber de vita contemplativa, qui a Philone ſcriptus ſimul & inſcribitur ἱκετῶν, id eſt, de ſupplicibus, quos idem vocat θεραπευτάς. Iidem a Græcis dicti ἐγκρατευόμενοι, Latinis continentes. Canon 41. Synodi Carthaginenſis apud Balſamon. qui canon extat in canone *Clerici* 81. diſtinct. In tantum ſanctitatis fama vbique bene audiere Monachi, vt Sanctorum nomen factum ſit proprium Monachorum, & appellatione Sanctorum intelligerentur Monachi, quaſi jam cælo fruerentur in terris. Hieronymus lib. 3. in Zachariam in Procem. ad Exuperium Epiſcopum Toloſanum: *Rudes igitur non mea culpa, ſed ſtudio portitoris ſuſcipe libros, dum ipſe feſtinat Sanctis æra dividere*, id eſt, Monachis Ægypti, & Palæſtinæ, ad quos mittebantur ſtipes ab Exuperio. Idem adverſus Ruffinum lib. 3. *Navim in Romano portu ſecurus aſcendi maxima me Sanctorum frequentia proſequente.* Et inferius: *Inde contendi Ægyptum, luſtravi monaſteria Nitriæ, & inter Sanctorum choros aſpides latere perſpe-*

xii. Auguſtinus in Pſalm. 75. *Alius vovet relinquere omnia ſua diſtribuendo pauperibus, & ire in communem vitam, in ſocietatem Sanctorum, magnum votum vovit.* Et idem de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 33. *Vidi ego diverſoria ſanctorum Mediolani, non paucorum hominum, quibus vnus Presbyter præerat vir optimus & doctiſſimus.* Caſſianus collat. 18. cap. 1. *Ad vicum cui nomen eſt Dyolcos, vni ex ſeptem Nili fluminis oſtiis imminentem, non tam itineris neceſſitate, quam deſiderio Sanctorum illic commorantium compellente pervenimus.* Idem eadem collat. cap. 16. *Et beati Iſidori Abbatis atque Presbyteri aliorumque Sanctorum conſortio fruebatur.* Idem collatione 17. capite 2. *Quid agimus de ſponſionis fide, quam ſenioribus noſtris velociſſimum reditum pollicentes dediſſe vos novimus, vt vel curſim liceret vobis hujus provinciæ Sanctos ac monaſteria circumire.* Nicolaus I. in epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, quæ a Gratiano refertur in can. *Præſens* 20. quæſt. 3. *Non enim putamus, quod abſit, Canonicos religioſos a ſanctorum Monachorum vita & conſortio ſejunctos.* Alii Sanctos & Nonnos vocabant Monachos. Arnobius in Pſalm. 105. *Ille Monachus hoc egit, ille Clericus hoc, illa Sanctimonialis, ille qui Sanctus vocatur & Nonnus, ſic agit.* Et idem in Pſalm. 140. *Et adulantes nobis invicem in præſenti poſiti Sanctos nos vocamus & Nonnos.* Nonnus lingua Ægyptia idem ſonare videtur quod Sanctus: quæ vox Ægyptia cum Latina interpretatione copulari ſolebat, augendæ ſignificationis cauſa, vt cum dicimus Abba Pater: Abba enim Syriacum eſt, hoc ipſum ſignificans quod Pater. Eadem analogia ſacras virgines vel viduas, Caſtas & Nonnas dictas ſcimus. Hieronymus ad Euſtochium: *Et quia maritorum expertæ dominatum, viduitatis præferunt libertatem, Caſtæ vocantur & Nonnæ.* Poſterior ætas ſeniores Monachos, vel qui cum dignitate eſſent, vt Præpoſitos ſeu Priores monaſterii, Nonnos paſſim appellitavit Regula Benedict. cap. 63. *Juniores autem Priores ſuos Nonnos vocent, quod intelligitur paterna reverentia.* Synodus Aquiſgranenſis can. 54. *Ut qui præponuntur, Nonni vocentur.* Cæſarius de Miraculis lib. 1. capite 7. *Hæc mihi dicta ſunt a Nonno Frederico Monacho, qui tunc præſens fuit.* Et cap. 27. ejuſdem libri: *Sicut mihi dicere ſolitus erat Nonnus Conradus ſenex Monachus noſter.* Et idem libro 2. cap. 3:

Audi

Audi quid mihi dixerit Nonnus Cæſarius Monachus noſter, quondam Abbas Pruniæ. Ubi Monachi coiere in communem vitam, inter ſe fratres dicti ob individuam vitæ ſocietatem, quæ fraternitatem quodammodo induceret, & quod vnum Patrem haberent, Abbatem ſcilicet, qui Pater eſt Monachorum. Auguſtinus in Pſalm. 75. *Nemo ergo poſitus in monaſterio frater dicat: Recedo de monaſterio,* &c. Idem in Pſalm. 132. in illa verba: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in vnum! Iſta enim verba Pſalterii, iſte dulcis ſonus, iſta ſuavis melodia, tam in cantico quam in intellectu, etiam monaſteria peperit. Ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt.* Et infra: *Hi etiam inſultare nobis audent, quia fratres cum vident homines, Deo gratias dicunt.* Joannes Chryſoſt. in epiſtolam ad Hebræos Homil. 25. ἐὰν γὰρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ φησι, ἀδελφὸν ἐνταῦθα πάντα τὸν πιστὸν ἁπλῶς, οὐ τὸν μονάζοντα. *Si quis enim,* inquit, *frater nominatur inter vos, fratrem hic dicens abſolute quemvis fidelem, non Monachum.* Unde deſumptus eſt can. *Ad menſam* 11. quæſt. 3. Regula Benedict. cap. 63. *Priores juniores ſuos fratres nominent.* Eadem ratione Templarii & Hoſpitalarii Hieroſolymitani dicti ſunt fratres Templi & Hoſpitalis. Cap. *Cum & plantare.* extra *De privileg.* de quibus Nicetas in Andronico Comneno libro 1. ὄψε δὲ παρὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν λυθεὶς, οὓς Φρερίους φασίν. *Tandem redemptus ab Hieroſolymitis, quos Frerios dicunt.* De eiſdem Georgius Pachymer. lib. 5. cap. 8. ἔστι δ᾽ ἐνίοτε καὶ οὓς Φρερίους αὐτοὶ λέγουσιν ἀδελφοὺς δῆθεν. *Submittebat & quos Latini Frerios vocant, quaſi diceres fratres.* Imo & qui invicem fratres dicuntur, a laicis reverentiæ gratia Patres dicuntur: Hieronymus 2. in epiſtol. ad Galat. cap. 4. *Cum autem Abba Pater Hebræo Syrove ſermone dicatur, & Dominus noſter in Evangelio præcipiat, nullum Patrem vocandum niſi Deum: neſcio qua licentia in monaſteriis vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcamus.* Et idem in Matthæum cap. 23. *Quæritur quare adverſum hoc præceptum Doctorem gentium Apoſtolus ſe eſſe dixerit, aut quomodo vulgato ſermone, maxime in Palæſtinæ & Ægypti monaſteriis, ſe invicem Patres vocent.* Tandem communiter dicti quicumque cœnobiticam vitam profiterentur, qui primum Aſcetarum, Heſycaſtarum, & aliis

nominibus celebrati ſunt, vnde Monachorum nomen inſtituto recentius eſſe dixit Auguſtinus in Joannem capite 97. ad finem: *In Antiochia enim primum poſt Aſcenſionem Domini appellati ſunt diſcipuli Chriſtiani, & xenodochia & monaſteria poſtea ſunt appellata novis nominibus: res tamen ipſæ & ante nomina ſua erant, & religionis veritate firmantur, quæ etiam contra improbos defenduntur.* Et quia ipſum inſtitutum cœpit in eremo, in Ægypti & Palæſtinæ deſertis Monachi nomen acceperunt a ſolitudine, quæ Græcis μονή. Hieronymus ad Heliodorum: *Interpretare vocabulum Monachi, hoc eſt tuum; quid facis in turba qui ſolus es?* Et idem ad Paulinum: *Si cupis eſſe quod diceris Monachus, id eſt, ſolus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum.* Unde libatus eſt can. *Si cupis* 16. quæſt. 1. Et Gregorius lib. 7. epiſt. 53. Indictione 2. ad Secundinum Abbatem: *Vos autem qui ſolitariam vitam ducitis, quid aliud quam Monachos dixerim, qui fervore virtutis etiam ante aciem exire feſtinatis.* Et Eugenius IV. in can. *Placuit* 16. quæſtione 1. *Sedeat itaque ſolitarius, & taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo autem vivit; agnoſcat nomen ſuum: monos enim Græce, Latine eſt vnus; achos Græce, Latine triſtis ſonat.* Hujuſmodi Monachorum nominis originem ludens agnoſcit Rutil. Numat. Itinerar. lib. 1.

Proceſſu pelagi jam ſe Capraria tollit:
Squalet lucifugis inſula plena viris.
Ipſi ſe Monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli nullo vivere teſte volunt.

Eodem alludit & Gregorius Nazianzenus in carmine de vita ſua: τρόπων γὰρ ἐστὶ τὴν μόνην, οὐ σωμάτων. *Nam vita Monachum, non locus ſolus facit.* Aliud Monachorum vocis etymon a Græco μόνας, id eſt, vnitas, quod in commune quaſi vno ſpiritu vivant, excogitavit Auguſtinus in Pſalm. 132. Monachis per omnia infenſi hæretici, etiam ipſi nomini inſultabant, ſubſannantes quid ſibi vellet Monachorum nomen: quibus reſpondet vir divinus, originem nominis peti a monade, id eſt, vnitate, vt eis exprobret damnum vnitatis, quæ ab eis diſciſſa eſt. *Sed tamen dicere conſueverunt: Quid ſibi vult nomen Monachorum?* Et infra: *Quare ergo & nos non appellemus Mo-*

nachos, cum dicit Pſalmus : Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in vnum! μόνος enim vnus dicitur, & non vnus quomodocumque; nam & in turba eſt vnus, ſed vna cum multis dici poteſt, μόνος non poteſt, id eſt, ſolus: μόνος enim vnus ſolus eſt: Qui ergo ſic vivunt in vnum, vt vnum hominem faciant, vt ſit illis vere, quomodo ſcriptum eſt, vna anima & vnum cor, multa corpora, ſed non multæ animæ, multa corpora, ſed non multa corda, recte dicitur μόνος, id eſt, vnus ſolus. Et paulo poſt: *Merito inſultant nomini vnitatis, qui ſe ab vnitate præciderunt; merito illis diſplicet nomen Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus: ſed ſequentes Donatum, Chriſtum dimiſerunt.* Ob ſingularem vitæ ſanctitatem Monachos etiam ſervos Dei dictos notandum eſt. Auguſtinus in Pſalm. 147. *Vident plerumque, vt fit, tranſire ſervos Dei: cognoſcunt ipſo habitu vel veſtis, vel capitis.* Idem epiſt. 5. appendic. 2. *Et nos vtrum implenda ſit extorta juratio ſervorum Dei, munere ſanctitatis præeminentium Monachorum, ad perfectionem mandatorum Chriſti, rerum etiam ſuarum diſtributione currentium, quaſi diſceptari ponimus quæſtionem.* Et paſſim apud Gregorium & alios ſervi Dei & ancillæ Dei accipiuntur pro Monachis & Sanctimonialibus. Inter Monachos & Canonicos regulares hoc diſcrimen, quod Monachi Sancti dicti ſunt ob præeminentiam ſanctitatis; Canonici regulares ſimpliciter religioſi, quod eorum regula eſſet laxior, vt jam obſervare licuit ex d. can. *Præſens.* quem laudavit Innocentius III. libro 2. epiſt. 11. Licet vero ſanctum & venerabile ſit nomen Monachorum, poſteriores, veluti Fratres Prædicatores & Minores, & qui ſecuti ſunt, rejecto Monachorum nomine, ſe religioſos dici maluere.

CAPUT II.

Sacræ Virgines ab Apoſtolis. Earum variæ appellationes. Nonnæ, Aſcetriæ, Caſtimoniales, Sanctimoniales, Velatæ, Dominæ, Sorores, Ancillæ Dei. Virgo Deipara unde Alma dicta.

IDEM virtutis ſtudium commendatur in feminis, ac in viris: par enim merces vtriſque proponitur in cælo. Ambroſius in Pſalm. 1. *Paria igitur ſtudia virtutis, quia par prærogativa eſt creaturæ: quid autem ſexum diſcutias, vbi non corporis a te, ſed animæ certamina poſtulantur, quæ ſexum non habet? Non ergo illic diſcernas honorem, mercede dividas, vbi non diſcernitur ſexus.* Quin immo in hoc ſanctiori vitæ aſceticæ propoſito, eo major laude ſexus muliebris, quo tempore prior fuit, & quaſi exemplo fuit. Temporibus Apoſtolorum nequaquam auditum eſt nomen Monachorum: ab ipſis tamen Apoſtolis ſacrarum virginum & viduarum collegia in Eccleſia eſſe cœpere. Ignatius diſcipulus Apoſtolorum epiſt. ad Tarſenſes: τὰς ἐν παρθενίᾳ τιμᾶτε ὡς ἱερείας Χριστοῦ. *Eas quæ ſunt in virginitate, honorate vt ſacras Chriſti.* Idem epiſt. ad Philippenſes: ἀσπάζομαι τὸ σύστημα τῶν παρθένων. *Saluto congregationem virginum.* Cyprianus qui claruit ſub Decio epiſt. 52. *Floret Eccleſia tot virginibus coronata, & caſtitas ac pudicitia tenorem gloriæ ſuæ ſervat.* Idem epiſt. 62. *Et caſte ſine vlla fabula perſeverent, ita fortes & ſtabiles præmium virginitatis expectent.* Athanaſius in vita Antonii: τὴν δὲ ἀδελφὴν παραθέμενος γνωρίμοις καὶ πιστοῖς παρθένοις, δούς τε αὐτὴν εἰς παρθενῶνα ἀνατρέφεσθαι. *Sororem commendans notis & fidelibus virginibus, dans ipſi vt in parthenone enutriretur.* Arnobius in Pſalm. 105. *Ille Monachus hoc egit, ille Clericus hoc, illa Sanctimonialis hoc.* Et Optatus Milevitanus lib. 2. *Inde revertentes Urbanus Formenſis, & Felix Idicrenſis invenerunt matres, quas de Caſtimonialibus fecerunt mulieres.* Etiam frequentia virginum monaſteria fuere in eremo Ægypti. Joannes Chryſoſtomus in

Matthæum Homil. 8. *καὶ νῦν ἐλθὼν εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου, παραδείσου παντὸς βελτίω τὴν ἔρημον ταύτην ὄψει γεγενημένην, καὶ χορεὺς ἀγγέλων μυρίους ἐν ἀνθρωπίνῳ σχήματι, καὶ δήμους μαρτύρων, καὶ συλλόγους παρθένων. Denique ſi quis nunc ad Ægypti veniat ſolitudines, paradiſo quovis omnem illam videbit eremum digniorem, & innumerabiles angelorum choros in corporibus fulgere mortalibus, & populos Martyrum, & choros virginum.* Et idem in eundem Homil. 56. *οὐκ ἄνδρες δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ταύτην ἀσκοῦσι τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως τῇ περιουσίᾳ τῆς προθυμίας νικῶσαι. Nec viri ſolum, ſed mulieres etiam hoc genere philoſophandi exercentur, & naturæ infirmitatem magnitudine animi ſuperant.* In Tabennenſi ſolitudine quæ eſt in Thebaide, monaſterium 300. virginum congregavit Elias Abbas, eiſque cum laude præfuit per 40. annos. Monaſterium virorum 1400. & aliud 400. medio Nilo flumine ſejuncta poſuit Pachomius Abbas, ne viris liber eſſet acceſſus ad monaſterium virginum. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 34. & 38. Denique eadem ætate in Ægypto & in Oriente & in Africa paſſim congregata ſunt infinita ſacrarum virginum examina. In Oxyrincho civitate Ægypti viginti millia ſacrarum virginum, & decem millia Monachorum fuiſſe narrat Rufinus de vit. Patrum libro 1. cap. 5. *Requirentes enim a ſancto Epiſcopo vici illius, viginti millia virginum, & decem millia Monachorum inibi haberi comperimus.* Quot in Ægypto, in Oriente & Africa quotannis conſecrarentur virgines, non ſine ſtupore refert Ambroſius de Virginibus lib. 3. *Diſcite quantas Alexandrina totiuſque Orientis & Africana Eccleſia quotannis ſacrare conſueverint.* Variis de partibus Italiæ, de Mauritania ipſa regione Africæ ſacrandas Virgines ad ſe venire teſtatur idem Ambroſius de Virginibus lib. 2. *Denique de Placentino ſacrandæ virgines veniunt, de Bononienſi veniunt, de Mauritania veniunt, ut hic velentur.* Vix adhuc Romæ nobiles feminæ Monaſticen noverant, & nomen quaſi vile ob novitatem ſpernebant. Hieronymus ad Principiam: *Nulla eo tempore nobiliorum feminarum noverat Romæ propoſitum Monachorum, nec audebat propter rei novitatem ignominioſum, ut tunc putabatur, & vile in populis nomen aſſumere.* Sed brevi Romæ viſa ſunt millia ſacrarum virgi-

num. Tria millia ancillarum Dei, quas Monaſtrias vocant, in vrbe ſuo ſumptu alta in ſumma caritate annonæ, imminente obſidio Longobardorum, teſtatur Gregorius libro 6. epiſt. 23. Indictione 15. & ipſius vitæ ſcriptor Joannes Diaconus lib. 2. cap. 27. Inter tot greges ſacrarum virginum notatur etiam melioris ætatis probrum, quod patresfamilias triſtioris formæ puellas vel aliqua parte corporis debiles Deo dicarent, magis domus levandæ, quam religionis gratia. Hieronymus ad Demetriadem: *Solent miſeri parentes & non plenæ fidei Chriſtiani deformes & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inyenirent, virginitati tradere, tantum vt dicitur vitrum quanti margaritum. Certe qui religioſiores ſibi videntur, parvo ſumptu, & qui vix ad alimenta ſufficiat, virginibus dato, omnem cenſum in vtroque ſexu ſæcularibus tradunt.* Idem vitium gentilium ridet Perſius Satyr. 5.

Cum ſiſtro luſca Sacerdos.

In tantum Aſcetices ſtudio inſaniere & nonnullæ feminæ, vt ſumpto virili habitu Monachorum cœtibus ſe ingererent: qua de cauſa Synodus Gangrenſis can. 13. vetuit ne qua mulier veſtem mutet, & virilem aſſumat, διὰ ἄσκησιν, *propter exercitationem.* Can. *Si qua mulier* 30. diſtinct. Sacras virgines eodem cultu & honore habuit Eccleſia ac Monachos: imo & virilem virtutem in infirmiori ſexu & corpuſculo magis ſuſpexit. Hinc ſicut Monachi Sancti & Nonni dicti, virgines Caſtas & Nonnas vocari placuit Hieronymo ad Euſtochium: *Et quia maritorum expertæ dominatum, viduitatis præferunt libertatem, Caſtæ vocantur & Nonnæ.* Bonifacius Moguntinus epiſt. 19. *Si reus inventus fuerit, vt cum Nonna velata & conſecrata Domino concubuiſſet, ab omni gradu Dei ſacerdotii prohibetur.* Capitulare Caroli Magni libro 5. capite 2. *Similiter & Nonnæ velatæ eadem pœnitentia contineantur.* Bernardus epiſt. 114. *Ut quid enim Nonna & Sanctimonialis appellata es?* Gallis *Nonnains.* Sicut & Monachi dicti Aſcetæ propter exercitationem, quam Græci ἄσκησιν; Moniales etiam dictæ ſunt Aſcetriæ. L. *Omnia.* L. *Raptores.* C. *De Epiſcopis & Cleric.* Novell. Juſtin. 79. 123. cap. 27. & 43. qua analogia & Anna Prophetiſſa dicitur ἀσκήτρια Cyrillo Hieroſolymitano catecheſ. 10. Paſſim eædem dictæ Caſtimoniales.

Præter Optatum loco modo laudato, Auguſtinus in Pſalm. 75. *Non nubere Caſtimoniali præcipitur, & nupta non præcipitur.* Et paulo poſt: *Neſcio quæ Caſtimonialis nubere voluit, quid voluit? aliquid mali voluit. Mali plane. Quare? Quia jam voverat Domino Deo ſuo.* Et rurſus: *Virgo eſt Caſtimonialis jam dicata Deo,* &c. Eædem & Sanctimoniales paſſim dicuntur. L. 53. C. *De raptorib. virgin.* §. *Item.* Lex Julia Inſtit. de public. judic. Auguſtinus in Pſalm. 99. *Invenis Sanctimoniales indiſciplinatas, numquid ideo ſanctimonium reprehendendum eſt?* Idem de verbis Domini ſerm. 23. *Non mihi videtur iſta parabola vel ſimilitudo ad eas ſolas pertinere propria & excellentiori ſanctitate virgines, quæ in Eccleſia nominantur, quas etiam uſitatiore vocabulo Sanctimoniales appellare conſuevimus: quamvis & ſi illas ſolas intelligeremus, quæ Sanctimoniales vocantur, numquid decem ſunt? abſit vt tanta virginum multitudo ad tam exiguum numerum revocetur.* Idem libro 20. contra Fauſtum cap. 21. *Sicut autem non ideo contemnenda vel deteſtanda eſt virginitas Sanctimonialium, quia & Veſtales virgines fuerunt.* Ut varia nomina Monialium perſequar, ſicut Monachi ſervi Dei dicti ſunt, eædem dictæ ſunt Ancillæ Dei. Gregorius lib. 2. epiſt. 58. Indict. 11. *In vico in quo Lampadius monaſterium ancillarum Dei conſtituit.* Et idem lib. 6. epiſt. 23. Indictione 15. *De medietate vero ancillis Dei, quas vos Græca lingua Monaſticas dicitis, lectiſternia emere diſpoſui.* De quo Joannes Diaconus ejus vitæ ſcriptor lib. 2. cap. 27. *Tribus milibus ancillis Dei, quas Græci Monaſtrias vocant, quindecim libras auri pro lectiſterniis dedit.* Et Capitulare modo laudatum: *Statuimus vt poſt hanc Synodum quiſquis ſervorum Dei vel ancillarum Chriſti in crimen fornicationis lapſus fuerit, in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua.* Eædem dicuntur Sorores. Tertullianus 1. ad vxorem: *Adhibe ſororum noſtrarum exempla, quarum nomina penes Dominum, quæ nulla formæ vel ætatis occaſione preſſæ maritis ſanctitatem anteponunt: malunt enim Deo nubere.* Caſſianus collat. 18. cap. 14. *Da,* inquit, *mihi aliquam de ſororibus, quam repanſem, id eſt, reficiam.* Gregorius Turonenſis libro 6. capite 29. de Diſciola vna e Monialibus monaſterii B. Radegundis: *Cum ægrotare cœpiſſet, & ei aſſidue ſorores aliæ deſervirent, venit dies ille quo migraret a corpore, & circa horam no-*

nam ait ſororibus. Hæc audientes ſorores ejus receſſerunt parumper a cellula. Eædem Dominæ dici ſolent, quaſi ſponſæ Domini. Rodericus Toletanus libro 6. cap. 4. *Mortuus autem ſepultus eſt* (Petrus Rex Arragonum) *in Sexena, quam mater ſua Regina Sancia conſtruxerat, Hoſpitali, & inſtituerat ibi collegium dominarum.* Eaſdem etiam Velatas dici placuit, vt in Capitulari modo laudato Nonnæ velatæ. Velatas ſimpliciter dixit Rogerius Hoveden. in Henrico II. ad ann. 1188. *Eodem anno Magiſter Joannes Gilbertus de Simplingham obiit in Eccleſia ſua de Simplingham, inter velatas ſepultus.* Nec omittendum in calce hujus capitis virginitati dicati, Virginem Deiparam Almam dici, quod lingua Hebraica ſonat abſconditam vel ſecretam, vel vſu ſermonis ſanctam. Hieronymus in Eſaiæ cap. 7. in hæc verba: *Ecce Virgo concipiet. Dicitur enim & adoleſcentula, & abſcondita, & ἀπόκρυφος. Ergo alma non ſolum puella, vel virgo, ſed etiam ἐπιτάσει virgo abſcondita dicitur & ſecreta, quæ numquam virorum patuerit aſpectibus, ſed magna parentum diligentia cuſtodita ſit. Lingua quoque Punica, quæ de Hebræorum fontibus manaſſe dicitur, proprie virgo Alma appellatur; & vt riſum præbeamus Judæis, noſtro quoque ſermone Alma ſancta dicitur.*

CAPUT III.

Sacrarum virginum varia genera. Recluſæ, Canonicæ, Canonicæ ſæculares, Virgines privatæ, Viduæ velatæ.

SACRARUM virginum varia fuere genera: aliæ in congregatione, vno in conclavi vixere, & Abbatiſſæ paruere: aliæ Anachoretarum propoſiti æmulæ, ſolitudinem petiere. de quibus in lege 1. Cod. Th. *De bon. Cleric. & Monach. Aut Monachus, aut mulier quæ vitæ ſolitariæ dedita eſt.* Cujuſdam Sanctimonialis Erundinis nomine, quæ in Prænestinis montibus vitam eremiticam duxerat, meminit Gregorius Homil. 40. *Hæc illius Erundinis diſcipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, ſuper Prænestinos montes vitam eremiticam duxiſſe ferebatur.* Aliæ fuere quæ religionis diſtrictioris

cauſa

cauſa in cellulam ſe incluſere, vnde Recluſæ dictæ: de quibus Gregorius Turonenſis lib. 6. cap. 23. *Hæc cum puella vidiſſet, compuncta eſt corde, & poſt dies paucos rogavit Abbatiſſam, vt ſibi in qua includeretur cellulam præpararet. At illa velociter perfecta ait: Ecce, inquit, cellulam, quid nunc deſideras? Puella vero petiit vt recludi permitteretur: quod cum ei præſtitum fuiſſet, congregatis virginibus, cum magno pſallentio, accenſis lampadibus, tenente ſibi beata Radegunde manum, ad locum vſque perducitur, & ſic vale faciens omnibus & oſculans ſingulas quaſque recluſa eſt, obſtructo aditu per quem ingreſſa fuerat: ibi nunc orationi ac lectioni vacat.* Ekkeard. Junior de caſibus monaſter. Sancti Galli cap. 9. *Cralo Abbas*, inquit, *etiam ipſa die virginem Rachildam Notkeri Balbuli neptim apud Sanctum Magnum circa Wiboradæ clauſulam includere ipſe condixerat. Nam & antea quidem Rachilda poſt Wiboradæ paſſionem jugiſſima primo ad Deum aſſumpta, Perchtera quædam vidua ſancta, cum & ipſa includi apud nos optaſſet, & clauſula ejus ſibi oblata, pene annum in probatione laudabili appareret, vulgi viſitationes crebras & inanes devitans, in cella Salomonis circa parietem tituli ſancti Georgii includi rogaverat.* Anſelmus lib. 3. epiſt. 15. *Mandate hoc Monachis & Sanctimonialibus per Normanniam incluſis, & Clauſtralibus.* Eadmerus Hiſtor. libro 5. *Ad Sanctum Hireneum quadam vice aſcendens, diverſi ad oratorium beatæ Mariæ Magdalenæ, duabus ancillis Dei juxta idem oratorium pro Deo recluſis locuturus.* De eiſdem Cæſarius de Miracul. lib. 4. capite 39. *Quæ Chriſto quaſi de victoria gratias agens, cellam ſibi fieri fecit, in qua ab Epiſcopo velata & recluſa ipſi ſoli ſola ſatus devote per dies aliquot ſervivit.* Servo & ancillæ Dei Herveo & Evæ incluſis ſcripſit Goffredus Vindocin. lib. 4. epiſtola 48. Aliæ a Monialibus ſunt Canonicæ regulares, quæ regularem vivendi formam & virginitatem profitentur. Canonicas & Aſcetrias conjunxit Juſtin. novell. 59. cap. 2. & ſeqq. Extat Baſilii epiſtola 303. quæ ſcripta eſt Theodoræ κανονικῇ. Id genus Canonicæ jam ab ipſis temporibus Caroli Magni fuere in Gallia: his regulam dedit Synodus Cabillonenſis II. can. 53. *Libuit huic ſacro conventui quaſdam admonitiunculas breviter eis Sanctimonialibus ſcribere, quæ ſe Canonicas vocant.* Earumdem mentio habetur in

addit. 2. Ludovici Pii ad Capitula Caroli Magni can. 16. in quo vetantur Canonici & Monachi ne inconſulto Epiſcopo adeant monaſteria Sanctimonialium, tam Monacharum quam Canonicarum. Quibus locis Monachæ videntur dictæ, quæ regulam ſancti Benedicti profiterentur; Canonicæ, quæ Auguſtini. Quibus nominatim cavit Synodus Rhemenſis habita anno Chriſti 824. Præſide Eugenio II. vt Sanctimoniales & mulieres quæ Canonicæ vocantur, juxta Benedicti & Auguſtini regulam vitam in melius emendent. Eſt & aliud genus Canonicarum, quas Canonicas ſæculares vocant, quæ nec proprijs renunciant, nec profeſſionem faciunt regularem, ſed vivunt vt Canonici ſæculares: quarum inſtitutum non eſt approbatum. Cap. *Indemnitatibus.* §. *Pen. de elect.* in 6. Clement. *Attendentes. de ſtatu Monachor.* Hujus Ordinis auctor vel certè propagator extitit beatus Meinulfus, qui claruit temporibus Ludovici Pii, vt legitur in vita ipſius Meinulfi apud Surium 5. Octobris: *Ea autem tempeſtate Ludovicus filius Caroli Magni imperii habenas moderabatur, & in Concilio provinciali apud Aquiſgranum anno tertio imperii ejus habito, Ordo Canonicarum quas ſæculares vocant, tum recens conſtitutus erat.* Hujus Ordinis nimis irregularis quædam ſunt domus in finibus Hannoniæ & Brabantiæ, & in quibuſdam provinciis Germaniæ, in gratiam nobilium puellarum inſtitutæ. Jacob. a Vitriaco Hiſtor. Occidental. capite 31. *In partibus Hannoniæ & Brabantiæ, & in quibuſdam Teutonicorum & Alemannorum provinciis, quædam ſunt mulieres quas Canonicas ſæculares ſeu Domicellas appellant: non enim Moniales nominari volunt, ſicut Canonici ſæculares Monachi non dicuntur. Hæ ſiquidem adeo perſonas accipiunt, quod nonniſi filias militum & nobilium in ſuo collegio volunt recipere,* &c. Aliæ fuerunt & Virgines, quæ velo ſumpto ab Epiſcopo virginitatem domi colebant. Concilium Toletanum IV. canone 8. *De viduis & puellis quæ habitum religionis in domibus propriis tam a parentibus quam per ſe mutaverunt,* &c. Harum in cenſu fuere Marcellina ſoror Ambroſii, quæ Romæ a Liberio Papa velata, privatos intra lares degebat; necnon Euſtochium, Principia, Demetrias, & aliæ quæ Romæ maxima ſanctitatis laude claruere; & proximo ſæculo

tres ſorores Gordiani Gregorii patris, Tarſilla, Gordiana, & Æmiliana, quarum meminit ipſe Gregorius Homilia 38. *Tres pater meus ſorores habuit, quæ cunctæ tres ſacræ virgines fuerunt, quarum vna Tarſilla, alia Gordiana, alia Æmiliana dicebatur. Vno omnes ardore converſæ, vno eodemque tempore ſacratæ, ſub diſtrictione regulari degentes, in domo propria ſocialem vitam ducebant.* Ejuſdem inſtituti ſequaces fuere quamplures clariores feminæ in Oriente, de quibus Gregorius Nazianzenus Carm. 47. ad Helleníum. Hujuſmodi devotis Virginibus ſuus erat locus in Eccleſia poſitus a muliebri plebe, cancellis diſtinctus. Ambroſius ad Virginem lapſam capite 6. *Nonne vel illum locum tabulis ſeparatum, in quo in Eccleſia ſtabas, recordari debuiſti, ad quem religioſæ matronæ & nobiles certatim currebant tua oſcula petentes, quæ ſanctiores & meliores te erant.* Sed quia hujuſmodi Virginum lapſus ſæpius contingebat ex laicorum conſuetudine, id ab Eccleſia ſublatum eſt. Concil. Carthaginenſ. I. can. 2. quo vetitum ne ſanctimoniales feminæ habitent cum laicis, ne detur occaſio peccandi, aut malæ ſuſpicioni locus fiat. Inter Sanctimoniales erant & Viduæ, quæ veſte mutata & velo ſumpto ab Epiſcopo caſtitatem vovebant. Concilium Toletanum X. can. 4. Can. *Vidua* 20. quæſt. 1. can. *Vidua.* can. *Viduitatis* 27. quæſt. 1. Gregorius Turonenſis libro 1. capite 13. *Reſidentibus tamen Epiſcopis die Dominico, mulier quædam velata atque devota audenter ad eos ingreditur.* Et Regino 2. Chronic. *Eodem anno Berengarius quondam Italiæ Rex exul moritur, & in Babenberg regio more ſepelitur, cujus vidua Willa, antequam ſepeliretur, ſibi velum ſanctimoniale aſſumpſit.*

T ij

CAPUT IV.

Pſeudovirgines & Pſeudomonachi hæreticorum.

ETIAM ipſi hæretici, taceo enim de ethnicis, ſuas habuere Virgines, necnon quidam eorum Monachos, vt adumbratæ religionis imagine facilius ſtultos & imperitos deciperent. Suas Virgines & Continentes habuit Marcion. Tertullianus de Præſcriptionibus adverſus hæretic. cap. 40. *Habet & diabolus & Marcion ſuas Virgines & Continentes.* Suos Monachos jactarunt Novatiani, Conſtantinopoli monaſterium juxta regulam degentium in ſolitudine inſtituit Paulus Novatianorum Epiſcopus: de quo Socrates libro 7. capite 17. καὶ συστησάμενος ἀνδρῶν σπουδαίων μοναστήριον, οὐκ ἀλλοιότερον τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναχῶν διετέλει. *Monaſterium autem ex viris virtutis ſtudioſis inſtituit, quod a monaſteriis Monachorum in ſolitud ne degentium diſcrepare non videbatur.* Suos Monachos habuere Maſſaliani, qui dicebantur σπουδαῖοι. Epiphanius Hæreſ. 80. Sanctimonialium greges habuere & Donatiſtæ, quarum commeſſationes & fœda conſortia cum Circumcellionibus deteſtatur Auguſtinus contra Parmenianum libro 2. cap. 8. *An non cum mœchis particulam ſuam ponunt, qui greges ebrios Sanctimonialium ſuarum cum gregibus ebriis Circumcellionum die noctuque permixtos vagari ſinunt.* Circumcelliones erant falſi Monachi Donatiſtarum, ſic dicti quod circum cellas vagarentur, latrociniis & homicidiis in Catholicos furentes: de quibus Auguſtinus in Pſalm. 132. *Quando vos recte hæreticis de Circumcellionibus inſultare cœperitis, vt erubeſcendo ſalventur, illi vobis inſultant de Monachis. Sed tamen dicere conſueverunt: Quid ſibi vult nomen Monachorum? Quanto melius dicimus nos: Quid ſibi vult nomen Circellionum? Forte Circumcelliones vocantur, non Circelliones: nam Circumcelliones dicti ſunt, qui circum cellas vagantur; ſolent enim ire hac atque illac, nuſquam habentes ſedes, & facere quæ noſtis, & quæ illi norunt, velint nolint.* Sanctimonialium nomen quam impudicitiæ labe fedarint hujuſmodi mulieres, teſtatum fecere quædam ex

his, quæ falſi martyrii inſano ſtudio e ſaxis ſe præcipites dantes, fœda morte tumentem vterum prodiderunt. Idem contra ſecundam epiſtolam Gaudentii lib. 2. cap. 27. *Unde ſe etiam quædam Sanctimoniales veſtræ per ſaxa demiſerunt, & diſſilientibus vteris homicidiorum ſcelere, & ſtuprorum ſcelera prodiderunt.* Sanctimoniales Donatiſtarum ab Epiſcopis ipſis, qui eas conſecraverant, ſtupratas & matres factas refert Optatus Milevitanus lib. 2. *Inde revertentes Urbanus Formenſis & Felix Idicrenſis, invenerunt matres quas de Caſtimonialibus fecerunt mulieres.* Tot argumentis Catholicas matronas iſtis Virginibus longe potiores affirmat Auguſtinus libro de bono Viduitatis cap. 15. *Præcipue igitur doctrina ſana bonitatem propoſiti & ornet & muniat: inde eſt quippe quod Catholicæ feminæ etiam ſæpius nuptæ, non ſolum univiris viduis, ſed & virginibus hæreticorum juſto judicio præferuntur.* Suas Virgines habuerunt & Manichæi: Euſebiæ enim Sanctimonialis, ſecta Manichææ, meminit idem de Hæreſibus ad Quod vult Deum. *Tunc Euſebiam quandam Manichæam, quaſi Sanctimonialem, id ipſum propter hoc ipſum paſſam, vix compulit confiteri.* Denique paſſim hæretici ne quid in eis deſideraretur de ſpecie religionis, ſuas habuere Sanctimoniales, ſed, quod omnium hæreſum proprium vitium, valde ſuſpectæ, imo labefactatæ pudicitiæ: quam ob cauſam hæreticorum Virgines valde inſectatur Hieronymus in Zachariam cap. 8. *Videmus hæreticorum Virgines, philoſophorum vigorem, Judæorum in eſcarum varietate obſervantiam: & tamen dicitur juxta Aggeum, quod comedant, & non ſatientur.* Eccleſiæ Catholicæ propria laus eſt, quod virginitatis votum apud Virgines noſtras feliciter impletur: & hoc eſſe optimum argumentum rectitudinis religionis merito tradidit Athanaſius Apolog. ad Conſtant. Imperatorem: τοῦτο μέγα τεκμήριόν ἐστι τοῦ παρ' ἡμῖν εἶναι τὴν ὄντως καὶ ἀληθῆ θεοσέβειαν. *Atque in eo magnum documentum eſt, plane apud nos veram eſſe religionem.*

CAPUT V.

Converſi, Fratres laici: eorum origo & munia. Oblati ſeu Donati: eorum inſtitutum approbatum ab Urbano II.

PRIORIBUS ſæculis vna & compar fuit conditio Monachorum: vnde Fratres inter ſe dicti, quod ſocii eſſent officii & miniſterii. Inaudita erat diſtinctio inter Clericos & laicos, quia omnes erant laici & extra Clerum, donec ad clericatum admiſſi ſunt Conſtitutione Syricii. Can. *Monachos* 16. quæſt. 1. de quo proxime dicemus. Poſterioribus ſæculis, vbi monaſteria adaucta ſunt prædiis & rebus temporalibus, tunc Monachi cœperunt eſſe alii Clerici, ad quos ſpectabat tantum cura ſacri officii: alii laici, qui Monachis miniſtrabant, & curabant res monaſterii, & dicti ſunt Converſi. Cap. *In noſtra.* extr. *De ſepultur.* quia aſſumebantur e laicis, qui ſtudio melioris vitæ ſe offerebant monaſterio: ex quo hujuſmodi ruſticorum Monachorum proprium factum eſt nomen Converſorum, quod erat ante commune Monachorum. Concilium Aurelianenſe I. can. 21. *Monachus ſi in monaſterio converſus.* Concilium Turonenſe II. can. 15. *Si in monaſterio converſi ſunt, aut converti voluerint.* Exinde iidem dicti ſunt Fratres, vel Fratres laici, vel Converſi. Bernardus in vita Malachiæ: *Ipſe vero juvenis primum Converſus laicus Surienſis monaſterii teſtimonium habet ab omnibus, quod ſancte converſetur inter fratres ſecundum Ordinem Ciſtercienſem.* Et auctor vitæ D. Goſuini libro 2. capite 4. *Quidam autem frater Monachus quidem, ſed laicus, cum a ſuo aberraſſet, in lectulo compoſuit.* Hi eo diſcrepantes erant a Monachis, quod Monachi erant in clauſtro, a quo Clauſtrales dicti: Converſi ſedes ſuas & cellas habebant extra clauſtrum, nec licebat eis pedem inferre in clauſtrum Monachorum, niſi certis diebus. Idem auctor vitæ D. Goſuini libro 3. capite 17. *Prior in mandato diebus feſtis Capitulum Converſorum te-*

nebat, quia nec ipſis niſi in præcipuis diebus clauſtrum intrare licebat. Ex quo loco illud etiam ſingulare diſcimus, quod correctio Converſorum fieret ab Abbate in Capitulo proprio, & diſtincto a Capitulo quod fiebat pro correctione Monachorum. Converſi quoque non habebant locum in choro Monachorum, ſed habebant ſuum chorum. Cæſarius de Miracul. libro 1. capite 35. *Et chorum more Abbatis circumiens, Monachis benedixit, ſicque inter Abbatis & Prioris ſtallum exiens, quaſi ad Converſorum chorum properavit.* Monachi erant raſi, Converſi barbati. Trithemius in Chronic. Hirſaugienſi in Willelmo Abbate ad annum 1069. *Supra hunc Monachorum numerum habebat & alios fratres barbatos complures, quos vſitato nos vocabulo Converſos appellamus.* Monachi ſacris tantum dabant operam, Converſi erant præpoſiti curtibus & grangiis, id eſt, prædiis ruſticis monaſterii. Cæſarius lib. 1. cap. 3. *Noverunt multi Henricum Converſum de clauſtro Hemmenrode Magiſtrum in grangia quæ vocatur Hart.* Et infra: *Noſti fratrem qui infra hunc menſem de grangia vicina deceptus a muliere receſſit; neminem inter Converſos æſtimabam eo meliorem.* Idem lib. 5. cap. 5. *Erat tunc temporis illic Converſus quidam, nomine Henricus, Magiſter cujuſdam grangiæ quæ Hart vocatur.* Idem lib. 4. cap. 62. *Habebat autem vnum Converſum in adminiſtratione exteriorum ita ſcioculum & circumſpectum, ita ſollicitum & perfectum, vt omnia per manus ejus tranſirent, & curtibus Eccleſiæ quæ neceſſaria erant, tam in aratris quam in pecoribus, & expenſis ipſe quaſi ſolus vniverſa provideret. Suaſum eſt ei, vt ex diverſis domibus Ordinis Ciſtercienſis Converſos fideles atque providos accommodaret, qui & curtibus præeſſent, & annuos reditus ſua induſtria reformarent.* Jacobus a Vitriaco Hiſtor. Occident. lib. 2. cap. 24. *Fratres eorum in grangiis ex manſionibus ſuis extra Abbatiam vinum non bibunt.* Et Trithemius loco modo laudato: *Converſos appellamus, qui laboribus manuum inſiſtentes, temporalium curam ſecundum mandata ſeniorum agerent, & Monachis contemplationi & orationi ſemper deditis corporum neceſſaria providerent.* Converſorum qui impoſiti erant molendino monaſterii, meminit Bernardus epiſt. 74. *De molendino illo dico, quod Converſi cuſtodientes feminarum pati coguntur frequentiam.* Humilitatis ſtudio ſæpius

etiam Clerici ſeu litterati & nobiliores poſtulabant ſe recipi in Converſos, & ſemel recepti non poterant apud Ciſtercienſes demutari in Monachos. Cæſarius lib. 1. cap. 37. *Adhuc vivit vir bonus & religioſus, prius inter Monachos novitius, poſtea ob humilitatem factus eſt Converſus.* Et idem capite 39. ejuſdem libri: *Tanta eſt virtus humilitatis, ut ejus amore ſæpe ad Ordinem venientes Clerici laicos ſe ſimulaverint. Hoc quia ſæpius in Ordine contigit, itaut de Converſis fierent Monachi, ante hos quatuor annos definitum eſt in Capitulo generali, ut tali modo Converſi manerent inter Converſos. Eodem anno quidam veniens ut puto Diaconus, laicum ſe ſimulans in Converſum ſuſceptus eſt.* Et Bertoldus Conſtantienſis in Chronic. ad annum 1083. *In his itaque monaſteriis nec ipſa exteriora officia per ſæculares, ſed per religioſos fratres adminiſtrantur: & quanto nobiliores erant in ſæculo, tanto ſe contemptibilioribus officiis occupari deſiderant, ut qui quondam erant Comites & Marchiones in ſæculo, nunc in coquina & piſtrino fratribus ſervire, & porcos eorum in campo paſcere, pro ſummis computent deliciis.* Converſi ſeu Fratres laici, qui erant poſiti in officio, puta curatione rei ruſticæ, vel in miniſterio, puta coquinæ, piſtrini, dicebantur Fratres officiales vel miniſtrantes. Auctor vitæ D. Goſuini lib. 1. cap. 7. *Officiales loci ipſius fratres Duacum adire frequens neceſſitas faciebat.* Et idem cap. 8. ejuſdem libri: *Poſt horum notitiam quos Miniſteriales diximus, Clauſtralium quoque videre contubernia, mores agnoſcere, verbis attendere concupivit.* Hujuſmodi Converſorum uſum in Germaniæ cœnobiis inſtituiſſe, vel deſtitutum inſtauraſſe Willelmum Abbatem Hirſaugienſem narrat Trithemius loco modo non ſemel laudato: *Ferunt denique hunc reverendiſſimum Patrem Willhelmum Converſorum hujuſcemodi uſum in Germaniæ cœnobiis primum vel inſtituiſſe, vel potius abolitum renovaſſe, quem ſolum in primæva Monachorum converſatione olim novimus celebrem.* Creſcente in dies zelo religionis velut Converſorum adjuvæ & Vicarii acceſſerunt ſervi quidam Monachorum, qui Oblati & Donati communiter dicti ſunt, quia ſe & ſua offerunt monaſterio, & humiliter inſerviunt Monachis, ſeduli æmulatores Chriſti, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. Hoc laicorum monaſteriis deſervientium genus maxime in Ger-

mania frequens & celebre fuiſſe, & ab Urbano II. approbatum, teſtatur Bertoldus Conſtantienſis Preſbyter, qui res Urbani II. diligentius perſecutus in Chronic. ad ann. 1091. *His*, inquit, *temporibus in regno Teutonicorum communis vita multis in locis floruit, non ſolum in Clericis & Monachis religioſiſſime commorantibus, verum etiam in laicis ſe ſuaque ad eandem communem vitam devotiſſime offerentibus: qui etſi habitu nec Clerici, nec Monachi viderentur; nequaquam tamen eis diſpares meritis fuiſſe creduntur: ſe enim ſervos eorumdem pro Domino fecerunt, imitantes eum qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, qui & ſuos ſectatores ad majoritatem per ſervitii exhibitionem docuit pervenire. Nempe ipſi abrenunciantes ſæculo, ſe & ſua ad congregationes tam Clericorum, quam Monachorum regulariter viventium devotiſſime contulerunt, ut ſub eorum obedientia communiter vivere, & eis ſervire mererentur. Quapropter invidia diaboli contra eorumdem fratrum probatiſſimam converſationem, quoſdam æmulos incitavit, qui eorum vitam malevolo dente corroderent, quamvis ipſos ad formam primitivæ Eccleſiæ communiter vivere viderent. Unde Dominus Papa Urbanus illorum converſationem ab ipſis Apoſtolis plantatam, ſed ab eorum ſucceſſoribus latiſſime propagatam, decreti ſui Apoſtolica auctoritate firmatam, ipſumque decretum Prælatis eorumdem fratrum his verbis denunciare curavit. Quoſdam, inquit, accepimus morem veſtrorum cœnobiorum corrodentes, quo laicos ſæculo renunciantes, & ſe ſuaque ad communem vitam transferentes, regendos obedientia ſuſcipitis. Nos autem eandem converſationem & conſuetudinem, ſicut oculis noſtris inſpeximus laudabilem, & eo pro perpetua converſatione digniſſimam, quo in primitivæ Eccleſiæ formam impreſſa eſt, judicantes approbamus, ſanctam & Catholicam nominamus, & per præſentes litteras Apoſtolica auctoritate confirmamus.* Inter hujuſmodi ſervos cœnobiorum Germaniæ non modo viri admiſſi ſunt, ſed etiam feminæ nuptæ vel innuptæ, quæ ſub Preſbyteri obedientia monaſteriis magna cum religione ſervierunt. Teſtatur Bertoldus loco proxime laudato: *Non ſolum autem virorum & feminarum innumerabilis multitudo his temporibus ſe ad hujuſmodi vitam contulerunt, ut ſub obedientia Clericorum ſive Monachorum communiter viverent, eiſque more ancillarum quotidiani ſervitii penſum devotiſſime perſolverent. In ipſis*

quoque villis filiæ ruſticorum innumeræ conjugio & ſæculo abrenunciare, & ſub alicujus Sacerdotis obedientia vivere ſtuduerunt: ſed etiam ipſæ conjugatæ nihilominus religioſe vivere, & religioſis cum ſumma devotione non ceſſaverunt obedire. Hujuſmodi autem ſtudium in Alemannia potiſſimum vſquequaque decenter effloruit. Hujuſmodi Oblati, qui ſe offerunt Ordini, mutata veſte ſæculari gaudent privilegiis Ordinis. Cap. *In noſtra. de ſepultur.* cap. *Ut privilegia. de privileg.* Sed ſi non mutent veſtem, non vtuntur præſcriptione fori, nec aliis privilegiis Ordinis. Capell. Toloſ. quæſt. 8. Chopin. Monaſtic. libro 1. tit. 3. num. 22.

CAPUT VI.

Conjugati Converſi.

INTER Converſos numerantur & conjugati. Si religionis cauſa diſcedant a toro conjugali, & ſe convertant ad religionem, nondum conſummato matrimonio, alter conjugum, invito altero, poteſt Monaſticen profiteri, nec alter prohibetur in ſæculo remanere, & ad alias nuptias tranſire. L. *Deo nobis.* Cod. *De Epiſc. & Cleric.* Can. *Decreta* 27. quæſt. 2. capite 2. & 7. *De Converſ. conjugat.* Conſummato matrimonio neceſſe eſt vt vterque monaſterium ingrediatur, vel vno monaſticam vitam eligente, alter remanens in ſæculo, in conſpectu Eccleſiæ continentiam voveat, modo ejus ætatis ſit, vt ſine mala ſuſpicione in ſæculo remanere poſſit. Cap. 4. cap. *Uxoratus.* cap. *Significavit* eodem tit. Et hic eſt caſus quo matrimonium ſolvitur conſenſu vtriuſque conjugis religionis gratia. Nicolaus I. epiſtola ad Lotharium quæ extat apud Reginonem 2. Chronic. *Nam licet ſit ſcriptum: Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet; Deus tamen, & non homo ſeparat, quando divini amoris intuitu, ex conſenſu vtriuſque conjugis, matrimonia diſſolvuntur.* Si vir vel vxor religionis cauſa monaſterium ingrediatur, licet alteri dotem vel donata propter nuptias recipere, ac ſi morte ſolutum eſſet

matrimonium. L. *Sancimus.* §. vltim. L. *Deo nobis.* Cod. *De Epiſc. & Cleric.* Novell. Juſtinian. 123. cap. 40.

CAPUT VII.

Confratres Monachorum. Jus fraternitatis.

INTER Converſos ſeu quaſi Monachos, mihi locandi videntur & laici, qui jus fraternitatis & participii beneficiorum, id eſt, precum, ſuſcepere in monaſterio: moris enim antiqui fuit, vt benefactores monaſterii in eo reciperentur in fratres & ſocios beneficii precum, de quo in cap. *Ut privilegia.* extr. *De privileg.* Nec modo privati, verum etiam Reges & Principes; ac ipſimet Epiſcopi hujuſmodi fraternitatem in clarioribus monaſteriis ambierunt. Theodebertum Regem Francorum in Glannafolienſi monaſterio recens a ſe condito, in fratrem & ſodalem recepit beatus Maurus diſcipulus ſancti Benedicti. Fauſtus in vita Mauri apud Surium 14. Junii: *Tunc Rex Theodebertus beatum Maurum petiit, vt fratres eum in ſuum recipere dignarentur, & nomen ejus inter ſua nomina ſcribere.* Calojoannem Imperatorem, Reges Francorum & alios Principes in fratres admiſit monaſterium Cluniacenſe. Petrus Cluniacenſis lib. 2. epiſt. 39. ad ipſum Calojoannem: *Et vt aliquid beneficii ſpiritualis vobis iſta facientibus rependamus, ſicut præceſſores noſtri, ac nos ipſi, Reges Francorum, Reges Anglorum, Reges Hiſpanorum, Reges Germanorum, ipſos Imperatores Romanorum, ac vicinos nobis Reges Ungarorum, confratres & comparticipes omnium beneficiorum Cluniacenſis Congregationis fecimus: ita ſublimitatem veſtram in eiſdem ſpiritualibus beneficiis plene & perfecte in quantum licet ſuſcipimus.* Ludovicum Juniorem Regem Francorum jure fraternitatis apud ſuos donavit Stephanus Abbas Ciſtercienſis, vt ipſe commemorat, non ſine exprobratione beneficii, in epiſtola ad eum ſcripta, quæ eſt 45. inter epiſtolas Bernardi. Pandulfum Marſorum Epiſcopum eodem commilitii & fraternitatis honore dignatus eſt Abbas Caſſinenſis. Leo

Oſtienſis libro 2. cap. 99. *Sicque ſocietate ac benedictione fratrum percepta reverſus, ex eo tempore familiariſſimus monaſterii fuit.* In eodem cenſu & linea Converſorum non ſilendi & laici, qui cum moriuntur, pœnitentiæ cauſa aſſumunt monaſticum habitum, & cum eo ſepeliuntur. Hujus amictus gratiam in morte ſolatii loco duxere clariſſimi Principes. Inter Latinos Fridericus II. Imperator, de quo Matthæus Pariſ. ad ann. 1251. *Obiit autem circa eadem tempora Principum mundi maximus Fridericus, aſſumpto, ut dicitur, habitu Ciſtercienſium, & mirifice compunctus & humiliatus.* Inter Græcos Emanuel Comnenus, de quo Nicetas in ejus vita lib. 7. *τέλος δὲ καὶ αὐτὸς τῇ ἀρτηρίᾳ προσάγων τὴν χεῖρα, καὶ τὰς κινήσεις τῶ σφυγμοῦ γνωματεύων, βύθιόν τι στενάξας, καὶ πλήξας τῇ χειρὶ τὸν μηρὸν, τὸ μοναδικὸν σχῆμα ᾔτησε. Denique admota ad arteriam manu, & pulſu pertentato, cum alto ſuſpirio femur percuſſit; & monaſticum habitum poſtulavit.* De Theodoro Laſcari Juniore idem narrat Gregoras libro 3. *ἀλλαξάμενος προθύμως τὸ σχῆμα μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς εἰς τὸ μοναδικὸν τριβώνιον. Alacriter veſtem mutavit paulo ante obitum in habitum monaſticum.* De Andronico Juniore cum extremum ſpiraret, narrat idem Gregoras libro 9. *ἐξώρκισε μὲν τοὺς περὶ αὐτὸν, ἢ μοναχικὸν αὐτὸν ἐνδῦσαι τριβώνιον, πρὶν ἀποθεῖναι τὸ ζῆν. Jurejurando adſtantes adegit, ut ſibi monaſticam cucullam induerent, priuſquam vita exceſſiſſet.* Solebant etiam multi in infirmitate veſtem monaſticam ſuſcipere, & ſæculo renuntiare. Petrus Cluniacenſis de Miracul. lib. 1. cap. 7. *Venerat ad eundem locum infirmitate carnis urgente laicus quidam, &, ut fieri ſolet, monachico habitu a fratribus indutus, ſæculo renuntiaverat. Faciunt hoc multi etiam in extremis conſtituti, qui licet eorum, quos nulla corporis moleſtia ad hoc impellit, laudem minime conſequi videantur; numero tamen Monachorum, ſi ex corde convertantur ante æterni judicis oculos, nullo modo excluduntur.*

CAPUT VIII.

Monachi primis ſæculis extra Clerum, à Syricio allecti ad Clerum.

AB initio Monachi erant extra Clerum, id eſt, laici manebant, Clericatus expertes: & diebus feſtis, puta Sabbatho & Dominico, procedebant ad Eccleſiam loci, & vna cum plebe communicabant, & ſacra myſteria percipiebant. Theodoritus de vit. Patrum capite 12. τοσοῦτον δὲ ἀρετῆς κεκτημένος πλοῦτον, ὡς πενίᾳ τῇ ἐσχάτῃ συζῶν, εἰς τὴν θείαν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν πολλῶν κατὰ κυριακὴν ἡμέραν ἐφοίτα, τε τῶν θείων ἐπαΐων λόγων, καὶ τοῖς διδασκάλοις ὑποτιθεὶς τὰ ὦτα, καὶ τῆς μυστικῆς μεταλαμβάνων τραπέζης εἰς τὸ καινὸν ἐκεῖνο καταγώγιον ἐπανῄει. *Tantum virtutis poſſidens theſaurum, quaſi extrema laborans inopia, veniebat cum populo ad divinam Eccleſiam die Dominico, & divinos audiebat ſermones, & aures præbebat Doctoribus, & myſticæ menſæ particeps factus redibat ad novum illud habitaculum.* Et Nicephorus Calliſt. libro 11. cap. 38. εἰσάπαξ δὲ εἰς ταὐτὸν τῆς ἑβδομάδος συντρέχουσιν ἐκκλησιάζοντες τῇ ἑορτῇ καὶ κυριωνύμῳ τῶν ἡμέρων. *In hebdomade autem ſemel primario & Dominico die in Eccleſiam convenire ſoliti erant.* Ejuſdem vſus locuples teſtis Caſſianus de inſtitut. cœnob. libro 5. cap. 26. *Vidimus alium in ſolitudine commorantem, qui numquam ſe ſibi ſoli indulſiſſe cibum teſtatus eſt, ſed etiam, ſi per totos quinque dies ad ejus cellulam nullus e fratribus adveniſſet, refectionem jugiter diſtuliſſe, donec Sabbatho vel Dominico die devotæ Congregationis obtentu procedens ad Eccleſiam, peregrinorum quempiam reperiſſet.* Inde Heronem ſenem, quod ad Eccleſiam non conveniret ne quidem ſemel in anno, in die Paſchæ, notat idem Caſſianus collat. 2. cap. 5. *Siquidem tanto rigore immutabilem jejunii continentiam ſemper exercuit, & ſolitudinis cellæque ita jugiter ſecreta ſectatus eſt, vt ab eo participationem ineundi cum fraternitate convivii, nec veneratio quidem diei Paſchalis aliquando potuerit obtinere:*

in qua fratribus cunctis pro anniverſaria ſolemnitate in Eccleſia retentatis, ſolus non potuit aggregari, &c. E diverſo Paphnutium Abbatem, quod jam ſenior e cella quinto milliari diſtante, Sabbatho & Dominico die indefeſſus ad Eccleſiam vicanam conveniret, laudat idem collat. 3. cap. 1. *Hic namque Presbyter Congregationis noſtræ, id eſt, illius quæ in eremo Scythi morabatur, fuit, in qua ita vſque ad extremam duravit ætatem, vt numquam e cella quam junior cœperat habitare, quæque ab Eccleſia millibus quinque diſtabat, ſaltem ad viciniora migraverit, nec feſſus annis tanti itineris ſpatio die Sabbathi vel Dominico venturus ad Eccleſiam vexaretur.* Collationem in multam noctem productam ſolvit Serenus apud eundem collatione 7. capite 34. vt paulum detur ſomno proximo jam diluculo, ac inde procedatur ad Eccleſiam, quia erat dies Dominicus. *Quamobrem*, inquit, *ſoporis modicum deguſtantes, diſcutiamus obrepentem oculis noſtris vicina jam luce torporem, ac deinceps pariter ad Eccleſiam procedentes, quoniam nos hoc facere Dominicæ diei ſolemnitas commonet, reverſi poſt ſynaxim, ea quæ Dominus ad inſtructionem communem pro deſiderio veſtro largitus fuerit, duplicato gaudio conferamus.* Unum e fratribus livore accenſum in Paphnutium adhuc juniorem, in ejus cella ſuum codicem clam depoſuiſſe per tempus quo Paphnutius e cella aberat, proceſſurus ad Eccleſiam die Dominico, vt furti eum notaret, narrat idem Caſſianus collat. 18. cap. 15. *Hoc genus malignitatis excogitat, vt opportunitatem temporis captaret, quo Paphnutius ad Eccleſiam die Dominico proceſſurus abeſſet a cella.* Licet Monachi extra Clerum eſſent, tamen in Eccleſia non fuere in turba laicorum. Monachorum ſtatio in Eccleſia fuit extra cancellos, media inter Clerum & plebem, ne Clericis ſe immiſcerent vtpote inferiores, vel inter laicos viderentur vt præſtantiores. Dionyſius Areopagita epiſtola 8. ad Demophilum Monachum: τοῖς δὲ τεταγμένοις θεραπευταῖς αἱ πύλαι τῶν ἀδύτων εἰσὶν ἀφωρισμέναι, καθ' ἃς δὲ τελοῦνται καὶ παρεστᾶσιν, οὐ πρὸς φυλακὴν αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς τάξιν, δι' ἐπίγνωσιν ἑαυτῶν, μᾶλλον τῷ λαῷ παρὰ τοὺς ἱερατικοὺς πλησιάζοντες. *Iis qui Monachi ſunt ordinati, adytorum portæ ſegregatæ ſunt, juxta quas initiantur & adſtant, non ad cuſtodiam, ſed vt ordinem recognoſcant ſuum, ſintque ipſi populo*

propinquiores, quam hi qui ſacra miniſtrant, & populo ipſi quoque magis Sacerdotibus accedentes. Hinc poſt ſacræ menſæ miniſtros, Nazaræos (ii ſunt Monachi) conſtituit Gregorius Nazianzenus oratione 32. ad CL. Epiſcopos. Prioribus ſæculis Monachi erant inter laicos: qua de cauſa in pœnis canonicis, non depoſitione vt Clerici, ſed excommunicatione vt laici plectebantur. Synodus Chalcedonenſis canon. 2. *καὶ τοῦτο εἰ μὲν κληρικὸς εἴη τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκὸς, ἢ μονάζων ἀναθεματιζέσθω. Et ipſe ſiquidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat; ſi laicus aut Monachus, excommunicetur.* Can. *Si quis Epiſcopus* 1. quæſt. 1. Et Abbas cum Monacho vltimus locatur poſt Oſtiarium, qui eſt infimus gradus Clericorum. Can. *A Subdiacono* 93. diſtinct. Hinc & Renatum Monachum laicum appellat Auguſtinus libro 2. de anima & ejus origine cap. 1. Ac per laicos propoſiti ſuperioris Monachos intelligit Hilarius Pictavienſis libro de Synodis. Excreſcente multitudine Monachorum, Monachi ſuas ædes ſacras habere cœperunt, & cum his habuere Preſbyterum: is erat Abbas, vel vnus e fratribus, a quo ſacra myſteria percipiebant. Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 31. *Vidi ego diverſoria ſanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus vnus Presbyter præerat vir optimus & doctiſſimus.* Hoc more Paphnutius idem fuit Abbas & Preſbyter Congregationis, quæ ſedes ſuas habebat in eremo Scythi in Syria, de quo Caſſianus collat. 3. capite 1. Idemque Paphnutius Danielem, vnum e fratribus, deſtinans ſibi ſucceſſorem, cum ad Sacerdotii ordinem provexit, id eſt, promoveri ab Epiſcopo curavit. Caſſianus collat. 4. capite 1. *Optanſque ſibimet ſucceſſorem digniſſimum providere, ſuperſtes eum Presbyterii honore provexit.* In monte Nitriæ in Ægypto fuere quinque millia Monachorum in vna Eccleſia, in qua erant octo Preſbyteri, quorum quandiu primus viveret, nullus alius offerebat vel prædicabat. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 33. Adeoque illis ſæculis, ſi forte Preſbyteri in monaſterium ſecederent, humilitatis cauſa deinceps abſtinebant officio Preſbyteri, & vt laici communicabant. Eo nomine ſe excuſat apud Joannem Hieroſolymitanum Epiſcopum Epiphanius Salaminæ Cypri Epiſcopus, quod Preſbyterum or-

dinaſſet in monaſterio Bethleemitico Paulinianum fratrem Hieronymi, quia Vincentius & ipſe Hieronymus Preſbyteri ejuſdem monaſterii, humilitatis gratia, nollent ſacra peragere. *Cum vidiſſem*, inquit in epiſtola ad Joannem Epiſcopum, quæ eſt inter epiſtolas Hieronymi, *quia multitudo ſanctorum fratrum in monaſterio conſiſteret, & ſancti Presbyteri Hieronymus & Vincentius propter verecundiam & humilitatem nollent debita nomini ſuo exercere ſacrificia, & laborare in hac parte miniſterii, quæ Chriſtianorum præcipua ſalus eſt*, &c. Quid Pachomius Abbas, cum tot millia Monachorum ſua ſub ditione haberet, non ferebat quemquam ex his in Clericum ordinari, quo magis eos in humilitate & demiſſione animi contineret, vt legitur in vita ipſius Pachomii capite 24. *Poſtea ex nimia multitudine Monachorum ſecuta penuria Clericorum, Monachi ſacris ordinibus initiari cœpere, & felici connubio Monachi & Clerici in vnum coaluere ex Conſtitutione Syricii.* Can. *Monachos* 16. quæſt. 1. de quo fuſius dicemus alio loco.

CAPUT IX.

Monachi primis ſæculis imperiti litterarum, poſtea eruditiſſimi. Scriptores in monaſteriis: inde copia librorum.

PRIORIBUS ſæculis Monachi Clericatum fugientes, & laicos inter morantes, humilitatis ſtudio, non diſpari ingenio litteras tanquam inanis gloriæ altrices, magis fugerunt quam neſcierunt. Ac certe veneranda fuit, non erubeſcenda in Monachis litterarum imperitia, propoſito, id eſt, humilitatis jugi exercitationi conveniens: non docentis vel diſcentis, ſed lugentis, id eſt, pœnitentis, eſt officium Monachi. Hieronymus ad Riparium adverſus Vigilantium: *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, qui vel ſe vel mundum lugeat, & Domini pavidus præſtoletur adventum.* Can. *Monachus* 16. quæſt. 1. Quod mireris tamen, humiles iſti & litterarum inſcii non caruere ſacrarum Scripturarum

rum intelligentia, ſacras Scripturas didicere ſine magiſtro, orando & meditando magis quam legendo. Auguſtinus de doctrina Chriſtiana lib. 1. in Prolog. *Nec propterea ſibi ab Antonio ſancto & perfecto viro Ægyptio Monacho inſultari debere, qui ſine vlla ſcientia litterarum Scripturas divinas & memoriter audiendo tenuiſſe, & prudenter cogitando intellexiſſe prædicatur.* Hinc vni ex Philoſophis Ægyptiis, qui ad eum acceſſerat ſtudio viſendi virum, cujus fama tanta erat, miranti quonam modo vitam in eremo ſuſtinere poſſet, Antonius reſpondit: *τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῶν γεγονότων ἐστὶ, καὶ πάρεστιν ὅτε βούλομαι τοὺς λόγους ἀναγινώσκειν τοὺς Θεοῦ. Meum liber eſt natura rerum a Deo conditarum, quæ quotienſcumque animo lubitum ſit meo, libros ipſius Dei ad legendum ſuppeditat*, narrante Socrate libro 4. cap. 18. Eodem ſtudio ſacras Scripturas feliciter aſſecutus beatus Bernardus, in ſilvarum ſeceſſu non alios Doctores nactus, quam quercus & fagos, vt ipſe venuſte inter ſuos per jocum dictitare ſolebat. Vita Bernardi lib. 1. capite 4. *Nam vſque hodie quicquid in Scripturis valet, quicquid in eis ſpiritualiter ſentit, maxime in ſilvis & in agris meditando & orando ſe confitetur accepiſſe, & in hoc nullos aliquando ſe magiſtros habuiſſe niſi quercus & fagos, joco illo ſuo gratioſo inter amicos dicere ſolet.* Hac mente Monachos fide, ſpe, caritate inſtructos, ſatis valere vt ad perfectionem Chriſtianam quaſi machinis quibuſdam ſubvecti nitantur, tradit Auguſtinus libro de doctrina Chriſtiana modo a me laudato capite 38. *Homo itaque fide, ſpe & caritate ſubnixus, eaque inconcuſſe retinens, non indiget Scripturis, niſi ad alios inſtruendos. Itaque multi per hæc tria etiam in ſolitudine ſine codicibus vivunt: quibus tamen quaſi machinis tanta fidei & ſpei & caritatis ineſt inſtructio, vt perfectum aliquid tenentes, ea quæ ſunt ex parte, non quærant.* In eandem ſententiam fratribus ſuis licet groſſis, id eſt, craſſis ingenio, & litterarum expertibus adeo non inſultat, quin imo quaſi gratulatur Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 15. *Non tamen dico, fratres, quod omnino non quæratis: ſed quæſtiones in divinis vos qui groſſi eſtis, multiplicare non debetis; quærite tantum vos qui ſpiritales eſtis, quomodo præcepta Dei ſervare poſſitis.*. Et idem ſermone 22. ad eoſdem: *Sed dicitis: Ecce multi ſumus, & præ-*

ter Evodium, Alipium & Pontianum, qui de Scriptura ſancta multum noverunt, omnes groſſi & idiotæ ſumus. Igitur doce nos orare. O fratres mei, licet groſſi ſitis, & ſubtilia non capiatis; non tamen debiliores vos reputo: ſed cariores vos teneo, ignaros & humiles, quam ſapientes, elatos & ſuperbos. Licet enim medullam Scripturarum non intelligatis, ſicut Evodius, Alipius & Pontianus, qui Romæ diu mecum commorati ſunt; tamen Scripturarum corticem vos intelligere non dubitamus. Idem rurſus ſermone 24. ad eoſdem: *Et quia groſſi eſtis, fratres, veniat verbi gratia.* Valentino Abbati, & Monachis qui cum eo erant, hoc vnum, vt librum Cypriani de oratione Dominica diligenter legerent, & quoad poſſent intelligerent, ac memoriæ mandarent, præcepit Auguſtinus, libro de gratia & libero arbitrio ad Valentinianum & cum illo Monachos, capite 13. *Commoneo autem caritatem veſtram, & multum exhortor, vt beati Cypriani librum, quem ſcripſit de oratione Dominica, diligenter legatis, & quantum vos Dominus adjuverit intelligatis, memoriæque mandetis.* Ex quo ſatis intelligimus lectionem librorum non deſiderari a Monachis, vt doctiores fiant, ſed ad orandum & meditandum potentiores. Hinc fratres, id eſt, Monachos ſine injuria laicos, id eſt, rudes litterarum, appellitat idem Auguſtinus Retractation. lib. 2. capite 38. *Interea multa ſunt mihi a quibuſdam fratribus, laicis quidem, ſed divinorum eloquiorum ſtudioſis, ſcripta nonnulla.* Et librum de Agone Chriſtiano, continentem regulas fidei in vſum fratrum, quia Latinæ linguæ imperiti erant, humili & vulgari ſermone conſcriptum ait idem Auguſtinus eodem libro 2. Retractation. cap. 3. *Liber de Agone Chriſtiano fratribus in eloquio Latino ineruditis humili ſermone conſcriptus eſt, fidei regulam continens & præcepta vivendi.* Periculoſam tamen in Monachis craſſiorem litterarum inſcitiam docuit eventus: nimis enim facile propter ſimplicitatem in Antromorphitarum hæreſim lapſi ſunt Ægyptii Monachi: de quo Socrates lib. 6. cap. 7. Sozomenus lib. 8. cap. 11. Nicephorus Calliſtus lib. 13. cap. 10. Caſſianus collat. 10. capite 2. Poſterioribus ſæculis magna rerum converſione facta, Clerici paſſim viſi ſunt idiotæ & ignari litterarum, ſoli fere Monachi litterati. In monaſteriis ſolis fuit pulcherrima penus libro-

rum: hi fugientes litteras in orbe Chriſtiano morati ſunt, emortuas fere ſuſcitarunt, & vt quod eſt fateamur, Monachorum induſtria & opera ad nos ſalvi pervenere omnium artium & ſcientiarum libri, quos in manibus habemus, quibus illuminatur reſpublica litteraria. In ſingulis enim monaſteriis inter Monachos erat ordo ſcriptorum, qui libris deſcribendis operam dabant: juniorum id officium fuit ex regula beati Martini Turonenſis Epiſcopi, ſenioribus incumbente tantum orationis penſo. Paulinus de vita ſancti Martini lib. 2.

Ne deguſtati famis improba creſceret auri,
Exercere artem prohibet: conceditur vnum
Scribendi ſtudium, quod mentem oculoſque manuſque
Occupet, atque vno teneat ſimul omnia puncto,
Aſpectum viſu, cor ſenſibus, ordine dextram.
Attamen his rebus minor ætas ſola tenetur,
Nam jam maturæ ſatis eſt oratio menti.

Exinde in monaſteriis Galliæ & Germaniæ non vile fuit ſcriptorum officium. Trithemius in Chronic. Hirſaugienſi ad ann. 1064. de Friderico Abbate Hirſaugienſi: *Inter ſcriptores namque reliquos, quod officium apud veteres Monachos erat valde communiter in vſu, locum tenere cum fratribus non erubuit.* Et quo maxime profecere litteræ, fuere ſcholæ in monaſteriis, in quibus pietate ſimul & litteris imbuebantur etiam adoleſcentes laici; de quibus ſuo loco dicemus.

CAPUT X.

De Monachis varia judicia paganorum & Judæorum. Hæretici infenſi Monachis.

IN ortu Monachorum obſtupuit vniverſus orbis: gentiles & Judæi ipſi novum hominum genus mirati ſunt, & qui inter eos ſapientiores erant, illorum vitam cæleſtem potius quam humanam duxerunt. Caſſianus de inſtit. cœnob. libro 2. capite 5. *Etenim ſecedentes in ſecretiora ſubur-*

biorum loca, agebant vitam tantæ abſtinentiæ rigore diſtrictam, vt etiam his qui erant religionis externi, ſtupori eſſet tam ardua converſionis eorum profeſſio. Et Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſerm. 39. *Hæc eſt illa religio immaculata, cujus ſanctitas per totum orbem terrarum divulgatur: quorum converſatio a cunctis miratur, quorum vita non ſolum a Chriſtianis, ſed a Judæis & paganis potius angelica quam humana reputatur.* Alii ignavos & inutiles bello & reipublicæ inclamabant, quod continentes eſſent, ſine vxore & liberis. Zozimus libro 5. vbi de Joanne Chryſoſtomo Conſtantinopoli ablegato. ἀπείληπτο δὲ ἡ τῶν χριστιανῶν ἐκκλησία ὑπὸ τῶν λεγομένων μοναχῶν· οὗτοι δὲ γάμους τοὺς κατὰ νόμον ἀπαγορεύουσι, συστήματα δὲ πολυάνθρωπα κατὰ πόλεις καὶ κώμας πληροῦσιν ἀνθρώπων ἀγάμων, καὶ οὔτε πρὸς πόλεμον, οὔτε πρὸς ἄλλην τινὰ χρείαν ἀναγκαίοις τῇ πολιτείᾳ. *Jamque adeo fuerat intercepta Chriſtianorum ab iis Eccleſia, qui Monachi vocantur: hi legitimis nuptiis abſtinent, & tam in vrbibus quam vicis populoſa collegia complent hominibus non maritatis, nec ad bellum nec alium reipublicæ neceſſarium vſum idoneis.* Alii de Monachis iniquius cogitantes eorum famæ oblaterabant, eorum vitam ferinam & ſilveſtrem deteſtabantur, angelicis viris porcorum mores, nefanda & incredibilia propemodum eis objectabant: forte eis falſo aſcribentes, quæ de Circumcellionibus, qui erant falſi Monachi Donatiſtarum, circumferebantur. Eunapius in Ædeſio; εἶτα ἐπεισῆγον τοῖς ἱεροῖς τόποις τοὺς καλουμένους μοναχούς, ἀνθρώπους μὲν κατὰ τὸ εἶδος· ὁ δὲ βίος αὐτοῖς συώδης, καὶ ἐς τὸ ἐμφανὲς ἔπασχόν τε καὶ ἐποίουν μυρία κακὰ καὶ ἄφραστα· ἀλλ' ὅμως τοῦτο μὲν εὐσεβὲς ἐδόκει τὸ καταφρονεῖν τοῦ θείου. τυραννικὴν γὰρ εἶχεν ἐξουσίαν, τότε πᾶς ἄνθρωπος μέλαιναν φέρων ἐσθῆτα, καὶ δημοσίᾳ βουλόμενος ἀσχημονεῖν: ἐς τόσον δὲ ἀρετῆς ἤλασε τὸ ἀνθρώπινον. *Iidem poſtea in ſacra loca invexerunt Monachos ſic dictos, homines quidem ſpecie, ſed vitam turpem porcorum more exigentes, qui in propatulo infinita atque infanda ſcelera committebant: quibus tamen pietatis pars videbatur ſacri loci reverentiam proculcare. Nam ea tempeſtate quivis atram veſtem indutus, quique in publico ſordido habitu ſpectari non abnuebat, is tyrannicam obtinebat auctoritatem: in eam virtutis opinionem venerat id genus hominum.* Imo & gentiles vt invidiam in

Monachos concitarent, eos hoſtes imperii conteſtabantur, clades reipublicæ eis imputabant. Alarico cum ingentibus copiis Gothorum per Thermopylas in Græciam irrumpenti ducatum præſtitiſſe Monachos ait Eunapius in Maximo: *τοιαύτας αὐτῷ τὰς πύλας ἀπέδειξε τῆς Ελλάδος, ἥτε τῶν τὰ φαιὰ ἱμάτια ἐχόντων ἀκωλύτως· προσπαρεισελθόντων ἀσέβεια.* Ne novis calumniis pene locus eſſet, Monachos lucifugas, id eſt, oſores humanæ converſationis, & Bellorophonteo morbo laborantes, id eſt, emotæ mentis deprædicabant. Rutilius Itinerar. lib. 1.

Proceſſu pelagi jam ſe Capraria tollit:
Squalet lucifugis inſula plena viris.
Ipſi ſe Monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli nullo vivere teſte volunt.
Quænam perverſi rabies tam ſtulta cerebri,
Dum mala formides, nec bona poſſe pati!
Sive ſuas repetunt ex fato ergaſtula pœnas
Triſtia, ſeu nigro viſcera felle tument:
Sic nimiæ bilis morbum aſſignavit Homerus
Bellorophonteis ſollicitudinibus.
Nam juveni oſtenſo ſævi poſt tela doloris
Dicitur humanum diſplicuiſſe genus.

Cum in Hiſpaniam ſeceſſiſſet Paulinus religionis amplectendæ ſtudio, non alio quam gentili ingenio & ſtylo a propoſito eum avocare niſus eſt Auſonius, olim ejus præceptor, fugam ſæculi quaſi Bellorophonteum furorem exprobrans, metro ſcripta epiſtola, quæ eſt 25. ad ipſum Paulinum:

Triſtis egens deſerta colat, tacituſque pererret
Alpinis connexa jugis: ſeu dicitur olim
Mentis inops, cœtus hominum & veſtigia vitans,
Avia perluſtraſſe vagus loca Bellorophontes.

Quale futurum erat potiorum judicium de ſeceſſu Paulini non tacuit Ambroſius epiſtola 30. ad Sabinum: *Paulinum ſplendore generis in partibus Aquitaniæ nulli ſecundum, venditis facultatibus tam ſuis quam etiam conjugalibus, in hos ſe induiſſe cultus ad fidem comperi, ut ea in pauperes conferat, quæ redegit in pecuniam: & ipſe pauper ex divite factus, tamquam deoneratus gravi ſarcina, domui, patriæ, cognationi quoque valedicat,*

quo impenſius Deo ſerviat. Et infra: *Hæc vbi audierint proceres viri, quæ loquentur? Ex illa familia, illa proſapia, illa indole, tanta præditum eloquentia migraſſe a Senatu, interceptam familiæ nobilis ſucceſſionem: ferri hoc non poſſe. Et cum ipſi capita & ſupercilia ſua radant, ſi quando Iſidis ſuſcipiunt ſacra, ſi forte Chriſtianus vir attentior ſacroſanctæ religioni veſtem mutaverit, indignum facinus appellant.* Quid hæretici omnium maxime inſultabant Monachis, horum teſtimonio & judicio eorum continentia & vitæ ſanctitate ſe oppugnari ſatis intelligentes. Auguſtinus in Pſal. 132. *Quando vos recte hæreticis de Circumcellionibus inſultare cœperitis, vt erubeſcendo ſalventur, illi vobis inſultant de Monachis. Primo ſi comparandi ſunt, vos videte. Quid opus eſt vt verbis noſtris comparentur ebrioſi cum ſobriis, præcipites cum conſideratis, furentes cum ſimplicibus, vagantes cum congregatis? Sed tamen dicere conſueverunt: Quid ſibi vult nomen Monachorum? Quanto melius dicimus nos: Quid ſibi vult nomen Circumcellionum?* Petilianum vnum e ſigniferis hæreticorum eo nomine maxime infenſum habuit Auguſtinus, quod inſtituti Monachorum auctor vel propagator haberetur. Teſtis ipſe de ſe libro 3. contra litteras Petiliani capite 40. *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monaſteriorum & Monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ a me fuerit inſtitutum: quod genus vitæ omnino quale ſit neſcit, vel potius toto orbe notiſſimum neſcire ſe fingit.* Eodem ingenio Afri vix ferebant palliatum tonſum & pallidum, id eſt, Monachum. Salvianus de gubernat. Dei libro 8. *Non ſine cauſa itaque illud fuit, quod inter Africæ civitates, & maxime intra Carthaginis muros, & palliatum, & pallidum, & reciſis comarum fluentium jubis, vſque ad cutem tonſum videre tam infelix ille populus, quam infidelis, ſine convicio atque execratione vix poterat.* Quid noviſſimis ſæculis Lutherus, Calvinus & alii non nominandi hæretici, continentiæ everſores, propoſitum Monachorum omnibus votis damnarunt. Vix ferunt improbi vitam Monachorum, horum vitam ſibi in opprobrium verti ducentes. Sed ſi quando ad ſaniorem frugem redeunt, nonne dolent, & beatam prædicant ſortem Monachorum, vt ait Joannes Chryſoſtomus in Acta Apoſtolorum Homil. 15. *εἰ μὴ μακαρίζουσι τοὺς ἐν νηστείᾳ, τοὺς ἐν*

ὄρεσι, τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶντας. *Et beatos dicant jejunantes in montibus, & Philoſophiæ deditos.*

CAPUT. XI.

Monachi ab initio viles & contempti. Julianus Parabutes hoſtis Monachorum. Ne ii exheredentur, Conſtitutione vetitum.

IN Occidente Monachorum nomen ab initio quaſi novum & peregrinum, vile ac contemptum fuit, ac pene ignominioſum vtrique ſexui, maxime inter nobiles & divites. Hieronymus ad Principiam: *Nulla eo tempore nobiliorum feminarum noverat Romæ propoſitum Monachorum, nec audebat propter rei novitatem ignominioſum, vt tunc putabatur, & vile in populis nomen aſſumere.* Vix ferebat ſine ſibilis & conviciis plebs ipſa id genus hominum palliatum, vultu pallidum, & capite raſum. Salvianus de gubernat. Dei libro 8. *Non ſine cauſa itaque illud fuit, quod inter Africæ civitates, & maxime intra Carthaginis muros, palliatum, & pallidum, & reciſis comarum fluentium jubis, vſque ad cutem tonſum videre tam infelix ille populus, quam infidelis, ſine convicio atque execratione vix poterat.* Qui veſtem mutabant, inſana plebis exiſtimatione, e nobilibus ſtatim ignobiles, & pro ſervulis habebantur. Idem libro 4. de gubernat. Dei: *Jam vero illud quale, quam ſanctum, quod ſi quis ex nobilibus converti ad Deum cœperit, ſtatim honorem nobilitatis amittit! aut quantus in Chriſtiano populo honor Chriſti eſt, vbi religio ignobilem facit! ſtatim enim vt quis melior eſſe tentaverit, deterioris abjectione calcatur, ac per hoc omnes quodammodo mali eſſe coguntur, ne viles habeantur.* Maledictis & conviciis plebis paſſim expoſitos fuiſſe Monachos teſtatur Arnobius in Pſalm. 105. *Jacent enim ante ora eorum, de ipſis loquuntur, de ipſis riſus, de ipſis jocus, de ipſis opprobria univerſa reperiunt: Ille Monachus hoc egit, ille Clericus hoc, illa Sanctimonialis. Sic interficitur terra ſanguinibus, id eſt, terrenæ mentes interficiun-*

tur hoc ordine, ſi ille, qui Sanctus vocatur & Nonnus, ſic agit, &c. Hæreticis diſplicebat nomen Monachorum, nomen fraternitatis his exoſum, qui ab Eccleſiæ vnitate diſceſſerant. Auguſtinus in Pſalm. 132. *Merito illis diſplicet nomen Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus; ſed ſequentes Donatum, Chriſtum dimiſerunt.* Monachis tot paſſis a plebe eis non pepercere Principes. Quot conviciis inceſſi fuerint Monachi & eorum exercitationes a Juliano Parabute, teſtem habemus Gregorium Nazianzenum orat. 4. Denique quam male acciperentur Monachi, ex eo ſatis intelligimus, quod Joannes Chryſoſtomus, cum adhuc Preſbyter eſſet, tres libros ſcripſit adverſus vituperatores vitæ monaſticæ, ne impune viderentur offendi, & ſilentio agnoſci injuria. Etiam ipſis parentibus ita exoſos fuiſſe liberos qui Monachiſmum profiterentur, vt eos quaſi ingratos & indignos bonis abdicarent, notum eſt: qua de cauſa Conſtitutionibus Juſtiniani vetitum eſt, ne parentibus liceat liberos quaſi ingratos exheredare, eo nomine quod monaſterium ingreſſi ſint. L. *Vt non liceat.* L. *Deo nobis.* §. 1. C. *De Epiſcopis & Clericis.* Can. *Non liceat* 19. quæſt. 3.

CAPUT XII.

Variæ perſecutiones in Monachos. Monachi ad militiam coacti. Conſtitutio Valentis de Monachis revocandis ad munera municipalia. Perſecutio in Fratres Prædicatores & Minores.

A Conſtantino pace reddita Eccleſiæ, deſiere agones martyrum: ſed ſuccedente Conſtantio, qui in Arii hæreſim lapſus erat, Arianorum machinis vincti Monachi, plagis cæſi ad mortem vſque. Athanaſius epiſtola ad Solitarios: *πόσοις ἀσκηταῖς ἐπεβούλευσαν, πόσους ἔχει διατρίβοντας ὁ λοιπὸν τὸ ἱδρύσιον ἔχοντας ἔχει διωχθῆναι πεποιήκασιν. Quot, Monachis inſidiati ſunt, quot ibi commorantes & jam ibi fixum domicilium habentes.* Et idem in eadem epiſtola: *καὶ λοιπὸν ἐπίσκοποι*

ἐπίσκοποι δέσμιοι, πρεσβύτεροί τε καὶ μονάζοντες σιδηρεχόμενοι, καὶ πληγαῖς καταξανθέντες ἴσα θανάτῳ παρεπέμφθησαν. *Jam inde Epiſcopi & Presbyteri & Monachi ferro vincti & plagis cæſi uſque ad mortem, alio atque alio tranſmittuntur.* Et in ſequentibus idem narrat monaſteria Ægypti ab Arianis everſa, & ignem ſubjectum quo cremarentur Monachi. Poſt Conſtantium Julianus Parabutes alio perſecutionis genere vſus, vt Monachorum genus alieno ferro tolleret, eos ad militiam coegit. Rufinus 1. de vit. Patr. capite 7. *Hic cum audiſſet Juliani temporibus fratrem quendam militia comprehenſum detineri in carcere, venit ad eum cum fratribus, conſolandi gratia.* Hieronymus in vita Hilarionis: *Urbs enim Gaza, poſtquam profecto de Palæſtina Hilarione, Julianus in Imperium ſucceſſerat, deſtructo monaſterio ejus precibus ad Imperatorem datis, & Hilarionis & Heſychii mortem impetraverat, amboque ut quærerentur, toto orbe ſcriptum erat.* Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 52. Anno Chriſti 373. repetita lege a Valente Monachi ad militiam exacti. Hieronymus in Chronic. *Multi Monachorum Nitriæ per Tribunos & milites cæſi: Valens enim lege data vt Monachi militarent, nolentes fuſtibus interfici juſſit.* Idem Theodoritus lib. 3. Oroſius libro 7. cap. 33. Gregorius Turonenſis lib. 1. cap. 37. Caſſianus collat. 18. cap. 7. Prius legem tulit idem Valens de Decurionibus (ii ſunt Senatores municipales, qui curia relicta in eremum Ægyptiam ſecedebant, munerum municipalium ſuffugiendorum cauſa) revocandis, & ſi non parerent, bonis eorum addicendis his qui eorum vice municipalia munera laturi eſſent. L. *Quidam.* C. *De Decurionib.* L. 63. C. Theod. eodem. Nec modo militiæ onere a Valente diſtricti Monachi, ſed etiam capitationis, id eſt, vectigalis, quod pro capite penditur, quo immunes erant Conſtitutionibus Conſtantini & Conſtantii. Gregorius Nazianzenus orat. in Julianum, & in Carmine ad Hellenium. Eadem tempeſtate ſæviente perſecutione Valentiniana in Monachos Ægyptios, Monachorum millia quinque per triduum latuere, a Melania ejus ſumptu ſuſtentata. Paulinus epiſt. 10. *Eadem tempeſtate per triduum quinque millia Monachorum latentium panibus ſuis pavit Melania, toti-*

dem apud homines teſtimoniis glorioſa, quot paſtis Deo conſcia. Nec modo in Ægypto, ſed & in aliis provinciis Imperii a Valente gravem perſecutionem perpeſſi ſunt Monachi: qua de re Monachos oratione conſolantur Baſilius epiſt. 19. Iſidorus Peluſiot. lib. 1. epiſt. 191. Eodem tempore manu militari ſævitum in Monachos Ægyptios, duce Lucio Epiſcopo Alexandrino Ariano. Socrates lib. 4. cap. 17. Ruffinus libro 2. capite 3. & 4. Et Chryſoſtomo Conſtantinopolitano Epiſcopo ſede ſua pulſo, Monachi qui erant ejus partium, & pro ejus defenſione Eccleſiam occupaverant, ſigno dato impune trucidati, & vt in turba ſæpius evenit, quidam per errorem pro aliis accepti periere. Zozimus libro 5. Per idem tempus & Monachi in Africa perſecutionem paſſi ab hæreticis & infidelibus. Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 1. *Si vero, vt fieri ſolet, ab hæreticis ſupervenit incurſio repentina, vel ab infidelibus, aut hoſtilitas, ita vt neceſſe ſit fratribus fugam arripere, ſi Deo favente evaſerint, mox ad nemus cum Helia redire feſtinent.* Conſtitutionem Juliani ne quis miles ante emerita ſtipendia in monaſterium admittatur, inſtauravit Mauritius, quam impugnavit Gregorius I. atteſtante ipſo libro 2. epiſt. 61. Ab eodem Imperatore lex lata ne obligati publicis ratiociniis admitterentur in monaſterium: ſed ea temperata a Gregorio hoc pacto, vt non vetarentur religionem profiteri, prius per triennium probati. Teſtem habemus ipſum Gregorium lib. 7. epiſt. 11. Can. *Legem* 53. diſtinct. Imperante Conſtantino Copronymo exarſit novum bellum in Monachos, & adinventum novum martyrii genus in eos. Monachi ad nuptias coacti, recuſantes erutis oculis in Cyprum inſulam deportati, res monaſteriorum diſtractæ, & pretium in fiſcum redactum, monaſteria beneficii nomine & ſtipendii vice militibus tradita. Cedrenus in Copronymo: μιμησάμενος τοίνυν ὁ Λαχανοδράκων τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, πάντα μοναχὸν καὶ μοναστήριον, τοὺς ὑπὸ τὸ θέμα τῶν Θρακησίων ὄντας συνῆξεν εἰς Ἔφεσον. καί φησι πρὸς αὐτούς· ὁ βουλόμενος τῷ βασιλεῖ καὶ ἡμῖν πειθαρχεῖν, ἐνδυσάμενος στολὴν καὶ λαβέτω γυναῖκα τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. οἱ δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦντες τυφλούμενοι εἰς Κύπρον ἐξορισθήσονται. Καὶ ἅμα τούτῳ λόγῳ τὸ

ἔργον ἐξετελεῖτο, καὶ πόλλοι μάρτυρες τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεδείχθησαν. οὗτος πάντα τὰ μοναστήρια πέπρακε, καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη, καὶ βιβλία καὶ ζῶα, καὶ πάσας τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν, καὶ τὰς τιμὰς τούτων εἰσεκόμισε τῷ βασιλεῖ. Et infra: ὁ δὲ Κοπρώνυμος τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ καταφυγὴν τῶν σωζομένων, μοναστήρια τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ στρατιώταις ἐδίδου, καὶ τὸ μοναχικὸν τάγμα ἐξαφανίσαι ἐσπούδαζε. *De his Lachanodraco magiſtrum imitatus, omnes Monachos Monachaſque, qui in Thracenſi erant præfectura, Epheſum conducit. Itaque alloquitur: Qui Imperatori & mihi obedire vult, ſtolam is induat, hacque ipſa hora vxorem ducat; qui recuſaverit, is erutis oculis Cyprum deportabitur, & rem illico exequitur. Itaque multi eo die extiterunt martyres. Idem omnia monaſteria, omnem ſacram ſupellectilem, libros, animalia, omnemque prorſus habitum eorum divendit, & pretium Imperatori tradidit. Copronymus monaſteria quæ ob honorem Dei & refugium ſalutem conſecuturorum condita fuerant, ſuis ſuam amplectentibus ſententiam militibus tradidit, vtque Monachicum Ordinem exſcinderet operam dedit.* Nec melius actum cum Monachis temporibus Theophili: tunc Monachi vrbibus pulſi, nec tutum fuit vlli videri in quapiam vrbe, & monaſteria tradita laicis. Cedrenus in Theophilo: ἀβάτους γὰρ τηρεῖσθαι τὰς πόλεις τοῖς μοναχοῖς ἐγκελευσάμενος, καὶ πάντα τρόπον αὐτοὺς ἀπελαύνεσθαι ἐθέσπισε, μᾶλλον δὲ μηδὲ κατὰ χώραν ὁρᾶσθαι τολμᾶν. εἰργάσατο δὲ τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια πολύανδρα, καὶ κόσμικα καταγώγια. *Edixerat enim Theophilus ne Monachis vllam vrbem intrare liceret, juſſeratque omni modo eos arceri, atque adeo non tutum erat iis conſpici ea in regione: quin & monaſteria, atque ocii ſacri cauſa conditas ædes, profanis hominibus frequentabat.* Idem Paulus Diaconus libro 22. Et hoc eſt quod prius vetuit Synodus Chalcedonenſis can. 24. ne monaſteria Deo dicata fierent κοσμικὰ καταγώγια, *ſæcularia habitacula.* Nec minora excidia a Sarracenis & Normannis paſſi ſunt Monachi. Joanne VIII. Pontifice, cum Sarraceni Campaniam armis occupaſſent, ſervi Dei (ii ſunt Monachi) paſſim trucidati, monaſteria flammis conſumpta. Teſtatur ipſe Pontifex epiſt. 35. Et Normanni tota fere Gallia monaſteria cremarunt, Monachos trucidarunt: vnde ſecutus eſt gravis lapſus religionis,

vt jam a me obſervatum eſt ex Joanne Italo vitæ S. Odonis Abbatis Cluniacenſis libro 3. Temporibus beati Ludovici a Magiſtris Pariſienſibus multa paſſi ſunt & Fratres Prædicatores & Minores, non impune; quia a ſanctiſſimo Rege & Alphonſo ejus fratre fortiter defenſi ſunt, eorum perſecutores damnati, & libri adverſus eos ſcripti, Pariſiis cremati: de quo Thomas Cantipratenſis libro 2. capite 10. num. 23. & capite 57. num. 67. Non ſine calumnia igitur Univerſitatem Pariſienſem, quæ Thomam & Bonaventuram & tot alia decora a Fratribus Prædicatoribus & Minoribus accepit, per eos eſſe conturbatam ait Matthæus Pariſienſis ad ann. 1258. *Univerſitas inſuper Pariſiaca per Prædicatores & Minores non mediocriter eſt perturbata.* Revera enim hi Ordines perturbationem Univerſitati non intulere, ſed potius paſſi ſunt. Denique vix vlla fuit ætas quæ Monachos variis paſſionibus non exercuerit, itaut dici poſſint martyres ſuæ ætatis.

CAPUT XIII.

Perſecutio in Monachos ab Epiſcopis. Notatur durities Epiſcoporum.

Variis temporibus perſecutionem paſſi ſunt Monachi non modo ab infidelibus & hæreticis, verum etiam a Principibus, verum etiam ab ipſis Epiſcopis, quorum in ſinu & vlnis adoleverant. Tempore Gregorii I. Monachis Ariminenſibus nimis gravis & infeſtus fuit Caſtorius Epiſcopus: qua cauſa motus eſt Pontifex vt eos liberaret a poteſtate Epiſcopi. Teſtis locuples ipſe Gregorius lib. 4. epiſt. 41. 42. 43. ex quibus contextus eſt Can. *Luminoſo* 18. quæſtione 2. Inde ſecutæ ſunt tot aliæ exemptiones monaſteriorum, vt conſuleretur quieti Monachorum: de quibus idem Gregorius libro 7. epiſt. 18. Indict. 1. Can. *Quam ſit neceſſarium* eadem cauſa & quæſt. Hac de re irati Epiſcopi vix tu-

lere Monachos. Inter cæteros notatur Fridericus Moguntinus Epiſcopus, quod cum Monachis immitius ageret, cauſatus ex his plures ignavos & deſidiæ deditos eſſe, non attendens lolium molliter creſcere inter ſegetes, nec avelli priuſquam meſſis legatur. Witichindus libro 3. ſub finem: *Graviſque perſecutio Monachis oritur, in diebus illis affirmantibus quibuſdam Pontificibus melius arbitrati paucos vita claros, quam plures negligentes ineſſe monaſteriis oportere: obliti, ni fallor, ſententiæ patrisfamiliæ prohibentis ſervos zizania colligere, ſed utraque creſcere oportere, & zizania & triticum, uſque ad meſſem. Quo factum eſt, ut plures propriæ infirmitatis conſcii, depoſito habitu & relictis monaſteriis, grave onus Sacerdotum devitarent. Fuerunt autem quidam, qui Summum Pontificem Fridericum hoc non pure, ſed ficte feciſſe arbitrati ſunt, quatenus venerabilem virum Regique fideliſſimum Abbatem Hadumarum quoquo modo poſſet dehoneſtaret: ipſe enim erat magnæ prudentiæ atque induſtriæ.* Idem Abbas Urſpergenſis. Eodem ingenio in Synodo Romana habita a Calliſto II. apud eum vehementius conqueſti ſunt Epiſcopi, ſibi de apicibus Pontificii nihil fere reſiduum eſſe præter mitram & annulum, cætera jam a Monachis occupari, Eccleſias, villas, caſtra, decimas, oblationes. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 4. cap. 80. *In hac Synodo Epiſcopi adverſus Monachos invidia inflammati cœperunt dicere, nihil ſupereſſe aliud, niſi ut ſublatis virgis & anulis Monachis deſervirent: illos enim Eccleſias, villas, caſtra, decimationes, vivorum & mortuorum oblationes detinere; converſique ad Pontificem, Decidit, aiebant, pudor Canonicorum, honeſtas obliterata eſt, Clericorum religio corruit, dum Monachi contempto cæleſti deſiderio, jura Epiſcoporum inſatiabiliter ambiunt, & omnes quæ ſua ſunt quærunt, & qui mundum cum ſuis concupiſcentiis reliquerunt, his quæ mundi ſunt, inhiare non deſinunt.* De Epiſcopis etiam frequentes audimus querelas Abbatum & Monachorum. Petrus Abbas Cluniacenſis libro 1. epiſtola 3. *Minoribus majores ſubditis prælati: Monachis Epiſcopi ſic infeſti ſunt, ut non ſicut paſtores gregem paſcere, ſed ſicut vere ſecundum Evangelium mercenarii, ad lanam tollendam, & lac emulgendum, toto anniſu intendere videantur.* Et Anſelmus tum Ab-

bas Beccenſis, & poſtea Cantuarienſis Archiepiſcopus, lib. 2. epiſtola 33. ad Urbanum II. qua petit privilegium pro monaſterio Uticenſi. *Non enim*, inquit, *ignotum eſſe puto veſtræ excellentiæ, quia plures Epiſcopi non tantum gaudent monaſteria paterna pietate nutrire, & Epiſcopali cura erudire, quam auſtere quadam dominatione & propria voluntate gravare.* Vituperanda certe durities Epiſcoporum in Monachos: hi enim Epiſcopos vt Patres colere debent, Epiſcopi Monachos amplecti vt filiolos & ſuſceptos ſuos. Placet mihi quam maxime media ſententia Joannis Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui Monachos in monaſteriis ſuis modeſte quieſcentes laudabat, eiſque neceſſaria ſollicite procurabat. At ſi quando prodirent in publicum, ac per vrbem conſpicerentur, conviciis eos inſectabatur, & ad ſua compellebat. Sozomenus libro 8. cap. 9. Duritiem Epiſcoporum in Abbates vno verbo compeſcuit Alexander III. cum in gratiam Ciſtercienſium conſtituit, vt ſi Epiſcopus cum humilitate ac devotione tertium conventus Abbatem noluerit benedicere, Abbati liceat proprios Monachos benedicere, & alia quæ ad officium pertinent exercere, *donec Epiſcopus duritiem recogitet*, & Abbatem benedicere acquieſcat. Cap. *Statuimus* extra *De ſupplend. negligent. Prælat.*

CAPUT XIV.

Monachi infeſti Epiſcopis. Ne Epiſcopi accuſentur a Monachis.

MONACHIS non pepercere Epiſcopi, Epiſcopis quaſi non pepercere Monachi. Diſſidia & ſchiſmata inter vtroſque, quod pene effari pudet, ſemper extitere. Etiam ipſi Baſilio Monachorum parenti & legum latori, graves & infenſi fuere Monachi Cæſarienſes. Locuples teſtis Athanaſius epiſtola ad Palladium, qua ſignificat ſe eis ſcripſiſſe, vt quaſi filii obediant Patri, ἵν' ὡς τέκνα ὑπακούωσι πατρί. A Mo-

nachis contumeliis affectus Nazianzenus & ipſe ex Monacho Epiſcopus, atteſtante ipſo epiſt. 81. In Theophilum Alexandrinum Epiſcopum quot turbas commoverunt Ægyptii Monachi, Origenis errorum inſani ſectatores, Nicephorus Calliſtus lib. 13. cap. 10. Joanni Chryſoſtomo quam moleſti fuere Monachi, vagantes & circumforanei. Idem Calliſtus lib. 13. cap. 9. Zozimus libro 5. Quid Monachi Cantuarienſes quam male affecti fuere in ſuos Archiepiſcopos, eo vſque vt Anſelmo & Thomæ pro Eccleſiæ libertate tuenda exulantibus, non pepercerint. Joannes Sareſberienſis epiſtola 227. *Monachi Cantuarienſes hoc quaſi hereditarium ſemper habent, vt Archiepiſcopos ſuos oderint, & vt verbo faciam fidem, Anſelmo, inquiunt, bis pro juſtitia exulanti nihil vmquam ſolatii contulerunt, contempſerunt Radulphum, oderunt Guillermum, Theobaldo tetenderunt inſidias, & ecce nunc Thomam gratis inſatiabiliter perſequuntur.* Inde ortæ variæ lites inter Monachos Cantuarienſes & Archiepiſcopos in curia Romana agitatæ, pro capella de Lamech: de quo agitur in cap. *Cum ex injuncto. de oper. nov. nunciat.* & cap. *Dilecti. de appellat.* De hujuſmodi Monachorum in Epiſcopos inobſequio nimis offenſi ſunt religioſiores Aſcetæ. Hieronymus ad Marcum Preſbyterum: *Pudet, inquit, dicere: De cavernis cellularum damnamus orbem, in ſacco & cinere volutati de Epiſcopis ſententiam ferimus. Quid facit ſub tunica pœnitentis regius animus? Catenæ, ſordes & comæ non ſunt diadematis ſigna, ſed fletus.* Et Bernardus ipſe Abbas Clarevallenſis in Epiſcopos toto corpore & corde proſtratus, in Cantic. ſermon. 12. *Fratres, revereamur Epiſcopos, ſed vereamur labores eorum. Si labores penſamus, non affectamus honores. Agnoſcamus impares vires noſtras, nec delectet molles & femineos humeros virorum ſupponere ſarcinis, nec obſervemus eos, ſed honoremus.* Monachorum vitium iſtud & labem animorum agnovere Pontifices: ac ne Epiſcopi paterent inſidiis Monachorum, vetuere Epiſcopos accuſari a Monachis. Hadrianus II. in Capitulis capite 31. *Placuit eorum accuſandi Sacerdotes & teſtificandi in eos vocem obſtruere, quos non humanis, ſed divinis vocibus mortuos eſſe ſcimus,* &c. Can. *Placuit* 2. quæſt. 7. Idem ante ca-

vit Dionyſius Areopagita epiſtola 8. ad Demophilum Monachum : οὐ θεμιτὸν ἱερέα πρὸς τῶν ὑπέρ σε λειτουργῶν, ἢ τῶν ὁμοταγῶν σοι θεραπευτῶν εὐθύνεσθαι κἂν ἀσεβεῖν, εἰς τὰ θεῖα δοκῆ, κἂν ἄλλο τι τῶν ἀπειρημένων ἐξελέγχοιτο δράσας. *Nefas eſt Sacerdotem a miniſtris, qui te ſuperiores ſunt, aut a tui Ordinis Monachis corrigi & reprehendi, ſive aliquid impie in divina facere videatur, ſive aliquid aliud eorum quæ vetant leges, feciſſe arguatur.*

LIBER

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM
REI MONASTICÆ
LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

Poſtulantium vocatio probanda antequam admittantur. Eis legatur regula.

EXPOSITO ſtatu Monachorum nunc Ordo rerum exigit vt ſciamus quis ſit modus Probationis & Profeſſionis Monachorum, in Profeſſione quænam edantur vota ſolemnia, & quis ſit effectus Profeſſionis. Quoniam propoſitum Monachorum, quo fideles ſtudio melioris vitæ corpus & animam Deo offerunt, ſe ipſos abnegant, ſibi & omnibus renunciant, eſt valde arduum & periculoſum, & ſumma perfectionis Evangelicæ: non temere admittendi ſunt, qui ad hoc propoſitum accedunt. Sollicite & curioſe ſpectanda eſt

illorum vocatio, ne forte admittantur qui carent recto propoſito, & a Deo vocati non ſunt. Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 1. *Si quis autem de ſæculo ad noſtram Congregationem venire deſiderat, primo præcipio vt probetur, an voluntas ex Deo ſit: non enim debet eſſe violenta, non coacta, non mobilis, ſed ſempiterna, virilis, vtilis, conſtans, & omni ſpiritu caritatis plena atque perfecta. Tunc enim proponatur ei quomodo abneget voluntatem propriam, & ſponte ſequatur me: nec vero quod cogitet amplius, quid neceſſe ei fuerit.* Congruenter regula Benedicti capite 58. *Noviter veniens quis ad converſionem, non ei facilis tribuatur ingreſſus: ſed, ſicut ait Apoſtolus, probate ſpiritus ſi ex Deo ſunt.* Per experimentum obedientiæ maxime probari poteſt vocatio accedentium ad Monaſticen. Hoc argumento patuit vocatio Symeonis Stylitis, quæ novitate ſuſpecta erat: nimirum is monitus a Patribus eremi, vt novum hoc vitæ genus dimitteret, & ad eremum tranſiret, is ſtatim pariturus pedem extulit, vt e columna in qua ſtabat, ſe deponeret. Quo permotus nuncius, qui mandatum Patrum perferebat, annuit vt pergeret qua cœperat via, hæc verba effatus: ἴσχυε, καὶ ἀνδρίζου, ἡ στάσις σου παρὰ Θεοῦ ἐστιν. *Bono animo eſto, & ſtrenue rem gere, ſtatio tua a Deo eſt*, vt narrant Evagrius lib. 1. cap. 13. & Nicephorus Calliſtus libro 14. cap. 51. Vocationis ſpectandæ cauſa, qui ſeſe efferebant monaſterio, non admittebantur in monaſterium, priuſquam per decem dies excubaſſent pro foribus monaſterii, patientiæ periculum facturi. Caſſianus de inſtitut. Cœnobitar. cap. 3. *Igitur ambiens quis intra cœnobii recipi diſciplinam, non ante prorſus admittitur, quam diebus decem, vel eo amplius, pro foribus excubans, judicium perſeverantiæ, ac deſiderii ſui, pariterque humilitatis ac patientiæ demonſtraverit.* Idem capite 36. ejuſdem libri: *In hac quoque humilitate ac patientia, qua vt ſuſciperetis in monaſterio, decem diebus perſeveras, multis lacrymis implorasti: non ſolummodo perſiſtas, verum etiam proficias atque ſuccreſcas.* Idem collat. 20. capite 1. de Abbate Pinufio e ſuo monaſterio ad Tabennenſe clam emigrante: *Vbi tamen ne vllo habitus ſui proderetur indicio, indutus veſte ſæculari, multis, vt illic moris eſt, diebus lacrymans pro foribus excubavit, atque ad omnium genua provolutus, poſt eorum diuturna faſtidia, tan-*

dem vt ſuſciperetur obtinuit. Probatus patientia decem dierum ad oſtium monaſterii, nondum admittebatur in monaſterium: ſed dabatur ei locus in cella hoſpitum, & tradebatur magiſterio ſenioris, qui habebat curam peregrinorum & hoſpitum, & poſt annum tradebatur alii ſeniori, qui decem junioribus inſtituendis præerat. Caſſianus libro 4. de inſtitut. Cœnob. capite 7. Pulſantibus, id eſt, Monachiſmum ambientibus, primam illam manſionem in cella hoſpitum ſtatuit quoque Benedictus, ſed pauciores per dies, & inde eos tranſtulit in cellam Novitiorum. Regul. prædict. cap. 58. *Ergo ſi veniens perſeveraverit Pulſans, & illatas ſibi injurias & difficultatem ingreſſus, poſt quatuor aut quinque dies viſus fuerit patienter portare, & perſiſtere petitioni ſuæ, annuatur ei ingreſſus, & ſit in cella hoſpitum paucis diebus: poſtea autem ſit in cella Novitiorum, vbi meditetur & manducet & dormiat.* Inde Synodus Aquiſgranenſis anno Chriſti 817. canon. 34. *Vt Novitio non facilis in monaſterium tribuatur ingreſſus, & vt in cella hoſpitum probationis cauſa hoſpitibus ſerviat paucis diebus.* Ingreſſuris monaſterium vocationis probandæ cauſa proponebatur via dura & aſpera, qua itur ad Deum, ſemel atque iterum eis legebatur regula, antequam deducerentur in cellam Novitiorum. Benedictus Reg. capite 58. *Prædicentur ei omnia dura & aſpera per quæ itur ad Deum, &c.* Adventantibus Novitiis ita durum & aſperum ſeſe habebat Bernardus Clarevallenſis, vt eis proponeret foris dimittendum corpus quod de ſæculo attulerant. Vit. Bernard. libro 1. capite 4. *Poſtmodum enim cum jam Clarevallis Abbas eſſet ordinatus, adventantibus Novitiis & feſtinantibus ingredi, audire eum ſoliti ſumus prædicantem, ac dicentem: Si ad ea quæ intus ſunt feſtinatis, hic foris dimittite corpora quæ de ſæculo attuliſtis.*

CAPUT II.

Quinam recipiendi in monaſterium.

IN probanda vocatione expetentium veſtem monaſticam ſpectanda ſunt multa: ætas, qualitas, fortuna, conditio,

ingenium, & mores illorum. In his primum ſpectanda eſt ætas. Seniores non recipiendi, quia ſunt indociles & indolatiles, diſciplinam & exercitationes ferre non valentes. Juniores eligendi, quia tenerior ætas facilius componitur ad diſciplinam, vti mollior cera impreſſum characterem facile recipit. Macarium jam ætate ſeniorem in Monachum vix recepit Pachomius Abbas, quaſi impatientem diſciplinæ. λοιπὸν, inquit, εἰς γῆρας ἦλθες ἀσκεῖν οὐ πῶς δύνασαι· ἀδελφοί εἰσιν ἀπὸ νεότητος ἀσκήσαντες, καὶ τοῖς πόνοις συντραφέντες φέρουσι τὸν κάματον. *Non potes deinceps fieri Monachus, qui ſis tam provectus ætate, non potes te exercere: ſunt fratres qui ſe exercent a juventute, & laborem tolerant.* Paulum Simplicem ætate jam ſexagenarium, poſt tridui decubationem ad oſtium ejus cellulæ, fractus ejus patientia vix admiſit Antonius: ἐγὼ ἑξήκοντα γέρων ἄνθρωπος ὧδε μοναχὸς γενέσθαι οὐ δύνασαι. *Senex ſexagenarius non potes hic fieri Monachus.* De vtroque narrat Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 20. & 28. Cum Pinufius Abbas clam relicto ſuo monaſterio aſſumpta ſæculari veſte, ad Tabennenſe monaſterium migraſſet non ſine multo deſpectu, tandem admiſſus propter ætatis ſenium. Caſſianus de inſtitut. Cœnob. libro 4. capite 30. Puerum ſe in Monachum admiſſum teſtatur Serapion Abbas apud Caſſianum collat. 2. cap. 11. *Cum adhuc eſſem puerulus*, inquit, *& cum Abbate Theone commanerem.* Serius, id eſt, ante annum 40. Sanctimoniales velari vetuit Synodus Agathenſis can. 19. quem Synodo Carthaginenſi falſo tribuit Gratianus. Can. *Sanctimonialis* 20. quæſt. 1. Et hæc fuit vetus diſciplina Eccleſiæ, forte propter levitatem ſexus, quæ ætatis maturitate purgatur, & propter laxiorem regulam, quæ etiam in provectiori ætate ferenda eſt. Ambroſius de Virginibus libro 3. *Aiunt etiam plerique maturioris ætatis virgines eſſe velandas; neque ego abnuo, ſacerdotalis eſſe cautionis debere, vt non temere puella veletur. Spectet plane, ſpectet ætatem Sacerdos, ſed fidei vel pudoris. Spectet maturitatem verecundiæ, examinet gravitatis canitiem, morum ſenectam, pudicitiæ annos, animos caſtitatis. . . Denique non virtutem ætatis appendicem dicimus, ſed virtutis ætatem.* Conjugati quoque non admittendi in monaſterium invita vxore, ne adulterio detur occaſio. Baſilius re-

gular. fuſius diſputatar. regul. 12. Can. *Agathoſa* 27. quæſt. 2. & tot tit. *De converſ. Conjugat.* Nec probatur quod Theonas invita vxore abjecta, Monachum profeſſus eſt: de quo Caſſianus collatione 21. capite 9. Liberi vero Monachi fieri poſſunt, etiam invito patre, cujus in poteſtate ſunt. L. *Ut non liceat.* L. *Deo nobis.* §. 41. C. *De Epiſc. & Cleric.* Novell. Juſtin. 123. capite 41. In his quæ ſunt Dei & religionis, non ſpectatur patria poteſtas: Deus venit in mundum, vt dividat liberos a parentibus. Matth. 10. *Non veni*, inquit, *pacem mittere in terram, ſed gladium.* Gladius hic ſpiritualis eſt quo abſcinduntur liberi a parentibus. Hieronymus ad Heliodorum: *Licet parvulus ex collo pendeat nepos, licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus vbera quibus te nutrierat, mater oſtendat, licet in limine pater jaceat, per calcatum perge patrem, ſiccis oculis ad vexillum crucis avola: ſolum pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelem.* Auguſtinus in Pſalm. 44. interpretans prædicta verba Matthæi: *Placet juveni alicui Deo ſervire, diſplicet Patri, diviſi ſunt adverſus ſe: ille promittit terrenam hereditatem, ille amat cæleſtem: aliud iſte pollicetur, aliud ille eligit: non ſibi putet pater factam injuriam, Deus ſolus illi præfertur. Et tamen litigat cum filio volente ſervire Deo; ſed fortior eſt ille gladius ſpiritualis ſeparans, quam copulans natura carnalis.* Et quod ex can. 5. Gangrenſis Synodi ſi qui filii parentes, maxime fideles, deſeruerint προφάσει θεοσεβείας, *prætextu divini cultus*, anathemate damnantur. Can. *Si qui filii* 30. diſtinct. ſtatutum eſt ſpecialiter propter liberos qui ab hæreticis ſeducti religionis obtentu recedebant a parentibus fidelibus, non ſine religionis periculo. In monaſterium nec recipiendi ſunt ſervi ſine conſenſu domini. L. *Servus.* C. *De Epiſc. & Cleric.* Novell. Juſtin. 123. cap. 35. Concil. Chalced. can. 4. Can. *Qui vere* 16. quæſt. 1. Can. *Si quis incognitus* 17. quæſt. 2. Baſilius regulär. fuſius diſputatar. interr. 11. Oneſimum Philemonis ſervum e fure & fugitivo ad fidem converſum domino remiſit Paulus: de quo extat ipſius Apoſtoli epiſtola ad Philemonem, qua ſervum meliorem factum ei commendat. *Forſitan enim*, inquit, *ideo diſceſſit ad horam a te, vt æternum illum reciperes.* Ubi Hieronymus: *Nonnumquam malum occaſio fit bonorum, & hominum prava conſilia*

Deus vertit ad rectum. Rei jam poſtulati criminis non admittuntur ad militiam. L. vltim. ff. *De re milit.* neque ad monaſterium: & ob delictum ante ingreſſum religionis commiſſum, nihil vetat eos puniri a judice ſæculari, juxta Conſtitutionem Sixti V. Covarruvias practicar. quæſt. cap. 32. Jul. Clarus Prax. criminal. §. vltim. quæſtione 6. num 43. Non deſunt tamen qui metu mortis ob delictum ſecedentes in eremum, ad ſummæ ſanctitatis apicem pervenere, quales memorantur Moſes Abbas & Macarius, digni exemplo Moſis, qui a cæde Ægyptii recens ſeceſſit in montem Sina, ibique dignus eſt habitus viſione Domini: de quo Sozomenus lib. 6. cap. 29. Palladius Hiſtor. Lauſiacæ cap. 17. Caſſianus collat. 3. cap. 5. Latronem quendam Monachum effectum abjecto habitu captum ſcelerum pœnas dediſſe narrat Moſchus Limon. cap. 166. Latronem tamen poſt publicam confeſſionem ſcelerum in Monachum attonſum, & in fratrem receptum, probat Joannes Climacus ſcal. 4. Conſtitutione Mauritii militiæ vel ratiociniis publicis obligati arcebantur omnino a Clericatu & Monaſtice. Hanc ita temperavit Gregorius, vt obligati rationibus publicis non admittantur ad monaſterium, priuſquam ratiociniis publicis abſoluti ſint, neque milites, antequam per triennium in habitu ſæculari probati ſint. Teſtatur ipſe libro 7. epiſtola 11. Can. *Legem* 53. diſtinct. Item obærati, puta debitores fiſci vel privatorum, non ſunt ſuſcipiendi in monaſterio, ne in monaſterio latere videantur in fraudem fiſci vel creditorum. Baſilius regul. brevior. capite 94. Rodericus tom. 2. quæſt. regul. quæſt. 63. art. 6. & tom. 2. quæſt. 10. art. 9. Laborantes etiam morbo ſentico ſeu perpetuo vel contagioſo, puta lepra, epilepſi, non ſunt ſuſcipiendi: etſi profeſſi fuerint, eorum Profeſſio eſt nulla & irrita. Rodericus tom. 3. quæſt. regular. quæſt. 17. art. 9. Etiam Monachi alterius monaſterii ſuſcipi vetantur ſine licentia Abbatis ſui. Concil. Agathenſ. can. 58. Can. *Monachum* 20. quæſt. 4. & regul. Benedicti cap. 71. Goffridus Abbas Vindocinenſis libro 4. epiſtola 2. ad Pontium Abbatem Cluniacenſem, de Petro Goſcelini Monacho Vindocinenſi, qui tranſierat ad Clunjacenſes. *Quod ſi alicujus privilegii auctoritate Monachum de novo & regulari*

monaſterio ſine licentia ſui Abbatis vobis retinere conceditur, hujus auctoritas privilegii contra ſancti Benedicti regulam nititur. Alias non idem eſt de Monachis ac de Clericis: Monachos enim de quacumque diœceſi ſuſcipi nihil vetat, etiam invito ſuo Epiſcopo; quia monaſteria ſunt loca pœnitentiæ, quæ patent omnibus converti ſtudentibus. Auguſtinus epiſt. 15. ad Quintianum Epiſcopum. *Miror ergo prudentiam tuam, quod me admonueris, vt jubeam non recipi eos, qui ad nos a vobis ad monaſterium veniunt, vt quod ſtatutum eſt a nobis in Concilio, permaneret. Recenſe ergo Concilium, & omnia quæ ibi legeris commenda memoriæ: & ibi etiam invenies de ſolis Clericis fuiſſe ſtatutum, non etiam de laicis, vt vndecumque venientes non recipiantur in monaſterium, non quia monaſterii facta mentio eſt, ſed quia ſic inſtitutum eſt, vt Clericum alienum nemo ſuſcipiat.* Spurii non arceantur a Monachatu. Cap. 1. extra *De filiis Presbyter.* quia Profeſſio purgat labem natalium. Gloſſ. in cap. vlt. eodem tit. Chopin. 1. Monaſtic. tit. 3. num. 7. de quo plura ſuo loco. Denique ne a monaſterio repellantur egeni, quod per famem & inopiam Deus ad ſe homines trahat, optimus mihi auctor eſt Hieronymus lib. 7. in Eſaiam cap. 23. *Sæpe videmus in ſæculo quoſdam de alio propoſito tranſire ad aliud, verbi gratia vt qui militiam male experti ſunt, tranſeant ad negotiationem, rurſumque cauſidicos bellatorum arma corripere: mutant induſtriam, vt mutent infelicitatem; & nihilominus diſpenſatione Dei, his quos ſalvare dignatur, omnia nitentibus evenire contraria, vt per inopiam ac miſerias cogantur non in ſe, ſed in creatore ſuo habere fiduciam.* Optandum eſt vt boni ingrediantur religionem, quo meliores fiant: mali non rejiciendi, ſed diligentius probandi. Auguſtinus in Pſalm. 99. *Nam quid dicturus eſt mihi quiſquis talibus locis forte præeſt, imo ſervit fratribus in his quæ monaſteria dicuntur: quid dicturus es? Cautus ero, nullum malum admittam. Quomodo nullum malum admittes? Nullum hominem malum, nullum fratrem malum intrantem admiſſurus ſum, cum paucis bonis bene mihi erit. Vbi cognoſcis quem forte vis excludere? Ni cognoſcatur malus intus, probandus eſt. Quomodo ergo excludis intraturum, qui poſtea probandus eſt, & probari niſi intraverit, non poteſt?*

CAPUT III.

Profeſſionis regularis tempus.

RELIGIONIS candidati ad Profeſſionem admittendi non ſunt, priuſquam probentur, ne ſi admittas expertes diſciplinæ, facile & cum rubore deficiant a propoſito, vel non idonei reperti turpiter ejiciantur. Ad Olympicos ludos non admittebantur athletæ, niſi prius exercitati palæſtra, & jurati ſe decem menſes impleſſe εἰς ἄσκησιν, *in exercitationem*, vt tradit Pauſanias in Eliac. 1. Quanto convenientius idem deſideratur in agone ſpirituali, in quo non de inanis gloriæ compendio, ſed de ſumma rerum, de ſalute ac de Chriſti regno certatur. Hac comparatione vſus Caſſian. de inſtit. Cœnob. libr. 4. cap. 13. *Cumque nos nulla concupiſcentiæ turpis reſperſos infamia examen certamini præſidentis invenerit, nec fuerimus ab eo vt ſervi carnis & ignobiles indignique Olympiacis vitiorum colluctationibus judicati, tunc poterimus contra coævos noſtros, id eſt, concupiſcentiam carnis & motus ac perturbationes animæ, inire certamen.* Et idem cap. 16. ejuſd. lib. *Itaque ventris & gulæ concupiſcentia hoc intuitu ſuperata, nec ſervi carnis, nec infames vitiorum nota pronuntiati, velut in Olympiacis diſciplinis judicabimur ſuperiorum quoque certaminum digni eſſe conflictu.* Ingredientibus monaſterium proponi omnia dura & aſpera, regulam eis legi juſtis intervallis, ſemel atque iterum & tertium injuriis & conviciis eorum patientiam tentari, præcipit Regula Benedicti cap. 58. quod ex vſu Patrum Ægyptiorum tranſlatum: ſic enim Pinufium in Tabennenſi monaſterio poſt decem dierum excubationem pro foribus monaſterii, lacrymis madentem, ad Patrum genua provolutum, poſt longa eorum faſtidia tandem ſuſceptum refert Caſſianus collat. 20. cap. 1. His tamen modus adhibendus. Probandi tyrones, ſed vt probentur, non ſtatim ſupra modum onerandi, ne inſueti oneris mole oppreſſi deficiant: nec rurſus nimis eis indulgendum

eſt,

eſt, ne mollioribus innutriti aſperiora ferre non valeant. Iſidor. Peluſiot. lib. 1. epiſt. 258. *τοὺς τῶν μοναχῶν νεοπαγεῖς οὔτε καταφορτίζειν δεῖ τῷ τοῦ κανόνος ζυγῷ, ἵνα μὴ εὐθὺς ἐν προοιμίῳ ἀπείπωσιν, οὔτε ἀδαμάστους καὶ ἀπόνους ἐᾶν, ἵνα μὴ πρὸς ῥαθυμίαν ἐμπέσωσιν. Monaſticos tyrones nec regulæ jugo onerare oportet, ne ſtatim in initio animo frangantur; nec rurſus indomitos ac malorum expertes relinquere, ne in ſocordiam & ignaviam prolabantur.* Juniores non vt ſervi, ſed vt filioli cum caritate tractandi. Baſil. regular. fuſius diſputatar. regul. 15. *ἀλλ' ἐκτρεφέσθαι μὲν αὐτὰ ἐν πάσῃ ἀγάπῃ ὡς κοινὰ τέκνα τῆς ἀδελφότητος. Sed educandi illi quidem ſunt cum omni caritate, non ſecus ac ſi communes totius fratrum collegii filii eſſent.* Eadem eſt fere ſententia Gregorii lib. 5. epiſt. 49. Indict. 14. *Quiſquis*, inquit, *divina inſpiratione compunctus, relictus ſæculi hujus actionibus ad Deum converti feſtinat, ita cum caritate ſuſcipiendus eſt, & blandis per omnia conſolationibus refovendus eſt, vt in ea quam elegit Deo adjuvante delectetur modis omnibus converſationem perſiſtere.* Tyrones poſt decem dierum vel pauciorum excubationem ad oſtium monaſterii, & poſt juſtam manſionem in cella hoſpitum ſeu peregrinorum, probationis cauſa collocantur in cella Novitiorum, quæ erat diſtincta a clauſtro Profeſſorum. Regul. Benedict. cap. 58. *Poſtea autem ſit in cella Novitiorum, vbi meditetur & manducet & dormiat, & mox tunc ducatur in cellam Novitiorum.* In Caſſinenſi monaſterio a Deſiderio Abbate ſeorſim extructam cellam Novitiorum refert Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 31. *Ab Occidentali parte clauſtri Novitiorum cellam decenter aptavit, in qua juxta inſtitutum regulare meditari, quieſcere atque comedere Novitii ipſi deberent.* Et cum Carlomanus frater Pipini ignotus Caſſinenſe monaſterium expetiiſſet, vt ibi in Monachum admitteretur, in cella Novitiorum cum ſocio locatus. De quo Regino 2. Chronic. ad ann. 746. *Spiritualis Pater ejus precibus annuens, præcepit eum in cella Novitiorum recipi vna cum ſuo collega, probari ſecundum quod regula jubet.* De Bernardo Clarevallenſi poſtea Abbate memoratur jam annum eum exegiſſe in cella Novitiorum, cum inde exiens ignoraret, an domus ipſa (ea erat Ciſtercium) habet teſtudinem, quod ſolemus vocare doma ſeu

faſtigium : de quo in vita ipſius Bernardi lib. 1. cap. 4. *Iam quippe annum integrum exegerat in cella Novitiorum, cum exiens inde ignoraret, an haberet domus ipſa teſtudinem, quam ſolemus dicere celaturam.* Ejuſd. vit. eod. lib. cap. 13. *In cellam Novitiorum probandum intromiſit.* Et infra : *Vidit idem Stephanus, ſicut confeſſus eſt, cum in cella Novitiorum adhuc demoraretur, Maurulum quendam puerum ab oratorio ſe extrahentem.* Novitiis ſeorſim diætam ſeu cœnaculum ponit Baſil. regular. fuſius diſputatar. cap. 15. ἀφωρεῖσθαι δὲ καὶ οἴκους καὶ δίαιταν τοῖς τε ἄρσεσι τῶν παίδων, καὶ ταῖς θηλείαις. *Seorſimque ipſis locus & diæta in qua habitent, aſſignari debet.* Novitii præter cellam ſeu diætam habebant etiam chorum proprium, & ſegregatum a choro Profeſſorum. Cæſarius de Miraculis libro 4. cap. 54. *Cumque Novitius in choro Novitiorum ſtaret, & clamores Monachorum in choro ſuperiori ſuper caput ſuum cantantium frequenter exciperet, tentari cœpit.* Novitiis Probationis & diſciplinæ gratia imponitur Magiſter, vnus e ſenioribus, qui eos inſtituat regularibus in officiis. Regula Benedict. cap. 58. *Et ſenior ei talis deputetur, qui aptus ſit ad lucrandas animas, qui ſuper eum omnino curioſe intendat, & ſollicitus ſit ſi vere Deum quærit, ſi ſollicitus eſt ad opus Dei, ad obedientiam, ad opprobria.* Imo & Novitiis adhuc in cella hoſpitum, quæ erat in veſtibulo monaſterii, ſtantibus, ſuus erat ſenior ſeu Magiſter. Caſſian. de inſtitut. Cœnobitar. lib. 4. cap. 7. *Cum igitur quis ſuſceptus fuerit, non ſtatim congregationi fratrum commiſceri permittitur, ſed deputatur ſeniori, qui ſeorſum haud longe a veſtibulo monaſterii commanens habet curam peregrinorum & advenientium deputatam.* Interim dum Novitii probantur, qua humilitate & devotione ſe habere debeant, ex his intelliges, quod ſeniori ſeu Magiſtro cogitationes malas ſtatim notas facere debent, ne tentationibus frangantur. Regul. Bened. cap. 4. *Cogitationes malas cordi ſuo advenientes, mox ad Chriſtum allidere, & ſeniori ſpirituali patefacere.* Quod a Patribus Ægyptiis hauſtum videtur. Caſſian. de inſtit. Cœnob. lib. 4. cap. 9. *Conſequenter inſtituuntur, nullas penitus cogitationes prurientes in corde perniciofa confuſione celare, ſed confeſtim, vt exortæ fuerint, eas ſuo patefacere ſeniori.* Quod & repetit idem collat. 2. cap. 10. Et iiſdem ſine Præpoſiti permiſſu, ne quidem na-

turalis neceſſitatis cauſa, pedem efferre licet. Caſſian. de inſtit. Cœnob. lib. 4. cap. 10. *Poſt hæc tanta obſervantia obedientiæ regula cuſtoditur, vt iuniores abſque Præpoſiti ſui ſcientia vel permiſſu, non ſolum non audeant cella progredi, ſed ne ipſi quidem communi ac naturali neceſſitati ſatisfacere ſua auctoritate præſumant.* Initium Probationis Novitiorum confeſſio omnium peccatorum, qua eluantur omnes labès vitæ anteactæ. Ita Cæſarius de Miraculis lib. 3. cap. 1. *Neceſſàrium eſt ſcire iſta Novitiis maxime, qui mox poſt converſionem ſuam omnia peccata quæ commiſerunt, tenentur Abbati ſuo confiteri.* Dum probantur Novitii, debent ſtare in timore, & adverſus tentationes colluctari. Bernard. in Cantica ſermon. 33. *Fili, accedens ad ſervitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem*, &c. Olim Novitii probabantur in veſte ſæculari, nec veſtem mutabant ante Profeſſionem. Regul. Benedict. cap. 58. *Suſcipiendus frater in oratorio exuatur rebus propriis, quibus veſtitus eſt, & induatur rebus monaſterii.* Synod. Aquiſgranenſ. ann. Chriſti 817. can. 34. *Ipſe vero nec tondeatur, nec veſtimenta priſtina immutet, priuſquam obedientiam promittat.* Et Synod. Romana apud Gregor. lib. 4. epiſt. 44. Indict. 13. *Quiſquis ex iuris eccleſiaſtici ſervitute ad Dei ſervitium converti deſiderat, probetur prius in laico habitu conſtitutus.* Idem fuit ritus apud Patres Ægyptios. Caſſian. de inſtit. Cœnob. lib. 4. cap. 5. *Suſceptus in concilio fratrum productus in medium exuatur propriis, ac per manus Abbatis induatur monaſterii veſtimentis.* Hodie ingredientes monaſterium in ipſo Probationis initio veſtem mutant, & regularem ſuſcipiunt, ne in pari profeſſione diſpar ſit habitus. Concil. Trident. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 15. Olim etiam Novitii non admittebantur ad Profeſſionem ante triennium. Novell. Juſtin. 5. cap. 2. & Novell. 123. cap. 35. Synod. VI. in Trull. can. 41. Hodie Probatio eſt vnius anni, ita vt Profeſſio ante annum non valeat. Cap. *Ad Apoſtolicam. de Regular.* cap. *Non ſolum.* cap. *Conſtitutionem* eod. tit. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 16. de quo plura infra dicemus.

CAPUT IV.

Novitii dicti Pulſantes, Incipientes, ἀρχάριοι, ἐσοφόροι. An pro religioſis habeantur.

NOVITII donec profiteantur, proprie Monachi vel religioſi non ſunt, quia Monachum facit Profeſſio. Can. *Monachum* 20. imo inter laicos cenſentur: quam ob cauſam dicuntur Novitii, vt diſtinguantur a Profeſſis, exemplo ſervorum, quos inter Novitii dicuntur qui nondum annum ſervierunt. L. vlt. §. *Quotiens. ff. de publican.* Necnon iidem ejuſdem diſtinctionis cauſa, dicuntur Pulſantes, quaſi ſtantes & pulſantes ad oſtium, nondum ingreſſi monaſterium. Regula Benedicti, quæ mihi eſt vice legis Apoſtolicæ, cap. 58. *Ergo ſi veniens perſeveravit pulſans, annuatur ei ingreſſus, & ſit in cella hoſpitum paucis diebus.* Et in vita ſancti Walerici apud Surium 1. Aprilis. *Perſpecta itaque tanta ejus gratia, beatus Pater Columbanus juſſit eum inter probatos recipi Monachos, quem alii tanquam Novitium inter Pulſantes ſtatuendum cenſuerant.* Unde locus Probationis, vel ſaltem in quo ingredientes monaſterium primitias probationis experiuntur, vocatur Pulſatorium. Capitulare Aquiſgranenſ. *Ut ad monaſteria venientes ſecundum regularem ordinem primo a Pulſatorio probentur, & ſic recipiantur.* Eadem analogia iidem promiſcue Incipientes vel Novitii dicti. Caſſian. collat. 20. cap. 1. *Ac furtim aſcendens navem, ad Palæſtinam Syriæ provinciam tranſmeavit, ubi velut Incipiens atque Novitius in illo, in quo nos degebamus, monaſterii receptus habitaculo, in noſtra cella ab Abbate præceptus eſt commanere.* Et quod idem ſignificat Græcis ἀρχάριοι. Dorotheus doctrin. 4. οὗτος ἀκμὴν ἀρχάριός ἐστιν. *Hic adhuc Novitius & Incipiens eſt.* Joannes Climacus ſcal. 4. καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀρχαρίων κατατάττει χώρᾳ. *Et in noviſſimorum tyronum locum redegit.* Heſychius: εἰσαγωγικούς, νεαρούς, ἀρχαρίους, *introductos, juniores, incipientes.* Euchologium Græcorum: ἀκολουθία εἰς ἀρχάριον ῥασοφορῶντα.

Ordo inſtituendi Incipientem raſam ferentem. ῥασοφόρειον id erat genus veſtis peculiare, quo vtebantur Novitii, a quo Græcis dicti ῥασόφοροι. εἰσαγωγικοὺς voca etiam Climac. grad. 20. τοῖς εἰσαγωγικοῖς πρῶτον ἐν τῷ πολέμῳ ὑποτάσσεται. *Tyronibus primum movet bellum.* Eoſdem νεοπαγεῖς, Neophytos tyrones vocat Peluſiota lib. 1. epiſt. 258. τοὺς τῶν μοναχῶν νεοπαγεῖς. Quem æmulatus Joannes Climacus grad. 4. ἐγὼ ἐκεῖσε παρὼν τῶν τινῶν τῶν νεοπαγῶν πίστιν. *Admiratus ego præſens ibi quorumdam tyronum fidem.* Inde beneficium Novitii non vacat ante Profeſſionem: & ſi forte id dimiſerit interim, & poſtea ante Profeſſionem egreſſus ſit monaſterio, datur ei regreſſus ad beneficium. Can. *Gonſaldus* 17. quæſt. 2. Cap. *Beneficium. de Regular.* in 6. Cap. *Ex tranſmiſſa. de renunciat.* Et vt conſulatur Novitio, non debet is renunciare beneficio ſine conſenſu Superioris, nec priuſquam altero menſe ante Profeſſionem. Concil. Trident. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 16. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic.* lib. 3. quæſt. 13. Eadem ratione iidem non habent vocem in Capitulo Cap. vlt. extr. *de ſtat. Monach.* Clem. *Vt ii qui. de ætat. & qualit. & ordin. præfic.* Et ante Profeſſionem de bonis ſuis diſponere poſſunt, & ſi diſponant, habent ſuos heredes. Gloſſ. in cap. 2. de *Regular.* in 6. Conç. Trident. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 16. Capitulare Aquiſgranenſ. can. 34. *Res vero quas habet,* (Novitius) *parentibus ſuis commendet: expleto autem Probationis ſuæ anno, ſecundum quod regula præcipit inde faciet.* Novitii tamen in aliis pro religioſis habentur, & gaudent jure & privilegiis regularium: puta gaudent privilegio fori, nec in civilibus vel criminalibus cauſis poſſunt conveniri coram judice ſæculari. Et ſiquis eos percuſſerit, incidit in excommunicationem latæ ſententiæ, id eſt, can. *Si quis ſuadente.* Cap. *Religioſo.* §. vlt. *de ſentent. excommunic.* in 6. Et Novitio vacans beneficium conferri non poteſt. Gloſſ. in d. cap. *Beneficium.* Nec is vtitur jure retractus gentilitii. Quæ omnia fuſe perſequitur Tiraquell. de retract. gentil.. §. 1. gloſſ. 8. num. 21. & ſeqq. Tamburinus de jur. Abbat. tom. 3. diſp. 6. quæſt. 27. & 28.

CAPUT V.

Ne quid exigatur pro ingreſſu monaſterii. Ne plures Monachi recipiantur, quam res monaſterii ferre poſſunt.

QUALITER Novitii recipiantur, jam obſervatum eſt: nunc an pro receptione illorum pecunia exigi poſſit, videamus. Sicut ordinatio Clericorum, ita & receptio Monachorum, quæ eſt genus ordinationis, debet eſſe gratuita. Ex Conciliis Lateranenſi & Turonenſi (vtrumque eſt habitum ſub Alexandro III.) diſtricte vetatur ne quid a Novitiis exigatur pro ingreſſu monaſterii: alioquin ſimonia contrahitur. Cap. *Monachi. de ſtat. Monach.* cap. *Non ſatis.* cap. *Veniens. de ſimonia.* Idem ante ſtatuit Synod. Melfitana can. 12. Can. *Nullus Abbas* 1. quæſt. 2. & Synod. VII. quæ eſt Nicæn. II. can. 19. & Capitulare Aquiſgranenſ. can. 75. Etiam pro receptione Monialium ne quid exigeretur prætextu paupertatis, vetuit Concil. generale Lateranenſe habitum ſub Innocent. III. Cap. *Quoniam* extr. *de ſimon.* Sed ſi quid vltro offeratur ſine pacto, nihil vetat accipi. Cap. *Tua nos* eod. tit. Regul. Benedict. cap. 58. Goffrid. Vindoc. lib. 4. epiſt. 49. *Nihil tamen pro faciendis Monachis quærimus: ſed ſi quid oblatum fuerit, quia illud regula ſuſcipi jubet, ſuſcipimus.* Imo quod vetitum fuit quidpiam exigi pro receptione Monialium, abrogatum eſt conſtitutione Martini V. vt conſulatur egeſtati Monialium, quæ honeſte paupertatem ferre non valent. Gloſſ. in Pragmatic. tit. *De Annat.* §. 1. *verſ. labore.* De his Guid. Papa quæſt. 80. & ibi Ferret. & Capell. Toloſ. deciſ. 311. Certe veterum Patrum ſententia fuit, pro his qui ſuſcipiendi ſunt in monaſterio, quicquam accipiendum non eſſe, ne de his quæ obtulerint, intumeſcant, vel fratres qui vacui & inanes admiſſi ſunt, confundantur: quod vitandum eſſe monuit Apoſtolus 1. Corinth. 11. de iis qui in Eccleſia epulas inferrent: *Confunditis eos qui non habent.* Baſilius regul. brevior. capite 304. Caſſianus de inſtitut. Cœnob. libro 4.

cap. 3. & 4. Quis vero modus adhibendus ſit in numero Monachorum: non plures ſcilicet recipiendi ſunt, quam quot commode ali poſſint de facultatibus monaſterii. Concilium Arelatenſ. III. can. 8. Concilium Turonenſ. III. can. 21. Rhemenſ. II. canone 27. Cap. 1. extr. *de inſtitut.* L. 33. C. Th. *De Epiſc. & Cleric.*

CAPUT VI.

Profeſſionis ſolemnia. Alia expreſſa, alia tacita.

PROBATIONEM rite curriculo vnius anni emenſam ſequitur Profeſſio. Profeſſio eſt actus legitimus & ſolemnis, quo Novitius poſt impletam annalem Probationem, ſolemni voto renunciat ſæculo, & profitetur religionem. Chryſoſtomus in Geneſ. Homil. 21. μὴ γὰρ ἀπεταξάμην, μὴ γὰρ μόναχος εἰμι. *Numquid renunciavi ſæculo? numquid Monachus ſum?* Et in eandem ſententiam Auguſtinus de verb. Dom. ſermon. 19. *Numquid Monachum ſum profeſſus aut Clericum?* Hic actus dicitur ſimpliciter Profeſſio, quia eſt teſtatio ſolemnium votorum, quæ in Profeſſione emittuntur. Caſſian. de inſtitut. Cœnob. lib. 7. cap. 16. *Aut ſi Profeſſionem Monachi re atque opere cupiant experiri.* Idem collat. 1. capite 20. *Quo genere ſunt illi quoque decepti, qui poſt Profeſſionem Monachi, nitore ſermonis & quibuſdam ſunt Philoſophorum dogmatibus illecti.* Eadem appellatur & propoſitum, quia eſt propoſitum religioſæ mentis Deo ſe dicantis. Poſſidonius in prolog. vitæ Auguſtini: *Memor propoſiti mei.* Et Auguſtinus ipſe Retractat. lib. 2. cap. 21. *Inter aliquot inferioris propoſiti, ſed tamen ſtudio ferventes.* Unde hæc duo quaſi ſynonyma conjungit Caſſian. collat. 17. cap. 29. *Sine jactura Profeſſionis ac propoſiti noſtri.* Abbatis eſt recipere Profeſſionem Monachorum. Cap. *Porrectum.* cap. *Ad Apoſtolicam. de Regular.* can. *Nullam* 18. quæſt. 2. Joannes Moſchus in Limonar. cap. 143. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀββᾶς ἐδέξατο αὐτὸν ἔνδον τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἀποκείρας δέδωκεν αὐτῷ τὸ ἅγιον σχῆμα. *Hæc audiens Abbas*

ſuſcepit eum intra monaſterium, tondenſque illum tradidit ei religioſum habitum. Indignante Polyeneto Patriarcha CP. quod Romanus Auguſtus Joannem quemdam ex Monacho Clericum inter cubicularios admiſiſſet, negavit Imperator eum rite profeſſum eſſe: ἢ εὐχὴν παρά τινος τῶν ἱερέων λάβειν. *Ab vllo Sacerdote,* id eſt, Abbate Preſbytero, *benedictionem ſuſcepiſſe.* Cedren. in Romano. Aliquando tamen de conſuetudine receptio Profeſſionis Monachorum pertinet ad Abbatem & Monachos. Cap. vlt. & ibi Gloſſ. *de Regular.* in 6. Oldrad. conſil. 97. Boer. deciſ. 260. Et hæc intelligenda ſunt de Abbate regulari: Abbatis enim commendatarii nullæ ſunt partes in receptione Profeſſionis Monachorum, quia non habet juriſdictionem ſpiritualem, ſed tantum adminiſtrationem, niſi ſit Cardinalis: quo caſu Abbatis regularis jure vtitur. Chopinus Monaſtic. libro 1. tit. 2. Idem de Doman. lib. 3. tit. 28. Profeſſio fit Deo, Abbas eſt teſtis Profeſſionis, non dictator ſeu ſtipulator. Bernardus epiſt. 7. ad Adam Monachum. *Item notum eſt ſolemniter ac regulariter profiteri quemque in præſentia Abbatis. In præſentia ergo tantum, non etiam ad nutum ipſius fit cujuſque Profeſſio: teſtis proinde adhibetur Abbas, non dictator Profeſſionis.* Idem epiſt. 108. ad Thomam de S. Audomaro: *Teſtis accitus ſum, & non dominus voti.* Profeſſio fit publice in Eccleſia ante altare. Profitens prius interrogatur ab Abbate, an renunciet ſæculo: profeſſus ſe renunciare, fuſa benedictione tondetur, & detracta veſte ſæculari induitur veſte monaſtica, & ſacræ communionis fit particeps. Dionyſius Areopagita de Eccleſiaſtic. Hierarch. cap. 6. ὁ μὲν ἱερεὺς ἕστηκεν ἐπὶ πρόσθεν τοῦ θείου θυσιαστηρίου, τὴν μοναχικὴν ἐπίκλησιν ἱερολογῶν. ὁ δὲ τελούμενος ὄπισθεν τοῦ ἱερέως ἕστηκεν, οὐκ ἄμφω τὼ πόδε, οὐχ ἕνα τῶν ποδοῖν, οὐκ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχων τὰ θεοπαράδοτα λόγια, μόνον δὲ τῷ ἱερεῖ παρεστὼς ἱερολογοῦντι τὴν ἐπ' αὐτῷ μυστικὴν ἐπίκλησιν. τελέσας δὲ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν τελούμενον ἐλθὼν, ἐπερωτᾷ πρῶτον αὐτὸν, εἰ πάσαις ἀποτάττεται ταῖς διαιρεταῖς, οὐ μόνον ζωαῖς, ἀλλὰ καὶ φαντασίαις. εἶτα τὴν τελειοτάτην αὐτῷ ζωὴν ὑφηγεῖται, μαρτυρόμενος ὅτι χρὴ τῆς μέσης αὐτὸν ὑπερανεστηκέναι. ταῦτα δὲ πάντα τοῦ τελουμένου προσεχῶς ὁμολογήσαντος, τῷ σταυροειδεῖ τύπῳ σφραγισάμενος αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἀποκείρει τὴν τρίχα τῆς θείας μακαριότητος ἐπιβοήσας ὑπόστασιν,

ὑπόστασιν, καὶ τὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἀπαμφιέσας, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν ἀνδρῶν ὅσοι πάρεισιν, ἀσπασάμενος αὐτὸν κοινωνὸν ἀποτελεῖ τῶν θεαρχικῶν μυστηρίων. Sacerdos quidem ſtat ante divinum altare, precationem quæ Monachos attingit, recitans ac pronuncians: is autem qui conſecratur & initiatur, ſtat poſt Sacerdotem, nec utrumque genu flectit, nec alterum, nec caput habet ſuppoſitum a Deo traditis Evangeliis; ſed tantum præſto eſt Sacerdoti, qui myſticam precationem pro ipſo recitat. Sacerdos vero ea perfecta cum ad eum qui initiatur, venit, illum rogat primum, num remittat nuncium, non ſolum dividuis diſtinctiſque vitis, verum etiam imaginationibus; deinde perfectiſſimam ei vitam exponit, hoc pro teſtimonio dicens, eum mediam vitam ſuperare ac tranſilire oportere. Quæ vbi omnia is qui initiatur, continenter profeſſus eſt ſe eſſe facturum, Sacerdos ſigno crucis eum conſignatum tondet, appellans tres perſonas divinæ beatitudinis, omnique veſte detracta eum alia induit, & cum aliis ſanctis viris qui adſunt, cum eum ſalutavit, participem facit divinorum myſteriorum. Ritus ſolemnes Profeſſionis hic vnus omnes fere collegit hoc loco: alios alii ſparſim tradidere. Ritum interrogationis Baſilius 2. ad Amphiloch. can. 19. *ἡγοῦμαι προηγεῖσθαι προσῆκεν, ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς, καὶ λαμβάνεσθαι τὴν παρ' αὐτῶν ὁμολογίαν ἐναργῆ. Exiſtimo præcedere oportere, vt ipſi interrogentur, & evidens ipſorum accipiatur Profeſſio.* Ritum benedictionis, ſolemnitatem numeri teſtium Ivo Carnotenſ. epiſtola 41. *Quod vero poſtea multiplicatis Monachorum Congregationibus, Profeſſiones ab eis exactæ ſunt, & benedictiones ſuper eos datæ, quadam cautela factum eſt, vt monaſticus Ordo quanto firmius in conſpectu Dei & hominum & ſolemnius ligaretur, tanto robuſtius & devotius ab ipſis ſervaretur; & ſi qui vellent ab hoc propoſito recedere, teſtimoniis pluribus convincerentur, & tamquam jurati in Chriſti Sacramenta tyrones ad propoſitum ſuum reverti cogerentur.* Solemnem confeſſionem Profeſſioni prævian non tacuit Joannes Climacus ſcal. 4. *ἐξομολογησάμενον τοῦτον ἐπιτρέψον εὐθέως ἀποκαρθῆναι, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς συγκαταριθμηθῆναι. Confeſſum ſtatim jubet in Monachum attonderi, & Fratribus cooptari.* Quandoque Profeſſio & raſura Monachorum fiebat in Capitulo. Cæſarius de Miraculis lib. 4. cap. 51. *Novitius quidam cum in Hemmenrode ſatis tranquille annum peregiſſet Probatio-*

nis, & voluntate ſtabilitatis expreſſa in Capitulo radendus eſſet in Monachum. In Profeſſione Profitenti induitur cuculla, quæ eſt veſtis talaris, cum caputio. Rufinus de vit. Patrum lib. 1. cap. 9. *Inter quos acceſſit ad eum adoleſcens quidam, cupiens ejus eſſe diſcipulus, cui ille cum habitum Monachorum, hoc eſt, lobetam & cucullam ac melotem, quæ eſt caprina pellis, impoſuiſſet, docere eum de cæteris Monachorum inſtitutionibus cœpit.* Et Cæſarius de Miraculis lib. 1. cap. 3. *Ecce tali intentione legit Profeſſionem, promiſit obedientiam, induit cucullam.* In Profeſſione mutatur nomen, quaſi ea novi hominis natalis ſit & regeneratio. Balſam. in can. 5. Synod. Conſtantinopolitan. I. & II. πολλῶν γὰρ εἰσελθόντων εἰς μοναστήρια, καὶ ῥασοφορησάντων, ἴσως καὶ μετὰ τρισαγίου ἐν ναῷ, καὶ μετονομασθέντων, καὶ ἁπλῶς κατὰ μοναχοὺς ἀναστρεφομένων. *Cum enim aliqui monaſteria ingreſſi eſſent, & raſa induti, & cum in Triſagio in templo & nomen mutaviſſent, &, vt ſemel dicam, inſtar Monachorum & intra & extra verſarentur.* Nicephorus Gregor. lib. 9. de Andronico ſeniore. ἄκοντος ἑκόντος τήν τε κόμην κείρουσι ταύτου, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιτιθέασι, καὶ ἐς Ἀντώνιον τοῦ ὄνομα μεταφέρουσι. *Volentem nolentem tondent, & cucullo induunt, atque Antonium nominant.* Leo Oſtienſis in Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 4. de Gregorio Abbate. *Is Deſiderium multa hilaritate ſuſcipiens, quia cunctis deſiderabilis erat; tunc primum mutato ejus nomine, Deſiderium appellari juſſit, nam vſque ad id tempus Dauferius vocabatur.* Profeſſio alia eſt expreſſa, alia tacita. Expreſſa eſt quæ fit ſolemniter in ſcriptis adhibita ſubſcriptione vel ſigno Profitentis, poſt probationem per annum. Concilium Tolet. X. can. 4. & 5. Can. *Vidua* 20. quæſt. 1. can. *Omnes feminæ* 27. quæſt. 1. Profeſſio expreſſa requirit ſcripturam & teſtes, nec probatur niſi per litteras, non per teſtes. Can. *Legum* 2. quæſt. 1. Gloſſ. in cap. 1. *de cenſib.* in 6. quod Conſtitutione Moliſnenſi artic. 55. ſancitum eſt. Profeſſio tacita eſt quæ fit per geſtationem habitus monaſtici vltra annum, vbi non eſt diſtinctus habitus Profeſſorum & Novitiorum. Cap. *Ex parte. de Regular.* cap. 1. eod. tit. in 6. Clem. *Eos qui* eod. tit. Cap. vn. *de vot. & vot. redempt.* Hoc refert inter Profeſſionem expreſſam & tacitam, quod prioratus vel adminiſtratio regu-

laris non poteſt conferri niſi expreſſe Profeſſis. Cap. *Nullus.* cap. *Indemnitatibus. de elect.* in 6. Clem. *Ne in agro.* §. *Caeterum. de ſtat. Monachor.* Chopinus 1. Monaſtic. tit. 3. numero 4. Alias Profeſſio tacita æque obligat religioni ac expreſſa. Goffridus Windocinenſis lib. 4. epiſt. 28. *Igitur ſi conſuetudinaria Profeſſio, quæ fit viſibiliter, & benedictio illum, ſicut dicitis, non tenet ligatum, propoſita devotio religionis, in qua adhuc perſeverat, mundo amplius non patitur eſſe ſolutum, præſertim cum illam Profeſſionem ſua voluntate jam feciſſet, & ſuſcepiſſet benedictionem, ſi per nos ei dilatum non extitiſſet.*

CAPUT VII.

De Profeſſione ſingularia quædam. Profeſſio repetita.

OLIM Profeſſio non fiebat ante triennium. Nov. Juſtin. 5. & nov. 123. cap. 35. auth. *Verum.* C. *De Epiſcopis & Clericis.* Synod. Conſtantinopolit. I. & II. can. 5. apud Balſamon. Quod petitum eſt ex regula Pachomii, de qua Sozomen. lib. 3. cap. 13. τὸν δὲ συνοικεῖν αὐτοῖς βουλόμενον, πρότερον ἐπὶ τριετίαν τὰ χαλεπώτερα τῶν ἔργων πονεῖν. *Siquis cum ipſis habitare cuperet, ut primo omnium ad triennium gravioribus laboribus exerceretur, & ita eorum convictus particeps fieret.* Et Pallad. hiſt. Lauſiac. cap. 38. τὸν μὲν τοι εἰσελθόντα εἰσάπαξ συμμεῖναι αὐτοῖς. ἐπὶ τριετίαν εἰς ἀγῶνα ἀδύνατον αὐτὸν οὐ δέξῃ, ἀλλ' ἐργατικώτερα ἔργα ποιήσας, οὕτως εἰς τὸ στάδιον ἐμβαινέται μετὰ τὴν τριετίαν. *Semel ingredientem, nec valentem cum eis ad triennium ſuſtinere certamen, non admittes. Sed cum opera fecerit difficiliora, ſic prodeat in ſtudium poſt triennium.* Imo & non ante quadriennium ſc. extra Clauſtrum, & triennium in Clauſtro. Synod. VI. in Trull. can. 41. Hodie Profeſſio fit poſt annum Probationis. Profeſſio ante impletum annum Probationis eſt nulla & irrita. Cap. *Porrectum.* cap. *Ad Apoſtolicam. de Regular.* cap. *Non ſolum* eod. tit. in 6. Concil. Trident. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 15. Vitæ D. Bernardi lib. 4. cap. 1. *Nec longe aberat dies, qua poſt annuam ex*

more Probationem, novum indueret hominem, ſi non prius hominem exuiſſet. Jure veteri Profeſſio ante pubertatem emiſſa non valet. Can. *Illud* 20. quæſt. 1. can. *Pueri* 22. quæſt. 5. Concilium Moguntin. can. 23. cap. 1. *de Regularibus.* cap. *Ad noſtrum.* cap. *Significatum.* cap. *Virum* eod. tit. Imo & ex Conſtitutione Gregorii I. Profeſſio non valebat ante plenam pubertatem, id eſt, ante 18. annum, in monaſteriis quæ erant in inſulis maris, propter cæli & ſoli aſperitatem. Can. *Quia autem* 20. quæſt. 1. cap. *Quia in inſulis. de Regularibus.* Hodie in perſonis vtriuſque ſexus Profeſſio nulla eſt ante impletum 16. annum. Concilium Tridentin. ſeſſ. 25. *de Regularibus* cap. 15. Item non valet Profeſſio, niſi facta ſit in vna ex religionibus approbatis. Cap. vnic. *de vot. & vot. redempt.* Hinc Rubrica de regular. & tranſeuntibus ad religionem eſt accipienda de tranſeuntibus ad vnam ex religionibus approbatis. Profeſſio debet eſſet libera: per vim & metum extorta, nullius eſt momenti. Cap. *Perlatum. de his quæ vi metuſve cauſa.* Hinc Abbas Caſſinenſis in Synodo apud Cyperanum Leonis Oſtienſis lib. 4. cap. 1. *Non vult,* inquit, *Deus coacta ſervitia: vnde ſi contra voluntatem monaſterium arripuiſtis, inſtitutum veſtrum erit, vel relinquere illud, vel tenere.* Et inſtante Polyeneto P. CP. apud Conſtantinum Imperatorem, vt Joannem quendam ex Monacho Clericum Palatinum domo arceret, non annuit Imperator, cauſatus eum non rite & vere profeſſum, ſed propoſitum ſimulaſſe, διὰ τὸν τοῦ βασιλέως φόβον, *metu Imperatoris*, refert Cedren. pagina 529. Profeſſio igitur per vim & metum extorta eſt nulla; ſed ſuperveniente conſenſu convaleſcit. Cap. *Significatum.* cap. *Cum virum. de Regular.* nempe olim ſilentio anni & diei. Can. *Puella* 20. quæſt. 1. cap. *Siquis. de Regular.* vel ſilentio quinquennii. Concilium Tridentin. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 19. Si enim Profeſſus proclamare potuit, cur tamdiu tacuit? Cap. 1. *de frigid. & malefic.* cap. vlt. *Qui Cleric. vel vovent. matrim. contrah. poſſ.* Item Profeſſio facta ab Epiſcopo ſine licentia ſummi Pontificis non valet, cum non poſſit dimittere ſponſam, id eſt, Eccleſiam, ſine licentia ſummi Pontificis. Cap. *Niſi cum pridem.* cap. *Poſt tranſlationem* extr. *de renunciat.* Tamburinus tom. 3. de jur.

Abbat. diſputat. 6. quæſt. 16. Inde memoratur Gaufridus Silvanectenſis Epiſcopus ceſſiſſe epiſcopatu impetrata licentia ſummi Pontificis, & Monachum profeſſum in cœnobio Caroli loci Ciſtercienſis Ordinis. Rigord. in Philippo 4. anno 1213. *Gaufridus Silvanectenſis Epiſcopus ſentiens ſe tam ætate quam corpulentia ponderoſa inſufficientem oneri quod jam per triginta annos portaverat, impetrata a ſummo Pontifice, ſicut in jure cautum eſt, licentia, renunciavit epiſcopatui, & tranſtulit ſe ad Monachos Karoli loci Ciſtercienſis Ordinis.* Similiter non valet Profeſſio facta a ſervo ſine conſenſu domini, reclamante domino intra biennium. Can. *Siquis incognitus* 17. quæſt. 2. Nulliter Profeſſus poteſt reclamare contra Profeſſionem intra quinquennium; vltra non auditur, niſi vis & metus & impedimentum reclamandi duret vltra quinquennium. Reclamans hæc tria obſervare debet. Primum, vt reclamet intra quinquennium, non durante impedimento. Secundum, ne habitum ante reclamationem deponat. Tertium, vt cauſas nullitatis ſuæ Profeſſionis proponat coram Ordinario & ſuo Superiore. Concilium Tridentin. ſeſſ. 25. *de Regular.* cap. 19. Tamburinus de jure Abbatum tom. 3. diſputat. 6. quæſt. 25. Roderic. quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 18. articul. 16. & 17. Nullitas Profeſſionis diſceptanda eſt apud Ordinarium vna & Superiorem regularem, quia ejus eſt potiſſimum ſcire an juſta ſit cauſa reclamandi contra Profeſſionem. Hoc jure Archiepiſcopo Conſentino conquerente apud Urbanum II. in Synodo habita apud Cyperanum, ſe ſede ſua pulſum per Rogerium Siciliæ Regem, & invitum Monachum tonſum, Pontifex rem judicandam rejecit ad Abbatem Caſſinenſem tamquam proprium judicem rei. Leo Oſtienſis Chronici Caſſinenſ. lib. 4. cap. 51. *Ad hæc Papa, Non, inquit, hoc attinet ad me; hujuſmodi quippe cognoſcere & vindicari, Abbati Caſſinenſi prædeceſſores mei ſua auctoritate contulerunt: ideoque Caſſinenſis Abbas ſuper hac re reſpondeat.* Nulliter Profeſſus intra quinquennium poteſt reclamare contra Profeſſionem apud Ordinarium & Superiorem, poſt quinquennium non auditur; non prohibetur tamen propter reſtitutionem adverſus vota a ſummo Pontifice poſt quinquennium, impetrato in hanc rem reſcripto Pontificio: ſed poſt quinquennium non licet reclamare apud Or-

dinarium & Superiorem jure ordinario. Et ita judicavit Oliva lib. 1. cap. 5. Non omittendum hoc loco quod poſt quinquennium reſtitutus adverſus vota, non reſtituitur vt ſuccedat bonis paternis vel maternis, vel vt repetat beneficium, cui ſemel renunciavit, vel vt revocet alienata medio tempore, quia reſtitutio non retrograditur in præjudicium tertii. Flamin. Pariſ. *De reſignat. benefic.* lib. 3. quæſt. 13. num. vlt. Oliva lib. 5. cap. 5. Profeſſio eſt actus legitimus & ſolemnis, qui non recipit conditionem. L. *Actus legitimi de Rl.* Puta Profeſſio non poteſt ita fieri, vt proprium quis retineat: quia illud eſt contra ſubſtantiam voti, & ſic indiſpenſabile, etiam per ſummum Pontificem. Pontifex quidem de plenitudine poteſtatis poteſt quempiam abſolvere a Monachatu, & de Monacho facere non Monachum: ſed ſtante Profeſſione non poteſt cum eo diſpenſare, vt proprium retineat. Cap. *Cum ad monaſterium* in fin. & ibi Gloſſ. extr. *de ſtat. Monach.* Rebuff. *de regia ad Prælat. nominat.* §. *Monaſteriis,* in verb. *religioſis* in Concordat. Chopinus Monaſtic. lib. 1. cap. 3. num. 8. Staphil. *de litteris gratiæ.* tit. *Religioſ. Profeſſ.* num. 12. Barboſ. Juris Eccleſiaſtic. lib. 1. cap. 2. num. 131. Etſi Profeſſio ſit vice baptiſmi qui iterari non debet, cap. vlt. extr. *de baptiſm.* tamen non eſt novum nec inutile Profeſſionem repeti, vt firmius ſervetur repetitum propoſitum. Virginem ſemel in Baſilica Petri conſecratam, rurſus in monaſterio Betlheemitico Deo dicatam narrat Hieronymus in Sabinianum Diaconum, *qui virginem Deo ſacram ad ſtuprum ſollicitaverat poſt Apoſtoli Petri Baſilicam, in qua Chriſti flammeo conſecrata eſt poſt crucis & reſurrectionis Dominicæ Sacramenta, in quibus rurſum in monaſterio victuram ſpoponderat.* Primum Profeſſio fiebat ante altare, tum repetebatur ante crucem cellæ, in ingreſſu ipſius cellæ. Petrus Damian. lib. 6. epiſt. 13. *Recordare, venerabilis Pater, quia te præſente Frater ille, & prius ante ſanctum altare Eccleſiæ, & poſtmodum ante crucem cellulæ, ſub excommunicationis ſe denotavit elogium, ſi noſtri prioratus obedientiam ex induſtria vlterius violaret.* Laudandi Patres Societatis JESU, qui ex regula iterum in anno, in feſtis Reſurrectionis Dominicæ & Nativitatis, vota ſua, qualiacumque ſint, repetunt.

Quo mirum in modum fovetur vigor & genius religionis, recenti ſemper in animis votorum & promiſſionum memoria. Nec diſpari forte conſilio, licet impari gratia, in myſteriis gentilium ſolemnia initiationis ſæpius repetebat Sacerdos iis qui initiabantur. Dio Chryſoſt. orat. 17. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις ὁ ἱεροφάντης οὐχ ἅπαξ προαγορεύει τοῖς μυουμένοις ἕκαστον ὧν χρὴ, τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν συμφερόντων λόγους, ὥσπερ ἀπόῤῥησιν ἱερὰν λυσιτελεῖ πολλάκις, μᾶλλον δὲ ἀεὶ λέγεσθαι. *Quemadmodum enim in myſteriis Sacerdos non ſemel tantum prædicat iis qui initiantur., vnumquodque eorum quæ oportet, eo modo & ſermones de vtilibus rebus, tanquam ſacram prædicationem conducit frequenter, imo ſemper haberi.* Eodem conſilio in rebus politicis ſacramentum in nomen Principis quot annis inſtaurari ſuadebat Meſſala. Tacit. 1. Annal. *Addebat Meſſala Valerius renovandum per annos ſacramentum in nomen Tyberii.* Eodem ingenio Mediolanenſibus in ordinem redactis a Friderico Ænobarbo lex dicta, vt præſtaretur quoquo quinquennio jusjurandum ſolemne de pace ſervanda. Gunter. Ligurin. lib. 8.

Ac ne forte ſacra veniant oblivia paciis,
Singula juratam renovent quinquennia formam.

Nec omittendum quod vt Profeſſio firmior eſſet jurejurando ſancita, de Profeſſione Carolomanni teſtatur Anaſtaſ. in Zachar. *Et poſt aliquantum temporis ad beati Benedicti, quod in Aquinenſium finibus ſitum eſt, profectus eſt monaſterium, in quo & ſuam finiri vitam jure profeſſus eſt jurando.* Unde Profeſſionem monaſticæ religionis ſacramentum vocat Goffridus Vindocinenſ. lib. 2. epiſt. 30. *Cariſſime Pater & Domine, per primæ regenerationis, & per monaſticæ religionis ſacramentum, veterem exuiſſe hominem, & induiſſe novum me profiteor.* Optime quia Profeſſio regularis eſt jurata, & Profeſſio ſolemnis habet vim ſacramenti.

CAPUT VIII.

Merita & effectus Profeſſionis regularis.

EXPOSITIS ſolemnibus monaſticæ Profeſſionis, ſubit diſquirere quænam ſit gratia, quis effectus Profeſſionis. Varia ſunt chariſmata, varii effectus Profeſſionis. I. Profeſſionis præcipua & ſingularis gratia eſt, quod benedictio Profeſſionis confert Spiritum ſanctum, quaſi ordinationis vice teſtata miraculis. Cæſarius de Miracul. libro 1. cap. 3. *Noverunt multi Henricum Converſum de clauſtro Hemmenrode, Magiſtrum in grangia, quæ vocatur Hart, qui teſtatus eſt Spiritum ſanctum in ſpecie columbæ ſuper caput cujuſdam Novitii deſcendiſſe, cum in Monachum benediceretur ab Abbate.* II. Profeſſio religioſa habet vim & gratiam baptiſmi, & ſecundum baptiſma vocatur. Hieronymus ad Paulam de obitu Bleſillæ: *Cum propitio Chriſto ante quatuor fere menſes ſecundo quodammodo ſe propoſiti baptiſmo laverit, & ita deinceps vixerit, vt calcato mundo ſemper monaſterium cogitaverit, non vereris, ne tibi Salvator dicat: Iraſceris, Paula, quia filia tua, facta eſt filia mea.* Idem ad Demetriadem: *Nonne quia ſæculum reliquiſti, & ſecundo poſt baptiſmum gradu iniſti pactum cum adverſario tuo, dicens ei: Renuncio tibi, diabole, & ſæculo tuo, ſerva fœdus quod pepigiſti.* Et Bernardus de præcept. & diſpenſat. ſub finem: *Audire*, inquit, *& hoc vultis a me, vnde inter cætera pœnitentiæ inſtituta, monaſterialis diſciplina meruerit hanc prærogativam, vt ſecundum baptiſma nuncupetur: arbitror, ob perfectam mundi abrenunciationem*, &c. III. Profeſſio monaſtica ſolvit alia omnia vota, ita vt in votum religionis alia omnia vota transfundantur. Cap. *Scripturæ* extra *De vot. & vot. redempt.* Divus Thomas 22. quæſt. 88. artic. 12. add. 1. Anſelmus libro 3. epiſtola 33. ad Richardum Monachum: *Audivi, frater mi, quia antequam Monachus fieres, in ægritudine veniſti, te iturum ad ſanctum Ægidium: & idcirco modo timidus & nimis ſollicitus es de voto illo ſolvendo, ita vt quieſcere non poſſit cor tuum, niſi ad ſanctum Ægidium iveris:*

de qua re non debet, &c. Et infra: *Certus enim eſſe debes, quia cum te ipſum Deo totum vovisti, & reddidiſti per monachicam Profeſſionem, ſolviſti omnia vota minora quarumlibet actionum, quæ prius ſine jurejurando & fidei allegatione promiſiſti.* Idem libro 3. epiſtola 154. *De voto Monachi, de quo noſtrum vultis audire conſilium, qui antequam ad noſtrum Ordinem veniret, vovit ſe numquam amplius vinum bibiturum: hoc mihi videtur eſſe faciendum, quod fit a majoribus noſtri Ordinis, & maxime apud Cluniacum, videlicet ut hujuſmodi vota, quæ fiunt ſine promiſſione fidei & ſacramento, in voto monachichi Ordinis, in quo homo quicquid ad ſe pertinet & ſe ipſum totum Deo offert, judicentur eſſe completa, & ſit in diſpoſitione Prælati, vel ea ſervare rationabiliter, vel mutare.* Et Cæſarius de Miraculis libro 1. capite 6. *Habet Ordo Ciſtercienſis a Sede ſibi Apoſtolica indultum, ut cruce ſignatus, vel voto cujuſlibet alterius peregrinationis obligatus, ſi tranſire voluerit ad Ordinem, Deo & facie Eccleſiæ ſit abſolutus.* IV. Profeſsio etiam ſolvit irregularitatem, quæ oritur ex defectu natalium, non in totum, ſed quoad Ordines, & quoad minora beneficia, non quoad dignitates & Prælaturas regulares obtinendas. Ex Concilio Pictavienſi capite 1. *De filiis Presbyterorum*, & ex Concilio Claromontenſi habito ſub Urbano II. apud Matthæum Pariſienſ. ad ann. 1195. & ex Conſtitutione Urbani II. quæ eſt in can. *Presbyterorum*. Can. *Niſi* 56. diſtinct. Ratio canonum eſt, quia Profeſsio propter meritum actus quo quis ſe Deo offert, detergit omnem humanam maculam. Novell. 5. *De Monachis* in princip. Chopin. Monaſtic. libro 2. tit. 3. num. 7. V. Effectus Profeſsionis eſt, quod Profeſſi pro mortuis habentur: inſtitutum vitæ monaſticæ eſt mortis genus. Eugenius IV. *Monachus ſedeat ſolitarius & taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo autem vivit.* Can. *Placuit* 16. quæſtione 1. Balſamo in can. 41. Synod. VI. in Trull. μέγα τι ϗ τολμηρὸν ἐστι καταμόνας ἡσυχάσαι τινὰ, ϗ ἐν βραχυτάτῳ οἰκισκῷ ἐγκλεῖσαι ἑαυτὸν ὡς τεθνεῶτα παρ' ὅλον τὸν τῆς οἰκείας ζωῆς χρόνον. *Magna quædam res eſt & inceptum valde audax, ſeparatim & in ſolitudine quieſcere, ac ſilentium agere, ſeipſumque in exigua domuncula tamquam toto vitæ ſuæ tempore mortuum includere.* Joannes Climacus Scal. Paradiſ. grad. 27. ὑπομονητικὸς ἀνὴρ

πεϱ̀ μνήματος τέθνηκε, ὡς μνῆμα ἑαυτοῦ τὴν κέλλαν ποιησάμενος. *Vir patiens ante mortem eſt mortuus, qui cellam ſuam in ſepulcrum vertit.* Hinc & Monachiſmum νεκροποιὸν διαγωγὴν, *mortificantem vitæ rationem*, appellat idem Balſamo in canone 6. Synod. Conſtantinopolitan. I. & II. Caſſianus collat. 24. capite 9. *Abbas Apollo, Ignoras ergo, ait, me quoque ante annos viginti huic mundo fuiſſe defunctum, nullaque jam poſſe de hujus cellæ ſepulcro, quæ ad præſentis vitæ pertineant ſtatum, tibi ſolatia conferre.* Hinc Monachi judicio neque convenire, neque conveniri poſſunt. Can. *Nullus* 2. quæſt. 1. Non poſſunt Clericum accuſare, vel adverſus eum teſtificari, quia vocem habent funeſtam. Can. *Placuit* eadem cauſa & quæſt. can. *Canonica* 3. quæſt. 5. Chopin. de S. Polit. libro 3. cap. 1. num. 17. Capell. Toloſ. quæſt. 20. Iidem non poſſunt pro aliis poſtulare in foro. Cap. 2. *De poſtuland.* Vita D. Goſuini libro 3. capite 36. *Alienæ cauſæ numquam voluit proloquutor fieri, ſed magis elegit humilis Monachus appellari, quam cauſidicus curialis.* Non poſſunt parochialia ſeu curam animarum exercere, prædicare verbum Dei, ſine licentia Epiſcopi. Can. *Placuit.* can. *Interdicimus.* can. *Juxta.* can. *Adjicimus* 16. quæſtione 1. Monachus non docentis, ſed lugentis habet officium. Hieronymus ad Riparium: *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, qui vel ſe vel mundum lugeat.* Can. *Monachus* 16. quæſt. 1. Chryſoſtomus 1. ad Timoth. Homil. 14. ὄντως οἰκεῖα πένθους τὰ μοναστήρια. *Vere domus luctus monaſteria ſunt.* Bernardus in cantic. ſermon. 64. *Et ſcimus Monachi officium eſſe non docere, ſed lugere. Ex his nempe claret & certum eſt, quod publice prædicare, nec Monacho convenit, nec Novitio expedit, nec non miſſo licet.* Inde ſemel Profeſſi non poſſunt teſtari de rebus ſuis. Ex Novell. Juſtin. 5. cap. 5. & Novell. 123. cap. 38. & 48. Novell. Leon. 5. L. 5. C. Theodoſ. *De bon. Cleric. & Monach.* & Conſtitutione Gregorii I. Can. *Quia ingredientibus* 19. quæſt. 3. idque ne quidem ex diſpenſatione Summi Pontificis. Cap. *Cum ad Monaſterium* in fin. *De ſtatu Monach.* Et ſi diſpenſetur, ab executione diſpenſationis licet appellare, tanquam ab abuſu. Durantus quæſt. 13. Brodeus in Loetium in litt. C. num. 8. & litt. R. num. 41. Exploſis Conſtitutionibus Gregorii, ex

quibus licebat Pontifici diſpenſare cum Monachis, vt teſtarentur: de quo Gregorius libro 9. epiſtola 22. Indictione 4. & idem libro 11. epiſt. 5. Indict. 4. Ante Juſtinianum Monachos jus teſtandi habuiſſe aperte inſinuat Lex *Si quis Presbyter.* C. *De Epiſc. & Cleric.* Si Monachus inteſtatus deceſſerit, non exiſtentibus liberis, nec parentibus vel cognatis, bona ejus acquiruntur monaſterio. Cui congruit Novell. 123. cap. 38. vnde deſumpta eſt authen. *Si qua mulier.* C. *De SS. Eccleſ.* Leges Wiſigoth. libro 4. tit. 2. num. 12. Juxta hujus temporis vſum memoratur teſtamentum Antonii magni, quo tritam melotem & pallium Athanaſio, a quo novum acceperat, Serapioni Epiſcopo alteram melotem, fratribus cilicium reliquit, teſte ipſo Athanaſio in ejus vita in fine, & Hieronymo. Monachos ſi non teſtarentur ſuos heredes habere maluit Auguſtinus epiſtola 19. in 2. Appendic. *Nam quum quiſque ad monaſterium convertitur, ſi veraci corde convertitur, illud non cogitat, maxime admonitus quantum malum ſit: vſque adeo autem eodem jure Presbyteri Honorati eſt illud vnde agitur, vt non ſolum alibi ordinatus, ſed adhuc in Tagaſtenſi monaſterio conſtitutus, ſi re ſua non vendita, vel per manifeſtam donationem in quempiam tranſlata moreretur, nonniſi heredes ejus in eam ſuccederent, ſicut Frater Æmilianus in illos triginta ſolidos fratri Privato ſucceſſit.* Hodie ſemel Profeſsi teſtari non poſſunt, & ſi ante Profeſsionem inteſtati decedant, habent ſuos heredes, nec eis ſuccedit monaſterium. Nec enim in Gallia ſervatur authen. *Ingreſſi.* C. *De SS. Eccleſ.* ex qua ingreſsi monaſterium ipſo ingreſſu ſe ſuaque dedicant Deo, nec de his teſtantur, vtpote nec domini rerum. Monachus etiam Profeſſus quaſi mortuus non poteſt eſſe executor teſtamenti. Cap. *Religioſus. de teſtament.* in 6. Clementina vnic. eodem tit. Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. *De reformat.* capite 8. Rodericus quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 70. art. 1. Eadem ratione Monachus tutoris vel curatoris officio fungi non poteſt. Novell. 123. cap. 5. authent. *Presbyteros.* C. *De Epiſc. & Cleric.* d. cap. *Religioſus. de teſtament.* in 6. Nam Monachi non poſſunt fungi officio judicis ſæcularis. Cap. *Sed nec. ne Cleric. vel Monachi ſecul. negot. ſe immiſc.* Can. *De præſentium* 16. quæſtione 1. Notatur Juſtinianus II. quod

Monachum quendam Theodotum nomine Logothetam creaſſet. Paulus Diaconus libro 22. *Similiter & in generalis Logotheſii rebus conſtituit Monachum quendam Theodotum nomine, qui primo incluſus fuerat in Thracenſibus Auguſti partibus, ſed & in ipſum ſæviſſimum exiſtentem*, &c. Iidem arcentur prorſus a Republica, etiam ab officiis palatinis. Indignante Polyeneto Patriarcha Conſtantinopolitano, quod Romanus Imperat. Joannem quendam ex Monacho Clericum ſuos inter cubicularios recepiſſet, hoc pacto ſe excuſavit, quod per vim & metum Profeſſum diceret, ex Cedreno. Non prohibetur tamen Monachus vel Canonicus regularis eſſe Vicarius Epiſcopi. Gloſſ. in d. can. *De præſentium.* & in cap. *Statutum. de reſcript.* in 6. Joannes Andreas in cap. vltim. *De Cleric. ægrot. vel debilit.* demptis Mendicantibus. Clement. *Ut Profeſſores. de regular.* Concilium Tridentin. ſeſſ. 25. *De reformat.* cap. 4. Rebuff. in Prax. part. 1. in form. Vicariat. num. 30. 32. Guid. Pap. quæſt. 212. Marcus quæſtione 1285. part. 1. ne Monachi deſint Eccleſiæ, ſi forte eorum ope & conſilio egeat. VI. Profeſsionis effectus eſt, quod ſi Monachus Profeſſus eligatur in Epiſcopum, ordinatione non deſinit eſſe Monachus, neque ſolvitur votis religionis, ſed abſolvitur a juriſdictione Abbatis, & jugo regulæ, & quicquid poſtea acquirit, acquirit monaſterio. Can. *De Monachis* 16. quæſt. 1. can. *Statutum* 18. quæſt. 1. cap. *Cum olim. de privileg.* Monachus Epiſcopus vel Cardinalis creatus veſtem mutare non poteſt. Synod. Conſtantinopolit. VIII. act. 10. capite 27. Can. *Sanctimonialis.* & ibi Gloſſ. 23. diſtinct. cap. *Clerici* extra *De vit. & honeſt. Cleric.* Matthæum ex Monacho Cluniacenſi Cardinalem, & Albanenſem Epiſcopum, quod exemplo Martini nihil de Monacho mutaſſet, laudat Petrus Cluniacenſis de Miraculis libro 2. capite 14. *Provectus ergo ad ſublimem Pontificalis ordinis gradum, & ſuper Eccleſiæ candelabrum ad lucendum omnibus, qui in domo Dei erant, magnifice exaltatus, nihil de Monacho quorumdam more dimiſit, ſed ſicut de magno Martino legitur, eadem in corde ejus humilitas, eadem in veſtitu ejus vilitas manſit.* De his Boer. deciſ. 158. Chopin. de ſacr. Polit. libro 2. tit. 8. num. 11. Idem libro 1. Monaſtic. titulo 3. num. 7. Loetius in litt. E.

num. 4. VII. Profeſſionis effectus eſt, quod parentibus non licet liberos quaſi ingratos exheredare ob eam cauſam, quod monaſterium ingreſſi ſint. L. *Vt non liceat.* L. *Deo nobis.* §. 1. C. *De Epiſc. & Cleric.* Novell. 123. cap. 41. Can. *Non liceat* 19. quæſt. 3. quod ſtatutum eſt, quia parentes ſolebant exheredare liberos odio Monachiſmi: de quo dolet Salvianus libro 3. ad Eccleſ. *Denique ſi qui a parentibus filii offeruntur Deo, omnibus filiis poſtponuntur oblati, indigni judicantur hereditate, qui digni fuerant conſecratione, ac per hoc vna tantum re parentibus viles fiunt, quia cœperunt Deo eſſe pretioſi*, &c. VIII. Profeſsionis effectus eſt, quod Profeſſio monaſtica æquatur matrimonio, & conditio nuptiarum impletur per Profeſsionem: puta ſi legetur puellæ ſub conditione nuptiarum, legatum debetur puellæ, ſi monaſterium ingrediatur. Novell. Juſtinian. 123. capite 37. authent. *Niſi rogati.* C. ad Trebell. IX. Profeſsionis effectus eſt, quod monaſterium eſt loco filii, puta ſi cui fideicommiſſum relictum ſub conditione liberorum, & monaſterium ingrediatur, fideicommiſſum debetur. Novell. 123. cap. 3. d. authent. *Niſi rogati.* & L. *Sancimus.* §. *Item illud ſtatuimus.* C. *De Epiſc. & Cleric.* X. Profeſsionis effectus, quod ſi ſponſalia ſolvantur ingreſſu monaſterii, ſponſus ſine vllo damno arrhas recipit, nec ſponſa tenetur in duplum, ſed hoc dumtaxat reſtituit, quod accepit: nam & nuptiis ſolutis per Monachiſmum, vnuſquiſque res ſuas recipit pro dote vel ante nuptias donatione traditas, & hoc tantum lucri conſequitur, quod debetur a lege vel ex pacto in caſum mortis. d. L. *Deo nobis.* An Profeſſio monaſtica inducat capitis minutionem negat Cujacius in d. Novell. 5. contra Accurſium, optima ratione, quia nec civitatem, nec libertatem, nec familiam adimit. *Non omnis*, inquit, *ſtatus mutatio, capitis minutio eſt; manumiſſio non eſt capitis minutio.* L. 3. ff. *De capit. minut.* Senatu motio non eſt capitis minutio. L. 3. *De Senator.* L. pen. *de extraord. cognit.* Monachiſmus non eſt capitis minutio: nam & jus legitimarum hereditatum Monachi habuere. L. vltim. §. *Hoc etiam.* C. *De Epiſc. & Cleric.* & ante d. Novell. 5. habuere bona propria, & teſtamenti factionem. L. *Generalis* C. *De SS. Eccleſ.* Nec teſta-

mentum irritum fit Monachiſmo, quod tamen irritum fit capitis minutione vel minima. Quod probatur d. Novell. 5. & Novell. 76.

CAPUT IX.

Monachum facit aut propria Profeſſio, aut paterna devotio ſeu oblatio. Ritus oblationis liberorum manu involuta palla altaris.

MONACHUM facit aut propria Profeſsio, aut paterna devotio, id eſt, oblatio. Concilium Toletanum IV. can. 48. Can. *Monachum* 20. quæſt. 1. & Concil. Wormat. can. 23. Cap. *Cum virum. de Regular.* Solebant parentes liberos impuberes offerre Deo, vt fierent Monachi, adhibitis pluribus teſtibus, vt tolleretur occaſio maledicti, id eſt, calumniæ. Concilium Aquiſgranenſe can. 36. quem perperam laudat Gratianus ex nona Synodo. Can. *Non oportet* 20. quæſtione 2. Hujus inſtituti auctorem habemus Baſilium, qui regular. fuſius diſputatar. interrog. 15. pueros in monaſteria admitti, ἀπὸ πρώτης ἡλικίας, *ab ipſa prima ætate*, ita vt parente deſtituti, ſolo admittentis arbitrio: qui vero Patrem haberent, ab ipſo oblati coram multis teſtibus accederent. Solemnis fuit hujuſmodi oblatio liberorum: moris fuit a parentibus liberos offerri ad altare, manu involuta palla altaris. Regula Benedicti cap: 59. *Si quis forte de nobilibus offert filium ſuum Deo in monaſterio, ſi ipſe puer in minoritate eſt, parentes ejus faciant petitionem, & manum pueri involvant in palla altaris, & ſic eum offerant.* Hoc argumento probabat Lamberti pater, Profeſsionem filii nullam eſſe, quod abſque patris oblatione & Abbatis benedictione effectus eſſet Monachus, vt refertur in can. *Præſens* 20. quæſt. 3. qui eſt Nicolai I. ad Epiſcopos Galliæ: *Neque ego pater pallio altaris indutum illum obtuli.* Eodem argumento Profeſsionem Roberti Nepotis apud Cluniacenſes, quod petitio pro eo non fuiſſet facta a parentibus, nec oblatus fuiſſet manu involuta

palla altaris, nullam & irritam eſſe probabat Bernardus epiſtola I. *Videant & judicent quid potius ſtare debuerit, an votum patris de filio, an filii de ſe ipſo, præſertim cum filius aliquid majus devoverit. Videat & famulus tuus Legiſlator noſter Benedictus, quid regularius fuerit, utrum quod factum eſt de infantulo, neſciente ipſo, aut quod ipſe per ſe poſtmodum prudens & ſciens fecit, cum jam ætatem haberet, ut de ſe loqueretur, quamquam dubium non ſit promiſſum illum fuiſſe, non donatum: nec enim petitio, quam regula præcipit, pro eo facta fuit a parentibus, nec manus illius cum ipſa petitione involuta palla altaris, ut ſic offerretur coram teſtibus.* Pari ritu traditio ſponſæ fiebat apud altare, manu obvoluta palla altaris, id eſt, pallio quo obtegitur altare. Ejus rei ſingularis eſt locus in vita ſancti Aichadri apud Surium 15. Septembr. *Tum herus apprehenſa mulieris dextera, manu pallio obvoluta, ut habet mos nuptiarum, coram adſtantibus conſervis, conjuge & prole, hilari vultu collocavit eam illi in matrimonium.* Nec ſine traditione alicujus prædii quaſi pro dote a parentibus fiebat oblatio liberorum. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro I. capite 16. *Quidam etiam vir dives Waco nomine Beneventanus in expeditione conſtitutus, obtulit monaſterio filium ſuum nomine Wachipertum cum* XX. *poſſeſſionibus ſuis variis in locis conſtitutis.* Ekkeard Junior de caſibus monaſter. ſancti Galli capite 10. de Burkardo ingenito: *Pater illum tandem nutricis ſinu abductum, Gallo ut cum matre voverat, ſuper aram ipſius ponens, cum terris in Hoeſten & decimis multum matrem plorans initiaverat.* Hoc jure Cluniacenſes dicebant Robertum oblatum monaſterio, & prædium pro illo traditum. Bernard. prædict. epiſtola I. *Oſtenditur deinde terra quæ cum illo & pro illo dicitur data fuiſſe: ſed ſi cum terra eum receperunt, cur non & cum terra eum retinuerunt?* Solebant pueri offerri monaſterio a parentibus in Ordine beati Benedicti; & inde multis ſæculis profecit ſanctiſſimus Ordo, magiſtra rerum experientiâ docente in iſta tenella ætate facilius pueros imbui diſciplina, quam provectiores ætate. Concilium Aquiſgranenſe can. 45. *Ut ſchola in monaſterio non habeatur, niſi eorum qui oblati ſunt.* Cæſarius de Miracul. libro 6. capite 37. *In diœceſi Treverenſi monaſterium quoddam Sanctimonialium*

ſitum eſt, Lutere vocabulo: in hoc ex quadam antiqua conſuetudine nulla recipitur puella, niſi ſeptennis ſit vel infrà, ad conſervationem ſimplicitatis. Et Thomas Cantipratenſis Apum libro 1. capite 17. *In monaſterio nigri Ordinis puer quidam nobilis a parentibus traditus eſt, diſciplinis regularibus educandus.* Idem libro 2. capite 36. *Antiquiſſimo more ſervatum eſt in Ordine ſancti Benedicti, a cunabulis fere pueros indui, & ſic eoſdem ibidem per vitæ innocentiam educari: quod contra tamen ſæpius actum audivimus, nec approbamus per omnia puerum rationis expertem vovere quod neſcit, ſed potius adultum quemlibet, qui poſſit diſcretive reprobare quod diſplicet, & electione digna approbare quod placet.* Licebat parentibus liberos offerre monaſterio vſque ad pubertatem, non vltra. Concilium Toletanum X. can. 6. Can. *Si in qualibet* 20. quæſt. 2. Nec a jure vſuque veterum aliena eſt hujuſmodi devotio parentum. Jure civili pater poteſt vovere liberos, & filiusfamilias ſine auctoritate patris voto non obligatur. L. 2. §. 1. ff. *De pollicitat.* Et hoc de jure veteri Pontificio ductum, cujus ſcientiſſimus Virgil. lib. 11.

Ipſe pater famulam voveo.

CAPUT X.

Conſecratio Virginum.

SERIUS admiſſa eſt Profeſſio Virginum quam virorum propter fragilitatem & levitatem ſexus, quæ ſenioris ætatis probationem deſiderat. Primum Sanctimoniales ante annum 40. non velari placuit. Can. *Sanctimoniales* 20. quæſtione 1. quem Gratianus laudat ex Concilio Carthaginenſi can. 41. Labente diſciplina eo perventum eſt, vt virgines conſecrarentur poſt 25. annum. Concilium Carthaginenſe III. can. 4. Can. *Placuit* eadem cauſ. & quæſt. Concilium Agathenſe canon. 19. Turonenſe III. can. 28. Synodus VI. in Trullo canon. 6. Imo non ante 60. annum. Anaſtaſius in Leone I. *Hic conſtituit vt Monacha non acciperet velaminis*

capitis

capitis benedictionem, niſi probata fuerit in virginitate ſexaginta annorum. Ad Epiſcopum pertinet conſecratio, id eſt, benedictio puellarum : hæc ita propria eſt Epiſcoporum, vt vetetur Preſbyteris. Concilium Carthaginenſe II. can. 3. Can. *Si jubet* 26. quæſtione 6. Can. *Perlectis verſ. ad Epiſcopum* 25. diſtinct. Hieronymus ad Demetriadem: *Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale ſanctum operuit caput.* Hinc Felicem Epiſcopum, vnum e Donatiſtis, qui virginem cui mitellam, id eſt, velum, impoſuerat, ſtupravit, increpat Optatus Milevitanus libro 2. *Supra memoratus Felix inter crimina ſua & facinora nephanda ab eo comprehenſa puella, cui mitram ipſe impoſuerat, a qua paulo ante Pater vocabatur, nepharie inceſtare minime dubitavit.* Conſecratio virginum non modo vetita eſt Preſbyteris, verum etiam Chorepiſcopis. Can. *Quamvis.* can. *Chorepiſcopi* 68. diſtinct. Preſbyter inconſulto virgines conſecrare non poteſt. Concilium Carthaginenſe III. can. 86. Can. *Presbyter* 26. quæſtione 6. Sed non prohibetur Preſbyter virgines conſecrare de licentia Epiſcopi : vnde Concilio Pariſienſi can. 41. gravius redarguuntur Preſbyteri, quod virgines conſecraſſent. Conſecrationem virginum Epiſcopo reſervatam, ſed tamen ſi vſurpetur a Preſbyteris, forte ſine licentia Epiſcoporum, non iterari ab Epiſcopis ait Ivo Carnotenſis epiſtola 41. *Vnde nec conſecratio virginum, quæ ex auctoritate Apoſtolica Epiſcoporum privilegio reſervatur, ſi aliquando a Presbyteris vſurpetur, propter ſacramentum Chriſti & Eccleſiæ quod ibi continetur, nullatenus ab Epiſcopis iteratur.* Abbatiſſa vetatur puellam aut viduam velare. Can. *Statuimus* 20. quæſt. vnde deſumptus eſt can. 43. Concilii Pariſienſis, licet vſu aliud receptum ſcribat Marcus deciſ. 959. quem vſum damnavit Innocentius III. in cap. *Nova quædam. de pœnitent. Nova quædam,* inquit, *noſtris ſunt auribus intimata, quod Abbatiſſæ Moniales proprias benedicunt,* &c. Virgo cum offertur Epiſcopo ad conſecrationem, debet præſentari in veſte religioſa, non ſæculari. Concilium Carthaginenſe IV. can. 11. Can. *Sanctimonialis* 23. diſtinct. Solebat offerri Epiſcopo, & recipi manu involuta palla altaris. Ordo Romanus: *Virginem Epiſcopo parentes cum oblatione offerant, & ille involu-*

tam manum ejus in palla altaris recipiat. Profeſſio puellarum & viduarum æque ac virorum debet fieri ſolemniter in ſcriptis, adhibita ſubſcriptione Profitentis, apud Sacerdotem vel Miniſtrum, id eſt, Preſbyterum vices agentem Epiſcopi. Concilium Toletanum X. canone 4. Can. *Vidua* 20. quæſt. Concilium Pariſienſe can. 40. Pro ſolemni conſecratione virginum certi dies erant conſtituti, vti pro ordinatione Clericorum. Can. *Devotis.* can. *Virgines* 20. quæſtione 1. Profeſsionis virginum & viduarum hoc diſcrimen eſt, quod virgines conſecrantur, id eſt, benedicuntur: viduæ tantum velamen & nigram veſtem aſſumunt. Can. *Devotis.* can. *Vidua* 20. quæſtione 1. Regino 2. Chronic. *Eodem anno Berengarius quondam Italiæ Rex exul moritur, & in Babengerg regio more ſepelitur, cujus vidua Willa, antequam ſepeliretur, ſibi velum ſanctimoniale aſſumpſit.* Virgines & viduas cum velantur, tonderi moris fuit. Hieronymus in Sabinianum Diaconum: *Moris eſt in Ægypti & Syriæ monaſteriis, vt tam virgo quam vidua, quæ ſe Deo voverint, & ſæculo renunciantes omnes delicias ſæculi conculcarint, crinem monaſteriorum matribus offerant deſecandum, non intecto poſtea contra Apoſtoli voluntatem inceſſuræ capite, ſed ligato pariter & velato.* Inde virgines tonſas & cucullatas depingit Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 41. τῶν οὖν ἄλλων παρθένων, τὸ σχῆμα ἦν κεκαρμένων, ἐχουσῶν κoκουλλία ἐπὶ τῶν κεφαλῶν.

CAPUT XI.

In Profeſſione tria vota ſolemnia, obedientiæ, paupertatis, caſtitatis: his adde quartum, ſtabilitatis.

IN Profeſsione emittuntur tria vota ſolemnia, obedientiæ, paupertatis & caſtitatis, quibus in Ordine Benedictino quartum additur, ſtabilitatis, juxta regulam beati Benedicti. Nec recens eſt hujuſmodi inſtitutum, vt volunt Lutherus, Calvinus & alii aſceticæ continentiæ oppugnatores. Prioribus ſæculis ex quo Monachi coiere in collegia, quæ cœnobia dicta ſunt, in vſu fuit votorum ſolemnitas, quorum obſervantia laudi fuit, & tranſgreſsio vituperationi & opprobrio. Baſilius epiſtola ad Monachum lapſum: ὅρα οὖν μήποτε συνθήκας βουλόμενος τινὰς φυλάττειν, παραβῇς τὰς πρὸς τὸν Θεὸν συνθήκας, ἃς ὡμολογήσας ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων. *Vide igitur ne forte dum vis, quæ quibuſdam pactus es cuſtodire, tranſgrediare pacta a te inita cum Deo, quæ profeſſus es coram multis teſtibus.* Auguſtinus in Pſalm. 75. in illud: *Vovete & reddite. Nemo ergo poſitus in monaſterio frater dicat: Recedo de monaſterio. neque enim ſoli qui ſunt in monaſterio, perventuri ſunt ad regnum cælorum, & illi qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent. Reſpondetur illi: Sed illi non voverunt, tu voviſti.* Inde Profeſsionis nomen tritum apud Caſsianum, quam Græci ὁμολογίαν, συνθήκην. In Profeſſione Benedictus exigit tantum votum obedientiæ, ſtabilitatis & converſionis morum. Regula capite 58. *Suſcipiendus autem in oratorio coram omnibus promittat de ſtabilitate ſua & converſione morum ſuorum & obedientia coram Deo & Sanctis ejus.* In Profeſsione Benedictina nulla fit mentio paupertatis & caſtitatis, quia converſio morum & obedientiæ promiſsio cætera complectitur. Nulla ſperari poteſt converſio morum, inanis & luſoria eſt obedientia, niſi colatur paupertas & caſtimonia, quæ obedientiæ præcipui fructus ſunt. Obedientia eſt primaria virtus Monachorum. Sul-

pitius Severus Dialog. 1. de virtut. Monachor. *Præcipua ibi virtus & prima eſt obedientia, neque aliter adveniens ad monaſterium Abbatis ſuſcipitur, quam qui tentatus prius fuerit & probatus, nullum vnquam recuſaturus quamlibet arduum ac difficile indignumque toleratu Abbatis imperium.* Obedientia eſt ſupplementum virtutum omnium, in tantum vt ſuppleat orationis vigorem. Gregorius Nyſſenus de ſcopo Chriſti πρὸς ἀσκητάς. *εἰ δέ τινες μήπω τὸν τῆς ἄκρας εὐχῆς τόνον ἔχοντες, μηδὲ τὴν ὀφειλομένην τῷ πράγματι σπουδήν τε καὶ δύναμιν ἀπολιμπάνονται ταύτης τῆς ἀρετῆς, ἐν τοῖς ἄλλοις πληρούτωσαν τὴν ὑπακοήν, κατὰ δύναμιν διακονοῦντες, προθύμως ἐργαζόμενοι. Quod ſi quidam qui nondum perfectæ orationis vigorem tenent, neque debitum huic negotio ſtudium & vim obtinent, privati ſunt hac virtute: in cæteris compleant obedientiam, pro viribus miniſtrantes, alacriter operantes.* Denique votum obedientiæ eſt caput Profeſsionis, quia eſt abnegatio ſui ipſius, & renunciatio voluntati, qua homines ſumus. Anſelmus lib. 3. epiſtola 7. *Cum enim profeſſus ſum Monachum, abnegavi me ipſum mihi, vt deinceps meus non eſſem, id eſt, non viverem ſecundum propriam voluntatem, ſed ſecundum obedientiam. Vera autem obedientia aut eſt Deo, aut Eccleſiæ Dei, & poſt Deum maxime Prælatis.* Et juxta eandem ſententiam, præceptum obedientiæ eſt prima lex vitæ cœnobiticæ. Hieronymus ad Euſtochium: *Prima Cœnobitarum confœderatio, obedire majoribus.* Obedientiam imprimis coluere veteres Monachi tanquam diſciplinæ regularis vinculum. Caſſianus collat. 18. capite 7. *Ita ſe cœnobiorum Præpoſitis ſubdiderunt, vt ne ſui quidem ipſius fateantur eſſe ſe dominos.* Idem collatione 24. capite vltim. de obedientia: *Quam virtutem illi ſpecialiter exercent, qui in cœnobiis commorantes ſenioris reguntur imperio, qui nihil omnino arbitrio ſuo agunt; ſed voluntas eorum ex voluntate pendet Abbatis.* Plura Baſilius Conſtitut. capite 22. Quonam ſtudio exculta fuerit obedientia a Monachis, diſces variis exemplis. Pior vnus e Patribus Ægyptiis voverat Deo ſe neminem ex ſuis aliquando conſpecturum quinquaginta poſt annos, litteris Epiſcopi in patriam accitus vt a ſorore ſua videretur, vt mandatis pareret, eo profectus eſt: de quo Sozomenus libro 6. capite 29. *οὐκ ἔχων ἀντιπεῖν· οὐ γὰρ*

θέμις Αἰγυπτίοις μοναχοῖς, οἶμαι, δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπειθεῖν τοῖς ἐπιτατλομένοις. *Non habens contradicere : nam nefas erat Monachis Ægypti, credo, item aliis imperatis reſiſtere.* Per obedientiam probata eſt ſingularis vocatio Symeonis Stylitis, qui juſſus ab Epiſcopis per nuntium, vt e columna deſcenderet, illico paruit, & pedem extulit, vt e columna ſe deponeret: quod miratus nuntius, ex mandato juſſit vt in quo cœperat vivendi propoſito, perſeveraret. Evagrius libro 1. cap. 13. Pauli ſimplicis obedientiam in luſoriis ac fere puerilibus ludis probavit Antonius, juſſo eo totum diem aquam haurire de puteo, & hauſtam mox in terram effundere, tum ſportellas contextas reſolvere: quibus artibus informatum ad ſummam perfectionem perveniſſe memorant Rufinus de vit. Patr. libro 1. capite 30. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 28. Marcus vnus e fratribus, quod eſt ſingulare obedientiæ exemplum, ab Abbate Sylvano e cella evocatus, ſtatim ſe rapuit media littera quam exarabat imperfecta relicta. Rufinus de vit. Patr. libro 2. capite 141. Pelag. 14. cap. 5. celebratur de Abbate Joanne, quod propter obedientiæ virtutem ad prophetiæ gratiam ſublimatus ſic vniverſo perclaruit orbi, vt etiam Principibus ſæculi hujus merito redderetur illuſtris, & ab his conſuleretur de vario rerum eventu. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitar. libro 4. capite 23. De beato Mauro narratur, quod ad Abbatis imperium ſuper aquas ambulavit. Gregorius 2. Dialogor. capite 7. Inobedientiæ pœnis commendatur etiam obedientiæ meritum. A dæmone arreptus Moſes Monachus ob duriorem ſermonem habitum contra Macarium Abbatem. Caſſianus collat. 7. cap. 27.

CAPUT XII.

Votum paupertatis, vnum e tribus votis religionis.

UNUM e tribus ſubſtantialibus votis religionis eſt votum paupertatis, quod proponitur his, qui ad Evangelicam perfectionem aſpirant, audito conſilio Domini: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me*, Matth. 19. Paupertas enim voluntaria eſt apex perfectionis Evangelicæ. Hieronymus adverſ. Pelag. libro 1. *Nec mihi Abraham & cæteros quos in veteri Teſtamento divites legimus, exemplo proponas, qui divites ingreſſi ſunt regna cælorum: cum ipſis divitiis ad bona vtentes opera, divites eſſe deſierint, imo cum non ſibi, ſed aliis divites fuerint, & diſpenſatores magis Dei, quam divites appellandi ſunt. Sed nobis Evangelica perfectio requirenda eſt, in qua præcipitur: Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me.* Gregorius Moral. libro 26. capite 25. *Speciali namque juſſione paucis perfectioribus & non generaliter omnibus dicitur hoc, quod adoleſcens dives audivit: Vade & vende omnia quæ habes, &c. Si enim ſub hoc præcepto cunctos juſſio generalis aſtringeret, culpa profecto eſſet aliquid nos de hoc mundo poſſidere.* In Profeſſione fit votum paupertatis, id eſt, abdicatio proprietatis rerum omnium. Cap. *Cum ad monaſterium* extra *De ſtatu Monach.* Monachus nihil poteſt habere proprium propter voti religionem. Caſſianus collatione 18. capite 7. *Illi hoc omnibus expetunt votis, vt ἀκτημοσύνην, id eſt, nuditatem omnium rerum paupertatemque poſſideant.* Idem collat. 19. capite 9. *Quia nec Anachoreta ἀκτημοσύνην, id eſt, contemptum ac privationem materialium rerum, nec Cœnobita theoricam ad integram poteſt aſſequi puritatem.* Idemque collatione 21. capite 9. *Confeſtim omni mundana facultate nudatus, ad monaſterium pervolavit.* Auguſtinus in Pſalm. 25. *Alius*, inquit, *vovet relinquere omnia, & ire in communem vitam, in ſocietatem Sanctorum, magnum votum vovit.* Idem de

Civitate Dei libro 17. capite 14. *Dixerunt, inquit, potentes illi: Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te. Hoc votum potentiſſimi voverant. Sed vnde hoc eis, niſi ab illo, de quo hic continuo dictum eſt: Dans votum voventi.* Idem libro 1. de moribus Eccleſ. Catholic. capite 31. *Nemo quicquam poſſidet proprium, nemo quicquam oneroſus eſt.* Idem libro de hæreſib. ad Quod vult Deum: *Apoſtolici qui ſe iſto nomine arrogantiſſime velaverunt, eo quod in ſuam communionem non reciperent vtentes conjugibus, & res proprias poſſidentes, quales habet Catholica Eccleſia, & Monachos & Clericos plurimos.* Et hoc inprimis vetat regula Benedicti capite 33. *Ne quis aliquis habeat proprium.* Monachus, inquam, nihil debet habere proprium, ne veſtem quidem vel viliora quæ ſunt in vſu familiari, puta ſportellas, id eſt, parvulas ſportas, ſeu vaſa viminea inferendis cibariis, vel ciſtellas, id eſt, parvulas ciſtas ſeu arculas, nec clavem vel annulum, quo obſignarentur velut propria & peculiaria, quæ vſus cauſa comparata erant. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 13. *Nulli ciſtellam, nulli peculiarem ſportellam licet poſſidere, ne tale aliquid quod velut proprium retinens ſuo debeat communire ſignaculo: quos ita novimus omni ex parte nudos exiſtere, vt præter colobium, maforten, caligas, melotem ac pſiathium, nihil amplius habeant, &c.* Idem ejuſdem libri capite 15. *Ad hæc nos miſerabiles quid dicemus, qui in cœnobiis commorantes, ac ſub Abbatis cura & ſolitudine conſtituti, peculiares circumferimus claves, omnique Profeſſionis noſtræ verecundia & confuſione calcata, etiam annulos quibus præcondita præſignemus, in digitis palam geſtare nos non pudet: quibus non ſolum ciſtellæ vel ſportæ, ſed ne arcæ quidem vel armaria, ad ea quæ congerimus, vel quæ egreſſi de ſæculo reſervavimus, condenda ſufficiunt?* De quo idem videndus collatione 4. capite 21. Præter hunc auctor vitæ D. Goſuini libro 3. capite 28. *Monachorum clauſtralium nulli clavem vel arcam concedebat propter opus peculiare, exceptis excellentioribus Decanis, ad reponendas res Eccleſiæ ſponſas, quarum numerus nunc eſt innumerabilis: numquam Prior vel Abbas habuit, niſi illam quæ omnium communis fuit.* In Profeſſione Monachus non poteſt ſibi quicquam proprium ſeponere. In hanc rem memoria celebratur elegans ſenten-

tia beati Baſilii adverſus Syncleticum ſeu Senatorem quendam, qui Monachum profeſſus, quædam ſibi de propriis reſervavit. Senatorem, inquit, perdidiſti, & Monachum non feciſti. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 7. capite 19. *Senatorem ille perdiderat, quia Profeſſione ſenatoriam dignitatem amiſerat, vt Monachus fieret, & tamen verum Monachum non fecerat, propter propriorum retentionem.* Hieronymus in vita Hilarionis: *Deteſtabatur autem præcipue Monachos qui infidelitate quadam in futurum reſervarent ſua, & diligentiam haberent vel ſumptuum, vel veſtitus, vel alicujus earum rerum quæ cum ſæculo tranſeunt.* Ne minutum quidem æs poteſt Monachus peculiare habere. Idem de inſtitut. Cœnobitarum libro 7. capite 21. *Nec minuto quidem minime conſcientia Monachi polluatur.* adeo Monachus nihil poteſt habere proprium, vt nec quicquam poſſit dicere ſuum. Auguſtinus epiſtola 109. ad Monachas quaſdam, quibus regulam dedit: *Non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia.* Clericis regularibus idem præſcribit ipſe Auguſtinus ſermon. 3. de vita communi Clericorum: *Non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia.* Can. *Non dicatis* 12. quæſt. 1.. Etiam in remiſsioribus monaſteriis idem diſtrictius ſervari, vt ne verbo quidem quis auderet quicquam dicere ſuum, teſtatur Caſsianus de inſtitut. Cœnobit. libro 4. capite 13. *In aliis quoque monaſteriis, in quibus aliqua remiſſius indulgentur, hanc regulam videmus ſtrictiſſime nunc vſque ſervari, vt ne verbo quidem audeat quis aliquid dicere ſuum, magnumque ſit crimen ex ore Monachi proceſſiſſe codicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunicam meam, caligas meas: proque hoc digna pœnitentia ſatisfacturus ſit, ſi caſu aliquo per ſubreptionem vel ignorantiam hujuſmodi verbum de ore ejus effugerit.* Ideo Monachus nihil debet ex opere ſibi peculiare & proprium facere: & hoc eſt opus peculiare quod vetat regula Benedicti capite 55. & ita auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 1. *Nemo tamen ex opere ſuo aliquid ſibi appropriet, &c.* Proprietatis tollendæ cauſa Monachus non debet munuſcula dare vel accipere ſine Abbatis licentia. Auguſtinus ſermon. 3. de vita communi Clericorum: *Certum eſt eos nihil habere, poſſidere, dare vel accipere*

debere ſine Superioris licentia. d. Can. *Non dicatis.* Idem præd. epiſtola 109. *Quæcumque autem in tantum progreſſa fuerit, vt occulte ab aliquo litteras vel qualibet munuſcula accipiat, ſi hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro ea: ſi autem deprehenditur atque convincitur, ſecundum arbitrium Præpoſitæ vel Presbyteri, vel etiam Epiſcopi gravius emendetur.* Et hoc eſt quod vetat regula Benedicti capite 54. *Ne liceat Monacho eulogias vel munuſcula dare vel accipere, ſine præcepto Abbatis.* Eulogiæ ſunt munuſcula quæ benedictionis cauſa a Clericis offerebantur Epiſcopo. In Synodo Meldenſi can. 45. *Decet Presbyteros cum voluntariis eulogiis tempore congruo viſitare & venerari ſuos Epiſcopos.* Leo IV. epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ capite 5. *De eulogiis ad ſacra Concilia deferendis nihil invenimus a majoribus terminandum, ſed ſicut vnicuique Presbytero placuerit.* Can. *De eulogiis* 18. diſtinct. Sic a Monachis ſolebant dari vel accipi eulogiæ, benedictiones, id eſt, xenia vel munuſcula vel epulæ, etiam a ſæcularibus, quod vetatur, niſi adſit licentia Abbatis. Inde Abbatiſſa monaſterii Pictavienſis apud Epiſcopos accuſata de epulis exhibitis ſæcularibus viris apud Gregorium Turonenſem libro 10. capite 15. ait *ſe nullam novam feciſſe conſuetudinem, niſi ſicut actum eſt ſub Domna Radegunde, ſe Chriſtianis fidelibus eulogias obtuliſſe.* Quam grave ſit Monacho proprium habere, indicat pœnæ modus, quæ eſt ſepultura in ſterquilinio, ſi Monachus in morte inventus fuerit proprium habere. Cum vnus e fratribus Ægyptiis Nitriæ 30. ſolidos moriens reliquiſſet, Patres decrevere, infodientes cum domino ſuo intra monaſterium in ſterquilinio, dicentes: *Pecunia tecum ſit in perditione.* Hieronymus epiſtola ad Euſtochium. Rufinus de vit. Patr. libro 2. capite 219. Eodem pœnæ genere vſum Gregorium teſtatur ipſe de ſe libro 4. Dialog. cap. 55. Joannes Diaconus lib. 1. cap. 15. Ivo Carnotenſis epiſtola 57. Exemplo Gregorii idem ſtatuit Innocentius III. in cap. *Cum ad monaſterium.* init. *de ſtatu Monach.* Quænam ſit laus paupertatis monaſticæ, prima hæc eſt, quod Chriſtum habet auctorem, qui paupertatem amplexus eſt, & ejus verecundiam exemplo ſuo ſuſtulit: Chriſtus pauper erat, pedes iter faciebat vſque ad fatigationem. Joannes III. vtebatur for-

tuito & oblato cibo, quod David prænuncians Pſalm. 109. *De torrente*, inquit, *in via bibet.* Chriſtus nihil proprium habebat: quam ob cauſam dicebat Luc. 9. *Vulpes foveam habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Inde pretioſam Chriſti paupertatem commendat Ambroſius in Pſalm. 40. *Hæ ſunt divitiæ ſimplicitatis, in quibus eſt Chriſti pretioſa paupertas.* Secunda ejus laus ab Apoſtolis, qui æque exemplo Magiſtri paupertatem coluere, miſſi a Chriſto ad prædicandum vacui & inanes, cum pera & baculo, Luc. 9. Inde Auguſtinus in Pſalm. 48. exponens illud Pauli 2. Cor. 6. *Quaſi nihil habentes, & omnia poſſidentes. Et ipſum*, inquit, *nihil habere quaſi Apoſtoli erat.* Paupertatis monaſticæ quænam merces? Centuplum, Matthæus 18. Religio monaſtica paupertatis eſt alumna, paupertate crevit, paupertate tuenda eſt. Abdicatio proprietatis ita eſt propria Monachorum, vt ſuper ea diſpenſari non poſſit, nec ab Abbate, nec ab ipſo Summo Pontifice. Innocentius III. in cap. *Cum ad monaſterium. de ſtatu Monachorum.* ad Abbatem & conventum Sublacenſem, quæ fuit prima ſedes beati Benedicti, vnde Caſſinum tranſiit. *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.*

CAPUT XIII.

Votum caſtitatis vnum e tribus votis regularibus.

TERTIUM votum eſt, votum caſtitatis, quod eſt quaſi vinculum adamantinum cæterorum: & licet in Ordine Benedictino non deſideretur ſpecialiter, non abeſt a ſponſione converſionis morum, quæ fit apud Monachos illius Ordinis, quia nulla eſt converſio morum ſine caſtitate, quæ eſt fundamentum religionis Monaſticæ. A primordiis Aſcetices Monachi inprimis caſtitatem coluere, & nuptias

exhorruerunt. Epiphanius hæreſ. 42. art. 1. de Marcione Pontico: *τὸν δὲ πρῶτον αὐτοῦ βίον παρθενίας δῆθεν ἤσκει· μονάζων γὰρ ὑπῆρχε. Qui initio vitæ ſcilicet caſtitatem præ ſe ferens, Monachorum inſtituta profeſſus eſt.* Idem hæreſi 58. artic. 4. in illud: *Et ſunt eunuchi qui ſe caſtraverunt propter regnum cælorum. τίνες τοίνυν εἶεν οὗτοι, ἀλλ᾽ ἢ οἱ γενναῖοι ἀπόστολοι, καὶ μονάζοντες, καὶ οἱ καθεξῆς παρθένοι. Niſi egregii illi primum Apoſtoli, tum Monachi, ac reliqui virginitatis cultores.* Idem in Expoſit. fidei Catholicæ artic. 21. *συνέπεται δὲ τῇ αὐτῇ παρθενίᾳ ἡ μονότης παρὰ πλείοσι τῶν μοναζόντων καὶ μοναζουσῶν. Virginitatem ſolitaria vita proxime ſequitur, quam in pleriſque ſexus vtriuſque Monachis videmus.* Sobrietatem & caſtimoniam in Monachis requirit Cyrillus Alexandrinus epiſtola 1. ad Monachos Ægyptios: inde *ἐγκρατευόμενοι*, id eſt, continentes, dicti ſunt Monachi. Synodus Carthaginenſis can. 41. apud Balſamon. Continentium appellatione Monachos paſſim cohoneſtat Auguſtinus libro 1. contra Fauſtum capite 9. *Quam multi continentes in Eccleſia & monaſteriis, victum & tegumentum commune habentes, & in his ipſis profeſſionibus multi fallaces!* Et idem ſermone 53. de verbis Domini capite 8. *Sunt continentes humiles, ſunt & ſuperbi; vſque adeo autem continentes homines plerumque ſuperbiunt, vt non ſolum quibuſcumque hominibus, ſed etiam parentibus ingrati ſunt.* Monachos continentes prædicat idem de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 31. *Quis enim neſcit ſummæ continentiæ hominum Chriſtianorum multitudinem per totum orbem in dies magis magiſque diffundi, & in Oriente maxime atque Ægypto, quod vos nullomodo poteſt latere.* Et infra: *Sed ſi hoc excedit noſtram tolerantiam, quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis atque deſertis mundi hujus illecebris, in communem vitam caſtiſſimam ſanctiſſimamque congregati, ſimul ætatem agunt, viventes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus,* &c. Idem libro de gratia ad Valentin. & cum illo Monachos capite 4. *Ac primum de ipſa veſtra Profeſſione aliquid dicam: neque enim congregaret vos iſta ſocietas, in qua continenter vivitis, niſi voluptatem conjugalem contemneretis.* Hieronymus libro 5. adverſus Jovinianum: *Miror Clericos & Monachos & continentes id non laudare quod faciunt: caſtrant ſe ab vxoribus ſuis, vt imitentur virginum caſtitatem: id ipſum*

volunt eſſe maritatos, quod virgines. Notat Jovinianum Monachum qui damnavit continentiam: de quo Gregorius Moral. libro 15. capite 9. libro 19. capite 14. Nec Monachis licet vxorem ducere, etiam ſi Clerici facti ſint, puta Cantores aut Lectores. Novell. Juſtin. 5. capite 8. Can. *Et quia* 27. quæſtione 1. Monſtro pene ſimile fuit videre Monachum conjugatum. Athanaſius epiſtola ad Dracontium: *πολλοὶ δὲ τῶν ἐπισκόπων οὐδὲ γεγαμήκασι, μοναχοὶ δὲ πατέρες τέκνων γεγόνασιν. Multi quoque ex Epiſcopis matrimonia non inierunt, Monachi contra liberorum parentes facti ſunt.* Caſtitatis tuendæ cauſa Monachi debent eſſe cauti & circumſpecti. Primo ii vitare debent conſuetudinem mulierum. Auguſtinus ſerm. 250. de tempore: *Unde, fratres cariſſimi, ab omnibus Chriſtianis, præcipue tamen Clericis ſine Monachis, indigna & inhoneſta familiaritas fugienda eſt, quia ſine vlla dubitatione qui familiaritatem non vult vitare ſuſpectam, cito delabitur in ruinam.* Singularis Patrum ſententia fuit Monachum fugere debere mulieres & Epiſcopos: mulieres, quo caſtitas in tuto ſit; Epiſcopos, ne ex eorum conſuetudine gignatur ambitio & cenodoxia. De quo Caſſianus de inſtitutione Cœnobitar. libro 11. capite 17. Monachos qui quæritabant contubernia feminarum, quæ male quæſitas pecunias ſibi cuſtodirent, deteſtatur idem de inſtitutione Cœnobitarum libro 7. capite 11. Etiam ſororum conſuetudine Monachos abſtinere ſuadet Ambroſius ſermone 65. *Sunt enim plerique qui ſingularem vitam proponentes, ſinguli eſſe non poſſunt; ſed quærunt ſibi contubernia, atque vtinam fratrum. Inveniſti Chriſtianum Monachum, cui cum fratre non convenit, & libentius ei convenit cum ſorore, qui non ſequitur ſeniorem vtilia commonentem, & ſequitur adoleſcentulam incongrua cachinnantem.* Eodem conſilio Monachi æquali parſimonia corpus caſtigare debent, vt nocturnæ pollutiones vitentur. Caſſianus collatione 2. capite 23. Etiam in aquæ potu a Monachis ſervandum eſſe modum, vt pollutiones corporis vitentur, tradit idem auctor rerum Aſceticarum peritiſſimus collatione 12. cap. 11. & collat. 22. capite 3. Et hoc fuiſſe conſilium Evagrii tradit Rufinus de vit. Patr. capite 27. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 86.

¶Tertio, ad cuſtodiam caſtitatis his maxime remediis vti de-

bent Monachi, jejunio, contritione ſpiritus, oratione, lectione Scripturarum, opere manuum, & ſtudio humilitatis. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 6. cap. 1. *Nec enim ſufficit ſolum corporale jejunium ad conquirendam vel poſſidendam perfectæ caſtimoniæ puritatem, niſi præceſſerit contritio ſpiritus & oratio contra hunc immundiſſimum ſpiritum perſeverans, dein continuata meditatio Scripturarum, huicque fuerit ſcientia ſpiritalis adjuncta, labor etiam opuſque manuum inſtabiles cordis pervagationes coercens ac revocans, & ante omnia fundata fuerit humilitas vera, ſine qua nullius penitus vitii poterit vmquam triumphus acquiri.* Quarto, Monachi ne ſuſpicionibus locus ſit, non ſinguli, ſed bini debent procedere in publicum, teſtimonii gratia. Concilium Aquiſgranenſe anno Chriſti 817. can. 15. *Vt ſoli ſine alio fratre in via non dirigantur.* Quod & ante ſtatutum in Clericis. Concilium Turonenſe II. can. 20. *Quotieſcumque Archipresbyter ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulaverit, vnus Lector Canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero Clericorum, cum illo ambulet.* Hujus inſtituti auctorem habemus Dominum Jesum Christum, qui Apoſtolos binos miſit ad prædicandum, Luc. 10. Marc. 6. de quo Auguſtinus quæſt. Evangelic. libro 2. capite 14. Chryſoſtomus in Geneſ. capite 24. Hieronymus in Marc. capite 11. Gregorius Homil. 17. Hujus inſtituti ſequax Paulus Titum comitem peregrinationis accepit, ne eſſet ſine teſtimonio, neve in ſuos vſus convertere crederetur quæ accipiebat egenis diſtribuenda, 2. Cor. 8. Auguſtinus de opere Monachorum capite 16. Hoc ritu Monachi Ægyptii non proceſſere niſi bini. Pior vnum e diſcipulis miſit Antonius cum alio Monacho, vt videret ſororem. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 31. *Dixit ei beatus Antonius: Vade vt videat te ſoror tua. Tunc aſſumpſit ſecum alium Monachum, & perrexit ad locum & domum ſororis ſuæ.* Hoc pacto Monachus qui habet ſocium, habet dominum, quippe habet teſtem converſationis & correctorem. Thomas Cantipratenſis libro 1. capite 18. *Vulgo dicitur: Miles in obſequio famulum, Clericus ſocium, Monachus habet dominum.* Quinto, vt tollatur occaſio mali, vetantur Monachi, ne pueros de baptiſmo ſuſcipiant, ſibique commatres faciant. Can. *Placuit*

16. quæſtione 1. Can. *Pervenit* 18. quæſtione. 2. Can. *Non licet*. Can. *Monachi. de conſecrat.* diſtinct. 4. Concilium Aquiſgranenſe anno Chriſti 817. can. 16. Eadem mente vetantur Clerici commatres procurare, id eſt, epulis vacare, apud auctor. ſermon. ad fratres in eremo cap. 36.

CAPUT XIV.

Votum ſtabilitatis quartum votum Benedictinorum. Arguuntur Monachi vagi & nundinatores reliquiarum.

IN Profeſſione Benedictina primam ceram implet votum ſtabilitatis, cui quaſi ancillantur converſio morum & obedientia. Regula Benedicti cap. 58. *Suſcipiendus autem in oratorio* (ſic vocat Eccleſiam monaſterii) *coram omnibus promittat de ſtabilitate ſua & converſione morum ſuorum & obedientia coram Deo & Sanctis ejus.* Votum ſtabilitatis hujuſmodi eſt, quo Profitens ex voto promittit ſtabilitatem non modo in religione, verum & in ipſo monaſterio in quo profitetur. Stabilitatem ſic interpretatur Bernardus Abbas Clarevallenſis regulæ Benedictinæ optimus interpres & exactiſſimus obſervator, epiſtola 7. ad Adam Monachum: *Duo præcipue nobis in monaſteriis converſantibus obſervanda traduntur, ſubjectio Abbati & ſtabilitas in loco, & ita obſervanda quod neutrum præpediat alterum, nec alterutrum ſibi præjudicent, ut verbi gratia, ſic te ſtabilem in loco exhibeas, ut Abbati ſubjici non contemnas; ſic obedias ſubjectus Abbati, ut ſtabilitatem non amittas.* Et hoc eſt quod objiciebant Ciſtercienſes Cluniacenſibus, eos a regula beati Benedicti divertere, quod jam ſemel ſtabilitatem, converſionem morum & obedientiam uno in loco profeſſos, inde in alium locum migrantes, eadem vovere compellerent, ſibi ipſis contrarios, & vota votis evertentes. Quibus reſpondit Petrus Abbas Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. ad Bernardum Abbatem Clarevallenſem: *Illud autem, illud, inquam, omni rationi & auctoritati adverſum quomodo tuemini, quod jam ſemel ſtabilitatem & converſionem morum &*

obedientiam vno in loco profeſſos, rurſus alio in loco ſtabilitatem, rurſum converſionem morum, rurſus obedientiam vovere, & priorem fidem irritam facere compellitis: ita quippe ita inevitabili periculo vobis adquieſcentes cingitis, vt ad quamlibet partem ſe verterint, prævaricatores non eſſe non poſſint. Nam ſi prius votum ſervaverint, ſecundi rei tenebuntur; ſi ſecundum, prioris noxa conſtringentur, &c. Hujus voti Clericum regularem ad ſe venientem, & importune vt in Monachum reciperetur poſtulantem, non audivit beatus Bernardus, & comiter monuit vt ad Eccleſiam ſuam reverteretur, vt legitur in ejus vita libro 3. capite 6. *Stabilitatis ſcilicet tranſgreſſorem non tulit vir divinus, memor præcepti Apoſtolici: Unuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat*, 1. Cor. 7. His legibus Monachus ſemel Profeſſus in monaſterio, quaſi vinctus, non debet egredi monaſterio ſine neceſſitate. Hoc propoſito Bernardus ipſe epiſtola 227. *Decretum eſt mihi*, inquit, *vltra non egredi monaſterio, niſi ad conventum Abbatum apud Ciſtertium ſemel in anno.* Anſelmus libro 3. epiſtola 26. *Occaſiones equitandi Clauſtrales, niſi cogente obedientia, non ſolum non exquirant, ſed nec occurrentes ſuſcipiant: qui enim clauſtra monaſterii libenter exeunt, non ſolum ſibi, ſed & aliis ſuo exemplo noxii, quoniam aut murmurationis aut vagationis illis auctores ſunt.* Propter ſtabilitatis votum, Monachis vetantur etiam peregrinationes, ne religionis obtentu his detur occaſio evagandi. Bernardus epiſtola 319. ad Letbertum Abbatem montis ſancti Michaelis: *Neque enim terrenam, ſed cæleſtem requirere Hieroſolymam, Monachorum propoſitum eſt, & hoc non pedibus proficiſcendo, ſed affectibus proficiendo.* Inde ſemel Profeſſi abſolvuntur votis cujuſlibet peregrinationis ante Profeſſionem contractis. Anſelmus libro 3. epiſtola 96. *Qui noverunt ſe ituros Romam vel Hieruſalem in ſæculo, ſi ad Ordinem noſtrum venerint, & devote & obedienter ſe habuerint, omnia vota ſua, quæcumque voverunt, compleverunt.* Eodem conſilio peregrinationem Hieroſolymitanam velut materiam evagationis Monachis vetuit Gregorius Nyſſenus, vel alius quiſquis auctor de euntibus Hieroſolymam: συμβούλευσον οὖν, ἀγαπητὲ, τοῖς ἀδελφοῖς ἐκδημεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος πρὸς τὸν κύριον, καὶ μὴ ἀπὸ Καππαδοκίας εἰς Παλαιστίνην. *Conſule ergo, dilecte,*

fratribus, ut a corpore peregrinentur ad Dominum, non e Cappadocia in Palæſtinam. Nec diſpari ratione damnantur inſtabiles Monachi, qui migrant de monaſterio ad monaſterium. Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 41. *τί τοίνυν καταλιπὼν τὸ ἐρείδεσθαι ἀσφαλῶς ἐπὶ κύριον, καὶ σταυρὸν ἔχειν τὴν ἀκόλουθον ἄσκησιν, τόπον μεταβάλλεις ἐκ τόπου, μᾶλλον, ὡς ἔοικε, τράπεζαν ἁβροτέραν, ἀλλ' οὐ παίδευσιν στερροτέραν ζητῶν. Quid igitur relinquens inniti tuto Domino, & crucem habere comitem religionis, locum ex loco mutas, magis, ut videtur, menſam pinguem quam firmiorem eruditionem quærens.* Pelagium Monachum arguit idem epiſtola 314. ejuſdem libri, quod conſueviſſet de monaſterio ad aliud ſubinde migrare, atque omnium menſas explorare. Inde damnantur Monachi vagi & circumforanei. Concilium Chalcedonenſe can. 4. Can. *Quidam* 18. quæſt. 2. cap. *Quanto. de offic. ordinar.* Hujuſmodi Monachos vagos per Africam & alias provincias & nundinatores reliquiarum inſectatur Auguſtinus de oper. Monach. capite 28. *O ſervi Dei, milites Chriſti, itane diſſimulatis callidiſſimi hoſtis inſidias, qui bonam famam veſtram, tam bonum Chriſti odorem omni modo cupiens obſcurare putoribus ſuis, tam multos hypocritas ſub habitu Monachorum uſquequaque diſperſit, circumeuntes provincias, nuſquam miſſos, nuſquam fixos, nuſquam ſtantes, nuſquam ſedentes. Alii membra martyrum, ſi tamen martyrum, venditant; alii fimbrias & phylacteria ſua magnificant.* Hoc nomine maxime male audiere Græci Monachi, de quibus Gregorius libro 3. epiſtola 30. Indictione 12. *Nam quidam Monachi Græci huc ante biennium venientes, nocturno ſilentio juxta Eccleſiam ſancti Pauli corpora mortuorum in campo jacentia effodiebant, atque eorum oſſa recondebant, ſervantes ſibi dum recederent, qui cum tanti, & cur hoc facerent, diligenter fuiſſent diſcuſſi, confeſſi ſunt, quod illa oſſa ad Græciam eſſent tanquam Sanctorum reliquias portaturi,* &c.

CAPUT

CAPUT XV.

Apoſtaſiæ vitium. Ejuſdem pœnæ.

PROFESSIONIS meritum ſpectatur ex perſeverantia: qui enim non perſeverant, non poſſunt dici Monachi, & illis convenit quod dictum eſt a Joanne: *Qui a nobis exierunt, non erant ex nobis.* Auguſtinus de gratia & libero arbitrio ad Valentin. & cum illo Monachos capite 9. in illud Joannis: *Ex nobis exierunt, &c. Cum ergo filii Dei dicunt de his qui perſeverantiam non habuerunt: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis; & addunt, quod ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum: quid aliud dicunt? niſi: Non erant filii, etiam quando erant in profeſſione & nomine filiorum, non quia juſtitiam ſimulaverunt, ſed quia non permanſerunt.* Et Ambroſius in Pſalm. 36. *Conſidera enim aliquem per aliquot annos habuiſſe ſtudium probitatis, caſtitatis cuſtodiam, vitæ attentioris affectum, piæ propoſitum ſervitutis, ſedulæ obſervationis officium, ſubitoque eum eſſe mutatum, diſceſſiſſe de monaſterio, valedixiſſe jejuniis, continentiæ renunciaſſe, indulgere deliciis, ſtudere luxuriæ. Dudum de monaſteriis exierunt, & nunc luxuriæ ſunt magiſtri, diſſeminatores incontinentiæ, incentores petulantiæ, obtrectatores pudoris, nonne de his pulcre dixeris: Effuſi ſunt greſſus eorum quos bene vixiſſe pœnituit; egerunt itaque novi generis pœnitentiam pro virtutibus, & non agunt pro delictis. Sed hi ex nobis exierunt, dicit Joannes, ſed non erant ex nobis: ſi enim ex nobis fuiſſent, nobiſcum perſeveraſſent.* Semel Profeſſi non poſſunt ejurare monachiſmum ſine labe apoſtaſiæ. Leo epiſtola 90. ad Ruſticum capite 12. *Propoſitum Monachi proprio arbitrio & voluntate ſuſceptum deſeri non poteſt abſque peccato: quod enim vovit Deo, debet & reddere.* Can. *Propoſitum* 20. quæſtione 3. Auguſtinus in Pſalm. 75. in illud: *Vovete & reddite. Nemo ergo poſitus in monaſterio frater dicat: Recedo de monaſterio. neque enim ſoli qui ſunt in monaſterio, perventuri ſunt ad regnum cælorum, & illi qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent. Reſpon-*

detur illi: Sed illi non voverunt, tu voviſti, tu retro reſpexiſti. De die judicii cum Dominus minaretur, quid ait: Mementote vxoris Loth. Omnibus dixit: Quid enim fecit vxor Loth? Liberata eſt a Sodomis, & in via poſita, retrorſum reſpexit. Vbi reſpexit, ibi remanſit. Facta eſt autem ſtatua ſalis, vt illius contemplatione condiantur homines, cor habeant, non ſint fatui, non retro reſpiciant, ne malum exemplum dantes, ipſi remaneant, & alios condiant. In eandem ſententiam idem in Pſalm. 83. & 99. & auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 34. & ſermone 60. vnde deſertores vitæ aſceticæ dicuntur apoſtatare. Synodus Arelatenſ. II. can. 25. *Hi qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant.* Can. vltim. 50. diſtinct. Et ipſi dicuntur apoſtatæ. Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 8. *O Monache, levis reputaris per tuam apoſtaſiam, cum Iuda incurris mentis inſtabilitatem, poſtponis Deum, amittis amicos, ſpiritum & ſpem perdis, odio a cunctis haberis, & velut omnibus pejor apoſtata comprobaris in vita.* Cæſarius de Miraculis libro 1. capite 6. *Monachus Ordinem deſerens, & crucem ſuſcipiens, vel, quod tolerabilius eſt, ſine præcepto & licentia Ordinis eidem peregrinationi ſe mancipans, non Chriſti peregrinus, ſed apoſtata judicatur.* Vitio apoſtaſiæ iidem dicuntur prævaricatores. Synodus Ancyrana can. 18. *Quotquot virginitatem pollicitam prævaricatæ ſunt Profeſſione contempta.* Græci ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν. Concilium Arauſic. I. can. 28. *In vtroque ſexu deſertores profeſſæ caſtitatis prævaricatores habendi.* Semel Profeſſi non poſſunt deſerere monaſterium, ne quidem vt ad aliud monaſterium tranſeant. Novell. Juſtin. 5. cap. 7. cap. 5. *De regular.* niſi velint ad diſtrictiorem religionem tranſire. Cap. *Licet quibuſdam* eodem tit. Apoſtaſiæ pœnæ hujuſmodi ſunt. Prima, quod Monachi tranſeuntes ad militiam vel ad nuptias, non abſolvuntur niſi peracta pœnitentia publica. Leo prædict. epiſtola ad Ruſticum: *Vnde qui relicta ſingularitatis profeſſione ad militiam vel ad nuptias devolutus eſt, publicæ pœnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt.* Quem locum laudat Concilium Triburienſe can. 26. Petrus Damian. opuſculo 16. capite 4. Synodus Arelatenſis II. can. 25. *Hi qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſæcularem redeunt converſationem, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non*

requirunt, ſine pœnitentia communionem penitus non accipiant. Secunda eſt, quod deſertores non admittuntur ad Clericatum, etiam poſt pœnitentiam, vt ſubjunxit d. can. 25. Synodi Arelatenſis II. Quos etiam jubemus ad Clericatus officium non admitti. Quem ad canonem ſe refert Auguſtin. epiſtola 15. in Appendic. *Recenti autem Concilio ſtatutum eſt, vt de aliquo monaſterio qui receſſerint vel projecti fuerint, non fiant alibi Clerici aut Præfecti monaſteriorum.* Quod & vetat idem epiſtola 76. *Et ipſis etiam facilis lapſus, & Ordini Clericorum ſit indigniſſima injuria, ſi deſertores monaſteriorum ad militiam Clericatus eligantur, cum ex eis qui in monaſterio permanent, non tamen niſi probatiores atque meliores in Clerum aſſumere ſoleamus.* Can. *Legi epiſtolam* 16. quæſtione 1. Quarta eſt, quod deſertor monaſterii non admittitur ad quampiam militiam: & ſi ad aliquam irrepſerit, ea ſpoliatur, & traditur curiæ civitatis. L. *Sancimus* §. 1. C. *De Epiſcopis & Cleric.* Novell. Juſtin. 123. capite 42. Quinta eſt, quod idem redigi poteſt inter Officiales provinciæ Præſidis. Novell. 5. cap. 6. d. Novell. 123. capite 43. Sexta pœna eſt, quod qui relinquit monaſterium, non recipit res monaſterio illatas; ſed eæ remanent penes monaſterium. L. *Qui ſua.* L. *Vt non liceat.* L. *Deo nobis.* §. *Hujus.* C. *De Epiſc. & Cleric.* Novell. 5. capite 4. Novell. 123. capite 42. Sed Leoni Novell. 8. diſplicuit deſertorem redigi ad cohortes Præſidis, & potius viſum eſt revocari ad monaſterium. Septima pœna eſt, quod apoſtatæ arcentur ab hereditatibus parentum. Oldrad. conſil. 202. Chopin. Monaſtic. lib. 1. tit. 2. num. 7. Apoſtaſiæ pœnas canonicas & civiles ſequitur etiam nonnumquam vindicta Numinis. Monachos de fuga cogitantes vexatos a dæmone, teſtem habemus Gregorium lib. 9. Indict. 4. epiſtola 38. Deſertores monachiſmi inde pejores & nequiores fiunt. Auguſtinus libro 2. contra Julianum in fin. *Nunquid adoleſcentes ex Monachis diſſoluti, nunquid poſtremo de qualicumque Clericorum turba iſti ſunt, quos vrbana exagitatos dicacitate vel potius vanitate contemnis?* Apoſtata pejor infideli. Auguſtinus quæſt. veter. Teſtam. 39. Inde deſertores maledici & vituperatores vitæ monaſticæ. Auguſtinus in Pſal. 99. *Et paucorum hominum moleſtia irritatus, dum non perſeveraverit*

implere quod vovit, fit deſertor tam ſancti propoſiti, & reus voti non redditi. Jam vero cum inde exierit, fit & ipſe vituperator & maledicus, & dicit ea ſola quæ quaſi ſe pati non potuiſſe adſeverat, & aliquando vera. Sed vera mala malorum toleranda ſunt propter ſocietatem bonorum. Tanto ii nequiores, ſcilicet quod alios ad defectionem ſollicitant, vt in turba peccantium lateant, & aliorum lapſu pudori ſuo conſulant. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 7. cap. 9. *Deinde occaſiones quibus offendi vel iraſci debeat, ſtudioſe perquirit, ne leviter motus de cœnobii diſciplina videatur exire, nec ſolus tamen tranſmigrare contentus, ne tanquam ſuo vitio deſeruiſſe credatur, quantos potuerit ſuſurrationibus clandeſtinis depravare non deſinit. Per omne illud tempus ſuſpenſo anxioque reſidens corde triſtitias ſerere vel excitare non ceſſat, diſceſſus ſolatium, & excuſationem levitatis non ſe aliter credens quam nota vel macula monaſterii reperturum.* Deſertores Monachi cum Deo ſint infideles, hominibus fidem ſuam nimis ſuſpectam faciunt, cunctis exoſi, viles & contempti. Fertur Theodoricus Dux Africæ, qui ſecta Arianus erat, Diaconum quendam ſibi perfamiliarem, & vt gratior eſſet, Arianiſmum amplexum, necaſſe. *ὡς ἐπεὶ*, inquit, *τῷ Θεῷ οὐκ ἐτήρησας πίστιν, μᾶλλον οὐ τηρήσεις ταύτην ἐμοί. Quia Deo fidem non ſervaſti, multo magis mihi ſervaturus non es*, narrante Zonara in Anaſtaſio. Fugitivos Monachos annuatim Abbas vel Prior ſollicite perquirere debet, eoſque revocare ad ſepta monaſterii, ſalva Ordinis diſciplina. Cap. vltim. extra *De regular.* cap. *Ne religioſi* eodem tit. in 6. cap. *A nobis. de Apoſtat.* Concilium Aurelianenſe I. can. 19. Toletanum VII. can. 5. Synod. Conſtantinopolitan. I. & II. can. 3. apud Balſamon. Can. *Abbates* 18. quæſt. 2. Ait, ſalva Ordinis diſciplina: ſi enim incorrigibiles fuerint, puta ſi tertium e monaſterio fuga ſe ſubduxerint, e monaſterio ejiciendi ſunt. d. cap. vltim. & d. cap. *Ne religioſi.* Cap. *Cum in Eccleſiis. de majorit. & obed.* quod deſumptum eſt ex regula Benedicti capite 29. quam laudat Petrus Bleſenſis epiſtola 88. *Miſericordiam quam monaſtici Ordinis inſtitutor ad ternarium numerum coarctavit, evangelicæ manſuetudo gratiæ ſeptuagies ſepties ampliavit.* Et ex ſententiis Patrum. Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 318.

Lucæ Archimandritæ: εἰ δὲ τοιοῦτός ἐστιν οἷος μηδὲν ἐκ τῆς συγγνώμης βελτιωθῆναι, μηδὲ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων ἀπόνηται, ἀλλ' ἔξω τῆς τῶν ἀδελφῶν γαλήνης καθίσεται, μὴ κυμάτων φλεγμονὰς καὶ δινήσεις τοῖς ἡσυχαζόντων αὐτῶν ἤθεσιν ἐπεγείρῃ. *Sin autem is eſt, qui venia minime melior fiat, nolim ille fructum ex litteris noſtris vllum capiat; verum e fratrum tranquillitate foras ablegetur, ne tumidos ac vertigines placidis & quietis ipſorum moribus excitet.* Pro Monachis fugitivis intercedit Bernardus epiſtola 297. Petrus Bleſenſis epiſtola 88. Hildebertus epiſtola 23. Hodie ne Monachis vagandi occaſio detur, contumaces & incorrigibiles non ejiciuntur, ſed in ergaſtulum mittuntur pœnitentiæ cauſa. Speculat. in tit. *De ſtatu Monach.* num. 23. Ancharan. Reſponſ. 352. Chopin. Monaſtic. lib. 1. tit. 3. num. 17. Si Monachi Profeſſi temere, id eſt, ſine cauſa, monaſterium relinquant ex juſta cauſa; tamen his licet egredi monaſterio ſine vitio apoſtaſiæ, permiſſu Superiorum, puta vt parentes egenos alant ſua induſtria. Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 6. *Nam ſi pater alicujus ſine filio Monacho vivere nullatenus poteſt, procurare debet filius quomodo de bonis monaſterii patri ſubveniatur: & ſi monaſterium impotens fuerit, filius toto affectu videat, quomodo patri non deficiat: etſi non viderit, cum Dei benedictione monaſterium de licentia majoris exeat, & verbo & opere patri ſubveniat, vt non deficiat ex negligentia, nec votum frangere credat. Si poſt ejus patrem vivendo remanſerit, ſtatim ad priſtinam vitam redire non pigeat ſancte & juſte vivendo, ſicut inceperat, & tanto fortius quanto ſenſerit ſe plus in paterno miniſterio vltra neceſſitatem gravatum.* De quo Leſſius 2. inſtitut. capite 41. Quam periculoſum tamen ſit vt filius monaſterio egrediatur patris alimoniæ conſulturus, exclamat Hieronymus ad Fabiolam de veſte Sacerdotum: *Quanti Monachorum, dum patris matriſque miſerentur, ſuas animas perdiderunt! ſubaudi, per apoſtaſiam & defectionem. de lapſu Monachorum.* Vide Baſilium. Conſtitut. cap. 21.

CAPUT XVI.

An Summo Pontifici liceat diſpenſare contra votum ſolemne religionis.

AN Summus Pontifex valeat diſpenſare circa vota ſolemnia religionis, valde ardua & diſceptata eſt quæſtio. Negat Divus Thomas 2. 2. quæſt. 88. artic. 11. nixus cap. *Cum ad monaſterium* in fin. extra *De ſtatu Monachor.* In quo Pontifex vt probet Abbati non eſſe jus diſpenſandi cum Monacho vt teſtetur, vtitur hoc argumento, ne quidem id licere Summo Pontifici. Verba capitis hæc ſunt: *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Et cum res ſemel Deo dicatæ non poſſint tranferri ad vſus profanos. Can. *Quæ ſemel* 19. quæſtione 3. Cap. *Semel Deo. de Rl.* in 6. multo minus perſonæ quæ ſemel Deo ſeſe dicarunt, non poſſunt redire ad ſæculum. Tamen ex ſententia juris Scriptorum Pontifex poteſt diſpenſare cum Monachis, & de Monachis eos facere non Monachos, etiam vt ducant vxorem, propter plenitudinem poteſtatis quam habet in ſpiritualibus, non ſine gravi cauſa, puta ob cauſam publicam. Joannes Faber in authent. *Multo magis.* C. *De Epiſc. & Cleric.* Covaruvias *De Teſtament.* cap. 2. num. 11. Sanchez *De Matrimon.* lib. 8. diſput. 8. num. 6. Nec res caret exemplis. Ex diſpenſatione Ramirus ex Monacho cœnobii ſancti Pontii de Thomeriis in Gallia Narbonenſi evectus in Regem Arragonum, duxit vxorem filiam Comitis Pictavienſis, ex qua ſuſcepta eſt filia, cui nomen fuit Petrona primum, tum Urraca: qua nupta Comiti Barcinonenſi, memor prioris propoſiti rediit ad monaſterium. Rodericus Toletanus libro 6. capite 1. & 2. Zurita in indic. rer. Arragon. ad ann. 1134. Marineus libro 8. rerum Hiſpanicarum. Hieronymus Blanca in commentar. re-

rum Arragon. Marianus libro 10. capite 5. Sic Poloni Cazimirum in monaſterio ſancti Benedicti ſuper Ligerim Profeſſum, jamque Diaconum ordinatum, repetierunt ab Abbate: a quo rejecti, ad Summum Pontificem, non ſolum voti liberationem, ſed etiam vxorem ducendi licentiam impetrarunt, his conditionibus, vt in ſingula capita, demptis Clericis & nobilibus, numum præſtitarent Sedi Apoſtolicæ, pro lampade perpetuo in æde D. Petri arſura, & vt deinceps Poloni comam attonſam more Monachorum ferrent, & vt denique ſinguli milites feſtis ſolemnibus inter Miſſarum ſolemnia faſciam lineam in modum ſtolæ, qua in ſacris vtuntur Preſbyteri & Diaconi, de collo ſuſpenſam ferrent. Martinus Cromerus rerum Polonicarum libro 4. ad ann. 1040. Joannes Dubravius Hiſtoriæ Bohemicæ libro 7. Quid Conſtantia nata Rogeri Regis Siciliæ, Profeſſa in monaſterio beatæ Mariæ apud Panormum, jamque quinquagenaria, ex diſpenſatione Celeſtini III. nupſit Henrico III. Imperatori, e qua ſuſceptus eſt Fridericus II. Pandulfus Collenut. Hiſtor. Neapolit. libro 3.

CAPUT XVII.

Damnantur qui liberos vel alios a religione avertunt.

QUANTO deteſtabilius eſt vitium apoſtaſiæ, tanto deteſtabiles ſunt parentes vel alii, qui a religionis propoſito liberos vel alios avertunt. Horum pœna canonica eſt excommunicatio. Concilium Toletanum III. can. 10. *Si quis vero propoſitum caſtitatis viduæ vel virginis impedierit, a ſancta communione & a liminibus Eccleſiæ habeatur extraneus.* Can. *Hoc ſanctum* 32. quæſt. 2. Bannum Epiſcopalem, id eſt, excommunicationem, eo nomine imponit Ordo Romanus. *Deinde publica voce bannum Epiſcopalem imponat, ne quis eam a divino ſervitio ſub vexillo caſtitatis impediat, vt bona ſua cum pace & quiete poſſideat.* Adverſus vituperatores vitæ monaſticæ tres libros ſcripſit Joannes Chryſoſtomus. Non

excuſantur, inquit ille libro 3. capite 20. qui liberos vel alios ab ingreſſu monaſterii avertunt, metu lapſus, non aliter ac ſi quis caſui proximum, præcipitem daret. Cur enim, inquit, non ſuſtinuiſti illum ſuo fato, ſuo caſu ruere: *ἀλλὰ προλαβὼν ἥρπασας τὴν ἁμαρτίαν. Sed præveniens alterius peccatum rapuiſti*, id eſt, tuum feciſti tua præventione. Quam graviter peccent parentes qui liberos ſine cauſa a propoſito religionis avertunt, dolet Bernardus epiſtola 111. ex perſona Heliæ Monachi ad parentes ſuos: *O durum patrem, o ſævam matrem, o parentes crudeles & impios, imo non parentes, ſed peremptores, quorum dolor ſalus pignoris, quorum conſolatio mors filii eſt! Qui me malunt perire cum eis, quam regnare ſine eis; qui me rurſus ad naufragium, unde tandem nudus evaſi; rurſus ad ignem, unde vix ſemiuſtus exivi; rurſus ad latrones, a quibus ſemivivus relictus ſum, ſed miſerante Samaritano jam aliquantum convalui, revocare conantur, & militem Chriſti prope jam rapto cælo triumphantem, ab ipſo jam introitu gloriæ, tanquam canem ad vomitum, tanquam ſuem ad lutum, ad ſæculum reducere moliuntur*, &c. Æque nefarium inhibere volentem, quam invitum compellere ad Monaſticen, exiſtimavit Fauſtus apud Auguſtinum libro 30. contra Fauſtum cap. 4. *Nam & ipſi tam ſtultum judicamus inhibere volentem, quam nefas & impium ſectis nolentem cogere*, &c. Nec deſunt etiam inter ipſos fratres qui alios ad fugam ſollicitant. De quodam fratre qui alios ad migrationem e monaſterio ſollicitabat, quaſi comes fugæ futurus, & in monaſterio ſemper ſubſiſtebat, narrat Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 20.

LIBER

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ
LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

Communis vita Monachorum utriuſque ſexus.

QUA ratione a primis ſæculis Clerici in commune vixere, nihil proprium habentes, Sozomenus libro 6. capite 31. κοινὴ δέ ἐστι τοῖς αὐτόθι κληρικοῖς οἴκησίς τε καὶ τράπεζα, καὶ τ' ἄλλα πάντα. *Clericis illius Eccleſiæ* (ea fuit Rhinocaſurenſis) *communis menſa*, *&* *alia denique omnia communia.* Auguſtinus ſermon. de vita communi Cleric. *Nulli liceat in ſocietate noſtra habere aliquid proprium: ſed ſi forte aliqui habent, nulli licet; & qui habuerint, faciunt quod non licet. Enthecam nobis habere non licet.* Idem ſermone 3. de vita communi eorumdem: *Non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia*

communia. Can. *Nolo.* Can. *Non dicatis* 12. quæſt. 1. Quod vitæ inſtitutum duravit multis ſæculis. Synodus Turonenſis III. can. 23. Moguntina can. 9. Meldenſis can. 53. Can. *Neceſſaria* 12. quæſt. 1. Eodem genere vivendi vſi ſunt Monachi, ex quo in ſocietates & cœnobia coiere : eis fuit vnum tectum , vnum cœnaculum , vnum refectorium , vnum dormitorium , denique nihil non commune. Baſilius ſermon. de inſtitut. Monach. ἀποθήκη δὲ τοῖς πᾶσιν ἔστω μία κοινὴ, καὶ μηδὲν ἴδιον ἑκάστῳ ὀνομαζέσθω, μὴ ἱμάτιον, μὴ ὑπόδημα, μὴ ἄλλο τῶν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρείαν τοῦ σώματος. *Apotheca vero communis omnium ſit, neque proprium alicujus quicquam nominetur , non veſtimentum , non calceamentum , non denique aliud quippiam eorum , quæ ad neceſſarium corporis vſum ſpectant.* In eandem ſententiam Joannes Chryſoſtomus adv. vituperatores vitæ monaſticæ libro 3. capite 10. καὶ πάντα αὐτοῖς κοινὰ, καὶ τράπεζα, καὶ οἴκησις, καὶ ἱμάτια. *Cuncta quippe illis communia ſunt, menſa, domus, indumentum.* Idem in Matthæum Homil. 73. μία τράπεζα πᾶσι, καὶ τοῖς διακονουμένοις, καὶ τοῖς διακονοῦσι, τὰ αὐτὰ ἐδέσματα, τὰ αὐτὰ ἐνδύματα, τὰ αὐτὰ οἰκήματα, ἡ αὐτὴ δίαιτα. *Vna menſa omnibus , & miniſtrantibus, & his quibus miniſtratur , eadem epulæ, eadem indumenta , eadem domus , eadem vivendi ratio.* Inde vitam Monachorum primævæ vitæ fidelium , quæ erat communis , imaginem eſſe ſcribit Hieronymus de illuſtribus Eccleſiæ Scriptoribus cap. 11. *Talem primam in Chriſtum credentium fuiſſe Eccleſiam , quales nunc Monachi eſſe nituntur & cupiunt , vt nihil cujuſquam proprium ſit , nullus inter eos dives , nullus pauper , patrimonia egentibus dividantur , orationi vacent & pſalmis , doctrinæ quoque & continentiæ , quales & Lucas refert primum Hieroſolymæ fuiſſe credentes.* Communem vitam Monachorum, ſocietatem Sanctorum commemorat Auguſtinus in Pſalm. 75. *Alius vovet relinquere omnia ſua diſtribuenda pauperibus , & ire in communem vitam , in ſocietatem Sanctorum , magnum votum vovit.* Idem in Pſalm. 99. *Sic & in illa vita communi fratrum, quæ eſt in monaſterio, magni viri ſancti quotidie in hymnis, in orationibus, in laudibus Dei inde vivunt. Cum lectione illis res eſt, laborant manibus ſuis : inde ſi tranſigunt, non avare aliquid petunt : quicquid eis infertur a piis fratribus, cum ſufficientia & cum caritate

vtuntur; nemo ſibi vſurpat aliquid, quod alter non habeat; omnes ſe diligunt, omnes invicem ſe ſuſtinent. Idem in Pſalm. 132. *Præter communionem rerum Monachis eſt vna anima, vnum cor, id eſt, par communio ſpiritus ac rerum.* Auguſtinus contra Fauſtum libro 5. capite 9. *Quam multæ fraternæ congregationes nihil habentes proprium, ſed omnia communia, & hæc nonniſi ad victum & tegumentum neceſſaria, vnam animam & cor vnum in Deum caritatis igne conflantes.* Chryſoſtomus in Acta Apoſtol. Homil. 4. in illud: *Omnium erat cor vnum & anima vna.* οὕτως οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις ζῶντες νῦν, ὥσπερ τότε οἱ πιστοί, τίς αὖ ἀπέθανεν οὖν ἀπὸ λιμοῦ, τίς δὲ οὐ διετράφη μετ' ἀφθονίας πολλῆς. *Sic qui in monaſteriis nunc vivunt, quemadmodum olim fideles, quis mortuus eſt fame, quis non liberaliter educatus eſt?* Hinc Monachorum conventum angelicam reſpublicam vocitat Chryſoſtomus in Acta Apoſtolorum cap. 2. Homil. 7. τοῦτο πολιτεία ἀγγελική, μηδὲν αὐτῶν λέγειν ἴδιον εἶ(ναι). *Hæc erat Angelica reſpublica, nihil dicere ſibi proprium eſſe.* Et apud Monachos ſolos eſſe perpetuam ſocietatem rerum, quæ morte vel renunciatione vel alio caſu non ſolvitur, ait eleganter Joannes Caſſianus collat. 24. capite vltimo: *Monachi ſoli perpetuæ conjunctionis retinent vnitatem, atque indiſcrete poſſident vniverſa, qui omnia ſua eſſe quæ fratrum, omnia fratrum credunt eſſe quæ ſua ſunt.* Si qua eſt inter homines perfecta rerum ſocietas, ea apud Monachos exiſtit, religionis vinculo ſolidata. In hujuſmodi tamen ſocietate multi fallaces & falſi fratres inveniuntur. Auguſtinus contra Fauſtum libro 5. capite 9. *Quam multi continentes in Eccleſia & monaſteriis, victum & tegumentum commune habentes, & in his ipſis profeſſionibus multi fallaces! Inter veros Monachos vna anima, vnum cor.* Verum etiam ætate Auguſtini crebrius inter eos suboriebantur rixæ & ſchiſmata ſolis miſeriis humanis condonanda. Fatetur ipſe in Pſalm. 99. *Laudat qui neſcit quid interius agatur, qui neſcit quomodo illo vento intrante, etiam naves in portu colliduntur.* In cœnobiis in commune Monachi habitare debent, exceptis ſolis Anachoretis & Heſychaſtis, quibus ſolis licet habere proprias & ſeparatas cellulas. Novell. Juſtinian. 5. capite 3. Novell. 123. capite 36. Novell. 133. in princ. & capite 1. Quæ eſt vitæ communio & proprietatis

abdicatio inter Monachos, eadem præcipitur inter Sanctimoniales, nihil diſcrepante in vtroque ſexu religionis propoſito. Auguſtinus epiſtola 109. ex regula quam Sanctimonialibus dedit. *Et non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia.* Monachi ita; certe vivunt in commun, vt nihil proprium habeant, ne quidem veſtem, ita vt omnes per vices vna vtantur. Evagrius libro 1. capite 21. vbi de monaſteriis Palæſtinæ: *οἱ μὲν γὰρ ἀγεληδὸν ζῶντες, ὡς καὶ τὴν πάντων ἐσθῆτα ἑνὸς εἶναι δοκεῖν, καὶ τὴν ἑνὸς ἁπάντων. Nam alii in commune vivunt, adeo vt omnium veſtis vnius eſſe videatur, & vnius omnium.*

CAPUT II.

Vitæ communis pars melior communis oratio & pſalmodia. Duplex officium, matutinum & veſpertinum. Ritus Monachorum orandi & pſallendi. Perpetuum officium.

VITÆ communis Monachorum præcipuum officium communis oratio & pſalmodia, cujus concentu maxime continetur & accenditur religio. Auguſtinus in Pſalm. 99. *Sic & in illa vita communi fratrum, quæ eſt in monaſterio, magni viri ſancti quotidie in hymnis, in orationibus, in laudibus Dei inde vivunt. Cum lectione illis res eſt*, &c. Joannes Caſſianus collat. 9. capite 2. *Omnis Monachi finis cordiſque perfectio ad jugem atque indiſruptam orationis perſeverantiam tendit.* Dulcedo pſalmodiæ ea eſt, quæ peperit monaſteria, id eſt, infinita propemodum millia hominum congregavit ad laudes Dei concinendas. Idem in Pſalm. 132. *Iſta enim verba Pſalterii, iſte dulcis ſonus, iſta ſuavis melodia, tam in cantico quam in intellectu, etiam monaſteria peperit: ad hunc ſonum excitati ſunt fratres, qui habitare in vnum concupierunt.* Ac certe ſine oratione & pſalmodia non poteſt intelligi vita aſcetica, nec ea tuta eſt a dæmonum inſidiis. Juges Monachorum preces ſunt perpetuæ excubiæ adverſus inſidias dæmonum.

Caſſianus collat. 7. capite 23. *Siquidem in ipſis cœnobiis, in quibus commorabantur octo vel decem, ita eorum* (dæmonum) *atrocitas graſſabatur, & frequentes ac viſibiles ſentiebantur aggreſſus, vt non auderent omnes pariter noctibus obdormire, ſed viciſſim alii degustantibus ſomnum, alii vigilias celebrantes, pſalmis & orationibus ſeu lectionibus inhærebant: cumque illos ad ſoporem naturæ neceſſitas invitaret, expergefacti aliis, ad eorum qui dormituri erant, cuſtodiam ſimiliter excubiæ tradebantur.* Inde oratio validiſſimum ſcutum adverſus tentationes dicitur. Joannes Chryſoſtomus in Acta Apoſtolorum Homil. 3. in illa verba capitis 1. *Et erant perſeverantes in oratione.* καλῶς, inquit, μέγα γὰρ τοῦτο ὅπλον ἐν τοῖς πειρασμοῖς. *Pulcre magna ſiquidem armatura in tentationibus eſt deprecatio.* Et pſalmodia peregrinatio eſt & recta via qua itur ad Deum, & velut continens quo terra cælo conjungitur. Gregorius Nazianzenus epiſtola 13. τίς δώσει τὰς ψαλμῳδίας ἐκείνας, ἢ τὰς ἀγρυπνίας, καὶ τὰς δι᾽ εὐχῆς πρὸς Θεὸν ἐκδημίας, ἢ τὴν οἱονεὶ ἄϋλον ζωὴν ἢ ἀσώματον. *Quis dabit pſalmodias illas, & vigilias, & per orationem ad Deum peregrinationes, illamque velut materia vacantem & incorpoream viam?* Monachis oratio eſt coriphæus chori virtutum. Gregorius Nyſſenus de Scopo Chriſtiano πρὸς ἀσκητάς. δεῖ δὲ ἡμᾶς τῇ εὐχῇ πλέον προσκαρτερεῖν. οἷος γάρ κορυφαῖός τις τοῦ χοροῦ τῶν ἀρετῶν αὕτη τυγχάνει. *Nobis vero amplius orationi inſiſtendum eſt, ſiquidem hæc veluti coriphæus chori virtutum.* Oratio præcipuum officium Monachi. Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite *Monachi autem illud opus eſt præcipuum, vt orationem puram offerat Deo, nihil habens in conſcientia reprehenſibile.* Et quod in vita communi caritatis faſtigium eſt, Monachi erant pro vniverſo mundo. Joannes Chryſoſtomus in Joannem Homil. 77. καὶ αὐτοὶ πάλιν ὑπὲρ ἁπάσης εὔχονται τῆς οἰκουμένης, ὅπερ μέγιστον φιλίας ἐστὶ τεκμήριον. *Et ipſi rurſum pro univerſo mundo erant, quod maximæ eſt dilectionis argumentum.* Denique officium divinum eſt opus Dei: ſic paſſim vocat regula Benedicti capite 22. 43. 44. 50. 52. 58. Bernardus in Cantic. ſermon. 47. *Ex regula namque noſtra nihil operi Dei præponere licet, quo quidem nomine laudum ſolemnia, quæ Deo in oratorio quotidie perſolvuntur, Pater ideo Benedictus voluit appellari, vt ex hoc clarius aperiret, quam nos*

operi illi velit eſſe intentos. Primis ſæculis Monachi Ægyptii duplex officium per diem frequentarunt, veſpertinum & nocturnum: veſpertinum, quod ſolebat fieri ſub veſperam ad ſolis occaſum; nocturnum, nocte intempeſta, id eſt, media nocte: vtrumque duodecim pſalmorum recitatione implebatur. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum lib. 2. capite 4. *Igitur per vniverſam Ægyptum & Thebaidem duodenarius pſalmorum numerus tam in veſpertinis quam in nocturnis ſolemnitatibus cuſtoditur; ita dumtaxat, vt poſt hunc duæ lectiones, veteris ſcilicet ac novi Teſtamenti, ſingulæ ſubſequantur, qui motus antiquitus conſtitutus: idcirco per tot ſæcula penes cuncta illarum provinciarum monaſteria intemeratus nunc vſque perdurat, quia non humana adinventione ſtatutus, a ſenioribus affirmatur, ſed cælitus angeli magiſterio Patribus fuiſſe delatus.* Et ab initio apud Ægyptios Patres pſalmodiæ ritus diverſus fuit ab eo quem Eccleſiæ cæteræ obſervabant: nec enim pſalmodia celebrabatur alternis choris, ſed vnus ſtans pſalmum decantabat, ſedentibus & ſilentibus aliis. Idem de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 5. *Quotidianos orationum ritus volentibus celebrare, vnus in medium pſalmos Domino cantaturus exurgit, cumque ſedentibus cunctis, vt eſt moris nunc vſque in Ægypti partibus, & in pſallentis verba omni cordis intentione defixis, vndecim pſalmos orationum interjectione diſtinctos contiguis verſibus parili pronunciatione cantaſſet.* Uſu tamen frequentior in monaſteriis Orientis fuit ritus pſallendi alternis choris, cujus auctorem Ignatium in Antiochenæ Eccleſia tradit Socrates libro 6. capite 8. Flavianum & Diodorum Monachos, Theodoritus libro 2. capite 24. in hoc concors cum Socrate, quod in Eccleſia Antiochena primum hoc genus pſallendi inſtitutum fuiſſe refert, & inde ad vniverſas Eccleſias felici traduce perveniſſe. Hujus ſcriptoris verba hæc ſunt: οὗτοι πρῶτοι διχῆ διελόντες τοὺς τῶν ψαλλόντων χόρους, ἐκ διαδοχῆς ᾄδειν τὴν Δαυιτικὴν ἐδίδαξεν μελῳδίαν, καὶ τοῦτο ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτον ἀρξάμενον. πάντοσε διέδραμε καὶ κατέλαβε τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα. *Hi primi pſallentium choro in duas partes diviſo, hymnos Davidicos alternis canendos tradiderunt: quæ res primum incœpta Antiochiæ vbique pervenit, & ad vltimas orbis terræ oras pervagata eſt.* Inde ad Occidentales

Eccleſias brevi tractu pervenit iſte ritus pſallendi alternis, etiam in conventualibus Eccleſiis, quem tempore interdicti quoque tulere Pontifices, modo clauſis foribus fieret. Cap. *Quod inter* extra *De pœnitent.* Singulare eſt quod memoratur de Publio Abbate, eum collegiſſe duplicem cœtum Monachorum: alium Græcorum, qui ſermone Græco laudes Dei celebrarent; alium Syrorum, qui Syriaca lingua: eoque fatis functo, Theotecnum Græcæ linguæ, Aphtonium Syriacæ præfecturam ſuſcepiſſe. Theodoritus Hiſtor. Patr. capite 5. Monachorum ſacrum officium aliud erat veſpertinum, aliud nocturnum, vt modo dixi. Veſpertinum erat, quod ſub veſperam & ad ſolis occaſum celebrari moris erat: vnde veſpertina ſynaxis dicitur paſſim. Caſſianus collatione 8. capite 16. *Nam cum vnus ex fratribus noſtris in hac ſolitudine iter ageret, adveſperaſcente jam die, antrum quoddam reperiens, ibidem ſubſtitit, veſpertinam volens in eo ſynaxim celebrare.* Idemque collatione 9. capite 36. *Veſpertina ſynaxi celebrata, ſopore paululum membra laxavimus.* Idem collat. 22. cap. 1. *In ipſo noctis initio, id eſt, poſt ſynaxim veſpertinam.* Alia enim erat ſynaxis precum, alia ἁγιασμάτων, ſeu ſacrorum myſteriorum. Athanaſius Apolog. ad Conſtantium: καὶ γέγονεν οὐκ ἐγκαίνια, ἀλλὰ σύναξις εὐχῆς. *Nec celebrata ſunt encænia, ſed tantum precum ſynaxis.* Et hoc eſt quod alibi vocatur lucernarium, quod perageretur accenſis lucernis. Concilium Toletanum I. can. 9. *Lucernarium vero niſi in Eccleſia non legatur.* Lucernalis hora, Caſſian. libro 3. de inſtitutione Cœnobitarum capite 7. Veſpertinum, Synod. Emeritenſ. can. 2. *Sicut in aliis Eccleſiis veſpertino tempore, poſt lumen oblatum prius dicitur veſpertinum.* Græci λύχνικον. Synod. VI. in Trullo can. 91. Palladius Hiſtoriæ Lauſiac. cap. 38. καὶ ἐν τῷ λυχνικῷ δώδεκα. *Et in veſpertino duodecim orationes.* Epiphanius in ſynopſi fidei. λυχνικοί τε ψαλμοὶ καὶ προσευχαί. *Lucernales pſalmi & orationes.* Nocturnum officium erat quod media nocte incipiebat: ab Eccleſia inſtitutum exemplo Davidis, Pſal. 118. *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.* Ambroſius in Lucam lib. 2. cap. 3. *Væ mihi eſt, ſi non media nocte ſurrexero ad confitendum tibi.* De quo idem in Pſalm. 118. Chryſoſtomus in Acta Apoſtolorum Homil. 26. Hunc ritum tenacius ſe-

cuti Monachi. Eo ſe referens Chryſoſtomus de comparat. Regis & Monachi: Si noctis tempus, inquit, ſpectemus, Monachum videbimus πολὺ πρότερον ᾄδοντα τῶν ὀρνίθων, *multo prius avibus canentem*, nimirum ante lucem jam a media nocte: & hæc eſt quæ dicitur nocturna ſynaxis. Caſſianus collat. 17. capite 3. *Adventum ſenis atque inſtantem jam horam nocturnæ ſynaxeos paulatim præſtolati, poſtquam eum ſolita ſalutatione ſuſcepimus, & legitimus orationum atque pſalmorum impletus eſt numerus.* Officium nocturnum & diurnum ſtatis horis diſtinctum, ne vllum momentum a Dei cultu & obſequio vacaret. Poſt nocturnas vigilias ſecutæ ſunt Matutinæ, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, Completorium. Hæ ſunt quas horas canonicas dicunt, certis intervallis diſtinctæ. Hieronymus in epitaphio Paulæ: *Mane, hora tertia, ſexta, nona, veſpera, noctis medio, per ordinem pſalterium recitabant.* Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 3. capite 2. *Apud illos etenim hæc officia, quæ Domino ſolvere per diſtinctiones horarum & temporis intervalla, cum admonitione compulſoris adigimur, per totum diei ſpatium jugiter cum operis adjectione ſpontanee celebrantur.* Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. ἐκεῖνοι δὲ πάλιν εὐχὰς ἑωθινὰς ἐπιτελέσαντες πρὸς τὴν τῶν γραφῶν ἀνάγνωσιν τρέπονται· οὐδενὸς φλυαροῦντος, οὐδενὸς οὐδὲν λέγοντος, τρίτην, ἕκτην, ἐννάτην καὶ τὰς ἑσπερινὰς εὐχὰς ἐπιτελοῦσι. *Illi contra matutinis precibus hymniſque peractis, ad ſanctarum Scripturarum ſtudia ſe convertunt: ſicque nemine nugante, aut aliud aliquid loquente, tertiam, ſextam, nonam, veſpertinamque conſummant ſynaxim.* De officio Nonæ Theodoritus de vit. Patrum capite 3. κοινῇ τὴν τῆς ἐννάτης ἐπετέλεσαν λειτουργίαν. *Nonæ ſimul officium peregerunt.* Inde quia officium certis ſpatiis velut decurritur, curſum vocarunt Bonifacius Moguntinus epiſtola 17. *Wigbertus Presbyter & Megingordus Diaconus regulam veſtram vobis inſinuant, & ſpeciales horas, & curſum Eccleſiæ cuſtodiunt.* Et Hugbaldus Abbas in vita ſanctæ Rictrudis apud Surium 12. Maii: *Curſum vero ſuum, id eſt, penſum precum canonicarum.* Ekkeard. Junior de caſibus monaſter. ſancti Galli capite 3. de Notkero: *Plerumque curſus & miſſas negligebat, Bonas, inquiens, miſſas audimus, cum eas agi docemus.* Penſum canonicum vocat Ivo Carno-

tenſis

tenſis epiſtola 19. *Raro etiam canonicum penſum determinatis horis ſolvere prævalemus.* Veteres Collectam vocant, quia collecti fratres officium celebrant. Hieronymus ad Euſtochium: *Poſt alleluia cantatum, quo ſigno vocabantur ad Collectam, nulli reſidere licitum erat.* Rufinus de vit. Patrum libro 1. cap. 29. *Surge, Abba Macari, & eamus ad Collectam, ubi fratres ad vigilias congregantur.* Et mox: *Abiit ergo ad Collectam, ubi a fratribus vigiliæ celebrantur.* Quod idem repetit iiſdem verbis libro 2. capite 43. Et hoc eſt quod ſignat Gregorius lib. 9. epiſtola 38. Indict. 4. *Tunc collecti pro eo fratres ſeſe per triduum in precibus aſtrinxerunt.* In Oriente pſalmum quemque ſequebatur oratio: in Occidente ſolemnis glorificatio Trinitatis, quæ in hunc diem perſtat. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 8. *Illud etiam quod in hac provincia vidimus, ut uno cantante in clauſula pſalmi, omnes aſtantes concinant cum clamore, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, nuſquam per omnem Orientem audivimus, ſed cum omnium ſilentio ab eo qui cantat finito pſalmo, orationem ſuccedere.* Monachi ſtantes pſallebant: inter hæc orabant flexis genibus, expanſis manibus. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 7. *Apud illos ergo non ita eſt, ſed antequam flectant genua, pauliſper orant, & ſtantes in ſupplicatione, majorem temporis partem expendunt: itaque poſt hæc puncto breviſſimo procidentes, humi velut adorantes tantum divinam clementiam, ſumma velocitate conſurgunt, ac rurſus erecti expanſis manibus, eodem modo quo prius ſtantes oraverant, ſuis precibus intentius immorantur.* Joannes Chryſoſtomus in 1. ad Timothæum Homil. 14. καὶ ἑστήκασι τὸν ἅγιον στησάμενοι χορὸν, καὶ τὰς χεῖρας ἀδεῶς ἀνατείναντες. *Adſtantque ſacro inſtituto choro, protinuſque expanſis manibus ſanctos concinunt hymnos.* Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 3. *Elevate capita, ut elevemini corde: extendite brachia, ut extendamini toto corpore; volantes ad cælum.* Bernardus in vita Malachiæ: *Quoties noctes totas pervigiles duxit, extendens manus in oratione.* Laudatur Goſuinus Aquicinctenſis Abbas, quod inter officia ſacra ſeſſione abſtinuerit uſque ad extremam ſenectam. Auctor ejus vitæ libro 2. capite 5. *Nullius ſolemnis officii prolixitate potuit permoveri, ut indulgeret corpuſculo ſeſſionem, niſi in-*

Hh

terdum triennio ejus deceſſionem præcedente. Eadem laude Othonem Priorem ſancti Mathiæ juxta Treverim commendat Thomas Cantipratenſis libro 2. cap. 1. *Primus ſemper ad omnes horas, primus ad Matutinas de nocte ſurgebat, nullo vmquam in choro die vel nocte appediamento ſedium vtebatur.* Monachi etiam toto corpore proſtrati orabant. Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 29. *Vbi vero poſt pſalmum ad orandum ſe projeciſſent, fratres percurrebant nihilominus ſingulos, & ante alium jacentem in oratione quaſi mulierum ſpecie ferebantur.* (ii erant dæmones puerulorum Æthiopum ſpecie Monachis infeſti) Utrumque morem orandi expanſis matribus & proſtrato corpore ſignat Auguſtinus de cura pro mortuis gerenda capite 5. *Nam & orantes de membris ſui corporis faciunt, quod ſupplicantibus congruit, cum genua figunt, cum extendunt manus, vel etiam proſternuntur ſolo.* Veteres Monachi vtriuſque ſexus pſalmos memoriter canebant. Hinc Hieronymus ad Ruſticum Monachum: *Numquam de manibus & oculis diſcedat liber, diſcatur pſalterium ad verbum.* Idemque ad Lætam: *Diſcat primo pſalterium, his ſe canticis avocet.* Idem in epitaph. Paulin. *Nec licebat cuiquam ſororum ignorare pſalmos, & non de Scripturis ſanctis quotidie aliquid diſcere.* Idem in vita Malchi: *Orabam jugiter, canebam pſalmos, quos in monaſterio didiceram.* Epiphanius in ſynopſi fidei: ἐν ψαλμῳδίαις δὲ οἱ πλείους, καὶ εὐχαῖς διηνεκέσιν, ἀναγνώσεσί τε γραφῶν ἁγίων, καὶ ἀποστηθισμοῖς ἀσκοῦνται. *Magna vero ex parte in decantandis pſalmis, ac perpetuis orationibus, & ſacrarum litterarum lectionibus, iiſdemque memoriter pronunciandis, ſe ipſos exercent.* Abbatis officium erat nunciare horas canonicas: vel quia plerumque non vacabat ob majores occupationes, ſollicito fratri id demandabat. Regula Benedicti capite 47. Abbatis munus fuiſſe, vt Monachos de nocte excitaret ad horas canonicas, teſtatur Chryſoſtomus in prælaudatam 1. ad Timothæum Homil. 14. ἀλλ' εὐθέως ἅπαντες μετ' εὐλαβείας τὸν ὕπνον ἀποθέμενοι διανίστανται, τοῦ προεστῶτος αὐτοὺς διεγείροντος. Et infra: ἀλλ' ὅπερ ἔφθην ἀλεκτρυὼν ἐφώνησε, καὶ εὐθέως ἐλθὼν ὁ προεστὼς, καὶ τῷ ποδὶ τὸν κείμενον ἁπαλῶς ὑπονύξας πάντας ἀνέστησεν. *Verum omnes cum reverentia diſcuſſo ſopore conſurgunt a Præſule excitati ſuo. Sed, vt dixi, galli cantu continuo Præpoſitus aſſiſtit, pulſatque modice pede*

jacentem, ſicque omnes vna protinus excitat. Curâ indicendi horas canonicas ſolebat demandari vni e fratribus, quem Græci κανονάρχην, qui ſigno dato, puta pulſatione tabulæ ligneæ, fratres excitabat ad horas canonicas. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 11. καὶ κρούσαντος τοῦ κανονάρχου τὸ ξύλον, ἐφ᾽ ᾧ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς συναχθῆναι. *Pulſante Canonarcho lignum, quo omnes fratres convenirent.* Idem capite 50. ὅτι ἐν μιᾷ νυκτὶ ἠγέρθην, ἐφ᾽ ᾧ κρούσαι τὸ ξύλον· ἤμην γὰρ κανόναρχος. *Cum quadam nocte ſurrexiſſem, vt pulſarem ſignum: eram enim Canonarcha.* Dorotheus doctrin. 11. ἄρα εἶπέ μοι ὁ κανονάρχης ῥῆμα, ἢ ἄλλος τῶν ἀδελφῶν, καὶ οὐκ ἐβάστασα. Et infra: καὶ ὡς μόνον ἥρπαζον μίκρον, ἰδοὺ ὁ κανονάρχης ἐξύπνιζέ με. *An dixit mihi Canonarchas, vel quis alius fratrum, nec ferre potui. Et cum paululum obdormiſſem, excitabar a Canonarcha noſtro.* Compulſorem vocat Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 3. capite 2. *Cum admonitione compulſoris adigimur.* Pulſantem idem lib. 4. cap. 12. *Cum ſonitum pulſantis oſtium ac diverſorum cellulas percutientis audierint, ad orationem eos ſcilicet ſeu ad opus aliquod invitantis, certatim e cubilibus ſuis vnuſquiſque prorumpit.* Circatorem a circando, id eſt, circumeundo, quod officii cauſa luſtraret monaſterium. Ekkeard. Junior de caſibus monaſterii ſancti Galli cap. 3. *Et ecce primo ſigno ad Veſperas pulſato, Circator fratres collecturus, aſino pro religione inſidens, oſtio domus hoſpitii jam dicti, quaſi aliquem & ibi quæſiturus, appropriat.* In fine ſynaxis fiebat trina ſupplicatio & genuflexio. Joannes Caſſianus collat. 9. capite 34. *Satis vero conſtat illum trinæ orationis numerum, qui ſolet in congregationibus fratrum ad concludendam ſynaxim celebrari, eum qui intento animo ſupplicat, obſervare non poſſe.* Apud Dominicanos, poſt Completorium cum Proceſſione ſolemni cantatur *Salve Regina*, in laudem Virginis matris Dei: quod a Pariſienſibus inſtitutum ſuſceptum eſt in aliis monaſteriis Ordinis. Thomas Cantipratenſis libro 2. cap. 10. *Vere ergo digne & juſte a fratribus Prædicatoribus Pariſiis eſt ſancitum, vt poſt Completorium omni die cum Proceſſione & ſolemnitate cereorum Salve Regina, flexis in initio genibus, in gloriam & laudem glorioſiſſimæ Virginis decantetur: & hoc diligentiſſime in ſingulis domibus Ordinis obſervatur.* Poſt nocturnas vigilias,

in Aquicinctenſi monaſterio fratres non recedebant e choro ſomni cauſa, ſed ſedebant in ſtallis ſuis: donec ab Henrico Archiepiſcopo Rhemenſi ſtatutum eſt, vt poſt Matutina fratres pauſarent, quo infirmis conſuleretur. Auctor vitæ D. Goſuini libro 3. capite 11. *Antiquitus enim in Eccleſia Aquicinctenſi, a Kalendis Novembris vſque ad Paſcha, fratres poſt Matutina dormitum non ibant, ſed in conventu ſedebant, ita vt ſæpe pueri ad lumen cantarent candelarum: ſed in anno quo de vita deceſſit, præceptum eſt a Domino Henrico Rhemorum Archiepiſcopo, vt fratres Matutinis expletis pauſarent, propter multorum infirmitatem.* In quibuſdam monaſteriis juge & indeſinens die noctuque moris fuit celebrari officium, aliis per vices ſuccedentibus, tum vt laudes Dei perpetuæ canerentur, tum vt vitaretur confuſio, propter multitudinem Monachorum. De Benchorenſi monaſterio Hyberniæ teſtatur Bernardus in vita Malachiæ: *Aiunt tam magnam gentem fuiſſe, vt ſuccedentibus ſibi viciſſim choris continuarentur ſolemnia divinorum, ita vt ne momentum quidem diei ac noctis vacaret a laudibus. Hæc de antiqua dicta ſint Benchorenſis monaſterii gloria.* Gennadii Patriarchæ tempore Conſtantinopoli extructum eſt cœnobium Monachorum, quos ἀκοιμήτους vocant, inſomnes, vigilantes, quod in claſſes diviſi die noctuque pervigiles Deo laudes canerent per vices: de quibus Evagrius libro 3. capite 19. libro 5. capite 16. Nicephorus Calliſt. libro 5. capite 23. Zonar. in Leone. Suidas in verbo *Studius.* Æque apud Judæos perpetuum ſacrificium fuit, quod a Græcis dicitur ἐνδελεχισμός. Joannes Chryſoſtomus orat. 36. ad Antiochenos. Apud veteres Patres jugis & indefeſſa exercitatio fuit oratio. De Antonio Athanaſ. in ejus vita. προσηύχετο δὲ συνεχῶς, *Orabat ſine intermiſſione.* Hic pernoctabat in oratione ita indefeſſus, vt orientem ſolem increparet, quaſi impediretur. Caſſianus collatione 9. capite 31. In Ordine Cluniacenſi ita prolixum fuit officium, vt vix per æſtatem vacaret ſemihora: quod optima ratione ſtatutum, vt peccandi occaſio tolleretur. Tradit Petrus Damianus libro 6. epiſtola 5. ad Cluniacenſes: *Nam tanta erat in ſervandi ordinis continua jugitate prolixitas, tanta præſertim in Eccleſiaſticis officiis protelabatur inſtantia, vt in ipſo Cancri*

ſive Leonis æſtu, cum longiores ſunt dies, vix per totum diem vnius ſaltem vacaret horæ dimidium, quo fratribus in clauſtro licuiſſet miſcere colloquium. Hoc autem tam continui laboris exercitium ad hoc eſt, vt reor, ſolerti ſatis ac provida magiſterii arte proviſum, vt levium atque infirmorum fratrum fragilitatem reprimat, & delinquendi propemodum occaſionem tollat, quatenus, etiam ſi velint, præter cogitationem peccare vix poſſint. Fragilium igitur imbecillitati conſulitur, dum in perſolvendo continui ordinis penſo, totum non modo divini, ſed & nocturni temporis ſpatium profligatur. A Ciſtercienſibus tamen notantur Cluniacenſes, quod Completorium ſequeretur comeſſatio. Petrus Cellenſis libro 8. epiſt. 23. *Eſt autem conſuetudo comeſſationum & epotationum, quæ fiunt poſt Completorium.* His adde quod ſacrum officium Monachorum diverſum fuit ab officio Clericorum, vt colligitur ex can. *Placuit* 12. diſtinct. 1. quo præcipitur vt vnus & idem ordo pſallendi ſervetur, neque monaſteriorum conſuetudines cum Eccleſiaſtica regula permiſceantur. Hinc curſum monaſterialem a Gallicano, id eſt, Eccleſiaſtico, diſtinxit auctor vitæ ſancti Walerici apud Surium 1. April. cum ait *eum curſum tam monaſterialem quam Gallicanum magno ſtudio indeſinenter celebraſſe.*

CAPUT III.

Oratio ad calculum, oratio mentalis, olim apud Monachos in vſu.

PRÆTER canonicum pſalmodiæ officium, veteres Monachi aliis privatis orationibus certo numero repetitis operam dabant, quaſi ad calculum. Moſes Æthiops ex principe latronum ſanctiſſimus Monachus, quinquaginta per diem orationes repetebat. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 22. Soſomenus libro 6. capite 29. Paulus Abbas per diem trecentas orationes fundebat. Palladius cap. 23. Apollonius centum per diem, totidem per noctem preces Deo conſignabat. Palladius capite 52. Rufinus de vit. Patrum libro 1. ca-

pite 7. Necnon pſalmodiæ addebatur oratio, id eſt, oratio mentalis ſeu meditatio. Theodoritus de vit. Patrum cap. 5. *ἀλλὰ τὴν μὲν ψαλμῳδίαν ἡ εὐχὴ, τὴν δὲ εὐχὴν ἡ ψαλμῳδία, ἀμφότερα δὲ ἡ τῶν θείων λογίων ἀνάγνωσις διεδέχετο. Sed pſalmodiam oratio, orationem pſalmodia, & vtrumque divinorum lectio excipiebat.* Et haud dubie de hoc genere orationis intelligendum eſt quod fertur de magno Antonio, eum pernoctaſſe in oratione. Quali enim oratione vſus ſit, ſatis aperte colligitur ex aurea ejus ſententia de oratione, quam refert Caſſianus collatione 9. capite 31. *Non eſt, inquiebat, perfecta oratio, in qua ſe Monachus, vel hoc ipſum quod erat, intelligit.* Hoc ſchema orationis fere deſuetum reſtituit Benedictus in Occidente, vt indicat ingredientibus religionem regula capite 58. *Poſtea autem ſit in cella Novitiorum, vbi meditetur & manducet & dormiat.* Alio loco tempus orationis præſcribitur, poſt nocturnas vigilias, anima jam ad orationem parata, pſalmodiæ incentivo. Ejuſdem regula capite 8. *Quod vero reſtat poſt vigilias, a fratribus qui pſalterii vel lectionum aliquid indigent, meditationi inſerviatur.* Hujuſmodi orationis vſus his diebus maxime refloruit. Hunc vniverſi Ordines avide amplexi ſunt, auctore & duce Tereſia, Ordinis Carmelitarum ſanctiſſima virgine.

CAPUT IV.

Orationis comes lectio ſacrorum librorum. Lectionis delectus.

PSALMODIÆ & orationi veteres apud Monachos comes erat lectio ſacrorum librorum, quaſi adjecta oratio. Joannes Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. *ἐκεῖνοι δὲ πάλιν εὐχὰς ἑωθινὰς ἐπιτελέσαντες ὕμνους, πρὸς τὴν τῶν γραφῶν ἀνάγνωσιν τρέπονται. Illi contra matutinis precibus hymniſque peractis, ad ſanctarum Scripturarum ſtudium ſe convertunt.* Theodoritus de vit. Patrum capite 5. *ἀλλὰ τὴν μὲν ψαλμῳδίαν ἡ εὐχὴ, τὴν δὲ εὐχὴν ἡ ψαλμῳδία, ἀμφότερα δ'*

ἡ τῶν θείων λογίων ἀνάγνωσις διεδέχετο. Sed pſalmodiam oratio, orationem pſalmodia, & vtrumque divinorum lectio excipiebat. Eleganter auctor ſermon. ad fratres in eremo. *Lectio ſacræ Scripturæ Monachorum refectio, Epiſcoporum vacatio, Sacerdotum cellarium.* Ob dolorem capitis lectioni ſe vacare non poſſe, dolet Caſſianus collat. 10. capite 10. *Volentem me ob ſtabilitatem cordis inſiſtere lectioni, interpellans capitis prohibet dolor, horaque tertia faciem meam ad ſacram paginam ſomnus allidit, ac deputatum quieti tempus vel tranſgredi vel prævenire compellor.* Junioribus Monachis lectionis ſacrorum librorum delectus habendus eſt judicio ſeniorum. Caſſianus collat. 19. capite 16. *Satis enim perverſum eſt adhuc, infirmiſque ægriſque pectoribus, vel tenuiſſimam recordationem hujus paſſionis admittere, ita vt nonnumquam eis etiam ſub recordatione ſanctarum feminarum, vel ſub ſacræ lectionis hiſtoria noxiæ titillationis ſtimulus excitetur, cujus cauſa ſeniores noſtri hujuſcemodi lectiones ſub præſentia juniorum ſolent conſultiſſime præterire.* Hac ratione ne Heptaticum aut libri Regum a fratribus legantur, quod ibi mentio fiat de rebus bellicis, de conjugio, vxoribus & liberis, vetat regula Benedicti capite 42. *Et legat vnus collationes vel vitas Patrum, aut certe aliquid quod ædificet audientes: non autem Heptateucum, aut Regum, quia infirmis intellectibus non erit vtile illa hora hanc ſcripturam audire; aliis vero horis legantur.* Monachis aſſiduam orationem & lectionem indicit Gregorius libro 2. Indictione 11. epiſtola 3. ad Euſebium Abbatem: *Non frequenter foras egrediaris, in cauſis iſtis procuratorem inſtitue, & tu ad lectionem atque orationem vaca.* Et infra: *In ipſis autem fratribus monaſterii tui, quos video, non invenio vos ad lectionem vacare.* Eodem ingenio Clericis aſſiduam orationem & lectionem, quaſi præcipuas partes vitæ ſpiritualis, ſuadet Cyprianus epiſtola 2. ad Donatum: *Sit tibi vel oratio aſſidua vel lectio; nunc cum Deo loquere, nunc Deus tecum; ille te præceptis ſuis inſtruat, ille diſponat, &c.*

CAPUT V.

Collationum vſus Monachos inter.

PRÆTER lectionem ſacrorum librorum, apud Patres in vſu fuit collatio de rebus aſceticis, cui ſemper præerat vnus e ſenioribus. Joannes Caſſianus collat. 2. capite 2. *Memini igitur quondam in annis adhuc pueritiæ conſtitutus, in partibus Thebaidis, vbi beatus Antonius morabatur, ſeniores ad eum perfectionis inquirendæ gratia conveniſſe; cumque a veſpertinis horis vſque ad lucem fuiſſet protracta collatio, quæſtionem hanc maximum noctis ſpatium conſumpſiſſe.* Idem collatione 16. capite 10. *Sed cum in vnum convenientes ſententias noſtras promere cœpiſſemus, quædam communi examinatione diſcuſſa, primum ab altero falſa ac noxia notabantur: mox deinde vt pernicioſa communi pronunciata judicio damnabantur, quæ in tantum prius infuſa a diabolo, velut luce fulgebant, vt facile potuiſſent generare diſcordiam, niſi præceptum ſeniorum, velut divinum quoddam oraculum cuſtoditum, ab omni nos contentione revocaſſet. Quod ab illis legali quadam ſanctione præſcriptum eſt, vt neuter noſtrum plus judicio ſuo quam fratris crederet.* Hinc vitam Monachorum in orationibus, lectionibus & diſputationibus, per quas intelliguntur collationes, quæ non ſine diſputatione fiunt, tranſigi ait Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 31. *Sed ſi hoc excedit noſtram tolerantiam, quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis atque deſertis mundi hujus illecebris, in communem vitam caſtiſſimam ſanctiſſimamque congregati, ſimul ætatem agunt viventes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, nulla ſuperbia tumidi, nulla pervicacia turbulenti, nulla invidentia lividi; ſed modeſti, verecundi, pacati, concordiſſimam vitam & intentiſſimam in Deum gratiſſimum munus ipſi offerunt, & quo iſta poſſe meruerunt.* Collatio eſt collatio ſermonis duos vel plures inter. Ambroſius epiſtola 2. *Collatio ſermonis vt pecuniæ magno eſt vſui.* In monaſteriis Ægypti & aliis, advenientibus hoſpitibus, poſt refe-

ctionem cum his habebatur collatio de rebus ſpiritualibus. Caſſianus collatione 18. capite 11. *Tum Abbas Serapion refectione tranſacta, collationis conſuetudine provocante, monere eum benigne ac leniter cœpit.* Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 1. de Joanne Lycopolita. *Verum vbi refectus eſt, & paulatim requievit, ex more quaſi ab erudititiſſimo & opinatiſſimo Patre cœperunt verbum ædificationis expetere, ac monita ſalutis inquirere.* Benedictus hujuſmodi collationum vſum videtur non ſuſcepiſſe, ſed ejus loco lectionem collationum Patrum: ne forte contentioni inter fratres, & ſilentii infractioni occaſio daretur. Regul. capite 42. *Et legat vnus collationes vel vitas Patrum, aut certe aliquid quod ædificet audientes.* Et hujuſmodi lectio collationum juxta regulam Benedicti in vſu fuit; etiam ætate Bernardi, vt traditur in ejus vitæ libro 1. capite 12. *Contigit autem adveſperaſcente jam die, vt cæteris fratribus juxta conſuetudinem accedentibus ad lectionem collationum, ſolus Abbas cum duobus fratribus ſibi aſſiſtentibus remaneret in diverſorio, in quo jacebat.* Tamen collationem religioſi ſermonis mirum conducere Monachis ad adipiſcendam perfectionem vitæ aſceticæ, vti negotiantibus collationem pecuniæ ad amplificandum mercimonium, veriſſimum: & hoc eſt quod dictum eſt a Patribus, ſedere in cella dimidium eſſe, & cum ſenioribus congredi alterum dimidium eſſe. Dorotheus doctrin. 11. ὅτι καθίσαι εἰς τὸ κελλίον ἥμισύ ἐστι, καὶ τὸ παραβαλεῖν γέρουσιν ἥμισύ ἐστι. *Sedere in cella dimidium quoddam eſt, & cum ſenioribus congredi dimidium eſt.*

CAPUT VI.

Sacræ communionis vſus apud Monachos varius pro tempore.

VETERES Monachi, vt cætera eorum pia officia perſequar, quia adhuc erant extra Clerum, ſingulis diebus dominicis conveniebant ad Eccleſiam proximam, & a manibus Presbyteri cum plebe communicabant. Theodoritus de vit. Patrum capite 12. εἰς τὴν θείαν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν

πολλάν καὶ κυριακὴν ἡμέραν ἐφοίτα, τε τῶν θείων ἐπαΐων λόγων, καὶ τοῖς διδασκάλοις ὑποτιθεὶς τὰ ὦτα, καὶ τῆς μυστικῆς μεταλαμβάνων τραπέζης, εἰς τὸ καινὸν ἐκεῖνο καταγώγιον ἐπανῄει. *Veniebat cum populo ad divinam Eccleſiam die dominico, & divinos audiebat ſermones, & aures præbebat doctoribus, & myſticæ menſæ particeps factus, redibat ad novum illud habitaculum.* Caſſianus collatione 7. capite 34. *Quamobrem ſoporis modicum deguſtantes, diſcutiamus obrepentem oculis noſtris vicina jam luce torporem, ac deinceps pariter ad Eccleſiam procedentes, quoniam nos hoc facere dominicæ diei ſolemnitas commonet, reverſi poſt ſynaxim, ea quæ Dominus ad inſtructionem communem pro deſiderio veſtro largitus fuerit, duplicato gaudio conferamus.* Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 22. *Die tantum Sabbati & dominica in unum ad Eccleſiam coeunt, & ibi ſemel ipſos invicem tamquam cælo redditos vident.* Et vbi Monachi ad Eccleſiam conveniebant communionis cauſa, locus eis erat extra cancellos altaris, medius inter Clerum & plebem. Dionyſius Areopagita epiſtola 8. ad Demophilum. Tabenneſiotæ juxta regulam Pachomii ab angelo traditam, communicabant die Sabbati & die dominico. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 38. εἰσιόντες δὲ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ, κατὰ σάββατον καὶ κυριακὴν τὰς ζώνας λυέτωσαν. *Ingredientes autem ad Chriſti communionem Sabbato & Dominica zonas ſolvant.* Eadem diſciplina vſi ſunt & alii Monachi Ægyptii. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 26. *Vidimus alium in ſolitudine commorantem, refectionem jugiter diſtuliſſe, donec Sabbato vel dominico die, devotæ congregationis obtentu, procedens ad Eccleſiam, peregrinorum quempiam reperiſſet.* Eundem morem ſuſcepere & Monachi Syriæ & Orientis. Laudatur Paphnutius Abbas Scythi, quod monaſterium erat in Syria, quod jam longævus, e cella millibus quinque remota, die Sabbati & dominico ventitaret ad Eccleſiam. Caſſianus collatione 3. capite 1. collat. 18. capite 15. Alii zelo ferventiores quotidie communicabant, nec prius cibum ſumebant, quam refecti ſacris myſteriis. Quotidianam communionem fratribus ad ſe venientibus indicebat Apollo Abbas. Palladius capite 52. εἰ γὰρ σὺν αὐτῷ ἀδελφοὶ οὐ πρότερον τῆς τροφῆς μετελάμβανον, πρὶν τῆς εὐχαριστίας τοῦ Χριστοῦ κοινωνήσωσι. τοῦτο

δὲ ἐποίουν κατὰ τὴν ἐννάτην ὥραν ἡμέριον. *Qui enim cum ipſo erant fratres, alimentum non prius accipiebant, quam Euchariſtiæ Chriſti communicaſſent. Hoc autem faciebant hora nona diei.* Idem inſtitutum fuit Apollonii Abbatis: de quo Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 7. *Conſuetudo autem erat apud eum, vt fratres qui cum ipſo erant, non prius cibum ſumerent, quam communionem dominicam perciperent circa horam diei nonam. Sed & hoc monebat, vt ſi fieri poſſet, quotidie Monachi communicarent myſteriis Chriſti, ne forte qui longe fuerit ab his, longe fiat a Deo.* Perſæpe alii de manu Preſbyteri ſanctam Euchariſtiam accipiebant, & eam in cellulam aſportabant, vt ſua manu aſſumerent, ſi neceſſitas vrgeret. Baſilius epiſt. 289. ad Cæſariam: πάντες γὰρ οἱ κατὰ τὰς ἐρήμους μονάζοντες, ἔνθα μὴ ἔστιν ἱερεὺς, κοινωνίαν οἴκοι κατέχοντες, ἀφ᾽ ἑαυτῶν μεταλαμβάνουσιν. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἕκαστος, καὶ τῶν ἐν λαῷ τελούντων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχει κοινωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. *Nam & illi omnes, qui per eremos vitam monaſticam inſtituunt, vbi copia non ſuppetit Sacerdotis, cùm habeant domi communionem, illam de manibus ſuis percipiunt. Alexandriæ autem & per Ægyptum vnuſquiſque, etiam de plebe, vt plurimum, habet domi ſuæ communionem.* Tandem collapſa fere religione, cum de ea inſtauranda cogitatum eſt, ſatis viſum eſt, pro tepiditate ætatis menſtruam communionem apud Monachos reſtitui. Clement. *Ne in agro. §. Sane. de ſtatu Monach. Sane ſingulis menſibus tam in monaſteriis quam extra, ſublata occaſione quacumque, ad confeſſionem ſaltem ſemel accedant omnes & ſinguli Monachi, & in prima Dominica menſis cujuſlibet in monaſteriis ſemper communicent, niſi ex cauſa forte quam Abbati, Priori, aut Pœnitentiariis monaſteriorum non differant intimare, eorumque judicio vel abſtineant vel accedant.* Quod comprobavit Conſtitutio Benedictina cap. 27.

CAPUT VII.

Manuum opus Monachorum, ejuſdem ratio: modus operis, variæ ſpecies operis.

PSALMODIAM, orationem & lectionem apud Monachos ſequebatur manuum opus. Hæc duo præcipua ſunt officia Monachorum, ſacris Scripturis vacare, aut manibus operari. Novell. Juſtinian. 133. capite vltimo. Auguſtinus quæſt. vtriuſque Teſtament. capite 115. *Munimenta ergo ſunt animorum, meditatio aſſidua legis Dei, & operatio, quia ſi otioſos nos viderint* (dæmones) *a divinis, excitantur ad ſollicitandos nos.* Idem in Pſalm. 99. *Cum lectione illis res eſt, laborant manibus ſuis, inde ſe tranſigunt, non avare aliquid petunt.* Et ipſum opus manuum erat quaſi ſequela & ſupplementum orationis: operantes enim pſalmos canebant. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 15. *Sed ſic vnuſquiſque opus exequitur injunctum, vt pſalmum vel ſcripturam quamlibet memoriter recenſendo, non ſolum conſpirationi noxiæ, vel conſiliis pravis, ſed nec otioſis quidem colloquiis vllam copiam vel tempus impartiat, oris pariter & cordis officio in meditatione ſpiritali jugiter occupato.* Idem libro 3. capite 2. *Ita namque ab eis inceſſanter operatio manuum privatim per cellulas exercetur, vt pſalmorum quoque vel cæterarum ſcripturarum meditatio numquam penitus omittatur.* Inde quia manuum operatio monaſtica erat admixta precibus, genus Philoſophiæ eam vocat Joannes Chryſoſtomus in primam ad Corinth. Homil. 5. *τὸ γὰρ διαπαντὸς ἐργαζόμενον τρέφεσθαι, φιλοσοφίας εἶδός ἐστι. Perpetuo enim opus facientem ali, eſt genus Philoſophiæ.* Monachi totius Ægypti & Orientis poſt pſalmodiæ, orationis & lectionis officia, labori manuum operam dabant. Epiphanius hæreſ. 80. *καὶ πάντων τῶν τοῦ Θεοῦ δούλων, τῶν εἰς δικαιοσύνην καμνόντων, ταῖς ἰδίαις χερσὶν, εἰς τὸ ἐπαρκεῖν καὶ τοῖς ἐνδεομένοις· καθὼς δὲ ἐν ἑκάστῳ μοναστηρίῳ, ἔν τε τῇ τῶν Αἰγυπτίων χώρᾳ, καὶ ἐν πάσαις χώραις οὕτω κάμνουσιν εἰς δικαιοσύνην.*

Præterea nullus eſt Dei famulus, qui non ad obtinendam juſtitiam manibus ſuis opus exerceat, quo in egentes beneficus eſſe poſſit: quod in vnoquoque monaſterio tam in Ægypto quam in aliis provinciis fieri cernimus. Idemque in ſynopſi fidei: *καί τινες ἀπετάξαντο τῷ βίῳ τέχνας λέπτας καὶ ἀπραγμόνας ἑαυτοῖς ἐπινοήσαντες, ἵνα μὴ ἀργὸν βίον διατελῶσι, μηδὲ τὸν ἄρτον βεβαρημένον ἐσθίωσιν. Nonnulli ſæculo ita renunciarunt, vt leviores quaſdam artes ac minus negotioſas ſibi ipſis excogitarent, ne ætatem in otio degerent, aut cibum cum cujuſquam incommodo ſumerent.* De Monachis ſparſis in monte Nitriæ haud procul Alexandria, teſtatur Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 6. *πάντες δὲ οὗτοι ὀθόνην ἐργάζονται ταῖς χερσὶν ἑαυτῶν, ὡς εἶναι τοὺς πάντας ἀνενδεῖς. Hi autem omnes ſuis manibus faciunt veſtem lineam, adeo vt ſint omnes minime egentes.* Hieronymus epiſtola ad Ruſticum Monachum: *Ægyptiorum monaſteria hunc morem tenent, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant, non tam propter victus neceſſitatem, quam propter animæ ſalutem.* Idemque epiſtola ad Marcum Preſbyterum: *Nihil alicui præripui, nihil otioſus accipio, manu quotidie & proprio ſudore quærimus cibum, ſcientes ab Apoſtolo ſcriptum eſſe: Qui autem non operatur, nec manducet.* Auguſtinus libro 1. de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 31. *Nemo quicquam poſſidet proprium, nemo cuiquam oneroſus eſt: operantur manibus ea, quibus & corpus paſci poſſit, & a Deo mens impediri non poſſit.* Monachi ex inſtituto laborabant exercitationis cauſa, ne otioſi eſſent. Auguſtinus de opere Monachor. cap. 25. *Nullomodo decet, vt in ea vita, vbi fiunt Senatores laborioſi, ibi fiant opifices otioſi, & quo veniant relictis deliciis ſuis, qui fuerant prædiorum domini, ibi ſint ruſtici delicati.* Et capite 28. ejuſdem libri: *Oſtendite*, inquit, *hominibus non vos in otio facilem victum, ſed per anguſtiam & arctam portam regnum Dei quærere.* Et auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 1. *Poſtquam autem refecerint, ſive in horto, ſive in eremo, vel vbicumque neceſſe fuerit, operentur: nihil enim ſervis Dei otioſitate pejus, &c.* Ideo Paulus Abbas, cum ex hortulo & palmarum fructibus idoneum ſumptum haberet, juge operis penſum per annum a ſe exigebat, annoque emenſo ſuppoſito igne opus concremabat. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 24.

Proxima ratio laboris manuum Monachorum fuit evitatio & fuga tentationum ex otio obrepentium. Et hæc fuit ſententia Ægyptiorum Patrum, vno dæmone tentari operantem Monachum, innumeris otioſum. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 23. *Unde hæc eſt apud Ægyptum ab antiquis Patribus ſancita ſententia, operantem Monachum dæmone vno pulſari, otioſum vero innumeris ſpiritibus devaſtari.* Tertius laboris Monachorum ſcopus fuit, ne plebi graves & oneroſi eſſent, imo & quod ſuperfluum eſſet, in hoſpites vel in pauperes peregrinos & vinctos expenderent. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 22. *His itaque exemplis per Ægyptum Patres eruditi, nullo modo otioſos eſſe Monachos, ac præcipue juvenes, ſinunt, & non ſolum a nullo quicquam ad vſum victus ſui accipere patiuntur: ſed etiam de laboribus ſuis non tantum ſupervenientes ac peregrinos reficiunt fratres, verum etiam per loca Lybiæ, quæ ſterilitate ac fame laborant, necnon etiam per civitates his qui ſqualore carcerum contabeſcunt, immanem conferentes dirigunt alimoniæ victuſque ſubſtantiam.* Theodoritus de vit. Patrum capite 30. *ἐν Αἰγύπτῳ δέ φασι, καὶ ἀνὰ πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν ἔχειν ἔνια φροντιστήρια ἐργαζομένων, καὶ μεταξὺ τὸν δεσπότην ἀνυμνούντων, καὶ οὐ μόνον τὴν ἀναγκαίαν ἐκ τῶν ἔργων ποριζομένων τροφὴν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἀφικνουμένοις καὶ πενομένοις ἐπικουρούντων. In Ægypto vero ferunt quædam eſſe monaſteria, quæ virorum habeant ad quinque millia opus facientium, Deumque interea laudantium, qui opificio ſuo non ſolum victum parant neceſſarium, ſed peregrinis etiam egentibuſque ſubveniunt.* Auguſtinus lib. 1. de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 31. *Sane quicquid neceſſario victui redundat, (nam redundat plurimum ex operibus manuum & epularum reſtrictione) tanta cura egentibus diſtribuitur, quanta non ab ipſis qui diſtribuunt, comparatum eſt: nullomodo namque ſatagunt, vt hæc ſibi abundent; ſed omnimodo agunt, vt non apud ſe remaneat quod abundaverit, vſque adeo vt oneratas etiam naves in ea loca mittant, quæ inopes incolunt.* Certus erat canon, id eſt, modus quotidiani operis apud Monachos: ſed plerumque certatim Monachi vltra canonem operabantur, vt quod excederet, pro arbitrio diſpenſaretur in alimoniam pauperum & vinctorum. Idem collatione 18. capite 7.

Illi ob hoc certatim ſtatutum tranſcendere canonem diurnis operibus elaborant, vt quicquid monaſterii ſanctis vſibus redundarit, vel carceribus, vel xenodochio, vel noſocomio, vel indigentibus pro Abbatis diſpenſetur arbitrio. Denique labore manuum victitabant Monachi, vt parerent præcepto Apoſtoli. Idem collatione 24. capite 12. *Nam vtique omne hominum genus abſque illo tantum genere Monachorum, quod ſecundum præceptum Apoſtoli, quotidianis manuum ſuarum laboribus vivit, agapen alienæ operationis expectat.* Idem Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum lib. 2. capite 3. Varia fuere opera Monachorum: his artibus ſe exercebant ii, quas Epiphanius loco noviſſime laudato vocat λεπτὰς καὶ ἀπεργάσμονας. Alii terram aratro colebant, arbores conſerebant, conſitas irrigabant. Joannes Chryſoſtomus libro 2. adverſus vituperatores vitæ monaſticæ: καὶ φυτεύειν ἐκεῖ, καὶ ἄδειν, καὶ ὑδροφορεῖν, καὶ τὰ ἄλλα δὴ πάντα τὰ τῶν μοναχῶν ποιεῖν. *Et ibi plantare, inſerere, rigare, aquas ferre, & alia omnia Monachorum facere.* Hieronymus in vita Hilarionis: *Orans frequenter & pſallens, & raſtro humum fodiens, vt jejuniorum laborem labor oneris duplicaret.* Alii ſportas nectebant, alii fiſcellas, alii plectas, alii flabella, alii calathos, alii flabella de junco vel foliis palmarum, de quibus fiebant εὐλογίαι ſeu munuſcula. Hieronymus in 2. præfat. in Job. *Si aut fiſcellam junco texerem, aut palmarum folia complicarem, vt in ſudore vultus mei comederem panem, & ventris opus ſollicita mente pertractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Quapropter, o fratres dilectiſſimi, pro flabello, calathis ſportelliſque, munuſculis Monachorum, ſpiritualia hæc & manſura dona ſuſcipite.* Caſſianus collat. 18. cap. 15. *Hoc genus malignitatis excogitat, vt opportunitatem temporis captaret, quo Paphnutius ad Eccleſiam die dominico proceſſurus abeſſet a cella, in qua furtim irruens, codicem ſuum inter ejus plectas, quas de palmarum foliis ſolebat intexere, latenter abſcondit.* Theodoritus de vitis Patrum capite 10. καὶ τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν μετήει, τὴν μὲν τὰς καλουμένας ῥιπίδας ὑφαίνων καὶ σπυρίδας, τὴν δὲ μικρὰς ἀρούρας ἐν τῇ νάπῃ κατασκευάζων, καὶ σπέρματα καταβάλλων, καὶ τὴν ἀποχρῶσαν ἐκεῖθεν συλλέγων τροφήν. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς μὲν ἱστία, τοὺς δὲ δέῤῥεις τριχίνας ὑφαίνοντας, τοὺς δὲ τὰς ῥιπίδας, ἢ τὰς σπυρίδας διαπλέκοντας, ἄλλους δὲ τὴν γηπονίαν

ἀναδιδούμενους. Manuum quoque opificia tractabat, nunc flabella quæ vocant, ſportellaſque texens, nunc agellos in ſaltu parans, & ſemina ſpargens, unde neceſſaria vitæ alimenta colligeret. Ac videre erat hos vela, illos cilicia texentes, alios flabella, alios ſportellas plectentes, alios agriculturæ operam dantes. Alii meſſis tempore elocabant operas metendis ſegetibus. Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 18. *Hoc autem moris erat non ſolum ipſis, ſed & omnibus pene Ægyptiis Monachis, ut meſſis tempore elocent ad metendum operam ſuam, atque ex ea mercede octogenos unuſquiſque medios frumenti plus minus conquireret, & horum partem plurimam pauperum uſibus offerant.* Inter Monachos alii erant, qui libris perſcribendis operam dabant. Joannes Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. *εἰσὶ δὲ οἳ καὶ βιβλία γράφειν μεμαθηκότες. Sunt & qui libros ſcribere didicerant.* Hieronymus epiſt. ad Ruſticum Monachum: *Scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione ſaturetur.* Ideoque inter Monachos erat quaſi ordo ſcriptorum. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 147. *Et ingreſſus Abbas in cellam Marci, quoniam ſcriptor erat, reperit quaternionem quem ſcribebat.* Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 12. *Certatim e cubilibus ſuis unuſquiſque prorumpit, ita ut is, qui opus ſcriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoaſſe literam, finire non audeat.* Idem libro 5. cap. 39. *Quo reſpondente nihil ſe nec poſſe, nec prævalere ex his quæ illic exercebantur a fratribus, operari præter librariam manum*, &c. Operi manuum certum erat tempus præfixum. Regula Benedicti capite 48. *Et ideo certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectione divina: ideoque hac diſpoſitione credimus utraque tempora ordinari, id eſt, ut a Paſcha uſque ad Kalendas Octobris, a mane exeuntes a prima uſque ad horam pene quartam laborent quod neceſſarium fuerit; ab hora autem quarta uſque ad horam quaſi ſextam lectioni vacent*, &c. Apud Ægyptios Patres id tempus erat uſque ad horam lucernariam, id eſt, uſque ad veſpertinum officium. Pſeudo-Auguſtinus ad fratres in eremo ſermone 1. *Operentur ergo in nomine Domini ſacrum ordinem non habentes uſque ad horam lucernariam.* Opus imperatur ſacrum ordinem non habentibus, id eſt, fratribus laicis: opus enim remittebat Mona-

Monachis Preſbyteris vel Diaconis, vt inſinuat ipſe Auguſtinus de opere Monachorum capite 21. *Si Evangeliſtæ ſunt, ſi miniſtri altaris, ſi diſpenſatores ſacramentorum, bene ſibi iſtam non arrogant, ſed plane vendicant poteſtatem, nimirum vivendi ex facultatibus populi.* Ab opere manuum recurrebatur ad officium divinum, tanta obedientia, vt ad monitum pulſantis ſeu compulſoris opus incœptum omitteretur, & a ſcriptoribus vel littera incœpta imperfecta relinqueretur. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 12. *Itaque conſidentes intra cubilia ſua, & operi ac meditationi ſtudium pariter impendentes, cum ſonitum pulſantis oſtium ac diverſorum cellulas percutientis audierint, ad orationem eos ſcilicet, ſeu ad opus aliquod invitantis, certatim e cubilibus ſuis vnuſquiſque prorumpit, ita vt is qui opus ſcriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoaſſe literam, finire non audeat: ſed in eodem puncto quo ad aures ejus ſonitus pulſantis advenerit, ſumma velocitate proſiliens, nec tantum quidem moræ interponat, quantam cœpti apicis conſummet effigiem; ſed imperfectas literæ lineas relinquens, non tam operis compendia lucrave ſectetur, quam obedientiæ virtutem exequi toto ſtudio atque emulatione feſtinet.* A Monachis perfectum operis penſum, ne quid peculiare eſſet, tradebatur Decano, id eſt, Præpoſito cujuſque Decaniæ: tum Decanus idem opus tradebat ſeniori, quem Patrem vocabant. Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 31. *Opus autem ſuum tradunt eis quos Decanos vocant, eo quod ſint denis præpoſiti, vt neminem illorum cura ſui corporis tangat, neque in cibo, neque in veſtimento, neque ſi quod aliud opus eſt, vel quotidianæ neceſſitati, vel mutatæ vt aſſolet valetudini: illi autem Decani cum magna ſollicitudine omnia diſponentes, & præſto facientes quicquid illa vita propter imbecillitatem corporis poſtulat, traditionem tamen etiam ipſi reddunt vni quem Patrem vocant.* Hic fuit œconomus monaſterii, cui idem officium tribuit Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. cap. 15. *Novimus fratrem, qui cum in cœnobio moraretur, eumque neceſſitas coarctaret, vt ſtatutum operis penſum quotidie œconomo traderet, &c.*

CAPUT VIII.

An Monachis manibus operandum eſſet, diſputatum.

MONACHI tam Ægyptii quam Aſiatici labore manuum exercebantur. Antonium ipſum vitæ cœnobiticæ auctorem opere manuum ſeſe ſuſtentaſſe, & ſportas texuiſſe, quas daret iis qui aliquid ob victum afferrent, teſtatur Athanaſius in ejus vita. Ac certe Monachis ita familiaris & proprius erat labor manuum, vt Monachum qui vacaret ab opere manuum, prævaricari dictum ſit à quodam Patrum. Socrates libro 4. capite 18. ὅτι ὁ μοναχὸς εἰ μὴ ἐργάζοιτο, ἐπίσης τῷ πλεονέκτῃ κρίνεται. *Monachum ſi non laboret, pro fraudatore habendum eſſe.* Hoc nomine damnati Euchitæ ſeu Meſſaliani, hæreticorum genus, quod Monachos ab opere manuum removerent, quaſi totos orationi addictos eſſe vellent. Auguſtinus de hæreſibus ad Quod vult Deum: *Dicuntur Euchitæ opinari, Monachis non licere, ſuſtendandæ vitæ ſuæ cauſa, aliquid operari, atque ita ſe ipſos Monachos profiteri, vt omnino ab operibus vacent.* Cum multa monaſteria hujuſmodi hæreſi labefactata videret Letoius Melitinenſis Epiſcopus, ea incendio conſumpſit, & lupos a grege abegit. Theodoritus libro 4. capite 20. Inde inter Clericos & Monachos in Africa contentio orta eſt, an manibus operandum eſſet, an præſtaret jugi orationi ſe tradere. Propter hoc litis tollendæ cauſa editi ſunt canones 51. 52. Concilii Carthaginenſis IV. *Clericus victum & veſtimentum ſibi artificiolo vel agricultura, abſque officii ſui detrimento, dumtaxat paret. Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificiolo victum quærat.* Can. *Clericus* 1. & 2. 91. diſtinct. Hac occaſione etiam Auguſtinus ſcripſit librum de opere Monachorum ad tollendas contentiones, quæ ciebantur inter ipſos laicos: an Monachis laborandum eſſet, vt ipſe profitetur initio libri, & capite 30. & libro 2. Retractat. capite 21. *Quia*, inquit, *inter laicos inferioris propoſiti exiſtere cœperant tumultuoſa certamina,*

quibus Eccleſia turbaretur. Et tota quæſtio ſoluta eſt ab Auguſtino, dum oſtendit vtrique, & orationi & manuum operi, ſuas vices eſſe ſervandas, & laborem manuum ab oratione & lectione eſſe diſtinguendum. Hoc Magiſtro Fulgentius, vnus e diſcipulis Auguſtini, poſtea Ruſpenſis Epiſcopus, olim Monachus, laborem manuum orationi & lectioni conjunxit, vt legitur in ejus vita apud Surium 1. Januar. *Nam & ſcriptoris arte laudabiliter vtebatur, & palmarum foliis flabellos ſæpiſſime contexebat: cui operi, etiam cum fuiſſet Abbas, in ſuo monaſterio vacabat.*

CAPUT IX.

In Occidente an Monachi manibus operati ſint.

MONACHI in Italia, Gallia & aliis Occidentis partibus, laborem manuum fere non admiſerunt, ſola oratione & lectione contenti. Martinus ex Abbate Turonenſis Epiſcopus, in regula quam ſuis tradidit Monachis, opus manuum prohibuit, quo orationi intentius vacarent, ſcriptione librorum junioribus tantum permiſſa. Paulinus de ipſius vita libro 1.

Exercere artem prohibet, conceditur vnum
Scribendi ſtudium, quod mentem oculoſque manuſque
Occupet, atque vno teneat ſimul omnia puncto,
Aſpectum viſu, cor ſenſibus, ordine dextram:
Attamen his rebus minor ætas ſola tenetur.
Nam jam maturæ ſatis eſt oratio menti.

Et hoc eſt quod paucioribus expreſſit Severus Sulpitius diſcipulus ipſius Martini, ejus vitæ capite 7. *Ars ibi exceptis ſcriptoribus nulla habebatur.* Italicos Monachos non alium laborem toleraſſe quam ſcriptionis librorum, argumento nobis eſt, quod cum Monachus quidam, cui nomen erat Symeon, ex Italiæ partibus in Ægyptiam eremum commeaſſet, interrogatus ab vno e ſenioribus monaſterii, cur otioſus ſederet, reſpondit nihil ſe nec poſſe, nec prævalere ex

his quæ illic exercebantur a fratribus, operari præter librariam manum, id eſt, artem librarii ſeu ſcriptoris librorum, vt tradit Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 34. Hinc res monaſtica ſerius propagata eſt in Occidentis partibus, & pauciora minuſque frequentia extitere monaſteria, quod propria penu & cenſu, id eſt, operum ſolatio deſtituerentur. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 23. *Hinc eſt quod in his regionibus nulla videmus monaſteria tanta fratrum celebritate fundata, quia nec operum ſuorum facultatibus fulciuntur, vt poſſint in eis jugiter perdurare: & ſi eis ſuppeditare quoquomodo valeat ſufficientia victus alterius largitate; voluptas tamen otii & pervagatio cordis diutius eos in loco perſeverare non patitur.* Et Sarabaitas (hi erant Monachi vagi & otioſi) in Maſſilienſi provincia æquali numero certare cum aliis Monachis, & in aliis regionibus multo frequentiores, imo pene ſolos eſſe, refert idem collatione 18. capite 7. *Hæc igitur duo genera Monachorum in hac quidem provincia æquali propemodum numeroſitate inter ſe contendunt: cæterum per alias regiones, quas me neceſſitas catholicæ fidei compulit peragrare, iſtud tertium Sarabaitarum genus abundare, ac prope ſolum eſſe cognovimus.* Ineunte jam quinto ſæculo, cum in Gallia quamplura ſurrexiſſent monaſteria, Principum vel privatorum liberalitate dotata latifundiis & mancipiis, Monachis, vt impenſius orationi vacarent, agrorum cultura interdictum eſt, & opus rejectum in mancipia eorum. Concilium Agathenſe can. 26. *Mancipia vero Monachis donata ab Abbate non liceat manumitti: injuſtum enim putamus, vt Monachis quotidianum rurale opus facientibus, ſervi eorum libertatis otio potiantur.* Can. *In venditionibus* 17. quæſtione 4. Quod repetitum eſt Concil. Epaunenſ. can. 4. Inde tot monaſteriis in Gallia Regum munificentia luculenter dotatis, ſola oratio fuit opus Monachorum, & labor manuum deſuetudine Monachis remiſſus eſt. Ordericus Vital. libro 8. *Dagobertus Rex, & Theodoricus, atque Carolus Magnus Imperator, aliique Reges, & auguſta cœnobia devote condiderunt, & de ſuis reditibus ad victum & veſtitum ſervorum Dei vbertim erogaverunt, multitudinemque clientum ad exteriora monaſteria pleniter expetenda ſubjecerunt, Monachoſque lectioni-*

bus & ſacris orationibus pro cunctis benefactoribus ſuis, & cæleſtibus myſteriis intentos eſſe conſtituerunt. Exinde Principum inſtitutione & diutina conſuetudine vſitatum eſt in Gallia, vt ruſtici ruralia, ſicut decet, peragant opera, & ſervi ſervilia paſſim exerceant; Monachi autem, qui ſponte relictis hujus mundi vanitatibus Regi Regum militant, clauſtralibus ſeptis vt filiæ Regis quiete inſideant. Benedictus religionis monaſticæ præcipuus propagator in Occidentis partibus, opus manuum ſuos inter Monachos data lege inſtauravit regulæ capite 48. *Et ideo certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectione divina.* Etiam meſſis tempore, ſi neceſſe fuerit, onus colligendi fruges Benedictinis Monachis imponi moris fuit, ita vt conſuetum legendi, & meridianum pauſandi ſeu quieſcendi tempus eis liberum relinqueretur. Capitulare Aquiſgranenſe anni 817. can. 17. *Vt ſi neceſſitas fuerit eos occupari in fruges colligendo, conſtitutum legendi, & meridie pauſandi tempus præmittatur.* Poſterioribus ſæculis Monachis Benedictini Ordinis vix aliud opus notum fuit, quam exſcribendi libros. Gregorius Dialog. libro 2. capite 4. *Feſtine ad ejus* (Equitii) *monaſterium cucurrit, ibique abſente illo antiquarios ſcribentes reperit, vbi Abbas erat inquiſivit.* Trithemius Abbas de viris illuſtribus Ordinis ſancti Benedicti libro 1. capite 6. *Cæteri juxta quod regula vetat, otio non vacabant; ſed poſt orationem operi manuum devote inſiſtebant, libros ſcribebant, qui ad hoc erant idonei, & a doctoribus edita ex ſchedis ad mundum redigebant. Alii ſcriptos codices artificioſe conglutinabant, corrigebant alii, rubro nimio cæteri exornabant.* Idem in Chronic. Hirſaugienſ. ad ann. 1004. de Friderico Abbate Hirſaugienſi: *Inter ſcriptores namque reliquos, quod officium apud veteres Monachos erat valde communiter in vſu, locum tenere cum fratribus non erubuit.* In Anglia labore manuum victitarunt Bangorienſes Monachi, diviſi in ſeptem agmina, ſingula non minora trecentis capitibus. Beda Hiſtoriæ Eccleſiaſt. libro 2. capite 2. *Erant autem plurimi eorum de monaſterio Bancor, in quo tantus fertur fuiſſe numerus Monachorum, vt cum in ſeptem portiones eſſet cum præpoſitis ſibi rectoribus monaſterium diviſum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum ſuarum*

vivere ſolebant. Et in Gallia opus manuum lege fundationis inſtitutum in quibuſdam monaſteriis, vt a beato Joanne in monaſterio Reomaenſi : de quo Jonas in ejus vita libro 1. capite 8. *Alio quoque tempore Monachi ſanctorum Patrum inſtituta ſequi cupientes, quæ ſanciunt Monachum jugi manuum operatione & contritione non modo corporis, ſed etiam cordis, adhibita perfectæ caſtimoniæ puritate exerceri, hoc mandatum quaſi cælitus delatum ſervabant.* Ciſtercienſes obſervantiæ regulæ beati Benedicti maxime ſtudioſi, laborem manuum reſtituere, impoſito cuique labore pro ejus induſtria. Vita Bernardi libro 1. capite 4. *Propter quod communis vitæ ſeu converſationis ferventiſſimus æmulator, cum opus aliquod manuum fratres actitarint, quod ſeu minor vſus ei ſeu imperitia denegabat, fodiendo ſeu ligna cædendo, & propriis humeris deportando, vel quibuſlibet laboribus æque laborioſis illud redimebat.* Et infra: *Meſſis tempore fratribus ad ſecandum cum fervore & gaudio ſancti Spiritus occupatis.* Inde natum ſchiſma inter Ciſtercienſes & Cluniacenſes. Hi ridebant ſollicitudinem & ſtudium Ciſtercienſium in manuum opere, quaſi inſaniam & ſtultam fatigationem. Bernardus epiſtola 1. ad Robertum nepotem, qua revocat eum a Cluniacenſibus : *Primo quidem miſſus eſt magnus quidam Prior ab ipſo principe Priorum.* Et infra: *Et novi Evangelii prædicator commendat crapulam, parſimoniam damnat, voluntariam paupertatem miſeriam dicit, jejunia, vigilias, ſilentium manuumque laborem vocat inſaniam. Qualis vero religio eſt fodere terram, ſilvam excidere, ſtercora comportare?* Ciſtercienſes Cluniacenſibus objiciebant otium a labore manuum: *Opus manuum, quo ſancti Patres Eremitæ & antiqui Monachi ſemper vſi ſunt, quo ipſi Apoſtoli victum ſibi & aliis miniſtrabant, ita abjeciſtis, vt nec iſtæ omnes auctoritates ad operandum vos cogere poſſint, nec obedientia quam juxta regulam Deo nos exhibere promiſiſtis, delicatas otio manus de ſinu ad opus extrahere valeat.* Quibus reſpondit Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. Laborem manuum ſuſcepere etiam Præmonſtratenſes, & inter cæteros ſcriptionem librorum. Cæſarius de Miraculis libro 12. cap. 49. *In Arnisberg monaſterio Ordinis Præmonſtratenſis, ſicut audivi a quodam Sacerdote ejuſdem congregationis, ſcriptor quidam erat Richardus nomine, natione Angli-*

cus, &c. In Italia Camaldulenſes maxime labori manuum intentius vacarunt: de quibus Petrus Damiani in vita ſancti Romualdi capite 26. *Faciebant autem omnes opera manuum, alii ſcilicet * coclaria, alii nebant, alii retia nectebant, alii cilicia.* Idemque libro 6. epiſtola 32. *Erat autem ille frater multis exercitiorum artibus pollens, ſcribendi videlicet, & notandi, tornandi inſuper & fabricandi.* Fratres Prædicatores & Minores inſtituta omnium regularium amplectuntur. Thomas Cantipratenſis Apum libro 2. capite 10. *Clerici ſæculares laborant in ſtudio, Canonici ſæculares vel regulares horis canendis invigilant: Monachi vero vel alii religioſi inſtitutionibus regularibus diligenter inſudant, & in his omnibus ſuo modo vivendi ſinguli ſunt contenti. Fratres autem Prædicatores & Minores, prout Ordo eorum inſtituit, ſimul hos tres vivendi modos ſervare videntur. Student cum Clericis, cum Canonicis horis canendis invigilant; cum Monachis vero & aliis religioſis in conventibus ſuis accuſationes, vapulationes, jejunium, & pro magna parte ſilentium, quotidianaſque fere ac generales poſt completorium ſuſtinere tenentur diſciplinas*, &c.

* leg. collearia

CAPUT X.

Scholæ in monaſteriis: ſcholæ interiores & exteriores.

PSALMODIÆ, orationi, lectioni & operi manuum adjungebatur docendi officium. Ne qua pars munerum ſpiritualium aut civilium deſideraretur in propoſito vitæ monaſticæ, e primis ſæculis in Orientis monaſteriis fuere ſcholæ, quæ pueris ſæcularibus patuere. Joannes Chryſoſtomus adverſus vituperatores vitæ monaſticæ lib. 3. cap. 16. *οὐκ ὁρᾶτε τοὺς γεωργοὺς, ὅτι καὶ σφόδρα ἐπείγωνται τῶν πόνων λαβεῖν, τοὺς καρποὺς ἀφέωσιν αὐτοὺς, οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο τρυγῆσαί ποτε· καὶ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς πρὸ ὥρας ἀπάγωμεν τῆς κατὰ τὴν ἐρημίαν διατριβῆς τοὺς υἱούς, ἀλλ' ἐάσωμεν αὐτοὺς ἐπιταγῆναι τὰ μαθήματα, καὶ ῥιζωθῆναι τὰ φυτὰ, κἂν δέκα, κἂν εἴκοσιν ἔτη τρέφεσθαι αὐτοὺς ἐν μοναστηρίῳ δέῃ, μὴ θορυβώμεθα, μηδὲ ἀλύωμεν.*

Nonne agricolas videtis, vt etiam cum ſatis properant laborum fructus carpere, acerbos tamen eos numquam metere ſuſtineant: ergo ne nos quidem intempeſtive liberos noſtros ab deſerti commoratione revocemus; verum ſtudii cæleſtis diſciplinam in eis ſolidari permittamus, altiſque radicibus arbuſta firmari, & ſive decem annos, ſive etiam viginti, nutriendi illi ſint in monaſterio, non perturbemur, non mœrore vllo afficiamur. Quod tamen diſplicuit Baſilio regular. brevior. cap. 292. forte ne Monachi ſæcularium conſuetudine labefactentur, & aliquod vitium ſæcularitatis irrepat. Benedictus Monaſtices fere auctor aut propagator in Occidente, Ægyptiorum & Orientalium Patrum inſtituta in multis ſecutus, nobilium virorum liberos in monaſterio educandos lubens ſuſcepit. Gregorius ejus vitæ Dialog. 2. capite 4. *Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ vrbis nobiles & religioſi concurrere, ſuoſque ei filios omnipotenti Deo nutriendos dare.* Ab eo tempore in monaſteriis Benedictini Ordinis ſcholæ paſſim inſtitutæ, in quibus nobiles & ingenui pueri erudiebantur. Leo Oſtienſis in Chronic. Caſſinenſis libro 3. capite 21. *Cum adhuc in ſchola monaſterii degerem.* In monaſteriis Angliæ inprimis claruere ſcholæ, quibus præfuit primum venerabilis Beda, & poſt eum Alcuinus, qui cum in Galliam emigraſſet, in Turonenſi monaſterio docendi munere æterna cum laude functus eſt: de quo ipſe epiſtola 1. ad Carolum Magnum: *Ego vero Flaccus veſtram ſecundans exhortationem & bonam voluntatem veſtram, aliis per tecta ſancti Martini ſanctarum mella Scripturarum miniſtrare ſatago; alios vetere antiquarum diſciplinarum mero inebriare ſtudeo; alios grammaticæ ſubtilitatis enutrire pomis incipiam; quoſdam ſtellarum ordine, ceu pictæ cujuſlibet magnæ domus culmine inluminare geſtio; plurima plurimis factus, vt plurimos ad profectum ſanctæ Dei Eccleſiæ, & ad decorem imperialis regni veſtri erudiam.* In Aquicinctenſi monaſterio ſcholam ſuam habuit Goſuinus Abbas. Auctor ejus vitæ libro 1. capite 6. *Habebat contiguam Eccleſiæ manſionem: unde ad legendum ſcholaribus ſuis pergens, per tranſverſum chori tranſitum faciebat.* Inde magnum acceſſit Benedictino Ordini incrementum, necnon Eccleſiæ ac reipublicæ decus & adjumentum: dum plerique accedentes ad monaſterium, ſtudiorum

cauſa

cauſa dulcedine vitæ allecti, ab eo recedere non ſuſtinerent, vel ibi ſemel literis & diſciplina imbuti, ad Eccleſiaſticas vel ſæculares dignitates meliores facti promoverentur. In monaſteriis autem Benedictinis fuere duæ diverſæ ſcholæ, interiores & exteriores: cujus ſectionis auctorem habemus Ekkeardum Decanum ſancti Galli apud Helvetios. Interiores erant Monachorum vel monachandorum: exteriores ſæcularium puerorum, quas canonicas vocitat ipſe Ekkeardus de caſibus monaſterii ſancti Galli cap. 1. *Traduntur poſt tempus Marcello ſcholæ clauſtri cum Notkero poſtea cognomine Balbulo, & cæteris monachici habitus pueris; exteriores autem, id eſt, canonicæ, Iſoni cum Salomone & ejus comparibus.* Idemque capite 6. *Erant diſciplinæ loci, vt ſemper & tunc ſemotæ, non modo in clauſtro, ſed & in ſcholis exterius.* Non alias in monaſteriis ſcholas, quam clauſtrales, id eſt, eas quæ poſitæ eſſent pro his qui religionis cauſa monaſterio oblati eſſent, admiſit Capitulare Aquiſgranenſe anno 817. can. 45. *Vt ſchola in monaſterio non habeatur, niſi eorum qui oblati ſunt.* Haud tamen deſiere eſſe ſcholæ in monaſteriis Benedictinis pro inſtituendis pueris ſæcularibus. Trithemius in Chronic. Hirſaugienſ. ad ann. 890. *Erat autem his temporibus in monaſteriis noſtri Ordinis, alterius in Europa Germaniæ & Galliæ nulla fuerunt. Hæc conſuetudo celeberrima, vt ſcholæ Monachorum in ſingulis pene cœnobiis haberentur, quibus non ſæculares homines, ſed Monachi, moribus & eruditione præficiebantur ornatiſſimi, qui non ſolum in divinis Scripturis docti eſſent, verum etiam in Mathematicæ, Aſtronomia, Arithmetica, Geometria, Muſica, Rhetorica, Poeſi, & in cæteris omnibus ſæcularis literaturæ ſcientiis eruditiſſimi haberentur.* Nec modo Benedictini, ſed & Ciſtercienſes, Canonici regulares & ſæculares ſuas habuere ſcholas. Scholæ ſanctæ Genovefæ Pariſienſis præfuit Petrus Abelardus. Auctor vitæ D. Goſuini libro 1. capite 4. *Tunc temporis Magiſter Petrus Abailardus, multis ſibi ſcholaribus aggregatis, in clauſtro ſanctæ Genovefæ ſchola publica vtebatur.* De ſchola Eccleſiæ Caſtellionis meminere ſcriptores vitæ divi Bernardi libro 1. capite 3. *Unde & quam citius potuit in Eccleſia Caſtellionis, quæ poſtmodum ipſius Bernardi opera a ſæculari converſatione in Ordinem regula-*

rium Canonicorum promota cognoſcitur, magiſtris litterarum tradens erudiendum, egit quicquid potuit, vt in eis proficeret. Monaſteriis ſtudiorum cauſa tradebantur maxime hi, qui cogitabant de Clericatû. Concilium Nicænum ex Arabic. can. 55. Gregorius Turonenſis Hiſtoriæ libro 5. capite 14. *Poſt hæc Merovethus, cum a patre in cuſtodia retineretur, tonſuratus eſt, mutataque veſte, qua Clericis vti mos eſt, Presbyter ordinatur, & ad monaſterium Cenomannicum, quod vocatur Aniſola, dirigitur, vt ibi ſacerdotali erudiretur regula.* Abbas Urſpergenſis in Lothario Saxone: *Chunradus in Clericum ordinatus, cum ſub puerilibus annis domi litterarum ſtudiis informaretur, tempore maturo Colonienſi Archiepiſcopo altiori ſtudio & diſciplina clauſtrali educandus committitur.* Monaſteriis ſtudiorum vel diſciplinæ cauſa non tradebantur pueri ſæculares abſque literis & auctoritate Epiſcopi. Theodulfus Aurelianenſis ad Preſbyteros capite 19. *Si quis ex Presbyteris voluerit nepotem ſuum aut aliquem: conſanguineum ad ſcholam mittere in Eccleſia ſanctæ Crucis, aut in monaſterio ſancti Aniani, aut ſancti Benedicti, aut ſancti Liſardi, aut in cæteris de his cœnobiis, quæ nobis ad regendum conceſſa ſunt, ei licentiam id faciendi concedimus.* Lupus Ferrarienſis epiſtola 115. *Vt ergo particeps efficiatur doctrinæ memoratus puer, cui juſte conſulitur, ſi licentiam & literas ſui habet Epiſcopi, perducatur ad nos a dilectiſſimo Remigio* IV. *Kalend. Julii, & gratia Dei opitulante conabimur cum aliis illi quoque prodeſſe.* Poſterioribus ſæculis inopia magiſtrorum ſcholis ſilentibus in monaſteriis, tandem clauſtrales ſcholæ reſtitutæ a Clemente V. *Rurſus vt ipſis Monachis proficiendi in ſcientia via opportuna non deſit, in ſingulis ipſorum monaſteriis, quibus ad hoc ſuppetant facultates, idoneus teneatur magiſter, qui eos in primitivis ſcientiis inſtituat diligenter.* Ubi vero ſchola in monaſterio defuerit, Abbas tenetur religioſis præſtare ſumptum ſtudiorum cauſa. Cap. *Ex parte.* cap. *Olim. de accuſat.* Vel ſi facultates monaſterii non ſinant, proximi tenentur eis præſtitare penſionem annuam eo nomine, de fructibus bonorum, quæ ex ejus Profeſſione ad eos pervenerunt. Chopin. 1. Monaſtic. 3. num. 12. Carund. 1. Reſp. 67.

CAPUT XI.

Vitæ Monachorum aſperitas : panis paximatius : modus panis & vini : tempus refectionis hora veſpertina vel nona.

VITÆ monaſticæ vinculum eſt communis vitæ ratio: ideo Chryſoſtomus Homil. 53. ad populum Antiochenum vocat Monachorum Ordinem, *συνεμπορον καὶ κοινωνὸν τοῦ βίου παντὸς, connegotiantem atque totius vitæ ſocium.* Quemadmodum enim negotiationis cauſa ſocietas contrahi ſolet inter duos pluresve ; ita & lucri ſpiritualis gratia ſocietas coitur inter Monachos : & vt collatione pecuniæ mirum in modum adjuvatur res connegotiantum, collatione precum & aliorum operum feliciter creſcit negotium vitæ ſpiritalis. Et hoc eſt quod dictitabat Joannes Abbas cuidam fratri apud Joannem Moſchum Limonar. capite 182. *τὸ σπήλαιον τοῦτο κήθσομά ἐστι· λάβε. Cella ſpiritalis eſt mercatura, dat & accipit.* Ob id Monachi omnia habent communia : eis vnum eſt tectum, vnum cœnaculum ſeu refectorium, vnum dormitorium. Can. *Præter* 32. diſtinct. can. *Neceſſaria.* can. *Nolo* 12. quæſtione 1. Ne Abbas vel quiſpiam fratrum cibum ſumat extra refectorium, vel prætextu hoſpitalitatis, puta ne ad portam monaſterii, vbi erat manſio hoſpitum, eſitet cum hoſpitibus, vetat Capitular. Aquiſgranenſe canone 27. *Vt Abbas vel quiſpiam fratrum ad portam monaſterii cum hoſpitibus non reficiantur; in refectorio autem omnem eis humanitatem manducandi ac bibendi exhibeat.* Dura & aſpera vita Monachorum, ac vere angelica Deoque proxima. Gregorius Nazianzenus oratione 3. de Monachis : ὁρᾷς τοὺς ἀβίους τούτους, καὶ ἀνεστίους καὶ ἀσάρκους μικροῦ, καὶ ἀναίμονας, καὶ Θεῷ κατὰ τοῦτο πλησιάζοντας. *Vides hos pauperes & laris expertes, carne & ſanguine deſtitutos, & per id Deo proximantes.* Monachorum vita non alia quam Heliæ, Joannis & Apoſtolorum. Idem oratione 16. καλὸν ἡ εὐτέλεια, καὶ διδάσκει με Ἠλίας ἀναπαυόμενος

παρὰ χήρᾳ, Ἰωάννης θριξὶ καμήλου σκεπόμενος, Πέτρος ἀσσαρίου θέρμοις τρεφόμενος. *Pulcra res victus tenuitas, docet Helias apud viduam quieſcens, Joannes pilis cameli tectus, Petrus lupinis aſſis alitus.* Inde monaſteria domus luctus, in cinere, cilicio & jejunio fundatæ. Chryſoſtomus in primam ad Timothæum Homil. 14. οὕτως οἶκοι πένθους τὰ μοναστήρια, ἔνθα σάκκος καὶ σποδός, ἔνθα μόνωσις, ἔνθα γέλως οὐδείς, οὐδὲ βιωτικῶν πραγμάτων ὄχλος, ἔνθα νηστεία, ἔνθα χαμευνία. *Vere domus luctus monaſteria ſunt, ubi cinis atque cilicium, ubi ſolitudo, ubi riſus nullus, nullus negotiorum ſæcularium ſtrepitus, ubi jejunium, ubi humi cubatio.* Inde & Monachos ἐσταυρωμένους, crucifixos, ob vitæ aſperitatem vocitat idem in Matthæum Homil. 69. τῶν μοναχῶν λέγω καὶ τῶν ἐσταυρωμένων. *Monachorum inquam & crucifixorum.* Dixi Monachorum vitam duram & aſperam: alii enim ſolo pane & ſale victitabant, alii oleribus & leguminibus. Idem in primam ad Timoth. Homil. 14. ἀλλ' οἱ μὲν ἄρτον μόνον, καὶ ἅλας, οἱ δὲ ἔλαιον προστιθέντες, ἕτεροι δὲ ὅσοι ἀσθενέστεροί εἰσι, καὶ λαχάνων ἔχονται καὶ ὀσπρίων. *Sed alii panem tantum & ſal, alii & oleum ſumunt, plerique infirmiores olera atque legumina in cibum accipiunt.* Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 31. *Nihil de illis dicam, quos paulo ante commemoravi, qui ſecretiſſimi penitus ab omni hominum conſpectu, pane ſolo, qui eis per certa intervalla temporum affertur, & aqua contenti, deſertiſſimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei, &c.* Quibus panis tantum cibus erat, hic erat panis ſiccior & bis coctus, quem paxamation vel paxamidium vocabant. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 28. καὶ ἐπιτίθησι τῇ τραπέζῃ, παξαμάτας τέσσαρας ἔχοντας, ὡς ἀπὸ ἓξ οὐγκιῶν. *Imponit menſæ quatuor paxamidia ſex unciarum.* Idem cap. 151. ἄρτους παξαμίδας, *panes paxamidios.* Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 4. *Vidit de ſportella, ubi panis, id eſt, paximatia repoſita erant, ſurrexiſſe fumum magnum.* Et idem eodem libro capite 195. *Eodem nutu juſſus, menſulam parvulam cum tribus paximatiis appoſuit.* Sic dictus a Paxamo, qui hoc genus panis invenit in uſum militum, & de re piſtoria & culinaria ſcripſit. Columella libro 12. capite 4. quem ſecutus Hieronymus libro 1. adverſus Jovinianum: *Et elaboratas carnes ad jura Apitii & Paxami.* De hoc genere panis Suidas: *δί-*

πυρος ἄρτος ὁ παρὰ Ρωμαίους λεγόμενος παξαμᾶς. *Biſcoctus panis, qui apud Romanos dicitur paxamas.* Idem: παξαμᾶς ὁ δίπυρος ἄρτος, ἔστι δὲ ἡ λέξις Ῥωμαϊκή. *Paxamas panis biſcoctus. eſt autem vox Romana.* Modus panis qui præbebatur Monachis in ſingulos dies, erat paxamatia duo, panes minores vix libræ vnius. Caſſianus collat. 2. capite 19. *Præpoſuere cunctis illis refectionem ſolius panis, cujus æquiſſimum modum in duobus paximatiis ſtatuerunt, quos parvulos panes vix libræ vnius pondus habere certiſſimum eſt.* Idem collat. eadem cap. 24. *Quod nuper Benjamin civem veſtrum pertinaciter tenuiſſe cognoſcitis, qui ne quotidie paximatia duo percipiens, æquali caſtigatione continuam parcitatem jugiter retentaret, maluit biduana jejunia ſemper continuare.* Idemque collat. 12. capite 26. *Itaque in neutra parte reprehenſibiles inveniemur, ſi hæc a nobis conſuetudo teneatur, vt hora nona de duobus paximatiis, quæ nobis canonica menſura jure debeantur, vno paximatio prælibato, aliud hujus expectationis gratia in veſperam reſervemus.* Idem collatione 19. capite 4. *Ob quam etiam cauſam ſeptem dierum cibus, hoc eſt, ſeptem paximatiorum paria, ſequeſtratim in procherio, id eſt, admanuenſi ſporta, die Sabbati reponuntur, vt refectio prætermiſſa non lateat.* Quam parvuli eſſent hujuſmodi panes, inde facile intelliges, quod hi non amplius venirent quam tribus denariis. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 14. *Præter duo paximatia, quæ tribus vix denariis ibidem diſtrahuntur, nihil ſibimet amplius vnuſquiſque præſumit.* Paxamatio vſi etiam Camaldulenſes ex inſtituto beati Romualdi. Petrus Damiani in ejus vita capite 8. *Pater, inquit Petrus Dux qui eremo ſe dederat, quia magnum corpus habeo, pro peccatis meis ex hac paximatii medietate ſuſtentare me non poſſum. Romualdus igitur fragilitati pie compatiens, conſuetæ menſuræ quadram paximatii ſuperaddidit.* Erant qui vitam tolerabant pane & aqua, & vino abſtinebant. Hieronymus in vita Pauli: JESUM *teſtor & ſanctos angelos ejus, in ea eremi parte, quæ juxta Syriam Sarracenis jungitur, vidiſſe me Monachos, de quibus vnus per triginta annos clauſus hordeaceo pane & lutulenta aqua vixit.* Monachos vino vtentes perſtringit Athanaſius epiſtola ad Dracontium: εἴδομεν καὶ ἐπισκόπους μὴ πίνοντας οἶνον, μοναχοὺς δὲ πίνοντας. *Vidimus Epiſcopos vinum non bibentes, Mona-*

chos non bibentes. Alii xerophagiis, id eſt, ſiccis cibis & inconditis, alii homophagiis, id eſt, crudis & incoctis, puta oleribus, leguminibus, vtebantur. Alii piſciculos ſalitos addebant, quos vocant mænidia ſeu halecces. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 22. *Non enim magno labore corporis fatigatur, quia nec tanta cura inter eos parandorum ciborum vel coctionis impenditur, quippe qui maxime xerophagiis vel homophagiis vtuntur, & apud quos forte ſingulis menſibus porrorum folia, lapſania, ſal frictum olivæ, piſciculi minuti ſaliti, quos illi mænidia vocant, ſumma voluptas eſt.* Idem libro 5. capite 23. *Nec eorum quempiam qui hanc regulam declinantes, prætermiſſo panis vſu, leguminum vel olerum ſeu pomorum refectionem ſectati ſunt, inter probatiſſimos habitum aliquando conſpeximus.* Idem collat. 2. cap. 19. *Diſcutientes continentias diverſorum, qui vel ſolis leguminibus, vel oleribus tantum, vel pomis vitam jugiter exigant, præpoſuere cunctis illis refectionem ſolius panis.* Olera & legumina communis & quotidianus cibus Monachorum: piſciculi interdum inter delicias fuere. Hieronymus ad Paulinum: *Sit vilis & veſpertinus cibus olera & legumina, interdumque piſciculos pro ſummis ducas deliciis.* Alii Monachi abſtinebant a carnibus, alii etiam ab ovis & caſeo, alii etiam a piſcibus. Epiphanius in ſynopſi fidei: εἰσὶ δὲ πολιτεῖαι ἄλλαι ἐξαίρετοι ἐν τῇ αὐτῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ φυλαττόμεναι, φημὶ δὲ τῦ ἀπέχεσθαι κρεῶν πάντων, τετραπόδων τε, καὶ ὀρνέων, καὶ ἰχθύων, ὠῶν τε καὶ τυροῦ. *Sunt & alia in eadem Catholica Eccleſia inſtituta vivendi præſtantia, nimirum quod alii carnibus prorſus abſtineant tam quadrupedum & avium, quam piſcium, necnon ovis & caſeo.* Laudatur Hieronymus quod in eremo per 50. annos vinum & ſiceram non guſtavit, a carnibus & piſcibus prorſus abſtinuit: de quo Auguſtinus epiſtola 205. *Helias & Joannes Eremitæ magnis ciborum & veſtium aſperitatibus carnem maceraverunt. Non minoris vitæ Hieronymus glorioſiſſimus Eremita idem per quadriennium in eremo ferarum tantum ſocius perſtitit, quinquaginta annis vinum & ſiceram aliqualiter non guſtavit, ab omni carnium & etiam piſcium eſu ita ſe abſtinuit, quod vix ea nominare vellebat: coctum quid non niſi in vltima ægritudine bis comedit.* Tabenneſiotæ (ii erant Monachi Ægyptii) abſtinebant

eſu carnium : ſolis infirmis & ſenibus licebat veſci vngulis & extremis partibus ſuillis. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 39. Inde Marcellum Monachum, quod a carnibus abſtinens, a conviciis ſibi non temperaret, notat Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 446. *εἰ νηστεύεις ἀπὸ βρωμάτων, τί κρεωφαγεῖς λοιδορίαις. Si abſtines a cibis, quid conviciis tamquam carnibus veſceris?* Etiam poſterioribus ſæculis Monachi abſtinuere eſu carnium. Sidon. libro 4. epiſtola 9. *Novoque genere vivendi Monachum complet, non ſub palliolo, ſed ſub paludamento, ferarum carnibus abſtinet, curſibus acquieſcit. Itaque occulte delicateque religioſus venatu vtitur, nec vtitur venatione.* Licet abſtinere propter exercitationem, non propter abominationem. Notantur ſorores Romani III. Imper. quod invitæ Monachæ factæ, eo digreſſo ſtatim veſtem depoſuerunt, & carnes edidere, ἐκρεωφάγησαν, auctore Cedreno. Carnium eſu præterquam debilibus & ægrotis omnino interdixit regula Benedicti capite 39. *Carnium vero quadrupedum omnino ab omnibus abſtineatur comeſtio, præter omnino debiles & ægrotos.* Quod enim in eodem capite præmittitur, vt cocta duo pulmentaria quotidianæ refectioni fratrum ſufficiant, non poteſt intelligi quam de alio cibo a carne, vt declaratur ſequentibus, quibus comeſtio carnis prorſus vetatur. Et pulmentarium eſt quod additur pani coctum vel non coctum, vt colligitur ex eodem capite, in quo ſi neceſſe ſit, tertium pulmentarium additur de pomis vel leguminibus. Et veteribus pulmentarium eſt, quodvis obſonium præter panem. Plinius libro 18. capite 8. *Pulte autem, non pane vixiſſe longo tempore Romanos manifeſtum, quoniam inde & pulmentaria hodieque diſcuntur.* Et laſerpitium ipſum pro pulmentario fuit. Chariſius inſtitut. Grammatic. libro 1. *Pulmentum & pulmentarium dicitur: nam Cato Originum tertio laſerpitium pro pulmentario ſuo habet.* Varro autem ad Ciceronem 5. *Pulmentum*, ait, *quod id cum pulte eſſet, & inde pulmentarium dictum.* Ætate Petri Damiani abſtinentiam carnis colebant Monachi. Teſtis ipſe libro 6. epiſtola 19. *Cumque hunc & Monachus miraretur, & oculos in eum inhiante curioſitatis aviditate defigeret, ait Comes: Quia carnes tamquam laicus comediſti, piſcem tamquam Monachus cur attendis?* Veteres Patres

panem eſitabant certa menſurâ. Publius Abbas Monachorum cellas perluſtrans, trutina menſuram panis diligenter expendebat: & ſi vltra ſtatutum pondus inveniret, gravioribus verbis increpabat, helluones appellando. Theodoritus de vit. Patrum capite 5. Modum pani & vino præbendo fratribus impoſuit Benedictus, nimirum libram panis, & heminam vini in ſingulos dies, reg. capite 39. & 40. Modum panis juxta regulam, & in quo exceſſit regulam, vini abſtinentiam ſervavit Bernardus Abbas Clarevallenſis. Teſtis ipſe in Cantica ſermon. 66. *Abſtineo a vino, quia in vino luxuria eſt; aut ſi infirmus ſum, modico vtor, juxta conſilium Pauli. Abſtineo a carnibus, ne dum nimis nutriunt carnem, ſimul & carnis nutriant vitia. Panem ipſum cum menſura ſtudebo ſumere, ne onerato ventre ſtare ad orandum tadeat. Sed ne ſimplici quidem aqua ingurgitare me aſſueſcam, ne diſtentio ſane ventris vſque ad titillationem pertingat libidinis.* Unde poſt cibum Bernardus ſecum cogitare ſolebat, an modum cibi exceſſiſſet: & ſi vel modicum ſe exceſſiſſe deprehenderet, ſibi impune non ferebat, vt legitur in ejus vita lib. 1. cap. 4. *Semper autem poſt cibum quaſi penſare ſolitus eſt quantum comederit; ſi quando vel ad modicum menſuram ſolitam exceſſiſſe ſe deprehenderit, impune abire non patitur.* Quæ cura fuerit Benedicto in ſervando modo panis & vini juxta regulam, argumento eſt quod Mauro diſcipulo cum ſociis deſtinato in Galliam ad propagandam religionem, tradidit regulam manu ſua perſcriptam, pondus libræ panis, & vaſculum æneum vini heminam capiens. Fauſtus in vit. Mauri apud Surium Januar. 14. Menſuram panis & vini ita tenaciter obſervarunt Caſſinenſes, vt a Longobardis per vim occupato cœnobio Caſſinenſi, Monachi Romam fuga petentes, præ cæteris codicem regulæ, libram panis & menſuram vini ſecum aſportarint, magis ſolliciti de cuſtodia regulæ, quam rerum temporalium. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 1. cap. 2. Regino 1. Chronic. Sigebertus anno Chriſti 596. Eadem menſura panis & vini vſi ſunt Monachi in Gallia. E cœnobio Caſſinenſi Monachos evocavit Carolus Magnus, qui regularem diſciplinam in Gallia fere extinctam inſtaurarent, per quos tranſmiſſa eſt regula beati Patris Benedicti, pondus

quoque

quoque libræ panis, & menſura vini. Chronic. Caſſinenſ. libro 1. capite 14. Inde Concilium Aquiſgranenſe Ludovici Pii juſſu congregatum pro reformatione Benedictini Ordinis, can. 57. *Ut libra panis triginta ſolidis per duodecim denarios metiatur*: id eſt, ut libra panis, quæ eſt portio quotidiana Monachorum, æſtimetur triginta ſolidis, qui ſinguli valent duodecim denarios. Et idem Concil. canon. 76. *Ut unicuique fratri in cibo & in potu ſua menſura ſeparatim detur, & de ipſa menſura ſibi data alicui nihil tribuat.* De hac panis & vini menſura fuſe Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. Tempus refectionis erat varium. Alii non edebant ante ſolis occaſum: inde Avitus Marciano humanitatis & hoſpitii gratia eum invitanti ad cibum ſumendum: οὐκ οἶδα, inquit apud Theodoritum de vit. Patrum capite 3. πώποτε πρὸ τῆς ἑσπέρας σιτίων μεταλαβών. *Non memini cibum me umquam ſumpſiſſe ante veſperam.* Monachorum proprium eſt quod de Eſſenis tradit Sozomenus ex Philone libro 1. capite 12. καὶ πρὸ ἡλίου δύσεως μὴ ἀπογεύεσθαι τροφῆς. *Et ante ſolis occaſum nullum guſtare cibum.* Hæc fuit vitæ ratio Hilarionis & ejus diſcipulorum. Hieronymus in ejus vita: *Sicque complens ordinem vitæ, numquam ante ſolis occaſum, nec in diebus feſtis, nec in graviſſima valetudine ſolvit jejunium.* Et infra: *Elegit quadraginta Monachos, qui haberent viaticum, & poſſent jejunantes ingredi*, id eſt, poſt ſolis occaſum cibum ſumere. Idem epiſtola ad Paulin. *Sit vilis & veſpertinus cibus.* Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 31. *Conveniunt autem diei tempore extremo de ſuis quiſque habitaculis, dum adhuc jejuni ſunt, ad audiendum illum Patrem: corpus deinde reficitur.* Et idem capite 33. ejuſdem libri: *Jejunia etiam prorſus incredibilia multos exercere didici, non quotidie ſemel ſub noctem reficiendo corpus, quod eſt uſquequaque uſitatiſſimum, ſed continuum triduum vel amplius ſæpiſſime ſine cibo ac potu ducere.* Alii ſibi remiſſiores reficiebantur hora nona, id eſt, tertia pomeridiana. Caſſianus collatione 2. capite 26. *Itaque in neutra parte reprehenſibiles inveniemur, ſi hæc a nobis conſuetudo teneatur, ut hora nona de duobus paximatiis, quæ nobis canonica menſura jure debeantur, uno paximatio prælibato, alind hujus expectationis gratia in veſperam reſervemus.* Et infra: *Qua parcitate nec ſto-*

Mm

machus veſpere poterit aggravari, quippe hora nona vno paximatio jam præmiſſo, quod plerumque his qui diſtrictiorem abſtinentiam ſe tenere credentes, totam refectionem ad veſperam differunt, evenire conſuevit. Idem collatione 2. capite 11. *Hæc mihi fuerat inimici impugnatione conſuetudo ingeſta, vt poſtquam refeciſſem hora nona cum ſene, vnum paximatium quotidie in ſinu meo latenter abſconderem, quod ſero illo ignorante occulte edebam.* Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 5. *Videns enim eos fatigatos de itinere, ideo ante horam nonam fecit eos reficere.* Refectio non differebatur vltra nonam propter acediam, id eſt, tædium quod parit inedia circa horam ſextam, id eſt, ſub meridiem. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 1. *Acedia maxime circa horam ſextam Monachum inquietat,* &c. Tempus refectionis erat hora veſpertina vel nona: extra tempus ſtatutum Monachis non licebat cibum ſumere, vel aliquid de refectione ſibi reſervare. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 20. *Igitur Monachus hanc inprimis cautionem ſibimet indicat, vt non potus quicquam, non eſus vlla oblectatione devictus ante ſtationem legitimam communemque refectionis horam extra menſam percipere ſibimet prorſus indulgeat, ſed ne refectione quidem tranſacta, ex his præſumere ſibi quantulumcumque permittat.* Et de hoc ſe ipſum notat Serapion Abbas apud Caſſianum collatione 2. capite 11. quod cum adhuc eſſet puerulus ſub diſciplina Abbatis Theonis, de quotidiana refectione quæ ſumebatur hora nona, vnum paximatium in ſinu clanculum ſeponeret, quod ſub noctem inſcio Abbate comedebat. Inde propter tenuitatem victus Monachos ore pallentes defingunt veteres. Gregorius Nazianzenus orat. 14. τὸ καλὸν ἄνθος τῶν ὑψηλῶν τὴν ὠχρότητα, *Pulcrum florem ſublimium pallorem.* Hinc Elias Abbas riſit fratres corpulentos, qui ad eum acceſſerant: *Pallor enim,* inquit, *& macies cum humilitate decus eſt Monachi.* Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 64. Diebus non feriatis ſeu profeſtis vnica per dies ſingulos erat refectio Monachis: diebus feriatis, puta die Sabbati & die dominica vel aliis, fratribus exhibebatur gemina refectio, prandium & cœna. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 3. capite 12. *Denique etiam in ipſis diebus, id eſt, Sabbato vel Do-*

minica ſeu feriatis temporibus, quibus pariter prandium & cœna ſolet fratribus exhiberi, pſalmus ad veſperam dicitur.

CAPUT XII.

Cibum præcedit & ſequitur oratio apud Monachos: refectionis comes lectio ſacrorum librorum.

REFECTIO Monachorum tota fere ſpiritualis, in ea ſimul corpus & animus paſcitur, ne rimula pateat inſidiis diaboli, neve momentum vllum vacet ab oratione vel lectione. Refectionem fratrum præcedit oratio & ſequitur. Et licet hoc non ſit proprium Monachorum, ſed commune omnibus Clericis & religioſis laicis, vt non edant panem niſi hymno dicto, & poſt cibum gratias Deo referant. Can. *Non liceat* 44. diſtinct. tamen apud Monachos impenſiori ſtudio obſervatur regula Benedicti cap. 43. *Ut ſimul omnes dicant verſum, & orent, & ſub vno ſimul omnes accedant ad menſam.* Et infra: *Similiter autem patiatur, qui & ad illum verſum non fuerit præſens, qui poſt cibum dicitur.* Poſt refectionem ſtatim ad Eccleſiam properatur εὐλογίας ſeu benedictionis ſtudio. Joannes Chryſoſtomus in capite Matthæi 18. Homil. 56. μετὰ τὸ δεῖπνον λέγοντές τινας εὐχαριστηρίους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ταύτης μέμνηνται τῆς φωνῆς. *Poſt cœnam igitur quoſdam gratiarum actionis hymnos ad Deum dicentes, hujus etiam vocis meminerunt.* Joannes Monachus in vit. Odonis Abbatis Cluniacenſis libro 1. *Cum poſt verſum ab Eccleſia eſſent regreſſi.* Ekkeardus de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 11. *Surgitur a menſa, itur ſolitis benedictionum hymnis in Eccleſiam.* Fratribus ante menſæ accubitum præbebantur eulogiæ ſeu benedictiones, id eſt, panes benedicti, qui ab eis prægustabantur. Baſilius regular. brevior. capite 123. Capitular. Aquiſgranenſ. anno Chriſti 817. *Ut eulogiæ fratribus a Presbyteris in refectorio dentur*, id eſt, ab Abbate vel Præpoſito vel ſenioribus: nec enim licebat Monachis eulogias accipere a parentibus, vel quoquo extraneo. Regula Benedicti cap. 54. Oblatas alii

appellant. Burkardus de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 6. *In hebdomada Paſchali, etiam in meridie, vinum & oblatas fratribus dari conſtituit.* Iſo de Miracul. ſancti Othmari libro 1. capite 3. *Quædam panis rotulæ, quæ vulgo oblatæ dicuntur.* Joannes Monachus in vit. Gaufredi Comitis Andegavenſis: *His panibus quos oblatas appellant.* noſtri *oblies*, quod benedictionis gratia offerrentur fratribus vel laicis religioſis. Dum fratres cibo reficiuntur, additur eis animæ pabulum, & auditur lectio ſacrorum librorum. Ex conſuetudine veterum Patrum inolevit vſus ſacræ lectionis per tempus refectionis. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 17. *Illud autem vt reficientibus fratribus ſacræ lectiones in cœnobiis recitentur, non de typo Ægyptiorum proceſſiſſe, ſed de Cappadocum noverimus:* quos nulli dubium eſt non tam ſpiritalis exercitationis cauſa, quam compeſcendæ ſuperfluæ otioſæque confabulationis gratia, & maxime contentionum, quæ plerumque ſolent in conviviis generari, hoc ſtatuere voluiſſe, videntes eas aliter apud ſe non poſſe cohiberi. Inde lectionem in refectorio tempore refectionis fratribus ſtatuit regula Benedicti capite 38. & ex ea Concil. Aquiſgranenſ. anno Chriſti 816. canon. 123. Et ex regula Benedicti conſtituitur lector hebdomadarius, qui accepta benedictione ad legendum accedit: de quo & Capitulare Aquiſgranenſ. anno Chriſti 817. can. 67. *Vt lector ſtando benedictionem poſtulet.* Nec modo Monachorum, ſed etiam ſacrarum Virginum refectioni lectionem adhiberi placuit. Hieronymus ad Euſtochium: *Ita tibi ſemper comedendum eſt, vt cibum & oratio ſequatur & lectio.* Etiam apud veteres vſu recepta fuit lectio librorum inter epulas. Cornelius Nepos in vit. Pomponii Attici: *Nemo in convivio ejus aliud ἀκρόαμα audivit quam Anagnoſtem, quod nos quidem jucundiſſimum arbitramur: neque vmquam ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt, vt non minus animo quam ventre convivæ delectarentur.* Gellius Noct. Atticar. libro 3. capite 19. *Apud cœnam Phavorini Philoſophi, cum diſcubitum fuerat, cœptuſque erat apponi cibus, ſervus aſſiſtens menſæ ejus, legere incœptabat aut Græcarum quid literarum, aut noſtrarum.* In menſa Epiſcoporum ne inanes fabulæ, ſed verba ſacræ lectionis au-

diantur, ſuadet Gregorius libro 2. epiſtola 37. Can. *Convivia* 44. diſtinct. Joannem Syracuſanum Epiſcopum ne ipſius ſcripta ad menſam legi faciat, ſed veterum Patrum, monet idem Pontifex libro 6. epiſtola 9. Indictione 15. Quæ omnia ſatis probant, ſacram lectionem vſu receptam fuiſſe in menſis Epiſcoporum. B. Thomæ Cantuarienſis Epiſcopi in menſa lectionem perpetuam fuiſſe, legitur in ejus vita cap. 17. *Lectio quotidie in menſa Pontificis ab initio vſque ad finem diſcubitus perſonabat.* Idem narratur de Ambroſio amico Origenis. Hieronymus ad Marcellam: *Ambroſius, quo chartas ſumptus notarios miniſtrante tam innumerabiles libros vere Adamantius & Chalcenterus noſter explicavit, in quadam epiſtola, quam ad eundem de Athenis ſcripſerat, refert numquam ſe cibum Origene præſente ſine lectione ſumpſiſſe, numquam ſe iniſſe ſomnum, niſi vnus e fratribus ſacris literis perſonaret.* Etiam laicis religioſis lectio inter epulas ſuadetur, vt anima ſimul cum corpore reficiatur. Auguſtinus ſermon. 56. de tempore: *Si aliquis ita fuerit occupatus, vt ante refectionem Scripturæ divinæ non poſſit inſiſtere, non eum pigeat in conviviolo ſuo aliquid de divinis Scripturis relegere, vt quomodo caro paſcitur cibo, ſic reficiatur anima Dei verbo, vt totus homo, id eſt, exterior & interior, de ſancto & ſalubri convivio ſatiatus exurgat.*

CAPUT XIII.

Jejunium Monachorum vſque ad ſolis occaſum.

VITA Monachorum tota fere jejunium erat. Veteres Monachi cibum non ſumebant ante ſolis occaſum, imo & ante noctem. Memoratur de quodam Ægyptio Monacho, quod ſol eum numquam vidit edentem. Severus Sulpitius de vita beati Martini libro 1. *In hoc monaſterio duos ego ſenes vidi, de quorum virtutibus & Abbatis ipſius teſtimonio, & omnium fratrum audierim ſermone celebrari, quod vnum eorum ſol numquam vidiſſet epulantem.* Et hoc eſt quod celebratur de fratribus ipſius Martini, eos cibum non ſumpſiſſe

niſi poſt horam jejunii, id eſt, poſt veſperam, qua ſolvebatur idem jejunium. Hujus rei teſtis locuples idem Severus, vnus e diſcipulis ejuſdem, lib. 1. de vita ipſius: *Cibum vna omnes poſt horam jejunii accipiebant.* Propter jejunium Monachi neſciebant prandium, & poſt veſperam tantum cœnabant. Joannes Chryſoſtomus in cap. Matthæi 18. Homil. 56. ἐκεῖνοι γὰρ μετὰ τὸ ἀριστοποιήσασθαι, μᾶλλον δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἴσασί ποτε. *Nam illi poſt prandium, imo vero poſt cœnam: prandium enim penitus ignorant.* A quibuſdam jejunium producebatur in triduum vel amplius. Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 33. *Jejunia etiam prorſus incredibilia multos exercere didici, non quotidie ſemel ſub noctem reficiendo corpus, quod eſt vſquequaque vſitatiſſimum, ſed continuum triduum vel amplius ſæpiſſime ſine cibo ac potu ducere.* Sed ne nimia abſtinentia diſſolveretur in crapulam, jejunio modum imponi placuit, idque quotidiana refectione coercere. Hieronymus: *Parcus cibus & venter ſemper eſuriens triduanis jejuniis præfertur, & multo melius eſt quotidie parum quam raro ſatis ſumere.* Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 9. *Melior eſt rationabilis cum moderatione quotidiana refectio, quam per intervalla arduum longumque jejunium,* &c. Ideo in diſtrictioribus monaſteriis vnus e fratribus ad veſperam Monachorum cellas perluſtrabat, fratres percunctaturus, an refectionem ſumpſiſſent. Caſſianus collatione 17. capite 21. *Quid quæſo faciendum eſt, cum refectionem procraſtinare diſponentibus nobis, Vtrum refecerimus ad veſperam, frater adveniens percunctatur? celandumne jejunium eſt, & virtus parſimoniæ contegenda, an veritatis profeſſione prodenda?* Et quia Abbas Joannes frequentius in ecſtaſim raptus, ſub veſperam neſciebat an cibum percepiſſet, ac ſequenti die de heſterni abſolutione jejunii dubitabat: ob hanc cauſam ſeptem dierum cibus, hoc eſt, ſeptem paximatiorum paria, in limine ejus cellæ in ſporta deponebantur, ne omiſſa refectio lateret. Caſſianus collat. 19. capite 4. Et Abbas Poemen conſultus de modo jejunii, quotitidiana refectione temperandum eſſe reſpondit. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 45. *Requiſitus Abbas Poemen, quemadmodum oporteat jejunare, reſpondit: Ego volo Monachum ita eſſe*

quotidie parum comedentem, ut non ſatietur; nam biduana & triduana jejunia vanæ gloriæ vacant. Eadem fuit ſententia Marciani, præſtare refici quotidie, ſed non ſatiari. Theodoritus de vit. Patrum capite 3. ἐκεκρίκει γὰρ ἑσπέρας κατὰ μίαν ἐσθίειν ἡμέραν, κόρον δὲ μηδέποτε λαβεῖν, ἀλλ᾽ ἀεὶ μὲν πεινῆν, ἀεὶ δὲ διψῆν. Et infra: ἄμεινον τοίνυν ἔλεγε καθ᾽ ἡμέραν μεταλαμβάνειν τροφῆς, κόρον δὲ ὑπομεῖναι μηδέποτε. ἀληθὴς γὰρ νηστεία ἡ διηνεκὴς ἔνδεια. *Statuerat enim veſpere comedere quotidie, numquam autem ſatiari, ſed ſemper eſurire, ſemperque ſitire. Præſtare itaque aiebat, veſci quidem quotidie, ſed numquam expectare ſatietatem: verum enim jejunium eſt perpetua eſuries.* Jejunium ſolvebatur die Sabbati & die dominica. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 3. capite 12. *Denique etiam in ipſis diebus, id eſt, Sabbato vel Dominica ſeu feriatis temporibus, quibus pariter prandium & cœna ſolet fratribus exhiberi, pſalmus ad veſperam non dicitur.* Iiſdem diebus fratribus præbebatur vinum vel cerviſia. Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermone 1. *Dominica autem die qui volunt vinum cum Dei gratia bibant.* Idem ſermon. 28. ad eoſdem: *Talibus in Chriſti nomine præcipio, ut ſaltem diebus dominicis & ſolemnibus vinum vel cerviſiam bibant.* Et idem ſermon. 39. ad eoſdem: *Non turbemini, fratres dilectiſſimi, ſi compello vos vinum bibere, & panem tritici cum betis butyro mixtis ſimul comedere: nam hodierna die credimus filium hominis reſurrexiſſe a mortuis, ideo gaudere & epulari oportet.* Hinc a Patribus Ægyptiis damnatus Hero quidam, quod jejunium non ſolveret, ne quidem die Paſchali. Caſſianus collatione 2. capite 5. *Jejunium etiam ſolvebatur circa horam nonam in adventu hoſpitum, fratrum advenientium & peregrinorum gratia, quaſi jejunio potius eſſet caritatis meritum.* Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 24. *Cum de Syriæ partibus ſeniorum ſcita diſcere cupientes, Ægypti provinciam petiſſemus, ibique tanta cordis alacritate nos ſuſcipi miraremur, ut nulla prorſus, ſicut fueramus in Palæſtinæ monaſteriis inſtituti, uſque ad præſtitutam jejunii horam, refectionis regula ſervaretur, ſed abſque legitimis quartæ ſextæque feriis, quocumque pergebamus, quotidiana ſtatio ſolveretur. Quidam ſeniorum percunctantibus nobis, cur ita indifferenter apud eos præterirentur quotidiana jejunia, reſpondit: Jeju-*

nium ſemper eſt mecum, &c. Et capite 26. ejuſdem libri: *Itaque vt norunt in adventu fratrum indifferenter ſolvere quotidiana jejunia, ita diſcedentibus eis refectionem ob illos indultam continentia majore compenſant.* Idem collatione 2. capite 25. *Nam nonnumquam hora nona ſoluta jam ſtatione jejunii, ſupervenientibus fratribus, neceſſe eſt eorum obtentu aut adjici aliquid ad ſtatutam ſolitamque menſuram, aut certe humanitatem, quam jubemur omnibus exhibere, penitus abdicari.* Et ita jejunium ſolvi hora nona hoſpitalitatis gratia indicat idem collatione 19. capite 16. in fin. *Hoc Abbas Joannes cum hora nona refectionem imminere ſenſiſſet, collationem fine concludit*, in gratiam ſcilicet hoſpitum, vt liquet ex præcedentibus. Apud Occidentales Monachos jejunium Quadrageſimæ non ante veſperam ſolvi conſuevit: extra Quadrageſimam, puta quarta & ſexta feria, mitius fuit, videlicet vſque ad nonam. Regula Benedicti capite 43. *Quarta & ſexta feria jejunent vſque ad nonam; reliquis vero diebus ad ſextam prandeant: ab initio vero Quadrageſimæ vſque ad Paſcha ad veſperam reficiant.* Petri Damiani inſtitutum in monaſterio ſancti Vincentii de Petra Pertuſa fuit, vt Quadrageſimæ jejunium iniretur hoc modo, nimirum vt per triduum pane & aqua & nudis pedibus agerent, & expleto pſalterio mutua ſe ſcoparum caſtigatione purgarent. Teſtis ipſe libro 6. epiſtola 32. *Jejunium etiam, quod pœnitentiæ cauſa fratribus imponebatur, ducebatur vſque ad veſperam.* Concilium Turonenſe II. can. 18. *Quicumque minus quam duodecim pſalmos ad matutinum dixerit, jejunet vſque ad veſperam, panem cum aqua manducet.* Veteres impranſi reficiebantur tantum poſt veſperam. Ideo Sidon. libro 7. epiſtola 14. *Vt inſinuet ante Mamercum fuiſſe celebratas rogationes, in quibus jejunium ſæpius infringebatur, quæ ſæpe, inquit, interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur.* Poſterioribus ſæculis defluente robore corporis, quaſi ſenio ætatis, ex conſuetudine in jejunio admiſſum eſt prandium hora nona, id eſt, tertia pomeridiana. Thomas Cantipratenſis libro 2. capite 54. *Gradientibus namque duobus fratribus Prædicatoribus jejuniorum tempore ante Paſcha, cum jam inſtaret tempus prandii hora nona.* Imo & in pejus ruente vitæ cæleſtis inſtituto, apud Monachos fere jejunium defecit: inde pingues & obe-

ſos

ſos depingit Abbates & Priores Romanum ſeu carmen eroticum quod vocant roſæ:

Et je les voy comme jengleurs
Plus gras que Abbez, ne que Prieurs.

CAPUT XIV.

Monachis vnum dormitorium, χαμευνία. Matta, mattula, ſtratum e junco, Græcis ψιάθιον. Somni tempus.

MONACHIS nihil non commune, vnum refectorium, vnum dormitorium. Can. *Neceſſaria* 12. quæſtione 1. Concil. Mogunt. can. 9. Turonenſe III. can. 23. Meldenſe can. 53. Et quod valde notandum eſt, olim dormitorium non cellis diſtinctum erat vt hodie: ſed erat vna ſchola ſeu manſio amplior in modum ſcholæ, in qua quieſcebant Monachi vna cum Abbate ſeu Præpoſito, diſpoſitis ordine lectulis, vt teſtes eſſent mutuæ converſationis. Synodus Turonenſis II. can. 15. *Non liceat Monachis cellulas habere communes, vbi aut bini maneant, aut ſingulares reponi poſſint: ſed ſchola labore communi conſtruatur, vbi omnes jaceant aut Abbate aut Præpoſito gubernante.* Veteres Monachi eadem vitæ diſtrictione vſi in cubitu, ac in cibo & potu & veſtitu. Ferventiores alii humi cubabant, id eſt, ſuper nudo ſolo: quem modum cubandi Græci vocant *χαμευνίαν*. De Antonio Magno teſtis locuples eſt Athanaſius in ejus vita: *ϗ τὸν μὲν ἐν καρτερίᾳ, τὸν δὲ ἐν νηστείαις ϗ χαμευνίαις ἐθαύμαζε. In illa tolerantia, illum in jejuniis & humi cubatione admirabatur.* De ſancto Ephrem Gregorius Nyſſenus in ejus vita: *προσευχὴ ἀκατάπαυστος, νηστεία ϗ ἀγρυπνία μέτρον οὐκ ἔχουσα, χαμευνία ϗ σκληραγωγία λόγον ὑπερβαίνουσα. Oratio perpetua, jejunium & vigiliæ immoderatæ, humi cubatio & vitæ auſteritas pene incredibilis.* De Dorotheo Monacho Sozomen. libro 6. cap. 29. *οὐδέποτε ὤφθη ἐπὶ ῥιπὸς ἢ κλίνης καθευδήσας. Numquam viſus eſt ſuper ſtoream vel ſuper lectum dormire.* De Jacobo Monacho Theodoritus de vit. Patrum capite 1. *τῇ γὰρ νηστείᾳ*

καὶ χαμευνίᾳ, καὶ τῇ τοῦ σάκκου περιβολῇ. *Jejunio, humi cubatione & ſacci indumento.* De Hilarione Hieronymus in ejus vita: *Super nudam humum ſtratumque junceum vſque ad mortem cubitavit.* De Hieronymo Auguſtinus epiſtola 205. *Stratum aliud niſi terram numquam ſcivit.* Et Hieronymus ipſe de ſe epiſtola 22. *Si quando repugnantem ſomnus imminens oppreſſiſſet, nuda humo vix oſſa hærentia collidebam.* De Martino Paulin. lib. 4.

At ſi quando brevi ceſſiſſent lumina ſomno,
Nuda humus ad tenuem ſat erat ſubjecta ſoporem.

De Monachis in genere Gregorius Nazianzenus oratione 3. τοὺς ἀνιπτόποδας καὶ χαμαιεύνας. *Pedibus illotos & humi cubantes.* Et Chryſoſtomus orat. 39. ad Antiochenos: ὅπερ οὐδὲ νηστεία, οὐδὲ χαμευνία, οὐδὲ παννυχίδες, οὐκ ἄλλο τι δύναται ἐργάσασθαι, τοῦτο ἡ τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρία ποιεῖ. *Quod neque jejunium, neque humi peractæ cubationes, neque pervigilia, neque aliud quippiam poteſt efficere, id efficit fratris procurata ſalus.* De Lirinenſibus Monachis Sidon. in Euchariſtico ad Fauſtum Reienſem:

Succinctos gelido libantem ceſpite ſomnos.

Alii cubabant in mattis, quæ erant vilia ſtrata e junco texta. Vita Pachomii capite 43. *Ingreſſus monaſterium, poſt orationem venit ad coquinam, & inveniens fratrem qui coquinæ præerat, pſiathos operantem, quas vulgus mattas appellat.* Mattarum vſum ad cubitum retinuit Benedictus regul. capite 55. *Stramenta autem lectorum ſufficiant, matta, ſagum, lina, capitale.* His vſi ſunt Cluniacenſes, ſed non ſemper. Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 20. *Sed & ſi paluſtria prope ſunt loca, mattas antiquum Monachorum opus compone, ſuper quas aut ſemper aut ſæpe dormias.* In matta cubaſſe Odonem Abbatem Cluniacenſem teſtatur Joannes Monachus in ejus vita lib. 1. *Nempe qui ſuper nudam humum matta ſolum, & quibus induebatur veſtibus contentus erat.* Ciſtercienſes magis obſervantes fuiſſe vſus mattæ inſinuat Bernardus epiſtola 1. ad Robertum nepotem, qua eum revocat a Cluniacenſibus, ad quos migraret: *Fletus æternus & ſtridor ille dentium ante cordis oculos reductus pares tibi reddet mattam & culcitram.* A mattis mattarii dicti qui cubarent in mattis. Auguſtinus contra Fauſtum libro 5. capite 5. *Et quia in mattis dormiunt, mattarii*

appellantur, a quorum ſtratis longe diſſimiles fuerunt plumæ Fauſti & caprinæ lodices, quæ deliciarum affluentia non ſolum mattarios faſtidiebat, ſed etiam domum patris ſui hominis pauperis Milevitani. Mattæ diminutivum eſt mattula, cujus idem erat vſus. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 29. *Credite mihi, fratres, quia magis opto mattulam fratris Eulalii, cum humilitate & patientia eius, quam omnia opera eorum dumtaxat, qui murmurantes in cordibus ſuis operantur in monaſterio.* Et idem capite 195. ejuſdem libri: *Tunc illi mattulam in vno angulo ad opus ipſius collocarunt.* Græci vocant ψιάθιον, quo quandoque vſus Antonius. Athanaſius in ejus vita: εἰς δὲ τὸν ὕπνον ἠρκεῖτο ψιαθίῳ, τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ἐπὶ γῆς μόνης κατέκειτο. *Ad ſomnum contentus erat pſiathio, vt plurimum nuda humo.* Caſſianus collatione 1. capite 23. *His itaque beatus Moſes collationi noſtræ dans finem, adhuc nos avidos ac de ſuo ore pendentes deguſtare ſomnum pauliſper hortatus eſt, iiſdem ipſis quibus inſidebamus pſiathiis admonens incubare.* Mattæ & pſiathia vſui erant non modo ad cubitum, ſed etiam ad ſeſſionem. Ambroſius vel alius auctor quiſquis eſt in primam ad Corinthios capite 14. *Sedentes diſputent ſeniores dignitate in cathedris, ſequentes in ſubſelliis, noviſſimi in pavimento ſuper mattas.* Petrus Cluniacenſis libro 2. epiſtola 50. *Ipſe ei in matta monachica, quæ ſedi illi contigua erat, aſſedit.* De pſiathio Caſſianus collat. 15. cap. 1. *Poſt ſynaxim veſpertinam ad repromiſſam narrationem intenti pſiathiis pariter ex more conſedimus.* Idem collat. 18. capite 11. *Pſiathii quoque ipſius refugiens ſeſſionem, humi potius reſidebam.* Alii cubabant ſuper cilicio. De Paula teſtatur Hieronymus in epitaphio ipſius ad Euſtochium: *Mollia etiam in graviſſima febre lectuli ſtrata non habuit, ſed ſuper duriſſimam humum ſtratis ciliciolis quieſcebat.* Ciliciorum quoque vt mattarum vſus erat ad ſeſſionem. Severus Sulpitius Dialog. 1. de virtutibus Mónach. Oriental. *Jactis in terram ciliciis conſedimus.* Et infra: *Quod cum dixiſſet, paululum omnes conticuimus, dein cilicium, cui inſederat, ad me propius admovit.* Alias in collationibus fratres humi conſidebant. Caſſianus collatione 21. capite 11. *Veſpertina orationum ſolemnitate tranſacta humi paululum conſidentes, cœpimus diligentius percunctari.* In extrema ægritudine S. Macrina non quieſcebat ſuper ſtrato aut lectu-

lo, ſed humi ſuper aſſerem tectum cilicio. Gregorius Nyſſenus in ejus vita. Alii cubabant in ſago. Hinc Abbas Machetes fratres arguebat, quod haberent in cellulis ſagum, quo ſcilicet decubarent. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum capite 30. Et vt remiſſio in monaſteriis irrepſit, obtentu humanitatis & ſuſceptionis hoſpitum, Monachi cœpere habere ſagum in cellulis pro ſuſceptione advenientium fratrum. Idem collatione 19. capite 6. *In tantum hæc ἀλλῆς χρῆσις, id eſt, materialium rerum poſſeſſio, ſupercrevit, vt ſagum quoque, quod abſque verecundia referre non poſſum, ſub obtentu humanitatis ac ſuſceptionis bujus, anachoretæ in ſuis habere cellulis cœperint.* Monachi Pachomiani ſomnum capiebant cincti in tunicis ſimul & pellibus, in ſellis reclivibus, ita vt magis ſederent, quam jacerent. Sozomenus libro 3. capite 13. Modicum tempus ſomni, trium vel quatuor horarum, dabatur Monachis. Caſſianus collatione 12. capite 15. *Quiſquis igitur extractus a cunctis confabulationibus otioſis, & mortificatus ab omni ira ac ſollicitudine curaque mundana, duobus tantum paximatiis fuerit quotidiana refectione contentus, & aquæ ſatietate ſubtracta, quietem ſomni trium, ſive, vt alii ſtatuerunt, quatuor horarum ſpatio terminarit.* Idem collatione 13. capite 6. *Quis aquæ perpetuam ſitim ſine domini conſolatione tolerare, illumque dulcem ac delectabilem matutinum ſoporem humanis fraudari oculis, & intra terminos horarum quatuor omnem quietis refectionem jugi poſſit lege concludere?* Rufinus de vit. Patrum lib. 2. capite 199. *Quatuor horis dormiebant in nocte, & quatuor pſallebant, & quatuor operabantur. Hic erat Abbas Poemen & ſocii.* Et hoc eſt canonicum ſomni tempus, de quo Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 20. *Similiter quoque canonicum ſomni tempus menſuramque cuſtodiat.*

CAPUT XV.

Meridiatio & aliæ relaxationes Monachorum.

TOT vigiliis, orationibus, lectionibus, manuum operibus fatigatis fratribus datur modica relaxatio, ne languentes ad opus redeant, vel in eo deficiant. Primum fratribus æſtivo tempore ſub horam ſextam, id eſt, ſub meridiem, licet tantillum ſomnum capere: qui modus dormitandi dicitur meridiatio. Veteribus in vſu fuit ſomnus meridianus propter æſtivos calores. 2. Reg. 4. *Isboſeth dormiebat ſuper ſtratum ſuum meridie.* & 2. Reg. 11. *David cum ſurgeret de ſtrato ſuo poſt meridiem.* Job 24. *Inter acervos eorum meridiati ſunt, qui calcatis torcularibus ſitiunt.* Varro de re ruſtic. libro 1. capite 2. *Ego hic vbi nox & dies modice redit, & abit tamen, æſtivum diem ſi non diffinderem, meo inſitio ſomno, meridie vivere non poſſem.* Cæſar de bello Gallico libro 7. *Theutomatus Rex Nitiobrigum ſubito in tabernaculo oppreſſus, vt meridie conquieverat.* Tranquill. in Auguſt. capite 78. *Poſt cibum meridianum, ita vt veſtitus calceatuſque erat, retortis pedibus pauliſper conquieſcebat, oppoſita ad oculos manu.* Et idem in Nerone: *Miſſos a Meſſalina vxore Claudii, qui eum meridiantem quaſi Britannici æmulum ſtrangularent.* Et meridiatio in vſu erat etiam vilioribus & humilioribus perſonis, puta libertis: liberti enim patrono non tenebantur præſtare niſi liberales operas, ita vt adquieſcere eis meridiano tempore liceret. L. *Medicus* in princip. *de oper. libertor.* Etiam poſterioribus ſæculis ſomnus meridianus paſſim in vſu fuit. Sidonius libro 2. epiſtola 9. *Excuſſo torpore meridiano pauliſper equitabamus.* Paulus Diaconus libro 20. *Cum autem meridie requieſceret, repente per auream portam introivit Ruffus primus ſtratorum.* Cedrenus in Philippico: ἐν δὲ τῷ σαββάτῳ τῆς Πεντηκόστης μεσημβριάζων. *In Sabbato Pentecoſtes meridians.* Moris fuiſſe Romanis poſt prandium meridiari, infelici argumento indicat Procopius de bello Vandalico libro 3. cum

ait civibus meridiantibus, ab Alarico vrbem Romam captam fuiſſe ἁπάντων ὕπνων, ὡς τὸ εἰκὸς, ἡμέραν μέσην, *omnibus meridiantibus, vt ſolent, poſt prandium.* E recentioribus Petrus Vallis Sernenſis Hiſtoriæ Albigenſis capite 55. *Dum pranſi eſſent noſtri, & vt mos eſt, poſt prandium pauſarent in meridie.* Etiam Epiſcopis vitæ ſeverioris viris vſu honeſtus fuit ſomnus meridianus. Theodoritus libro 5. capite 21. ἑρμήνευσαν τοῦτο τῷ ποιμένι μετὰ μεσημβρίαν καθεύδοντι. *Epiſcopo ſub meridiem forte dormienti rem indicant.* Idem Nicephorus Calliſtus libro 12. capite 27. Etiam Monachis ſomni meridiani pauſatio, ſeu quies indulta per æſtivum tempus. Joannes Climacus ſcala Paradiſ. grad. 27. χαλεπὸν τὸν τῆς μεσημβρίας ἀποτινάξασθαι ὕπνον, ἐν ταῖς θεριναῖς μάλιστα ὥραις. *Difficile eſt pomeridianum ſomnum, præſertim æſtivis horis, arcere.* Regula Benedicti capite 48. *Poſt ſextam autem ſurgentes a menſa, pauſent in lectis ſuis cum omni ſilentio.* Gregorius Dialog. 1. capite 13. *Cumque meridiano tempore cuncti fratres quieſcerent, more ſolito fur advenit.* Idem Radulphus Rabani diſcipulus in vita ſanctæ Liobæ Virginis: *Nam licet ſemper modicum tota tamen æſtate poſt prandium, tam ipſa quam cunctæ ſibi ſubjectæ ſorores pauſabant, nec vlli earum indiſcrete vigilare volenti conſenſit: dixit enim adempto ſomno ſenſum adimi maxime legendi.* Edinerus Anglus in vita beati Anſelmi: *Cum igitur fratres meridiana hora in lectis ex more quieſcerent, & iterum vna dierum fratribus loci illius poſt menſam in lectis ſuis pauſantibus, ſubito fragore cælum intonuit.* Fratribus indulgetur ſomnus poſt ſextam, id eſt, poſt meridiem, ſed ferventiores aliis dormientibus per id tempus ſacræ lectioni operam dabant. Capitulare Aquiſgranenſe anno 817. can. 38. *Vt quando fratres poſt ſextam dormiunt, ſi quis eorum voluerit legere, in Eccleſia aut in lecto ſuo legat.* Etiam fratribus converſis meridiari fas erat. Cæſarius de Miraculis libro 3. capite 33. *Tempore quodam æſtivo converſis Ordinis noſtri in dormitorio ſuo meridie quieſcentibus.* Nec modo per æſtivum tempus, ſed etiam per hibernum diebus ſolemnibus nocturnis vigiliis defeſſis fratribus permittebatur ſomno meridiano recreari. Gregorius libro 9. Indictione 4. epiſtola 38. *Alio quoque tempore dum in natalitio ſancti Andreæ Apoſtoli jam meridianis horis fratres*

quieſcerent. Præter meridiationem etiam Monachis conceduntur nonnullæ relaxationes animi & corporis, ne nimia & nuſquam interrupta diſtrictio deſinat in tepiditatem: puta apud Ægyptios jejunium ſolvebatur in adventu & ſuſceptione hoſpitum. de quo Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 24. 26. & collatione 24. capite 20. vel in gratiam feſtivitatis: de quo idem collatione 21. capite 14. & 23. Monachis oblectationis cauſa quandoque conceditur piſcatio. Thomas Cantipratenſis libro 2. capite 25. *Menſe Auguſto familia circa meſſem inſtantius occupata, facto mane prandio, ego & Diaconus qui mecum religioſe degebat, rete ſumpſimus, & vt tempus deduceremus, ad piſcinam late diffuſam acceſſimus ad piſcandum.* Remiſſionis cauſa quoque interdum Monachis permittitur, ſpatiari extra monaſterium. Idem Cantipratenſis libro 2. capite 36. *Juvenem igitur adultum Abbas ſuus pro recreatione vel joco ſecum proficiſci extra præcepit.* Etiam Sanctimonialibus Abbatiſſa duce id permiſſum. Idem libro 1. capite 10. de Geuta Abbatiſſa Vallis-floridæ: *Si Moniales ſuas ad ſolatium educebat, in medio omnium conſidebat, & aliquid de Deo, vel ſcripturis, vel etiam de moribus proponebat.* Hujuſmodi honeſtas remiſſiones probat Caſſianus collatione 24. capite 21. exemplo & judicio Joannis Apoſtoli, qui venatori offenſo, quod cum perdice luderet, reſpondit: *Cur arcum ſemper tenſum non circumfers?* Et vbi ab eo audivit, id caveri, ne nimio rigore ſolveretur: *Et nos*, inquit, *interdum animum relaxamus, ne nimia contentione frangatur.*

CAPUT XVI.

Balnearum & medicinæ vſus an probetur in Monachis.

ETIAM leviores deliciæ vetantur in Monachis, puta balneorum vſus. Hieronymus epiſtola ad Ruſticum: *Balnearum fomenta non quærat, qui calorem corporis jejuniorum cupit frigore extinguere.* Sanctimonialibus propter ſexus infirmitatem ſemel in menſe balneorum vſum indulget Augu-

ſtinus epiſtola 109. *Lavacrum etiam corporum vſuſque balnearum non ſit aſſiduus, ſed eo quo ſolet intervallo temporis tribuatur, hoc eſt, ſemel in menſe.* In Gallia balneorum vſus ægre ferebatur in ſacris virginibus: inter alia capita quæ objiciebantur Abbatiſſæ monaſterii ſanctæ Crucis Pictavienſis a Chrodielde, hoc erat vnum e gravioribus, quod in balneo lavarentur incongrue: de quo ſeſe purgavit Abbatiſſa apud Epiſcopos hac de cauſa congregatos, teſte Gregorio Turonenſi libro 10. capite 16. Benedictinis Monachis vix licuit vti balneo, niſi infirmitatis cauſa, idque permittente Abbate. Regula Benedicti: *Balnearum vſus infirmis quoties expedit offeratur; ſanis autem, & maxime juvenibus, tardius concedatur.* Et Capitulare Aquiſgranenſe can. 7. *Ut balnearum vſus in arbitrio Prioris conſiſtat.* Non modo delicias corporis & oblectamenta balneorum exhorruere aſcetici Legiſlatores, verum etiam vix tulere vſum medicinæ pro curatione morborum, magis de animæ, quam de corporis ſalute ſolliciti, vitæ contemptores, ac pene oſores. Monachis non fugiendum ſolatium medicinæ in morbis, ſed nimis non expetendum voluit Baſilius regular. fuſius diſputatarum capite 55. οὔτε οὖν φευκτέον πάντη τὴν τέχνην, οὔτε ἐπ᾽ αὐτῇ πάσας τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἀκόλουθον. *Neque igitur fugienda penitus ars iſta eſt, neque rurſum omnia in ea ſalutis noſtræ præſidia collocanda.* Chryſoſtomus in primam ad Timothæum Homil. 14. κἂν ἀῤῥωστήσῃ οὐ δάκρυα, οὐ θρῆνος, ἀλλ᾽ εὐχαὶ πάλιν, οὐκ ἰατρῶν χεῖρες, ἀλλὰ πίστις μόνη πολλάκις ἀπήλλαξε τὸν ἀῤῥωστον, εἰ δὲ ἰατρῶν δεηθεὶη, πολλὴ δὲ ἐνταῦθα ἡ φιλοσοφία, πολλὴ ἡ καρτερία. *Quod ſi quis infirmatus fuerit, non lamenta, non lacrymæ, ſed perpetuæ funduntur preces, non ibi medicorum operatur manus, ſed fides ſæpe ſola ſanavit infirmum: nempe & ſi opus fuerit medicis, magna & hic oſtenditur philoſophia, ingenſque oſtenditur tolerantia.* Uſum medicinæ ægre tolerarunt Ciſtercienſes, valetudinem corporis ſoli Deo acceptam fieri volentes. Bernardus epiſtola 321. ad fratres ſancti Anaſtaſii: *Compatior vtique, & multum ego compatior infirmitati corporum; ſed timenda multo magis, ampliuſque cavenda infirmitas animarum: propterea minime competit religioni veſtræ medicinas quærere corporales; ſed nec expedit ſaluti, non de vilibus quidem herbis, & quæ pauperes decceant,*

deceant, interdum aliquid ſumere tolerabile eſt, & hoc aliquando ſolet fieri. At vero ſpecies emere, quærere medicos, accipere potiones, religioni indecens eſt, & contrarium puritati, maximeque Ordinis noſtri nec honeſtati congruit, nec puritati.

CAPUT XVII.

Veſtis Novitiorum & Monachorum diſtincta: veſtes variæ Monachorum, colobium, cuculla, melote, maforte, analabus, pallium, floccus.

MONACHI, vt cæteras partes vitæ communis monachalis perſequar, omnia habent communia, nihil proprium, ne veſtem quidem, quam deſumunt ex vno & communi veſtiario. Auguſtinus epiſtola 109. ad Monachas quaſdam: *Et non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia, & diſtribuatur vnicuique veſtrum a Præpoſita veſtra victus & tegumentum, non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, ſed vniquique ſicut opus fuerit.* Et infra: *Et ſicut paſcimini ex vno cellario, ſic induamini ex vno veſtiario.* De quo plura capite 1. huiuſce libri. Olim Novitii probationem implebant in veſte ſæculari, & Profitentes veſtem mutabant. Dionyſius Areopagita Eccleſiaſticæ Hierarchiæ capite 6. Monachus dum initiatur, Sacerdos ſigno crucis conſignatum tondet, καὶ τὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἐπαμφιέσας ἑτέραν ἐμφιέννυσι, *omnique veſte detracta cum alia induit.* Ambroſius epiſtola 36. de Paulino. *Et cum ipſi*, inquit, *capita & ſupercilia ſua radant, ſi quando Iſidis ſuſcipiant ſacra, ſi forte Chriſtianus vir attentior ſacroſanctæ religionis veſtem mutaverit, indignum facinus appellant.* Hieronymus epiſtola ad Ruſticum: *Vidi ego quoſdam, qui poſtquam renunciavere ſæculo, veſtimentis dumtaxat & vocis profeſſione, non rebus, nihil de priſtina converſatione mutarunt.* Et idem epiſtola ad Paulinum: *Tunicam mutas cum animo.* Apud Græcos alia fuit veſtis Novitiorum, alia Profeſſorum. Novitiorum veſtis erat raſa, vnde ῥάσαν Græci vocabant, forte vt diſtingueretur a veſte villoſa. Euchologium in officio ſuſceptionis Novitii, ἀκολουθία εἰς

ἀρχάειον ῥασοφορεμῶτα. Aliter καμιλαύχιον, vt habetur in indice capitum Euchologii, ἀκολουθία γινομένη εἰς τὸ φορέσαι τινὰ ῥάσον μόνον καὶ καμιλαύχιον. Forte quod id genus veſtis eſſet contextum pilis cameli. Inde forte camelancum veſtis Pontificiæ genus: de quo Anaſtaſius in Conſtantino: *Apoſtolicus Pontifex cum camelanco, vt ſolitus eſt Romæ procedere, a palatio egreſſus, in Placidias vſque, vbi hoſpitaturus erat, properavit.* Papias: *Camelancus veſtimentum Papæ.* ῥάσαι vocat quoque Nicetas in Manuele Comneno libro 7. τὸ μοναδικὸν σχῆμα ᾔτησε, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὅθεν δήποτε εὑρόντες πρὸς μοναχοῦ ῥάσα, περιδύουσι μὲν αὐτὸν, καὶ ἀπεκδύουσι τὰ μαλακὰ καὶ ἀρχικὰ ἄμφια. *Monaſticum habitum poſtulavit, & qui circa illum erant, neſcio vbi nacti veſtem monachicam illi induxerunt, & veſtes molles & regias detraxerunt.* Ita hunc locum tradit Meurſius in Lexico Græco Barbaro. Vulgata editio πνευματικωτέρας ἀμφιάσεως, *ſpiritualis veſtis.* Schema monaſticum, id eſt, Profeſſorum, duplex erat: vnum quod dicebatur τὸ μικρὸν σχῆμα, ſive τοῦ μανδύου; alterum τὸ μέγα ſive τὸ ἀγγελικόν. In vtriuſque ſuſceptione varia officia diſtinxit Euchologꝫ. ἀκολουθία τοῦ μικροῦ σχήματος ἤτοι τοῦ μανδύου. *Officium parvi habitus ſeu mandyi.* ἀκολουθία τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος. *Officium magni & angelici habitus.* Et hoc eſt quod ἅγιον σχῆμα vocat Joannes Moſchus Limonarii capite 166. ὁ δὲ γέρων νουθετήσας αὐτὸν ἐποίησεν αὐτὸν μοναχὸν, παρασχὼν καὶ τὸ ἅγιον σχῆμα. *Senex vero exhortans illum fecit Monachum, & ſanctum ei habitum dedit.* ῥάσα erat veſtis Novitiorum: μικρὸν σχῆμα erat veſtis quæ tradebatur profeſſuris antequam tonderentur, vt patet ex Euchologio. μέγα ſeu ἀγγελικὸν σχῆμα erat veſtis, quæ depoſito parvo habitu tradebatur Profeſſis in ſignum perfectionis & propoſiti angelicæ vitæ ducendæ: & hanc veſtem prius ſolemniter impoſitam altari & benedictam tradebat Abbas Profitenti, ex Euchologio: & hoc eſt quod inſinuat Iſidorus Peluſiot. libro 1. epiſtola 310. Monachus quidam, inquit, ad nos venit, σχῆμα τὸ τῆς τιμίας σου φέρων δεξιᾶς, καὶ ᾧ αὐτὸς οἶδας σφραγίζειν τοὺς ὑποφύτας σου, *habitum tuæ venerandæ ferens manus, & quo diſcipulos tuos conſignare noſti.* Monachorum veſtis non vna & varia fuit pro diverſitate inſtituti & regionum. Joannes Caſſianus de inſtitutione

Cœnobitarum libro 1. capite 11. *Cæterum a nobis tenenda ſunt illa tantummodo, quæ vel locorum ſitus vel vſus provinciæ admittit: nam neque caligis nos, neque colobiis ſeu vna tunica eſſe contentos hiemis permittit aſperitas; & parviſſimi cuculli velamen, vel melotis geſtatio deriſum potius quam ædificationem vllam videntibus comparabit.* Ægyptiorum Patrum propriæ veſtes fuere lebitus ſive colobium, & cuculla & melotes. Hieronymus in Præfat. in regul. Pachomii: *Nihil habent in cellulis præter pſiathium, & quæ infra ſcripta ſunt, duo lebitonaria, quod Ægyptius Monachus genus veſtimenti eſt, ſine manicis, & vnum jam attritum ad dormiendum vel operandum, & amictum lineum cucullosque duos, & caprinam pelliculam quam melotem vocant, balteolum lineum, & gallicas, ac bacillum itineris ſocium.* Colobium vel lebitus, quod idem eſt, eſt linea veſtis Monachorum ſine manicis vel abſciſſis manicis, vt expeditiores ſint ad operandum, & ſoluti ad dormiendum. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 38. *φορείτωσαν δὲ ἐν ταῖς νυξὶ λεβιτῶνας λινοῦς ἐζωσμένοι. Noctu autem geſtent lebitones lineos ſuccincti.* Sozomenus libro 3. capite 13. *καὶ τοὺς μὲν χιτῶνας ἀχειριδώτους ἐνδιδύσκεσθαι. Nam tunicis ſe induebant manibus carentibus.* Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 1. capite 5. *Colobiis quoque lineis induti, quæ vix ad cubitorum ima pertingunt, nudas de reliquo circumferunt manus, vt amputatos habere eos actus, & opera mundi hujus ſuggerat abſceſſio manicarum, & ab omni converſatione terrena mortificatos eos velaminis linei doceat indumentum.* Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 3. *Tabennenſii appellantur, quibus vſus eſt indui colobiis quaſi ſaccis lineis.* Et idem capite 7. ejuſdem libri: *Indumentum ejus ſtuppeum, collobium erat, quod apud illos lebites appellatur, & linteum quod collum & caput obvolveret.* Cuculla apud Ægyptios erat tegumentum capitis ad humeros vſque demiſſum, quo vtebantur Monachi vtriuſque ſexus. Cucullæ, quod eſt indumentum capitis infantile, a Pachomio datæ Monachis ſuis tanquam pueris, vt puerilem ſimplicitatem a ſe deſiderari intelligerent. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 38. Idem Dorotheus doctrin. 1. *εἰσιόντες δὲ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάββατον καὶ κυριακὴν τὰς ζώνας λυέτωσαν, καὶ τὴν μηλωτὴν ἀποτιθέτωσαν, καὶ μετὰ κουκουλλίου μόνου εἰσί-*

τωσαν. κουκούλλια γὰρ αὐτοῖς ἐτύπωσεν ἄμαλλα ὡς παιδίοις, ἐν οἷς ἐ. καυστηρῆς τινὰς σταυροῦ διαπορφυρείου ἐκέλευσε τύποις ἐπιτίθεσθαι. *Ingredientes ad communionem myſteriorum Sabbato & dominica zonas ſolvant, & melotem deponant, & cum ſola cuculla ingrediantur: fecit autem eis cucullas ſine pilis tanquam pueris, in quibus etiam juſſit imponi figuram crucis purpureæ.* Idem Zozomenus libro 3. capite 13. Eo ſe refert Hieronymus ad Euſtochium: *Sunt quæ ciliciis veſtiuntur, & cucullis fabrefactis, vt ad infantiam redeant, imitantur noctuas & bubones.* Virgines tonſas & cucullis caput velatas depingit Palladius capite 41. τῶν οὖν ἄλλων παρθένων τὸ σχῆμα ἦν κεκαρμένων ἐχουσῶν κουκούλλια ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. *Atque aliarum virginum erat hujuſmodi habitus, vt eſſent tonſæ, & haberent cucullos in capite.* Formam & modum cucullæ typice deſcribit Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 1. capite 4. *Cucullis namque perparvis vſque ad cervicis humerorumque demiſſis confinia, quibus tantum capita contegant, indeſinenter diebus vtuntur ac noctibus, ſcilicet vt innocentiam & ſimplicitatem parvulorum jugiter cuſtodire etiam imitatione ipſius velaminis commoneantur.* Colobio & cucullæ ſuperaddebatur melote, id eſt, pellice quæ ab humeris ad lumbos pertinebat: e pelle caprina contextam ponit Caſſianus de inſtitutione Cœnobitar. libro 1. capite 8. *Vltimus eſt habitus eorum pellis caprina, quæ melote vel pera appellatur & baculus, quæ geſtant ad imitationem eorum, qui profeſſionis hujus præfiguravere lineas in veteri Teſtamento.* Melotes e pelle ovilla, quod convenientius eſt nomini rei: melotes enim a Græco μῆλον, id eſt, ovis, deduci conſtat: geſtabant Pachomiani. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 38. ἕκαστος αὐτῶν ἐχέτω μηλωτὴν αἰγίαν εἰργασμένην λευκήν. *Habeat vnuſquiſque ex his pellem caprinam albam elaboratam.* Antonium vſum pellicea ab Athanaſio accepta, refert ipſe Athanaſius in ejus vita, & Palladius capite 26. Pelliceum ependyten, qui idem eſt cum melote, ex dono Antonii geſtaſſe Hilarionem teſtis Hieronymus in ipſius vit. *Igitur ſacco tantum membra coopertus, & pelliceum habens ependyten, quem illi beatus Antonius proficiſcenti dederat.* Etiam beatum Benedictum melote vſum refert Gregorius libro 2. Dialog. capite 7. Monachi Ægyptii exemplo Eliæ Theſbytis pellibus

amicti in ſignum mortificationis, quod pellibus demortuis induerentur, ex regula Pachomii quam tradit Sozomenus libro 3. capite 13. Idem Iſidorus Peluſiot. libro 1. epiſtola 427. ad Nilum Monachum: *τὰ τῶν μηλωτῶν περιζώματα μόνοις τοῖς τὴν σάρκα νικήσασιν ἀνδρείως περίκειται, σημεῖα ὄντα νεκρώσεως.* *Ovillarum pallium lumbaria ſolis iis qui carnem ſuam enecarunt, imprimuntur vt ſigna mortificationis.* Maforte erat palliolum Monachorum caput & humeros tegens, aliud a cuculla. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 1. capite 7. *Poſt hæc anguſto palliolo tam amictus humilitatem, quam vilitatem pretii compendiumque ſectantes, colla pariter atque humeros tegunt, quæ mafortes tam noſtro quam ipſorum nuncupantur eloquio: & ita planeticarum atque birrorum pretia ſimul ambitionemque declinant.* Maforte vſi Monachi vtriuſque ſexus. Gregorius Turonenſis libro 10. capite 15. *De Palla quod reputarent, protulit Monacham nobilem, quæ ei mafortem holoſericum, quem de parentibus detulit, muneris cauſa conceſſerit.* *μαφόριον* vocat Baſilius vel alius quiſquis auctor eſt de pœnis in Monachos delinquentes capite 7. *εἴ τις ἄνευ μαφορίου ποιεῖ ἔργον, γυμνούσθω ἀπὸ εὐλογίας.* *Si quis abſque capitis velamine opus faciat, careat benedictione.* Alii mavortem. Hieronymus ad Euſtochium: *Et per humeros hyacinthina lana mavorte volitans.* Præter colobium, cucullam & melotem ſeu pelliceam, Ægyptii Monachi habebant aliud veſtis genus, quod Græci vocant *ἀνάλαβον*, ſuperhumerale. Dorotheus doctrin. 1. de renunciatione: *τὸ σχῆμα ὃ φοροῦμεν, κολόβιόν ἐστι, μὴ ἔχον χειρίδια, καὶ ζώνη δερματίνη, καὶ ἀνάλαβος, καὶ κουκούλιον.* *Habitus noſter is eſt, tunica abſque manicis, & zona pellicea, analabus & cucullus.* Quæ forma eſſet analabi, nempe in modum crucis ſuper humeros, exponit idem infra eodem loco: *ἔχομεν καὶ ἀνάλαβον. ὁ ἀνάλαβος πίθεται σταυροειδῶς, ἐπὶ τοὺς ὤμους ἡμῶν ποτέ τε τοῦ σταυροῦ τὸ σύμβολον βαστάζομεν.* *Habemus & analabum, analabus ſeu ſuccinctorium in crucis modum ponitur; ſuper humeros autem noſtros crucis ſignum deferimus.* Succinctorium ſeu rebrachiatorium vocat Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum lib. 1. capite 6. *Geſtant etiam veſticulas duplices laneo plexas ſubtegmine, quas Græci ἀναλάβους, nos vero ſuccinctoria ſeu redimicula, vel proprie rebrachiatoria poſſumus appellare, quæ deſcendentia*

ſumma cervicis, & a lateribus colli diviſa, vtrarumque alarum ſinus ambiunt, atque hinc inde ſuccingunt, vt conſtringentia latitudinem veſtimenti ad corpus contrahant, atque conjungant, & ita conſtrictis brachiis impigri ad omne opus expeditique reddantur. Analabum *κατανώτιον* appellat S. Ephrem doctrin. var. capite 88. *Arbitror conducere Monacho, maxime Novitio, non exire cella ἄνευ κατανωτίου, ſine ſuperhumerali*, vt vertit Voſſius. Apud Græcos & Orientales pallium erat propria veſtis Monachorum, vnde ex Concilio Gangrenſi canone 12. *Si quis propoſito religionis vtatur pallio περιβολαίῳ, & ex eo quaſi ſanctificatus condemnet eos, qui byrros geſtant*, (id nomen pileo ſæcularium) *ſit anathema*. Can. *Si quis virorum* 30. diſtinct. Et Monachi propter amictum pallii, quod erat indumentum Græcorum, Romæ notabantur vt Græculi. Hieronymus ad Marcellam: *Si tunica non canduerit, ſtatim illud e trivio: Impoſtor & Græcus eſt.* Necnon Monachi de nigro pallio notabantur a paganis. Eunapius in Ædeſio: *τυραννικὴν γὰρ εἶχεν ἐξουσίαν τότε πᾶς ἄνθρωπος μέλαιναν φορῶν ἐσθῆτα, καὶ δημοσίᾳ βουλόμενος ἀσχημονεῖν. Tyrannicam obtinebat auctoritatem quivis atram veſtem indutus, quique in publico ſordido habitu ſpectari volebat.* Monachi vtriuſque ſexus apud Græcos nigro pallio induti paſſim memorantur. Suborta ſeditione Conſtantinopoli in Monachos, quod pulſo Joanne Chryſoſtomo Eccleſias occupaſſent, interfecti omnes, *ὅσοι φαιᾶς ἔτυχον ἐσθῆσιν ἠμφιεσμένοι, quicumque pullis induti erant veſtibus*, vt refert Zozimus libro 5. Zonaras in Irene & Conſtantino meminit Mariæ Conſtantini vxoris, quæ a viro repudiata, nigrum pallium ſumpſiſſet. *μοναζούσης ἄμφια μέλανα.* Et idem in Michaele Rangabe memorat Theophanonem Stauracii conjugem, *κείρεσθαι τὴν κόμην, καὶ μέλαιναν ἐνδυσαμένην στολήν.* Manuelem Comnenum in extremis nigra veſte, quæ erat monachica, indutum refert Nicetas in ejus vit. libro 7. *καὶ τῆς πνευματικωτέρας ἀμφιάσεως ἐχούσης τὸ ἀπερίσκευον τριβωνίου μέλανος*, &c. *Et ſpiritualem veſtem nigro panno omnis ornatus expertem.* Gregorius Nazianzenus orat. 14. *δὲ τὸ αὐτὸ ἀμπεχομένων φαιὸν ἢ μέλαν τριβώνιον ὁ σεμνότης βίου περιβάλλεται. Idem pallium fuſcum vel nigrum habentium vitæ ſanctitas ſignatur.* Syneſ. epiſtola 146. ad Joannem Mona-

chum: *καὶ φαιὸν τριβώνιον ἀμπέχεσθαί σέ ἔφην. Et fuſco pallio te veſtitum eſſe dixit.* Hinc Monachos qui ſolo pallio & promiſſa barba Monachos ementiuntur, ridet Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 92. *εἰ δὲ τρίβωνα, καὶ ὑπήνην, καὶ βάκτρον ἀρκεῖν ἡμῖν πρὸς ἐξάνυσιν τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας οἰόμεθα. Quod ſi pallium & promiſſam barbam & baculum ad angelicam vitam omnibus partibus explendam nobis ſufficere arbitramur.* Etiam in Africa palliati Monachi non ſine ludibrio viſi. Salvianus libro 8. *Intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & reſciſis comarum fluentium iubis, vſque ad cutem tonſum videre tam infelix ille populus quam infidelis ſine convicio atque execratione non poterat.* In Gallia etiam Monachos pallio vſos notum eſt. Severus Sulpitius epiſtola ad Baſſulam ſocrum ſuam: *Agebat ante ſe paſtor extinctus greges ſuos, ſanctæ illius magnitudinis pallidas turbas, agmina palliata.* Sidonius libro 4. epiſtola 9. *Novoque genere vivendi Monachum complet, non ſub palliolo, ſed ſub paludamento.* Benedictinorum veſtes propriæ tunica, cuculla & ſcapulare. Benedictus regul. capite 55. *Nos mediocribus locis ſufficere credimus Monachis per ſingulos cucullam & tunicam & cucullam in hieme villoſam, in æſtate puram aut vetuſtam, & ſcapulare propter opera.* Tunica eſt interior veſtis ſtrictior, habens manicas, cui ſuperponebatur cuculla. Vita Bernardi libro 2. capite 8. *Adhærebat carni eius lanea tunica, & diebus & noctibus cuculla veſtitus ſic ibat, ſic cubabat.* Guibertus Hiſtoriæ Hieroſolymitanæ lib. 2. capite 8. *Petrus Eremita lanea tunica ad purum, cucullo ſuper vtriſque talaribus, byrro deſuper induebatur brachiis minime, nudipes autem.* Cuculla eſt veſtis propria Monachorum, quam ab Abbate Profitentes ſuſcipiebant. Can. *Præſens* 20. quæſt. 3. Hinc poſt Profeſſionem Monachi per triduum cuculla opertum caput habebant. Capitulare Aquiſgranenſe anno Chriſti 817. canon. 35. *Vt Monachus Profeſſione facta tribus diebus cuculla coopertum habeat caput.* Hinc & ſuſcepto in Novitium, mox vt apparuit eum eſſe Profeſſum nigri Ordinis, Abbas cappam illi mutavit in cucullam. Cæſarius de Miraculis libro 4. capite 91. *Suſceptus a domino Giſilberto Abbate in Novitium, mox vt eum per confeſſionem cognoverat nigrum Monachum fuiſſe, cappam illi mutavit in cucullam.* Hinc & cuculla

eſt præcipuum inſigne Monachorum: cujus rei argumentum eſt, quod ſi Canonicus regularis migraverit ad Monachos, revocatur, & in pœnam defectionis memorialem deinceps cucullam geſtat, & vltimus in choro ſtat, ex decreto Urbani I I. Can. *Mandamus* 19. quæſtione 3. Cap. *Intelleximus. de ætat. qualit. & ordin. præficiend.* Et cucullatus pro Monacho accipitur. Petrus Cellenſis libro 7. epiſtola 14. *Mundus plenus eſt cucullatis, & pene vacuus Monachis.* Et cucullæ ſuſceptio in Monachis ſui deditio eſt. Anſelmus libro 2. epiſtola 23. *Noſtrum vtique ſemper eſt conſilium, vt nullum ante illam ſui deditionem, quam per cucullæ ſpontaneam acceptionem facit, ſi ad aliud monaſterium ire voluerit, invitum teneamus.* Olim cucullus erat indumentum capitis. Juvenal. Satyr. 8.

Tempora Santonico velas adoperta cucullo.

Idque ad vſum vtriuſque ſexus, idem Satyr. 3.

Auſa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos.

Et ſagis ruſticorum addebatur cucullus ad arcendam injuriam tempeſtatum. Columella libro 11. capite 1. *Pellibus manicatis, & ſagatis cucullis.* Inde ob vilitatem veſtitus cuculla facta eſt veſtis Monachorum. Apud Ægyptios Patres cuculla erat tantum indumentum capitis: ſed a temporibus Benedicti Patris cuculla a capite demiſſa eſt ad humeros & ima corporis Capitulare Aquiſgranenſe can. 21. *Vt menſura cucullæ duobus conſiſtat cubitis.* Cucullam ad pectus pertinentem depingit. Cæſarius de Miraculis libro 3. capite 25. *Cucullam ſupra pectus ſuum palpavit, quam totam invenit madidam.* Tandem ita placuit vſus cucullæ, vt producta fuerit ad talos vſque, vti videtur hodie. Inde, vt opinor, orta eſt diſtinctio cucullæ a flocco: & cucullæ appellatione cœpit intelligi veſtis Monachorum quæ corpus ambiebat: & flocci nomine pars cucullæ quæ caput tegebat, id eſt, capitium ſeu caputium, quod forte contexeretur e floccis, qui ſunt capita lanei velleris: de quibus Cornel. Celſus libro 2. capite 6. *In veſte floccos legit, fimbriaſve diducit.* Et Terentius in Adelphis: *Aut enim ſtipulam aut floccum moverat aut ſummum digitum.* Et ita floccellum pro ea parte cucullæ, quæ caput obvelat, ſumpſiſſe videtur Goffridus Vindocinenſis libro 2.

epi-

epiſtola 7. *Domnus Ernaldus, quem Decanum veſtrum dicitis, ſi ſibi ſecundum juſtitiam placuiſſet, teſte flocello de capite ſuo, potius in noſtra quam in veſtra ſorte manere debuiſſet.* Alii floccum a cuculla veſtem diverſam faciunt. Ingulphus in Chronic. Croyland. *Induit omni anno totum conventum cum ſecta ſua de tunicis, omni altero anno de cucullis, & omni tertio anno de floccis.* Anonymus de geſt. Epiſcoporum & Abbat. Turonenſ. in Abbate 19. *Et inſuper ordinavit quod floccum cum cuculla portaremus, ſicut modo deferimus.* Varia fuit acceptio flocci & cucullæ pro diverſitate regionum: quo circa Clemens V. in Concilio Viennenſi in ordinandis rebus monaſticis, quo dubitandi circa hæc materia tolleretur, declaravit cucullam eſſe veſtem Monachorum, longam & amplam, manicas non habentem; floccum vero veſtem longas & amplas habentem manicas. Clementina *Ne in agro. §. Statuimus. de ſtatu Monachor.* Præter floccum & cucullam pelliceis vſi Benedictini, licet de his nihil traditum ſit in regula: nimirum pro regula eis fuit exemplum Patris Benedicti, quem pellicea vſum teſtatur Gregorius libro 2. Dialog. capite 7. Ciſtercienſes pellicearum vſum Cluniacenſibus objiciebant, quibus reſpondet Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. *Sed ſi nos pelliciis vtendo, quoniam de eis regula reticet, prævaricamur, prævaricamini nobiſcum & vos, qui ſimplici flocco & cuculla contenti eſſe non vultis, & vltra regulæ metas, quæ nihil de his loquitur, multiplices & quotquotlibet tunicas induitis, & eas abſque aliqua diſcretione fertis.* Armanno Monacho griſeam pelliceam ſe obtuliſſe teſtatur Goffridus Abbas Vindocinenſis libro 1. epiſtola 12. ad Callixtum II. *Armanno Monacho Romæ pro ejus amore ſervivi, & cum apud Turonum nocte nudatus eſſet a furibus, non dimidiam veſtem, vt beatus Martinus, ſed griſiam pelliciam, atque varias pelles obtuli patri meo.*

CAPUT XVIII.

Monachi alii nudipedes, alii ſandaliis vſi. Evectio Monachorum in mulis & aſinis.

QUo cuncta congruant in Monachis, veſtem rudem & aſperam ſequitur nuditas pedum ſeu diſcalceatio. Veteres Monachi, alii nudis pedibus incedebant, & nudipedalia exercebant, vt ait Caſſianus collatione 24. cap. 10. *Certi etenim ſumus tam præſentis hujus habitus vilitatem, quam quotidiana hæc nudipedalia in illorum vicinia, nullatenus exercere nos poſſe.* Idem Ambroſius vel alius quiſquis auctor eſt, in 1. Cor. capite 12. *Simili modo & quidam fratrum cum ſint egeſtate & habitu inhoneſti, non tamen ſunt ſine gratia, propter quod membra ſint corporis noſtri: nam ſolent ſuccincti pede nudo veſticula tetrica incedere. Quamquam ergo videantur contemptibiles, magis honori ſunt, quia ſolent vitam habere mundiorem.* Nudos pedes & Apoſtolicis ſimiles Monachis ponit Gregorius Nazianzenus orat. 12. πόδες γυμνοὶ, & τοῖς ἀποστολικοῖς ἰσόμοιοι. *Nudi pedes, & Apoſtolicis ſimiles.* Epiphanius in ſynopſi fidei artic. 23. ἄλλοι δὲ οὐδὲ ὑποδέδυνται. *Alii nudis pedibus incedunt.* Alii caligis, id eſt, ſandaliis ſeu ſoleis, quibus ſola pedis planta defenditur, ſuperiore parte nuda & intecta, vtebantur, rejecto vſu calceorum, quaſi interdicto Apoſtolis & eorum ſectatoribus, id eſt, Monachis, & aliis perfectioris vitæ cultoribus. Idem de inſtitutione Cœnobitarum libro 1. capite 10. *Calceamenta vero velut interdicta Evangelico præcepto recuſantes, cum infirmitas corporis, vel matutinus hiemis rigor, ſeu meridiani æſtus fervor exegerit, tantummodo caligis ſuos muniunt pedes,* &c. Et quidem vſum ſandaliorum in Monachis vtriuſque ſexus obſervo. Hinc Monaſtrias Alexandrinas ſandalarias vocat Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 87. μοναστρίαις Ἀλεξανδρίναις σανδαλαρίαις. Nec miremur nudipedes Monachos veræ Philoſophiæ ſectatores. Inter Philoſophos gentilium celebratur Proæreſius ſophiſta ἀνυπόδητος, *incalceatus.* Euna-

pio in ejus vita. Inter Judæos vnus e Prophetis Eſaias diſcalceatus & nudus captivitatem populi prænunciavit, Eſaiæ 20. Infirmitati multorum obſecundans Benedictus, vſum ſandaliorum ſeu caligarum ſuis permiſit. Regul. capite 55. *Indumenta pedum, pedules & caligas.* Exemplo Apoſtolorum ſandaliis vſi Monachi: Apoſtolos enim ſandaliis vſos indicat Matthæus capite 6. *Sed calceatos ſandaliis.* Unde & Petro dixit angelus, Act. 12. *Calcea te caligas tuas.* Græci σανδάλια. Sylvanus Epiſcopus adeo ſimplicitatis amans fuit, vt ſandaliis fœneis publice vteretur, ὑπὸ χορτίνων σανταλίων. Socrat. lib. 7. capite 30. Nicephorus Calliſt. libro 14. capite 39. Veteres Monachi humilitatis per omnia cultores, pedes ibant, & iter ineuntes ſumebant peram & baculum. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 1. capite 8. *Vltimus eſt habitus eorum pellis caprina, quæ melotes vel pera appellatur, & baculus: quæ geſtant ad imitationem eorum qui profeſſionis hujus præfiguravere lineas in veteri Teſtamento.* Idemque collatione 11. capite 3. *Sumpto itaque baculo & pera, vt illis cunctis viam ingredientibus Monachis moris, ad civitatem nos ſuam, id eſt, panephyſim, itineris dux ipſe perduxit.* Benedictini ex quo affluxere opes, cœpere in mulis equitare. Petrus Cluniacenſis Abbas libro 1. epiſtola 27. *Dum cum Domino Vizeliacenſi Abbate armatis hoſtibus pro pace ſociorum obvius occurriſſem, primo impetu mula noſtra ictu lanceæ confoſſa in partem cedere coacta eſt.* Et hoc eſt quod Cluniacenſibus objicit Bernardus in Apolog. ad Willelmum Abbatem: *Putaſne ibi cuiquam ducentorum ſolidorum mula parabatur ad equitandum?* Imo & numeroſo equorum ſtipatu vti non erubuerunt, quod aliquatenus emendatum eſt. Robertus Montenſis in Supplement. Sigebert. ad ann. 1180. *Walterius Cluniacenſis Abbas Priorem de ſtallo depoſuit, qui ſolebat ducere in comitatu ſuo quadraginta equos, & juſſit vt eſſet contentus tribus equitibus.* Fratres Prædicatores & Minores pedibus ire eorum inſtituti eſt. Hinc Alcydis Abbatiſſa Vallis-Ducis inſimulata quod Fratres Prædicatores & Minores mollius tractaret, apud Thomam Cantipratenſem libro 2. capite 10. *Fratribus*, inquit, *pedes egredientibus, & in cœno lubricatis concedo veſtes mundas & tunicas, vt nocte poſſint quieſcere: Monachi autem noſtri equites vadunt, & in man-*

ticis ſuis tunicas & veſtes portant. De quodam Priore Prædicatorum narratur, quod jejuniis & laboribus attritus vix aſino vehi ſuſtinuerit. Idem Cantipratenſis libro 2. capite 1. *Hic poſtmodum multis jejuniis & laboribus fatigatus, præ nimia debilitate eques ire compulſus eſt, ſed tamen aſino vſus eſt pro vectura. Hic ſemel ſtans in provinciali Capitulo coram Diffinitoribus & Prioribus ſe accuſaturus, audivit aſinum ſuum hinnitu, vt ſolent, horrido vociferari, & dixit: Ecce, fratres, aſinus meus accuſat me, quod non ſolum dignus tenere Prioris officium, qui invalidus ire pedes, contra ordinem ſubvehor dorſo ejus.*

CAPUT XIX.

Benedictini Monachi nigri: Ciſtercienſes albati, tum griſei.

VETERUM Monachorum pellis nigra aut pulla ſeu fuſca fuit, quia eſt habitus pœnitentium. Hunc colorem ſuorum veſti impoſuit Benedictus, licet de colore veſtium nihil exprimatur capite 55. ipſius regulæ. Benedictini ex veteri inſtituto magis quam ex regula nigrum colorem in veſtibus aſſumpſerunt in ſignum humilitatis & paupertatis: nigra enim veſtis erat ſchema egentium. Gregorius Turonenſis libro 1. Hiſtoriæ Francor. capite 17. *Et aſpiciens eam in veſte nigra, ſenio jam provectam, putavit eſſe vnam de egentibus.* Ciſtercienſes licet Benedicti regulam ſecuti ſint, ejuſque ſtrictiorem obſervantiam profeſſi ſint, albam veſtem diſtinctionis cauſa ſuſceperunt: vnde Benedictini nigrorum Monachorum, Ciſtercienſes alborum nomine audiri cœpere. Ordericus Vitalis libro 8. ad ann. 1094. *In ſaltibus & campeſtribus paſſim conſtruuntur cœnobia, noviſque ritibus variiſque ſchematibus trabeata peragrant orbem cucullatorum examina. Albedine in habitu ſuo præcipue vtuntur, qua ſingulares ab aliis notabileſque videantur. Nigredo in pleriſque locis ſanctæ Scripturæ humilitatem deſignat, quem idcirco colorem religioſorum fervor hactenus gratanter geſtat; nunc autem nigredinem, qua priſci*

Patres, tam regulares Clerici in cappis, quam Monachi in cucullis, ob humilitatis ſpecimen vſi ſunt, moderni tanquam ob majoris juſtitiæ oſtentationem abjiciunt: inuſitata quoque pannorum ſectione ſuorum ab aliis diſcrepare appetunt. Inde Benedictinos nigros Monachos paſſim appellitat Cæſarius Ciſtercienſis libro 4. capite 15. *Nobilis quidam monaſterium in Francia expoliavit, erat autem de Ordine nigrorum.* Et capite 46. ejuſdem libri: *Abbas quidam nigri Ordinis modo Monachus in Ordine noſtro, narravit mihi*, &c. De his Romanum ſeu carmen eroticum quod vocant Roſæ:

Aynſi a celluy plus de peine,
Qu'aucun Hermite, ne blanc Moine.

Inde e varietate ſchematis orta eſt æmulatio inter Cluniacenſes & Ciſtercienſes: de qua Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. ad Bernardum Abbatem Cluniacenſem: *Et vos ſancti, vos ſingulares, vos in vniverſo orbe vere Monachi, aliis omnibus falſis & perditis, ſecundum nominis interpretationem, ſolos nos inter omnes conſtituitis: unde & habitum inſolitum coloris prætenditis, & ad diſtinctionem cunctorum totius fere mundi Monachorum, inter nigros vos candidos oſtentatis. Et certe hæc veſtium nigredo antiquitus humilitatis cauſa a Patribus inventa, cum a vobis rejicitur, meliores vos ipſis candorem inuſitatum præferendo judicatis.* Et Petrus Cellenſis libro 8. epiſtola 9. *Forte dicitis: Quid ad te de Clarevallenſibus, cum Samaritani non coutantur Judæis, & nigra Æthiopiſſæ facies & veſtis differat ab illa veſte & facie, quæ apparuit Apoſtolis in transfiguratione Domini?* Poſtea Ciſtercienſes floccos griſeos ſumpſere: inde griſei Monachi dicti, & ex paritate veſtium nata eſt diſcordia inter Ciſtercienſes & Fratres Minores. Paulus Langius in Chronic. Citizenſ. *Anno Domini 1275. griſei Monachi, Ciſtercienſes videlicet, in Concilio Ordinis generali Ciſtercienſi in Archiſterio celebrato, ſtatuerunt contra Minores Fratres, quod nuſquam ad hoſpitia deberent ſuſcipi vel admitti, nec in curiis vel grangiis eorum, & forſan ob decretum ſupradicti Gregorii Papæ,* (id eſt, decretum Gregorii IX. in Concilio Lugdunenſi de Ordinibus Mendicantium ad duos redigendis) *vel parilitatem coloris: antiquitus enim & ipſi Ciſtercienſes floccos geſſerunt griſeos, vt vſque hodie in Monialibus eorumdem cernitur & obſerva-*

tur, quæ omnes cucullis vtuntur griſeis. Secutis ſæculis orti ſunt varii Ordines variis veſtibus diſtincti. Imo & aliquando ipſi Pontifices mutavere veſtem religioſorum, vt Martinus IV. Pontifex Carmelitarum cappas, quæ erant ſtragulatæ & byrratæ, id eſt, variæ & villoſæ, mutavit in albas. Thomas Walſingan in Eduardo I. ad ann. 1282. *Hic Martinus Papa cappas Fratrum Carmelitarum mutavit in album, quæ prius erant ſtragulatæ & birratæ.* Inde Carmelitas Bariatorum nomine intelligit Romanum ſeu eroticum carmen quod vocant Roſæ.

Les Cordeliers & les Barrez,
Tant ſoient-ils gros & quarrez,

CAPUT XX.

Ne Monachi veſtem deponant: Monachi Epiſcopi facti veſtem non mutant.

RELIGIOSI ſemper debent geſtare religionis habitum, nec in ſcholis vel alibi eum dimittere licet, ne eis detur materia evagandi. Cap. *Ut periculoſa ne Clerici vel Monachi* in 6. nec in lectulo etiam ob ægritudinem. Can. *Vidua* 20. quæſtione 1. can. *Sanctimonialis* 23. diſtinct. Idem juſſit regula Benedicti capite 22. *Ut fratres veſtiti dormiant, vt parati & expediti ſint ad ſurgendum dato ſigno ad opus Dei*, id eſt, ad nocturnas vigilias. Sic in cuculla cubabat Bernardus Abbas Clarevallenſis, ſecundum regulam. Ipſius vita libro 2. capite 8. *Adhærebat carni ejus lanea tunica, & diebus & noctibus cuculla veſtitus ſic ibat, ſic cubabat.* Ideo cum Monachi ob delictum e monaſterio ejiciuntur, caputium, quod eſt capitis indumentum, eis abſcinditur. Ordericus Vitalis libro 1. de Monacho Nicenſi furace: *Sed poſtea more canis ad ſuum vomitum reverſus eſt: vnde capitium illi Abbas Theodoricus abſcidi fecit, eumque de cœnobio expelli.* Et Monachi etiam in morte non deponunt habitum, & cum eo ſepeliuntur. Vita D. Goſuini libro 2. capite vltimo: *Lavatur itaque corpus exanime, deinde veſtitur cuculla monachali, ornamentis deſuper ſa-*

cerdotalibus operitur. Adeo veſtis monachalis ſemel ſuſcepta dimitti non poteſt, Monachus etiam Epiſcopus factus veſtem non mutat. Ex Concilio generali Conſtantinopolitano inito anno Chriſti 896. ſub Adriano II. act. 10. canon. 27. & ex Concilio generali Lateranenſi habito ſub Innocentio III. Cap. pen. extra *de vit. & honeſt. Clericor.* Sic Baſilius ex Monacho Epiſcopus factus veſtem non mutavit. Gregorius Nazianzenus orat. 20. in ipſius funere: καὶ τούτῳ τρίχινον ἔσθημα. *Eique veſtis aſpera.* Idem colligimus ex epiſtola ipſius Baſilii 79. ἡγησάμην αὐτάρκη μηνύματα εἶναι τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ ταπεινὸν τοῦ ἐνδύματος, καὶ ἤρκει μοι πρὸς πληροφορίαν τὸ παχὺ ἱμάτιον, καὶ ἡ ζώνη, καὶ τῆς ἀδεψήτου βύρσης τὰ ὑποδήματα. *Satis indicii ad declarandam animi humilitatem eſſe putavi, ſi humili veſte induerer, ſufficereque mihi ad faciendam ejus rei fidem, craſſum & rude pallium & zonam & e rudi corio calceamenta.* Gregorius ipſe Nazianzenus ex Monacho factus Epiſcopus veſtem non mutavit. Teſtatur ipſe de ſe orat. 25. ἢ καὶ τῆς ἐσθῆτός μου τὸ τρίχινον αἰτιάσῃ, καὶ τοῦ προσώπου τὴν θέσιν οὐκ εὐφυῶς ἔχουσαν. *An mihi quoque veſtis aſperitatem objicis, vultuſque ſitum haud ſatis elegantem?* Veſtem non mutavit & Martinus ex Monacho Turonenſis Epiſcopus, qua deceptis militibus qui fiſcali rheda vehebantur, ab his male acceptus in via publica. Severus Sulpitius Dialog. 2. capite 4. de ejus virtutibus: *Interim per aggerem publicum plena militantibus viris fiſcalis rheda veniebat: ſed ubi Martinum in veſte hiſpida, nigro pendulo pallio circumtectum, contigua de latere jumenta viderunt, paulilum in partem alteram pavefacta hæſerunt, &c.* Veſtem non mutaſſe Martinum Epiſcopum factum, apertius teſtatur idem libro 1. de ejus vita: *Eadem in corde ejus humilitas, eadem in veſtitu ejus vilitas erat: atque ita plenus auctoritatis & gratiæ implebat Epiſcopi dignitatem, ut non tamen propoſitum Monachi virtutemque desereret.* De Fulgentio Ruſpenſi Epiſcopo ex Monacho fertur in ejus vita Jan. 1. quod orario, ſicut Epiſcopi, numquam utebatur, ſed pelliceo cingulo, tanquam Monachus. Anſbertum ex Abbate Fontanellenſi Rothomagenſem Epiſcopum veſtem non mutaſſe refert Jonas in vita ſancti Wlfrani Mart. 20. Monachi debent uti veſte viliori & nativi coloris lanæ. Beda in vita ſancti Cuth-

berti capite 16. apud Surium 20. Martii: *Unde vſque hodie in eodem monaſterio, exemplo ejus obſervatur, ne quis varii aut pretioſi coloris habeat indumentum: ſed ea maxime veſtium ſpecie ſint contenti, quam naturalis ovium lana miniſtrat.* Monachos qui pulcriorem colorem veſtium affectabant, ſugillat Bernardus in Apolog. ad Willelmum Abbatem: *Putaſne ibi cuiquam galabrunum aut iſſembrunum quærebatur ad induendum?* Sanctimoniales tamen nigro vel purpureo pallio velari ſinit Concilium Toletanum X. can. 4. *Ut autem deinceps nihil devocetur in dubium, pallio purpureo vel nigri coloris caput contexat ab initio ſuſceptæ religionis.* Monachis etiam non licet mutare veſtem in aliam. Sanctimoniales Donatiſtarum, quod mittellas mutarent in alias, increpat Optatus Milevitanus lib. 6. *Jam illud quam ſtultum, quam vanum, quod ad voluntatem & quaſi ad dignitatem veſtram revocare voluiſtis, vt virgines Dei agerent pœnitentiam, vt jam dudum Profeſſæ ſigna voluntatis capitibus poſtea vobis jubentibus immutarent, vt mittellas alias projicerent, alias acciperent.* Monachos Gallos e monaſteriis pulſos hoſtili vi Normannorum, quod attritis veſtibus veſtem cæruleam ſeu blavam, quæ erat familiaris ea ætate, notat Joannes Monachus vitæ ſancti Odonis libro 3. init. *Fracta tandem veſtimenta, cum quibus de monaſterio exierunt, denuo non induebantur ſimilia, ſed colorata, quæ nos vulgo dicimus blava.* Monachis etiam non licet vti orario, quod eſt proprium Clericorum: nec tzangis, quod eſt barbarici calceamenti genus. Synodus Aurelianenſis I. can. 22. *Monacho vti orario in monaſterio, vel tzangas habere non liceat.* Can. *Monacho* 27. quæſtione 1. Monachi & Canonici regulares debent vti ſuo quiſque habitu: & quod in cap. *Deus qui* extra *de vit. & honeſtat. Clericor.* præcipitur vt Monachi & Canonici regulares eodem habitu vtantur, pertinet ad Livoniam, quæ regio erat de novo ad fidem converſa, ne populi in fide recentes varietate veſtium offenderentur. Laicis & ſcœnicis non licet vti ſchemate Monachi vel aſcetriæ, vel imitari vel illudere. Novell. Juſtin. 123. capite vltim.

CAPUT

CAPUT XXI.

Monachi alii comati, alii raſi, alii tonſi in modum coronæ.

MONACHI veteres, alii erant comati, quod genus Monachorum erat ignobilius, & exiſtimatione hominum deterius. Epiphanius Hæreſ. 80. ἀλλὰ καὶ ἄλλῳ τύπῳ προσελήφθησαν οἱ αὐτοὶ τίμιοι ἡμῶν ἀδελφοὶ, οἱ κατὰ Μεσοποταμίαν ἐν μοναστηρίοις ὑπάρχοντες, εἴτουν μάνδραις καλουμέναις κόμαις γυναικείαις προσβαλλόμενοι, καὶ σάκκῳ προφανεῖ ἐπερειδόμενοι. *Eſt & alia quædam vivendi forma, qua iſtiuſmodi venerandi noſtri fratres vtuntur, qui in Meſopotamia in monaſteriis quæ mandras appellant, domicilium fixerunt, qui & comas muliebrem in modum promittunt, & cilicium propalam affectant.* Idem in Synopſ. fidei art. 23. ἤρεσε δέ ποσι καὶ κόμας ἔχειν τε χᾶν. *Nonnullis vero prolixior coma placuit.* Hieronymus ad Ruſticum: *Videns nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa, a mulieribus non poſſe diſcedere.* Auguſtinus de opere Monachorum capite 31. *Nam & hoc quo pertinet, quæſo, tam aperte contra Apoſtoli præcepta comari, an ita vacandum eſt, vt nec tonſores operentur; an quia Evangelicas volucres imitari ſe dicunt, quaſi depilari timent, ne volare non poſſint: vereor in hoc vitio plura dicere propter quoſdam crinitos fratres, quorum præter hoc multa & pene omnia veneramur. Illi enim venalem circumferentes hypocriſim, timent ne vilior habeatur tonſa ſanctitas quam comata, vt videlicet qui eos videt antiquos illos, quos legimus, cogitet Samuelem & cæteros qui non tondebantur.* Hinc pallio & promiſſa barba Monachum fieri negat. Iſidorus Peluſiota lib. 1. epiſtola 220. οὐκ ἔστιν ἀσκήσεως πληροφορία τρίβωνος καὶ ὑπήνης ἐπίδειξις. *Religioſæ vitæ non eſt perfectio pallii ac promiſſæ barbæ oſtentatio.* Alii erant attonſi, & id genus tonſuræ in Monachis probat Gregorius Nazianzenus orat. 12. κουρὰ σύμμετρος, *moderata tonſura.* Alii ſeveriorem diſciplinam profitentes erant tonſi & raſi ad cutem vſque, quod erat ſchema pœnitentium. Tales viſi ſunt Monachi in Occidente, vt in Italia, Africa & Gallia. Paulinus epiſtola 7. ad Severum: *Nos adeant & reviſant conſervuli & compallidi noſtri, non ve-*

ſtibus pictis ſuperbi, ſed horrentibus ciliciis humiles, nec chlamyde curtalini, ſed ſagulis palliati, nec balthco, ſed reſte ſuccincti, nec improba attonſi capitis fronte criniti, ſed caſta informitate capillum ad cutem cæſi, & inæqualiter ſemitonſi, & deſtituta fronte præraſi. In Africa vix ferebantur a plebe Monachi tonſi & raſi. Salvianus libro 8. *Intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & reſciſis comarum fluentium jubis, vſque ad cutem tonſum videre tam infelix ille populus quam infidelis, ſine convicio atque execratione non poterat.* In Gallia Monachi erant brevi coma & prolixa barba ſpectabiles, qui erat cultus Clericorum & pœnitentium. Sidonius libro 4. epiſtola 24. *Habitus viro, gradus, pudor, ſermo religioſus, tum coma brevis, barba prolixa: cum ſurgeremus clam percontor aſtantes, quod genus vitæ de tribus arripuiſſet ordinibus, Monachum ageret, an Clericum Pœnitentemve.* Hilarius Arelatenſis in vita Honorati Abbatis Lirinenſis, & poſtea Arelatenſis Epiſcopi apud Surium 16. Januar. *Rediguntur ad breves capillos luxuriantes comæ, transfertur ad nitorem mentis veſtium ſplendor, cervicis lacteæ decus palliis rigentibus occupatur.* Quam vetus inſtitutum eſſet, Monachos videri tonſos & raſos, ex his ſatis intelliges, quod Monachum, dum initiatur, tonderi ſtatuit Dionyſius Areopagita Hierarch. Eccleſ. capite 6. τῷ σταυροειδεῖ τύπῳ σφραγισάμενος αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἀποκείρει. *Sacerdos ſigno crucis eum conſignatum tondet.* Et paulo poſt tonſuræ myſticam ſignificationem explicat: ἡ δὲ τῶν τριχῶν ἀπόκαρσις ἐμφαίνει τὴν καθαρὰν καὶ ἀσχημάτιστον ζωήν. *Tonſura capillorum ſignificat puram & exercitatam vitam.* Monachi vtriuſque ſexus vt caput tondeant in modum coronæ, jubet Concilium Nicænum ex Arabico can. 76. Julianum Parabutem capillo tonſo ad cutem Monachum ſimulaſſe ſcribit Socrates libro 3. capite 1. ἐν χρῷ τε κειράμενος τὸν τῶν μοναχῶν ὑπεκρίνετο βίον. In Ægypto & Oriente ſacras Virgines tonſas fuiſſe, & ob id cucullatas, teſtis eſt Hieronymus in Sabinianum: *Moris eſt in Ægypti & Syriæ monaſteriis, vt tam virgo quam vidua, quæ ſe Deo voverint, & ſæculo renunciantes, omnes delicias ſæculi conculcarint, crinem monaſteriorum matribus offerant deſecandum, non intecto poſtea contra Apoſtoli voluntatem inceſſuræ capite, ſed ligato pariter ac velato,* &c. De iiſdem Palladius Hiſtoriæ Lau-

ſiacæ capite 41. τῶν οὖν ἄλλων παρθένων τὸ σχῆμα ἦν κεκαρμένων ἐχουσῶν κουκούλλια ἐπὶ τῶν κεφαλῶν. *Virginum erat hujuſmodi habitus, vt eſſent tonſæ, & haberent cucullos in capite.* Et quod can. Gangrenſ. 17. ſancitum eſt, vt ſi qua mulier διὰ ἄσκησιν, religionis obtentu comam ſibi amputaverit, anathema ſit. Can. *Quæcumque* 30. diſtinct. pertinet tantum ad mulieres, quæ deceptæ ab Euchitis ſeu Meſſalianis hæreticis, ſecedebant a viris, & falſo religionis ſtudio comam ſibi detondebant. Monachi maxime ex quo in Clerum recepti ſunt, exemplo Clericorum caput detonſi ſunt in modum coronæ. Beda libro 5. capite 22. *Ita etiam oportet eos qui vel Monachi vitam, vel gradum Clericatus habentes, artioribus ſe neceſſe habent pro Domino continentiæ frœnis aſtringere; formam quoque coronæ, quam ipſe in paſſione ſua ſpineam portavit in capite, ſuo quemque in capite per tonſuram præferre.* Et certe Monachi in hunc diem geſtant latiorem coronam, qualem olim ferebant Clerici. Matthæus Pariſienſis in Henrico III. ad annum 1234. *Inter quos Petrus de Rivallis primus in cauſam vocatus apparuit coram Rege in habitu Clericali, cum tonſura & lata corona, anelacio* (hoc eſt, caſtelli genus) *tamen a lumbali dependente.* Monachi autem in veſte & tonſura laïca probabantur, nec tonſuram aut veſtem mutabant ante Profeſſionem. Novell. Juſtin. 5. *De Monach.* capite 2. Et hoc eſt quod vetat Gregorius libro 8. epiſtola 23. Indictione 3. ne Monachi tonſurentur, priuſquam biennium in converſatione impleverint.

CAPUT XXII.

Monachorum mors in cinere & cilicio: eorumdem funus & ſepultura in Capitulo.

QUÆ fuit inter Monachos, dum vivunt & ſpirant, vitæ conjunctio & ſocietas, eadem permanet ad extrema vſque, nec ipſa morte diſſolvitur. Fratribus extremum ſpirantibus totus Conventus vocatur ſigno dato, tabula, id eſt, ſignum defunctorum pulſatur, & Collegium fratrum in cel-

lam infirmorum accurrit prælata cruce, & ſimul orat pro felici tranſitu agonizantis. Cæſarius de Miraculis libro 11. capite 6. *Nocte beati Stephani, quæ proxima eſt natali Dominis pulſata eſt tabula defunctorum pro eo, & ſurgentes feſtinanter advenerunt fratres orationibus munientes fratris exitum.* Et idem capite 8. ejuſdem libri: *Dum in extremis ageret frater Hildebrandus, tabula pulſata Conventus accurrit.* Et idem capite 16. ejuſdem libri: *Interim pulſata eſt tabula, & accurrit Conventus, cumque crux introferretur, columba nivea illam præcedens, oſtium Infirmatorii Prior intravit.* Moriturus e ſtrato deponitur in cinere & cilicio, id eſt, ſuper cilicio conſperſo cinere, & ibi moritur in modum pœnitentis. In cinere & cilicio mortuus Martinus Monachus & Epiſcopus, nec aliter Chriſtianum mori congruere ſuis edixit. Severus Sulpitius ejus diſcipulus epiſtola ad Baſſulam de obitu ipſius: *Itaque cum jam per aliquot dies vi febrium teneretur, non tamen a Dei opere ceſſavit, pernox etiam in orationibus & vigiliis, fatiſcentes corporis artus ſervire ſpiritui cogebat nobili illi ſtratô ſuo, in cinere & cilicio recubans; & cum a diſcipulis rogaretur, ut ſaltem vilia ſibi ſineret ſtramenta ſupponi, Non decet, inquit, filii, Chriſtianum niſi in cilicio & cinere mori: ego ſi aliud vobis exemplum relinquo, ipſe peccabo.* Hoc ritu Benedictini mori ſolebant in cinere & cilicio. Sic beatus Maurus ſtratus in cilicio ante altare beati Martini adſtantibus diſcipulis Deo reddidit animam. Fauſtus in ejus vita apud Surium Januar. 14. *Ante altare beati Martini ſuper cilicium ſtratus ſui decubans, cum exitum ſuum vivificorum muniſſet perceptione Sacramentorum, adſtantibus diſcipulis, migravit feliciter ad Dominum.* Petrus Cluniacenſis de Miraculis libro 1. capite 4. de Gilberto Monacho: *Cumque ſicut mos Chriſtianorum eſt, & maxime Monachorum, in ſubſtrato cilicio & cinere a fratribus compoſitus jaceret, atque horam vocationis ſuæ expectaret; frater monaſterii, ut ejus exitum orationibus commendarent, venerunt, & eum undique pſallendo,* &c. Et idem capite 19. ejuſdem libri: *Habetur autem in domo media locus unius corporis capax, ad hoc aptatus, ut fratres ibidem in cinere & cilicio compoſiti extremum Deo inde ſpiritum reddant.* De Matthæo olim Monacho Cluniacenſi, poſtea Albanenſi Epiſcopo, apud Cluniacum defuncto, idem

libro 2. capite 22. *Hoc vltimo verbo poſtquam cunctis ſermonibus ſuis finem dedit, in lectum reclinatus, indeque poſt modicum ad cilicium cinere conſperſum a fratribus tranſlatus eſt. Sæpe autem eoſdem fratres ante rogaverat, ne ſe caſu aliquo niſi in cinere & cilicio Chriſtiano more mori permitterent: timebat enim ne qualibet infirmitatis ejus compaſſione ducti hoc prætermitterent vel negligerent, in quo ſicut & in aliis Martini ſui exempla & verba ſequi nitebatur, qui ſicut omnibus notum eſt, diſcipulis moriens prædicabat, non debere Chriſtianum niſi in cinere mori.* De Kerholdo Monacho Ekkeardus Junior de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 14. *Exutus vero alba & reveſtitus, clamoreque familiæ vſque cancellos Galli proſecutus, domum infirmorum per ſe nemine ſuffultus, multiſque quid facere vellet mirantibus introiit: ibi ergo parumper reſidens, ſubſterni ſibi fœnum terra nuda rogabat, ſuperque cilicium, in quo ſe quaſi nihil mali paſſus reponens, fratres omnes vocari rogabat.* De Goſuino Abbate Aquicinctenſi auctor ejus vitæ libro 2. capite 26. *Tertio igitur Nonas Octobris cum jam ſpes omnis de recuperatione ſanitatis ejus defeciſſet, jamque cernerent imminere quod audierant ipſum toties prædixiſſe, pergentem ad Eccleſiam hinc inde ſupportaverunt, & dum vivificis muniretur Sacramentis, fratres ſecundum præceptum ipſius cilicium conſtraverunt in loco fratribus obeuntibus aſſignato.* Cæſarius de Miraculis libro 11. capite 9. *Moris autem tunc erat, vt aliquo ſuper mattam poſito, fratres ſicut ſine proceſſione occurrerent, ita ſine ordine circa morientem ſtarent, vbi quique Prior occurſus aut devotio locum dedit, laicis fratribus hinc inde circa Monachos ſtantibus.* Moris pariter Chriſtianorum erat pro agonizantibus preces fieri in Eccleſia. Auguſtinus Homil. 37. *Videtis certe modo, ſi cujus vita præſentis ſæculi periclitetur, quomodo amici ejus currunt pro ea, quomodo curritur ad Eccleſiam, rogatur Epiſcopus, vt intermittat, ſi quas habet actiones, currat, feſtinet? Quare pro anima omnes contremiſcunt, omnibus cæteris rebus intermiſſis feſtinandum eſſe decernunt: omnis feſtinatio laudatur, omnis tardatio accuſatur.* Ubi frater expiraſſet, ſcapulare ei tollebatur, cuculla induebatur, & in matta rurſus componebatur. Cæſarius de Miraculis libro 11. capite 36. *Reverſus infirmum reperit expiraſſe, non modicum ex hoc turbatus domum clauſit, ſcapulare extraxit, & induit ei cucul-*

lam, ſicque in matta illum ponens, tabulam pulſavit. Goſuinum Aquicinctenſem Abbatem in cuculla ſepultum refert auctor ejus vitæ libro 2. capite vltimo: *Lavatur itaque corpus exanime, deinde veſtitur cuculla monachali, ornamentis deſuper ſacerdotalibus operitur.* Abbonem Abbatem Floriacenſem, qui a ruſticis apud Regulæ monaſterium in pago Aginnenſi, nefarie trucidatus, illotum & in ipſa veſte in qua occiſus erat, ſepultum, quod moris eſſet occiſos ita tumulari, tradit Aimoinus in ejus vita capite 20. *Matutino ſane tempore feriæ quartæ, cum ipſis quibus indutus erat veſtimentis, uti mos eſt ſepeliri interemptos, inlotus etiam lapideo tumulatus ſarcophago.* Monachis commune ſepulcrum in Capitulo. Matthæus Pariſ. in vitis Abbatum ſancti Albani, in Guarino 20. Abbate, de ſepultura Adæ Cellerarii: *Statutum eſt ab Abbate Gwarino, & a toto Conventu, vt in die quo anniverſarium Adæ hujus Eccleſiæ Cellerarii, qui ob præclara ejus merita in Capitulo meruit obtinere ſepulturam, pronunciatum fuerit,* &c. Apud Cluniacenſes pro Monachis vtriuſque ſexus defunctis tricenarius miſſarum celebrari ſolebat. Petrus Cluniacenſis libro 2. capite 16. pro Ringarda Monacha Marciniacenſi matre ſua: *Orat ergo & per filium mater, & pro matre filius, vt tricenarius miſſarum ei per loca, vbi poſſibile fuerit, perſolvatur, & duodecim pauperes reficiantur.* Et Eloyſa apud eundem libro 6. epiſtola 21. *Mihi quoque quam hoc ancillæ nomine dignari ſublimis humilitas veſtra tam ſcripto quam verbo ſororem vocare non dedignata eſt, ſingulare quoddam velut amoris & ſinceritatis privilegium donaſtis tricenarium, ſcilicet quod mihi defunctæ Conventus Cluniacenſis perſolveret.* Mortui efferuntur cum hymnis ſive lacrymis. Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. *μεθ' ὕμνων προπέμπουσι τοὺς ἀπελθόντας, προπομπὴν τὸ τοιοῦτον καλοῦσιν, οὐκ ἐκφοράν. Cum hymnis proſequuntur abeuntes, eamque rem non elationem funeris, ſed pompam & præmiſſionem vocant.* Duo monaſteria, vnum virorum, alterum mulierum, conſtruxit Pachomius Abbas in Tabennenſi agro ad vtramque Nili ripam. Cum virgo obierit, a ſororibus deponitur ad ripam fluminis, & a Monachis effertur ad monaſterium virorum, & ibi ſepelitur *μετὰ βαΐων κλάδων ἐλαιῶν, μετὰ ψαλμῳδίας, cum ramis palmarum & pſalmodia.* Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 39.

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ
LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

Variæ regulæ monaſteriorum. Regulam Benedicti fere ſecuta ſunt omnia monaſteria Occidentis. Regulæ frequens lectio in Capitulo.

DELINEATA vita communi Monachorum, quia ea cohærere & ſubſiſtere non valet abſque diſciplina & certis regulis, quibus diſciplina fovetur, non ſecus ac reſpublica ſine legibus, diu ſtare non poteſt : de diſciplina regulari, ac primum de diverſis regulis, quibus Monachi variis temporibus inſtituti ſunt, hoc libro tractare conducit. Antonius vitæ cœnobiticæ parens & auctor ſuis regulam non tradidit,

ac magis opere & exemplo quam ſcriptis ſuis præfuit, & vitæ rationem, qua vſuri erant, inſtituit. Sed ejus vita quæ nobiliſſimum habet auctorem Athanaſium, pro regula fuit omnibus qui eum ſecuti ſunt, & eſt quaſi matrix & typus omnium regularum, quas ejus diſcipuli vel alii ſecutis ſæculis condiderunt. Et hoc eſt quod prophetico ſpiritu videtur dixiſſe Athanaſius in ejus vita: ἔστι γὰρ μοναχοῖς ἱκανὸς χαρακτὴρ πρὸς ἄσκησιν ὁ Ἀντωνίου βίος. *Eſt enim Monachis ſufficiens character ad aſceticam Antonii vita.* Poſt Antonium Macarius ſenior & Pachomius varia in Ægypto condidere monaſteria, & vterque regulam tradidit. Regulæ Macarii meminit Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 17. regulæ Pachochomii, quam ferunt ipſi ab angelo traditam, deſcriptam in ærea tabula, & quam Tabennenſibus monaſteriis impoſuit. Idem capite 38. 39. Sozomenus libro 3. capite 13. Vita Pachomii capite 12. Baſilius ex Monacho Epiſcopus Cæſarienſis collectis ex eremo in vnum Monachis, per diverſa monaſteria leges & regulas monaſticas conſtituit, quæ extant inter ejus opera aſcetica. Et hoc eſt quod ait Gregorius Preſbyter in vita Gregorii Nazianzeni, Baſilium & Nazianzenum exemplo Moſis ſecedentes in montem, leges monaſticas condidiſſe: quas tamen Euſtathio Sebaſtenſi Epiſcopo tribuit Sozomenus libro 3. capite 13. & Nicephorus Calliſtus libro 3. capite 29. Et hæc eſt regula quam Monachi Græci & alii Orientales in hunc diem coluere. Auguſtinus tres regulas conſcripſiſſe memoratur: primam Clericorum regularium, quæ fere continetur tribus ſermonibus, qui inter ejus opera extant de vita communi Clericorum: alteram Monachorum, de qua nihil certi eſt: tertiam Sanctimonialium, de qua nihil eſt quod dubitemus, cum eam conſignarit epiſtola 109. In occidui orbis partibus primus beatus Martinus Mediolani poſuit monaſterium: inde ab Auxentio Ariano Epiſcopo depulſus tranſiit in Galliam, quo invitatus ab Hilario Pictavienſi Epiſcopo, prope Pictavum extruxit monaſterium. Inde Turonenſis Epiſcopus factus, ſuum apud Turones monaſterium excitavit, fratres ibi collegit octoginta numero, quibus regulam dedit, quam proſa deſcripſit Severus Sulpitius libro 1. de ejus vita, & metro Paulinus libro 1.

de

de ejuſdem vita. Inde quæ in Italia, Gallia & aliis Occidentis partibus ſurrexere monaſteria, regulam Patrum Ægyptiorum & Orientalium avide & certatim ſuſcepere. Joannes Caſſianus diſcipulus Joannis Chryſoſtomi, in Galliam profugus, apud Maſſiliam duo monaſteria condidit, vnum virorum, alterum mulierum, quibus regulam juxta inſtituta Patrum Ægyptiorum & Orientalium, adhibito temperamento, quod cæli & ſoli varietati conveniebat, quæ continetur libris decem & duobus, quos edidit de inſtitutis Cœnobitarum: de quo Honorius Auguſtodunenſis de illuſtribus Eccleſ. Scriptor. capite 430. Et ipſe Caſſianus in præfatione operis, quod dicavit Caſtori Aprenſi Epiſcopo, ſatis ſignificat voluiſſe Caſtorem, cœnobium quod ab eo primum extructum erat in provincia Narbonenſi, regulis Patrum Ægyptiorum & Orientalium inſtitui. *In provincia ſiquidem*, inquit, *tua cœnobiorum experte, Orientalium maximeque Ægyptiorum volens inſtituta fundari, poſcis præcipiſque vt inſtituta monaſteriorum, quæ per Ægyptum ac Palæſtinam cuſtodiri conſpeximus, ita vt ibi nobis a Patribus tradita ſunt, quamvis imperito digeram ſtylo.* Et infra: *In eo quoque præceptis tuis ſatisfacere ſtudebo, vt ſi quid forte non ſecundum typum majorum antiquiſſima conſtitutione fundatum, ſed pro arbitrio vniuſcujuſque inſtituentis monaſterium, vel diminutum, vel additum in iſtis regionibus comprobavero, ſecundum eam quam vidimus monaſteriorum regulam per Ægyptum vel Palæſtinam antiquitus fundatorum, fideli ſermone vel adjiciam, vel recidam: nequaquam credens rationabilius quidpiam vel perfectius, conſtitutionem novellam in occiduis Galliarum partibus reperire potuiſſe, quam illa ſunt inſtituta, in quibus ab exordio prædicationis apoſtolicæ a ſanctis ac ſpiritualibus Patribus fundata monaſteria ad nos vſque perdurant.* Monachis regulam poſuit & Innocentius I. Pontifex; de quo Anaſtaſius in ejus vita: *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia & de regulis monaſteriorum.* Regulas Ægyptiorum Patrum primi in Gallia arripuere Lirinenſes. Sidonius libro 8. epiſtola 14. ad Principium: *Satis in illo quondam cœnobio Lirinenſi ſpectabile caput, Luporum concellita Maximorumque, & parſimoniæ ſaltibus conſequi affectans Memphiticos & Palæſtinos Archimandritas.* In tantum noſtris placuit vita Ægyptiorum Pa-

trum, vt legatur de Hoſpitio Recluſo Nicenſi, quod ſolo pane veſceretur & dactylis nonnullis, & per Quadrageſimæ dies ſuſtentaretur radicibus herbarum Ægyptiarum, quarum copia ei fiebat a negotiatoribus tranſmarinis. Gregorius Turonenſis libro 6. *Fuit autem apud vrbem Nicenſem eo tempore Hoſpitius Recluſus magnæ abſtinentiæ, qui conſtrictus catenis ad purum corpus ferreis, induto deſuper cilicio, nihil aliud quam purum panem ſumpſit cum paucis dactylis: in diebus autem Quadrageſimæ de radicibus herbarum Ægyptiarum, quibus Eremitæ vtuntur, exhibentibus ſibi negotiatoribus, alebatur.* Quod ſcribit etiam Paulus Diaconus de geſt. Longobard. libro 3. capite 1. Aimoinus libro 3. capite 39. Regulam Monachorum ex traditione Patrum compoſuit & Vigilius Diaconus: de qua Gennadius de Scriptor. Eccleſ. capite 51. Monaſterium Reomaenſe, quod eſt in diœceſi Lingonenſi, inſtituit ſub regula Macarii Joannes primus Abbas & fundator, auctore Jona in ejus vita libro 1. capite 7. Agaunenſe monaſterium apud Allobroges, vulgo ſancti Mauricii, aut *Chablais ſur le Rhoſne*, varie inſtitutum ſub regulis Pachomii, Baſilii, Caſſiani & Lirinenſium. Auctor vitæ beati Eugendi Agaunenſis Abbatis apud Surium 1. Januar. *Sic namque quod non omnino illa quæ quondam ſanctus ac præcipuus Baſilius Cappadociæ vrbis Antiſtes, vel ea quæ ſanctorum Lyrinenſium Patrum ſanctus quoque Pachomius Syrorum priſcus Abbas, ſive illa quæ recentior venerabilis edidit Caſſianus, faſtidioſa præſumptione calcemus: ſed ea quotidie lectitantes, iſta pro qualitate loci & inſtantia laboris invicta potius quam Orientalium perficere affectemus, quia procul dubio efficacius hæc faciliuſque natura vel infirmitas exequitur Gallicana.* Monaſterium Albigenſe, in quo Salvius poſtea Albigenſis Epiſcopus diutius verſatus eſt, ſub regulis Patrum inſtitutum: de quo Gregorius Turonenſis libro 7. capite 1. *Relicta ſæculari militia monaſterium expetivit; in quo monaſterio diu ſub regula a Patribus inſtituta verſatus eſt.* Cœnobium in Lemovicibus fundavit & inſtituit Aredius Abbas, vulgo *S. Trier*, ſub variis regulis Baſilii, Caſſiani & aliorum Patrum. Idem Turonenſis libro 10. capite 28. *Aredius Abbas ex familia propria tonſuratos inſtituit Monachos, cœnobiumque fundavit, in quo non modo Caſſiani, verum etiam Ba-*

ſilii & reliquorum Abbatum, qui monaſterialem vitam inſtituerunt, celebrantur regulæ. Monaſteriorum non vna regula fuit, & ſingulorum ferme monaſteriorum propriæ fuere leges & ſtatuta, prout ferebat genius cæli & ſoli. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 2. vbi de ritu pſallendi: *Multos namque comperimus per alias regiones, pro mentis ſuæ capacitate habentes quidem, vt ait Apoſtolus, zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam ſuper hac re diverſos typos & regulas ſibimet conſtituiſſe: atque in hunc modum diverſis in locis diverſum canonem agnovimus inſtitutum, totque propemodum typos ac regulas vidimus vſurpatas, quot etiam monaſteria cellaſque conſpeximus.* Idemque capite 3. ejuſdem libri: *Ideoque diverſitates typorum ac regularum per cæteras provincias cernimus vſurpatas, quod plerumque ſeniorum inſtitutionis expertes, monaſteriis præeſſe audemus, & Abbates nos antequam diſcipulos profeſſi, quod libitum fuerit ſtatuimus, promptiores noſtrorum inventorum exigere cuſtodiam, quam examinatam majorum ſervare doctrinam.* Alia fuit regula Lirinenſium, alia Grinincenſium: vtriuſque vſum commendat Sidonius libro 7. epiſtola 17. ad Voluſianum, qua eum hortatur vt diſcipulos ſancti Abrahami Abbatis ſancti Cyrici in ſuburbano Arvernæ civitatis monaſterio, morte ejus ſolatio deſtitutos inſtituat regulis Lirinenſium & Grinincenſium: *Ad vicem quæſo tu quoque quibus emines inſtitutis, diſcipulos ejus aggredere ſolari, fluctuantemque regulam fratrum deſtitutorum, ſecundum ſtatuta Lirinenſium Patrum vel Grinincenſium feſtinus informa.* Non vna eſt via, plures ſunt viæ quibus pervenitur ad Deum, multas vias muniit Deus, vt earum varietate facilior pateret ingreſſus. Et hoc eſt quod ait Chryſoſtomus in pſalm. 127. in illum verſiculum: *Qui ambulant in viis ejus.* Hac ratione placuit diverſarum regularum inſtitutum, vt quiſque eam eligeret, quæ magis conveniret viribus corporis & animi, vel cæli ſolique varietati. Cæſarius ex Monacho Lirinenſi Arelatenſis Epiſcopus, Cæſariam ſororem Maſſilienſi monaſterio tradidit monaſticis inſtitutis excolendam, eamque poſtea Arelatenſi aſceterio virginum a ſe conſtructo impoſuit, & regulam conſcripſit, auctore Cypriano in vita ejus apud Surium Auguſt. 27. Sub Cæſarii regula ab Epiſcopis Galliæ poſitum

eſt monaſterium Pictavenſe B. Radegundis. Gregorius libro 9. capite 40. ex epiſtola Epiſcoporum ad beatam Radegundem: *Specialiter diffinivimus, ſi qua de locis ſacerdotaliter noſtræ gubernationi Domino providente commiſſis in Pictavenſi civitate, veſtro monaſterio meruerit ſociari ſecundum beatæ memoriæ Domini Cæſarii Arelatenſis Epiſcopi conſtituta, nulli ſit ulterius diſcedendi licentia.* Fortunatus libro 8. epiſtola 1. ad ipſam Radegundem:

Regula Cæſarii linea nota tibi eſt

Et infra:

Concipiente fidem Chriſti Radegundis amore
Cæſarii lambit regula quidquid habet.

Et idem libro 5. epiſtola 1. ad Martinum Gallicienſem Epiſcopum:

Atque adſcita ſibi ſervetur in urbe Geneſi
Regula Cæſarii Præſulis alma pii,
Qui fuit Antiſtes Arelas de ſorte Lirini
Et manſit Monachus pontificale decus.

Poſt tot ſanctiſſimos Patres Benedictus omnium maximus in occiduo orbe religionis propagator, congregatis fratribus in Sublacenſi, tum in Caſſinenſi monaſterio, regulam ſcripſit, quam laudavit & probavit Gregorius Dialogorum lib. 2. capite 36. *Benedictus ſcripſit Monachorum regulam, diſcretione præcipuam, ſermone luculentam.* Eandem laudarunt & probarunt Bonifacius IV. Alexander II. & alii Pontifices. Can. *Juxta.* can. *Sunt nonnulli* 16. quæſtione 1. Regulam Benedicti in Galliam devexit Maurus, unus e nobilioribus ejus diſcipulis, & in pago Andegavenſi Glanafolium monaſterium conſtruxit. Aimoinus libro 2. capp. 22. & 25. Adrevald. Florus de Miraculis ſancti Benedicti libro 1. capp. 6. 7. & 8. Leo Oſtienſis in Chronic. Caſſinenſis libro 1. capite 1. Ab eo tempore omnia fere monaſteria Galliæ regulam Benedicti certatim arripuerunt, & ſub ea feliciter militarunt. Concilium Cabillonenſe II. habitum anno Chriſti 813. ſub Karolo Magno, can. 22. *De Abbatibus vero & Monachis idcirco hic pauca ſcribimus, quia pene omnia monaſteria regularia in his regionibus conſtituta ſecundum regulam ſancti Benedicti ſe vivere fatentur: quæ beati Benedicti documenta per omnia demonſtrant,*

qualiter eis vivendum ſit. Et Capitulare Caroli Magni, quod a Jacobo Sirmondo editum eſt tom. 2. Concil. Galliæ capite 12. de his quæ inquirenda proponebat : *De converſatione Monachorum , & utrum aliqui Monachi eſſe poſſint præter eos qui regulam ſancti Benedicti obſervant : inquirendum etiam ſi in Gallia Monachi fuiſſent , priuſquam traditio regulæ ſancti Benedicti in has parochias perveniſſet.* Et Odilo Abbas in vita ſancti Maioli Abbatis Cluniacenſis : *Proceſſu vero temporis poſt tranſitum videlicet ſupradicti piiſſimi Patris , per beatum Maurum ejus diſcipulum omnis pene Gallia ejus inſtitutionis & religionis ſuſcepit exordium , deinde per eum & eos quos ipſe ad juſtitiam condiit , per plurima temporum ſpatia eadem religio ad cumulum perfectionis excrevit.* Jam a tempore ipſius Mauri monaſterium ſancti Medardi Sueſſionenſis , a Clothario I. fundatum ſub regula ſancti Benedicti ex Bulla Joannis III. quæ extat apud Chopinum 1. Monaſtic. tit. 2. numero 19. Nonnulla tamen antiquiora ſuam regulam tenacius retinuerunt, & tabulis exemptionis monaſterii Corbienſis a Bertefrido Epiſcopo Ambianenſi , quæ habentur tom. 1. Concil. Galliæ, permiſſum vt ipſi Monachi ſub regula ſancti Benedicti vel ſancti Columbani converſari & vivere debeant. Et Altumvillare monaſterium a Berchario Abbate conditum ſub regula Patrum Benedicti & Columbani , ex Flodoardo Hiſtoriæ Remenſis libro 2. capite 7. Idem inſtitutum in monaſterio Floriacenſi , ex teſtamento Leodebodi Abbatis primi & fundatoris, quod præfixit Helpaldus vitæ Roberti Regis. Columbanus ex Hybernia venit in Galliam, cœnobium Luxovienſe in Burgundia ædificavit, & regulam ſcripſit , quæ recepta eſt in quampluribus monaſteriis, vt Jonenſe cœnobium fundavit Ado frater beati Audoeni ſub regula ſancti Columbani. Aimoinus libro 5. capite 41. Multa monaſteria extructa in Gallia ſub regula ſancti Columbani teſtatur Jonas Abbas in vita ſancti Euſtachii Abbatis Luxovienſis apud Surium 29. Martii. Gemeticenſe monaſterium in Normania fundavit B. Philibertus, & ex regulis Macarii , Baſilii , Benedicti & Columbani propriam concinnavit, quam ſuis tradidit, vt legitur in ejus vita apud Surium 20. Auguſt. Reſbacenſe monaſterium ſub regula ſancti Colum-

bani conſtruxit Audoenus, poſtea Rothomagenſis Archiepiſcopus, ex ejus vita apud Surium 24. Auguſt. In Concilio Matiſconenſi I. probata eſt ab Epiſcopis regula Columbani, damnato quodam Agreſtino deſertore monaſterii Luxovienſis, qui eam palam inſectabatur. Nonnulla tamen monaſteria Galliæ jam a Carolo Magno non fuiſſe in viridi obſervantia regulæ Benedicti, negandum non eſt. Ideo in Concilio Remenſi II. anno Chriſti 813. habito, lecta eſt Epiſcoporum juſſu regula Benedicti, vt ejus memoria recoleretur ab Abbatibus qui aderant, vt patet ex can. 9. Concilii: *Lecta eſt regula ſancti Benedicti, vt ad memoriam reduceretur Abbatibus minus ſcientibus, ſi qui forte adfuerint, qualiter & ſe & ſuos ſecundum eandem regulam cuſtodire valerent atque gubernare.* Et de reſtituenda regula Benedicti editus eſt can. 25. Synodi Turonenſis III. eodem anno habitæ: *Monaſteria Monachorum, in quibus olim regula beati Benedicti Patris conſervabatur: ſed nunc forte qualicumque negligentia ſubrepente remiſſius ac diſſolutius cuſtoditur, vel certe penitus abolita negligitur: bonum videtur, vt ad priſtinum revertantur ſtatum,* &c. Carolus ipſe paulo ante obitum jam collabentem diſciplinam regularem, & Benedicti regulam reſtituere ſategit, & ob id e cœnobio Caſſinenſi diſtrictiores Monachos evocavit: ſed morte præventus, rem implendam reliquit Ludovico Pio, qui paternæ pietatis heres, & conſiliorum patris tenaciſſimus executor, viſitatores generales per omnia monaſteria Galliæ inſtituit pro reformatione Ordinis ſancti Benedicti, & eadem de cauſa Concilium Aquiſgranenſe indixit anno Chriſti 817. vt legitur in ejus vita, & apud Aimoinum libro 5. capite 10. & apud Leonem Oſtienſem Chronic. Caſſinenſ. libro 1. capite 14. & 18. Unde & Patres Concilii Ticinenſis habiti anno 855. gratulantur Ludovico Pio, & reformationem Ordinis ei patrique acceptam referunt: *De monaſteriis autem virorum ſeu feminarum, quæ ſecundum regulam ſancti Benedicti, vel ſecundum canonicam auctoritatem diſpoſita eſſe debent, quia inſpiratio omnipotentis Dei, credimus, cor veſtri moderaminis incitavit, ipſi gratias referimus: nam quod jam maxima ex parte ordinem ſuum amiſerint, omnibus eſt manifeſtum. quæ vt ad priſtinum ſtatum redu-*

cantur, in Domini Dei genitoris veſtri ac veſtra glorioſa diſpoſitione conſiſtit. Ciſtercienſes mutata veſte regulam Benedicti retinuerunt, eamque jam fere collapſam reſtituerunt. Sigebertus ad annum 1107. *Abbas Ciſtercii & fratres ejus non immemores ſponſionis ſuæ, regulam beati Benedicti in loco illo ordinatam vnanimiter ſtatuerunt tenere, rejicientes a ſe quicquid regulæ refragabatur, ſericos videlicet & pelliceas, eſtamina, caputia quoque & femoralia, pectinia & coopertoria ſtramina lectorum, ac diverſa ciborum in refectorio fercula, ſagimen etiam, & cætera omnia quæ puritati regulæ adverſabantur: ſicque rectitudinem regulæ ſupra cunctum vitæ ſuæ tenorem ducentes, tam in Eccleſiaſticis quam in cæteris obſervationibus regulæ veſtigiis ſunt adæquati ſeu confirmati.* Proprium ſtatutum addidit Stephanus Abbas Ciſtercienſis, quod Chartam caritatis vocavit, & a Sede Apoſtolica confirmari curavit. Sigebertus loco mox laudato: *Vnde & ſcriptum illud Chartam caritatis competenter voluit nominari, quod ea tantum quæ ſunt caritatis, tota ejus ſeries redoleat, itaut pene nil aliud vbique ſui proſequi videatur, quod nemini quicquam debeatis, niſi invicem diligatis: quæ quidem charta ſicut ab eodem Patre digeſta, & a præfatis viginti Abbatibus confirmata, ſigilli quoque apoſtolici auctoritate munita eſt*, &c. Inde ſecutæ ſunt aliæ regulæ, de quibus dicere ſuperſedeo, cum omnibus notæ ſint. Hoc vnum addo, quod diſciplinæ valde profuit, nimirum moris fuiſſe, vt regula in Congregatione fratrum ſeu Capitulo frequentius legeretur, ne ignorata præteriretur. Regula Benedicti capite 66. *Hanc autem regulam volumus ſæpius in Congregatione legi, ne quis fratrum ſe de ignorantia excuſet.* Inde Concilium Aquiſgranenſe anno Chriſti 817. canon. 69. *Vt ad Capitulum primitus Martyrologium legatur, deinde regula aut homilia qualibet legatur.* Sanctimonialibus Dunenſis monaſterii epiſtolam quæ eſt vice regulæ, quaque hebdomada in Conventu legi præcepit Ivo Carnotenſis, quæ eſt epiſtola 10. *Volo autem & præcipio in ſumma obedientia, vt omni hebdomada ſemel in Conventu veſtro legatur hæc epiſtola, quatinus ea quæ inhoneſta ſunt, ſollicite cavere diſcatis.* Tabulas fœderis icti cum Roma iterum quoque die legi faciebat Philippus Rex Macedonum, ne in vllo perverſæ fidei teneretur. Livius libro 44. *Philippus inſtitu-*

tum vſque ad vltimum vitæ diem ſervabat, quotidie eis in die fœderis icti cum Romanis perlegendi.

CAPUT II.

Primis ſæculis Monachi erant in poteſtate Epiſcopi. Abbatis juriſdictio in Monachos.

POTISSIMUM diſciplinæ regularis vinculum eſt, juriſdictio & poteſtas Superioris, ſive ſit Epiſcopus, ſive Abbas aut Præpoſitus. Idcirco quæ ſit Epiſcopi aut Abbatis vel Præpoſiti juriſdictio & poteſtas in Monachos, primum exponere neceſſe eſt. Olim Monachi omnes erant in poteſtate Epiſcoporum. Concilium Chalcedonenſe can. 4. Can. *Qui vere* 16. quæſt. 1. Concilium Aurelianenſe I. can. 11. & 19. can. *Abbates* 18. quæſt. 2. can. *Omnes baſilicæ* 16. quæſt. 7. Non abs jure, quia Epiſcopi ſunt Patres ſpirituales Monachorum. Cyrillus Alexandrinus epiſtola 1. ad Monachos Ægyptios: ὑμᾶς δὲ πατέρας πνευματικοὺς ὄντας, ϗ λόγοις ὑμᾶς ἐπαλείφοντας τοῖς εἰς ἀγαθὴν εὐτολμίαν. *Nos autem Patres ſpiritales, qui doctrinis quæ ad animi cultus vireſque comparandas haud parum faciunt, vos imbuimus.* Sed ex quo electio Abbatum pervenit ad Monachos, deficere cœpit poteſtas Epiſcopalis in Monachos, ac primum cum valde labefactari contigit, commento diviſionis juriſdictionis Epiſcopalis in legem diœceſanam & legem juriſdictionis. Hac enim ſemel excogitata, monaſteria quidem manſerunt in poteſtate Epiſcopi, quoad ea quæ eſſent juriſdictionis, niſi ſpecialiter eſſent exempta. Can. *De perſona* 11. quæſt. 1. can. *Monaſteria* 18. quæſtione 2. Cap. *Cum venerabilis. de religioſ. domibus.* cap. *Dilectus. de offic. ordinar.* Novell. Juſtinian. 123. Verum monaſteria ſoluta ſunt a lege diœceſana in multis, puta a jure proceſſionis publicæ & popularis conventus, vt conſulatur quieti Monachorum. Concilium Ilerdenſe can. 3. Can. *Si ex laicis* 10. quæſt. 1. a præſtatione Cathedratici. Can. *Inter cætera* 10. quæſt. 3. vel quotæ oblationum, quæ a fidelibus eroga-

erogabantur, vt egeſtas Monachorum ſublevaretur. Can. *Cum pro vtilitate* 16. quæſt. 1. Sed paulo poſt fere in totum concidit jurisdictio Epiſcopalis in Monachos, Pontificiis exemptionibus, quæ valde increbuerunt a Gregorio I. Ab eo tempore Abbatum juriſdictio excrevit, ruina Epiſcopalis, & Abbas habuit plenam juriſdictionem in Monachos, in his quæ contra regulam intra clauſtrum admittebantur, ſalva Epiſcopo juriſdictione in his tantum quæ extra regulam, vel, vt peſſime interpretantur, extra clauſtrum perpetrarentur. Can. *Hoc tantum* 18. quæſt. 1. Quæ diſtinctio inſpecto vſu placuit Patribus Concilii Tridentini ſeſſ. 25. *De regular.* capite 14. Dum viguit juriſdictio Epiſcopalis in Monachos, judicii Epiſcopalis erat cognitio graviorum delictorum tantum, non leviorum, *ἀνάκρισις τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων*, *delictorum mortalium examinatio.* Concilium Conſtantinopol. I. can. 1. apud Balſamon. Correctio leviorum delictorum ſemper fuit in poteſtate Abbatis, alioquin luſoria & inanis foret poteſtas & præfectura Abbatis. Hujus vſus inſigne argumentum eſt, quod tradit Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 6. in Eccleſia Nitrienſium tres fuiſſe palmas, e quarum ſingulis pendebat flagellum vnum *εἰς ἐπιστροφὴν*, id eſt, ad converſionem Monachorum delinquentium: ſecundum in pœnam latronum: tertium in correctionem peregrinorum. Et quod ait Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 149. Epiſcopi officium eſſe *ἐπισκοπεῖν τὰς τῶν μοναζόντων ὀλιγωρίας*, *ſpeculari Monachorum negligentias*; non adimit Abbati propriam juriſdictionem in coercitione Monachorum: ſed ei tribuit tantum obſervationem, magis vt moneat, quam vt puniat delinquentes. Correctio Monachorum pertinet ad Abbatem vel Priorem clauſtralem. Cap. *Reprehenſibilis. de appellat.* capite 2. *De ſentent. excomm.* cap. *Si religioſus. de elect.* in 6. Non ad Abbatem commendatarium, qui habet nudam adminiſtrationem & emolumentum fructuum, niſi ſit Cardinalis. Chopin. Monaſt. libro 1. tit. 2. Auctor Hiſtoriæ Pontificiæ juriſdict. libro 4. tit. 7. num. 9.

SS

CAPUT III.

Variæ pœnæ regulares, abſtentio a communione menſæ & orationis, jejunium, μετάνοια, proſtratio, regradatio, excommunicatio, coercitio virgarum & alaparum, cuſtodi.

DISCIPLINA monaſterii eſt in poteſtate Abbatis vel Præpoſiti: vterque habet correctionem Monachorum delinquentium, & ab eo pœnæ regulares varie infliguntur pro modo delicti, quarum ſeriem hoc loco deſcribere convenit, quo juriſdictionis regularis typus perfectior delineatur. Pro levioribus delictis regularis pœna fuit, abſtentio a participatione menſæ communis: pro gravioribus noxis ſuſpenſio a ſocietate orationis & pſalmodiæ. Baſilius ſermon. de inſtitutione Monachorum: τὰ δὲ ἐπιτίμια ἐπὶ πλημμελείᾳ τινὶ καταγνωσθέντος πρὸς μέτρον τοῦ ἁμαρτήματος ἔστω, ὡς τὸ κωλυθῆναι συστῆναι εἰς ψαλμῳδίαν, καὶ τὸ μὴ παραδεχθῆναι εἰς εὐχῆς κοινωνίαν, καὶ τὸ ἀπόβλητον γενέσθαι εἰς τὴν τῆς τροφῆς μετουσίαν. *Iis autem qui in culpa aliqua deprehenſi fuerint, ad magnitudinem delicti pœnæ etiam modus accommodatur: videlicet vt vel in communi cum cæteris pſalmorum decantationi intereſſe prohibeantur, vel ad orationis communionem neutiquam admittantur, itemque a cibi communicatione arceantur.* Joannes Climacus ſcal. 4. εἰ δὲ σκληρυνόμενοι ἐσκληρύνοντο, ἢ μὴ καταλαμβάνειν τροφῆς ἄχρι τῆς διαλλαγῆς ἐπετίμαντι. *Quod ſi duriores medicinam non admitterent, neque reconciliari ſe paterentur, a menſa tantiſper arcebantur.* Regula Benedicti capite 24. *Si quis tamen frater in levioribus culpis invenitur, a menſæ participatione privetur, &c.* Et capite 25. *Is autem frater qui gravioris culpæ noxa tenetur, ſuſpendatur a menſa ſimul & ab oratorio, nullus ei fratrum in vllo jungatur conſortio, neque in colloquio.* Ait ab oratorio, id eſt, a ſocietate orationis & pſalmodiæ quæ fiebat in oratorio. Oratorium eſt Eccleſia monaſterii. Gregorius libro 9. Indictione 4. epiſtola 38. Græcis εὐκτήριον. Palladius Hiſto-

riæ Lauſiacæ capite 27. Regulæ Benedicti concordat canon 134. Concilii Aquiſgranenſis habiti anno Chriſti 816. *Si vero nec ſic ſe correxerit, ſeparetur a menſa, & a ſocietate fratrum in choro pſallentium removeatur*, &c. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 15. *Quam culpam, niſi in unum conjunctis fratribus congregatis, publica diluerint pœnitentia, orationi fratrum nullus eorum intereſſe permittitur.* Et cap. ſequent. ejuſdem libri: *Sane ſi quis pro admiſſo quolibet delicto fuerit ab oratione ſuſpenſus, nullus cum eo prorſus orandi habet licentiam, antequam ſubmiſſa in terram pœnitentia, reconciliatio ejus & amiſſi venia coram fratribus cunctis publice fuerit ab Abbate conceſſa.* Idemque libro 4. capite 20. *In ſeptimana cujuſdam fratris, cum præteriens œconomus tria lenticulæ grana vidiſſet jacere in terra, quæ hebdomadario feſtinanti, dum ea præparat coctioni, cum aqua qua diluebantur, elapſa ſunt: confeſtim ſuper hoc Abbatem conſuluit, a quo velut interverſor neglectorque ſacri peculii judicatus, ab oratione ſuſpenſus: cujus negligentiæ reatus non aliter ei remiſſus eſt, niſi eum publica pœnitentia diluiſſet.* Privationi a communione precum additur abſtentio a ſacra communione. Dorotheus doctrin. 9. καὶ καλεῖ τὸν ἀδελφὸν τὸν τὰς ὑπονοίας ἔχοντα, καὶ ἐπιτιμᾷ αὐτὸν, καὶ ἀφορίζει αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἁγίας κοινωνίας. *Vocatoque fratre altero qui ſuſpicionibus ſuis agebatur, illum acriter increpavit, & communione prohibuit.* Inter regulares pœnas etiam cenſetur per biduum vel triduum impoſitum jejunium. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 29. *Cum autem iterum ac frequenter accuſarent eum, & ſecundum regulam monaſticam biduana ac triduana jejunia ei indicerentur, ille omnia patienter tolerabat.* Unum e fratribus ab Abbate liberatum a fornicationis ſpiritu indicto jejunio & ægrorum cura, ex Evagrio narrat Dorotheus doctrin. 14. ἀσθενέσι μετὰ νηστείας ὑπηρετοῦσαι προστάξας. *Ægris cum jejunio miniſtrare jubens.* Inter pœnas regulares eſt μετανοία, *proſtratio humi* ſeu genuflexio. Joannes Moſchus in Limonar. capite 105. κατὰ βαθμὸν ἔβαλον τῷ Θεῷ μετανοίας ἑκατόν. Et infra: καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαί με τὰς κατὰ βαθμὸν μετανοίας. *Per ſingulos gradus centies flectebam genua, & procidebam Deo, cumque impleſſem inclinationes corporis per ſingulos gradus.* Et idem capite 184. ἔρχου, καὶ βάλε τριάκοντα μετανοίας, καὶ τάξω σοι ἐν

μετάνοιαν. Veni huc, & triginta genuflexiones pro me facito, & dabo tibi vnum argenteum. Dorotheus doctrin. 9. καὶ λέγει δέκα ψήματα τὸ δεῖ, ἵνα μὴ βάλλῃ μίαν μετάνοιαν. *Et decem mendacia profert, ne vnicam proſtrationem deferat.* Joannes Climacus ſcal. 4. εἰ δὲ καὶ οὐκ ᾔσθετο ἴσως, θᾶττον λοιπὸν μετάνοιαν ὁ ὑπομνήσας ἀνεχώρει. *Quod ſi non ſentiret, tum monitor proſtrato ante illum in pœnitentis modum corpore recedebat.* Idem infra eodem tit. καὶ εἰ πού τις τῶν ἐν αὐτοῖς ἀμφιβολίας πρὸς τὸν πλήσιον ἤρξατο, παριὼν ἕτερος, καὶ μετάνοιαν πεποιηκὼς, τὴν ὀργὴν διεσκέδαζεν. *Si quis cum altero jurgari cœpiſſet, alius qui forte tranſibat, in pœnitentis modum proſtratus iram diſſoluit.* Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 16. *Si quis vas fictile fregerit, aut ad congregationem tardius occurrerit, vel aliud ſimile commiſerit delictum, publica diluet pœnitentia, cunctiſque in ſynaxi fratribus congregatis, tamdiu proſtratus humi veniam poſtulabit, donec ſolemnia orationis conſummentur.* Inter eaſdem pœnas cenſetur regradatio & rejectio in infimum locum. Macedonium vnum e fratribus, & Archidiaconum, id eſt, primum inter Diaconos monaſterii, quod paulo ſerius foris rediiſſet ad monaſterium, officio depoſitum, & in ordinem tyronum rejectum, narrat Joannes Climacus ſcal. 4. ἀφορίζει ὁ ποιμὴν τῆς διακονίας, καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἀρχαρίων κατατάττει χώρῳ. *A miniſterio Paſtor depoſuit, & in noviſſimorum tyronum locum redegit.* Ex decreto Urbani II. ſi Canonicus regularis ad Monachos tranſeat, revocatur, & in pœnam defectionis rejicitur in vltimum locum, & memorialem cucullam defert. Can. *Mandamus* 19. quæſt. 3. Cap. *Intelleximus. de ætat. & qualit. & ordin. præfic.* Et apud Innocentium III. libro 2. epiſtola 11. Goffridum Vindocinenſem libro 2. epiſtola 12. *Domnus Ernaldus, quem Decanum veſtrum dicitis, ſi ſibi ſecundum juſtitiam placuiſſet, teſte floccello de capite ſuo, potius in noſtra quam in veſtra ſorte manere debuiſſet.* Et hoc genus pœnæ commune eſt omnibus Clericis. Can. *Presbyter* 82. diſtinct. can. *Præcipimus* 93. diſtinct. Et apud Gregorium libro 1. epiſtola 81. Indictione 9. Primis ſæculis antequam Monachi eſſent recepti in Clerum, in pœnis canonicis, non depoſitione, vt Clerici, plectebantur, ſed excommunicatione pariter ac laici. Synodus Chalcedonenſis can. 2. καὶ εἰ μὲν

εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μονάζων, ἀναθεματιζέσθω. Et ipſe ſiquidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat; ſi vero laicus aut Monachus, anathematizetur. Can. *Si quis Epiſcopus* 1. quæſt. 1. Et hæc pœna nota fuit in Monachis ante Chalcedonenſ. Concil. Monachos enim excommunicatione corripi voluit Auguſtinus de correptione & gratia ad Valentinum & cum illo Monachos capite 15. *Corripiantur itaque a Præpoſitis ſubditi fratres correptionibus de caritate venientibus, pro culparum diverſitate diverſis, vel minoribus, vel amplioribus, quia & ipſa quæ damnatio nominatur, quam facit Epiſcopale judicium, qua pœna in Eccleſia nulla major eſt, poteſt, ſi Deus voluerit, in correctionem ſaluberrimam cedere atque proficere.* Can. *Corripiantur* 24. quæſt. 3. Inde etſi jam Monachi in Clerum eſſent recepti, pro gravioribus delictis excommunicationis pœnam indixit Monachis regula Benedicti capite 23. *Si vero neque ſic correxerit, ſi intelligit qualis pœna ſit, excommunicationi ſubjaceat.* Si Monachus his modis correptus non reſipiſcat, additur virgarum caſtigatio, ejuſdem regulæ capite 28. *Si quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa, ſi etiam excommunicatus non emendaverit, acrior ei accedat correctio, id eſt, ut verberum vindicta in eum procedat.* Unde deſumptus eſt can. 134. Concilii Aquiſgranenſis. Et hoc genus diſciplinæ vſu receptum fuit etiam in Canonicis regularibus. Auguſtinus epiſtola 159. ad Marcelinum Comitem: *Noli perdere paternam diligentiam, quam propria inquiſitione ſervaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendente equuleo, non ſulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coercitionis, & a Magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.* Can. *Circumcelliones* 23. quæſt. 4. Thomas Cantipratenſis libro 1. capite 17. *Cum in Theutoniæ partibus circa annum Domini 1242. adoleſcens quidam nobilis in lubricitate corporis exceſſiſſet, a ſenibus Concanonicis & Decano ab ingreſſu Eccleſiæ arctatus eſt, & infra ſepta monaſterii, quaſi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato recluſus, qui humiliter valde pœnam ſuſcipiens flagellabatur interim a Decano, & gravibus conviciis culpabatur.* Ideo Abbas ſemper virgam ad manum habebat. Gregorius

Dialogorum libro 1. capite 2. *Quadam namque die is qui poſt venerabilis Honorati exitum monaſterii regimen tenebat, contra eundem venerabilem Libertinum in gravi iracundia exarſit, ita vt eum manibus cæderet: & quia virgam qua eum ferire poſſet, minime invenit, comprehenſo ſcabello ſuppedaneo, faciem ei ac caput tutudit.* Idem libro 2. capite 4. ſcribit de Monacho errone & vago, quem vt ſanctus Benedictus virga percuſſit, ex eo die in monaſterio ſtabilem continuit. Et Petrus Damiani in vita ſancti Romualdi capite 4. *Marinus vero virgam in dextera gerens, Romualdo e diverſo ſedenti ſiniſtram capitis partem ſæpiſſime verberabat.* Etiam alapis ab Abbate cæſi Monachi correctionis cauſa. Caſſianus collatione 19. capite 1. *Sub occaſione iſtius tarditatis prædictus Abbas Paulus, qui inter turbas miniſtrantium fratrum ſollicite diſcurrebat, exerta manu palma eum ſub omnium percuſſit intuitu.* Et hoc eſt quod palmatas vocat Burcardus libro 19. capp. 17. & 25. & Petrus Damiani opuſc. 15. capite 18. quia hujuſmodi percuſſio fiebat palma manus. Si tot pœnis non proficeret Monachus in graviora lapſus, coercebatur carcere, vinculis & cuſtodia. Valentem quendam e Monachis Ægyptiis ob vitium elationis per annum ferreis catenis vinctum, narrat Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 32. τότε δήσαντες αὐτὸν οἱ ἅγιοι πατέρες σιδήροις ἐπὶ ἔτος ἓν ἀπεθεράπευσαν. *Tunc Patres eum anno vno vinxerunt, & in ferreos compedes conjecerunt, & curarunt.* Idem de Erote narrat idem capite ſequent. ὡς καὶ αὐτὸν ὕστερον σιδηρωθῆναι, μὴ θέλοντα τῇ συνόδῳ, μηδὲ τοῖς μυστηρίοις αὐτοῖς προσέρχεσθαι. *Vt fuerit etiam ferro vinctus, cum nollet convenire ad ſacramenta.* Quod ſi quiſquiam frater incorrigibilis ſit, id eſt, tertium pœnis regularibus tentatus ad ſanam frugem non redeat, e monaſterio velut membrum putridum abſcinditur & ejicitur. Regula Benedicti capp. 28. & 29. Cap. *Ne religioſi. de regularibus.* Et ſi forte ejectus recipiatur, in vltimum gradum rejicitur, d. cap. 29. Præter pœnas regulares, etiam duriora injungi ſolebant fratribus probationis cauſa, vt Iſidoro impoſitum, vt ſtaret in limine monaſterii, & cuivis intranti & exeunti ſupplex poſito genu accideret, & precum ſuffragium peteret, quaſi epilepticus eſſet: quo in pœnitentiæ genere conſtantem permanſiſſe narrat Joannes

Climacus ſcal. 4. Inter remedia etiam ad coercendas tentationes carnis, fratribus ſuadetur manſio ad tempus in hypopeis ſeu conditoriis mortuorum, propter memoriam mortis, *σορῶν οἴκησις*. Joannes Climacus ſcalæ Paradiſ. grad. 15. vbi Scholiaſt. *ὅτι δὲ σοροὶ πρὸς τὸ φυγεῖν πειρασμὸν συμβάλλονται. Quia mortuorum conditoria ad fugiendam tentationem conferunt.* Duriores ſunt pœnæ & coercitiones regulares: ſed, o Deus, quam leves, ſi ſpectemus mercedem quam proponis in cælo!

CAPUT IV.

Correctio fratrum in Capitulo. Lectio regulæ in Capitulo.

EXPOSITIS variis generibus pœnarum regularium, quonam loco & quo ritu fiat correctio Monachorum, docere ſubit. Hujuſmodi correctio fit in Capitulo, id eſt, in loco monaſterii, vbi fratres congregantur de rebus monaſterii acturi. Concilium Aquiſgranenſe anno Chriſti 816. can. 133. *Ut quotidie ad collationem veniant, vbi & hanc inſtitutionem & aliarum Scripturarum ſanctarum lectiones perlegant, & pro admiſſis veniam poſtulent, & ſententiam pro qualitate admiſſi ſuſcipiant, vbi etiam de communi profectu & vtilitate Eccleſiæ pertractent.* Ekkeardus Junior de caſibus Monaſterii ſancti Galli capite 16. *Abbate accito, ſignum pulſatur ad Capitulum: ibi juſſu Abbatis juvenis ille adhuc furens ad columnam Pyralis ligatus acerrime virgis cæditur.* Et infra: *At Ruomo ſurgens, Decano quidem non jubente, flagello fratrum, quod cominus pendebat, modeſte ſumpto, maximos illi ictus infregit.* Petrus Cellenſis libro 7. epiſtola 10. *Hactenus Monachi ſolent judicari in Capitulo, non in conſilio; inter Monachos, non inter Presbyteros; ab Abbate, non ab Archidiacono; corporali, non pecuniaria pœna.* Unde Capitulum ſumitur pro correctione ipſa, & capitulare pro corripere, corrigere. Ekkeardus de caſibus præd. monaſt. capite 3. *Qui cum labem maximam clauſtri, impunitatem nominaſſet, ad Capitulum tamen non-*

quaſi cæteris exemplum dando, roccum exuit, & coram ſe expandit, ſuperque illum ſe extendit, vtque puniretur pro tali exceſſu gemens oravit. Inter actus capitulares præter correctionem fratrum, Martyrologium, id eſt, vita Sanctorum, maxime Martyrum, & regula, id eſt, capitulum aliquod regulæ, vel homilia Patrum ſolebat legi in Capitulo & exponi. Concilium Aquiſgranenſe anno 817. can. 69. *Vt ad Capitulum primitus Martyrologium legatur, & dicatur verſus, deinde regula aut homilia qualibet legatur.* Et idem Concilium can. ſequent. *Vt ad Capitulum lectio tradatur, ſimiliter ad conlationem, ſi tempus fuerit opportunum.* Matthæus Pariſienſis ad ann. 1237. de ſtatutis Benedictinorum: *Fecerunt autem quamplures hæc in Martyrologia ſcribi, vt ſæpius in Capitulo recitata, ſicut ſolet regula beati Benedicti, audientium cordibus inhærerent.*

CAPUT V.

Capitulum generale Ciſtercienſium quotannis. In aliis Ordinibus receptum ex Concilio generali Lateranenſi triennio quoque.

DISCIPLINÆ tuendæ gratia in ſingulis monaſteriis celebratur Capitulum privatum, in quo tractatur de reformatione vel vtilitate monaſterii. Præter Capitulum proprium cujuſque monaſterii, Ciſtercienſes cognita vtilitate rei, ſtatuere vt Capitulum generale totius Ordinis ſingulis annis haberetur apud Ciſtercium, quo convenirent Abbates & Priores Ordinis. Bernardus epiſtola 228. ad Petrum Abbatem Cluniacenſem: *Decretum eſt mihi vltra non egredi monaſterio, niſi ad Conventum Abbatum apud Ciſtercium.* Et vita Bernardi libro 1. capite 7. *Præfatus Epiſcopus ad Capitulum Ciſtercienſe, ibi coram pauculis Abbatibus qui convenerant, pontificali humilitate & ſacerdotali caritate, toto corpore in terram proſtratus, petiit & obtinuit, vt toto anno vno in obedientiam ſibi traderetur.* Et libro 4. ejuſdem vitæ capite 4. *Eodem anno*

apud Ciſtercium, juxta morem Abbatibus congregatis, prædictus Papa venerabilis affuit. Helmoldus Hiſtoriæ Slavor. libro 1. capite 91. *Hi ſingulis annis celebrant Concilium apud Ciſtercium, & decernunt ea quæ vtilia ſunt.* In hujuſmodi Capitulo moris fuit edi ſtatuta ad reformationem Ordinis, quæ vim legis haberent. Innocentius III. in cap. *Nuper Abbates* extra *De decim. Nuper*, inquit, *Abbates Ciſtercienſis Ordinis in generali Concilio congregati, ad commonitionem noſtram provide ſtatuerunt, ne de cætero fratres ipſius Ordinis emant poſſeſſiones, de quibus decimæ debeantur Eccleſiis, niſi forte pro monaſteriis noviter fundandis.* Matthæus Pariſ. ad annum 1151. *In Capitulo Ciſtercienſi ſtatutum eſt, ne de cætero aliqui novam conſtruerent Abbatiam, quia numerus Abbatiarum illius Ordinis vſque ad quingentas excrevit.* Capituli Ciſtercienſis quanta fuerit gratia & cultus apud Reges & Principes, & apud Pontifices, ex his intelliges, quod Richardus I. Rex Anglorum Capitulo Ciſtercienſi centum annuas marchas argenti conceſſit pro ſumptu Conventus. Matthæus Pariſ. ad annum 1188. *Magnificus autem Rex Richardus ac munificus Monachis Ciſtercienſibus ad Capitulum generale de diverſis terris & longinquis venientibus & convenientibus, centum marcas argenti annuatim percipiendas contulit.* Capitulo Ciſtercienſi anno 1244. interfuit beatus Ludovicus Rex Francorum vna cum matre & fratribus, & rogatus promiſit Patribus ſe Eccleſiam Romanam defenſurum adverſus Fridericum II. Imperatorem, teſte ipſo Matthæo Pariſ. Capitulo Ciſtercienſi interfuiſſe Eugenium Romanum Pontificem, jam obſervatum ex vita Bernardi. Ciſtercienſium exemplo commotus Innocentius III. in Concilio generali Lateranenſi ſtatuit, vt in ſingulis regnis vel provinciis quoque triennio fiat commune Capitulum Abbatum & Priorum Abbates proprios ſuper ſe non habentium, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione Ordinis & obſervantia regulari, in quo eligantur idonei viſitatores, qui ſingula monaſteria regni vel provinciæ, correctionis & reformationis cauſa, viſitent *vice noſtra*, inquit, id eſt, tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ. Cap. *In ſingulis. de ſtatu Monach.* Ad Capitulum provinciale tenentur convenire Abbates tam exempti, quam non exempti. Cap. *Ea quæ* eodem

tit. In Capitulo provinciali fit correctio Monachorum, & idem eſt reus & accuſator ſui ipſius. Thomas Cantipratenſis libro 1. capite 1, *Hic ſemel ſtans in provinciali Capitulo, coram Diffinitoribus & Prioribus ſe accuſaturus, audivit aſinum ſuum,* &c.

CAPUT VI.

Viſitatio monaſteriorum diſciplinæ vinculum.

PRÆCIPUI duo diſciplinæ monaſticæ axes ſunt: Capitulum ſeu congregatio Capituli, in quo diſcutiuntur & emendantur culpæ Monachorum; & viſitatio frequens monaſteriorum. Cap. *In ſingulis* extra *De ſtatu Monachor.* & his duobus axibus diu ſuſtentatus eſt Ordo Ciſtercienſium. Cæſarius de Miraculis libro 1. capite 1. de initiis Ciſtercienſium: *Quid eſt viſitatio? Diſciplinæ conſervatio. Duo enim primitivi Patres inſtituerunt ad vitiorum correctionem & caritatis conſervationem, videlicet generale Capitulum, & ſingulis annis viſitationem domorum.* Primis ſæculis, queis Monachi erant in poteſtate Epiſcopi, officium Epiſcopi vel Chorepiſcopi erat viſitare monaſteria. Concil. Nicæn. ex Arabico canon. 54. Etiam exempta monaſteria ab Epiſcopo viſitari voluit Gregorius Magnus ſine gravamine, id eſt, ſine ſumptu, ſine procurationis onere, libro 7. epiſtola 18. Indict. 2. Can. *Viſitandi* 18. quæſtione 2. Diſciplinam monaſticam jam collabentem impatienter ferens Carolus Magnus, monaſteria Galliæ & Germaniæ per Miſſos vna cum Epiſcopis viſitari curavit. Concilium Moguntinum can. 20. *Deinde dignum ac neceſſarium eſt, vt Miſſi per quæque loca directi, ſimul cum Epiſcopis vniuſcujuſque diœceſis perſpiciant loca monaſteriorum Canonicorum pariter & Monachorum, ſimiliterque puellarum, ſi in apto & congruo loco ſint poſita, vbi commodum neceſſarium poſſit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monaſterii, ſicut in ſancta regula dicitur.* Quod comprobatum eſt Capitular. libro 5. capite 79. Studii paterni tenax Ludovicus Pius, viſitatores

generales per monaſteria ditionis ſuæ inſtituit. Auctor anonymus vitæ ipſius: *Itidemque conſtituit idem Deo amabilis Imperator Benedictum Abbatem & cum eo Monachos ſtrenuæ vitæ per omnia, qui per omnia monaſteria Monachorum euntes redeunteſque uniformem traderent cunctis monaſteriis, tam viris quam ſanctimonialibus feminis, vivendi ſecundum regulam ſancti Benedicti incommutabilem morem.* Quod etiam ſcripſere Aimoinus libro 5. capite 10. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 1. capp. 14. & 18. Ab Epiſcopis monaſteria viſitari, decretum ſuadente Carolo Calvo. Concilium Tullenſe apud Saponarias anno Chriſti 859. can. 9. *Ut Congregationes Canonicorum & Monachorum ac Sanctimonialium, ſecundum canonicam inſtitutionem a propriis Epiſcopis ſtrenue viſitentur, & eorum religio & habitus exquiratur*, &c. Nec diſpari zelo Innocentius III. in Concilio generali Lateranenſi, in Capitulo religioſorum cujuſque provinciæ viſitatores eligi ſtatuit, qui monaſteria provinciæ luſtrarent vice Apoſtolica, id eſt, tanquam viſitatores Sedis Apoſtolicæ. Cap. *In ſingulis* extra *De ſtatu Monachor.* Anno Chriſti 1232. juxta decretum Concilii generalis Gregorius IX. viſitatores generales deſignavit per vniverſa monaſteria orbis Chriſtiani, & de ea re epiſtolam ſcripſit ad Epiſcopos Angliæ, & aliam ad quendam Abbatem Montis-belli, vnum e viſitatoribus delegatis, quas dedit Matthæus Pariſienſ. in Henrico III. Et Clemens V. in Concilio Viennenſi cuncta Monialium monaſteria juſſit viſitari per Ordinarios: exempta ſcilicet, Apoſtolica; non exempta, ordinaria auctoritate. Clement. *Attendentes. de ſtatu Monachor.* Denique Concilium Tridentinum ſeſſione 25. *De regular.* capite 8. monaſteria exempta, non ſubdita cuipiam Capitulo generali, vel quæ non haberent proprium viſitatorem, ab Epiſcopis diœceſanis, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, viſitari conceſſit: quod transfuſum eſt in Conſtitutionem Aurelianenſ. artic. 11. Bleſenſ. art. 27. 31. & 32. de quo Chopin. Monaſtic. libro 1. tit. 2. numero 12. Abbas habet quidem penes ſe correctionem Monachorum: ſed ſi gravior ſit culpa, refertur quandoque ad viſitatorem. Cæſarius de Miraculis libro 4. capite 24. *Non eſt diu quod Monachus quidam ſtimulis invidiæ agitatus & ſuperatus, quen-*

dam ex fratribus ſuis adoleſcentem accuſavit apud Abbatem, imponens ei crimina peſſima: cui cum minus Abbas crederet, ille ad majorem vindictam vſque ad viſitatoris præſentiam, ſuam accuſationem reſervavit. Quid plura tanta apud illum invidi machinatio profecit, vt ipſe viſitator juveni vitia relata in Capitulo coram omnibus objiceret.

CAPUT VII.

Solitudo Monachorum, & ejus vtilitas. Monachis fugienda conſuetudo ſæcularium, maxime mulierum: Sanctimonialibus etiam medicorum.

AD monaſticam diſciplinam tuendam mirum quantum proſit ſolitudo & fuga conſuetudinis ſæcularium, ejus vtilitatem exemplo vitæ commendavit Chriſtus Dominus noſter, qui frequens ſecedebat in eremum vt doceret & oraret. Tertullianus 4. adverſus Marcion. capite 8. in illud Luc. 4. *In ſolitudinem procedit. Solennis & hujuſmodi regio creatoris. Oportebat ſermonem illic quoque videri in corpore, vbi egerat aliquando & in nube. Competebat & Evangelio habitus loci, qui placuerat & legi.* Ambroſius in idem caput Lucæ: *Tria ſunt enim quæ ad vſum proficiunt ſalutis humanæ, ſacramentum, deſertum, jejunium. Chriſtus ſeceſſit in eremum, vt doceret nos Deum quærendum in ſolitudine.* Joannes Chryſoſtomus in Joannem Homil. 41. in illud capit. 6. *Quid autem montem ſubiit, & ibi ſedebat cum diſcipulis ſuis.* ἐπιτήδειον γὰρ πρὸς φιλοσοφίαν ἐρημία. *Idoneus ſiquidem ad Philoſophiam locus ſolitudo.* Deus quærendus in ſeceſſu & ſolitudine, vix eſt vt eum operiamur in turba. Auguſtinus in Joannem tractatu 17. in illa verba: *Declinaverat ab eo in turba. Difficile eſt in turba videre Chriſtum, ſolitudo quædam neceſſaria eſt menti noſtræ, quadam ſollicitudine intentionis videtur Deus, turba ſtrepitum habet, viſio iſta ſecretum deſiderat. Noli Jeſum quærere in turba, non eſt tanquam vnus de turba.* Joannes ipſe in eremo agnovit Chriſtum, cumque demonſtravit Judæis dicens: *Ecce agnus Dei,*

ecce qui tollit peccata mundi, Joan. 1. Felix ſolitudo quæ Monachos parit Deo! Felix ſolitudo, quæ eſt familiaris collocutio & converſatio cum Deo! Hieronymus ad Heliodor. *O deſertum Chriſti floribus vernans! o ſolitudo in qua illi naſcuntur lapides, de quibus in Apocalypſi civitas magni Regis extruitur! o eremus familiarius Deo gaudens!* Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermon. 3. *Eſtote ſolitarii, vt ſitis angelis ſociati: eſtote ruſtici, vt ſitis cives ſanctorum & domeſtici Dei: eſtote muti, vt ſitis loquaces: loquimini Deo, vt ſitis veraces: contemplate in eremo, vt contemplemini a ſanctis in cælo.* Solitarius mundo mortuus eſt, Deo vivit. Eugenius IV. in can. *Placuit* 18. quæſt. 1. *Sedeat itaque ſolitarius, & taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo autem vivit.* Solitudo quietem mentis conciliat. Chryſoſtomus in Joannem Homil. 60. *Mulier*, inquit, *domi ſedet*, καὶ καθάπερ οἱ τὰς ἐρήμους οἰκοῦντες, οὐδένα ἔχουσι τὸν ἐνοχλοῦντα, *& more eremos habitantium, qui ſe perturbet, habet neminem.* Eleganter Petrus Damiani libro 6. epiſtola 5. *At poſtquam ad cellulam perventum eſt, imo poſtquam in me ipſe qui fueram excluſus, intravi, mox æſtuantis animi fervor extinguitur, contentioſi litigii querela ſopitur, tumor, clamor & indignatio præſto deponitur, & omne quod in meis viſceribus amarum fuerat, divinitus obdulcatur, ne decipiamur.* Solitudo ſola, id eſt, locus ſolitudinis, non facit Monachum & beatum, ſed mens ſolitaria & ſtudioſa veræ Philoſophiæ. Joannes Chryſoſtomus in Pſalm. 140. οὐ γὰρ ἐρημία ποιεῖ τὸν μόνον εἶ), ἀλλὰ γνώμη φιλόσοφος. *Solitudo enim non facit eſſe ſolum, ſed mens quæ tenetur ſtudio ſapientiæ.* Solitudo ita propria eſt Monachi, vt Monachus extra cellam ſit piſcis extra aquam. Hinc Antonius rogatus a Præfecto militum vt apud eum diverteret, non annuit. Quemadmodum enim, inquit, piſcis ſimul atque terram attigerit, emoritur: Monachi extra monaſterium verſantes diſſolvuntur. Athanaſius in ejus vita. Sozomenus libro 1. capite 13. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 109. Inde Monachis jugis mora in monaſterio ſuadetur: vix enim Monachus poteſt pedem efferre e monaſterio, quin profectus damnum ſentiat, & de amiſſis reſarciendis laboret. Joannes Caſſianus collatione 6. cap. 15. *Ideoque jugis cellæ commoratio retentanda eſt: toties enim etiam*

reverſus quis, velut novus in ea & incipiens habitator titubabit, atque turbabitur quoties ab eadem fuerit evagatus: illam namque quam in cella reſidens acquiſierat animi intentionem, ſi fuerit relaxata, recuperare rurſus non ſine labore poterit ac dolore, & per hoc reductus retro, non de amiſſo cogitabit profectu, quem ſuperadjicere potuit, ſi e cella non fuiſſet excuſſus: ſed gaudebit potius, ſi illum ſtatum de quo recidit, ſemel ipſum ſenſerit recepiſſe, &c. Monachis e monaſterio egredi non licet, exceptis Apocriſiariis ſeu Procuratoribus, quibus id officii cauſa permittitur. L. *Qui in monaſteriis* C. *De Epiſc. & Cleric.* Gregorius lib. 2. Indictione 11. epiſtola 3. ad Joannem Abbatem: *Non frequenter foras egrediaris, in cauſis iſtis Procuratorem inſtitue, & tu ad lectionem atque orationem vaca.* Monachis vitanda eſt conſuetudo ſæcularium, ne eorum contagio vitium ſæcularitatis contrahant: maxime eis fugienda eſt conſuetudo mulierum. Inde diſtrictius vetatur ne Monachi commatres faciant. Gregorius libro 3. epiſtola 40. Indict. 12. Can. *Pervenit* 18. quæſt. 2. can. *Non licet.* can. *Monachi. de conſecrat.* diſtinct. 4. Sanctimonialibus pariter vitandam conſuetudinem laicorum, maxime medicorum, monet Gregorius libro 4. Indictione 13. epiſtola 4. Imo Patrum ſententia fuit Monachos fugere debere mulieres & Epiſcopos pari cautela, ne avocentur a quiete cellæ: de quo Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 11. capite 17. *Quapropter hæc eſt antiquitus Patrum permanens nunc vſque ſententia, omnimodis Monachum fugere debere mulieres & Epiſcopos: neuter enim ſinit eum, quem ſemel ſuæ familiaritati devinxerit, vel quieti cellulæ alterius operam dare, vel divinæ theoriæ per ſanctarum rerum intuitum puriſſimis oculis inhærere.* Adeoque ſolitudo delicatula & moroſa eſt, vt ipſi etiam Monachi inter ſe mutuo debeant abſtinere colloquio. Regula Benedicti capite 48. *Neque frater ad fratrem jungatur horis incompetentibus.* Ideo Monachi ſinguli debent ſe continere in ſingulis cellis, vel ſaltem cum vno ſocio operis, vel ſeniore diſciplinæ magiſtro. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 12. *Ideoque cum fuerint orationum canonicarum functiones ex more finitæ, vnuſquiſque ad ſuam recurrens cellulam, quam aut ſolus, aut cum alio tantum inhabitare permittitur, quem ſcilicet ſocietas ope-*

rationis, vel diſcipulatus & diſciplinæ imbutio copulavit, &c. Denique diſciplina ſolitudinis detrimentum patitur, vel ex ipſis hoſpitalitatis officiis, & receptione adventantium fratrum, quod in adventu hoſpitum jejunium ſolvatur. Joannes Lycopolita apud Rufinum de vit. Patrum libro 1. cap. 1. *Multum*, inquit, *tamen prodeſt ad hæc obtinenda ſecretior habitatio & converſatio ſolitaria, quia interdum per occaſionem adventantium fratrum, & euntium ac redeuntium frequentiam, abſtinentiæ & parſimoniæ fræna laxantur, & per hujuſmodi occaſiones venitur paulatim in conſuetudinem & uſum deliciarum, & ſic interdum etiam perfecti jam viri capiuntur.*

CAPUT VIII.

Ne mulieres ingrediantur ſepta monaſterii. Laici non ingrediantur clauſtrum ſine duce & cuculla.

MONACHIS vitandam eſſe conſuetudinem ſæcularium, maxime mulierum, jam a nobis obſervatum eſt: ideo diſciplinæ cauſa cautum eſt, ne mulieres admittantur intra ſepta monaſteriorum. Concilium Turonenſe II. canon. 16. *Ut mulier intra ſepta monaſterii nullatenus introire permittatur.* Gregorius libro 3. epiſtola 40. ad Valentinum Abbatem: *Ideo hujus te præcepti ſerie commonemus, ut neque mulieres in monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permittas aſcendere, neque Monachos tuos commatres ſibi facere.* Can. *Pervenit* 18. quæſtione 2. Eadem fuit ſententia veterum Patrum. Baſilius ſermon. de inſtitutione Monachorum: *αἱ εἴσοδοι τῶν ἀσκητηρίων ταῖς μὲν γυναιξὶν ἀποκεκλείσθωσαν. Mulieres a monaſteriorum ingreſſu prorſus arceantur.* Gregorius Turonenſis de vit. Patrum capite 1. apud Surium Februarii 28. *Non poteſt fieri, inquit Lupicinus Abbas, ut ego in monaſterio ſepulcrum habeam, a quo mulierum acceſſus arcetur.* Et hæc diſciplinæ cautio ſervata in monaſteriis Benedictinorum & Ciſtercienſium. De monaſterio Floriacenſi teſtatur Adrevaldus de Miraculis ſancti Benedicti libro 1. capite 28. *Porro quia ex antiqua auctoritate*

ſancitum

ſancitum erat, feminas intra exteriores portas monaſterii haud quaquam tranſitum introrſus habere. Ann 1244. Ciſtercium monaſterium intravit Blancha regina cum Ludovico Rege nato ſanctiſſimo, orationis cauſa, non ſine licentia Summi Pontificis: de quo Matthæus Pariſ. *Comitabatur autem eum nobilis Domina Blanchia mater ejus, quæ a Domino Papa privilegium impetraverat, vt liceret ei domos religioſas Ciſtercienſis Ordinis cum duodecim mulieribus orandi gratia intrare.* Nedum mulieribus interdictum aditu monaſteriorum, quin imo & ipſis Monachis interdictum affatu mulierum. Cum matrona nobilis Antiochena rogaret ſe admitti ad Marcianum Abbatem, vt filiæ a dæmone vexatæ ejus gratiam poſtularet, ei reſponſum eſſe narrat Theodoritus de vit. Patrum capite 3. οὐκ εἶν ἔθος τὸν προεστατεύοντα γυναιξὶ διαλέγεσθαι, *Præſidem loqui cum mulieribus non ſolere.* Mulieres non ſolebat affari Aphrates, niſi pro foribus monaſterii. Idem capite 8. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἡ γυνὴ περὶ τῆς αὐλίου θύρας ἑστῶσα, οὕτω γὰρ εἰώθει τὴν πρὸς τὸ θῆλυ ποιεῖσθαι διάλεξιν. *Hæc autem ad atrienſem januam ſtans mulier dicebat: ibi enim feminas alloqui ſolebat, neque vllam intra januam recepit vnquam.* Eadem religione cum Paulus Abbas ad ſenioris cujuſpiam cellam pergeret vna cum Abbate Archelao, obviæ mulieris vultu territus, velut a facie leonis vel draconis fuga ſe proripuit ad monaſterium. Caſſianus collatione 7. capite 26. In monaſterio ſancti Galli apud Helvetios nefas fuit laicis vel Clericis ingredi clauſtrum monaſterii ſine duce vno e fratribus, & ſine cuculla, ne alieni admitti viderentur. Ekkeardus Junior de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 1. *Salomon Capellanus locum autem noſtrum ſibi præ omnibus habitum ſubinde adiit, clauſtrumque ille, quia potens erat, abſque duce, & quod maximæ confuſionis tunc erat, cum lineis veſtibus diatim introiit. Plurima fratribus velut dives opum commoda fecit, quorum cum vni reverendo quidam pelliceum traderet, & ſui eum apud Deum memorem fore rogaret: Pelliceum, ait ille, tuum, ſi volueris, tibi optime repretiabor: nam duas cucullas ab Abbate habeo, quarum vnam tibi, vt clauſtrum decentius nobiſcum in ea introeas.* Et infra: *Sed nos in fraternitatem interdum & laicos recepimus, quibus tamen in laico habitu nequaquam, inquit, in clauſtro abutimur.*

Et infra: *Abſtinuit tandem abſque aliquo Patrum, vt moris eſt, præduce clauſtrum intrare.* Idem capite 16. *Clauſtrum autem ſancti Galli ab antiqua Patrum memoria tantæ venerationi ſemper eſt habitum, vt nemini vel potentiſſimorum ſæculi Canonicorum ſeu laicorum introitus vel etiam introſpectus ejus licuerit. Vidi egomet Comites alioſque potentes, loci quoque milites, pro dilectione feſtis diebus crucem nobiſcum per clauſtrum ſequendo, juvenes & ſenes ad cingulum quoſdam barbatos monachicis indutos roccis, nobiſcum quaque ivimus ingredi. In refectorio quoque octo de illis, qui tamen emeriti videbantur, circa Abbatem & Decanos, ad menſam monachico conſediſſe habitu in die Paſchæ vidi.* In eodem monaſterio laicis maxime nefas erat intrare Capitulum. Ekkeardus capite 9. de Amalungo Ekkeardi fratre: *Huic ſoli, vt audivimus, laico ab vllius memoria, Capituli domum intrare permiſſum eſt.*

CAPUT IX.

Clauſura Sanctimonialium reſtituta.

QUANTA fuerit cura diſciplinæ monaſticæ in vtroque ſexu, id maxime elucet in cuſtodia ſacrarum virginum. Haud enim ſatis tuta viſa eſt earum pudicitia, voti ſolemnis religione, & pœnis prævaricantium, necnon vigilantia Abbatiſſæ ſeu Præpoſitæ. His additum eſt ſeptum & præſidium murorum, & clauſuræ arctioris cautio. A primis ſæculis devotæ Deo virgines fuere recluſæ intra monaſteria: vnde monaſteria virginum φυλακάς, id eſt, *cuſtodias*, vocat Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 39. οἰκονομοῦντες καὶ τὰ τῶν γυναικῶν μοναστήρια καὶ φυλακάς. *Ædificant etiam mulierum monaſteria & cuſtodias.* Ideo Sanctimonialibus non licere egredi e monaſterio, niſi vrgente neceſſitate, ac ne ſic quidem ſine εὐλογίας, id eſt, permiſſione ejus quæ præeſt, & adjecta comite vna e ſenioribus, ita vt liceat abnoctare a monaſterio, decernit can. 46. Synodi VI. in Trullo. Etiam Abbatiſſæ ipſi non licet egredi e monaſterio abſque licentia Epiſcopi, nec

ſine graviori cauſa, puta ſi evocata fuerit ad comitatum Principis. Concilium Turonenſe III. canon. 30. *Abbatiſſæ abſque ſui Epiſcopi licentia foras monaſterium egrediendi non habeant poteſtatem, niſi cum ad piiſſimum Imperatorem noſtrum proficiſci voluerint.* In eandem ſententiam Concilium Cabillonenſe II. can. 57. *Abbatiſſa, quæ in civitate monaſterium habet, nequaquam de monaſterio egrediatur, niſi per licentiam Epiſcopi ſui, aut qui ejus vicem obtinet, niſi forte aut imperialis juſſio eam cogat, aut prolixitas itineris id facere minime permittat.* Vel ſi feudi nomine teneatur præſtare fidem & hominium domino feudi, nec admittatur per Procuratorem: tunc licet ei egredi e monaſterio cum honeſto comitatu, ita vt præſtito hominio ſtatim revertatur ad monaſterium. Et ne ſit occaſio egrediendi, ſi Dominus feudi ſit ſpiritualis, præſtetur hominium per Procuratorem. Cap. *Periculoſo. de ſtatu regular.* in 6. vel ob publicam cauſam, ex mandato Pontificis, vt in vrbe graſſante lue indicta a Gregorio Magno ſolemni letania, peſtis arcendæ gratia, Abbatiſſis & Monialibus mandatum vt hujuſmodi letaniæ adeſſent. Gregorius Turonenſis libro 10. capite 1. *Omnes Abbatiſſæ cum Congregationibus ſuis egrediantur ab Eccleſia ſanctorum Martyrum Marcelliani & Petri cum Presbyteris regionis primæ.* Extra cauſam Abbatiſſis & Monialibus non licet egredi monaſterio. Clauſuram Monialium diſtricte curarunt Epiſcopi Galliarum: inter eos maxime Ivo Carnotenſis Epiſcopus epiſtola 10. ad Sanctimoniales Dunenſes: *Ad hoc enim ſepta monaſterii vobis facta ſunt, ne mundi amatores intra caſtra mundum fugientium recipiatis, ne ad publicum prodeatis, ac de corporali mundi viſione tractis introrſum fœdis imaginibus, atque expugnata intus virginitate, corpus quoque corruptioni ſubjici permittatis.* Labente ſæculo de clauſuræ rigore multum remiſſum. De Genta Abbatiſſa Vallis-Floridæ Ciſtercienſis Ordinis in Brabantia, narratur, quod aliquando Moniales ſuas ſolatii ſeu relaxationis cauſa e monaſterio educeret. Thomas Cantipratanus lib. 1. capite 10. artic. 3. *Si Moniales ſuas ad ſolatium educebat, in medio omnium conſidebat, & aliquid de Deo, vel de Scripturis, vel etiam de moribus proponebat.* Nec id vitio ducebatur, quia propter conſuetudinem aberat ſcandalum. Tandem ex in-

obſervantia clauſuræ Monialium nomine nimis labefactato, Bonifacius VIII. reſtituit clauſuram, lege data, vt Ordinarius in monaſteriis non exemptis ordinaria, in exemptis apoſtolica auctoritate clauſuram tueri vel conſervare, vel collapſam reſtituere valeat. d. cap. *Periculoſo* in fin. quòd repetitum eſt Concil. Tridentin. ſeſſione 25. *De regular.* capite 5. & Conſtitutionibus regiis ſancitum.

CAPUT X.

Vt Monachi bini procedant.

DISCIPLINÆ monaſticæ ſingulare & inſtitutum eſt, vt Monachi extra monaſterium non aliter quam bini procedant, ne ſcilicet careant teſte converſationis. Et hujus inſtituti auctorem habemus Chriſtum. Ad prædicandum Evangelium Chriſtus Apoſtolos binos miſit, Luc. 10. Marc. 6. Hieronymus in Marcum 11. in illa verba: *Miſit duos ex diſcipulis ſuis. Bini vocantur, & bini mittuntur diſcipuli Chriſti, quoniam caritas non conſiſtit cum vno. Vnde dicitur: Væ ſoli.* Auguſtinus quæſtion. Evangelic. libro 2. capite 14. *Quod autem binos mittit, ſacramentum eſt caritatis, ſive quia duo ſunt caritatis præcepta, ſive quia omnis caritas minus quam inter duos eſſe non poteſt.* Idem Joannes Chryſoſtomus in Geneſ. capite 14. & Gregorius Homil. 17. Titum ad hoc comitem peregrinationis ſibi ordinatum ait Paulus, 1. Cor. 8. ne ſine teſtimonio Sanctorum tanquam ſibi videretur accipere ſtipes fidelium, quæ erant diſtribuendæ egentibus. Ab Apoſtolis hujuſmodi inſtitutum tranſit ad Monachos. A primis ſæculis Monachi non aliter quam bini miſſi ſunt extra monaſterium. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 31. *Dixit ei beatus Antonius: Vade vt videat te ſoror tua. Tunc aſſumpſit ſecum alium Monachum; & perrexit ad locum & domum ſororis ſuæ.* Auctor ſermon. ad fratres in eremo ſermon. 1. *Quando neceſſe eſt, vt aliqui ad ſæculum vadant, caveant ne vadant minus quam duo vel tres.* Hac diſciplina vſi ſunt Benedictini.

Capitulare Aquiſgranenſe anno Chriſti 817. can. 15. *Vt ſoli ſine alio fratre in via non dirigantur*, nimirum vt teſtem habeant converſationis & judicem. Et hoc eſt quod dicitur, Monachos ſocium habere dominum. Thomas Cantipratanus libro 1. capite 18. *Vulgo dicitur: Miles in obſequio famulum, Clericus ſocium, Monachus habet dominum.* Inde forte ſuborta eſt parœmia vernacula: *Qui a compagnon a maiſtre*, Eadem etiam fuit diſciplina inter Clericos. Concilium Turonenſe II. can. 20. *Quotieſcumque Archipresbyter ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulaverit, vnus lector Canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero Clericorum cum illo ambulet.* Etiam Epiſcopi ipſi Clericos vel Monachos electos in obſequio habere debent, vt ſint teſtes converſationis. Synodus Romana habita a Gregorio I. anno Chriſti 595. cujus geſta extant apud eum libro 4. Indictione 13. epiſtola 44. *De qua re præſenti decreto conſtituo, vt quidam ex Clericis; vel etiam ex Monachis electi, miniſterio cubiculi Pontificalis obſequantur, vt is qui in loco eſt, regiminis habeat teſtes tales, qui vitam ejus in ſecreta converſatione videant, & ex viſione ſedula exemplum profectus ſumant.* Can. *Cum paſtoris* 2. quæſtione 7. Et ante Synodus Romana in cauſa Symmachi ſtatuit, Epiſcopos & Preſbyteros ſecum ſemper contubernales habere, quos concellaneos ſeu cellulanos appellat, ne eſſet locus malignis ſuſpicionibus: de quo Baronius ad ann. 498. Etherium Lexovienſem Epiſcopum non ſine teſtibus per noctem in lectulo cubaſſe, refert Gregorius Turonenſis libro 6. capite 36. *Etherius Lixoenſis Epiſcopus in ſtratum ſuum quievit, habens circa lectum ſuum multos lectulos Clericorum.* Foris revertentes ad monaſterium fratres humi proſtrati ad pedes Abbatis, ab eo benedictionis gratiam petebant, vt ſi qua extra monaſterium labes contracta erat, expurgaretur hoc genere pœnitentiæ. De Mena refert Joannes Climacus ſcal. 4. *ἀνελθόντα αὐτὸν ἐν τῷ ἡγουμενείῳ, καὶ βαλόντα μετάνοιαν ἔμπροσθεν τοῦ ἡγουμένου, παρ᾽ ὧν θεσίν τε λάβειν συνήθως ἱκετεύοντα, εἴασεν αὐτὸν οὕτως χαμαὶ κείμενον ἄχρι τοῦ κανόνος ὥρας. Revertentem alicunde domum, & veſperi ad modum pœnitentis ante pedes Prapoſiti proſtratum, & ex more gratiam benedictionis petentem, ſic humi abjectum Pater reliquit vſque ad horam canonis.*

CAPUT XI.

Monaſteria duplicia vetita.

QUo diſciplina monaſtica tuta ſit, & turpium ſuſpicionum tollatur materia, vetantur monaſteria duplicia, id eſt, communia virorum & mulierum, Conſtitutionibus Juſtiniani, L. *Sanctiſſimarum.* C. *De Epiſc. & Cleric.* Novell. 123. capite 36. Synodo Nicæna II. can. 20. & Conſtitutione Gregorii I. Can. *Diffinimus.* can. *In nullo* 18. quæſt. 2. & apud Gregorium libro 4. epiſtola 20. Indictione 4. Hujuſmodi monaſteria quæ erant in Compoſtellana provincia, ſuſtulit Paſchalis II. epiſtola 10. ad Didacum Compoſtellanum Epiſcopum, quæ eſt anni Domini 1103. *Illud omnino incongruum eſt, quod per regionem veſtram Monachos cum Sanctimonialibus habitare audimus: ad quod reſecandum experientia tua immineat, ut & qui in præſentiarum ſimul ſunt, diviſis longe habitaculis ſeparentur, prout arbitrio & religioſorum virorum conſilio melius viſum fuerit, neque in poſterum conſuetudo hujuſmodi præſumatur.* Ne Sanctimoniales una cum Monachis vel Canonicis regularibus in eadem Eccleſia & choro conveniant officii canonici gratia, vetuit Innocentius II. in Synodo Romana can. 27. *Simili modo prohibemus ne Sanctimoniales ſimul cum Canonicis vel Monachis in Eccleſia in uno choro conveniant ad pſallendum.* Can. *Perniciosum* 18. quæſtione 2. Anno Chriſti 1148. Joannes Gilbertus de Semplingham Anglus, plura conſtruxit monaſteria communia ſervorum & ancillarum Dei, de conſilio Bernardi Abbatis Clarevallenſis, ſi credimus Guillelmo Neubrigenſi rerum Anglicarum libro 1. capite 16. & inter velatas ſepultus eſt anno Domini 1183. Rogero Hovedeno in Henrico II. Verum harum famæ non pepercit Nigellus ejus ævi Satyricus:

Harum ſunt quædam ſteriles, quædam parientes,
Virgineoque tamen nomine cuncta tegunt.
Quæ paſtoralis baculi dotatur honore,
Illa quidem melius fertiliuſque parit.

Vix etiam quævis ſterilis reperitur in illis,
Donec eis ætas talia poſſe neget.

Monaſteria duplicia virorum & mulierum inſtituit & beata Brigita, de quibus Antoninus Florent. Chronic. part. 3. tit. 14. §. 4. Monaſteria puellarum longius à monaſteriis virorum collocari ſtatuit Synodus Agathenſis can. 28. *Monaſteria puellarum longius a monaſteriis Monachorum, aut propter inſidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.* Can. *Monaſteria* 18. quæſt. 2. Duo monaſteria, vnum virorum, alterum mulierum, in agro Tabennenſi ad vtramque Nili ripam ex adverſo collocavit Pachomius Abbas, caute medio flumine diviſa, vt a crocodillis hinc inde tutus eſſet acceſſus. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 39.

CAPUT XII.

Obſervatio ſilentii diſciplinæ prior gradus.

PRIMUM diſciplinæ monaſticæ præceptum eſt obſervatio ſilentii, & hoc junioribus inprimis commendat Abbas Neſtero apud Joannem Caſſianum collatione 14. cap. 9. *Obſervate igitur inprimis, & maxime tu Joannes, cui magis ad cuſtodienda hæc quæ dicturus ſum, ætas adhuc adoleſcentior ſuffragatur, ne ſtudium lectionis ac deſiderii tui labor vana elatione caſſetur, vt indicas ſummum ori tuo ſilentium. Hic eſt enim primus diſciplinæ actualis ingreſſus*, &c. Silentii ante omnes perobſervantes fuere Patres Ægyptii. Nitrienſium inſtitutum fuit, vt hoſpitibus illo adventantibus non liceret cum vllo colloqui ante horam ſextam, id eſt, meridianam. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 6. μὴ συγχωρήσαντες αὐτῷ ἕως ἕκτης ὥρας μηδενὶ συντυχεῖν. *Non permittentes ei, vt cum vllo colloquatur vſque ad horam ſextam.* De Abbate Nitrienſi, nomine Or, illud ſingulare memorat idem, teſte Melania capite 9. ejuſdem Hiſtoriæ, quod numquam eſſet locutus ἐκτὸς χρείας, *ſine neceſſitate.* Macarius ipſe Ægyptius Quadrageſimam tranſegit μὴ λαλήσας μὴ μικρὸν, μὴ μέγα, *non loquens neque*

ſubmiſſe, neque alte, vt refert idem capite 20. Joannes ex Epiſcopo Monachus per annos ſeptem & quadraginta juge ſilentium coluit: vnde Silentiarius dictus, teſte Cyrillo Monacho in ejus vita apud Surium 13. Maii. Inde & Monachos a ſilentio & quiete, quæ Græcis ἡσυχία, ἡσυχασὰς dici placuit Novell. Juſtin. 5. & 133. Silentium adeo eſt primus gradus diſciplinæ, vt Ciſtercienſibus indictum ſit perpetuum ſilentium intra annum probationis. Cæſarius de Miraculis libro 4. capite 46. *Magiſter quidam Pariſienſis ad Ordinem noſtrum venire deſiderans, ſilentium primi anni ex quadam puſillanimitate mentis ita timuit, vt Ordinem nigrorum intraret, ibique probationis annum compleret.* Solitudini juge ſilentium adjecere Cartuſiani, velut condimentum orationis. Bernardus epiſtola 11. ad Cartuſienſes: *Verebar nimirum ſanctam quam in Domino habetis, importunu ſcriptitationibus infeſtare quietem, juge illud veſtrum ſacrumque ſilentium a ſæculo, ſuſurrium cum Deo vel ad modicum interrumpere, noſtraque ingerere auribus ſecretis penitus occupatis ſupernis eulogiis.* Apud Benedictinos ſilentium ſuis horis & locis qua par eſt religione ſervari moris fuit. Innocentius III. in cap. *Cum ad monaſterium. de ſtatu Monachor.* Ad Abbatem & Monachos Sublacenſes, quæ fuit prima domus in qua initia religionis poſuit Benedictus: *In oratorio vero, refectorio & dormitorio continuum ſilentium ſervetur.* Silentium indicitur in oratorio, id eſt, in Eccleſia, per tempus divini officii: ideo Abbas pſallentes, ſi forte a modo pſallendi aberrarent, plauſu quem manu edebat, coercere ſolebat: non voce, ne in ſacris ſilentium infringeretur. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 2. capite 11. *Denique ſi quiſpiam juniorum vel pro fervore ſpiritus, vel pro eo quod necdum inſtitutus eſt, cœperit modum decantationis excedere, pſallentis progreſſio ſenioris iuterdicitur plauſu, quem dans manu ſua in ſedili quo ſedet, cunctos facit ad orationem conſurgere.* Adimpleto officio, vt fratres ad cellas ſuas redeant cum ſilentio, præcipit regula Benedicti capite 52. *Expleto opere Dei, omnes cum ſummo ſilentio exeant*, &c. Silentium etiam æque imperatur in menſa ac in refectorio, quo interim ſacra lectio attentius audiatur, nec quicquam momenti vacet a Deo. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 17.

Apud

Apud Ægyptios enim, vel maxime Tabenneſiotas, tantum ſilentium ab omnibus exhibetur, vt cum in vnum tanta numeroſitas fratrum refectionis obtentu conſederit, nullus nec mutire quidem audeat præter eum, qui ſuæ Decaniæ præeſt: qui tamen ſi quid menſæ ſuperinferri vel auferri neceſſarium eſſe perviderit, ſonitu potius quam voce ſignificat. Inde regula Benedicti capite 38. *Summumque ſilentium fiat ad menſam, vt nullius muſſitatio vel vox, niſi ſolius legentis, ibi audiatur.* Inde ne in menſa ſilentium effringeretur, Abbas fratres per ſigna & nutus revocabat ad preces. Joannes Climacus ſcal. 4. *καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς τραπέζας, τῆς νοερᾶς ἐργασίας, ἐπαύοντο. σεσημειωμένῳ δὲ ἤδη τινὶ ἀγνώστῳ καὶ νεύματι τῆς κατὰ ψυχὴν ἑαυτοὺς προσευχῆς ὑπεμίμνησκον οἱ μακάριοι. Ne dum ad menſam accumberent, ab cæleſtium rerum meditatione animum remittebant: nam more quodam per occulta ſigna & nutus perbeati illi ſeipſos in animo ad preces revocabant.* Silentium & cuique præſcribitur in cella. Joannes Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. *ἕκαστος οἴκημα ἀποτεταγμένον ἐν λαβών, ἡσυχίαν διαπαντὸς ἀσκεῖ. Vnuſquiſque vero præſtitum habens domicilium, ſilentio perpetuo ſtudet.* Silentium etiam in ipſo manuum opere teneri religio fuit. Auguſtinus de opere Monachorum capite 3. *Et quemadmodum dicit:* (Paulus) *Præcipimus & obſecramus in Chriſto, vt cum ſilentio operantes panem ſuum manducent; non diſputent contra manifeſtiſſima verba Apoſtoli, quia & hoc pertinet ad ſilentium, cum quo debent operantes manducare panem ſuum.* Ideo in ſtatutis, quæ edita ſunt pro reformatione Benedictinorum Concilio Londinenſi 1238. ſilentium ſtatis horis & locis reſtituitur, & vſus ſignorum apud Matthæum Pariſ. *Item ſtatuimus quod ſilentium ſemper in debitis locis, temporibus & horis ſtatutis obſervetur, & ſigna ſcire ſtudeant omnes neceſſaria.* Et apud Ciſtercienſes operæ & alia officia regularia ob ſtudium ſilentii indicebantur per ſigna & tabulæ ſonitum. Cæſarius de Miraculis libro 5. capite 6. *Fratribus ad laborem poſt Capitulum præparatis, cum ſtarent circa auditorium, & expectarent tabulæ percuſſionem, eſſentque aliqui ex eis remiſſi per otioſam ſignorum conſignificationem.* Inde & ne ſilentium evertatur multiloquio, Monachi occurrentes ſalu-

tant duabus voculis *Deo gratias*, tenore parvulis, ſenſu & caritate latiſſimis. Auguſtinus in Pſalm. 132. *Hi etiam inſultare nobis audent, quia fratres cum vident homines, Deo gratias dicunt. Quid eſt, inquiunt, Deo gratias? Itane ſurdus es, vt neſcias quid ſit Deo gratias. Qui dicit, Deo gratias, gratias agit Deo. Vide ſi non debet frater Deo gratias agere, quando videt fratrem ſuum: non enim non eſt locus gratulationis, quando ſe invicem vident, qui habitant in Chriſto.* Inde regula Patris Benedicti capite 66. *Et mox vt aliquis pulſaverit, aut pauper clamaverit, Deo gratias reſpondeat, aut benedicat.*

CAPUT XIII.

Cilicium interior tunica Monachorum. Notantur qui exteriorem geſtabant.

INTER monaſticæ diſciplinæ exterioris inſtrumenta maximum locum tenet cilicium: ſic vocant interiorem tunicam e pilis camelorum vel caprorum contextam, quæ Monachis, quorum vita eſt perpetua pœnitentiæ ratio, optime convenit, quia cilicium eſt ſignum pœnitentium. Hieronymus in Zachariam capite 13. in illa verba: *Confundentur Prophetæ, & induentur pelle cilicina. Hic enim erat habitus Prophetarum, vt quando populum ad pœnitentiam provocabant, induerentur cilicio.* Et idem ad Lucinium Bœticum: *Ciliciola quotidianæ ſymbola pœnitentiæ.* Quocirca pœnitentibus ab Epiſcopo cilicium ſuper caput imponebatur. Concilium Agathenſe can. 15. *Pœnitentes tempore quo pœnitentiam petunt, impoſitionem manuum & cilicium ſuper caput a Sacerdote, ſicut vbique conſtitutum eſt, conſequantur.* Et idem Concilium capite 9. *Epiſcopus cum lacrymis pro eorum abſolutione decantet: tunc reſurgens ab oratione, juxta quod canones jubent, manus eis imponat, aquam benedictam ſuper eos ſpargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat.* Can. *Pœnitentes.* can. *In capite* 50. diſtinct. Exterior veſtis veterum Monachorum fuit pellicea,

interior cilicina. Hac vſus Antonius vitæ cœnobiticæ ſignifer. Athanaſius in ejus vita: τὸ δὲ ἔνδυμα εἶχεν, ἔνδον μὲν τριχίνιον, ἐπάνω δὲ δερμάτινον, ὃ καὶ ἕως τελευτῆς τετήρηκε. *Veſte amiciebatur interiore cilicio, exteriore pelle, quam ad vitæ finem vſque ſervavit.* Cilicio vſi Monachi Orientales, ex regula quam eis tradidit Baſilius regul. brevior. interrog. 90. ἡ μὲν τοῦ τριχίνου χρῆσις καιροὺς ἔχει ἰδίους· οὐ γὰρ χρείας σωματικῆς ἕνεκεν ἐστὶν ἡ τούτων χρῆσις, ἀλλὰ κακουχίας καὶ ταπεινώσεως ψυχῆς. *Sane cilicini vſus habet opportunitates ſuas: neque enim ad neceſſitates corporis comparatus eſt, ſed ad macerationem & affliſlictionem animæ.* Joannes Chryſoſtomus in Matthæum Homil. 69. καὶ ἡ στολὴ δὲ αὐτοῖς τῆς ἀνδρίας ἀξία, τοῖς μὲν ἀπὸ τριχῶν αἰγῶν, τοῖς δὲ ἀπὸ τριχῶν καμήλων· εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δέρματα ἤρκεσε μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάλαι πεπονηκότα. *Amictus autem ipſis fortitudini ſuæ conveniens eſt, etenim aliis caprarum, aliis camelorum pilis veſtes confectæ ſunt: multis coria ſolum, & ex vetuſtate conſumpta ſatisfaciunt.* Cilicio vſum Hieronymum, teſtis eſt Auguſtinus epiſtola 205. *Cilicino ſacco carnem veluti Æthiopis macerans, deſuper panno viliſſimo ſe tegebat.* Et Barlaam Monachus Regem Indorum alloquens, apud Joannem Damaſcenum in ejus vita capite 18. *Veſtes autem nobis ex aſperis ciliciis & ovium pellibus ſunt vetuſtæ omnes; atque ex variis pannis conſutæ, imbecillam noſtram carnem atterentes.* Sic Nicephorus Phocas, quo ſuſpicionem affectati imperii a ſe amoveret, apud Bringam quendam ſuadendo ſeſe de vita monaſtica cogitare, veſtem ſolvit, & interius cilicium ei oſtendit. Zonaras in Romano puero: καὶ τοῖς λόγοις πίστιν ἐπιδοὺς, δείξας αὐτῷ ἐρίνεος τὸ τρίχινον ὃ ἐν χρῷ περιέκειτο, τῇ δὲ ἔξωθεν αὐτοῦ περιβολῇ καλυπτόμενον. *Et verbis fidem fecit, oſtenſa lacerna e pilis contexta, quam nudo corpore cæteris veſtibus tectam geſtabat.* Idem Cedrenus pagina 532. Aphtonius ex Abbate Epiſcopus, nec veſtem monaſticam, nec cilicium depoſuit. Theodoritus de vit. Patrum capite 5. οὔτε τὴν ἀσκητικὴν ἐναλλάξας στολὴν, οὔτε τὸν ἐξ αἰγείων τριχῶν κατεσκευασμένον χιτῶνα. *Nec pallium mutans aſceticum, nec tunicam caprarum e pilis contextam.* Romanum depingit idem capite 11. ἐν τριχῶν ἐσθήματι κεχρημένον, *cilicina veſte amictum.* Et Paulus Dia-

conus libro 22. *At alii monachico ſchemate atque cilicino veſtimento contegebantur.* Cilicio carnem afflictarunt & Monachi Occidui, vt diſcipuli beati Martini, de quibus Severus Sulpitius in ejus vit. capite 7. *Plerique camelorum ſetis veſtiebantur, mollior ibi habitus pro crimine erat.* De Monachis Caprariæ inſulæ idem inſinuat Auguſtinus epiſtola 81. ad Eudoxium. *Euſtathius*, inquit, *nec Caprariam deſiderat, quia nec cilicio jam quærit indui.* Et in vita beati Thomæ Cantuarienſ. capite 14. *Habitu monachali cum cilicio ſuſcepto.* Et mirabile quod narrat Thomas Cantipratenſ. libro 2. capite 28. Beatam Virginem reſarciiſſe cilicium ejuſdem Thomæ Cantuarienſis. Cilicium erat interior veſtis Monachorum: & damnantur quidam qui id exterius geſtabant, propter vitium elationis. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 1. capite 3. *Quamobrem cilicinam veſtem, velut circumſpectam cunctis atque notabilem, & quæ ex hoc ipſo non ſolum nulla ſpiritui poſſit emolumenta conferre, ſed etiam elationis concipere vanitatem, quamquam ad neceſſarii operis exercitium, in quo Monachum ſemper impigrum expeditumque oportet incedere, inhabilis atque inepta, omnimodis refutarunt.*

CAPUT XIV.

Monachi catenis ferreis vincti.

PRÆTER cilicium alii etiam ferro & catenis palam corpus vinciebant, quod valde notatur a Patribus, propter ſuſpicionem cenodoxiæ, quæ facile ex his irrepit. Hieronymus ad Euſtochium: *Viros quoque fuge, quos videris catenatos, quibus feminei contra Apoſtolum crines, hircorum barba, nudum pallium.* Idemque ad Marcum Preſbyterum: *Quid facit ſub tunica pœnitentis regius animus? catenæ, ſordes & comæ non ſunt diadematis ſigna, ſed fletus.* Epiphanius in Synopſ. fidei de Monachis: ἀπρεπὲς δὲ καὶ τὸ κλοιοῖς περιϊέναι. *Indecens eſt vinculis collo inditis incedere.* Joannes Chryſoſtomus

libro 3. adverſus vituperator. vitæ monaſticæ : *Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἔρημον ἕλκομεν, οὐχ ἵνα σάκκον ἁπλῶς περιβάλωνται, οὐδὲ ἵνα κλοιὰ περιθῶνται, ἀλλ' ἵνα πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων φύγωσι μὲν κακίαν, ἕλωνται δὲ ἀρετήν. Quocirca nos ad deſertum pertrahimus, non vt cilicio induantur, torqueſque ferreos ſibi circumdent, aut cinerem ſubſternant ſolum, ſed vt imprimis vitia effugiant, eligantque virtutes.* Et Apollo Anachoreta apud Palladium Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 52. notat *τοὺς τὰ σιδηρᾶ φέροντας, καὶ τοὺς κομῶντας, eos qui ferrum geſtarent, & comam promitterent.* Et Apollonius apud Rufinum de vit. Patrum libro 1. capite 7. *Culpabat ſane valde eos qui vel comam capitis nutriunt, vel ferrum in collo circumferunt, vel aliquid tale, quod ad oſtentationem hominum fieri videatur, gerunt.* Euſebium & Jacobum Monachos ferri mole laborantes depingit Theodoritus de vit. Patrum capp. 3. 4. & 21. Damianus Polychronii diſcipulus ferrum geſtare abnuit, veritus ne inde animo ſuperbia intumeſceret. Idem capite 24. In Gallia Hoſpitius incluſus catenis quas ad cutem geſtabat, cilicio ſuperinduebatur, ne apparerent. Gregorius Turonenſis libro 6. capite 6. *Fuit autem apud vrbem Nicenſem eo tempore Hoſpitius reclauſus magnæ abſtinentiæ, qui conſtrictus catenis ad purum corpus ferreis, induto deſuper cilicio, nihil aliud quam purum panem cum paucis dactylis comedebat.* Idem Paulus Diaconus de geſtis Longobardorum libro 3. capite 1. Ferreis catenis collum, manus & pedes vinctus egit S. Senoch. Gregorius Turonenſis de vit. Patrum capite 15. apud Surium 24. Octobris : *Rigorem vero hiemis ſine vllo pedum tegmine pati contentus erat, manibus ac pedibus ſimul & collo ferrea catena revinctus.* Ferreorum vinculorum vſum jam deſuetum reſtituit Dominicus, inde dictus Loricatus, quia ferrea lorica ad carnem indutus, per tria luſtra ferreis vinculis corpus & brachia vinctus vitam toleravit. Petrus Damiani in ejus vita capite 9. apud Surium 14. Octobris: *Hic denique a tribus circiter annorum luſtris lorica ferrea veſtitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum armos arctatur.* His exemplis Willelmus Dux Aquitaniæ ſtupendum genus pœnitentiæ egit, lorica

ferrea ad carnem, & deſuper cilicio indutus, & caſſide ferrea caput tectus: ſed hæc omnia magis miranda quam imitanda. In Monachis damnatur ſingularitatis ſtudium, vtpote de inanis gloriæ vitio ſuſpectum. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 11. capite 18. *Quicquid etiam in converſatione fratrum minime communis vſus recipit vel exercet, omni ſtudio vt jactantiæ deditum declinemus, & ea quæ nos poſſunt inter cæteros notabiles reddere, ac veluti ſolis facientibus laus apud homines ſit conquirenda, vitemus.* Hinc affectationis quoſdam Monachos notat idem collatione 8. capite 3. qui male interpretantes illud Evangelii: *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus; fecerunt ſibi cruces ligneas, eaſque jugiter circumferentes, non ædificationem, ſed riſum cunctis videntibus intulerunt.*

CAPUT XV.

Vſus diſciplinarum notus antiquis Patribus, reſtitutus a Petro Damiani. Diſciplinæ vapulatio in Capitulo.

QUANTUM fovendæ diſciplinæ regulari conducat quotidiana, vel ſaltem frequens corporis flagellatio, vel ex hoc vno intelligere eſt, quod ea diſciplinæ nomen accepit. Ejuſmodi ſpontaneæ caſtigationis vſum exemplo commendavit Paulus: de ſe ipſo teſtatur is, 1. Cor. 9. *Caſtigo,* inquit, *corpus meum, & in ſervitutem redigo.* Hujus generis caſtigationis auctorem agnoſcit Paulum Gregor. Nazianzen. oratione 16. *καλὸν ὑπωπιασμὸς σώματος, καὶ πειθέτω σε Παῦλος ἑαυτὸν ἔτι παιδαγωγῶν. Pulcra res corporis caſtigatio, & perſuadeat tibi Paulus ſe ipſum pædagogizans.* Diſciplinarum vſum non ignotum fuiſſe Patribus Ægyptiis, credendum eſt, vel hoc argumento quod fertur a Palladio Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 6. & Heraclid. Paradiſ. capite 2. in Eccleſia Nitrienſi tres fuiſſe palmas, e quarum vnaquaque pendebat flagellum; vnum ad correctionem Monachorum, al-

terum ad coercitionem latronum, tertium ad correctionem peregrinorum. Antiquum diſciplinarum vſum deſuetudine ſublatum reſtituit, ac Caſſinenſibus ſuaſit Petrus Damiani. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 3. capite 21. *Domnus Petrus Damiani ad monaſterium Caſſinenſe veniens, cum verbo pariter & exemplo quoſcumque poſſet ferventer accenderet; tandem permiſſione D. Abbatis ab omni Congregatione obtinuit, voluntaria oblatione in remiſſionem peccatorum omnium, vt ſexta feria per totum annum pane & aqua contenti, diſciplinam ſinguli facta confeſſione perciperent: inſuper & triduanum jejunium in capite Quadrageſimæ per annos ſingulos agerent.* Et Damianus ipſe Opuſculo 43. ad Monachos Caſſinenſes: *Obſervatio ſextæ feriæ, dilectiſſimi, cui veſtra ſancta devotio dedicavit & jejunii ſalutaris inediam, & Apoſtolicorum verberum diſciplinam, quot hominum multitudines ad exemplum ſalutis attraxerit, & tanquam novella divinæ plantationis oliva, in exuberantium germinum propagines pullulaverit, teſtes ſunt non modo monaſteria veſtra, hoc eſt, quæ ſuorum gaudent imitari veſtigia magiſtrorum, ſed & multitudines vrbium atque villarum, quæ ſe communiter ingerentes atque lætantes, id ipſum plauſibiliter arripiunt inſtitutum: adeo vt plerique præ devotionis ardore concepto, niſi quantocyus hujus obſervantiæ ſuſcipiant regulam, non levem ſe reputent propriæ ſalutis perferre jacturam, nullatenus ambigentes, quia dum die Veneris per corporalem alimentorum ſe continentiam mactant, paſſioni Redemptoris in veritate communicant, atque ad Dominicæ reſurrectionis gloriam ſe pervenire non inaniter credunt, dum Chriſto in cruce pendente, ipſi quoque ſuæ carnis illecebras per abnegatæ refectionis patibulum crucifigunt.* Idem libro 5. epiſtola 8. *Quod igitur de monachici Ordinis exercitiis ſcripſi, & ſcoparum præcipue diſciplinis Monachus Monacho ſpecialiter miſi, nec laicorum, ſive etiam Clericorum notitiæ prodenda mandavi. Vrbici autem Eremitæ, forenſes videlicet Solitarii, Monachi vniverſales, id ſolum machinati ſunt de medio ſtyli currentis excerpere, quod ſcandalum poſſet monachici fervoris arcana neſcientibus generare. Sed teſtes mihi ſunt fratres, qui ſub inſtitutione ſanctæ regulæ regulariter vivunt, hoc me apicibus tradidiſſe, quod ipſi quotidie ſatagunt operibus exer-*

cere. Idem libro 6. epiſtola 27. ad Petrum Cerebroſum Monachum : *Hoc itaque diſciplinæ genus nequaquam modernis eſt ſtudiis noviter adinventum, ſed ex ſacræ Scripturæ potius auctoritate prolatum.* Quod probat variis exemplis, Paulino inter alia, & infra : *Nam & ante nos omnibus fere ſanctis monaſteriis hæc diſciplinæ regula nequaquam fuit incognita, etſi non adeo frequentata : unde & ſingulos annos pœnitentiæ millenis ſcopis redimere conſueverunt. Tu quoque non diſciplinæ regulam, ſed longioris diſciplinæ deteſtaris inſaniam, nec improbas cum diſciplina dici pſalmum; ſed perhorreſcis ut continuetur cum diſciplina pſalterium.* Idem Opuſculo 33. capite 3. ad Deſiderium Caſſinenſem Abbatem : *Sexta quoque feria vivificæ cruci non inconvenienter adſcribitur, quæ ſcilicet dies pendentis in cruce Domini glorioſo ſanguine purpuratur : qua die omnes fratres noſtri, quos utique monaſterialis Ordo connectit, hoc etiam ad cumulum propriæ ſalutis adjiciunt, ut & ſe mactent in Capitulo vicaria colliſione ſcoparum, & inſuper celebrent in pane & aqua jejunium.* Idem Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 4. capite 57. de quodam fratre : *Nam ſingulis noctibus in cimeterio juxta ſancti Apoſtoli Andreæ baſilicam nudus permanens, & pſalmos canens, duris ſcoparum ictibus carnem ſuam affligere non deſinebat.* Intemperantem & indiſcretum uſum diſciplinarum tamen non probat Petrus Damiani libro 6. epiſtola 34. ad Eremitas Congregationis ſuæ : *Non ignoret ſancta veſtra devotio, dilectiſſimi, quoniam diſciplina iſta ſcoparum, cui tam ferventer inſiſtitis, ſicut poterat moderata prodeſſe, ſic agnoſcitur indiſcreta nocere : propterea ſcilicet corpora veſtra viribus effœta deficiunt, & aliquando, ſicut a quibuſdam creditur, tot alliſionibus tabefacta langueſcunt, nimirum cum nonnulli veſtrum unum continuum, vel etiam duo pſalteria quotidie cum diſciplina decurrant.* Diſciplinarum uſum ſuſcepere & Ciſtercienſes. Cæſarius de Miraculis libro 1. capite 22. *Nobilis adoleſcens Dominus Adolphus, nunc Epiſcopus Oſnaburgenſis, Canonicus fuerat majoris Eccleſiæ in Colonia. Hic cum tempore quodam ad Campum, domum Ordinis noſtri, veniſſet, & poſt miſſam ad orationem in oratorio ſtaret, vidit quomodo Monachi, tam ſenes quam juvenes, ad univerſa currentes altaria, ad diſciplinas*

plinas ſuſcipiendas nudabant dorſa ſua, humiliter confitentes peccata ſua. Ait, in oratorio, quia diſciplinæ vapulatio fiebat quibuſdam locis in oratorio, id eſt, in Eccleſia in qua oratio fiebat: aliis locis fiebat in Capitulo, qui erat locus correctionis; vel in ſecretis cellæ. Petrus Damiani d. epiſtola ad Petrum Cerebroſum: *Deteſtaris illas quæ ex more fiunt in Capitulo diſciplinas.* Anſelmus Cantuarienſis libro 3. epiſtola 50. *Audivi a Dn. Abbate tuo, quod majoris meriti judicas, cum Monachus ſe aut verberat, aut ab alio ſe verberari poſtulat, quam cum in Capitulo ex præcepto Prælati, non ex ſua voluntate, vapulat. Quid non ita ſicut exiſtimas? Illud enim judicium quod ſponte ſibi aliquis indicit regale; illud vero quod per obedientiam in Capitulo ſuſtinet monachicum,* &c. Et Thomas Cantipratenſis libro 2. capite 16. *Apud ſanctum Victorem Pariſiis in monaſterio Canonicorum regularium Magiſter Hugo Canonicus fuit, qui etſi vitæ valde laudabilis fuerit, in hoc tamen minus perfecte fecit, quod diſciplinam in ſecreto vel in Capitulo cum aliis pro quotidianis exceſſibus non accepit.*

CAPUT XVI.

Humilitatis ſtudium commendatur in Monachis, μετάνοια, proſtratio, oſcula pedum hoſpitum adventantium, ſeſſio humi.

DISCIPLINÆ regularis præſidium & arx munitiſſima eſt modeſtia & humilitas, qua nititur obedientia, vnum e tribus religionis votis. Hæc eſt magiſtra & fundamentum omnium virtutum. Joannes Caſſianus collatione 15. capite 7. *Humilitas eſt ergo omnium magiſtra virtutum, ipſa eſt cæleſtis ædificii firmiſſimum fundamentum, ipſa eſt donum proprium atque magnificum Salvatoris.* Ideo ſanctiores Monachi omni ſtudio vitabant omnes faſtus & oſtentationis illecebras. Fratres ſugillabat Abbas Machetes, quod cu-

rationum gratia oleum benedicentes poſcentibus ſæcularibus darent, ob præſumptionis audaciam. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 30. *Monachos qui Exorciſtarum officium affectabant, quaſi gratiam abigendorum dæmonum haberent, increpat.* Idem d. capite 7. collatione 15. *Quapropter numquam Monachos probos, nec morbo cenodoxiæ vacuos, noſtri majores eſſe dixerunt, qui ſemetipſos Exorciſtas coram hominibus profitentur, & inter admirantium turbas, hanc quam meruerunt vel præſumpſerunt gratiam, jactantiſſima oſtentatione diffamant, ſed incaſſum.* Humilitatis ſtudio pene inſanientes Monachi accedentes ad ſeniores, ad eorum pedes provolvi ſolebant. Moſchus Limonar. capite 105. *ἐν μιᾷ οὖν βάλλω αὐτῷ τὴν μετάνοιαν, λέγων· ποίησον ἀγάπην, ἀββᾶ. Die igitur quadam proſtratus ante illum dixi: Fac caritatem, Pater.* Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 2. capite 96. *Surgentes tandem illi quatuor fratres, ac de more monaſterii terræ humiliter proſtrati, ſe ſolos, ignorantibus cæteris, hujus facinoris auctores fuiſſe confeſſi ſunt.* Monachi commendantes ſe precibus fratrum, ad eorum genua procidebant. Idem Oſtienſis libro 4. capite 77. *Tunc & Pontius Cluniacenſis Abbas, ob amorem ac reverentiam ſancti Benedicti, una cum duodecim fratribus Caſſinenſe monaſterium petiit, Abbatiſque noſtri Gerardi provolutus veſtigiis, dum perluſtraſſet officinas monaſterii, dixit: Mallem Decanus eſſe Caſſinenſis, quam Cluniacenſis Abbas. Demum fratrum omnium genibus provolutus, illorumque orationibus ſe intente commendans, Hieroſolymam profectus eſt.* Hoſpitum adventantium pedes oſculabantur proſtrati ad terram veteres Monachi. De Damiano Polychronii diſcipulo teſtatur Theodoritus de vit. Patrum capite 24. *οὕτως δὲ τὸ φρόνημα μέτριος, ὡς ἑκάστου τὸν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἄμφω τὼ πόδε περιπτύσσεσθαι, καὶ τὸ μέτωπον ἐπιτιθέναι τῇ γῇ, εἴτε στρατιώτης, εἴτε χειροτέχνης, εἴτε ἄγροικος εἴη. Tanta eſt animi modeſtia, ut ſingulorum qui ad eum veniunt, pedes amplectatur, & terræ frontem imponat, ſeu miles, ſeu opifex is fuerit, ſeu ruſticus.* Inde regula Benedicti capite 53. *Omnibus venientibus ſive diſcedentibus hoſpitibus inclinato capite, vel proſtrato omni corpore in terra,*

Chriſtus in eis adoretur, qui & ſuſcipitur. Et hoc genus proſtrationis ſeu inclinationis, μετανοίαν Græci vocabant, quam in monaſterio Cluniacenſi ob multitudinem hoſpitum deſiiſſe obſervari, tradit Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. *Tanta certe eſt adventantium fere ſemper frequentia, vt ſi omnibus inclinare, vel ante omnes proſterni oporteat, ſi omnibus manus & pedes abluere expediat, cum eis ab ortu ſolis ad occaſum fratres omnes eſſe neceſſarium ſit, & tam in metanœis, quam in ablutione manuum & pedum totam diem expendere.* Alii etiam humilitatis ſtudio, falſo an vero, humi ſedebant. Caſſianus collatione 18. capite 11. *Ille nequaquam annuens deprecanti, tantis ſe ſubjiciens aſſerebat flagitiis involutum, vt ne vſum quidem hujus communis aeris capere mereretur: pſiathii quoque ipſius refugiens ſeſſionem, humi potius reſidebat.* Nec eſt quod mireris: hic erat pœnitentium habitus, etiam humi cibum capere ſolebant. Cæſarius de Miraculis libro 1. capite 42. *Cum ad prandendum in terra more pœnitentium conſediſſent.*

CAPUT XVII.

Monachorum reverentia & obſequium erga Epiſcopos & Preſbyteros.

SINGULARE quoque diſciplinæ monaſticæ rudimentum fuit, Monachorum obſervantia & reverentia erga Epiſcopos & Preſbyteros, dum eis obedire, probari & placere gauderent. Chriſtum Redemptorem omnium in Sacerdotibus & in Eccleſiæ Throno ſeſe cernere prædicabat Pachomius Abbas, vt legitur ipſius vitæ capite 27. Monachi colebant Epiſcopum vt dominum & rectorem : adventanti in monaſterium occurrebant cum hymnis & pſalmodia. Cum Eccleſias ſuperioris Thebaidis luſtraret beatus Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus, accedenti ad Tabennenſem eremum properans occurrit Pachomius cum omnibus Monachis, & cum hymnis & pſalmis ſuſcepit Pontificem, vt narratur ipſius Pachomii vita d. capite 27. Idem fuit obſequium omnium Monachorum erga Epiſcopos. Hieronymus epiſtola ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum : *Ad adventum, vt reor, tuum non pavet turba Monachorum ; ſed gaudent, cum certatim tibi procedunt obviam, & de eremi latibulis exeuntes, ſua te cupiunt humilitate ſuperare. Quid eos compellit exire ? Nonne amor tui ? Quis per eremum ſeparatos in vnum cogit ? Nonne tua dilectio? amari enim parens debet, amari parens, & Epiſcopus non timeri.* Monachi etiam parebant Epiſcopo vt domino & Prælato ſuo. Cum Athanaſius exularet in monaſteriis Ægypti, Monachi ei parebant vt Legiſlatori, ejus præcepta erant eis vice legum & tabularum Moſis : de quo Gregorius Nazianzenus oratione 21. καὶ τοῦτο ἦν νόμος αὐτοῖς, ὅ τι ἐκείνῳ ἐδόκει· καὶ τοῦτο ἀπώμοτον πάλιν ὃ μὴ ἐδόκει· καὶ πλάκες Μωΰσεως αὐτοῖς τὰ ἐκείνου δόγματα. *Et eis lex erat, quod ei videbatur : & rurſus interdictum, quod ei non placebat ; & tabulæ Moſis ipſis illius dogmata.* Monachi

egrediebantur e monaſterio juſſu Epiſcoporum, cum mater epiſtolas ab Epiſcopis ad Pachomium impetraſſet, vt Theodorum ejus filium, qui erat vnus e Monachis Tabennenſibus, videre liceret. Acceptis epiſtolis Pachomius fratrem evocavit, eique permiſit, vt matri ſui copiam faceret: de quo Theodoritus de vit. Patrum libro 2. capite 34. Beatus autem Pachomius vocavit ejus filium Theodorum, & dixit ei: *Audivi, fili, quia mater tua advenit propter te; itaque propter epiſtolas Epiſcoporum qui ſcripſerunt ad me, vade, & videat te mater tua.* Pior Monachus, etſi ſacramento ſe obligaſſet e cella non egredi, tamen facile paruit Epiſcopo ad ſe eum evocanti. Sozomenus libro 6. capite 29. Nicephorus Calliſtus libro 11. capite 37. Nathanael vnus e Patribus Ægyptiis, cum Epiſcopos, a quibus fuerat aditus, non eſſet diſcedentes proſecutus, ob voti quo tenebatur e cella pedem non efferendi, religionem, & a Diaconis Epiſcoporum hac de cauſa argueretur: ἐγώ, inquit apud Palladium Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 18. τοὺς κυρίους μου τοὺς ἐπισκόπους σέβω, καὶ πάντα τὸν κλῆρον τιμῶ. *Ego dominos meos & Epiſcopos colo, & omnem Clerum.* Hieronymus ipſe e Preſbytero Eccleſiæ Romanæ Monachus, Epiſcoporum mandatis parere ſummo ſtudio duxit. Teſtis ipſe de ſe in Præfatione ad Chromatium & Heliodorum Epiſcopos: *Sed melius eſſe judicans Phariſæorum diſplicere judicio, & Epiſcoporum juſſionibus deſervire inſtiti, vt potui.* Etiam Epiſcopis patuere Sanctimonialium ſecreta, velut extra omnem ſuſpicionem poſitis. Theodoritum Cyrenſem Epiſcopum intra ſepta admiſere Marana & Cita Incluſæ: τῆς ἱερωσύνης τὴν προεδρίαν τιμῶσαι, vt narrat de ſe ipſe Theodoritus de vit. Patrum capite 29. Etiam Abbates ipſi provolvebantur ad genua Epiſcoporum. Extat apud Epiphanium init. libri adverſus hæreſes epiſtola Acacii & Pauli Archimandritarum, qua petunt hunc librum ad ſe mitti, & ſe excuſant quod non poſſint ob valetudinem per ſe ipſum petere, & provolvi ad ejus genua, αὐτοὶ προκυλινδούμενοι πρὸς τοὺς πόδας σου. Monachis poſt Epiſcopum primo loco erant Preſbyteri. Singulis diebus dominicis Monachi conveniebant in Eccleſiam

vicanam, & a Parocho ſacramenta petebant, vt liquet ex epiſtola Dionyſii Areopagitæ ad Demophilum Monachum. Monachi etiam infimis Clericis ſe minores credebant, & ab ipſis benedictionem petebant tanquam laici. Theodorito id temporis Lectori, enixe oranti vt benedictionem daret, diu reſtitit Zeno Aſcetes, æquius eſſe dicens, vt eam ab illo acciperet, ἰδιώτην, id eſt, laicum, ſe dicens, illum militem ob Lectoris officium. Teſtis ipſe Theodoritus de vit. Patrum capite 12.

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ
LIBER SEPTIMUS.

CAPUT I.

Variæ appellationes Monachorum, Philoſophi chriſtiani, angeli, martyres, θεραπευταὶ, Nonni, Patres, καλογήροι, Monachi ſancti, Canonici, religioſi. Eremus arx Eccleſiæ, ſcala Paradiſi.

PROXIMO libro expoſitis his quæ pertinent ad diſciplinam regularem, de dignitate Monachorum quæ oritur ex pulcherrima eorum vitæ & converſationis ratione, proximum eſt hoc libro tractare. Monachi ſanctiſſimo vitæ genere ita admirationem omnium ſibi conciliarunt, vt omni honorum genere a populo affecti ſint, & variis nominibus digniori-

bus cohoneſtati. Ob chriſtianæ ſapientiæ ſtudium, quæ in eis elucebat, Philoſophi Chriſtiani dicti, & veræ Philoſophiæ ſectatores. Gregorius Nazianzenus oratione 3. τὰς δὲ παρ' ἡμῖν οὐ θαυμάζεις χιλιάδας, καὶ μυριάδας, καὶ ταῦτα, καὶ τούτων ἔτι θαυμασιώτερα φιλοσοφούντων ἐν παντὶ τῷ βίῳ. *Infinitam autem illam apud nos hominum multitudinem non miraris, qui & hæc his ſublimiora philoſophantur in omni vitæ genere.* Idem oratione 9. in fin. πάντα χορὸν ἱερέων, χορὸν φιλοσόφων, οὐδενὶ δεσμῷ κάτω κατεχομένων, μόνα κεκτημένων τὰ σώματα, καὶ οὐδὲ αὐτὰ παντελῶς. *Omnem chorum Sacerdotum, chorum Philoſophorum, nullo vinculo humo detentorum, qui ſola corpora, ac ne ea quidem tota, poſſident.* Joannes Chryſoſtomus Homil. 17. ad populum Antiochenum: μόνοι δὲ οἱ διὰ τῶν ἔργων ἀληθῶς τὴν φιλοσοφίαν ἐπιδεικνύμενοι. *Soli vero qui per opera vere philoſophiam exercent.* Iſidorus Pelufiota libro 1. epiſtola 1. ad Nilum Monachum: οἱ μὲν ἅγιοι τῆς μοναχικῆς φιλοσοφίας κορυφαῖοι καὶ ἡγέμονες. *Sancti viri monaſticæ philoſophiæ principes & anteſignani.* Joannes Climacus ſcal. Paradiſ. grad. 27. βραχύτεροι τὴν τῆς ὄντως ἡσυχίας φιλοσοφίαν ἐπιστάμενοι. *Pauciores qui veram ſolitariæ vitæ philoſophiam exacte pernoverunt.* Chriſtianorum ſapientiſſimi. Procopius de bello Perſico libro 1. τὸν πύργον ὃς δὴ τῶν Χριστιανῶν οἱ σωφρονέστατοι ἔλαχον, ὥσπερ καλεῖν μοναχοὺς νενομίκασι. *Turrem prope Hipponomum Chriſtianorum ſapientiſſimi forte cuſtodiebant, quos Monachos vocant.* Iidem angeli dicti, quod in humano corpore angelicam fere & cæleſtem vitam ducerent. Theodoritus libro 4. capite 19. ἄνδρες ἐν Αἰγύπτῳ τὴν τῶν ἀγγέλων πολιτείαν ζηλώσαντες τοὺς μὲν πολιτικοὺς θορύβους ἀπέδρασαν, τὴν ἐν ἐρήμῳ δὲ προείλοντο βιοτήν. *Erant in Ægypto homines qui angelicam plane vivendi rationem ſummo ſtudio excolentes, a tumultu ac ſtrepitu civili ſe removerent, vitamque in ſolitudine degere inſtituerent.* Joannes Climacus ſcal. Paradiſi gradu 27. ἡσυχαστής ἐστι τύπος ἀγγέλου ἐπίγειος. *Solitarius eſt terreſtris forma angeli.* Eoſdem angelos & martyres vocat Chryſoſtomus Homil. 8. in Matthæum: καὶ νῦν ἐλθὼν εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου, παραδείσου παντὸς βελτίω τὴν ἔρημον ταύτην ὄψει γεγενημένην, καὶ χοροὺς ἀγγέλων μυρίους ἐν ἀνθρωπίνῳ σχήματι, καὶ δήμους μαρτύρων, καὶ συλλόγους παρθένων. *Denique ſi quis nunc ad Ægypti veniat ſolitudinem, paradiſo quovis omnem illam videbit*

bit eremum digniorem, & innumerabiles angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus, & populos martyrum, & choros virginum. Angelorum & Martyrum gloria ſimul coronantur Monachi tum ob vitæ puritatem, tum ob laborum & egeſtatis rerum omnium patientiam, & vitæ contemptum. Cæli cives propter certam pene ſpem cæli, quia in terris cælo & Deo perfruuntur. Chryſoſtomus Homil. in Matthæum 56. οἱ τῆς ἐρήμου πολῖται, μᾶλλον δὲ οἱ τῶν οὐρανῶν πολῖται. *Hi dico eremi habitatores, imo vero cælorum cives.* θεραπευταὶ, medici, curatores, quia hoc vitæ genere curantur omnes paſſiones & vlcera animæ. Dionyſius Areopagita de Hierarch. Eccleſ. capite 6. οἱ μὲν θεραπευτὰς, οἱ δὲ μοναχοὺς ὀνομάζοντες ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἀμερίστου καὶ ἑνιαίας ζωῆς. *Alii cultores, alii Monachos vocantes a puro Dei famulatu & cultu, & individua & ſingulari vita.* ἀσκηταὶ, exercitati, ob jugem exercitationem, per quam in genere virtutum proficiunt. Gregorius Moral. 22. capite 20. in illa verba Pſalmi 83. *Exercitatus ſum, & defecit pauliſper ſpiritus.* Exercitatione, inquit, crevit ſpiritus Dei in me, & ſpiritus hominis. Nonni, id eſt, ſancti, ob ſtudium ſanctitatis quod profitentur. Arnobius in Pſalm. 105. *Ille Monachus hoc egit, ille Clericus hoc, illa Sanctimonialis hoc, ſi ille qui ſanctus vocatur & Nonnus, ſic agit.* Et idem in Pſalm. 140. *Et adulantes nobis invicem in præſenti poſiti, ſanctos nos vocamus & Nonnos.* Inde regula Benedicti capite 63. *Juniores autem Priores ſuos Nonnos vocent, quod intelligitur paterna reverentia.* Concilium Aquiſgranenſe anno Chriſti 817. canon. 54. *Et qui præponuntur, Nonni vocentur.* Cæſarius de Miraculis lib. 1. capite 7. *Hæc mihi dicta ſunt a Nonno Frederico Monacho, qui tunc præſens fuit.* Et idem capite 27. ejuſdem libri: *Sicut mihi dicere ſolitus erat Nonnus Conradus ſenex Monachus noſter.* Idemque libro 2. capite 3. *Audi quid mihi dixerit Nonnus Cæſarius Monachus noſter, quondam Abbas Prumiæ.* Inde & Sanctimoniales pari ſignificatione Nonnæ. Hieronymus ad Euſtochium: *Et quia maritorum expertæ dominatum, viduitatis præferunt libertatem, Caſtæ vocantur & Nonnæ.* Monachi etiam jam olim dicti Domni, modeſtiæ & humilitatis cauſa eliſa voce Domini: & hoc proprium nomen fuit Abbati. Regula Bene-

dicti capite 83. *Abbas autem, quia vices Chriſti agere creditur, Domnus & Abbas vocetur, non ſua aſſumptione, ſed honore & amore Chriſti.* Ea ætate etiam ipſi Reges & Reginæ & Epiſcopi abſtinuere appellatione Domini & Dominæ, & maluere vocari Domni & Domnæ. Gregorius Turonenſis libro 9. capite 20. in exemplo pactionis initæ inter Guntranum & Childebertum Reges: *Cum in Chriſti nomine præcellentiſſimi Domni Guntchramnus & Childebertus Reges, & glorioſiſſima Domna Brunichildis Regina Andelaum caritatis ſtudio conveniſſent.* Et idem capite 43. ejuſdem libri ex epiſtola beatæ Radegundis ad Epiſcopos: *Domnis ſanctis & Apoſtolica Sede digniſſimis in Chriſto Patribus omnibus Epiſcopis.* Paulus Diaconus Hiſtoriæ Miſcell. libro 22. *Gentis Francorum, quibus olim moris erat Domnum, id eſt, Regem ſecundum genus ſuum principari.* Honoris cauſa etiam Monachi dicti ſunt Patres. Hieronymus in Matth. cap. 23. *Quæritur quare adverſum hoc præceptum doctorem gentium Apoſtolus ſe eſſe dixerit, aut quomodo vulgato ſermone, maxime in Palæſtinæ & Ægypti monaſteriis, ſe invicem Patres vocent.* Et idem libro 2. in epiſtola ad Galat. 4. *Cum Dominus noſter in Evangelio præcipiat, nullum Patrem vocandum niſi Deum, neſcio qua licentia in monaſteriis vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcamus.* Eodem vſu Sanctimoniales, maxime Præpoſitas, Ammas ſeu Matres dici moris fuit. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 42. καὶ πεσὼν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας λέγει αὐτῇ· εὐλόγησόν με, Ἀμμᾶ. Et infra: Ἀμμᾶς ἐστιν, οὕτω γὰρ καλοῦσι τὰς πνευματικὰς μητέρας. *Et cadens ad pedes ejus dicit ei: Benedic me Amma. Eſt Amma, ſic enim vocant matres ſpirituales.* Monachos etiam vtriuſque ſexus Græci καλογήρους vocant, pulcros ſenes, quod eſt nomen dignitatis, potius quam ætatis. Palladius Hiſtor. Lauſiacæ cap. 103. δακρύσας οὖν ὁ καλόγηρος. *Lacrymatus ergo pulcher ſenex.* Et idem capite 137. de Amma Talida: τῇ ταύτης τῆς καλογήρου διδασκαλίᾳ, *illius Calogeræ doctrina.* Dorotheus doctrin. 7. τί ἔχει πρᾶγμα ὁ Θεὸς, καλόγηρε. *Quid hoc ad Deum, o Calogere?* vulgo *Calohiers*: de quo Meurſius in Gloſſ. G. B. in voce καλόγηρος. Monachi ſancti, Canonici regulares, quorum laxior eſt regula, religioſi dici ſolebant. Nicolaus I. in can. *Præſens* 20. quæſtione 3. *Non*

enim putamus, quod abſit, Canonicos religioſos à ſanctorum Monachorum vita & conſortio ſejunctos. Monachi etiam vtriuſque ſexus, quod toti Dei obſequio mancipati ab aliis vacant, ſervorum & ancillarum Dei nomen, quod eſt commune omnium fidelium, proprium fecerunt, vt paſſim occurrit apud Aſceticos auctores. Denique Monachi, quod ſine invidia dixerim, Eccleſiæ decus & ornamentum, pulcherrimi flores & lapides pretioſi Eccleſiæ ſunt. Hieronymus ad Marcellam, ex perſonis Paulæ & Euſtochii: *Certe flos quidam & pretioſiſſimus lapis inter Eccleſiaſtica ornamenta, Monachorum & virginum chorus eſt.* Eremus arx Eccleſiæ, & ſcala qua aſcenditur ad Deum. Gregorius Nazianzenus orat. 2. vbi queritur ſe de eremo raptum ad Epiſcopatum: *καὶ τῆς ἡμετέρας ἀκροπόλεως ἀποσπάσαι τῆς ἐρημίας, ἣν ἐγὼ πάντων μάλιστα κατασπασάμην, καὶ ὡς συνεργὸν μητέρα τῆς θείας ἀναβάσεως, καὶ θεοποιὸν διατελοῦντος ἠγάσθην. Ad nos ab arce noſtra extrahendos, hoc eſt, à ſolitudine, quam ego omnium maxime amplexus eram, ac velut cooperatricem, & matrem divinæ aſcenſionis, & deificantem admiratus eram.*

CAPUT II.

Primis ſæculis Monachi erant extra Clerum. Conſtitutione Syricii hi in Clerum admiſſi. Cur Monachis imperatum mulieres & Epiſcopos fugere.

MONACHORUM dignitas ſuis ætatibus crevit: primis ſæculis Monachi erant extra Clerum, & inter laicos cenſebantur. Hinc quaque die Sabbati & Dominicæ vna cum plebe conveniebant ad Eccleſiam proximæ civitatis aut vici, à Preſbytero loci ſacramenta petebant, & vna cum plebe communicabant. De Zenone teſtatur Theodoritus de vit. Patrum capite 12. *εἰς τὴν θείαν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν πολλῶν κατὰ κυριακὴν ἡμέραν ἐφοίτα, τε τῶν θείων ἐπαΐων λόγων, καὶ τοῖς διδασκάλοις ὑποτιθεὶς τὰ ὦτα, καὶ τῆς μυστικῆς μεταλαμβάνων τραπέζης, εἰς τὸ χαμηλὸν ἐκεῖνο καταγώγιον ἐπανήει. Veniebat cum po-*

pulo ad divinam Eccleſiam die Dominico, & divinos audiebat ſermones, & aures præbebat doctoribus, & myſticæ menſæ particeps factus redibat ad novum illud habitaculum. Joannes Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum capite 26. *Vidimus alium in ſolitudine commorantem, qui numquam ſe ſibi ſoli indulſiſſe cibum teſtatus eſt; ſed etiam, ſi per totos quinque dies ad ejus cellulam nullus e fratribus adveniſſet, refectionem jugiter diſtuliſſe, donec Sabbato vel Dominico die devotæ Congregationis obtentu procedens ad Eccleſiam peregrinorum quempiam reperiſſet.* Idem collatione 7. capite 34. *Quamobrem ſoporis modicum deguſtantes, diſcutiamus obrepentem oculis noſtris vicina jam luce torporem, ac deinceps pariter ad Eccleſiam procedentes, quoniam nos hoc facere Dominicæ diei ſolemnitas commonet, reverſi poſt ſynaxim, ea quæ Dominus ad inſtructionem communem pro deſiderio veſtro largitus fuerit, duplicato gaudio conferamus.* Inde notatur quidam Monachus nomine Horon, quod ad Eccleſiam non conveniret, ne quidem die Paſchali. Caſſianus collatione 2. capite 5. *Et laudatur Paphnutius Abbas, quod jam ſenior die Sabbati & Dominicæ non deſineret e cella millibus quinque diſſita venire ad Eccleſiam.* Idem collatione 3. capite 1. de eodem narrat idem collatione 18. capite 15. *Quod quidam e fratribus captato tempore quo Paphnutius ad Eccleſiam die Dominico proceſſurus abeſſet a cella, furtim ſubmiſit codicem ſuum inter ejus plectas, ut eum furti accuſarent.* Itaque Monachi in Eccleſia ſtabant extra cancellos, qui erat locus Clericorum: ita tamen ut proximi ſtarent, medii inter Clerum & plebem. Dionyſius Areopagita epiſtola ad Demophilum: τοῖς δὲ τετελειωμένοις θεραπευταῖς αἱ πύλαι τῶν ἀδύτων εἰσὶν ἀφωρισμέναι, καθ' ἃς δὲ τελοῦνται καὶ παρεστᾶσιν, οὐ πρὸς φυλακὴν αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς τάξιν δι' ἐπίγνωσιν ἑαυτῶν, μᾶλλον τῷ λαῷ παρὰ τοὺς ἱερατικοὺς πλησιάζοντες. *Iis qui Monachi ſunt ordinati, adytorum portæ ſegregatæ ſunt, juxta quas initiantur & adſtant, non ad cuſtodiam, ſed ut ordinem recognoſcant ſuum, ſintque ipſi populo propinquiores, quam hi qui ſacra miniſtrant, & populo ipſi quoque magis Sacerdotibus accedentes.* Et ſi is qui e vita exceſſerat, eſſet Clericus, ejus corpus deponebatur intra cancellos altaris: ſi vero Monachus aut ſimplex laicus, extra cancellos. Idem Eccleſ. Hierarch. capite 7. εἰ δὲ τοῖς διαγεῖν

μοναχοῖς, ἢ τῷ ἱερῷ λαῷ κατατετάκτω, παρὰ τὸ τίμιον ἱερατεῖον αὐτὸν κατακλίνει περὶ τῆς ἱερατικῆς εἰσελεύσεως. *Sin autem ſacris Monachis ſanctove populo annumeratus erat, eum ad venerati one dignum chori locum collocat, ante Sacerdotum introitum.* Et cum Dominica die Monachi accederent ad Eccleſiam, faciebant oblationes tanquam laici. Hieronymus ad Heliodorum: *Alia cauſa eſt Monachorum, alia Clericorum. Clerici paſcunt oves, ego paſcor: illi de altario vivunt, mihi quaſi infructuoſæ arbori, ſecuris ponitur ad radicem, ſi munus ad altare non defero.* Et dæmon ſpecie pueri qui agebat aſinum, panem in ſporta ferens, interrogatus ab Abbate Nathanael, quiſnam eſſet, reſpondit: ἐγὼ δέ εἰμι τοῦ δὲ τοῦ μοναχοῦ τὸ μελλάκιον, καὶ ἄρτους ἀποφέρω, ἐπειδὴ ἀγάπη ἐστὶν τοῦ σοῦ γνωρίμου τοῦ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ αὔριον σαββάτου διαφαύοντος χρεία τῶν προσφορῶν. *Ego ſum hujus Monachi miniſter, & fero panes, quoniam eſt agape tui noti fratris, & cras illuceſcente Sabbato opus eſt oblationibus.* Eorumdem canonica pœna erat, non depoſitio vt Clericorum, ſed excommunicatio vt laicorum. Synodus Chalcedonenſis can. 2. εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἢ μονάζων, ἀναθεματιζέσθω. *Si ſit quidem Clericus, proprio gradu excidat: ſi ſit autem laicus vel Monachus, anathematizetur.* Idem Synodus Nicæna II. canon. 5. Synodus Ticinenſis apud Aimoinum libro 5. capite 35. *Patratores & incitatores hujus conſilii, ſiquidem Clerici fuerint, deponantur: laici vero & Monachi perpetuo anathemate feriantur.* Eadem de cauſa in cenſu Ordinum Eccleſiaſticorum, Abbas locatur vltimus poſt Oſtiarium, qui eſt infimus gradus Clericorum. Can. *A Subdiacono* 93. diſtinct. Hinc & Auguſtinus libro 2. de anima & ejus origine, Renatum Monachum appellat laicum. Et Hilarius Pictavienſis libro de Synodis, per laicos propoſiti ſuperioris, Monachos intelligit, optima ratione, quia licet Monachi ſint minores Clericis gradu & ordine; certe propoſito ſunt majores, quia eorum vita eſt ſcopus & exemplum perfectionis evangelicæ. Inde Monachos fratres boni propoſiti appellat Auguſtinus ſermon. 1. de vita communi Cleric. *Cœpi boni propoſiti fratres colligere.* Et laicos velut propoſito minores, laicos inferioris propoſiti vocat idem de opere Monachorum init. Profeſſio regularis

ſcilicet eſt perfectius melioris vitæ propoſitum, quo ſpectantem Arſenium ſolitum ſibi dicere: Ἀρσένιε, διὸ ἐξῆλθες: *Arſeni, ad quid veniſti?* refert Dorotheus doctrina 10. Poſtea Monachi ne plebis contagio fœdarentur, cœpere habere proprias Eccleſias ſeu oratoria, ἀσκητήρια, & vnum e gremio Preſbyterum, is erat plerumque Abbas, vel vnus e ſenioribus. Auguſtinus de moribus Eccleſiæ Catholicæ capite 33. *Vidi ego diverſoria Sanctorum Mediolani, non paucorum hominum, quibus vnus Presbyter præerat vir optimus & doctiſſimus.* Sic Paphnutius fuit idem Abbas & vnicus Preſbyter monaſterii ſui. Caſſianus collatione 3. capite 1. *Hic namque Presbyter congregationis noſtræ, id eſt, illius quæ in eremo Scythi morabatur, fuit*, &c. Et idem collatione 10. capite 1. *Vt præter Abbatem Paphnutium noſtræ congregationis Presbyterum, nullus eam* (loquitur de epiſtola Theophili Alexandrini Epiſcopi) *cæterorum Presbyterorum, qui in eadem eremo aliis tribus Eccleſiis præſidebant, nec legi quidem aut recitari in ſuis conventibus prorſus admitterent.* Et nos diſpari diſciplina Pachomius Abbas, cum tot millia Monachorum ſub ditione haberet, non ferebat quemquam inter eos eſſe, qui ad Clericatus ordinem promoveretur, vt legitur ipſius vitæ capite 24. Tandem excreſcente multitudine Monachorum, vt conſuleretur inde emergenti penuriæ Clericorum, Syricius Pontifex cum Monachis diſpenſavit, vt admitterentur ad Clericatum. Can. *Monachos* 16. quæſtione 1. & poſt eum Gelaſius I. Can. *Priſcis* 55. diſtinct. Ab eo tempore quamplures Monachi per tempora ab Epiſcopis etiam inviti in Clerum aſciti, ob vtilitatem Eccleſiæ, vt Macarius, Macedonius cognomine κριθοφάγος, Arepſimas, Salomon, Jacobus, Longi fratres, & alii, de quibus Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 99. Theodoritus de vit. Patrum capp. 13. 15. 19. 21. Socrates libro 6. capite 7. Nicephorus Calliſt. libro 13. capite 10. Ægre tulere Patres, ſeverioris diſciplinæ ſtudioſi, fratres ſuos Clericos fieri, & occaſione Clericatus diſciplinam relaxari. Ideo illorum ſententia fuit Monachos duo inprimis fugere debere, mulieres & Epiſcopos: mulieres, ne earum conſortio fœdarentur; Epiſcopos, ne ordinarentur. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 10. capite 17. Mo-

nachos inani gloria accedentes ad Clericatum deteſtatur Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 11. capite 14. *Nonnumquam vero cenodoxia Clericatus gradum & deſiderium Presbyterii vel Diaconatus immittit*, &c. Sciebant divini Patres facile Clericatus gradu intumeſcere Monachos: ideo ne Monachi Clericatum ambiant, nec delatum reſpuant, ſuadet Auguſtinus epiſtola 81. ad Eudoxium: *Vos autem, fratres, exhortamur in Domino, vt propoſitum veſtrum cuſtodiatis, & vſque ad finem perſeveretis; ac ſi quam operam veſtram mater Eccleſia deſideraverit, nec elatione avida ſuſcipiatis, nec blandiente deſidia reſpuatis*, &c. Can. *Vos autem* 16. quæſtione 1. Idem fuit conſilium Joannis Lycopolitæ, apud Rufinum de vit. Patrum libro 1. capite 1. *Sic ergo, filioli mei, neque fugiendum omnimodis dicimus Clericatum vel ſacerdotium, neque rurſus omnimodis expetendum.* Ea ætate tamen quamplures Monachi fuere inter Clericos. Hieronymus ad Euſtochium: *Quod cum vidiſſet, occurrente ſibi ſancto & venerabili Epiſcopo Iſidoro Confeſſore, & turbis innumerabilibus Monachorum, ex quibus multos ſacerdotalis & leviticus ſublimabat gradus.*

CAPUT III.

In Monachis ordinandis notabilia quædam.

CONSTITUTIONE Syricii Monachi ad Clericatum admiſſi ſunt ob vtilitatem Eccleſiæ, nimirum ob penuriam Clericorum. Can. *Monachos* 16. quæſtione 1. can. *Cum pro vtilitate*, eadem cauſa & quæſt. Verum Monachi ab Epiſcopis non temere ordinandi ſunt. I. Non ſunt ordinandi Monachi, niſi ætate maturiores & moribus probati. d. Can. *Monachos*. d. can. *Cum pro vtilitate.* Hieronymus ad Ruſticum: *Sic vive in monaſterio, vt Clericus eſſe merearis. Multo tempore diſce, quæ poſtmodum docens.* Et infra: *Si Clericatus te titillat deſiderium, diſcas quod poſſis docere.* II. Non ſunt promovendi ad Ordines ſine conſenſu & teſtimonio Abbatis. Can. *Monachi* 1. & 2. 16. quæſtione 1. can. 1. & 2.

58. diſtinct. Clement. *Ne in agro.* §. penult. *De ſtatu Monachor.* Ideo deſertores monaſterii arcentur ab ordinibus, vtpote deſtituti teſtimonio Abbatis. Auguſtinus epiſtola 26. ad Aurelium : *Et ipſis etiam facilis lapſus, & ordini Clericorum ſit indigniſſima injuria, ſi deſertores monaſteriorum ad militiam Clericatus eligantur, cum ex eis qui in monaſterio permanent, non tamen niſi probatiores atque meliores in Clerum aſſumere ſoleamus.* Can. *Legi* 16. quæſtione 1. Ne Monachi ordinentur ſine teſtimonio Abbatis, optima ratione vetitum, ne vagi & deſertores & nequiores ordinentur. Ideo in Concilio Arelatenſi III. auditæ querelæ Lerinenſium adverſus Theodorum Epiſcopum diœceſanum, ſtatutumque a Patribus, ne Epiſcopus ex toto laicorum grege aliquem Clericum ordinare, niſi Abbate poſtulante præſumat. Et monaſteriis Galliæ id privilegii a regibus dari moris fuit, vt ſine Abbatis conſenſu, Monachi non ordinarentur ab Epiſcopo. Formular. Marculf. libro 1. tit. 1. Idem conceſſum monaſterio Corbienſi privilegio libertatis a Bertefrido Ambianenſi Epiſcopo. Idem habetur in privilegio a Gregorio I. conceſſo xenodochio & monaſterio Auguſtodunenſi : de quo Gregorius ipſe libro 11. epiſtola 11. cujus pars extat in can. *Hinc eſt etiam* 16. quæſtione 1. III. Monachi non poſſunt ordinari ab alio, quam proprio Epiſcopo. Concil. Carthaginenſ. V. can. 13. Synodus Carthaginenſis can. 83. Can. *Si quis* 58. diſtinct. Hinc a Joanne Hieroſolymitano Epiſcopo graves querelæ excitatæ in Epiphanium Salamynæ Cypri Epiſcopum, quod Paulinianum fratrem Hieronymi in monaſterio ipſius in Preſbyterum ordinaſſet : de quo ſe excuſat Epiphanius, propria epiſtola ad Joannem Hieroſolymitanum, quæ eſt inter epiſtolas Hieronymi, quod Paulinianus eſſet ex monaſterio fratrum peregrinorum, qui nihil ipſius provinciæ deberent, nimirum quia de aliena diœceſi erant : & quod Hieronymus qui erat Præpoſitus monaſterii, præ nimia humilitate non ſuſtinebat ſacra fratribus miniſtrare. Ante Tridentinum Concilium hoc ſibi vindicabant regulares, præſertim Mendicantes, tanquam ex privilegio Apoſtolico, vt a quocumque Antiſtite ordinari poſſent. Sed hoc vetuit Tridentinum Concilium ſeſſione 23. de reformat.

reformat. capite 8. quo jubetur vt vnuſquiſque ordinetur a proprio Epiſcopo, nec ab alio promoveri poſſit, obtentu cujuſquam privilegii. Religioſi tamen ordinari poſſunt ab Epiſcopo, in cujus diœceſi ſitum eſt monaſterium, in quo verſantur. Cap. *Cum nullus. de temp. ordinat.* in 6. Rebuff. conſil. 1. Barſes & Eulogius Monachi Epiſcopi creati non vrbis alicujus, ſed honoris cauſa in propriis monaſteriis. Zozomenus libro 6. capite 34. Nicephorus libro 11. capp. 23. & 40. Id eſt, ſine actu, ſine adminiſtratione, ita vt nec Monachos proprios ordinare fas eſſet. Sic cum Adelbertus Pragenſis Epiſcopus, ſede ſua pulſus, & Romæ Monachum profeſſus, in Caſſinenſe monaſterium ſeceſſiſſet, a quibuſdam e ſenioribus rogatus apud eos morari, non inutilis futurus, cum Eccleſias monaſterii dicare, & Monachos ordinare poſſet, tanquam Epiſcopus valde moleſte hoc tulit, nec dictis audiens fuit, ne ordini Epiſcopali injuria fieret. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 2. capite 17. IV. Monachi quoque non ſunt ordinandi ſine examine. Can. *Si quis Monachus.* can. *Monachos.* can. *Monachi.* can. *Cum pro vtilitate* 16. quæſtione 1. Concilium Tridentinum ſeſſione 23. de reformatione capite 12. cum aliquando etiam boni Monachi ſint Clerici minores, &, vt ait Auguſtinus in d. epiſtola 76. *aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat.* V. Regulares quoque ante legitimam ætatem non poſſunt ordinari. Cap. vltim. *De tempore ordin.* in 6. Concilium Tridentinum loco mox laudato. Tamen Daniel Monachus ob merita puritatis & manſuetudinis, a Paphnutio Abbate, cum multis junior eſſet ætate, ad Diaconii officium vt ordinaretur prælatus eſt. Caſſianus collatione 4. capite 1. Hodie ex privilegio Innocentii VIII. regulares anno vigeſimo-tertio inchoato, imo vigeſimo ſecundo impleto, poſſunt ordinari in Preſbyteros, ac tandem vigeſimo ſecundo incœpto.

CAPUT IV.

E Monachis millia Epiſcoporum. Judicium Chryſoſtomi de Epiſcopis e Monachis promotis.

EX quo Monachi in Clerum aſciti ſunt, proximus eis gradus fuit ad Epiſcopatum, & certantibus votis populorum e monaſteriis vocati ſunt Epiſcopi. Ob famam vitæ ſanctitatis Athanaſium, vnum e Monachis, *ἕνα τῶν ἀσκητῶν*, Alexandrinum Epiſcopum lectum ſcimus ex Synodi Alexandrinæ epiſtola, quæ extat apud ipſum Athanaſium Apolog. 2. de fuga. Et Athanaſius idem e Monachis multos Epiſcopos elegit, vt Serapionem, Agathonem, Ammonium & alios: quibus exemplis Dracontium Monachum hortatur, vt ſuſcipiat Hermopolis, quæ eſt civitas Ægypti, Epiſcopatum, in epiſtola ad eum ſcripta: *οὐ γὰρ σὺ μόνος ἐκ μοναχῶν κατεστάθης, οὐδὲ σὺ μόνος προέστας μοναστηρίου, ἢ μόνος ὑπὸ μοναχῶν ἠγαπήθης. Neque tu ſolus ex Monachis conſtitutus.* E Monachis Baſilius & Gregorius Nazianzenus Eccleſiam illuſtrarunt. E monaſterio beati Martini Turonenſis Epiſcopi infiniti propemodum emerſere Epiſcopi per totam Galliam. Sulpitius Severus de vita ſancti Martini libro 1. *Diſcipuli vero octoginta erant, qui ad exemplum beati Magiſtri inſtituebantur: pluresque ex his poſtea Epiſcopos vidimus. Quæ enim eſſet civitas, aut Eccleſia, quæ non ſibi de Martini monaſterio, cuperet habere Sacerdotem?* Idem Paulinus de ejuſdem vit. libro 1.

Denique mirati tantorum inſignia morum
Confines populi, vicinaque mœnia, ſanctos
Hinc ſibi rectores ſtudio certante petebant.

E Lerinenſi cœnobio pariter manarunt quamplures ſanctiſſimi Epiſcopi, vt Lupus ex Monacho Lerinenſi raptus ad Epiſcopatum Trecenſem. Sidonius libro 4. epiſtola 4. & libro 8. epiſtola 14. & in ejus vita apud Surium Julii 29. Maximus ex Abbate Lerinenſi factus eſt Epiſcopus Rhegienſis. Dynam. in ejus vit. apud Surium Novembris 27. Honora-

tus idem primus Abbas & fundator monaſterii Lerinenſis, poſtea Arelatenſis Epiſcopus extitit. Hilarius Arelatenſis ſerm. de vita & morte ejus apud Surium Junii 16. Eucherius ex Monacho Lerinenſi Lugdunenſis Epiſcopus. Teſtatur ipſe in libro de laudibus eremi, & Caſſianus collatione 11. in præfat. quam inſcripſit Honorato & Eucherio, a quibus prima anachoreſeos inſtituta ſe ſuſcepiſſe fatetur. Hilarius quoque ex Monacho Lerinenſi fuit Epiſcopus Arelatenſis. Leo I. epiſtola 80. Hos omnes percenſuit Sidonius in carmine ad Fauſtum Reienſem:

——— Quantos illa inſula plana
Miſerit in cœlum mentes, quæ ſancta Capraſi
Vita ſenis, juveniſque Lupi, quæ gratia Patrem
Manſit Honoratum, fuerit quis Maximus ille,
Vrbem vel cujus Monachoſque Antiſtes & Abbas
Bis ſucceſſor agis, celebrans quoque laudibus illis
Eucherii venientis iter redeuntis Hilari.

Hos intelligit Cæſarius Arelatenſis Homil. 25. vbi de monaſterio Lerinenſi: *Si quos accepit filios, reddit Patres, & quos nutrit parvulos, reddit magnos: recte ſane, nam quamdiu in monaſterio ſunt, parvuli haberi debent & filii; & vbi adeo profecere, vt Clerici ordinari meruerint, & magni & Patres redduntur.* Suum monaſterium habuit beatus Auguſtinus, e quo innumeros Eccleſiæ Africæ petiere Epiſcopos. Poſſidius in ejus vita capite 11. *Ex monaſterio quod per illum venerabilem virum & eſſe & creſcere cœperat, maximo deſiderio poſcere atque accipere Epiſcopos & Clericos, pax Eccleſiæ atque vnitas & capit primo, & poſtea conſecuta eſt.* Antonius, vnus e diſcipulis Publii Abbatis, cum annos amplius 40. Monachorum choro præfuiſſet, factus eſt Epiſcopus, ita tenax propoſiti, vt nec veſtem mutarit, nec cilicium, nec vivendi modum. Theodoritus de vit. Patrum capite 5. Leontius ex Aſceta Ancyranus Epiſcopus. Præſidius multas pro Epiſcopo rexit vrbes. Nicephorus Calliſtus libro 11. capite 41. Epiphanius quoque ex Monacho Salaminæ Cypri Epiſcopus. Idem eodem libro cap.

Theophilus Alexandrinus Epiſcopus Dioſcorum Monachum Sceti, quæ eſt in Ægypto, Hermopolis Epiſcopum conſtituit. Idem libro 3. capite 10. Euſtathius ex Monacho-

rum optimo duce Sebaſtenſis Epiſcopus, cujus quidam eſſe ferunt, quæ Baſilii Magni Aſcetica dicuntur. Idem libro 15. capite 29. E beati Benedicti Ordine prodiere quamplures Pontifices & Cardinales, & millia Epiſcoporum. Inde invitus deductus eſt ad Pontificatum Gregorius Magnus: vnde in epiſtola ad Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum, quæ præponitur libris Moralium, queritur ſe de portu & quiete monaſterii tranſlatum ad curas Pontificatus. Paulus Langius in Chronic. Citizenſi: *Cujus rei teſtis eſt Joannes Papa ejus nominis XXII. qui induſtria ſua ſtudioſa in annalibus ſuorum reperit anteceſſorum, in Ordine noſtro Benedictino fuiſſe Pontifices 24. Cardinales 183. Archiepiſcopos & Epiſcopos 1464. Abbates inſignes quindecim millia.* E Ciſtercienſi Ordine exiere Eugenius III. ex Monacho Clarevallenſi & Abbate ſancti Anaſtaſii Romanus Pontifex, Stephanus Præneſtinus Epiſcopus, Hugo Oſtienſis. Vita Bernardi libro 1. capite 8. *Sed & diverſarum regionum civitates ex hoc collegio meruere Epiſcopos; inprimis Roma ſummo ornatur Pontifice: Præneſte Stephanum habuit totius gloriæ virum: Oſtia virum magnum Hugonem.* Monachi e ſæculo veniunt in monaſterium, vt fruantur amplexu Rachel, id eſt, contemplationis Dei & orationis; & inviti ab Eccleſia transferuntur in amplexum Liæ, id eſt, ad curam miniſterii Epiſcopalis: & hoc eſt quod ait Auguſtinus libro 22. contra Fauſtum capite 58. *Quis non videat hoc geri toto orbe terrarum, venire omnes ex operibus ſæculi, & ire in otium cognoſcendæ & contemplandæ veritatis tanquam in amplexum Rachel, & excipi de tranſverſo eccleſiaſtica neceſſitate, & ordinari ad laborem, tanquam Lia dicente: Ad me intrabis,* &c. Feliciter Eccleſia multos e Monachis ſuſcepit Epiſcopos: multos tamen ſe noviſſe qui ex bonis Monachis minores fuiſſent Epiſcopi, ſcripſit Chryſoſtom. de Sacerdot. lib. 3.

CAPUT V.

Monachi ab initio viles & contempti. In Monachis genus non ſpectandum. Monachi genere clariores.

AB initio Monachorum nomen vile & exoſum erat propter vitæ aſperitatem & rei novitatem, & vix quiſquam, niſi de plebe, hoc vitæ genus amplectebatur. Hieronymus ad Principiam: *Nulla eo tempore nobilium feminarum noverat Romæ propoſitum Monachorum, nec audebat propter rei novitatem ignominioſum, ut tunc putabatur, & vile in populis nomen aſſumere.* Idcirco vt medela adhiberetur falſæ opinioni hominum, qui hoc vitæ inſtitutum ex genere perſonarum ſpectabant, in Monachis genus minime eſſe ſpectandum, nec plebeios rejiciendos, ait Auguſtinus de opere Monachorum capite 22. *Non videtis ex quam vili conditione ad monaſteria plurimi veniant, qui ſi non admittantur, grave peccatum eſt.* Et Monachos genere obſcuriores in clariores viros evaſiſſe, obſervat Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 11. πολλοὶ γὰρ πολλάκις ἀπὸ μικρῶν ὄντες, καὶ εὐτελῶν, μάκελλον μεταχειρίζοντες μόνον, καὶ οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας μόνης ἀπο-ροῦντες τροφῆς, προσηγορίαν μονάζοντος ἔχοντες, πάντων μᾶλλον ἐφάνησαν, παρὰ βασιλέων ἐτιμήθησαν. ἀλλὰ μικρὰ ταῦτα. *Nempe enim complures ſæpe obſcuro loco nati, & qui victum antea manuum ſuarum labore quærebant, neceſſariiſque alimentis egebant, quum ſe ad Monachorum vitam contuliſſent, illuſtriores omnibus evaſere, atque a Regibus ipſis honorati ſunt. Num parva iſta putabimus?* Primus e ſenatorio genere Paulinus, excuſſo horrore & pudore nominis, dimiſſa Theraſia vxore, & opibus in pauperes ſparſis, Monachum profeſſus eſt, & in agro Nolano ſeceſſum elegit, non ſine ſtupore totius Senanatus. Ambroſius epiſtola 30. *Paulinum ſplendore generis in partibus Aquitaniæ nulli ſecundum, venditis facultatibus, tam ſuis quam etiam conjugalibus, in hos ſe induiſſe cultus ad fidem comperi, vt ea in pauperes conferat quæ redegit in pecuniam,*

& ipſe pauper ex divite factus, tanquam deoneratus gravi ſarcina, domui, patriæ, cognationi quoque valedicat, quo impenſius Deo ſerviat. Elegiſſe ſecretum affirmatur Nolanæ vrbis, vbi tumultum fugitans ævum exigat. Hæc vbi audierint proceres viri, quæ loquentur? Ex illa familia, illa proſapia, illa indole, tanta præditum eloquentia migraſſe a Senatu, interceptam familiæ nobilis ſucceſſionem, ferri hoc non poſſe. Arſenius Romanæ Eccleſiæ Diaconus clarus in Palatio ſub Theodoſio; liberorumque ejus Arcadii & Honorii Præceptor, ſtudio melioris vitæ correptus, clam e Comitatu receſſit, & in eremum Scythi in Palæſtinam ſeceſſit, & toto orbe anxie quæſitus a Theodoſio, nuſpiam repertus vitam finivit, mortalibus incognitus, ſoli Deo notus. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 37. Zonaras in Theodoſio. Temporibus Zenonis Joannes Epiſcopus Colonienſis in Armenia, abdicato Epiſcopatu Monachum profeſſus in monaſterio ſancti Sabæ Abbatis in Palæſtina, & ob admirabilem jugis ſilentii obſervantiam Silentiarius eſt dictus. Ejus vitam ſcripſit Cyrillus Monachus apud Surium 13. Maii. Caſſiodorus vir Patricius, officio Quæſtoris cum maxima laude functus apud Theodoricum Regem Gothorum, ex aula ſeceſſit, monaſterium Claſſenſe ædificavit apud Scyllitanam civitatem, quæ erat ejus patria in magna Græcia, vbi conſenuit: de quo meminit ipſe libro divinar. lect. capite 29. Quid Gregorius I. genere ſenatorio natus, Monachum profeſſus in monaſterio ſancti Andreæ ad clivum Scauri in propriis ædibus extructo, teſte Joanne Diacono ejus vit. libro 1. capite 6. de quo ipſe Homil. 11. in Ezechiel. *Et quidem in monaſterio poſitus, valebam & ab otioſis linguam reſtringere, & in intentione orationis pene continuo mentem tenere.* Arnulfus ex Majore-domus Epiſcopus Metenſis: ex Epiſcopo ſolitarius ſeceſſit in eremum, vbi vitam finivit. Sigebertus ad ann. 640. Eodem anno Earcongote filia Earconberti Regis Cantuariorum Angliæ, religionis ſtudio migravit in Galliam, & Deo ſe tradidit in monaſterio Brigenſi, quod erat conſtructum a Fara Abbatiſſa: adhuc enim pauciora erant monaſteria in Anglia. Beda lib. 3. capite 8. *Cujus filia Earcongote, vt condigna parenti ſoboles, magnarum fuit virtutum, indeſinenter ſemper ſerviens Deo in mo-*

naſterio, quod in regione Francorum conſtructum eſt ab Abbatiſſa nobiliſſima, vocabulo Fara, in loco qui dicitur Brige: nam eo tempore necdum multis in regione Anglorum monaſteriis conſtructis, multi de Britannia monaſticæ converſationis gratia, Francorum vel Galliarum monaſteria adire ſolebant; ſed & filias ſuas eiſdem erudiendas, ac Sponſo cæleſti copulandas mittebant: maxime in Brige & in Cale, & in Andilegum monaſterio. Anno Chriſti 644. Sigebertus Rex Anglorum Orientalium, relicto regno, & tradito cognato Egrico, monaſterium ingreſſus eſt, & accepta tonſura cæleſtem militiam ſuſcepit. Verum hoſtili manu imminentibus Merciis duce Rege Penda, a ſuis invitus coactus monaſterio egredi ad tuendos fines ab hoſtibus, conſerta manu in prælio occiſus eſt. Beda libro 3. capite 18. Anno Chriſti 668. Theodericus Rex Francorum vltro religionis cauſa ſeceſſit in Luxovienſe monaſterium. Teſtem oculatum habemus Urſinum in vita ſancti Leodegarii apud Surium: de quo narratur etiam, quod tutelæ cauſa vt Ebroini inſidiis ſe ſubduceret, in idem monaſterium ſe recepit, vbi ad obitum Childerici manſit, a quo Epiſcopatum repetiit. Anno 653. Judocus Regis Britonum filius ſpreto regno & ſæculo, peregrinus & Eremita in pago Pontino quievit. Sigebertus ad hunc annum. Vulgo *S. Joſſe*, vbi conſtructa eſt cella ſancti Judoci: de qua meminit Lupus Ferrar. epiſtola 11. ad Lotharium. Anno 680. Wamba Rex Gothorum, inſidiis Ervegii Comitis hauſto letali poculo, ſopore correptus, cum morti proximus crederetur, veſte monaſtica indutus ex ſolemni more, qui ea ætate in Hiſpania obtinebat. Sed cum ad ſe rediiſſet cognito caſu, veſtem monaſticam deponere noluit, & in monaſterio vitam finivit. Ex Luca Tudenſ. libro 3. & geſtis Concilii Toletani XII. cap. 1. Anno 704. Edilredus Rex Merciorum in Anglia, poſtquam regnaſſet annos triginta & vnum, Coenredo regno relicto, monaſticam vitam amplexus eſt. Anno 737. Ceolvulphus Anglorum Nordanhumbrorum Rex, idem ipſe, ad quem Beda ſcripſit libros de rebus geſtis Anglorum, Eadberto regno tradito, in Monachum tonſus eſt. Beda in Epitome. Rogerius Hoved. ad ann. 764. Anno 740. Ina Rex Occidentalium Saxonum in Anglia, abdicato regno Monachum profeſſus

eſt, & vna vxor ejus Edilburga velum aſſumpſit. Anno Domini 746. Carlomannus Caroli Martelli filius natu major, rebus bello paceque geſtis clariſſimus, hortante beato Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, relicto regno fratri Pipino, Romam migravit, vbi ſuſcepto ſchemate monaſtico, ac poſtea conſtructo monaſterio in monte Soracte, in honorem ſancti Silveſtri Papæ, qui ibi olim diutius latuerat, ibi per tempus moram fecit. Sed vt vitaret frequentiores ſalutationes nobilium Francorum, qui Romam veniebant, clam ſeceſſit in Caſſinenſe monaſterium, vbi diu ignotus tum coquinæ miniſterio, tum aliis vilioribus officiis ſumma cum humilitate & demiſſione animi inſerviens, ſanctiſſimam vitam duxit. Eginartus in vita Caroli Magni. Anaſtaſius in Zachar. Regino 2. Chronic. ad ann. 746. Walafrid. Strabo in vita ejuſdem Carlomanni apud Surium 16. Novembris. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 1. capite 7. Vita Bonifacii libro 1. capite 36. Anno 750. Rachis Longobardorum Rex, cum Peruſiam obſidione vallatam teneret, aditus a Zacharia Pontifice, non modo obſidionem ſolvit, verum etiam ejus ſuaſu poſt aliquot dies Romam pergens, depoſita pupura, monaſticam veſtem aſſumpſit ab ipſo Zacharia Pontifice. Anaſtaſius in Zacharia, Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 1. capite 8. Anno 758. Eadbertus Rex Nordanhumbrorum in Anglia, dimiſſo regno filio ſuo, Monachus tonſus. Beda in Epitome. Anno 855. Lotharius diviſis ditionibus inter liberos, Prumienſe monaſterium ingreſſus, vbi habitu ſuſcepto vitam finivit. Regino 2. Chronic. Hugo Rex Italiæ in Burgundiam reverſus, ibi monaſterium conſtruxit ſub titulo ſancti Petri, ibique pecuniis traditis Monachus effectus eſt. Leo Oſtienſis libro 4. capite 64. Anno 974. Romualdus Ravennas nobiliſſima Ducum ſtirpe oriundus, in cœnobio Claſſenſi fit Monachus, e quo ad vitam eremiticam tranſiens, clariſſimam ſectam Eremitarum inſtituit, qui dicuntur Camaldulenſes. Ejus vitam ſcripſit Petrus Damiani apud Surium 19. Junii. Romualdi ſimul & Guarini Abbatis conſilio Petrus Urſeolus Dux Venetorum, in Galliam clam ſeceſſit, & in monaſterio ſancti Michaelis de Cuſano in Vaſconiæ finibus, Monachum profeſſus eſt, vbi cum

cum maxima ſanctitatis laude vitam finivit. Andreas Dandulus Hiſtoriæ libro 8. capite 15. Petrus Juſtinianus rerum Venetarum libro 1. Arnoldus Wion in Martyrol. 11. Januar. Manuel Comnenus, ſentiens ſe in extremis vitæ eſſe, pœnitentiæ cauſa habitum monaſticum poſtulavit, quo a ſuis indutus expiravit. Nicel. libro 7. Idem de Theodoro Laſcari Juniore, & de Andronico Juniore ſcripſit Nicephorus Gregor. libro 3. & libro 9. Anno 1194. Henricus frater Ludovici Junioris Francorum Regis, factus eſt Monachus Ordinis Ciſtercienſis. Vita Bernardi libro 4. capite 3. Inde Belvacenſis Epiſcopus. Petrus Cluniacenſis libro 6. epiſtola 2. & 3. Et Theobaldus Comes Campaniæ ſe & ſua tradidit Clarevallenſi monaſterio, & Monachum profeſſus eſt. Ejuſdem Bernardi vita libro 2. capite 8. Guillelmus Comes Montiſpeſſulanus factus eſt Monachus Ciſtercienſis in monaſterio Grandis-Sylvæ in pago Toloſano. Ejuſdem Bernardi vita libro 4. capite 1. Eodem tempore Ciſtercienſes Monachi facti ſunt complures alii viri nobiles, vt Gaufridus de Perona, & alii. Ejuſdem vita Bernardi libro 4. capite 3. Anno 1251. Fridericus II. in extremis vitæ habitum Ciſtercienſium ſuſcepit. Matthæus Pariſienſis. Anno 1074. Hermannus Marchio, filius Bertholdi Ducis Zeringenſis, Cluniaci vitam monaſticam amplexus eſt, vbi vita perfunctus eſt. Bertholdus Conſtantienſis ad hunc annum. Humbertus Delphinus Viennenſis mœrore orbitatis filii vnici, Delphinatum conſenſu procerum primogenito Francorum Regis in perpetuum conceſſit, & Prædicatorum Ordini ſe dicavit.

CAPUT VI.

Monachi ex Epiſcopis. Seniorum e cœnobiis ſeceſſus in eremum. Laicorum ſeceſſus.

QUAMPLURES ex Monachis Epiſcopi per tempora Eccleſiam illuſtrarunt, & rurſus quamplures ex Epiſcopis Anachoretæ & Solitarii eremum nobilitarunt. Narciſſus Epiſcopus Hieroſolymitanus, non ferens calumniam qua impetebatur, relicta ſede migravit in eremum, inſcientibus cunctis quo evaſiſſet, vſque ad Gordiam tertium ſucceſſorem, ſub quo e latebris in medium prodiit, & ſedem recepit. Euſebius libro 6. capp. 9. & 10. Pari ſtudio ſolitudinis Palladius Santonenſis Epiſcopus tempore Quadrageſimæ in eremum ſecedebat. Gregorius Turonenſis libro 8. capite 13. *Erat autem eo tempore dies Quadrageſimæ ſanctæ, & Epiſcopus in inſulam maris orationis cauſa ſeceſſerat.* Idem de Eparchio Arvernenſi Epiſcopo narrat idem Turonenſis lib. 1. cap. 21. *Ferunt etiam ipſum in arce Cantobennici montis monaſterium collocaſſe, vbi nunc oratorium eſt: & ibi ſe diebus Quadrageſimæ ſanctæ recludebat; die autem cœnæ dominicæ cum magno pſallentio, comitantibus Clericis civibuſque, ad Eccleſiam ſuam revertebatur.* Idem de Bernardo Ambianenſi Epiſcopo fertur in vita Valerici apud Surium 1. Aprilis: *In eo autem loco Ambianenſis Pontifex beatus Bernardus, diebus Quadrageſimæ divinæ ſolitus erat contemplationi vacare.* Idem de Eadberto Lindisfarnenſi Epiſcopo narrat Beda libro 4. capite 30. *Qui tum forte in remotiori ab Eccleſia loco, refluis vndique pelagi fluctibus cincto, ſolitarius manebat: in hoc etenim ſemper Quadrageſimæ tempus agere, in hoc quadraginta ante dominicum natale dies, in magna continentiæ, orationis & lacrymarum devotione tranſigere ſolebat.* Epiſcopis tamen non licet renunciare Epiſcopatui, vt intrent monaſterium, ſine conſenſu Summi Pontificis. Can. *Suggeſtum* 7. quæſtione 1. Can. *Sciſcitaris* eadem cauſa quæſtione 5. Cap. *Niſi cum pridem. de renunciat.* Bernardus

in vita Malachiæ : *Et primo quidem Malachias, quod altius infixerat animo, cum multis lacrymis implorabat, licere ſibi vivere & mori in Claravalle, permiſſu & benedictione Summi Pontificis.* Rigordus in Philipp. A. ad annum 1213. *Gaufridus Sylvanectenſis Epiſcopus ſentiens ſe tam ætate quam corpulentia ponderoſa inſufficientem oneri quod jam per triginta annos portaverat, impetrata a Summo Pontifice, ſicut in Jure cautum eſt, licentia, renunciavit Epiſcopatui, & tranſtulit ſe ad Monachos Karoli loci, Ciſtercienſis Ordinis.* Etiam Monachis non licet a monaſterio ſecedere ad cellas, quæ intra ſepta monaſterii ab eo ſepoſitæ ſunt, niſi poſt emeritos labores, nec abſque conſenſu Abbatis. Concilium Agathenſe can. 2. Can. *Monachum* 20. quæſtione 4. Nec hujuſmodi ſeceſſus in eremum probatur, niſi in ſenioribus diutina converſatione in monaſterio probatis. Caſſianus collatione 18. in Præfat. *Ut non ſolum hi qui adhuc in Congregatione laudabili ſubjectione perdurant; ſed etiam illi, qui haud longe a veſtris cœnobiis ſecedentes, Anachoretarum ſectari geſtiunt diſciplinam, pro conditione locorum ac ſtatus ſui menſura plenius inſtruantur.* Unde tria inter genera Monachorum, ſecundum eſt Anachoretarum, qui prius in monaſteriis inſtituti, & diuturna converſatione probati, ſolitudinis ſecretum elegere. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 36. collatione 18. capite 4. Regula Benedict. capite 1. Inde cœnobia, primas ſcholas Anachoretarum vocat Caſſianus collatione 18. capite vltimo : *De primis cœnobii ſcholis ad ſecundum anachoreſeos gradum tendere cœperamus.* Idemque collatione 19. capite 2. *Ille velut imparem ſe anachoreticæ diſciplinæ, & ſublimitate tantæ perfectionis indignum, ad Juniorum ſcholas revertiſſe dicebat.* Loquitur de Abbate Joanne, qui ab eremo tranſiit ad cœnobium, velut impar perfectioni, quæ deſideratur in Anachoretis. Seceſſus e cœnobio in eremum deſiderat virum perfectum, & in regulari diſciplina conſummatum. Tutior eſt vita cœnobitica, quæ habet ſocium ſublevantem, & periculoſum conſilium anachoreſeos, etiam in cœnobiis probatis. Bernardus in Cantica ſermon. 33. *Ubi paſcas, ubi cubes in meridie. Et tunc meridies, id eſt, major claritas, apparet tentans, cum quaſi boni majoris imaginem præfert. Quotiens, verbi cauſa, ſuggeſſit*

anticipare vigilias; quoad ſolemnia fratrum illuderet dormitanti? Quotiens produci jejunia, vt divinis obſequiis eo inutilem redderet, quo imbecillem? Quotiens bene proficientibus in cœnobiis invidens, obtentu quaſi majoris puritatis, eremum petere perſuaſit, & cognoverunt miſeri tandem quam verus ſit ſermo quem fruſtra legerunt: Væ ſoli. Idem in Cantica ſermon. 64. *Quantos ex monaſteriis ſpiritu ferventes eremi ſolitudo ſuſcepit, & aut tepefactos evomuit, aut tenuit contra eremi legem non modo remiſſos, ſed etiam diſſolutos.* Laicis quandoque patuit ſeceſſus in monaſteriis ad tempus orationis cauſa. Cæſarius de Miraculis libro 4. capite 37. *Miles quidam Bonnenſis, Henricus nomine, tempore quodam quadrageſimali, carenam fecit apud nos*, &c. Alias eiſdem ſecretum ruris fuit pro monaſterio. Hieronymus ad Principiam de laudibus Marcellæ: *Suburbanus ager vobis pro monaſterio fuit, & rus electum pro ſolitudine.* Paulinus epiſtola 29. ad Aprum oratorem: *Poſtquam a foro receſſiſſet, vt Deo ſe daret. Et ideo rarus, vt ſcribis, vrbium frequentator familiare ſecretum taciti ruris adamaſti*, &c.

CAPUT VII.

Gratia curationum, & Clerum exorcizandi datur Monachis.

INTER chariſmata & gratias veterum Monachorum primaria fuit gratia curationum, & donum exorcizandi, id eſt, adjurandi & abigendi dæmones. In his maxime claruere multi ſancti Anachoretæ, quamvis laici, nulloque ordine Eccleſiaſtico inſignes, vt Antonius, Paulus ſimplex, Hilarion, Macarius, & alii, qui oleo benedicto morbos curabant, & ſigno crucis dæmones pellebant. Athanaſius in vita Antonii. Hieronymus in vita Hilarionis. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 20. Quænam eſſet Patrum virtus in juvandis dæmoniacis, hoc caſu ſatis liquebit, quod dæmon qui ſervum coquum graviter vexabat, a Petro Monacho inter-

rogatus, qui data ſibi eſſet poteſtas in ſervum, tale emiſit reſponſum, referente Theodorito de vit. Patrum capite 9. ancillas Heliopoli, quæ eſt vrbs Ægypti, ludentes inter ſe, auditis geſtis Monachorum Antiochenſium, & quanta in dæmones prædit eſſent poteſtate, dæmoniacas & furioſas per ludum ſimulaſſe: coquum autem illum pellicea amictum, quæ erat veſtis Monachorum, ſolemni ritu eas adjuraſſe. Quæ dum fierent, omiſſis ancillis coquus a dæmone correptus eſt. Beati Patres oleo ſigno crucis benedicto ægros curabant. De Hilarione Hieronymus in ejus vita: *Concurrebant Epiſcopi, Presbyteri, Clericorum & Monachorum greges, matronæ quoque Chriſtianorum, grandis tentatio; & hinc inde ex vrbibus & agris vulgus ignobile: ſed & potentes viri, & judices, vt benedictum ab eo panem vel oleum acciperent.* Et infra: *Benedicto itaque oleo univerſi agricolæ atque paſtores tangentes vulnera certam ſalutem reſumebant:* De Abbate Benjamin Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 14. *κατηξιώθη χαρίσματος ἰαμάτων, ὡς πάντι, ᾧ ἂν χεῖρας ἐπιθεῖη, ἢ ἔλαιον εὐλογήσας ἐδίδου, πάσης ἀπηλλάττετο ἀῤῥωστίας ὁ ἐνοχλούμενος. Dignatus fuit gratia curationum, adeo vt cuicumque manus impoſuiſſet, aut quod benedixerat oleum dediſſet, qui laborabat, liberaretur ab omni ægritudine.* De Macario idem capite 20. *παραδίδωσιν οὖν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀλείψας αὐτὸν ἐλαίῳ ἁγίῳ. Et tradidit eum patri, cum vnxiſſet oleo ſancto.* De Joanne Lycop. idem capite 43. *ἔλαιον δὲ διδοὺς, πλείσους τῶν καμνόντων ἐθεράπευεν. Dans autem oleum curavit multos ex iis qui laborabant.* Eodem pharmaco vſus in Gallia Maxentius Abbas, pagi Pictavienſis: de quo Gregorius Turonenſis libro 2. capite 37. *Hujus vero brachium beatus Confeſſor cum oleo benedicto contrectans, impoſito ſigno crucis reſtituit ſanum.* De Eparchio Recluſo Engoliſmenſi libro 6. capite 8. *Puſularum malarum venenum crucis ſigno ſæpe compreſſit, dæmonas de obſeſſis corporibus oratione abegit.* Sed quia erant quidam, qui famæ ſanctitatis captandæ cauſa, licet laici, officio Exorciſtarum defungi præſumebant, hac de re eos notat Caſſianus collatione 15. cap. 7. *Quapropter numquam Monachos probos, nec morbo cenodoxiæ vacuos noſtri majores eſſe dixerunt, qui ſemetipſos Exorciſtas coram hominibus profitentur, & inter admirantium turbas, hanc quam vel meruerunt*

vel præſumpſerunt gratiam, jactantiſſima oſtentatione diffamant: ſed in caſſum, &c.

CAPUT VIII.

Monachorum judicium ſpectatum in rebus fidei & Eccleſiæ. Principum, Epiſcoporum & plebis cultus erga Monachos.

VETERES Monachi dum famam toto orbe fugiunt in eremo, veram & æternam nacti ſunt: & dum in cellula latent, vniverſo orbe ſpectaculum fuere. Et certe tantam de his virtutis opinionem plebs vniverſa concepit, vt eorum judicium in cauſis fidei velut ſacrum oraculum deſideraretur. Eos Ariani acerrimos adverſarios experti, omnibus technis & artibus petierunt, vt in partes ſuas eos adducerent, quos plebs facile ſecutura eſſet. Nicephorus Calliſt. libro 11. capite 27. ἐπείτοι γε πολλοὶ τηνικαῦτα, καὶ θαυμάσιοι ἄνδρες ἦσαν τῶν κατ' Αἴγυπτον καὶ Θηβαΐδα μοναστηρίων προεστηκότες, τὴν Αρείου δόξαν μάλιστα ἐκτετραμμένοι· οἷς τὰ πλήθη ἑπόμενα, τὰ ἴσα φρονεῖν περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. *Quandoquidem multi ea tempeſtate venerandi in Ægypto & Thebaide viri monaſteriis præibant, Arii opinionem maxime averſantes: quos plebs ipſa ſequuta, vt eadem cum illis de religione ſentiret, maximi faciebat.* Ægyptii, Syri & Cappadoces Arianis aliiſque hæreticis reſtiterunt, fidei ſigniferos ſecuti Monachos: tanta in dogmatibus fidei erat eorum auctoritas. Sozomenus libro 6. capite 27. τὸ γὰρ τῇδε πλῆθος τοὺς διαλαμφθέντας μοναχοὺς τῆς ἀρετῆς τῶν ἔργων ἐθαύμαζον, ὀρθῶς αὐτοὺς δοξάζειν ἐπίστευε, καὶ τοὺς ἄλλους φρονοῦντας, οἷά γε μὴ καθαρεύοντας νόθων δογμάτων ἀπεστρέφοντο, ὥσπερ Αἰγύπτιοι τοὺς παρ' αὐτοῖς μοναχοῖς ἑπόμενοι, ἐναντίως εἶχον πρὸς τοὺς Αρείου. *Nam populus in hiſce regionibus Monachos propter virtutem & recte facta magnopere admiratus, eos vere de fide ſentire credebat, & qui aliter ſentirent, illos vtpote doctrinis adulterinis corruptos deteſtabatur: non aliter ſane atque Ægyptii, qui Monachorum ſuorum doctrinam ſecuti, Aria-*

nis ſtrenue reſtiterunt. Hoc argumento potiſſimum probavit Petrus Alexandrinus Epiſcopus, Lucium, non Epiſcopum, nec Catholicum, ſed hæreticum hoſtem, lupum & invaſorem eſſe, quod cum nulli Epiſcopi & Clerici, nulli Monachi ad Pontificiam Sedem cum hymnis & more ſolemni deduxerint. Theodoritus libro 4. capite 20. *οὐ προῆγον τοῦτον μονάζοντες ὕμνους ἐκ γραφῶν ἀναμέλποντες. Non illum deduxerunt Monachi hymnos ex ſacris literis depromptos concinentes.* Cæſario Epiſcopo Nazianzeno per animi ſimplicitatem in Arianiſmum lapſo, cum Monachi ab ipſius communione ſeſe ſegregaſſent, ſtatim ab eo abſceſſit non exigua pars plebis: *τῇ ἀξιοπιστίᾳ τῶν ἀσκητῶν ἀπεχρῶς ἐξακολουθήσαντες, Monachorum auctoritatem aperte ſecuta*, vt ait Gregorius Preſbyter in vita Gregorii Nazianzeni. Eccleſia Antiochena laborante ſchiſmate tres inter Epiſcopos, Paulinum, Meletium & Luciferum, ſpectatum eſt teſtimonium Monachorum, vt ille potior haberetur, quem Monachi ſequebantur, Hieronymus ad Damaſum: *Hinc in tres partes ſciſſa Eccleſia ad ſe rapere me feſtinat, Monachorum circa manentium gregis antiqua in me inſurgit auctoritas.* Electionem Innocentii II. factam in ſchiſmate cum Leone, hoc argumento maxime comprobavit Bernardus epiſtola 126. ad Epiſcopos Aquitaniæ, quod omnium Monachorum aſſenſu niteretur. *Itaque*, inquit, *Camaldulienſes, Wallumbroſani, Cartuſienſes, Cluniacenſes, & qui de Majori-monaſterio ſunt, mei quoque Ciſtercienſes, Ciſtemblenſes, Cadumenſes, Tironenſes, & Saviniacenſes: univerſitas denique & vnanimitas fratrum tam Clericorum, quam Monachorum, regularis vitæ probatæque converſationis ſequentes Epiſcopos, tanquam greges paſtores ſuos, Innocentio firmiter adhærent.* Ne Canonici ſedis Epiſcopalis Epiſcopum eligant abſque conſilio religioſorum virorum, ſtatuit ipſe Innocentius II. in Synodo generali Romæ habita. Can. *Obeuntibus* 63. diſtinct. Et hoc in electione Archiepiſcopi Senonenſis obſervandum conſuluit Bernardus epiſtola 202. ad Clerum Senonenſem: *Expectandum proinde ſuffraganeorum conſilium Epiſcoporum, expectandus aſſenſus religioſorum, qui ſunt in Epiſcopatu, atque in commune tractandum commune negotium.* Quid ſancti Anachoretæ Imperatorum & Principum literis & gra-

tia honorati: Antonii amicitiam coluit Conſtantinus, & literas honorifice ſcriptas ad eum miſit. Athanaſius in ipſius vita. Sozomenus libro 1. capite 13. Theodoſius expeditionem inſtruens adverſus Maximum tyrannum, Joannem Abbatem Lycopolitam de eventu belli conſuluit, & victoriæ prænuncium ab eo accepit. Auguſtinus de Civitate Dei libro 5. capite 26. Rufinus libro 2. capite 32. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 43. Caſſianus collatione 24. capite vltimo. Et in hoc centuplum accipiunt Monachi, qui e ſervili genere vel obſcuris natalibus, vltra votum ad majora perveniunt. Idem eodem loco: *Nonne obſecro etiam in hoc centuplum gratiam evidentiſſime, qui fideliter Chriſto deſerviunt, conſequuntur, dum pro nomine ejus a ſummis Principibus honorantur: ac licet ipſi humanam gloriam non requirant, venerabiles tamen, etiam in perſecutionum anguſtiis, judicibus cunctis ac poteſtatibus fiunt: quorum vilitas etiam mediocribus forſitan deſpicabilis eſſe potuiſſet, vel pro obſcuritate natalium, vel pro conditione ſervili, ſi in ſæculari converſatione manſiſſent.* Monachos ſingulari obſervatione & cultu proſequebantur Epiſcopi. Epiſcopi ſuum monaſterium habuere, & Monachos contubernales, ſocios & teſtes converſationis. De ſe ipſo teſtatur Athanaſius Apolog. 1. de fuga ſua: *οἱ σὺν ἡμῖν ἐκεῖ ὄντες μοναχοὶ, καί τινες τῶν κληρικῶν ἀνελλόντες εἵλκυσαν ἡμᾶς. Monachi mei, & nonnulli ex Clericis inter abeundum me ſecum abſtraxerunt.* Quanti Monachos fecerit Auguſtinus, ex eo intelliges, quod librum de gratia & libero arbitrio ſcripſit ad Valentinum & cum illo Monachos. Ut veris Monachis ſuus honor tribuatur decernit Synodus Chalcedonenſis canon. 4. *οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν μονήρη μετιόντες βίον, τῆς προσηκούσης ἀξιούσθωσαν τιμῆς. Qui vere & ſincere monaſticam vitam degunt, convenienti honore afficiantur.* Can: *Quidam* 18. quæſtione 2. Monachos vt Deum & angelos colebat Thomas Cantuarienſis Epiſcopus, vt legitur ipſius vitæ cap. 16. *Religioſos viros tanta reverentia excipiebat, vt credi poſſet ſe in eis divinam præſentiam aut angelos venerari.* Honoris cauſa plebs benedictionem poſcens decidebat ad genua Monachorum. Hieronymus in vita Hilarionis: *Gregatim ei cum vxoribus & liberis obviam proceſſere, ſubmittentes colla, & voce*

Syra

Syra Barach, id eſt, Benedic, inclamantes. Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 120. *Ingreſſuſque cellulam, tam ſe quam infantem projecit in terram, vt eſt moris poſtulantium benedictionem.* In hoc cultus genere propenſior fuit plebs Anglicana in Clericos & Monachos. Beda libro 3. capite 26. *Tota enim tunc fuit ſollicitudo doctoribus illis Deo ſerviendi, non ſæculo; tota cura cordis excolendi, non ventris: unde & in magna erat veneratione tempore illo religionis habitus, ita vt vbicumque Clericus aliquis, aut Monachus adveniret, gaudenter ab omnibus tanquam Dei famulus exciperetur; etiam ſi in itinere pergens inveniretur, accurrebant, & flexa cervice vel manu ſignari, vel ore illius ſe benedici gaudebant.* Eodem ſpiritu coibant agmina peregrinantium ad luſtranda monaſteria Ægypti & Orientis. Joannes Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. *προθυμότερος γενοῦ ἐν ταῖς εὐχαῖς, περιεργάζου καὶ ἁγίους ἄνδρας, τοὺς ὄντως ἁγίους, τοὺς ἐν ταῖς ἐρημίαις καθημένους, τοὺς οὐ δυναμένους ἐπαιτεῖν, τοὺς προσανέχοντας τῷ Θεῷ· βάδιζε μάκραν ὁδὸν, δίδου διὰ σαυτοῦ. Studioſior ad orationis opus accurre ſollicite, & ſanctos viros inquire, qui re vera ſancti ſunt, qui in ſolitudinibus ſedent, qui mendicare non valent, qui Deo ſemper ac jugiter vacant. In longinquam abi peregrinationem, per te ipſum eroga.*

CAPUT IX.

Reverentia Monachorum inter ſe. Ordo Monachorum ſpectatur a die Profeſſionis. Ordinum regularium gradus.

QUA reverentia Monachi coluntur ab aliis tum laicis, cum Clericis, eadem ipſi vti debent inter ſe. Ideo fratres invicem ſe appellant, quod eſt nomen neceſſitudinis & caritatis. Joannes Chryſoſtomus in epiſtola ad Hebræos Homil. 25. *ἐὰν γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ, φησι, ἀδελφὸν ἐνταῦθα λέγων πάντα τὸν πιστὸν ἁπλῶς, οὐ τὸν μονάζοντα. Si enim quis frater, inquit, nominatur inter nos, fratrem in hoc loco omnem fidelem ſimpliciter intellige, non Monachum ſanctum.* Can.

Ad menſam 11. quæſtione 3. Ac inter fratres, ne puro, id eſt, nudo & ſimplici nomine, Petrus, Joannes, quis appelletur: ſed Priores Juniores fratres appellitent, Juniores Priores ſuos Nonnos, quod eſt nomen dignitatis, ſtatuit regula beati Patris Benedicti capite 63. *In ipſa autem appellatione nominum nulli liceat alium puro nomine appellare: ſed Priores Juniores ſuos fratres nominent, Juniores autem Priores ſuos Nonnos vocent, quod intelligitur paterna reverentia.* Appellationis ratio habetur inter Monachos ad tuendam reverentiam inter eos, quæ mutuis continetur obſequiis. Minoris eſt majorem appellare nomine meriti, id eſt, dignitatis: contra majoris eſt minorem appellare nomine proprio, vt recte obſervat Servius in illum locum 1. Æneidos: *Tuus, o regina, quid optes. Inferioris perſonæ reverentia eſt, majorem meritis appellare, non nomine: contra majoris eſt juniorem nomine tantum vocare.* Sic Dido ſororem Annæ nomine compellat, illo loco 4. Æneid. *Anna ſoror, quæ me ſuſpenſam inſomnia terrent?* Reverentiæ etiam tuendæ gratia inter Monachos ſpectatur ordo Profeſſionis, propter quam primus, ſecundus & tertius deſignantur. Theodoritus de vit. Patrum capite 3. *ὡς δὲ ἔγνωσαν τὸν ζητούμενον· τρίτος δὲ ἦν τῆς μονῆς, ἀλλ' οὐ πρῶτος. Ubi ergo cognoverunt quem quærebat: erat autem is tertius monaſterii, non primus.* Ordinem converſionis, id eſt, Profeſſionis, inter fratres ſuos tam in choro, Capitulo, quam aliis locis, ſervari voluit regula Benedicti d. capite 63. *Ordines ſuos in monaſterio ita conſervent, vt converſionis tempus & vitæ meritum diſcernit, vtque Abbas conſtituerit. Ergo ſecundum ordines quos conſtituerit, vel quos habuerint ipſi fratres, ſic accedant ad pacem, ad communionem, ad pſalmum imponendum, in choro ſtandum. Et in omnibus omnino locis ætas non diſcernatur in ordine, nec præjudicet,* &c. Clerici ſæculares ordine præcedunt omnes regulares, quia Eccleſia fundata eſt in ordine ſæculari. Can. *Alia cauſa.* can. *Sic vive.* can. *Si clericatus* 16. quæſtione 1. Barboſ. de Paroch. part. 1. capite 9. num. 12. Ex conſtitutione Pii IV. Canonici regulares præcedunt Monachos Benedictinos, hos ſequuntur alii omnes Monachi, juxta ætatem Ordinis. Inter Mendicantes primas tenent Fratres Prædicatores, ſecundas Fratres Mino-

res, tertias Eremitæ ſancti Auguſtini, quartas Carmelitæ. Guido Papa quæſtione 511. num. 5. Et hoc ordine cenſentur Fratres Mendicantes in cap. vnic. §. *Sane. de religioſ. domibus* in 6. Et Monachi diſtrictioris regulæ gradu potiores ſunt Monachis laxioris regulæ. Cap. *Quod Dei timorem.* extra *De ſtatu Monachor.* Joannes Andreas ad cap. *Sane. de regular.* Felin. ad Rubr. *De major. & obedient.* Not. ad cap. *Quorumdam. de elect.* in 6. Si quæ de præcedentia oriantur controverſiæ inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares quam regulares, in proceſſionibus & aliis, Epiſcopi eſt eas ſummatim & de plano componere. Concilium Tridentinum ſeſſione 25. *De regular.* capite 13. Capella Toloſ. quæſtione 489. Chopin. de S. Polit. libro 2. tit. 6. num. 16. & 2. monaſtic. tit. 3. numero 23.

CAPUT X.

Monachi gaudent privilegiis Clericorum. Monachi exempti a juriſdictione Epiſcopi, a decimis laborum ſuorum. Excuſantur a tutelis & curationibus: immunes a vectigalibus.

MONACHI ex quo in Clerum aſciti ſunt, facilè ob merita religionis a Sede Apoſtolica donati ſunt omnibus privilegiis Clericorum. 1. Quia Monachi pariter atque Clerici malignitate ſæculi paſſim expoſiti erant injuriis & inſidiis laicorum, & impune vim patiebantur ab eis. Innocentius II. in Synodo Lateranenſi, qua Petrus Leo ſchiſmaticus damnatus eſt, vt conſuleretur ſecuritati Clericorum & Monachorum, maxime inter turbas ſchiſmatis, legem dedit, vt ſi quis in Clericum vel Monachum violèntas manus injecerit, anathemate teneatur, nec ab alio quam Summo Pontifice, vel ejus mandato abſolvatur. Can. *Si quis ſuadente* 17. quæſtione 4. Hujus Synodi decreta laudat Ottho Friſingenſ. libro 7. capite 23. Idem ſancitum in Synodo Londinenſi anno Chriſti 1142. Matthæus Pariſ. *In Synodo Lon-*

dinenſi ſancitum eſt ibi & generaliter conſtitutum, ne aliquis qui Eccleſiam cœmiteriumque violaverit, vel in Clerico, aut viro religioſo manus injecerit violentas, ab alio quam ipſo Papa poſſit abſolvi. II. Monachis remiſſum eſt jusjurandum, propter religionem Profeſſionis quæ habet vim jurisjurandi. Puta ex Conſtitutione Henrici II. quæ extat libro 2. Leg. Longobard. tit. *De Advoc.* & Conſtitutione Honorii II. Monachi perinde ac Clerici non tenentur jurare de calumnia, imo nec debent. Cap. 1. extra *De juram. calumn.* & ſoluti ſunt ab omni juramento. Cap. *Etſi.* extra *De jurejur.* Hoc jure Abbas Caſſinenſis profeſſionem fidei Innocentio II. Romano Pontifici præſtare abnuebat, hoc colore, quod Monachis neque per Evangelium, neque per regulam beati Benedicti fas eſſet jurare. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 4. capp. 97. 109. & 110. Et Abbates Epiſcopis non negabant quidem promiſſionem obedientiæ, ſed abſque ſacramento: quare diſcordiæ ſopiendæ cauſa, quæ erat circa id inter Epiſcopum & Abbatem quendam, Fulbertus epiſtola 41. ſuaſit Epiſcopo vt reciperet promiſſionem obedientiæ ſine jurejurando: *Igitur ſi Abbas ſancti Benedicti de veſtro contemptu culpam ſuam recognoverit, & illam deinceps ſubjectionem promiſerit, quæ vobis canonice debetur, hortor & ſuadeo vt recipiatis. Sacramenta vero & cætera quæ ad mundanam legem pertinent, propter amorem regis Domini miſſa faciatis, vt religionem magis quam ſæcularem ambitionem vos ſectari cognoſcat.* III. Ut conſuleretur quieti Monachorum, & tuitioni diſciplinæ regularis, quæ non fert extraneum cognitorem, hoc eis conceſſum eſt, vt liberi & ſoluti eſſent a juriſdictione Epiſcopi in his quæ ſpectant ad regulam, ſalva Epiſcopo ſua juriſdictione in his quæ ſunt extra regulam. Can. *Hoc tantum.* can. *Abbates* 18. quæſtione 2. Cap. *Monachi.* extra *De ſentent. excommunic.* Concilium Tridentinum ſeſſione 23. *De regular.* capite 14. & Conſtitut. Aurel. art. 11. IV. A Sede Apoſtolica Monachis conceſſum eſt, vt poſſint ſepelire eos qui apud ſe eligunt ſepulturam, ſalva Parocho quarta funeris. Cap. *In noſtra.* extra *De ſepultura.* Clement. *Dudum* eodem titulo. Concilium Tridentinum ſeſſione 25. *De regul.* cap. 13. V. Ex privilegiis Sedis Apoſtolicæ, vt conſuleretur egeſtati

Monachorum, eis omnibus fere indultum eſt, vt non ſolverent decimas de laboribus ſuis, id eſt, de prædiis, quæ propriis manibus, aut ſuo ſumptu excolerent. Primus Gregorius VII. Monachos abſolvit ab onere præſtandi decimas laborum ſuorum, cujus privilegium refertur ab Alexandro III. in Concilio Lateranenſi part. 13. capite 9. & poſt eum Paſchalis II. in can. *Decimas* 16. quæſt. 1. Privilegio modum impoſuit Adrianus IV. illud reſtringens ad decimas novalium, de quibus olim decimæ non ſolvebantur. Cap. *Commiſſum. de decim.* Joannes Sareſber. Policratic. libro 7. capite 21. *Inde eſt quod cum ad iniquum compendium avaritiæ privilegia trahi conſpiceret beatus Adrianus, volens ea omnino revocare, licentiam eorum hac moderatione compeſcuit, vt quæ de laboribus vſurpant, circa novalia duntaxat interpretetur.* Idemque Pontifex ſolis Ciſtercienſibus, Templariis & Hoſpitalariis indulſit decimas laborum ſuorum, id eſt, prædiorum, quæ propriis manibus vel ſumptibus excolunt: cæteris vero remiſit tantum decimas prædiorum, quæ propriis manibus vel ſumptibus colerent. Quæ omnia confirmavit Alexander III. cap. *Ex parte. de decim.* cap. *Cum ordinem. de reſcript.* Imo ne hujuſmodi privilegio Eccleſiæ vltra modum gravarentur, Innocentius III. in Concilio generali Lateranenſi, ſecutus ſtatutum Capituli Ciſtercienſis, vetuit ne privilegium de non ſolvendis decimis, Ciſtercienſibus & aliis regularibus conceſſum, locum haberet in terris alienis, & in poſterum adquirendis, etiam ſi eas propriis manibus & ſumptibus excolerent. Cap. *Nuper.* extra *De decim.* In antequæſitis privilegium Ciſtercienſium, & aliorum regularium de non præſtandis decimis laborum confirmavit Alexander IV. capite 2. §. *Statuimus. de decim.* in 6. Hujuſmodi tamen exemptiones valde moleſte tulerunt cenſores ejuſce ſæculi. Petrus Bleſenſis epiſtola 82. ex perſona Richardi Archiepiſcopi Cantuarienſis, ad Monachos Ciſtercienſes: *Vota & linguæ omnium in veſtræ ſanctitatis præconium laxarentur, niſi raperetis quod alienum eſt, niſi Monachis & Clericis decimas auferretis. Et quæ eſt hæc injurioſa immunitas, vt exempti ſitis a decimarum ſolutione, quibus obnoxiæ terræ erant, antequam veſtræ eſſent, & quæ ſolutæ ſunt hactenus non perſo-*

narum obtentu, ſed territorii ratione. Si in veſtram poſſeſſionem terræ devolutæ ſunt, quare in hoc periclitatur alienum jus? Nam ad vos terræ juxta communem æquitatem cum ſuo onere tranſierunt, &c. Et Sareſberienſis loco modo laudato: *Primo quidem dum religio paupertate gaudebat, & in aliorum neceſſitates aut vſus effundebat viſcera inopiæ ſuæ, indulta ſunt privilegia profeſſionibus, quæ neceſſitate ceſſante, & frigeſcente caritate, potius avaritiæ, quam religionis inſtrumenta creduntur*, &c. VI. Monachi vna cum Clericis excuſantur a tutelis & curis. L. *Generaliter.* C. *De Epiſc. & Cleric.* Imo Monachi, ne volentes quidem, poſſunt eſſe tutores vel curatores. Authent. *Presbyteros.* C. eodem tit. VII. In generali interdicto ex privilegio Sedis Apoſtolicæ regularibus licet voce remiſſa, foribus clauſis, non pulſatis campanis, horas canonicas recitare, & ſacra celebrare. Cap. *Quod in te.* extra *De pœnitent. & remiſſ.* cap. *Alma mater. de ſentent. excommunicat.* in 6. Clement. 1. eodem tit. VIII. Ex privilegiis Sedis Apoſtolicæ regulares habent jus prædicandi ſuis in Eccleſiis, & audiendi confeſſiones ſæcularium. Clement. *Dudum. de ſepultur.* de quo plenius alio loco dicemus. IX. Profeſſi in religione approbata, licet defecti natalibus, admittuntur ad Ordines & beneficia regularia alia a prælaturis. Cap. 1. extra *De filiis Presbyter.* Can. *Presbyterorum.* can. *Niſi* 56. diſtinct. quia profeſſio purgat vitium natalium. Novell. Juſtinian. 5. de Monach. vt & ſolvit jugum ſervitutis. Authent. *Verum.* C. *De Epiſcop. & Cleric.* X. Monachi & Canonici regulares poſſunt eſſe Vicarii Epiſcoporum, quia ſunt habiles ad miniſteria eccleſiaſtica. Gloſſar. in can. *De præſentium* 16. quæſtione 1. & in can. *Si quis* 58. diſtinct. Joannes Andreas in capite vltimo *De Cleric. ægrot. vel debilit.* Non ſine licentia ſuperioris ſui. d. Can. *Si quis.* Concilium Tridentinum ſeſſione 25. *De regular.* capite 4. Rebuff. in Prax. tit. *De Vicar. Epiſcop.* numero 30. & 31. Et Monachi ex quo in Clerum admiſſi ſunt, ſunt ſecundarii & adjuvæ Eccleſiæ. Auguſtinus in Pſalm. 132. *Sicut vnguentum in capite quod deſcendit in barbam, barbam Aaron, quod deſcendit in oram veſtimenti ejus. Ergo illud primum vnguentum deſcendit in Apoſtolos, deſcendit in illos qui primos impetus ſæculi ſuſtinuerunt. Sed ſi*

nequaquam a barba deſcendiſſet vnguentum, modo monaſteria non haberemus: ſed quia deſcendit & in oram veſtimenti, ſecuta eſt Eccleſia de veſte Domini, peperit monaſteria; nam veſtis ſacerdotalis Eccleſiam ſignificat. Sane religioſi mendicantes arceantur a vicariatu Epiſcoporum. Clement. 1. *De regular.* Rebuff. d. tit. *De vicar.* num. 32. De his tractant Guido Papa quæſtione 563. Marcus quæſtione 1285. part. 1. Flamin. Pariſ. *De reſignat. benefic.* libro 9. quæſtione 4. num. 5. Sbrozz. *De offic. vicar.* libro 1. quæſt. 37. 38. & 40. Nec modo privilegiis Pontificum, verum etiam Imperatorum cohoneſtati ſunt Monachi. Conſtitutionibus Imperatorum hi erant immunes a veſtigalibus. Baſilius epiſtola 304. ad Cenſitorem: *οἶμαι μέν τινα ἤδη τύπον κεκρατῆσθαι παρὰ τῇ τιμιότητί σου τῶν μοναζόντων ἕνεκεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς δεῖσθαι ἰδιαζούσαν χάριν ἐπ' αὐτοῖς αἰτεῖν, ἀλλ' ἐξαρκεῖν αὐτοῖς εἰ τῆς κοινῆς μετὰ πάντων ἀπολαύσειαν φιλανθρωπίας.* Et infra: *ἐπιστέλλω τῇ τελείᾳ συνέσει σου τοὺς πάλαι μὲν ἀποταξαμένους τῷ βίῳ, νεκρώσαντας δὲ ἑαυτῶν τὸ σῶμα ὡς μήτε ἀπὸ χρημάτων, μήτε ἀπὸ τῆς σωματικῆς ὑπηρεσίας δύνασθαί τι παρέχειν τοῖς δημοσίοις χρήσιμον, ἀφιέναι τῆς συντελείας. Apud tuam dignitatem etiamnum reor conſtitutionem obtinere in gratiam Monachorum edictam, vt non ſit mihi opus privatam iis gratiam mea cauſa indulgendam poſtulare, ſed ſufficere ipſis vt fruantur, & contenti ſint communi & in omnes diffuſa benignitate. Ad tuam prudentiam literas haſce mitto ſupplicaturas: velis jubeas immunes eſſe contributione omni, eos qui mundo quidem olim renunciarunt; corpus vero ſuum mortificarunt, vt ne poſſint aliquid vel de re ſua familiari, vel de miniſteriis & laboribus corporalibus, publicis adjicere vectigalibus, aut in fiſcum inferre.*

CAPUT XI.

An monaſteria exempta ſint a lege diœceſana. Explicatur canone 3. Concilii Ilerdenſis.

JURE communi monaſteria ſubjecta ſunt Epiſcopo in his quæ ſunt legis juriſdictionis : an autem ſoluta ſint in his quæ ſunt legis diœceſanæ, ex parte tantum vel in totum, non ſatis convenit inter interpretes Juris canonici. Ut hæc facilius explanentur, ſciendum eſt quod juriſdictio Epiſcopalis tria potiſſimum complectitur : ea quæ ſunt ordinis, quæ juriſdictionis, & quæ legis diœceſanæ. Ordinis ſunt ordinatio Clericorum, ſeu collatio ordinum, conſecratio baſilicarum, confectio chriſmatis, benedictio ſacrarum Virginum, conſignatio ſeu confirmatio baptizatorum. Can. *Perfectis verſ. ad Epiſcopum* 25. diſtinct. Juriſdictionis ſunt canonica obedientia, ſubjectio & reverentia, inſtitutio & deſtitutio ſive degradatio Clericorum, correctio & reformatio, ac cenſuræ eccleſiaſticæ, & juriſdictio cauſarum omnium quæ ad forum Eccleſiaſticum pertinent. Cap. *Conquerente.* cap. *Dilectus. de offic. ordinar.* Quod ad ea quæ ſunt legis diœceſanæ, lex diœceſana ſumitur duobus modis, latius vel ſtrictius. Latius ſumpta continet vniverſum jus Epiſcopi, & juriſdictionem Epiſcopalem : quo ſenſu accipienda eſt in cap. *Auditis. de præſcript.* cap. *Quod ſuper his. de majorit. & obedient.* cap. *Veniens. de VS.* in 6. cap. *Cum in magiſtrum. de elect.* vbi jus diœceſanum pro lege diœceſana. Et ita Matthæus Pariſienſis in Henrico I. ad ann. 1109. *Epiſcopo Lincolnienſi ſubtracto, huic novo Pontifici lege diœceſana ſubjicitur Comitatus.* Ea ſtrictius ſumpta continet eam partem juriſdictionis Epiſcopalis, quæ ſegregatur a lege juriſdictionis : & tunc legis diœceſanæ ſunt Synodus, id eſt, jus cogendi Synodum, ſynodaticum & cathedraticum, quarta decimarum & mortuariorum, viſitatio annua, & viſitationis nomine procuratio, & moderatum auxilium quod caritati-

vum

vum ſubſidium vocant : quæ omnia colliguntur ex d. cap. *Conquerente*, & d. cap. *Dilectus*. cap. *Ad abolendam* in fine. *De hæretic.* cap. *Veniens. de V S.* in 6. Sane jure communi monaſteria ſubjiciuntur Epiſcopo lege juriſdictionis, niſi probentur exempta. d. Cap. *Conquerente*. d. cap. *Dilectus*. cap. *Cum venerabilis. de religioſ. domibus.* can. *De perſona* 11. quæſtione 1. Can. *Omnes baſilicæ* 16. quæſtione 7. Can. *Abbates*. can. *Monaſteria* 18. quæſtione 2. Hoc jure coercitio Monachorum ſpectat ad Epiſcopum in his quæ ſunt extra regulam. d. can. *Abbates*, & can. *Hoc tantum*, eadem cauſa & quæſtione. Capitul. libro 6. capite 137. Vel Abbates poſt benedictionem præſtant profeſſionem & obedientiam Epiſcopo, ſalvo ordine. Cap. *Sane. de exceſſ. Prælat.* cap. *Ne Dei Eccleſiam. de ſimon.* de quo Fulbertus epiſtola 41. Sed an monaſteria in totum vel ex parte tantum exempta ſint a lege diœceſana, liquido non convenit. Sentientes monaſteria omnino libera & ſoluta eſſe a lege diœceſana, nituntur can. *Si ex laicis* 10. quæſtione 1. deſumpto ex can. 3. Concilii Ilerdenſis: *Si ex laicis quiſpiam a ſe factam baſilicam conſecrari deſiderat, nequaquaquam eam ſub monaſterii ſpecie, ubi congregatio non colligitur, a diœceſana lege audeant ſegregare.* In eandem ſententiam adducitur can. *Cum & pro utilitate* 16. quæſtione 1. *Ea vero quæ in jure monaſterii de facultatibus offeruntur, in nullo diœceſana lege ab Epiſcopis contingantur.* Sed nequaquam ea eſt ſententia horum canonum qui conjungendi ſunt tanquam partes ejuſdem canonis, vt monaſteria omnino abſolvantur a lege diœceſana. Sed in quibuſdam nempe, vt ſolvantur a proceſſione publica, & populari conventu, vt conſuleretur quieti Monachorum. Quod confirmatum eſt a Gregorio I. libro 4. epiſtola 87. Can. *Luminoſo* 18. quæſtione 2. Et ne occaſione legis diœceſanæ & poteſtatis Epiſcopalis quicquam in ſuos vſus converterent Epiſcopi, de oblationibus quæ a fidelibus offerrentur Monachis, quod jure ſingulari conſtitutum eſt, vt per hoc conſuleretur inopiæ Monachorum. Idemque placuit Gregorio I. libro 2. epiſtola 58. ad Fortunatum Epiſcopum Neapolitanum : *Itaut in eodem monaſterio neque fraternitas tua, neque Presbyteri, præter diligentiam diſciplinæ aliquid moleſtiarum infe-*

rant, aut ſi quid pro diverſorum devotione commoditatis acceſſerit, ſive aurum, ſive argentum, ſive prædium, ſive veſtimentum, omnibus modis conſtructio præfata poſſideat, cum ancillis Dei in eodem loco deſervientibus debeat proficere quicquid offerri ibidem contigerit. Et revera ſi integrum canonem repetamus, tantum abeſt vt in omnibus Monachi lege diœceſana ſoluti intelligantur: quin etiam in cæteris lex diœceſana defenditur, ex eo quod in priori parte comprobantur canones Concilii Agathenſis, & Concilii Aurelianenſis. *De Monachis vero id obſervari placuit, quod Synodus Agathenſis & Aurelianenſis noſcitur decreviſſe.* Quo intelliguntur can. 27. 28. & 38. Agathenſ. & can. 11. Aurelianenſis I. ex quibus conſtat Monachos Epiſcopis omnino fuiſſe ſubjectos. Et quod magis probat, monaſteria non omnino ſoluta eſſe a lege diœceſana, negari non poteſt, Abbates tanquam lege diœceſana ſubditos, teneri venire ad Synodum, vt habetur in cap. *Quod ſuper his. de major. & obed.* Quod jam olim vſu probavit Gallicana Eccleſia. Concilium Aurelianenſe I. can. 11. ex can. *Abbates* 18. quæſtione 2. Concilium Turonenſe can. 2. in can. *Epiſcopus* 18. diſtinct. & Concilium Altiſſiodor. can. 7. *Vt medio Maio omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant, & Kalendis Novembris omnes Abbates ad Concilium conveniant.* Ad dedicationem baſilicæ in honorem ſancti Benigni Martyris Divionenſis, a Gregorio Epiſcopo Lingonenſi vocati Abbates diœceſis. Gregorius Turonenſis de Miraculis libro 1. capite 51. *Sed ſanctum ſepulcrum neſcio qua cauſa faciente foris evenit, quod ille convocavit ad hoc obſequium Abbates atque alios religioſos viros.* Ad tranſlationem reliquiarum beati Deſiderati Preſbyteri, ab Agricola Arvernenſi Epiſcopo acciti Abbates diœceſis. Idem de gloria Confeſſorum capite 86. *Poſt hæc ædificato ex xenodochio leproſorum Sacerdos ſuburbano in ejus baſilicam collectis Abbatibus & omni Clero beatum corpus tranſtulit.* Eodem jure monaſteria ſunt ſubjecta viſitationi Epiſcopi, & eo nomine debetur procuratio. Cap. *Cum ex officii.* extra *De præſcript.* cap. *Sopitæ. de cenſib.* Gregorius libro 7. epiſtola 18. cap. *Viſitandi* 18. quæſtione 2. Alias monaſteria ſunt libera ab onere cathedratici. Concilium Toletanum VII. can. 4. Can. *Inter cætera* 10. quæ-

ſtione 3. Et hoc eſt quod voluit Gregorius I. in can. *Quam ſit neceſſarium* 18. quæſtione 2. *Vt nullis canonicis juribus deſerviant.* De oblationibus tamen quæ fiunt monaſteriis, pars debetur Epiſcopo, eulogiæ vel xenii nomine, duobus caſibus: primo, ſi id actum ſit in dedicatione Eccleſiæ; altero, ſi id conſuetudine præſcripta obtinuerit. Can. *Eleutherius*, can. vltim. 18. quæſtione 2. Synodus Carthaginenſis canone 83, apud Balſamonem.

CAPUT XII.

Origo & cauſa exemptionum, earum vis & effectus. Romanus Pontifex ordinarius exemptorum. Exemptionum clades. Exemptionibus modus impoſitus.

IURE communi monaſteria omnia erant ſubjecta Epiſcopo, Synodi Chalcedonenſis can. 4. Can. *Quidam* 18. quæſtione 2. Etiam in Gallia, vbi maxime valebat poteſtas Epiſcoporum. Synodus Aurelianenſis I. can. 11. *Abbates pro humilitate religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant.* Can. *Abbates* eadem cauſa & quæſtione. Ante Gregorium I. vix auditum nomen libertatis & exemptionis Monachorum. Quod enim in Concilio Arelatenſi III. Lerinenſe monaſterium ſolutum eſt a juriſdictione Epiſcopi, limitatum fuit quoad adminiſtrationem temporalium, ſalva Epiſcopo cura diſciplinæ monaſticæ & rerum ſpiritualium. Primus Pontificum Gregorius I. propenſior in Monachos ob memoriam commilitii, fuerat enim Monachus, vt conſuleretur quieti Monachorum, ex quo tuti eſſent ab injuriis & moleſtiis quas patiebantur ab Epiſcopis, quamplura monaſteria exemit a juriſdictione Epiſcoporum, vt monaſterium Ariminenſe, monaſterium ſancti Caſſiani Maſſiliæ, monaſterium Claſſenſe Ravennatis diœceſis, monaſterium Auguſtodunenſe. Teſtis ipſe Gregorius libro 1. epiſt. 41. & 43. Can. *Luminoſo* 18. quæſtione 2. Idem libro 6. epiſtola 12. libro 7. epiſtola 18. Can. *Quam ſit neceſſarium* eadem cauſa & quæſt.

Idem libro 11. epiſtola 10. Can. *Hinc eſt* 16. quæſtione 1. Caſſinenſe monaſterium, caput Ordinis beati Benedicti, exemptione donavit Zacharias Pontifex. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 1. capite 4. *Ab hoc etiam Papa ſanctiſſimo prædictus Abbas* (Petronax) *privilegium primus accepit, vt hoc monaſterium cum cellis omnibus ad ſe pertinentibus vbicumque terrarum conſtructis, ob honorem ac reverentiam ſanctiſſimi Patris Benedicti, ab omnium Epiſcoporum ditione ſit liberum, ita vt nullius juri ſubjaceat, niſi tantum Romani Pontificis.* Monaſterium Fuldenſe in Germania a Bonifacio Epiſcopo Moguntino conſtructum ad ejuſdem preces a juriſdictione ordinarii exemit idem Pontifex. Teſtem ipſum habemus epiſtola 14. ad eundem. Monaſterium majus Turonenſe exemit Victor III. Hujus monaſterii exemptionem Pontificiam tuetur Ivo Carnotenſis epiſtola 108. *Manifeſte ſcitis non aliunde exarſiſſe iſtam malivolentiam, niſi inde quod interdicente Sedis Apoſtolicæ decreto, non poteſt Turonenſis Archiepiſcopus in majori monaſterio publicas miſſas celebrare, erga Monachos imperioſe agere, bona monaſterii prout libuerit vſurpare.* Eodem fere jure in Oriente Patriarcha Conſtantinopolitanus per *ςαυρεπήγιον*, id eſt, *crucis fixionem*, in vniverſo ſuo tractu extruebat monaſteria libera & ſoluta a juriſdictione Epiſcopi loci, & immediate ad ſe pertinentia, quæ inde dicebantur Patriarchica: de quibus Balſamo juris Orientalis libro 2. novel. 8. & in can. 7. Synod. Conſtantinopolit. ſub Photio. In Occidente monaſteriorum exemptio non ita reſervata erat Summo Pontifici: quin etiam ipſi Epiſcopi ſui juris eſſe præſumerent, eximere monaſteria a ſua juriſdictione in ſua quiſque diœceſi; vel etiam Reges ipſi de Epiſcoporum aſſenſu, vt patet ex formulis Marculfi libro 1. capite 1. vbi memoria celebrantur exemptiones monaſteriorum Lirinenſis, Agaunenſis, Luxovienſis, in hunc modum factæ. Sic Clodoveus II. monaſterium ſancti Dionyſii abſolvit a juriſdictione Epiſcopi Pariſienſis de conſenſu Landerici ipſius vrbis Epiſcopi, idque in Synodo apud Clipiacum. Aimoinus libro 4. capite 41. & cœnobium ſancti Baſoli a propria juriſdictione exemit Nivardus Rhemenſis Archiepiſcopus. Flodoardus libro 2. capite 7. & Corbienſe mona-

ſterium a Bertefrido Ambianenſi Epiſcopo ſolutum a propria juriſdictione, poſtulantibus Clothario III. Rege & Batilde conjuge, extat præcept. tom. 1. Conciliorum Galliæ apud Sirmondum. Exemptionem Corbienſis & Dionyſiani cœnobiorum confirmavit Alexander II. epiſtol. 13. & 15. Frequentior exemptionum cauſa fuit vis & oppreſſio Epiſcoporum. Gregorius VII. libro 2. epiſtola 69. ad Cunibertum Taurinenſem Epiſcopum: *An ignoras quod ſancti Patres plerumque & religioſa monaſteria de ſubjectione Epiſcoporum, & Epiſcopatus de parochia metropolitanæ ſedis propter infeſtationem præſidentium diviſerunt, & perpetua libertate donantes, Apoſtolicæ Sedi, velut principalia capiti ſuo membra, adhærere ſanxerunt.* Quandoque tamen exemptioni locum dedit voluntas & devotio fundatorum. Bernardus de conſiderat. ad Eugenium libro 3. *Nonnulla tamen monaſteria ſita in diverſis Epiſcopatibus, quæ ſpecialius pertinuerint ab ipſa ſui fundatione ad Sedem Apoſtolicam, pro voluntate fundatorum, quis neſciat? Sed aliud eſt quod largitur devotio, aliud quod molitur ambitio impatiens ſervitutis.* Sic Willelmus Pius, Dux Aquitaniæ, & Comes Arvernorum, cœnobium Cluniacenſe in pago Matiſconenſi a ſe fundatum lege fundationis ſubjecit Romano Pontifici, ſub cenſu annuo decem & duorum aureorum, vt patet ex ipſis tabulis fundationis, quas edidit Andreas Quercetanus in Bibliotheca Cluniacenſi, quibus congruit Ordericus Vitalis Hiſtoriæ libro 12. Et ante monaſterium Fuldenſe a Zacharia exemptum, precibus ipſius fundatoris, id eſt, Bonifacii Moguntini Epiſcopi, vt modo dictum eſt. Jus exemptionis eſt, quod exemptum liberat a poteſtate & juriſdictione ordinarii, & eum transfert ad immediatam & ordinariam juriſdictionem Romani Pontificis. Et per exemptionem Summus Pontifex fit ordinarius exemptorum. Can. *Nulla* 93. diſt. ne exempti ſint acephali, & ſicut locuſtæ ſine rege. Can. *Quidam* 24. qu. 3. can. *Abbatibus* 18. quæſt. 2. Gloſſ. in cap. *Auctoritate. de privileg.* in 6. Atque ita Ciſtercienſibus inſultantibus Cluniacenſibus, quaſi proprium Epiſcopum habere detrectarent, recte reſpondit, Cluniacenſes ſuum habere Epiſcopum Romanum Pontificem, ad quem immediate pertinerent ex lege fundationis. Locus eſt elegans libro 1. epi-

ſtola 28. ad Bernardum Abbatem Clarevallenſem : *Hunc vnum ſolum*, inquit, *& maximum nos habere Epiſcopum gloriamur, huic ſoli ſpecialiter obedimus: ab hoc ſolo, ſi cauſa, quod abſit, exigeret, interdici, ſuſpendi, atque excommunicari poſſemus. Hoc ipſius ſanctæ Sedis irrefragabilis ſanxit auctoritas, nec vnius tantum, ſed multorum decreta inde apud noſtram matricem Eccleſiam conſervantur: hoc ipſi ita condiderunt, non vt hanc, de qua loquimur, Cluniacenſem Eccleſiam alteri Epiſcopo prius eam poſſidenti auferrent; ſed a fundatoribus qui eam in proprio alodio conſtruxerant, rogati in propriam retinuerunt, atque ſoli Romano Pontifici eam in æternum ſubjacere decernentes, pluribus hoc privilegiis confirmaverunt.* Idem Goffridus Abbas Vindocinenſis, & ipſe exemptus, libro 2. epiſtola 27. *Acephali non ſumus, quia Chriſtum Salvatorem caput habemus, & poſt ipſum Romanum Pontificem.* Inde locus exemptus dicitur eſſe de diœceſi, non in diœceſi, quia quoad juriſdictionem Epiſcopalem perinde habetur ac ſi exiſteret extra diœceſim. Geminianus in cap. *Cum Epiſcopus. de offic. ordinar.* in 6. Fridericus Senenſis conſil. 16. Exemptionis beneficio velut vinculo exemptus ita tenetur Summo Pontifici, vt non poſſit renunciare beneficio ſine licentia Summi Pontificis, id eſt, niſi in manibus ejus. Cap. *Dilecti. de renunciat.* cap. *Si Abbatem. de elect.* in 6. nec poſſit renunciare exemptioni per ſe ſine licentia Summi Pontificis. Cap. *Cum venerabilis. de conſuetud.* nec compromittere de libertate monaſterii ſine licentia ipſius Pontificis. Cap. *Cum tempore. de arbitr.* Alia jura exemptionis ſunt, quod Epiſcopus diœceſanus non poteſt viſitare monaſteria, nec cathedram ibi collocare, vel miſſas publicas celebrare, ne popularis conventus præbeatur occaſio. d. Can. *Luminoſo.* Et hoc fuit jus monaſterii majoris Turonenſis. Ivo Carnotenſis epiſtola 108. & Carroſenſis. Innocentius III. reg. 13. epiſtola 18. Et exempti ordinationes Clericorum, conſecrationes altarium a quocumque Epiſcopo petere poſſunt. Cap. *Conſtitutus. de religioſ. domibus.* Licet exemptiones ſint privilegia & beneficia Eccleſiæ Romanæ, quæ inferioribus Eccleſiis privilegia concedere poteſt. Can. *Privilegia* 1. & 2. & per totum 25. quæſtione 2. tamen quaſi factas in necem & damnum Epiſcoporum, valde inſectati

ſunt religioſiſſimi Patres. Bernardus Abbas Clarevallenſis vtcumque Sedi Apoſtolicæ devotiſſimus, de conſideratione ad Eugenium libro 3. *Subtrahuntur Abbates Epiſcopis, Epiſcopi Archiepiſcopis, Archiepiſcopi Patriarchis ſive Primatibus. Bona-ne ſpecies hæc? Mirum ſi excuſari queat, vel opus. Sic factitando probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed juſtitiæ forte non ita: facitis hoc, quia poteſtis; ſed vtrum & debeatis, quæſtio eſt. Honorum, ac dignitatum gradus & ordines quibuſque ſuos ſervare poſiti eſtis, non invidere.* Et infra: *Nolo autem prætendas mihi fructum emancipationis ipſius: nullus eſt enim, niſi quod inde Epiſcopi inſolentiores, Monachi etiam diſſolutiores fiunt; quid quod & pauperiores? Inſpice diligentius talium vbique libertorum & facultates & vitas, ſi non pudenda admodum & tenuitas in his, & in illis ſæcularitas invenitur.* Idemque epiſtola 42. ad Henricum Senonenſem Archiepiſcopum: *Miror quoſdam in noſtro ordine monaſteriorum Abbates hanc humilitatis regulam odioſa contentione infringere, & ſub humili, quod pejus eſt, habitu & tonſura tam ſuperbe ſapere, vt cum ne vnum quidem verbulum de ſuis imperiis ſubditos prætergredi patiantur, ipſi propriis obedire contemnant Epiſcopis, ſpoliant Eccleſias vt emancipentur, redimunt ſe ne obediant.* Idem Richardus Cantuarienſis Archiepiſcopus epiſtola ad Alexandrum III. apud Petrum Bleſenſem epiſtola 68. accuſat Abbatem Malmeſburienſem, quod omiſſo Sareſberienſi Epiſcopo diœceſano benedictionem expetierit a Wellenſi Epiſcopo, & infert eum dixiſſe: *Viles ſunt Abbates & miſeri, qui poteſtatem Epiſcoporum prorſus non exterminant, cum pro annua auri vncia plenam a Sede Romana poſſint aſſequi libertatem.* Et infra: *Quid eſt eximere ab Epiſcoporum juriſdictione Abbates, niſi contumaciam ac rebellionem præcipere, & armare filios in parentes? Videant, quæſo, iſta, & judicent, qui judicant orbem terræ, ne inde emanare videantur injuriæ, vnde jura ſumuntur.* Et rurſus: *Scimus equidem quod ob quietem monaſteriorum, & Epiſcoporum tyrannidem, has exemptiones plerumque Romani Pontifices indulſerunt; verumtamen in contrarium res verſa eſt, monaſteria enim quæ hoc beneficium damnatiſſimæ libertatis, ſive Apoſtolica auctoritate, ſive, quod frequentius eſt, bullis adulterinis adepta ſunt, plus inquietudinis, plus inobedientiæ, plus inopiæ incurrerunt,* &c. Etiam Epiſcopi poſ-

ſunt eximere Eccleſias a ſua juriſdictione, non in totum; niſi accedente conſenſu Summi Pontificis. Cap. *Conſtitutus. de religioſ. domibus.* cap. *Cum venerabilis. de cenſibus.* Et hoc diſtat exemptio Eccleſiæ quæ fit ab Epiſcopo, ab ea quæ fit a Summo Pontifice, quod Pontifex poteſt eximere Eccleſias in totum a juriſdictione ordinarii, propter plenitudinem poteſtatis. Hoc commune eſt inter hanc & illam, quod in exemptione Eccleſiarum vterque poteſt, ſicut conſuevit, ſibi reſervare annuum cenſum ſeu penſionem in ſignum ſubjectionis. d. Cap. *Conſtitutus.* d. cap. *Cum venerabilis.* Ut Albanenſis Epiſcopus in exemptione Eccleſiarum, quæ erant vnitæ monaſterio Cryptæ Ferratæ, ſibi reſervavit annuam penſionem octo denariorum: quod probat. Innocentius III. in d. cap. *Conſtitutus.* Sic monaſterium Cluniacenſe & Vindocinenſe ſingula præſtant annuum cenſum duodecim ſolidorum, ex tabulis fundationis ipſius monaſterii Cluniacenſis, & Goffrido Vindocinenſi libro 1. epiſtola 9. & 13. Monaſterium Vezeliacenſe libram argenti quotannis. Innocentius III. libro 1. epiſtola 150. Pleraque monaſteria vnciam auri. Petrus Bleſenſis epiſtola 68. Monaſterium ſancti Michaelis in Germania, marmotimum, hoc eſt, denarium aureum. Albertus Argentinenſis in Chronic. Et ideo per exemptiones Eccleſias depauperari, tum propter præſtationem annui cenſus, cum propter ſumptum qui fiebat pro adipiſcenda exemptione, aiunt Bernardus & Petrus Bleſenſis. Exemptionibus primum modus impoſitus eſt in Concilio Conſtantienſi anno Chriſti 1416. & ſopito ſchiſmate quamplures exemptiones quas Clemens Antipapa, vt fautores vndique ſibi conciliaret, indulſerat, a Martino V. reſciſſæ ſunt. Tum in Concilio Tridentino exemptiones fere evacuatæ, pleriſque caſibus conceſſa juſta poteſtate Epiſcopis in exemptos, tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, vt in caſu viſitationis monaſteriorum, in quibus non viget diſciplina regularis, & quæ non parent Capitulo generali ſeſſ. 25. *De regular.* quod comprobatum eſt Conſtit. Bleſenſ. art. 27. in collatione Ordinum, ſeſſ. 23. *De reform.* cap. 10. & in caſu tuendæ vel reſtituendæ clauſuræ Monialium, ſeſſ. 25. *De regular.* cap. 5. de quo ante cautum eſt in cap. vnic. in fin. *De ſtatu regular.* in 6. & aliis caſibus qui ſatis noti ſunt omnibus.

CAPUT

CAPUT XIII.

Monaſteria ſunt in mundeburde regio. Horum cauſæ pertinent ad curiam Principis.

MONASTERIORUM dignitatis accedit & illud argumentum, quod monaſteria in Gallia ſunt in mundeburde regio, id eſt, ſub tuitione & defenſione regia, perinde ac Eccleſiæ Epiſcopales, vt patet ex formulis Marculfi, libro 1. capite 24. cui congruit Synodus Confluentina: *Volumus vt Eccleſiæ, & Caſæ Dei, & Epiſcopi, & Dei homines Clerici, & Monachi, & Nonnæ, talem mundeburdem & honorem habeant, ſicut tempore anteceſſorum noſtrorum habuerunt.* Eccleſiæ & monaſteria ſunt ſub mundeburde regio, tum quod Eccleſia eſt in Republica Optato libro 3. tum quod pleræque Eccleſiæ & monaſteria Regem fundatorem vel benefactorem agnoſcunt: vel quia ab initio privati fundatores, vt tuta eſſent a prædis & injuriis laicorum, ea paſſim advocatiæ & tutelæ Principum commendarunt. Synodus Meldenſis can. 41. *Providendum eſt regiæ majeſtati, vt monaſteria quæ ab hominibus Deum timentibus in ſua proprietate conſtructa, prædeceſſores illius cauſa defenſionis & mundeburdi ſuſceperunt, vt libera libertate remota ſpe hereditaria de illorum propinquitate ibidem religio obſervaretur, & nunc in allodium ſunt data, qualiter vota fidelium inconvulſa permaneant.* Et Synodus Ticinenſis can. 16. *Suggerendum eſt beatiſſimis Imperatoribus, quia hi qui monaſteria & xenodochia ſub defenſione ſacri Palatii poſuerunt, ideo feciſſe probantur, quod a nullo melius quam a ſummis poteſtatibus protegenda crediderunt.* Sic Wifredus Comes Bituricenſis, & Oda ejus conjux, fundatores monaſterii Stradenſis, Pipini Regis tutelæ id credidere. Auctor vitæ ſancti Genulfi libro 2. capite 8. *Quibus*, inquit, *vt ſe tempus obtulit opportunum, continuo de rebus eidem loco delegandis teſtamentum faciunt, Domnique Pipini Regis adeuntes præſentiam vota ſuggerunt, & locum ſibi rebus decretis per teſta-*

mentum, ejus poteſtati committunt, vt ipſius auctoritate atque Francorum deinceps Regum providentia tueretur. Sic eidem Pipino Regi monaſterium ſancti Galli apud Helvetios, tuitionis gratia tradidit Waltramus Comes. Ratpertus Monachus de caſibus monaſterii ſancti Galli cap. 1. *Poſtea vero tempore præcedente, atque ſtatu monaſterii in melius proficiente, præfatus Waltramus eundem Abbatem Othmarum Pipino Regi præſentavit, ipſique Regi monaſterium, quod adhuc hereditario jure in ſua tenebat poteſtate, cum ipſo pariter Abbate contradidit: ea videlicet cauſa, vt ipſe Abbas ejuſque ſucceſſores idem monaſterium regia auctoritate retinentes, nullius deinde violentia premerentur; ſed tantummodo Regum juſſionibus obedirent.* Nonnumquam etiam ipſæ Eccleſiæ & monaſteria vltro tutelæ regiæ ſeſe dederunt, vt Carolo Magno Lauriſhamenſe monaſterium. Chronic. Lauriſhamenſe ad ann. Chriſti 776. *Gundelandus igitur Abbas in juris ſui quieta poſſeſſione, tum dictante juſtitia, tum regia auctoritate confirmatus, Lauriſhamenſe monaſterium cum omnibus illuc pertinentibus in manus & mundeburdem glorioſi Regis Caroli tradidit, quatenus privilegiis inſigniretur regalibus.* Imo & ipſum monaſterium ſancti Galli Ludovici Pii tuitionem primum expetiit, ſi fides Sangallenſi de geſtis Caroli Magni libro 1. *Quod adeo verum eſt, vt cum fidelis ejus Abba noſter Hart, nunc autem veſter incluſus, ei retulerit, quod reiculæ ſancti Galli, non ex regalibus donariis, ſed ex privatorum traditiunculis collectæ, nullum privilegium aliorum monaſteriorum, vel communes cunctorum populorum leges haberet, & ideo neminem ſui defenſorem, vel advocatum reperire potuiſſent, ipſe cunctis adverſariis noſtris opponens advocatum ſe vilitatis noſtræ coram cunctis principibus ſuis profiteri non erubuerit.* Regiæ advocatiæ præcipuum jus fuit, quod Eccleſiarum & monaſteriorum, quæ illa potirentur, cauſæ nullo medio deferrentur ad curiam Principis, vt obſervatur ex prædicta formula Marculfi, & ex Synodo Ticinenſi: quo jure cauſam de rebus monaſterii Lauriſhamenſis adverſus Heimericum Comitem, ad audientiam Caroli Magni deductam refert Chronic. Lauriſhamenſe: *Heimericus Comes filius Cancronis, mortuis patre & avia, cernens præfatum locum ex parvo & modico ad tantam rerum & famæ provectum eminentiam, nitebatur eum ſibi proprietatis ti-*

tulo vendicare: cujus rei actione ad palatium delata, & allegatione utriuſque partis audita, juxta legem Francorum diffinitum eſt, Gundelandum Abbatem jure poſſidere quod ſibi fuerat a fratre ſine contradictione collatum, nec Heimericum poſſe repetere, quod pater ejus & mater probantur ſoſpites in ſcriptis tradidiſſe.

CAPUT XIV.

Abbates Patres & Magiſtri. Abbatum jura Epiſcopalia. Abbatum varia privilegia.

UT Monachorum dignitas comparatione majorum magis magiſque eluceſcat, Abbatum qui eis præſunt, quænam ſit dignitas & poteſtas, ſcire opportunum eſt. Antequam Monachi admiſſi eſſent in Clerum, Abbates & Monachi etiam plebi Clericorum primas dabant. In Synodo Romana ſub Sylveſtro habita can. 7. Abbas cenſetur poſt omnes Ordines Eccleſiaſticos, & poſt ipſum Oſtiarium, cujus eſt infimus gradus, & poſt Abbatem Monachus. Can. *A Subdiacono* 93. diſt. Ex quo vero Monachi in Clerum aſſumpti ſunt, adunatis Sacerdotii & ſanctitatis meritis, ad dignitatis Epiſcopalis apicem fere pervenerunt. Antea Præfecti Monachorum Abbates quidem, id eſt, Patres & Magiſtri inter Monachos dicebantur. Abbas eſt nomen dignitatis, idem ſonat quod Pater. Hieronym. libro 2. in epiſt. ad Galat. capite 4. *Abba Pater, Abba Hebraicum eſt, id ipſum ſignificans quod & Pater, & hanc conſuetudinem in pluribus locis ſcriptura conſervat, ut Hebraicum verbum cum interpretatione ſua ponat. Cum autem Abba Pater Hebræo Syroque ſermone dicatur, & Dominus noſter in Evangelio præcipiat nullum Patrem vocandum, niſi Deum: neſcio qua licentia in monaſteriis vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcamus.* Idem Auguſtin. 3. de conſenſu Evangeliſt. 4. & de verb. Apoſtol. ſermon. 13. Jo. Chryſoſtom. in epiſt. ad Roman. Homil. 14. appellationem Magiſtri ſignat. Hieronym. in vit. Hilarion. *Eodem ferme tempore Hadrianus diſcipulus ejus de Palæſtina ſupervenit,*

vbi Hadrianus infelix volens Palæſtinam reverti, & priſtinam ſub nomine Magiſtri quærens gloriam, multas ei fecit injurias, ſuper hoc quia alter locus referendi non eſt. Hoc tantum dixerim in terrorem eorum, qui Magiſtros deſpiciunt, quod poſt aliquantulum temporis computruerit morbo regio. Abbates dicebantur Patres & Magiſtri, quia Monachi eis ſubditi erant, tamquam liberi patri, & diſcipuli magiſtro. Sed hujuſmodi dignitas claudebatur ambitu monaſterii, & latebat inter Monachos. Sed poſtquam Clero aggregati ſunt, poſt Epiſcopos primarii facile evaſere. Auguſtin. libr. de ſalutar. documentis cap. 62. *Expectatur enim dies judicii, aderit ille æquiſſimus judex, qui nullius potentis perſonam accipiet, cujus palatium auro argentoque nullus Epiſcopus, nec Abbas, nec Comes corrumpere poterit.* Exinde Abbates numerantur inter Prælatos & Ordinarios. Cap. *Ne pro defectu. de elect.* Cap. *Quanto. de offic. ordinar.* cap. vlt. eod. tit. in 6. Et Monachi honorem & obſequium Abbati poſt Deum deferre tenentur. Auctor ſermon. ad fratres in erem. ſerm. 1. *Illum qui vobis præeſt, poſt Deum omnes ſicut decet Dei famulos honorate.* Hinc honoris cauſa Monachorum inclinationes & proſtrationes ad pedes Abbatum. Pallad. in Lauſiac. cap. 42. καὶ πεσὼν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας λέγει αὐτῇ, εὐλόγησόν με, ἀμμᾶ. πεσοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔλεγεν, σύ με εὐλόγησον, κύριέ μου. *Et cadens ad pedes ejus, dicit ei, Benedic Amma; cadens autem ad pedes ejus ipſa quoque dicebat, Tu mihi benedic, Domine mi.* Damaſcen. orat. 1. de imaginib. βαλὼν μετάνοιαν τοῦ Ἰωάννῃ. *Joanni venerandus ad pedes ſe abjiciens.* Dorotheus doctrin. 4. ἔβαλον αὐτῷ μετάνοιαν, ἵνα λάβω παράθεσιν παρ' αὐτοῦ, καὶ ἀναχωρήσω. *Inclinato corpore illi reverentiam exhibebam, ut data venia, & accepta benedictione diſcederem.* Cæſarius de Miracul. lib. 4. cap. 10. *Ad* Gloria Patri *inclinamus, necnon & Abbati, aliiſque in multis locis, in quibus ordo hoc præcipit.* Ante Concordatum in electione Abbatis, vel Prioris Conventualis, qui ſuper ſe Abbatem non habet, ſervabatur forma cap. *Quia propter*, vt in electione Epiſcopi. Hodie ſublata electione, nominatio pertinet ad Regem, collatio ad Summum Pontificem. Ex Concordat. §. *De monaſteriis. de regia ad Prælatur. nominat.* Ab eo tempore Abbatiæ & Prioratus Conventuales ſunt de be-

neficiis quæ dicuntur conſiſtorialia, quia ſuper illis providet Papa in conſiſtorio ad regiam nominationem, & bullæ ſuper his expediuntur in Cancellaria ſub plumbo. Abbates in quibuſdam habent jura Epiſcopalia, vt Tonſuram & alios minores Ordines ſuis, id eſt, profeſſis Regularibus ſui monaſterii, non aliis, conferre poſſint, modo ſint benedicti & Preſbyteri. Synod. Nicæn. II. can, 14. Can. *Quoniam* 69. diſt. Cap. *Cum contingat. de ætat. qualit. & ordin. præfic.* Can. *Statuimus. de ſuppl. neglig. Prælat.* Cap. *Abbates. de privileg.* in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 23. *De reformat.* cap. 10. Conc. Pictavienſ. ann. Chr. 1109. *Vt nullus præter Epiſcopum coronas benedicere præſumat, exceptis Abbatibus qui illis tantummodo coronas faciant, quos in Regula beati Benedicti militaturos ſuſceperint.* Gregor. Tur. de vit. Patr. cap. 6. apud Surium tom. 4. *Tunc Abbas iſta nunciis referentibus puerum Clericum fecit.* Minores Ordines ab Abbatibus poſſe conferri inſinuat Alexander III. in cap. *Requiſivit. de ordinat. ab Epiſcopo qui renunciavit Epiſcopatui*, dum hujuſmodi Ordines a non Epiſcopo quandoque conferri ait, haud dubie referens ſe ad Abbates qui habent jus minores Ordines conferendi. Abbates etiam poſſunt plebem ſolemniter benedicere in Eccleſiis pleno jure ſibi ſubjectis, poſt Miſſarum & Matutinarum ſolemnia, non aliis in locis, nec in itinere, in tranſitu, niſi ex privilegio ſpeciali, d. cap. *Abbates.* Et Conc. Trident. d. cap. 10. ſeſſ. 23. Cæſarius de miracul. lib. 3. cap. 35. *Et chorum more Abbatis circumiens, Monachis benedixit.* Inter Abbates fuere quidam dignitate & poteſtate præſtantiores, vt Abbas Caſſinenſis, Abbas Cluniacenſis, Abbas Vindocinenſis, Abbas S. Columbani in Britannia, Fuldenſis in Germania. Ex privilegio Victoris II. Abbas Caſſinenſis habet προεδρίαν & primam vocem in omni Conventu Ordinis inter omnes Abbates. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 2. cap. 97. *In omni præterea Epiſcoporum Principumque conventu, ſuperiorem Abbatibus omnibus ſedem, & in conſiliis eorum atque judiciis, priorem nihilominus ſui hominibus Ordinis ſententiam illi pariter & ejus ſucceſſoribus omnibus Apoſtolica auctoritate firmavit.* Et idem dictus eſt Abbas Abbatum, reprehenſo Abbate Cluniacenſi, qui idem nominis vſurpabat. Leo Oſtienſis lib.

4. cap. 62. *Quo etiam tempore dum Pontius Cluniacenſis Abbas ad Synodum veniens Abbatem Abbatum ſe jactaret, rogatus a Joanne Cancellario, an Cluniacenſes a Caſinenſibus, aut Caſinenſes a Cluniacenſibus Regulam ſumpſiſſent; reſpondit, non modo Cluniacenſes, verum omnes in Romano orbe Monachos, Regulam Patris Benedicti a Caſinenſi accepiſſe cœnobio. Ergo, inquit Cancellarius, ſi a Caſinenſi monaſterio tanquam a vivo fonte monaſticæ religionis norma manavit, jure a Romanis Pontificibus Caſinenſi Abbati hæc prærogativa conceſſa eſt, vt ipſe ſolus qui tanti Legiferi Vicarius eſt, Abbas Abbatum appelletur.* Quo ex loco intelligimus etiam Abbatem Caſſinenſem eſſe Vicarium natum Sedis Apoſtolicæ. Abbas Fuldenſis tanta dignitate præcellit, vt in Comitiis Imperii Imperatori ad dextram aſſideat. Willelm. Malmeſbur. de geſt. Reg. Anglor. lib. 2. cap. 12. *Fuldenſe cœnobium eſt in Saxonia ſancti Galli corpore inſigne, & prædiis ditatum permagnificis. Ejus loci Abbas ſexaginta millia bellatorum Imperatori præbet in hoſtem, habetque ex antiquo privilegium, vt in præcellentibus feſtivitatibus ad dextram ejus conſideat.* Idem Continuator Bedæ libro 2. cap. 22. Abbas S. Columbani in Anglia, quod monaſterium conſtructum a B. Columbano Hyberno Apoſtolo Anglorum, in inſula cui Hydeſti nomen, ex donatione Pictorum præeſt vniverſæ provinciæ Pictorum, ipſis etiam Epiſcopis. Beda lib. 3. cap. 4. *Habere autem ſolet ipſa inſula rectorem ſemper Abbatem Presbyterum, cujus juri & omnis provincia, ac ipſi etiam Epiſcopi ordine inuſitato debeant eſſe ſubjecti, juxta exemplum primi doctoris illius, qui non Epiſcopus, ſed Presbyter extitit & Monachus.* Abbas Cluniacenſis eſt Cardinalis natus Eccleſiæ Romanæ, ex privilegio Callixti II. qui cum apud Cluniacum ageret, hoc privilegii impertiit Pontio Abbati, & ejus ſucceſſoribus, vt eſſent Cardinales nati, & hoc titulo eum per annuli traditionem inveſtivit: de quo Petrus Cluniacenſis lib. 6. epiſt. 46. *Senatui Romanorum Epiſcoporum, vel Cardinalium non tantum adjungebar, ſed & quandoque adjungi cogebar, &c.* Abbas quoque Vindocinenſis eſt Cardinalis natus. B. Priſcæ Eccleſiam in titulum Cardinalem Abbati Vindocinenſi cum dignitate Cardinali conceſſit Alexander II. confirmavit Gregorius VII. Verum factione Guiberti pſeudo-

Pontificis ademptam a Paſchali II. repetiit Goffridus Abbas Vindocinenſis, & prius ejuſdem inveſtituram recepit ab Urbano II. de quo ipſe Goffrid. lib. 1. epiſt. 10. & 26. In Epiſcopalibus Synodis & Conciliis Abbates primum locum obtinent poſt Epiſcopos. Cap. *Ex ore ſedentis. de privilegiis.* Sed Abbati Fuldenſi hoc jus præcipuum eſt, quod in conventu Epiſcoporum aſſidet Epiſcopo Moguntino. Lambert. Schafnaburgenſ. de reb. geſt. Germanor. ad ann. 1063. *Conſuetudo erat in regno per multos retro majores obſervata, vt ſemper in conventu Epiſcoporum Abbas Fuldenſis Archiepiſcopo Moguntino proximus aſſideret.* Idem in ſupplement. Helmod. lib. 3. cap. 9.

CAPUT XV.

Abbatum inſignia Epiſcopalia: his modus adhibitus a Clemente IV. Abbatum ſigillum authenticum.

NONNULLI etiam Abbates ex privilegio Sedis Apoſtolicæ habent inſignia Epiſcopalia, baculum ſeu virgam, mitram, annulum, ſandalia, dalmaticam, ſeu tunicam, chirothecas. Quod minus probarunt ſanctiſſimi Patres, quos inter Bernardus epiſt. 42. ad Henricum Senonenſem Archiepiſcopum. *Verum aperte indicant quidam horum quid cogitent, dum multo labore ac pretio apoſtolicis adeptis privilegiis, per ipſa ſibi vendicant inſignia Pontificalia, vtentes & ipſi more Pontificum, mitra, annulo, atque ſandaliis. Sane ſi attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret profeſſio: ſi miniſterium, ſolis liquet congruere Pontificibus.* Goffrid. Abbas Vindocinenſ. libr. 2. epiſt. 26. *Certe non plus in conceſſione ornamentorum ſacerdotalium, ab Apoſtolica Sede Abbatibus indulgetur, quam illi qui ſine vitæ meritis & Ordinibus ſacris, Epiſcopus eligitur.* Et Petrus Bleſenſis epiſt. 90. ad Guillelmum Abbatem: *Retulit mihi quidam nuncius veſter, qualiter Dominus Papa vos mitra proprii capitis & aliis ornamentis Epiſcopalibus inſignivit. De benedictione gaudeo, ſed inſignia Epiſcopalis eminentiæ in Abbate*

nec approbo, nec accepto: mitra enim & annulus, atque ſandalia in alio quam in Epiſcopo, quædam ſuperba elatio eſt, & præſumptuoſa oſtentatio libertatis. Talium vſus eſt in Eccleſiis dedicandis, in conſecrandis virginibus, in Ordinibus celebrandis. Quare igitur his vtitur, aut potius abutitur, qui vti talibus prohibetur? Virga vſi ſunt veteres Abbates, diſciplinæ & correctionis, non dignitatis demonſtrandæ cauſa. Virga percuſſit Benedictus Fratrem ante tempus e choro abeuntem. Gregor. Dialog. 2. cap. 4. Annuli vſus recentior in Abbatibus: vſu annuli interdictum aliis quam Epiſcopis, in Concilio Generali Lateranenſi ſub Innocent. III. cap. pen. extra *de vit. & honeſt. cleric.* Ex privilegio tamen Pontificalibus ornamentis vſi ſunt Abbates, vt Abbas Lobienſis, de quo auctor vitæ D. Goſuini lib. 1. cap. 23. vbi ait hunc in Abbatem Lobienſem expetitum. *Rectorem loci minus quidem Epiſcopo, ſed eſſe plus Abbate, cujus in Miſſarum ſolemniis ornaret annulus manum, ſandalia pedes, corpus tunica univerſum.* Richerio Abbati Caſſinenſi, & ſucceſſoribus ſandaliorum, dalmaticæ & chirothecarum vſum in diebus ſolemnibus conceſſit Leo IX. quod Friderico Abbati confirmatum eſt a Victore II. Leo Oſtienſ. lib. 2. cap. 82. & 97. Cum vero graves querelas excitarent Epiſcopi, quod participio ornamentorum Abbates pene pares fierent Epiſcopis, & inde naſceretur confuſio dignitatum, Clemens IV. hunc modum adhibuit, vt in Conciliis & Synodis Abbates exempti mitris auriphrygiatis, ſed abſque gemmis, laminiſque aureis vel argenteis vterentur: non exempti, ſimplicibus & albis ac planis; in aliis vero utriſque mitris liceret vti, quas Sedis Apoſtolicæ indulta permiſerint, cap. *Ut Apoſtolicæ. de privileg.* in 6. Præter ornamenta Epiſcopalia Abbates & Priores Conventuales habent ſigillum authenticum propria imagine & nomine inſculptum. Synodus Londinenſis habita anno Chriſti 1237. Præſide Othone Diacono Cardinali, Legato Sedis Apoſtolicæ in Anglia, apud Mattheum Pariſ. *Quoniam tabellionum vſus in regno Angliæ non habetur, propter quod magis ad ſigilla autentica credi eſt neceſſe, vt eorum copia facilius habeatur, ſtatuimus vt ſigillum habeant non ſolum Archiepiſcopi & Epiſcopi, ſed etiam eorum Officiales: item Abbates, Priores, Decani, Archi-*

Archidiaconi, & eorum Officiales, Decani rurales, necnon Eccleſiarum Cathedralium Capitula, & cætera quæque Collegia & Conventus cum ſuis rectoribus, aut diviſim, juxta eorum conſuetudinem, vel ſtatutum, pro varietate quoque cujuſlibet prædictorum habeat vnuſquiſque ſigillum, nomen, puta, dignitatis, officii, collegii, & etiam illorum proprium nomen, qui dignitatis vel officii perpetui gaudent honore, inſculptum notis & characteribus manifeſtis. Hinc Anſelmus ex Abbate Beccenſi jam electus Cantuarienſis Archiepiſcopus, nondum conſecratus, lib. 3. epiſt. 10. *Sigillum*, inquit, *hæc epiſtola non habet, quia Abbas jam non ſum, & Archiepiſcopus nondum ſum, nec me delectat pingi quod non ſum.* Hujuſmodi ſigillum authenticum dicitur, propter auctoritatem qua pollet, quia plenam fidem facit abſque tabellione & teſtibus. Cap. 2. cap. *Inter electos*, cap. *Quod ſuper his. de fid. inſtrument.* cap. 2. *De offic. ordinar.* in 6.

CAPUT XVI.

Quando Abbates vocati ad Concilia generalia.

EX quo Monachi in Clerum admiſſi ſunt, Abbates primum poſt Epiſcopos gradum etiam in Conciliis Eccleſiaſticis facile obtinuerunt. Primum Abbates ab Epiſcopis vocati ad Synodum Epiſcopalem. Concil. Turonenſ. can. 2. Can. *Epiſcopus* 18. diſt. Concil. Autiſſiodor. can. 7. necnon ad alios conventus ſacros, vt ἐγκαίνια Eccleſiarum, tranſlationes reliquiarum, ab Epiſcopis adhibiti ſunt Abbates: de quo Gregor. Turonenſ. de miracul. Sanctorum lib. 1. cap. 51. 56. Idem de glor. Confeſſ. cap. 86. Gregor. VII. lib. 5. epiſt. 23. Inde in ordinatione Abbas jurat ſe venturum ad Synodum in ordine Romano. Synodo Cameracenſi interfuit Goſuinus Abbas Aquiſcinctenſis, & in ea ſolemnem orationem habuit, mandante Lietardo Cameracenſi Epiſcopo. Ejus vit. lib. 2. cap. 22. *Reſidente Synodo Cameraci, verbum Domini commiſit erogandum Goſuino.* Ad generalia Concilia ſerius vocati ſunt Abbates. In Epheſino pri-

mum Eutyches Abbas fortiter diſputavit adverſus Neſtorium, & Dalmatius Archimandrita Synodi epiſtolas publice recitavit. In Synodo Chalcedonenſi Eutychetis Abbatis damnationi poſt Epiſcopos ſubſcripſere plures quam duo & viginti Archimandritæ, ſed non prius quam invitati eſſent ab Epiſcopis vt ſubſcriberent. In actione prima ejuſdem Synodi Abbas Martinus requiſitus a Conſtantino quodam, vt ipſe ſubſcriberet actis Concilii Epheſini II. reſpondit, *μὴ εἶναι ἐμὸν τὸ ὑπογράφειν, ἐπισκόπων δὲ μόνων. Non eſt meum ſubſcribere, ſed Epiſcoporum tantum eſt.* Ad Synodum VI. vniverſalem Conſtantinus Pogonatus petiit ab Agathone Papa mitti de quatuor monaſteriis Byſantinis, ab vnoquoque monaſterio Monachos quatuor, vt patet ex epiſtola Imperatoris quæ præfixa eſt actis Synodi. Tum in conſeſſus ordine Abbates poſt Epiſcopos locantur. Synodo VII. quæ eſt Nicæna II. interfuere quamplurimi Abbates & Monachi. Et cum ſacrarum imaginum cultus omnium Epiſcoporum ſententia & ſubſcriptione firmatus eſſet, ſancta Synodus dixit: Æquum eſt, vt & venerabiles Monachi pronuncient. Et venerabiles Monachi dixerunt: Si ordo ita exigit, pronunciabitur à nobis vt mandatis, vt legitur actione ſecunda hujus Synodi. Ab eo tempore Abbates ad Concilia generalia cœpere vna cum Epiſcopis ſententiam dicere, & eiſdem ſubſcribere. Synodum ex Epiſcopis & Hegumenis, id eſt, Præfectis Monachorum, adverſus Theodorum Hegumenum ſtudii, qui a communione Tharaſii Patriarchæ CP. diſceſſerant, congregavit Nicephorus Imperator: de quo Paulus Diaconus lib. 24. Hiſtor. miſcell. *Tunc Nicephorus Imperator occaſione percepta, cum Epiſcopos & Hegumenos congregaſſet, Synodum adverſus illos celebrari præcepit, per quam a monaſterio & vrbe dejecti exilio ſunt deſtinati.* A Gregorio VII. ad Synodum Romanam invitati Abbates. Teſtis ipſe Gregor. lib. 1. epiſt. 43. Conſilio Piſis celebrato ab Innocentio II. adverſus Leonem Antipapam interfuere Petrus Abbas Cluniacenſis, & alii nobiliores Abbates Galliæ, qui in reditu capti, & omnibus ſpoliati ab his qui erant partium Leonis: de quo Petrus ipſe Cluniacenſis lib. 1. epiſt. 27. Eidem Conſilio interfuit Ber-

nardus Abbas Clarevallenſis, vt fertur ejus vit. lib. 2. cap. 2. *Affuit per omnia in conſiliis, & judiciis, & definitionibus omnibus ſanctus Abbas.* Concilium generale Lateranenſe celebraturus Innocentius III. Abbates convocavit ex vniverſo orbe, cujus rei teſtem locupletem ipſum habemus. Cap. *Nuper Abbates*, extr. *de decim.* Concilio Tridentino poſt Epiſcopos adſedere & ſubſcripſere Abbates.

CAPUT XVII.

Officiales temporales, ſtipatus Abbatum.

UTRIUSQUE dignitatis, ſpiritualis & temporalis, inſignibus claruere Abbates: in ſpiritualibus poſt Epiſcopos primi, in temporalibus poſt Duces & Comites. Etiam majores Officiales, puta Bajulos ſeu Seneſcallos, Pincernas, Dapiferos in obſequio habuere. Camerarium, Mareſcallum, Pincernam, & alia id genus miniſteria jam olim oſtentavit Abbas S. Dionyſii. Bajulum ſuum itineris comitem & martyrii teſtem apud locum Regulæ, ſecus Garumnam, habuit Abbo Abbas Floriacenſis. Aymoin. Floriacenſis ejus vit. capite 17. *Talibus impulſus allegationibus, impendente jam vltimo vocationis ſuæ die, ſecundo iter arripuit, hos ex Monachis itineris comites aſſumens ſupra nominatum Remigium, meque qui hæc ſcribo Aymoinum, cum Guillelmo ſuæ venerantiæ, juxta Abbatum morem, tum bajulo.* Abbati Prumienſi vni e nobilioribus Germaniæ, adfuit ſuus Pincerna & Dapifer, prout ea ætate moris erat. Cæſarius de Miracul. lib. 5. cap. 2. *Miles quidam Henricus nomine de caſtro Falkinſtein oriundus, Pincerna fuit Cæſarii Monachi noſtri, tunc Abbatis Prumiæ.* Et idem capite 30. ejuſdem libri: *Duo juvenes ſæculares nondum milites, ex quibus vnus erat Dapifer Abbatis Prumiæ.* Quæ fuerit Abbatum pompa in numero vectionum, id eſt, equorum & ſtipatorum, pudet dicere. Bernard. & ipſe Abbas in Apologia ad Willelmum Abbatem: *Quod enim ſpecimen humilitatis eſt cum tanta pompa & equitatu in-*

cedere, tantis hominum crinitorum ſtipari obſequiis, quatinus duobus Epiſcopis vnius Abbatis multitudo ſufficiat, mentior ſi non vidi Abbatem ſexaginta equos, & eo amplius, in ſuo ducere comitatu. De ſtallo, id eſt, gradu depoſitus Prior Cluniacenſis, quod ſexaginta equis ſtipatus procederet, & ad ternos redactus. Robertus Montenſis in Supplement. Sigeberti ad ann. 1180. *Walterius Cluniacenſis Abbas, Priorem de ſtallo depoſuit, qui ſolebat ducere in comitatu ſuo quadraginta equos, & juſſit vt eſſet contentus tribus equitibus.*

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM
REI MONASTICÆ
LIBER OCTAVUS.

CAPUT I.

Vtilitas Monachorum. Monachi everſores paganiſmi, defenſores fidei Catholicæ.

NE Monachorum & Abbatum dignitas inſano populi ſtudio magis quam eorum meritis parta videatur, ac ne otioſum & ignavum hominum genus immerenter coli, & de publico ali credamus: quæ ſemper fuerit vtilitas Monachorum, hoc libro enarrare par erit. Quam vtiles Eccleſiæ futuri eſſent Monachi, ſatis a cunabulis teſtatum fecere, cum graſſante perſecutione, martyrio & fuſo ſanguine fidem chriſtianam illuſtrarunt, vt ſcribit Euſebius libro 8. capite 20. Iidem-

que admiratione vitæ, & opinione ſanctitatis, miraculis & verbo prædicationis, ethnicæ ſuperſtitionis reliquias ſuſtulere in Ægypto & aliis partibus. Auguſtinus de verbis Domini ſermone 50. *Illic autem in Ægypto quomodo paſtor eſt iſte, qui norunt, agnoſcunt; qui non norunt, requirant, quam magnum illic gregem colligat, quantam numeroſitatem ſanctorum atque ſanctarum habeat contemnentium penitus mundum. Grex ille tantum crevit, vt etiam inde ſuperſtitiones expulerit.* Maximini perſecutione in Ægypto deflagrante in Epiſcopos & Monachos Antonius martyribus Alexandriam ductis, id eſt, Monachis ex eremo raptis, præſto fuit martyrii deſiderio flagrans. Athanaſius in ejus vita: μετὰ ταῦτα κατέλαβε τὴν ἐκκλησίαν ὁ κατὰ Μαξιμῖνον τὸ τηνικαῦτα γενόμενος διωγμός· καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων ἀγομένων εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἠκολούθησε καὶ αὐτὸς, ἀφεὶς τὸ μοναστήριον. *Poſt hæc perſecutio illa quæ Maximinum auctorem habebat, Eccleſiam invaſit: ſanctos itaque martyres Alexandriam ductos relicto monaſterio & ipſe comitabatur.* Necnon Ariana perſecutione in Ægypto ſurgente, idem Epiſcoporum & fratrum hortatu, ex eremo properavit Alexandriam, & Arianos fortiter impugnavit. Athanaſius in ejuſdem vita: εἶτα παρακληθεὶς παρά τε τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀδελφῶν πάντων κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τοὺς Ἀρειανοὺς ἀπεκήρυξεν. *Deinde vocatus ab Epiſcopis & fratribus omnibus de monte deſcendit, ingreſſuſque Alexandriam Arianos exterminavit.* Poſt mortem Athanaſii a Lucio pſeudo-Epiſcopo Alexandrino, ſecta Ariano, gravem perſecutionem, cruciatus, exilia paſſi ſunt Ægyptii Monachi, qua par erat conſtantia, & Nicænam fidem vnanimes defenderunt, & miraculis ſancierunt. Socrates libro 4. capite 17. Theodoritus libro 4. capite 20. Sozomenus libro 6. capite 19. Rufinus 10. Hiſtoriæ capite 2. Nicephorus libro 9. capite 4. Caſſianus collatione 18. capite 7. Clericis Conſtantinopolitanis in cauſa Neſtorii inter ſe tumultuantibus, Epiſcopos & Monachos litis componendæ cauſa ſe quamprimum ad eos miſſurum ſcripſit. Cyrillus Alexandrinus epiſtola 8. καὶ ἐπιλεξάμενος ἄνδρας εὐλαβεῖς καὶ φρονίμους, ἐπισκόπους τε καὶ μονάζοντας ἐξαποστελῶ πρώτῳ καιρῷ. *Eligens enim viros pios ac prudentes, tum Epiſcopos, cum Monachos quoque, quos etiam primo quoque tem-*

pore ad vos mittam. Dalmatius Archimandrita cum per octo & quadraginta annos latuiſſet, multoties interpellatus, vt in publicum procederet ad fundendas preces pro ſedando terræ motu, recuſavit: proceſſit tamen aliquando, cæleſti voce admonitus, vt audiret lectionem, & promulgationem epiſtolæ ſynodicæ Concilii Epheſini, cui & primus ipſe ſubſcripſit. Zelum Ægyptiorum Monachorum in rejicienda Neſtoriana hæreſi laudat & Cyrillus Alexandrinus epiſtola ad Monachos Conſtantinopolitanos. Fidem Concilii Chalcedonenſis animoſe propugnarunt Monachi Palæſtinæ, & hac de cauſa a communione Petri Chnaphei Epiſcopi Antiocheni ſeſe ſegregarunt, eumdemque valde infenſum habuere. Quare Petrus in epiſtola ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum niſus eſt Monachos ſuſpectos reddere de ſtudio novarum rerum. Evagrius libro 3. capite 17. *οὐκ ἀγνοεῖται, καὶ οὐδὲ λέληθε τὴν ὑμῶν θεοφίλειαν, τῶν παρ' ἡμῖν λαῶν ὁ ζῆλος, καὶ ἐλαφεία, καὶ τῶν νεωτερίζειν ἐθελόντων μοναζόντων. Tuæ enim pietati minime obſcuram, aut ignotam eſſe arbitror populi qui apud nos eſt, æmulationem, Monachorumque levitatem novis rebus ſtudentium.* Idem Nicephorus Calliſt. libro 16. capite 33. Tempore Iconoclaſtici furoris Theodoſius & Sabas Archimandritæ ſecum duxere Hieroſolymam multitudinem Monachorum circiter decem millium, quos cum major baſilica vna cum populo non caperet, in baſilica ſancti Stephani convenere, in qua Helias Patriarcha vna cum iiſdem Theodoſio & Saba vna voce Neſtorium, Eutychem, & alios qui Concilium Chalcedonenſe non reciperent, anathematizavit. Ex vita ſancti Sabæ, quæ extat Synodi VII. act. 1. Pari conſilio cum Baſiliſcus damnaſſet Concilium Chalcedonenſe, ab Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano accitus Daniel Stylita, cum Monachis ei reſtitit, & fidem Concilii miraculo comprobavit. Nicephorus Calliſt. libro 16. capite 6.

CAPUT II.

Monachorum preces publicæ. Eorum conſilio vſi Imperatores. Monachi defenſores & adjutores Epiſcoporum.

MONACHI mundo crucifixi, id eſt, Chriſti exemplo crucem, labores, jejunia, vigilias, veſtis aſperitatem, & deformem cultum patiuntur, vt paſſionibus ſuis aliena peccata redimant, & homines Deo concilient. Joannes Chryſoſtomus Homil. 31. ad Antiochenos: ταῦτα καὶ μοναχοὶ πάντες ἀκουέτωσαν, καὶ οἱ τὰς τῶν ὀρέων κατειληφότες κορυφὰς, καὶ οἱ διὰ πάντων σταυρώσαντες ἑαυτοὺς τῷ κόσμῳ, ἵνα κατὰ δύναμιν τὴν ἑαυτῶν, τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας συγκροτῶσιν, ἀλείφωσιν εὐχαῖς, ὁμονοίᾳ, ἀγάπῃ. *Hæc omnes audiant & Monachi, qui montium occuparunt cacumina, quique modis omnibus ſeipſos mundo crucifixerunt, qui pro viribus Eccleſiarum Præfectos adjuvent, horumque curas leniant, precibus, concordia, caritate.* Homines ſibi laborant, Monachi omnia communia habent, nihil proprium. Eorum agones, id eſt, preces publicæ ſunt: ii jugiter orant pro vniverſo mundo, licet mundo nullo vinculo teneantur. Idem Chryſoſtomus in Joannem Homil. 77. τί οὖν οἱ μοναχοί, φησι, καὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων κατειληφότες, καὶ αὐτοὶ πάλιν ὑπὲρ ἁπάσης εὔχονται τῆς οἰκουμένης; ὅπερ μέγιστον φιλίας ἐστὶ τεκμήριον. *Quid Monachi montium cacumina habitantes, & ipſi rurſum pro vniverſo mundo orant? quod maximæ eſt dilectionis argumentum.* Idem in Acta Apoſtolorum Homil. 53. in fin. ἄκουσον τοὺς ἐν ταῖς ἐρημίαις ὄντας· μεγάλη γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἁγίων εὐλογία, ἧς ἐπιτυγχάνειν σπουδάζομεν, ἵνα διὰ τῶν εὐχῶν τούτων βοηθούμενοι, τῆς παρὰ τῷ αὐτοὺς ἐνδυναμοῦντος Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀπολαύσωμεν. *Audi eos qui in ſolitudinibus ſunt: magna enim ab illis eſt benedictio, quam aſſequi ſtudeamus, vt illorum precibus adjuti, miſericordia Dei fruamur.* Monachorum vota ſalus mundi: his bella, peſtes & alia irati Numinis tela avertuntur. Romam jam a multis annis inter hoſtilia Longobardorum arma, ſacrarum virgi-

num

num precibus, quæ in vrbe ad tria millia vſque, tum in vrbe erant, ſalvam & incolumem perſtare credidit Gregorius, vt prædicat ipſe libro 6. epiſtola 23. Indict. 15. Denique virtus Monachorum eſt tutela & præſidium orbis terrarum. Horum virtus tegit malitiam hominum. Chryſoſtomus in Geneſim Homil. 42. πολλοὶ καὶ ἐν μέσαις ταῖς πόλεσι λανθάνοντες εἰσὶ δυνάμενοι δυσωπεῖν τὸν Θεὸν, καὶ ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις ἕτεροι, καὶ ἡ τῶν ὀλίγων τούτων ἀρετὴ τὴν τῶν πολλῶν κακίαν ἀποκρύψαι δύναται. *Multi etiam in mediis civitatibus ignorati, poſſunt placare Deum, & alii in montibus & ſpeluncis, aliorumque virtus multorum tegere valet malitiam.* Conſilio & precibus Monachorum in rebus gerendis vſi ſunt Imperatores & Principes. Joannem Lycolopolitam de bello & pace ſæpius conſuluit, ejuſque precibus ſeſe commendavit Theodoſius Magnus. De quo Caſſianus collatione 24. capite vltimo: *Quod evidentius in Abbate Joanne, qui in illa eremo quæ Lyco oppido adjacet, commoratur, poſſumus approbare, qui perobſcuris majoribus natus, ita pro Chriſti nomine vniverſo pene humano generi admirabilis factus eſt, vt cum ipſi quoque rerum præſentium Domini, qui mundi hujus atque imperii gubernacula retinentes, etiam potentibus cunctis regibuſque terrori ſunt, velut dominum venerarentur, & oracula ejus de tam longinquis regionibus expetentes, imperii ſui apicem, & ſtatum ſalutis, bellorumque proventus, illius orationibus meritiſque committerent.* Idem refert idem 4. inſtitut. capite 23. & Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 1. Quid Epiſcopi perſecutionem patientes, a Monachis præſentem opem experti ſunt. A Valente pulſo Meletio Antiocheno Epiſcopo in publicum proſiliit Aphraates Monachus, vt laboranti Eccleſiæ ſubveniret: & Imperatori objectanti probrum relictæ ſolitudinis, factum tuitus eſt exemplo puellæ prodeuntis in publicum e conclavi ad incendium ædium paternarum reſtinguendum. Quo reſponſo tractus Imperator ſiluit. Theodoritus libro 4. capite 24. & idem de vit. Patrum capite 8. Nec Monachi ſolum voce & precibus, ſed & opera Eccleſiæ mirum in modum profuere. Sarracenorum Epiſcopus lectus eſt Moſes Monachus, vt eos in fide chriſtiana inſtitueret. Socrates libro 4. capite 29. Theodoritus libro 4. capite 21. Auguſti-

num, Mellitum & alios clariores Monachos in Angliam miſit Gregorius Magnus, ad gentis converſionem. A Simpliciano & ejus ſociis Monachis ad fidem perductus Auguſtinus. Quoties diſcordiæ ortæ ſunt inter Epiſcopos & laicos, Monachi pacis arbitri fuere. Hoc officio functus eſt Bernardus Abbas Clarevallenſis inter Remenſem Epiſcopum & cives ſuos. Vita Bernardi libro 1. capite 13. *Contigit aliquando diſſentientibus Archiepiſcopo & populo Remenſi, ad conciliandos eos adeſſe virum Dei.* Eodem quoque medio facta eſt pax inter Ludovicum Juniorem Regem, & Theobaldum Comitem Campaniæ. Robertus Montenſis anno 1144. *Mediante Abbate Clarevallis ſimultas quæ inter Regem Ludovicum & Comitem Theobaldum incanduerat, ſopitur.* Monachis vſi ſunt Romani Pontifices in rebus publicis gerendis. Cyriacus Abbas monaſterii beati Gregorii reſponſalis ſeu nuncius in Hiſpaniam miſſus a Gregorio I. Teſtis ipſe libro 7. epiſtola 23. Indictione 15. Pro rebus Eccleſiarum Orientis Romam proficiſcentes Paulinus Antiochenus, & Epiphanius Salaminæ Cypri Epiſcopi, Hieronymum vnum e Monachis Bethleemiticis ſibi aſcivere comitem itineris, & rerum gerendarum ſocium. Teſtatur ipſe Hieronymus epiſtola ad Principiam in Epithaphio Marcellæ: *Denique cum & me Romam cum ſanctis Pontificibus Paulino & Epiphanio eccleſiaſtica traxiſſet neceſſitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminam Cypri rexit Eccleſiam.*

CAPUT III.

Monachi interceſſores pro reis, & pro plebe. Interceſſiones Eccleſiaſticæ.

A Monachis varia in Eccleſiam & plebem redundarunt ſolatia & auxilia. Alii ægrorum curationi & viſitationi dabant operam: alii pro reis apud judices, vel pro oppreſſis apud potentes, interceſſiones adhibere ſolebant. Joannes Caſſianus collatione 14. capite 4. *Quidam eligentes ægrotantium curam, alii interceſſionem quæ pro miſeris atque oppreſſis impenditur, exequentes, aut doctrinæ inſtantes, aut eleemoſynam pauperibus largientes, inter magnos ac ſummos viros pro affectu ſuo ac pietate viguerunt.* Et idem collat. 1. capite 20. vbi ait dæmonem ſæpius prætextu pietatis Monachis illudere, vel cum interceſſiones ac viſitationes pias perſuadet impendere, quibus nos a ſpiritualibus monaſterii clauſtris & ſecreto amicæ quietis excutiat. Theodoſio valde indignante in Antiochenos, ob dejectam humi ſtatuam Placillæ conjugis, & per vrbem reſte collo injecto tractam, & Præfectis miſſis ad coercendos ſeditioſos: Monachi qui in jugis montium circa vrbem habitabant, e ſedibus ſuis deſcendentes acceſſere ad vrbem, pro reis apud Præfectos interceſſere, nec prius receſſere quam venia impetrata. de quo fuſe Joannes Chryſoſtomus orat. 17. & 18. ad populum Antiochenum, cui lucem affert Theodoritus libro 5. capite 19. Nicephorus Calliſt. libro 12. capite 44. Intercedentium pro vinctis & miſeris Monachorum ea fiducia fuit, vt ſi non audirentur, ſæpius damnatos, cum ad ſupplicium ducerentur, e manibus judicum & lictorum eximerent: & in caſu Antiochenorum Monachos ad hoc paratos fuiſſe, inſinuat ipſe Chryſoſtomus prædicta orat. 17. *καὶ γὰρ διημέρευον πρὸς τῶν θυρῶν τοῦ δικαστηρίου καθήμενοι, τοὺς ἀπάγεσθαι μέλλοντας ἐξαρπάσαι τῶν δημίων παρεσκευασμένοι. Etenim ante Prætorii januas totos dies agebant ſedentes, abducendos de carnificum manibus eripere parati.*

Ideo Conſtitutione Arcadii & Honorii vetitum, ne Clericis vel Monachis, etiam his quos Synoditas vel Cœnobitas vocant, damnatos & addictos ſupplicio per vim & vſurpationem eripere liceat. L. *Addictos.* C. Theod. *De pœnit.* L. *Addictos.* C. eodem *De appellat.* L. *Addictos.* C. Juſtinian. *De Epiſc. audient.* Pari etiam pietatis officio Epiſcopi & Clerici pro vinctis apud judices intercedere ſolebant: etiam pro Donatiſtis, ne in eos ſæviretur vſque ad ſanguinem, interceſſit Auguſtinus, vt teſtatur ipſe epiſtola 127. ad Donatum Proconſulem Africæ: *Quæſumus igitur, vt cum Eccleſiæ cauſas audis, quamlibet nefariis injuriis appetitam vel afflictam eſſe cognoveris, poteſtatem occidendi te habere obliviſcaris, & petitionem noſtram non obliviſcaris.* Pro eiſdem interceſſit idem apud Marcellinum Tribunum epiſtola 158. *Pœna ſane illorum, quamvis de tantis ſceleribus confeſſorum, rogo te, vt præter ſupplicium mortis ſit, & propter conſcientiam noſtram, & propter catholicam manſuetudinem commendandam.* Et rurſus idem epiſtola 159. ad eundem: *Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipſa inquiſitione ſervaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem non extendente equuleo, non ſulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coercitionis, & a magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.* Unde deſumpti ſunt can. *Circumcelliones.* & can. *Pœna* 23. quæſt. 5. Interceſſionum Clericorum frequentem vſum ſignat idem Auguſtinus in Joannem Homil. 25. *Alius negotium habet, quærit interceſſionem Clericorum: alius premitur a potentiore, fugit ad Eccleſiam.* Has interceſſiones pro miſeris ſtudio habuit Epiphanius Ticinenſis Epiſcopus, de quo Ennodius in ejus vita: *Interceſſionum tantam ſibi propoſuit curam, vt ipſam ſe miſeris inferre crederet moleſtiam, quam per negligentiam a quibuſcumque permiſiſſet inferri.*

CAPUT IV.

Monachi poſſunt curam animarum exercere, ex diſpenſatione Apoſtolica. Habent jus prædicandi, & pœnitentias miniſtrandi, de licentia ordinarii.

EX quo Monachi in Clerum admiſſi ſunt, ex diſpenſatione pariter admiſſi ſunt ad Eccleſiaſtica miniſteria, & ad regimen parochialium Eccleſiarum in ſubſidium Clericorum. Can. *Doctos*. can. *Si Monachus*. can. *Moderamine*, & ſequent. 16. quæſtione 1. Et quidem olim Epiſcopus poterat diſpenſare cum Monachis, vt promoverentur ad Eccleſiam parochialem, ob neceſſitatem vel vtilitatem Eccleſiæ. Hodie vero ex Concilio Lateranenſi Monachi non admittuntur ad parochialem Eccleſiam, niſi ex diſpenſatione Summi Pontificis. Cap. 2. *De ſtatu Monach.* Excipe Canonicos regulares, quibus Eccleſias parochiales ſui Ordinis licet obtinere, quia inſerviunt regulæ laxiori. Cap. *Quod Dei timorem* eodem tit. Ivo Carnotenſis epiſtola 69. ad Galterum Stirpenſem Præpoſitum: *Quantum intellexi ex literis ex veſtra parte mihi nuper oblatis, graviter fert veſtra fraternitas, quod Lemovicenſis Epiſcopus in Synodo agens, interdixit omnibus regularibus Clericis & regimen parochiarum, & confeſſiones pœnitentium. Hoc vero interim ad inquiſita reſpondeo, quia Clerici regulares ab hoc officio nec penitus ſunt removendi, nec indiſcrete admovendi: nam ſi penitus removentur, Canonico Ordini indigna fit injuria, cui tanto ſecurius eſt credenda correctio vitæ alienæ, quanto majorem diligentiam adhibuit vitæ ſuæ corrigendæ; ſi vero indiſcrete regularibus Clericis hoc onus imponitur, in quibuſdam Eccleſiaſtica diſciplina frangitur, & ipſi fratres, qui in clauſtris tanquam in caſtris, contra tentationes fortiter ſtabant, & vincebant, cum ſoli ad pugnam prodeunt, in tentationibus facile ſuperantur.* Et idem epiſtola 213. *His rationibus & auctoritatibus freti, conſtanter aſſerimus, non eſſe audiendos, qui Clericos regulariter viventes a regimine animarum judicant repellendos.*

quia ſæculo renunciaverunt ; ſed ideo potius ad hoc aſſumendos, quia voluptates & pompas ſæculi contempſerunt. Hodie ex Concilio Tridentino ſeſſione 14. *De reformat.* capite 11. Regulares etiam, ſi ſint Canonici regulares, ſunt incapaces beneficiorum ſæcularium, etiam curatorum : ſed hoc non ſervatur in Gallia in Canonicis regularibus, quibus beneficia, etiam curata, ſui Ordinis obtinere fas eſt, permiſſu ſui Abbatis. Selva de beneficio part. 3. capite 70. Chopin. 1. Monaſtic. tit. 3. numero 24. Brodeus in litt. B. numero 12. Preſbyteri regulares habent jus prædicandi, & ſæcularium confeſſiones audiendi, non ſine licentia ordinarii. Can. *Interdicimus.* can. *J[illegible]* can. *Adjicimus.* qui deſumptus eſt ex epiſt. Leonis 62. & 63. can. 16. quæſtione 1. Concilium Tridentinum ſeſſione 24. *De reformat.* capite 4. & 15. Balſamo in can. 6. Synodi Carthaginenſis. Monachis non licet prædicare verbum abſque auctoritate Epiſcopi, quia Monachi non docentis, ſed lugentis, id eſt, pœnitentis, eſt officium. Hieronymus ad Riparium Preſbyterum : *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium.* Can. *Monachus* 16. quæſtione 1. Unde Bernardus in Cantic. ſerm. 64. *Et ſcimus Monachi officium eſſe, non docere, ſed lugere. Ex his nempe claret & certum eſt, quod publice prædicare nec Monacho convenit, nec Novitio expedit, nec non miſſo licet.* Monachi officium eſſe lugentis, id eſt, pœnitentis, probat & Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 14. ὄντως οἰκία πένθους τὰ μοναστήρια. *Vere domus luctus monaſteria ſunt.* Preſbyteri regulares habent jus pœnitentes audiendi & abſolvendi, ex privilegio Apoſtoli, id eſt, Summi Pontificis. de quo carmen vernaculum, quod vocant Roſæ, ex perſona Monachi :

Et peulx confeſſer & abſoudre,
Ce ne me peult nul Prelat touldre,
Fors l'Apoſtole ſeulement,
Qui fit cet eſtabliſſement.

Sed hoc intelligendum eſt, petita prius licentia ordinarii, cujus eſt noſcere an regularis ſit idoneus ad officium pœnitentias dandi.

CAPUT V.

Scholæ in monaſteriis. Scholæ exteriores, interiores.

LICET Monachi officium eſſet lugentis, non docentis: tamen ob neceſſitatem & vtilitatem Eccleſiæ ac reipublicæ, cum litterarum regnum fere eſſet penes Monachos, primum in monaſteriis Orientis inſtitutæ ſunt ſcholæ, etiam pro inſtitutione puerorum ſæcularium, quas non probat Baſilius Regular. brevior. cap. 292. ſuſpecto ſibi contubernio ſæcularium cum Monachis, ob contagium morum ſæcularium. In Occidente aſſurgente Benedictino Ordine, in ejus monaſteriis claruere ſcholæ, tum ſacrarum, cum ſæcularium literarum. De Caſſinenſi monaſterio teſtatur Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 21. *Ego ipſe memini, cum adhuc in ſchola monaſterii degerem.* De monaſteriis Angliæ, Galliæ & Germaniæ Trithem. Abbas in Chronic. Hirſaugienſ. ad ann. 890. *Erat autem his temporibus in monaſteriis noſtri Ordinis, (alterius in Europa, Germaniæ & Galliæ nulla fuerunt) hæc conſuetudo celeberrima, vt ſcholæ Monachorum in ſingulis pene cœnobiis haberentur, quibus non ſæculares homines, ſed Monachi moribus & eruditione præficiebantur ornatiſſimi, qui non ſolum in divinis ſcripturis docti eſſent, verum etiam in mathematica, aſtronomia, arithmetica, geometria, muſica, rhetorica, poeſi, & in cæteris omnibus ſæcularis literaturæ ſcientiis eruditiſſimi haberentur.* Hæc autem conſuetudo ſanctiſſima primum in Anglia cœpit, vbi venerabilis ille Monachus & Preſbyter Beda Monachorum inſtitutor factus, multos poſt ſe doctiſſimos reliquit diſcipulos. In monaſterio S. Galli apud Helvetios fuere ſcholæ interiores, quæ erant in gratiam juniorum Monachorum, intra metas clauſtri: exteriores ſeu canonicæ, quæ addictæ erant pueris ſæcularibus, & poſitæ erant juxta monaſterium. Ekkeard. Junior de caſib. monaſt. S. Galli cap. 1. apud Goldaſtum. *Traduntur poſt tempus Marcello ſcholæ clauſtri, cum Notkero, poſtea cognomine Balbulo, & cæteris monachici habitus pueris: exteriores autem,*

id eſt, canonicæ, Iſoni cum Salomone & ejus comparibus. Et idem cap. 6. ejuſdem lib. *Erant diſciplinæ loci vt ſemper & tunc, non modo in clauſtro, ſed & in ſcholis exterius.* Sed quia vſu obſervatum diſciplinam monaſticam labefactari conſuetudine ſæcularium, quæ in ſcholis contrahebatur: in monaſteriis tantum oblatis, id eſt, his qui religionis cauſa oblati eſſent monaſterio a parentibus, voluit Capitulare Aquiſgranenſe ann. Chriſt. 817. editum pro reformatione Ordinis Benedictini, can. 45. *vt ſchola in monaſteriis non habeatur, niſi eorum qui oblati ſunt.* Unde deſumptum Capitulare Ludovici Pii addit. 1. can. 45. iiſdem verbis repetitum. In ſcholis tamen Eccleſiarum & monaſteriorum non admittebantur nepotes vel conſanguinei Clericorum vel Monachorum, niſi prius impetrata licentia Epiſcopi. Theodulfus Aurelianenſis Epiſcopus ad Preſbyter. ſuos cap. 19. *Si quis a Presbyteris voluit nepotem ſuum aut aliquem conſanguineum ad ſcholam mittere in Eccleſia ſanctæ Crucis, aut in monaſterio ſancti Aniani, aut ſancti Benedicti, aut ſancti Lifardi, aut in ceteris de iis cœnobiis, quæ nobis ad regendum conceſſa ſunt, ei licentiam id faciendi concedimus.* Diu in monaſteriis Galliæ claruere ſcholæ in omni genere litterarum, vt in majori monaſterio S. Martini Turonenſis, magiſtro Alcuino viro Anglo. Teſtatur ipſe epiſt. ad Carolum Magnum: *Ego Flaccus veſter ſecundum exhortationem & bonam voluntatem veſtram aliis per tecta S. Martini ſanctarum mella ſcripturarum miniſtrare ſatago, alios vetere diſciplinarum mero inebriare ſtudeo, alios grammaticæ ſubtilitatis enutrire pomis incipiam, quoſdam ſtellarum ordinem, ceu picto cujuſlibet magnæ domus culmine illuminare geſtio.* In clauſtro S. Genovefæ Pariſiis floruit ſchola publica, frequens ſcholaribus, docente Petro Abelardo. Vit. D. Goſuini lib. 1. capite 4. *Tunc temporis magiſter Petrus Abailardus, multis ſibi ſcholaribus aggregatis in clauſtro S. Genovefæ, ſchola publica vtebatur.* In Aquicinctenſi monaſterio claruit ſchola magiſtro Goſuino. Ejuſdem vit. lib. 1. cap. 6. *Habebat contiguam Eccleſiæ manſionem, vnde ad legendum ſcholaribus ſuis pergens, per tranſverſum chori tranſitum faciebat.* Ex Conc. Viennenſi in ſingulis monaſteriis, quibus ſuppetunt facultates, idoneus magiſter eligendus eſt, qui eos in primitivis ſcientiis inſtruat

ſtruat diligenter. Clem. *Ne in agro.* §. pen. *de ſtat. Monach.* Imo & ſi domi idoneus magiſter non ſit, Abbas tenetur Monachis præſtare ſumptum in ſtudia. Cap. *Ex parte.* cap. *Olim. de accuſat.* Quod ſi idoneæ ad hoc non ſint facultates monaſterii, parentes vel alii tenentur eis præſtitare penſionem annuam, ſtudiorum cauſa, ex bonis quæ eorum profeſſione ad eos pervenerunt. Chopin. 1. Monaſtic. tit. 3. num. 12. Carond. 1. reſponſ. 67. Ciſtercienſes, ne Fratribus Prædicatoribus & Minoribus ſtudiorum laude impares viderentur, ex privilegio Pontificis manſiones ſibi pararunt Pariſiis & aliis locis, vbi ſcholæ, id eſt, ſtudia vniverſalia viguerunt, vt facilius eis pateret copia ſtudendi in Theologia, Decretis & Legibus. Matthæus Pariſ. ad ann. 1249. *Temporibus etiam ſub eiſdem Ciſtercienſes Monachi, ne amplius forent contemptui Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, & ſæcularibus litteratis, præcipue Legiſtis & Decretis, novum impetrarunt privilegium: & ad hoc nobiles ſibi Pariſiis & alibi, vbi ſcholæ viguerunt, paraverunt manſiones, vt ſcholas exercendo, in Theologia, Decretis & Legibus ſtuderent liberius, ne viderentur aliis inferiores.* In Caſſinenſi monaſterio jam ab ætate Petri Damiani deſierunt eſſe ſcholæ puerorum ſæcularium, de quo gaudet ipſe Damianus Opuſcul. 36. cap. 16. *Inter cæteros autem virtutum flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus, reperi, fateor, hoc mihi non mediocriter placuit, quod ibi ſcholas puerorum, qui ſæpe rigorem ſanctitatis enervant, non inveni, &c.*

CAPUT VI.

Baptizandi vel ordinandi inſtituti in monaſteriis.

NEc modo litterarum ſacrarum & ſæcularium gymnaſia fuere monaſteria, ſed etiam rectæ fidei & diſciplinæ Eccleſiaſticæ. Monaſteriis traditos obſervo pueros paganos, inſtituendos Chriſtiana in fide. Cum de promovenda converſione Anglorum viſis adoleſcentibus Anglis qui venales in foro proſtabant, eorum formæ elegantia motus, conſilium cepiſſet Gregorius M. Candido Preſby-

tero defenſori Patrimonii Eccleſiæ Romanæ in Gallia, in mandatis dedit, ut e reditu ſacri patrimonii pueros Anglos qui erant captivi, coemeret, eoſque in monaſteriis Galliæ inſtruendos in fide collocaret. Teſtem ipſum habemus lib. 5. epiſt. 14. Indict. 14. Et ambientes Clericatum, priuſquam ordinarentur, diſciplinæ clericalis addiſcendæ gratia per multos annos initiabantur in monaſteriis. Hac diſciplina vſi ſunt Patres Orientis. Ideo parentes ne liberos diſciplinæ cauſa traditos monaſterio immaturius revocent, hortatur Jo. Chryſoſtom. adverſus vituper. vit. monaſtic. lib. 3. cap. 16. *μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς πρὸ ὥρας ἀπάγωμεν τῆς κατὰ τὴν ἐρημίαν διατριβῆς τοὺς υἱούς, ἀλλ' ἐάσωμεν αὐτοὺς ἐμπαγιῶναι τὰ μαθήματα, καὶ ῥιζωθῆναι τὰ φυτά, κἂν δέκα, κἂν εἴκοσιν ἔτη τρέφεσθαι αὐτοὺς ἐν μοναστηρίῳ δέῃ, μὴ θορυβώμεθα, μηδὲ ἀλύωμεν. Ergo ne nos quidem intempeſtive liberos noſtros ab deſerti commoratione revocemus: verum ſtudii cæleſtis diſciplinam in eis ſolidari permittamus, altiſque radicibus arbuſta firmari; & ſive decem annis, ſive etiam viginti, nutriendi illi ſint in monaſterio, non perturbemur, non mœrore vllo afficiamur.* Minores Clericos in Eccleſiis & monaſteriis probari, antequam majores ad ordines aſcendant, voluit Conc. Nicæn. ex Arabico can. 5. Hoc ingenio Photius, vt Ignatii Patriarchæ CP. ſedem occupare laicus poſſet, neve inordinate promotus videretur, primo Monachus, deinde Clericus ordinatus eſt per gradus. Eandem diſciplinam in ordinandis coluere Patres Occidui, in primis Gallicani. Gregor. Turon. Hiſt. lib. 5. cap. 14. *Poſt hæc Merovethus cum a patre in cuſtodia retineretur, tonſuratus eſt, mutataque veſte, qua Clericis vti mos eſt, Presbyter ordinatur, & ad monaſterium Cœnomannicum, quod vocatur Aniſola, dirigitur, vt ibi ſacerdotali erudiretur regula.* Idem lib. 7. cap. 1. de B. Salvio ex Abbate Albigenſi Epiſcopo: *Relicta ſæculari militia monaſterium expetivit, in quo monaſterio diu ſub regula a Patribus inſtituta verſatus eſt.* Lupus Ferrarienſ. Abbas epiſt. 115. *Vt ergo particeps efficiatur doctrinæ memoratus puer, cui juſte conſulitis ſilentium, & litteras ſui habet Epiſcopi, perducatur ad nos.* Ejuſdem diſciplinæ argumentum eſt, quod ex Conſtitutione Urbani II. filii Preſbyterorum non admittuntur ad ſacros ordines, niſi prius in cœnobiis aut cano-

niis probati fuerint. Can. *Preſbyterorum.* Can. *Niſi* 56. diſt. Clero devoti clauſtrali diſciplina inſtituebantur in monaſterio, vel apud Epiſcopum. Abbas Urſpergenſ. in Lothario Saxone: *Chunradus in Clericum ordinatus, cum ſub puerilibus annis domi litterarum ſtudiis informaretur, tempore maturo Colonienſi Archiepiſcopo, altiori ſtudio & diſciplina clauſtrali educandus committitur.*

CAPUT VII.

Monachi defenſores Romanorum Pontificum in ſchiſmate.

INTER proprias Monachorum laudes, vna e potioribus hæc eſt, quod Eccleſiæ Romanæ ſemper devoti & obſequentiores fuere. Unde tot privilegia ob fidem & obſequium meruere a Gregorio I. & aliis Romanis Pontificibus, & quaſi in ſinu Romanæ Eccleſiæ in hunc diem verſantur. Necnon iidem vnanimi ſtudio Eccleſiæ Romanæ aſſidui vindices & defenſores fuere, adverſus ejus hoſtes & perſecutores. Innocentio II. electo in ſchiſmate cum Petro Leonis, Monachi omnes ejus partes amplexi ſunt, Cluniacenſes maxime, & tutelæ cauſa in Galliam venienti maximo cum affectu ei obvii occurrerunt, domi eum reverenter & liberaliter exceperunt, ex quo magna ei acceſſit auctoritas: & horum exemplo Reges & Epiſcopi in ejus obſequium certatim coierunt. Orderic. Vitalis. lib. 13. ad ann. 1134. *Porro Cluniacenſes vt ejus adventum cognoverunt, ſexaginta equos ſeu mulos cum omni apparatu congruo Papæ & Cardinalibus Clericis deſtinaverunt, & vſque ad ſuam baſilicam favorabiliter conduxerunt. Tunc ibidem vndecim diebus Papam cum ſuis detinuerunt, Eccleſiamque novam in honore ſancti Petri Apoſtolorum Principis, ab eodem cum ingenti tripudio populique frequentia dedicari fecerunt. Inde magnam auctoritatem apud Occiduos promeruit, quod a Cluniacenſibus Petro præpoſitus fuerit. Gregorius itaque a Cluniacis, quorum auctoritas inter noſtrates Monachos maxime*

præcellit, amicabiliter vt pater patrum ſuſceptus, pontificali ſtemmate in Galliis enituit, & deinceps ab Occiduis Principibus & Epiſcopis ſuſceptus in brevi magnas vires impetravit, &c. In ejuſdem partes vno voto cum Cluniacenſibus convenere Ciſtercienſes & alii omnes Monachi Galliarum : quo argumento electionem Innocentii maxime tuetur Bernard. Abbas Clarevallenſ. epiſt. 126. ad Epiſcopos Aquitaniæ. *Itaque Camaldulenſes, Vallumbroſani, Cartuſienſes, Cluniacenſes, & qui de Majori-monaſterio ſunt, mei quoque Ciſtercienſes, Ciſtemblenſes, Cadumenſes, Tironenſes & Saviniacenſes : univerſitas denique & vnanimitas fratrum, tam Clericorum, quam Monachorum, regularis vitæ, probatæque converſationis, ſequentes Epiſcopos, tamquam greges paſtores ſuos, Innocentio firmiter adhærent.* Alexandro III. pariter electo in ſchiſmate cum Victore, Ciſtercienſes Alexandri partes totis viribus propugnarunt adverſus ejus æmulum, & Fridericum ejus defenſorem : qua de cauſa ita Imperatorem infenſum habuere, vt de eorum exterminio in vniverſis Imperii partibus altum & meditatum corde conſilium cepiſſet, quod ejus morte evanuit. Helmoldus Hiſt. Slavor. lib. 1. cap. 91. *Inſuper Ciſtercienſis Ordo eidem univerſus acceſſerat, in quo ſunt Archiepiſcopi & Epiſcopi quamplures amplius quam ſeptingenti, & Monachorum inæſtimabilis numerus. Hi ſingulis annis celebrant Concilium apud Ciſtercium, & decernunt ea quæ vtilia ſunt. Horum invincibilis ſententia vel maximas vires addidit Alexandro : quamobrem iratus Cæſar propoſuit edictum, vt omnes Monachi Ciſtercienſis Ordinis, qui conſiſtebant in regno ſuo, aut Victori ſubſcriberent, aut regno pellerentur.* Idem Albert. Krantzius. Metropol. lib. 6. cap. vlt. *Singulari odio inſectabatur Fridericus Ordinem Ciſtercienſium, Alexandro præcipue inhærentem : vnde ſubverſis ejus Ordinis monaſteriis, ex Monachis tot fuere ſatellites, & item ex Monialibus non pauciora ſcorta.* Inde ob merita in ſchiſmate, ab Alexandro III. privilegium ſuper decimis laborum obtinuere Ciſtercienſes. Cap. *Ex parte.* extr. *De decim.* cap. *Cum ordinem. de Reſcript.* Per eadem tempora quamplura ſurrexere monaſteria, quæ fuere totidem caſtra Dei, in quibus excubarunt Chriſti milites & tyrones, id eſt, Monachi, quorum jugibus precibus defenditur Eccleſia ab inſidiis an-

tiqui hoſtis, id eſt, diaboli. Guillel. Neubrigenſ. rer. Anglicar. libro 1. capite 15. *Quid autem ſentiendum eſt de his & aliis locis religioſis, qui in diebus Regis Stephani copioſius extrui & florere cœperunt, niſi quod caſtra Dei ſunt hæc, in quibus contra ſpiritualia nequitiæ Regis Chriſti excubant milites, & exercentur tyrones, &c.*

CAPUT VIII.

Pia inſtituta monaſtica ſuſcepta ab Eccleſia. Monachi vtiles Reipublicæ.

MONACHIS accepta refert vniverſa Eccleſia quamplura ſacra inſtituta, quæ ab his aſſumpta ob vtilitatem propria fecit. Commemorationem omnium fidelium defunctorum poſtridie feſti ſolemnis omnium Sanctorum celebrandam in ſuo monaſterio & aliis Ordinis inſtituit B. Odilo Abbas Cluniacenſis, felici exemplo & propagine, vniverſis Eccleſiis ſtatim eundem ritum ſecutis. Sigebert. ad ann. 998. *Hoc per illum Abbas Odilo comperto, conſtituit per omnia monaſteria ſibi ſubjecta, vt ſicut primo die Novembris ſolemnitas omnium Sanctorum agitur, ita ſequenti die memoria omnium in Chriſto quieſcentium celebretur: qui ritus ad multas Eccleſias tranſiens, fidelium defunctorum memoriam ſolennizari fecit.* Idem Petrus Damianus in vit. Odilonis: *Tunc venerabilis Pater Odilo per omnia monaſteria ſua conſtituit generale decretum, vt ſicut die primo menſis Novembris, juxta vniverſalis Eccleſiæ regulam, omnium Sanctorum ſolemnitas agitur, ita ſequenti die in pſalmis & eleemoſynis, & præcipue miſſarum ſolemniis, omnium in Chriſto quieſcentium memoria celebretur.* Idem Glaber. lib. 5. cap. 1. Quia Caſſinenſe monaſterium crebro fulmine petebatur, conſilio Petri Damiani ad avertenda fulmina inſtitutum jejunium in pane & aqua, & diſciplina, ſexta quaque feria, & triduanum jejunium in capite Quadrageſimæ. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. capite 21. *Porro Domnus Petrus Damianus ad monaſterium veniens, cum verbo pariter*

& exemplo ad Dei ſervitium quoſcumque poſſet ferventer accenderet, tandem permiſſione Domni Abbatis, ab omni Congregatione obtinuit, voluntaria oblatione, in remiſſionem peccatorum omnium, vt ſexta feria per totum annum pane & aqua contenti, diſciplinam ſinguli facta confeſſione perciperent, inſuper & triduanum jejunium in capite Quadrageſimæ per annos ſingulos agerent. In rebus prophanis etiam Reip. vtiles Monachi eſſe variis probantur argumentis. Tempore Juſtiniani duo Monachi ex India Byſantium reverſi, rationem conficiendi ſerici, & alendi vermiculos e mori foliis, quorum fœtus eſt ſericum, Romanis tradidere, vt tolleretur quod ante cum Perſis celebre erat commercium ſerici. De quo Procop. de bell. Gothic. lib. 4. cap. 17. Zonar. in Juſtiniano. Anno Chr. 1028. Guido Aretinus Monachus, muſicus, claruit in Italia, & invenit rationem qua in hunc diem vtimur. Sigebert. de illuſtr. ſcript. cap. 145. & idem in Chronic. ad ann. 1028. In Gallia regnante Ludovico juniore, eoque expeditionis tranſmarinæ cauſa e regni finibus migrante, regni procurator electus eſt Sugerius Abbas ſancti Dionyſii, non privilegio monaſterii ſui, vt credidit Ottho Friſingens de geſt. Frideric. libr. 1. capite 55. *Sigerius Abbas ſancti Dionyſii, regni negotia ob abſentiam Regis in Occidentali Francia, juxta illius cœnobii prærogativam, adminiſtrabat, ſed ob merita perſonæ, & ſingularem in rebus gerendis peritiam.*

CAPUT IX.

Monachi ſcriptis illuſtrant Eccleſiam. Hiſtoriæ ſcriptores.

NEc modo verbo & opere Eccleſiæ profuere Monachi, verum etiam Eccleſiam ſcriptis illuſtrarunt & defenderunt. Inter Monachos Ægyptios Pachomius regulam angelo dictante in ærea tabula conſcripſit, & Tabennenſibus Monachis a ſe inſtitutis tradidit, quam Latinam

fecit Hieronym. de quo Pallad. Lauſiac. capite 38. Sozom. libr. 3. capite 13. Nicephor. libr. 9. capite 14. Gennad. de illuſtr. Eccleſ. ſcriptor. cap. 7. Inter Monachos Orientis coriphæus Baſilius, & ex Monacho Cæſarienſis Epiſcopus, præter regulas fuſiores & breviores, & alia aſcetica quæ tradidit, ſcripſit & alia elegantia opera, quæ poſſunt revera dici partus ante actæ vitæ monaſticæ, quæ fuit altior meditatio omnium quæ geſſit & ſcripſit poſt Epiſcopatum. Quid Hieronymus Preſbyter & Monachus, quot & quanta Eccleſiæ profutura ſcripſit in ſeceſſu Bethleemitico, tum in ſacram Scripturam, tum adverſus Rufinum, Jovinianum, & alios nequiores hæreticos ſuæ ætatis? eo magis laudandus, quod ex parte hæc ſcripſit mandato Epiſcoporum, quibus ita neceſſaria viſa eſt ejus opera ad religionis cultum, vt ſumptum ei miniſtrarent in notarios & librarios, quibus vtebatur. Teſtis ipſe Hieronymus in Præfat. ad Proverbia Salomonis ad Chromatium & Heliodorum Epiſcopos. *Commentarios in Oſee, Amos & Zachariam, Malachiam quoque poſcitis: ſcripſiſſem ſi licuiſſet præ valetudine: mittitis ſolatia ſumptuum: notarios noſtros & librarios ſuſtentatis, vt vobis potiſſimum noſtrum deſudet ingenium.* Evagrius Monachus Macarii diſcipulus ſcripſit Græce elegantem librum de vitis Patrum, quem Gennadius Latine reddidit: metro ſcripſit & duos libros; vnum ad Cœnobitas & Synoditas de vita communi, alterum ad ſacras virgines: de quo Gennad. de illuſtr. Eccleſ. ſcriptor. *Compoſuit & Cœnobitis & Synoditis doctrinam aptam vitæ communis.* Idem Socrat. libr. 4. capite 13. ἓν πρὸς τοὺς ἐν τοῖς κοινοβίοις, ἢ ἐν συνοδίαις μοναχούς. *Unus ad Monachos qui in cœnobiis & conventibus ætatem degunt.* Uterque conjunxit Cœnobitas & Synoditas. Monachi in commune viventes promiſcue dicuntur Cœnobitæ & Synoditæ ob communis vitæ rationem: itaque quos lex *Addictos.* C. *De Epiſcopali audient.* vocat Synoditas, eadem in Codice Theodoſiano habet Cœnobitas, vt recte obſervavit Cujac. in Nov. 3. *De Monachis.* Joannes Caſſianus Monachus e diſcipulo Joannis Chryſoſtomi, & in Scythi monaſterio, quod eſt in Syria, diu verſatus, quo deceptus forte natione Scy-

cham, quod incredibile eſt, Gennadius credidit; ſcripſit libros duodecim de inſtitutis cœnobiorum, quos dicavit Caſtori Aptenſi Epiſcopo, cujus precibus ſcripti ſunt, vt liquet ex epiſtolis vtriuſque, quæ præfixæ ſunt operi: collationes Patrum Ægyptiorum & Orientalium, apud quos verſatus erat, viginti quatuor, quarum duas priores inſcripſit Leontio & Helladio Epiſcopis. Quæ omnia ſcripſit in ſeceſſu apud Maſſyliam, vbi eum condidiſſe duo monaſteria, vnum virorum, alterum mulierum, refert idem Gennad. de illuſtr. ſcriptor. capite 61. Fulgentius ex Monacho Ruſpenſis Epiſcopus, varia & vtilia ſcripſit: de quibus Gennad. de illuſtr. ſcript. capite 14. E monaſterio Lerynenſi, quod ſitum eſt in inſula maris Mediterranei, quæ objacet oræ Narbonenſi, prodiere inſignes ſanctitate & ſcriptis, Eucherius ex Monacho Lugdunenſis Epiſcopus, qui ſcripſit librum de laudibus eremi: Vincentius auctor Commonitorii adverſus hæreticos: Hilarius ex Monacho Arelatênſis Epiſcopus, qui ſcripſit vitam ſancti Honorati deceſſoris ſui., & olim Abbatis Lerynenſis: Fauſtus ex Monacho poſtea Rhegienſis Epiſcopus, qui ſcripſit & libellum adverſus Arianos, & alia: de quibus omnibus Gennad. de illuſtr. ſcriptor. capite 63. 64. 69. 85. Sidonius in Euchariſtico ad Fauſtum Reienſem. Eugipius Abbas Lucullanus prope Neapolim ſcripſit vitam ſancti Severini Noricorum Apoſtoli, cujus corpus quieſcit Neapoli: ſcripſit & regulam Monachis monaſterii ſancti Severini, quod eſt Neapoli, quam eiſdem moriens quaſi teſtamentario jure reliquit. Iſidor. de ſcriptor. Eccleſ. cap. 13. & idem de viris illuſtr. capite 26. Paulus Diacon. de geſt. Langobard. libr. 1. capite 19. Caſſiodorus ex Cancellario Theodorici Gothorum Regis Monachus, Abbas & fundator monaſterii Vivarienſis, ſcripſit commentarium in Pſalmos: ſcripſit & libros duos divinarum lectionum, & alia plura quæ extant. Paulus Diaconus eod. libr. cap. 2. Sigebert. de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 40. Benedictus Abbas Caſſinenſis, Occidui orbis Monachorum Patriarcha, ſcripſit regulam, quam amplexi omnes fere Monachi Occidentales, quam magnopere commendat Gregorius

gorius Dialogor. 2. capite 36. *Inter tot miracula quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulſit: nam ſcripſit Monachorum regulam, diſcretione præcipuam, ſermone luculentam.* Tempore Juſtiniani Romæ Dionyſius Abbas Paſchalem Cyclum compoſuit. Paulus Diaconus de geſt. Langobard. libr. 1. cap. 25. Gregorius ex Monacho & Abbate Romanus Pontifex multa ſcripſit, quæ percenſuit Sigebert. de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 41. Iſidor. de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 27. Leander ex Monacho Hiſpalenſis Epiſcopus, Gregorio carus, varia ſcripſit, de quibus Iſidor. cap. 28. Beda Monachus & Preſbyter Anglus conſenuit in monaſterio Apoſtolorum Petri & Pauli, quod eſt ad Wirimudam & Ingirvum: Hiſtoriam Anglicam & alia quamplurima in omni genere artium ſcripſit, innumeros docuit. Tanta fuit ejus fama, vt a Sergio Papa Romam evocatus ſit, ſcriptis litteris ad Ceolfridum ejus Abbatem, vt eo vteretur in enodandis variis quæſtionibus fidei, vt liquet ex epiſtola quam edidit integram Continuator Bedæ libr. 1. cap. 6. Trithem. de ſcriptor. Eccleſiaſt. capite 155. Alcuinus, vnus e diſcipulis Bedæ, magiſter Caroli Magni, & Abbas ſancti Martini Turonenſis, multa ſcripſit, de quibus Honorius de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 33. & Sigebert. cap. 82. Rabanus Maurus ex Abbate Fuldenſi, Moguntinus Epiſcopus, varia ſcripſit. Honor. de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 33. Sigebert. cap. 90. Smaragdus Abbas ſcripſit inſignem commentarium in regulam Benedicti. Honor. cap. 33. Benedictus Abbas Ananienſis ſcripſit Concordiam regularum. Sigebert. de ſcript. Eccleſiaſt. cap. 62. Hincmarus ex Monacho ſancti Dionyſii Pariſienſis Remenſis Epiſcopus, multa ſcripſit pro libertate Eccleſiæ tuenda. Sigebert. de ſcript. Eccleſiaſt. cap. 100. Adelmus Monachus ſcripſit librum de laudibus virginitatis. Sigebert. cap. 66. Paulus Monachus Caſſinenſis ſcripſit Hiſtoriam Longobard. ſcripſit & carmine vitam Benedicti. Sigebert. de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 80. Paulus ipſe de geſt. Longobard. lib. 1. cap. 26. Uſuardus Monachus exemplo Bedæ edidit Martyrologium. Sigebert. de ſcript. Eccleſiaſt. cap. 85. Adrevaldus Monachus Floriacenſis ſcripſit libros duos de mira-

culis ſancti Benedicti, a tempore quo corpus ejus e cœnobio Caſſinenſi tranſlatum eſt ad Floriacenſe in Gallia. Sigebert. de ſcript. Eccleſiaſt. cap. 101. Aimonius Monachus Floriacenſis ſcripſit Hiſtoriam Francorum : perſecutus eſt hiſtoriam miraculorum Benedicti, ab Adrevaldo cœptam. Sigebert. cap. 102. Ericus Monachus Altiſiodorenſis metro ſcripſit vitam ſancti Germani Altiſiodorenſis Epiſcopi. Sigebert. cap. 105. Regino Abbas Prumienſis ſcripſit Chronicon. Sigebert. cap. 112. Witichindus Monachus Corbienſis Saxoniæ ſcripſit Hiſtoriam Saxonum vſque ad mortem Otthonis I. Sigebert. cap. 130. Flodoardus Monachus Remenſis ſcripſit geſta Epiſcoporum Remenſium. Sigebert. cap. 132. Herigerus Abbas Lobienſis ſcripſit geſta Pontificum Leodienſium. Sigebert. capite 138. Hermannus Monachus cognomento Contractus, quod paralyſi membris ſolutus eſſet, ſcripſit Chronicon. Honor. de ſcriptor. Eccleſiaſt. cap. 33. Lambertus Schafnaburgenſis Monachus Hirſfeldenſis, ſcripſit Annales. Marianus Scotus Monachus Moguntinus, ſcripſit Chronicon. Sigebert. cap. 160. Sigebertus Gemblacenſis Monachus ſcripſit Chronicon, quod perſecutus eſt Robertus Abbas de Monte ſancti Michaelis. Teſtis ipſe Sigebert. cap. 172. Inter Græcos Lanfrancus ex Abbate Cadomenſi Cantuarienſis Archiepiſcopus, ſcripſit contra Berengarium hæreticum, & alia, de quo Honorius de ſcript. Eccleſ. cap. 33. Sigebertus eodem cap. 156. Hunc fuiſſe patria Atalum, ortu Papienſem, ſæcularium litterarum & juris civilis peritiſſimum, refert Orderic. Vital. libro 4. ad ann. 1069. *Hic ex nobili parentela ortus, Papiæ vrbis Italiæ civibus : ab annis infantiæ in ſcholis liberalium artium ſtuduit, & ſæcularium legum peritiam ad patriæ ſuæ morem intentione laica fervidus edidiſcit*, &c. Anſelmus Lanfranci diſcipulus, ex Abbate Beccenſi Cantuarienſis Epiſcopus, multa ſingularia ſcripſit. Honor. de ſcript. Eccleſ. cap. 33. Sigebertus cap. 169. Rupertus Tuitienſis Abbas in Germania vniverſam pene Scripturam expoſuit. Honor. d. cap. 33. Gratianus Monachus Bononienſis Decretum compilavit ex ſententiis Patrum, epiſtolis & decretis Romanorum Pontificum, canonibus Conciliorum, legibus & conſtitutioni-

bus Cæſarum nonnullis locis intertextis : de quo Henric. Gandav. de ſcriptor. Eccleſiaſt. capp. 4. 9. & Abbas Urſpergenſ. Matthæus Weſtmonaſt. ad ann. 1151. Hugutio vetus Gloſſator ad Can. *Poſt appellationem* 2. quæſt. 6. Eodem tempore Bernardus Monachus Ciſtercienſis, Abbas & fundator monaſterii Clarevallenſis, & Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis, vita & ſcriptis claruere. De quibus Henric. Gandav. cap. 9. & 29. Hugo & Richardus Clerici regulares ſancti Victoris Pariſienſis multa ſcripſere. Gandav. cap. 25. 26. Ex Ordine Prædicatorum prodiere nobiliſſimi ſcriptores : Hugo, qui primus illius Ordinis docuit Theologiam : Vincentius Belvacenſis, auctor Speculi hiſtorialis : Albertus Colonienſis, & Thomas de Aquino, qui magiſtrum audivit Albertum : Raimundus de Pennaforti, qui juſſu Gregorii IX. Decretales collegit. Ex Ordine Minorum Bonaventura, Joannes Scotus, & alii. Gandav. capite 40. 42. 43. 47. 48. 51. Conradus a Liecthenaw, Abbas Urſpergenſis, ſcripſit Chronicon. Matthæus Pariſ. Monachus ſancti Albani, Matthæus Weſtmonaſterienſis dictus Florilegus : vterque ſcripſit Anglicam Hiſtoriam. Willelmus de Nangis Monachus ſancti Dionyſii, ſcripſit vitam B. Ludovici & Philippi III. cognomine Audacis. Joannes Trithemius Abbas Spanheimenſis, ſcripſit Chronicon Hirſaugienſe & Spanheimenſe, & alia multa. Paulus Langius Monachus Bozawienſis, diſcipulus Trithemii, ſcripſit Chronicon Citizenſe. Denique hæ ſunt laudes propriæ Monachorum, quod ſacram Scripturam illuſtrarunt, Hiſtoriam ſacram & prophanam ab injuria & barbarie temporum vindicarunt, vitas Sanctorum, & tot Epiſcoporum tradidere : quorum memoriam acceptam fere debemus ſtylo & diligentiæ & affectui Monachorum.

CAPUT X.

Monachi colunt hoſpitalitatem. Ritus ſuſcipiendi hoſpites. In adventu hoſpitum ſolvebatur jejunium. Hoſpitalitati modus imponendus.

UTILITATIS Monachorum non mediocre argumentum eſt, ſingularis humanitas, qua ſemper vſi ſunt in ſuſcipiendis hoſpitibus, peregrinis & pauperibus: quæ certe tanta fuit, vt monaſteria potius xenodochia & hoſpitalia, quam Monachorum habitacula viderentur. Veteribus Monachis inprimis curæ fuit ſuſceptio hoſpitum, peregrinorum & pauperum. Hieronymus in Apolog. adverſus Rufinum: *Nobis in monaſterio hoſpitalitas cordi eſt, omneſque ad nos venientes læta humanitatis fronte ſuſcipimus: veremur enim ne Maria cum Ioſeph locum non inveniat in diverſorio, ne nobis* IESUS *dicat excluſus: Hoſpes eram, & non ſuſcepiſtis me. Solos hæreticos non ſuſcipimus.* Caſſianus collatione 14. capite 6. *Quoſdam xenodochii & ſuſceptionis pium delectat obſequium, per quod etiam in præteritis Abraham Patriarcham & Lot Domino placuiſſe ſcimus, & nuper beatum Macarium, ſingularis manſuetudinis ac patientiæ virum, qui xenodochio ita apud Alexandriam præfuit, vt nulli eorum qui ſolitudinis ſecreta ſectati ſunt, inferior ſit credendus.* Inde cum inter fratres orta eſſet quæſtio apud beatum Pambonem, quiſnam potior eſſet e duobus fratribus, quorum alter diſperſis rebus in Eccleſiam & pauperes, artificio e quo vitæ ſolatium, & orationi operam dabat, alter condito & inſtructo monaſterio de rebus ſuis, præcipue ſeſe dabat ſuſceptioni hoſpitum & pauperum: Pambo vtrumque perfectum pronuntiavit, alium functum munere Abrahæ, qui obvios quoſque hoſpitio excipiebat; alterum præditum zelo Eliæ. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capp. 15. & 16. Exemplo monaſterii Beccenſis hoſpitalitatis ſtudium commendat Anſelmus Abbas Beccenſis libro 3. epiſtola 15. *Memores etiam eſtote, qua ratione ſemper Eccleſiæ Beccenſi amicos acquirere con-*

ſuevi, & hoc exemplo amicos vobis undecumque acquirere feſti-nate, hoſpitalitatis bonum ſectando. Singula monaſteria habe-bant ſuum xenodochium, quo excipiebantur hoſpites & pere-grini. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite 6. de monaſterio Nitrienſi in Ægypto: *πρόσκειται δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ξενοδοχεῖον, εἰς ὃ τὸν ἀπελθόντα ξένον δεξιοῦνται πάντα τὸν χρόνον, κἂν ἐπὶ διετίαν, ἢ τριετίαν μεῖναι θελήσῃ, μέχρις οὗ αὐθαίρετος ἀναχω-ρῆσαι θελήσῃ. Prope Eccleſiam autem poſitum eſt xenodochium, in quo venientem hoſpitem toto tempore accipiunt, etiam ſi bien-nium aut triennium voluerit manere, donec velit ſua ſponte rece-dere.* Advenientibus hoſpitibus occurrebatur cum honore & reverentia, ac ſi Chriſtus in carne ſuſciperetur. Caſſianus collatione 2. capite 26. *Nam & menſuram cibi cauſa conti-nentiæ ac puritatis, cum omni ſcrupulo cuſtodire debemus, & hu-manitatem atque adorationem advenientibus fratribus caritatis ob-tentu ſimiliter exhibere.* Inde regula Benedicti capite 53. *Om-nes ſupervenientes hoſpites tanquam Chriſtus ſuſcipiantur, quia ipſe dicturus eſt: Hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me.* Advenientes hoſpites recipiebantur oratione præmiſſa, quaſi teſſera fra-ternitatis. Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 1. in Joan-ne Lycopolita: *Et rogatus eſt a nobis, ut orationem ſimul & benedictionem daret. hic enim mos eſt apud Ægyptum, ut ubi ad-venerint fratres, ſtatim per orationem ſibi invicem confœderen-tur.* Et infra: *Propterea enim & forma hujuſmodi inter Mona-chos obſervatur, ut ſi quis ad eos veniat, ſive vir ille, ſeu mulier ſit, ſive ſenex, ſive juvenis, ſive ignotus, ſive notus, ante om-nia ut oratio fiat, & nomen Domini invocetur, quia ſi fuerit aliqua transformatio dæmonis, continuo oratione facta diffugiet.* Idem eodem libro capite 2. de Hor Abbate: *Cumque ſalutans nos oraſſet, more ſibi ſolito pedes hoſpitum propriis manibus lavat, & docere nos ex Scripturis, quæ ad ædificationem vitæ ac fidei pertinent, cœpit.* Caſſianus collatione 18. capite 11. *Cum enim quidam ad eum ſummam ſui abjectionem habitu ac verbis præfe-rens veniſſet, cumque ſenex ſecundum morem ut orationem colli-geret hortaretur.* Idem Palladius in Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 43. in eodem Joanne Lycopolita: *καὶ ἠξιοῦμεν αὐτὸν εὐθὺς εὐχὴν τελέσαι, πρῶτον ὑπὲρ ἡμῶν· τοῦτο γὰρ ἔθος τοῖς πατράσιν ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ. Rogabamus autem eum, ut ſtatim pro nobis per-*

ageret orationem : eſt enim hic mos Patribus qui ſunt in Ægypto. Suſceptio hoſpitum caute fiebat præmiſſa oratione, ne illuſio fieret a dæmone, forte ſpecie hoſpitis advenientis. Et hoc eſt quod ait regula Benedicti d. capite 53. *Ut ergo nunciatus fuerit hoſpes, occurratur ei a Priore, vel a fratribus, cum omni officio caritatis, & primitus orent pariter, & ſic ſibi ſocientur in pace, quod pacis oſculum non prius offeratur, niſi oratione præmiſſa, propter illuſiones diabolicas.* Hoſpites ſic ſuſcepti præmiſſa oratione deducebantur in cœnaculum, quod erat deſtinatum ſuſceptioni hoſpitum, quod erat ſeorſim a ſeptis monaſterii, haud procul a veſtibulo monaſterii. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 7. *Sed deputatur ſeniori, qui ſeorſum haud longe a veſtibulo monaſterii commanens, habet curam peregrinorum & advenientium deputatam, eiſque omnem diligentiam ſuſceptionis & humanitatis impendit.* Capitulare Aquiſgranenſ. anno Chriſti 817. can. 27. *Ut Abbas vel quiſpiam fratrum ad portam monaſterii cum hoſpitibus non reficiantur.* Cellam hoſpitum vocat regula Benedicti loco modo laudato: *Item & cellam hoſpitum habeat aſſignatam frater, cujus animam timor Dei poſſideat.* Domum hoſpitum vita D. Bernardi libro 1. capite 13. *Quibus adhuc in domo hoſpitum demorantibus, dum novellas plantationes cæleſtibus rigaret obſequiis, ſupervenit Portarius Monachus.* In ſingulis Eccleſiis & monaſteriis, ædibus hoſpitum & peregrinorum præpoſitus erat vnus e ſenioribus, vt nos docuit. Caſſianus loco proxime laudato, & regula Benedicti, qui magiſter hoſpitum dictus eſt. Cæſarius de Miraculis libro 7. capite 39. *Quia non ſolum verbis & aſpectu, imo etiam odore famæ ejus multi ædificabantur, magiſter hoſpitum creatus, vulgo Hoſpitalarium vocant.* Inde e Peluſienſis monaſterii veſtibulo hoſpites verberibus abactos ab eo, cui hoſpitum cura demandata erat, queritur Iſidorus Peluſiota libro 1. epiſtola 150. Eccleſiæ etiam ſuum habuere xenodochium, & Præfectum xenodochii, quem Græci ξενοδόχον. Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ cap. 1. Ἰσιδώρῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι ξενοδόχῳ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας. *Iſidoro Presbytero & Hoſpitalario Alexandrinæ Eccleſiæ.* Suſceptorum hoſpitum ante refectionem pedes lavabantur, ex more Ægyptiorum Patrum. Caſſianus collatione 18. capite 11. *Cum vero*

etiam ad ablutionem pedum multo minus præbuiſſet aſſenſum, tum Abbas Serapion refectione tranſacta, collationis conſuetudine provocante, monere eum benigne ac leniter cœpit. Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 21. *Tunc deinde ſuſceptos nos adducunt primo cum pſalmis ad Eccleſiam, lavant pedes, ac ſinguli quidem linteis, quibus vtebantur, abſtergunt, quaſi viæ laborem levantes.* Auguſtinus in Joannem tractatu 18. in illa verba: *Si ergo ego lavi pedes veſtros. Didicimus, fratres, humilitatem ab Excelſo: faciamus invicem humiles, quod humiliter fecit Excelſus. Magna eſt commendatio humilitatis, & faciunt ſibi hoc invicem fratres, etiam opere ipſo viſibili, cum ſe invicem hoſpitio recipiunt; eſt enim apud pleroſque conſuetudo hujus humilitatis vſque ad factum, quo cernatur expreſſa,* &c. Et Joannes Chryſoſtomus in Matthæum Homil. 73. ἀλλὰ πάντες τῶν διακονουμένων εἰσὶ, καὶ ἕκαστος τοὺς πόδας νίπτει τῶν ξένων. *Sed omnes miniſtri ſunt, & ab vnoquoque peregrinorum pedes lavantur.* Inde regula Benedicti d. capite 53. *Aquam in manibus Abbas hoſpitibus det, pedes autem hoſpitibus omnibus tam Abbas quam cuncta Congregatio lavet.* Cluniacenſibus objectabant Ciſtercienſes, quod regula minus ſervaretur apud eos in ablutione manuum & pedum præſcripta in ſuſceptione hoſpitum. Sed de hoc recte ſe excuſat Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 28. propter frequentiam hoſpitum. *Tanta recte*, inquit, *eſt adventantium fere ſemper frequentia, vt ſi omnibus inclinare, vel ante omnes proſterni oporteat, ſi omnibus manus & pedes abluere expediat, cum eis ab ortu ſolis ad occaſum fratres omnes eſſe neceſſarium ſit, & tam in metanœis, quam in ablutione manuum & pedum, totam diem expendere.* Patres Ægyptii auctores fuere pii moris, lavandi pedes hoſpitum, ſed conſectanei veteris moris Chriſtianorum, quem indicat Tertullianus libro 2. ad vxorem: *Jam vero alicui fratrum ad oſculum convenire? aquam ſanctorum pedibus offerre?* Suſceptionem hoſpitum ſequebatur lotio pedum, & poſt eam ſtatim refectio, vt actutum dimitterentur. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 5. capite 24. *Cum de Syriæ partibus ſeniorum ſcita diſcere cupientes, Ægypti provinciam petiſſemus, ibique tanta cordis alacritate nos ſuſcipi miraremur, vt nulla prorſus, ſicut fueramus in Palæſtinæ monaſteriis inſtituti, vſque ad præſtitutam jejunii horam refectionis re-*

gula ſervaretur, ſed abſque legitimis quartæ ſextæque feriis quocumque pergebamus, quotidiana ſtatio ſolveretur. Idem cap. 26. ejuſdem libri: *Itaque ut norunt in adventu fratrum indifferenter ſolvere quotidiana jejunia, ita diſcedentibus eis refectionem ob illos indultam continentia majore compenſant.* Idem collatione 2. capite 25. *Nam nonnumquam hora nona, ſoluta jam ſtatione jejunii, ſupervenientibus fratribus, neceſſe eſt eorum obtentu, aut adjici aliquid ad ſtatutam ſolitamque menſuram, aut certe humanitatem, quam jubemur omnibus exhibere, penitus abdicari.* Nec modo in gratiam ſupervenientum hoſpitum ſolvebatur jejunium; ſed etiam in refectione hoſpitum pulmentum, id eſt, cibus coctus, addebatur. Caſſianus collatione 2. capite 21. *Si vultis experiri vim ſtatuti hujus, modum iſtum jugiter retinete, nullum extrinſecus coctionis pulmentum die Dominico vel Sabbati, neque ſub aliqua advenientium fratrum occaſione ſumentes.* Idem collatione 8. capite 1. *Conſummatis quæ diei ſolemnitas exigebat, & Eccleſiæ congregatione dimiſſa, reverſi ad cellam ſenis refecti primum lautiſſime ſumus; nam pro muria quæ ſuperjecta olei gutta, quotidianæ refectioni ſolebat apponi, modicum liquaminis miſcuit, & olei quiddam ſolito propenſius ſuperfudit,* &c. Idem collatione 15. capite 10. *Dum advenientibus viris ſanctis pulmentum lenticulæ, quod illi atheram nominant, præpararet, manus ejus in clibano, ut aſſolet, flamma ſupervolitante combuſta eſt.* Idem collatione 19. capite 6. *Ad hoc generale cunctorum pondus, id eſt, communem parandi victus ſollicitudinem revertamur, quæ eo uſque menſuram non dico illius antiquæ diſtrictionis excuſſit, ſed ne hac quidem noſtri temporis remiſſione cœpit eſſe contenta, in qua uno olei ſextario, itidemque lenticulæ modio advenientium uſibus præparato, totius annuæ refectionis explebantur officia.* In adventu beati Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſis Angliæ finibus exulantis, in monaſterium ſancti Bertini apud Aretios, poſcente quopiam ut liceret fratribus pinguibus, id eſt, carne veſci, quod forte carne carerent, ſubito fratribus ad piſcatum deſcendentibus flumen, piſcis exiliit de aqua. Alanus vit. beati Thomæ libro 2. capite 5. *In eundo vero ait quidam: Domine, fatigatus es ex itinere, & venturi ſumus hodie ad eximiæ humanitatis viros, qui plurimum congratulabuntur tibi in Domino, quia illæſus evaſiſti:*

fac

fac igitur caritatem eis, vt pro adventu tuo comedant hodie pinguia. Quarta, inquit Archiepiſcopus, feria, & opus nos hodie a talibus abſtinere. Et ſubintulit alter: Domine, forſitan, non abundant piſcibus, & oportebit nos eis condeſcendere. Domini eſt, inquit Archiepiſcopus, id providere. Inter loquendum igitur, ad nutum Dei exiliens de aqua grandis piſcis, quem Bremam vocant, projecit ſe cum impetu in gremium viri Dei. Abeuntes hoſpites, qua ſuſcepti erant comitate, dimittebantur, & a nonnullis fratribus deducebantur: quare inter graviora cœnobiorum incommoda, frequentiam & concurſum hoſpitum, eorum ſuſceptionis & deductionis officium refert Caſſianus collatione 19. capite 6. *Vt illa prætermittam, quibus attonita anima, ac ſpiritalibus theoriis ſemper intenta, ſpecialius ingravatur, concurſus ſcilicet fratrum, ſuſceptionis quoque ac deductionis officia.* Hoſpitalitatis ſtudium valde commendatur in monaſteriis: ſed hoſpitalitati modus imponendus eſt pro viribus monaſterii, ne hoſpitalitatis nimio ſumptu monaſteria depauperentur. Gregorius libro 2. Indictione 11. epiſtola 3. ad Euſebium Abbatem: *De hoſpitalitate*, inquit, *eſto ſollicitus, quantum potes, pauperibus largire, ita tamen vt ſerves quod Floriano reſtitui debeat, id eſt, deducto prius ære alieno.* Monaſteria etiam ſuum habuere ptochotrophium juxta veſtibulum monaſterii, in quo advenientes pauperes ſuſcipiebantur. Eleemoſynæ modum non minui, imo ſi liceat augeri, præcipit Anſelmus Abbas Beccenſis, poſtea Cantuarienſis Archiepiſcopus, libro 3. epiſtola 26. *Conſtitutionem noſtram & veſtram de eleemoſyna pauperum, nullo modo minui permittatis, ſed potius ſi poteritis intelligere, qualiter eam rationabiliter augere poſſitis, augete.* Ideo in ſingulis monaſteriis eleemoſynis pauperum diſtribuendis præpoſitus erat vnus e Monachis, qui dictus eſt Eleemoſynarius. Idem libro 3. epiſtola 97. *Ordinate itaque vos, Domine Prior, de eleemoſyna, non per ſervientes, qui plus quærunt quæ ſua ſunt, quam quæ Dei ſunt, ſed per Monachum Eleemoſynarium.* Eccleſiis etiam majoribus fuit ſuum ptochotrophium. Inde pauperes in Eccleſiæ porticu locat Joannes Moſchus Limonar. capite 185. *ὡς οὖν εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν πόρτικα τῆς ἐκκλησίας, ἔδειξεν αὐτῷ τοὺς πτωχούς. Cum ergo induxiſſet illum in Eccleſiæ porticum, oſtendit ei pauperes.*

CAPUT XI.

Societas cum fratribus. Societas inter monaſteria & Eccleſias.

QUAM vtiles & omnium votis deſiderabiles eſſent Monachi, ſatis conſtabit & hoc argumento, quod Reges, Principes, Optimates, Pontifices, Epiſcopi ſe eorum precibus commendarent, & ſocietatem ſuffragiorum & precum, quam vocant fraternitatem, ab his expeterent. Beatum Maurum beati Benedicti Patris Vicarium in Gallia, Abbatem & fundatorem Glannafolii monaſterii, adiit Theodobertus Rex Francorum, & ab eo petiit vt in ſocietatem fratrum reciperetur. Fauſtus in vita beati Mauri apud Surium Januar. 14. *Tunc Rex beatum Maurum petiit, vt fratres eum in ſuam recipere dignarentur ſocietatem, & nomen ejus inter ſua nomina ſcribere.* Hoc exemplo Cluniacenſes in fratres & beneficiorum participes ſibi aſcivere Reges Francorum, Anglorum, Hiſpanorum, Hungarorum, etiam Reges Romanorum, & Imperatores ipſos. Petrus Cluniacenſis lib. 2. epiſtola 39. *Prioratus de Caritate ſubditus monaſterio Cluniacenſi, ſicut prædeceſſores noſtri, ac nos ipſi, Reges Francorum, Reges Anglorum, Reges Hiſpanorum, Reges Germanorum, ipſos Imperatores Romanorum, ac vicinos vobis Reges Ungarorum, confratres ac comparticipes omnium beneficiorum Cluniacenſis congregationis fecimus*, &c. Adelæ Comitiſſæ Carnotenſi participium precum fratrum ſancti Joannis in valle offert Ivo Carnotenſis epiſtola 92. ad eam ſcripta: *Pro hoc enim a fratribus prædictæ Eccleſiæ habebitis munus orationum, & a nobis fidele ſervitium.* Ludovicum Juniorem Regem Francorum in Ciſtercienſium fraternitatem cooptavit Stephanus Abbas Ciſtercienſis. Teſtis Bernardus epiſtola 45. ex perſona Stephani Abbatis: *Cæterum vos quonam conſilio eiſdem noſtris pro nobis orationibus, quas, ſi recolitis, olim tam humiliter requiſiſtis, modo tam acriter repugnatis?* A Ciſtercienſibus jure fraterni-

tatis quoque donatus Epiſcopus Pariſienſis, vt inſinuat Abbas Ciſtercienſis eadem epiſtola, qua intercedit apud Regem pro Epiſcopo Pariſienſi: *Alioquin ſi non meremur exaudiri, ſed contemnimur, ex hoc jam noveritis, parvitatem noſtram, in quibus valuerit, non poſſe deeſſe Eccleſiæ Dei, & miniſtro ejus venerabili, videlicet Patri & amico noſtro Epiſcopo Pariſienſi, qui noſtram adverſus vos humilitatem interpellans, noſtras pro ſe ad Dominum Papam jure fraternitatis literas requiſivit.* A Caſſinenſibus jus fraternitatis impetravit Pandulfus Marſorum Epiſcopus. Leo Oſtienſis libro 2. capite 99. *Sicque ſocietate ac benedictione fratrum percepta reverſus, ex eo tempore familiariſſimus monaſterii fuit.* Anno 1244. Capitulo Ciſtercienſium interfuit & beatus Ludovicus Rex Francorum, vna cum matre Blancha, & ab eis ſuffragium precum expetiit. Matthæus Pariſienſis: *Imminente vero ſancti Michaelis feſtivitate, convenientibus, vt moris eſt, de diverſis regionibus Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis ad ſuum Capitulum generale, venit illuc devotiſſime Dominus Rex Francorum, precum ſuffragia ab omnibus ipſis Monachis congregatis petiturus.* Anno Domini 1049. Concilio Remenſi præfuit Leo IX. Pontifex, & ſoluto Concilio, proceſſit in Capitulum fratrum ſancti Remigii, & ſocietatem precum ab his petiit & accepit, vt legitur in geſtis ipſius Concilii. Laicis in ſocietatem fratrum adſcitis dabantur literæ fraternitatis, & eo nomine præſtabatur annua penſio monaſterio, quæ fraternitas dicitur, quod nomine fraternitatis penderetur: & mittebantur nonnulli e fratribus ad exactitandas hujuſmodi fraternitates, ſeu collectas. Cap. *Ut privilegia.* extra *De privileg.* & fratrum nomina deſcribebantur in martyrologio, id eſt, tabulario monaſterii, ſimul cum nominibus Profeſſorum, & pro his anniverſarium celebrari ſolebat. Tabulæ Guidonis de Noers in monaſterii Reomaenſis Hiſtoria, in Hugone III. Abbate: *Audito autem ejus obitu, & comperto, nomen ejus in regula cum nominibus fratrum ſcribetur, & ſicut de Profeſſis ipſius Eccleſiæ fieri ſolet, de eodem proſequetur, & vlterius pro ejus anima & anteceſſorum ſuorum, miſſa pro fidelibus Dei in perpetuum celebrabitur, & ejuſdem & patris ſui anniverſarium non prætermittetur.* Hoc genus fraternitatis ſemel

datæ inſtaurari quoque moris fuit. Ordericus Vital. libro 5. ad ann. 1074. *Tunc Hugo fraternitatem Monachorum, quam olim in infantia acceperat, renovavit.* Eodem jure fraternitatis inter ſe vſi ſunt Monachi, vt ſuffragiis precum invicem juvarentur, & qui vniverſo orbi proderant, ii ſibi invicem non deeſſent. Fulgentius ex Monacho Ruſpenſis Epiſcopus, ante Epiſcopatum conſtructo monaſterio, impoſuit Felicem Abbatem alterius monaſterii, cui ſuffectus eſt vnus e fratribus, Vitalis nomine: ea lege vt perpetuum fœdus eſſet inter illa monaſteria, vt vtriuſque Profeſſi converſionis ordinem inter ſe ſervarent, & invicem non vt hoſpites, ſed vt fratres ſuſciperentur. Auctor ejus vitæ apud Surium 14. Januar. *Tali vero caritatis lege monaſteria vtraque præcipiebat vniri, vt quaſi non fuiſſent locis diviſa, ſic eſſent vnanimitate conjuncta: ſi quos autem novos Monachos vel in iſto, vel in illo monaſterio Chriſtus acquireret, tempus inter ſe converſionis ordinemque ſervarent; & ſi quandoque ad ſe videndos, jubentibus duntaxat Prioribus, venirent, non vt hoſpites, ſed quaſi vnius Congregationis homines ſuſciperentur.* Non diſpar fuit ſocietas ſpiritualium inter Caſſinenſe & Cluniacenſe cœnobia. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 3. capite 50. *His temporibus Hugo venerabilis, Cluniacenſis Abbas, vir vitæ ac famæ celebris, ad Patris Benedicti limina devotus advenit, quem venerabilis Deſyderius, vt tantum decebat virum, magno cum honore ſuſcipiens, & ſocietatem Cluniacenſium fratrum noſtræ Congregationi conjungens inito fœdere, & noſtræ apud illos, & illorum apud nos Congregationis memoriam perpetuo habendam ſingulares illi viri decreverunt.* Multis quoque monaſteriis & ſæcularibus Eccleſiis, Epiſcopis, Principibus & optimatibus viris fraternitas fuit cum monaſterio Hirſaugienſi, quod eſt in Germania. Trithemius Abbas in Chronic. Hirſaugienſ. ad annum 1191. *Multi quoque rectores vna cum ſubditis ſibi commiſſis, confraternitatem cum ipſo & Monachis Hirſaugienſibus perpetuam, pactis ſuffragiorum interpoſitis, laudabilem contraxerunt, diverſis diverſa poſt mortem ſubſidia orationum dantes & recipientes. Canonici quoque ſæcularium Eccleſiarum, ſimul & Cathedralium, in diverſis provinciis conſtituti, Principes quoque, no-*

biles, Pontificeſque & potentes multi in ſæculo, audita converſatione ſanctiſſima Willhelmi Abbatis, & Monachorum Hirſaugienſium, eorum ſe orationibus devotiſſime commendantes, orabant inſtantius in eorum ſuſcipi confraternitatem, &c. Inter monaſterium ſancti Galli apud Helvetios, & Augienſe in Germania, & inter alia monaſteria Germaniæ, frequentiores fuere fraternitates: de quibus Goldaſt. Antiquit. Alemann. tom. 2. pag. 180. Inter Remenſem & Treverenſem Eccleſiam fuit quoque ſocietas, & eo nomine ſe excuſavit Hincmarus Remenſis Epiſcopus, quod Synodum convocaſſet de Epiſcopis vtriuſque provinciæ, apud Aimoinum libro 5. capite 21. *Ne alicui forte videatur, inquit, incongrue ac præſumptuoſe me ac provinciæ noſtræ venerabiles Coepiſcopos facere, quoniam de altera provincia ordinationi, & cauſis hujus provinciæ nos immiſcemus: ſciat nos contra canones ſacros non agere, quoniam Remenſis & Trevirenſis Eccleſiæ in hac regione Belgica, cum ſibi commiſſis Eccleſiis, ſorores & comprovinciales habentur, ſicut auctoritas eccleſiaſtica, & antiquiſſima demonſtrat conſuetudo: ac per hoc vnanimi conſenſu & ſynodalia judicia, & quæ a ſanctis Patribus cuſtodita ſunt, debent concorditer cuſtodire, hac privilegii conditione ſervata, vt qui prior de Remenſi & Trevirenſi Epiſcopo fuerit ordinatus, prior etiam habeatur.* Hinc in teſtamento Remigii Remenſis Epiſcopi apud Flodoardum Remenſis Hiſtoriæ libro 1. capite 18. Remenſis Eccleſia dicitur ſoror Trevirenſis Eccleſiæ, propter fraternitatem quæ erat inter eas. *Et deinde Eccleſia Remenſis, adjuncta ſibi ſorore, Eccleſia ſcilicet Trevirenſi, iterum conveniat.*

CAPUT XII.

Monaſteria loca pœnitentiæ. Detruſio in monaſterium pœnæ cauſa. Epiſcopi & Preſbyteri depoſiti traditi monaſterio ſolatii cauſa.

AD hoc etiam proſunt monaſteria, quod ſint loca pœnitentiæ, & vivorum quaſi purgatoria, peccatorum ergaſtula. Hieronym. ad Damaſum: *Et quia pro meis facinoribus ad eam ſolitudinem commigravi, quæ Syriam juncto Barbariæ fine diſterminat.* Idem ad Auguſtin. *Ego in parvo tuguriolo cum Monachis, id eſt, compeccatoribus meis, de magnis ſtatuere non audeo.* Auguſtin. de vera & falſa pœnitentia capite 15. *In omnibus dolens, aut ſæculum delinquat, aut ſaltem illa, &c.* Bernard. epiſt. 49. *Degentes in monaſteriis, ad quæ nos noſtra peccata compulerunt.* Ideo Clerici depoſiti, pœnæ cauſa detrudi ſolebant in monaſterium. Conc. Tolet. IV. can. 44. *Clerici qui in quacumque ſeditione arma volentes ſumpſerint, aut ſumpſerunt, reperti, amiſſo ordinis ſui gradu in monaſterium pœnitentiæ tradantur.* Can. *Clerici* 23. quæſt. 8. Conc. Agathenſ. can. 50. *Si Epiſcopus, Presbyter aut Diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſaverit, aut falſum teſtimonium dixerit, ab officii honore depoſitus, in monaſterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.* Can. *Si Epiſcopus* 50. diſt. Conc. Aurelian. III. can. 7. *Si quis Clericus adulteraſſe, aut confeſſus, aut convictus fuerit, depoſitus ab officio, communione conceſſa, in monaſterio toto vitæ ſuæ tempore detrudatur.* Can. *Si quis Clericus* 81. diſt. Conc. Tarraconenſ. anno Domini 516. can. 1. *Si quis hæc a nobis ſtatuta contempſerit, ſi Clericus eſt, loci ſui dignitate privetur: ſi vero religioſus, vel Monachus, in cella monaſterii recluſus, pœnitentiæ lamentis incumbat, ubi ſingulari afflictione panis & aquæ victum ex Abbatis ordinatione percipiat.* Conc. Cabillonenſ. II. can. 40. *Unde ſtatuimus ut gradu amiſſo, agendæ pœnitentiæ gratia, in monaſterium aut in canoniam regularem mittantur.*

Quem canonem ex Concil. Moguntino perperam laudat Gratian. in can. *Dictum eſt* 81. diſt. Hac pœna damnatus Riculfus Preſbyter in Concilio Turonenſi. Gregor. Turon. libr. 5. cap. 49. *Cum conſilio comprovincialium eum in monaſterium removeri præcipio.* Hoc genus pœnitentiæ a Romanis Pontificibus indici moris fuit. Gelaſius ad Rufinum Epiſcopum: *Hoc tamen ſollicitudinis tuæ ſit, vt locum ei pœnitentiæ conſtituas, & in aliquo eum monaſterio retrudas, laica tantummodo ſibi communione conceſſa.* Can. vlt. 55. diſt. Sic Epiſcopus non reſidens a Gregorio I. recluſus in monaſterium, lib. 5. epiſt. 23. Can. *Pervenit* 7. quæſt. 1. Et Contumelioſus Regenſis Epiſcopus, ob adulterium ſubmotus Epiſcopatu, a Joanne II. P. relegatus in monaſterium. Ex ipſius epiſt. ad Cæſarium Arelatenſem tom. 1. Conc. Galliæ. *Sed te ordinante in monaſterio dirigatur, vt ibi delictorum memor, in pœnitentia lacrymas effundere non omittat.* Et Stephanus II. conſultus de Preſbytero, qui non rite baptizavit, depoſitum ab ordine, ſub diſtricta pœnitentia mittendum in monaſterium, reſpondit, Reſponſorum can. 13. 14. tom. 2. Conc. Galliæ. Hac pœna in hæreticos reſipiſcentes vſi Syricius & Anaſtaſius. Anaſtaſ. in Syricio: *Vt ſi quis converſus de Manichæis rediret ad Eccleſiam, nullatenus communicaretur, niſi tantum relegatione monaſterii diebus vitæ ſuæ teneretur obnoxius.* Idem in Anaſtaſio: *Multos Cataphrygas in vrbe invenit, quos exilio in monaſteriis relegavit.* Anno Domini 1121. Gregorius cognomine Burdinus, pſeudo-Pontifex, a Sutrinis Calliſto II. traditus, in Canenſe monaſterium detruſus eſt. Orderic. Vital. libr. 11. ad ann. 1120. Sigon. libr. 2. Hiſtor. Bononienſ. Clericos conſcios nefariæ cædis Thomæ Cantuarienſis Epiſcopi depoſitos, in diſtricto clauſtro Monachorum vel Canonicorum Regularium, ſi fieri poſſet, recludi juſſit Alexander III. vindex ſceleris acerrimus. Cap. *Sicut dignum*, in fin. extr. *De homicid.* Clericos ſodomiæ vitio fœdatos, pœnitentiæ cauſa in monaſterium detrudendos cenſuit idem Pontifex. Cap. *Clerici.* extr. *De exceſſ. Prælat.* Ait Pontifex, ſi fieri poſſet, quia Monachi ea ætate ægre ferebant Clericos crimino ſos in monaſteria tamquam in inſulam relegari, vixque damnatos in monaſterium admittebant. Ex quo ob repu-

gnantiam Monachorum hæc pœna in vſu eſſe deſiit. Hanc vſu deſuetam agnoſcit Platina in Chriſtophoro : *In monaſteria tamquam in inſulas Clerici male de Eccleſia Dei meriti tum relegabantur.* Clerici lapſi pœnæ cauſa cum rebus ſuis in monaſterium relegabantur, ne locis quibus dati erant, oneroſi eſſent. Gregor. libr. 1. epiſt. 42. Can. *De lapſis 16.* quæſt. 6. Aliquando etiam Epiſcopi vel Clerici depoſiti, ſolatii & alimoniæ cauſa monaſterio tradebantur. Hac de cauſa Theugaudus Trevirenſis Epiſcopus olim cum Gunterio Colonienſi Epiſcopo a Nicolao I. depoſitus, ab Adriano II. in monaſterio B. Andreæ in vrbe a Gregorio I. conſtructo manſionem accepit. Jo. Diaconus vit. Gregorii lib. 4. cap. 94. *Alio quoque tempore Thetgaudus quondam Treverenſis Epiſcopus, qui cum Guntario Agripinæ Coloniæ Epiſcopo, a reverendæ memoriæ Nicolao fuerat ſacerdotali privatus officio, liberalitate Adriani Pontificis in eodem monaſterio manſionem ſuſcepit.* Etiam Reges hac pœna vſi ſunt in Epiſcopos & Clericos ob crimen perduellionis, vt Guntranus Rex Francorum in Salonium Ebredunenſem, & Sagittarium Vapinenſem Epiſcopos. Gregor. Turon. lib. 5. capite 21. *His auditis Rex commotus valde, tam equos, quam pueros, vel quæcumque habere potuerant, abſtulit, ipſoſque in monaſteriis a ſe longiori acceſſu dimotis, in quibus pœnitentiam agerent includi præcepit,* &c. Meroveus Chilperici filius, ob inceſtum connubium Brunichildis, a patre tonſurari juſſus, poſteaque Preſbyter ordinatus, relegatus in monaſterium, diſciplinæ obtentu. Gregor. Turon. libr. 5. cap. 14. *Poſt hæc Merovethus cum a patre in cuſtodia retineretur, tonſuratus eſt, mutataque veſte, qua Clericis vti mos eſt, Presbyter ordinatur; & ad monaſterium Cenomannicum, quod vocatur Aniſola, dirigitur, vt ibi ſacerdotali erudiretur regula.*

CAPUT

CAPUT XIII.

Mulieres recluſæ in monaſterium pœnitentiæ cauſa. μετάνοια.

NON modo viris, ſed & mulieribus monaſteria ſunt loca pœnitentiæ, & ad reſtituendos muliebres mores aptiſſima, ſublata peccandi poteſtate. A Juſtiniano ſublatum lupanar, & inſtitutum monaſterium mulierum pœnitentium, quod vocavit *μετάνοιαι*. Procop. de ædific. Juſtinian. libr. 1. capite 9. *διὸ καὶ μετάνοιαι τοῦτο δὴ τῶν γυναικῶν τὸ διαιτητήριον ὁνονύμως τῷ ἔργῳ ἐπονομάζουσι. Cui rei conſentaneo nomine Pœnitentia dicitur, hoc mulierum domicilium.* Ab eodem in monaſterium damnatæ mulieres adulteræ. Nov. 134. capite 10. Auth. *Sed hodie.* C. *Ad leg. Jul. de adulter.* In Gallia meretriculæ Pariſienſes verbo prædicationis a Volcone Preſbytero, ad meliorem frugem demutatæ, aliæ tonſo capillo, in monaſterium pœnitentium recluſæ, aliæ collata dote a civibus & ſcholaribus Pariſienſibus nuptum elocatæ. Auctor Appendic. Otthonis Friſingenſ. cap. 47. *Meretricum autem ſectam, quæ infami commercio vitam ſuam probroſe proſtituerant, omnimodis in ea regione depoſuit, eaſque verbo prædicationis converſas, plures truncatis crinibus habitu religionis induit profeſſione perpetuæ caſtitatis: alias autem quæ continere non præſumebant, caſum ex fragilitate timentes, data eis in dotem non modica pecunia, legitimo connubio reformavit, ad quod efficiendum Pariſienſes ſcholares ducentas quinquaginta libras erogaverunt argenti, Burgenſes quoque mille & amplius.* Paulo poſt B. Ludovicus mulieribus pœnitentibus Lutetiæ monaſterium poſuit, quod Filiarum Dei dictum eſt. Willelmus Nangius de geſt. ejus: *Prætereà miſerandarum mulierum, quæ propter victus penuriam erant publice expoſitæ ad lupanar, vel ad exponendum paratæ, quæ tantum panem & aquam ab ipſo petebant, vt ſic a peccato caverent, in domo Filiarum Dei Pariſiis magnam multitudinem congregavit, ac eiſdem pro ſu-*

ſtentatione annuatim quatuor centum libras Pariſiis aſſignavit. Hoc monaſterium a Ludovico XII. dote auctum & ampliatum, refert Guaguinus. In Hiſpania etiam fuere monaſteria feminarum pœnitentium, de quibus meminit Conc. Tolet. IV. can. 55. in fin. *Ac pœnitentibus feminis quæ ſanctimonialem habitum induerunt.* Harum inſtitutum probavit Concil. Trident. ſeſſ. 25. *De Regular.* cap. 18.

CAPUT XIV.

Militiæ munus Regi præſtatur ab Abbatibus.

LICET lacrymæ ſint arma & munimenta Clericorum & Monachorum, & eorum precibus ſalva ſint regna & imperialia: tamen rebus afflictis Abbates & Monachi militare etiam obſequium Regibus non denegarunt; & quidem ne per ſe militent vetitum, ſed per vaſſallos, id eſt, milites qui ab eis feuda tenebant, facile id permiſſum. Synod. Sueſſionenſ. habita anno Chr. 744. *Abbates legitimi hoſtem non faciant, niſi tantum homines eorum tranſmittant.* Ne Abbates hoſtem faciant, id eſt, per ſe pergant in expeditionem, vetatur: ſed hoc vnum conceditur, vt militare ſervitium præſtent per ſuos homines, id eſt, per vaſſallos ſeu clientes ſuos. Sic hominibus ſuis bello & ſumptu fatigatis per biennium, vacationem a bello depoſcit Lupus Abbas Ferrar. epiſt. 25. ad Ludovicum Abbat. *Homines noſtri toto hoc fere biennio, aut nobiſcum, aut ſoli generalis expeditionis difficultatibus fatigati, cenſu rei familiaris in hujuſmodi ſervitio effuſo, onere paupertatis gravantur. Subveniat itaque illis veſtra inſignis clementia, &c.* Et idem propter inhabilitatem ſe excuſat a militia epiſt. 78. ad Pardulum Laudunenſem. Epiſc. *Quæſo vt nunc & quotieſcumque poſſibilitatem Dominus largitus fuerit, tutum veſtra interceſſione reddere curetis: ego, vt noſtis, hoſtem ferire ac vitare non didici, nec vero cætera pedeſtris ac equeſtris militiæ officia exequi.* Per vicarium expeditione functus eſt Abbas S. Galli. Rappert. de caſib. monaſt. S. Gal-

li cap. 9. *Harmotus vero præcipiente Grimaldo omnes labores & itinera, ſive ad curtem, ſive in expeditionem, & ad omnes alias neceſſitates, vice illius ſtrenue complevit.* Idem fuit munus Epiſcoporum etiam militarem operam cum ſuis Principi præſtare. Hinc querela adverſus Epiſcopos Galliæ, quod vocati ad Synodum Romanam defuiſſent, obtentu expeditionis Normannicæ. Nicolaus I. epiſt. 27. ad Ludovic. & Carolum Reges: *Reprehenſibile valde conſtat eſſe, quod ſubintuliſti dicendo, majorem partem omnium Epiſcoporum die noctuque cum aliis fidelibus tuis contra piratas maritimos invigilare, ob idque Epiſcopi impediantur venire, cum militum Chriſti ſit, Chriſto ſervire; militum vero ſæculi, ſæculo.* Can. *Reprehenſibile* 23. quæſt. 8. Epiſcopos Gallos & Germanos ad bellum armatos procedere cum audiret Petrus Damiani, rem execratus, epiſtolam ſcripſit ad Firminum Epiſcopum, quæ eſt 9. lib. 4. in prælio Bovinenſi captus memoratur Philippus Belvacenſis Epiſcopus: hunc clava, non gladio vſum, ne ſanguinem funderet, refert Guill. Brito, Philippid. lib. 11.

Sic pleroſque alios clava ſternebat eadem,
Militibus ſuper hoc titulum palmamque reſignans,
Accuſaretur operam ne forte Sacerdos
Geſſiſſe illicitam, cui numquam talibus inter
Eſſe licet, ne cæde manus oculoſque prophanet.

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM REI MONASTICÆ
LIBER NONUS.

CAPUT I.

Cellæ, monaſteria. Horum variæ appellationes, cœnobia, φροντιστήρια, mandræ, ἡσυχαστήρια, ἀσκητήρια. Lauræ quid diſtent a monaſteriis. μοναὶ, caſæ Dei. Monaſterium vox communis habitaculis Monachorum, & Canonicorum regularium.

MONACHI dum ſinguli in eremo habitarunt, eorum manſiones dictæ ſunt cellæ vel cellulæ. Hieronymus ad Ruſticum: *Quamdiu in patria tua es, habeto cellulam pro paradiſo.* Rufinus de vit. Patrum libro 1. capite 22. *Alius eſt locus in deſerto interiori, quem locum pro multitudine diſperſarum in eremo*

ellularum, Cellia nominaverunt; vnde nomen a cellis ſervorum. Olim enim cellæ dictæ manſiunculæ ſervorum: ſeorſim ſingulis ſervis erant cellæ, vno conclavi contentæ, ne fugæ locus eſſet. Severus de tranquillitate capite 8. *Cui jam dudum divitiæ eſſe debuerant, duo vicarii, cella laxior.* Columell. de re ruſtic. libro 1. capite 6. *Optime ſolutis ſervis, cellæ meridiem æquinoctialem ſpectantes.* Et hoc apertius docuit Joannes Chryſoſtomus in primam ad Timoth. Homil. 16. ἔχει ἕκαστος τῶν οἰκετῶν οἴκημα τὸ νενομοθετημένον, καὶ οὐκ ἐπεμβαίνει τοῖς τοῦ πλησίον, οὐδὲ λυμαίνεται τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ πλείονος. *Habet quilibet ſervus conſtitutum habitaculum, nec proximi intrat domicilium, neque majoris ſubſtantiæ appetitu corrumpitur.* Ex quo vero Monachi in eremo, vel extra eremum coiere in congregationes & collegia, ſub poteſtate vnius Abbatis vel Præpoſiti, eorum habitacula dicta ſunt monaſteria, a ſolitudine, quæ nomen dedit & Monachis. Hieronymus adverſus Rufinum libro 3. *Inde contendi Ægyptum, luſtravi monaſteria Nitriæ.* Idem de Scriptor. Eccleſ. capite 11. *Et habitacula eorum dicens monaſteria.* Severus Sulpitius Dialog. 1. de virtutibus Monach. Orient. *Haud longe ab eremo contigua Nilo multa ſunt monaſteria: habitant vno loco plerumque centeni, quibus ſummum jus eſt ſub Abbatis imperio vivere.* Eadem cœnobia vulgo dicta ſunt, a ſocietate communis vitæ. Juſtinianus Novell. 5. capite 3. ὅσοις εἰς πλῆθος ἡ ἄσκησίς ἐστιν, ἐν τοῖς καλουμένοις κοινοβίοις εἶναι βουλόμεθα. *Aliis quibuſcumque inter plebem converſatio eſt, in iis quæ vocantur cœnobia, id eſt, communi vita eſſe volumus.* Palladius Hiſtoriæ Lauſiacæ capite εἴσελθε εἰς κοινόβιον πλειόνων ἀδελφῶν. *Ingredere cœnobium, vbi ſunt plures fratres.* Theophylactus in Marcum capite 4. οἱ μὲν εἰσι παρθένοι καὶ ἐρημικοί. ἄλλοι μιγάδες, καὶ ἐν κοινοβίῳ. *Hi vero ſunt virgines & ſolitarii: alii qui in cœnobiis & congregationibus vivunt.* Caſſianus collatione 18. capite 5. *Unde conſequens fuit, vt ex communione conſortii cœnobitæ, cellæque ac diverſoria eorum cœnobia vocarentur.* Eiſdem alia varia pro dignitate fuere nomina. Paſſim enim φροντιστήρια dicta a cura & ſollicitudine rerum divinarum. Evagrius libro 1. capite 13. de Symeone Stylite: ἐν μὲν τῷ πρώτῳ φροντιστηρίῳ, ἔνθα τὰ θεῖα κατηχήθη ἔτη ἐννέα. *Nam in monaſterio, in quo primum divinas vivendi præceptiones didicit,*

annos vixit novem. Nicephorus Calliſt. libro 17. capite 4. συνῆν γὰρ Ζωσιμᾷ κατὰ τὸ φροντιστήριον ὁμιλῶν. *Et cum Zozima in phrontiſterio erat.* Fuit & aliud genus monaſterii, cui nomen μάνδρα, id eſt, ovile: forte quod Monachi ibi eſſent ſub cura paſtoris, velut oves. Evagrius loco proxime laudato de Symeone Stylite: ἐν δὲ τῇ καλουμένῃ μάνδρᾳ ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα. *In mandra autem, ſic enim vocatur, quadraginta ſeptem.* Theodorus Anagnoſt. eclog. 1. Δανιὴλ ὁ θαυμάσιος ἐκ τῆς Συμεῶνος μάνδρας ἐλθὼν, τῷ στύλῳ ἐπέβη, τῷ ἐν τῷ ἀνάπλῳ. Vel forte quod mandra hujuſmodi eſſet locus maceria circumſeptus, ſicut ovile. Dorotheus doctrina 23. μάνδρα λέγεται τόπος περιτετειχισμένος· ἔνθα συνάγει ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατα. *Mandra dicitur locus circumſeptus: huc congregat paſtor oves.* Forte & erat locus ſub dio ſine tecto, ſicut ovile. Eadem ἡσυχαστήρια dicta ab otio, quiete, ſilentio: inde ἡσυχασταὶ, Novell. Juſtin. 5. ἀσκητήρια ab exercitatione perpetua orationis vel laboris manuum: inde ἀσκηταὶ paſſim. Fuit & aliud genus monaſteriorum, quibus a Græcis inditum nomen λαύρα, *laura.* Evagrius libro 1. capite 21. ὥστε καὶ δείμασθαι φροντιστήρια, καὶ τὰς καλουμένας λαύρας. *Nam ſancta ædificavit monaſteria, & loca illa quæ lauras vocant.* Novell. Nicephori Phocæ apud Balſamonem. Synodus Conſtantinopolitana I. & II. can. 1. κελλεῖα καὶ τὰς καλουμένας λαύρας ἐν ἐρήμοις. Joannes Climac. ſcala 4. καὶ αἰτησάμενος τὸν τῆς λαύρας ἡγούμενον. *Et petens a lauræ Præfecto.* Paulus Diaconus libro 24. *Similiter & lauræ eremi opinatiſſimæ ſancti Caritonis, & ſancti Sabæ, & reliqua monaſteria, & Eccleſiæ deſertæ factæ ſunt.* Inde laurarum coloni λαυρῖται dicti. Joannes Moſchus Limonar. capite 4. ὅτι μετὰ τὸ διωχθῆναι τοὺς νέους λαυρίτας, ἐκ τῆς νέας λαύρας. *Poſt fugati ſunt juniores Monachi ex nova laura.* Ita interpretatur Suidas: λαύρα ἡ στενὴ κατοικία τῶν μοναχῶν. *Laura anguſta Monachorum domus.* Laura hoc diſtabant a monaſteriis, quod monaſteria erant conſtructa continentibus ædificiis; laura erant cellulæ Monachorum ſejunctæ & ſparſæ per eremum, ſub vno Superiore poſitæ. Alia ſignificatione λαύρα Græci vicos vocitabant. Suidas: λαύρα δημόσιος στενωπὸς, ἄμφοδος ῥύμη δι' ἧς οἱ λαοὶ ῥέουσι. *Publica anguſta via, bivium, vicus, per quem populi fluunt.* Arnobius adver-

ſus Gent. libro 3. *Poſſumus, ſi videtur, ſummatim aliquid & de laribus dicere, quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum deos eſſe, ex eo quod Græci vicos cognominant lauras.* σαμίων λαύρα Atheneo libro 12. erat Angiportus, in quo habitabant mulieres cibariorum magiſtræ. Aliis laura erant latrinæ, fimeta. Ariſtophanes in Pace: τούς τε κοπρῶνας, καὶ τὰς λαύρας, *latrinas & fimeta.* Et ibi Scholiaſt. Monaſteria etiam ſimpliciter dicta μοναί. Gregorius Nazianzenus Carmine 15. μονὴ δ' εἰσι σύνταγμα πρὸς σωτηρίαν. *Monaſterium eſt quæ ſoli ſaluti ſtudet cohors.* Inde μοναστάί. Idem Nazianzenus eodem Carmine: ἐστὶ μονάστης, ὃς Θεῷ ζῇ καὶ νόμῳ. *Quid Monachus eſt, qui vivit & legi & Deo?* Idemque oratione 21. μονασταὶ καὶ μιγάδες. *Monachi, & cœnobitæ*, & μονάζοντες, Caſſianus collatione 18. capite 5. *Monachi ſive Monazontes ſingularis ac ſolitariæ vitæ diſtrictione nominati ſunt.* Monaſteria etiam Græci vocant ἐγκλείστρας, *clauſtra*, quæ eſt pars monaſterii. Synodus VI. in Trullo capite 41. ex parte totum ſcilicet ſignificantes. Latinis caſæ Dei appellatione intelliguntur monaſteria. Joachim Vadian. de monaſter. German. libro 2. apud Goldaſt. tom. 3. rerum Alemannicarum: *Ut ab hac die ipſa caſa Dei, vel congregatio quæ ibidem adeſt, vel deſerviunt ipſam, rem ſuperius nominatam habeant, teneant & poſſideant.* Monaſterium eſt nomen commune Monachis & Canonicis regularibus. Concilium Arelatenſe VI. can. 8. *Non amplius ſuſcipiantur in monaſterio Monachorum aut Clericorum, ſeu etiam puellarum, quam quot ſe regere de bonis Eccleſiæ, abſque penuria poſſint.* Cap. 1. extra *De inſtitut.* Capitul. addit. 3. capite 76. *Ut Canonici Clerici qui in civitatibus vel in monaſteriis degunt.* Synodus Sueſſionenſis act. 1. capite 1. quam Jacobus Sirmondus edidit inter Capitula Caroli Calvi: *Ut miſſi noſtri per civitates & ſingula monaſteria tam Canonicorum, quam Monachorum, ſive Sanctimonialium*, &c. Idem ſignat cap. *Intelleximus. de ætate, qualit. & ordin. præfic.* Hinc Eccleſiæ Epiſcopales, quæ erant penes Canonicos regulares, dici placuit monaſteria Epiſcopalia. Marianus Scotus in Chronic. ad ann. 1081. *Moguntia civitas ex parte majore, & monaſterium Epiſcopale, aliaque tria monaſteria igne conſumpta ſunt.* Vel monaſteria principalia. Sic vocat Dodechinus in Appendice Mariani ad

annum 1137. *Monaſterium principale in Moguntia cum aliqua parte civitatis combuſtum eſt.*

CAPUT II.

Monaſteria non debent conſtrui ſine auctoritate Epiſcopi: etiam deſideratur auctoritas pontificia & regia.

MONASTERIA primum in eremo aſſurgere cœperunt nullis legibus, ſola pietate & ſtudio fundatorum, ſine Epiſcoporum arbitrio. Ubi vero Monachi ex eremo migrarunt, & paſſim in civitatibus & vicis conſtructa ſunt monaſteria, quia plerumque Monachi propria præſumptione excitabant monaſteria, vnde ſæpius oriebatur ſcandalum & confuſio: huic rei modus impoſitus eſt, ne monaſteria vſquam conſtruerentur ſine conſenſu & auctoritate Epiſcopi. Synodus Chalcedonenſis can. 4. ἔδοξε μηδένα μὲν μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ συνιστᾶν μοναστήριον, ἢ εὐκτήριον οἶκον, παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου. *Placuit neminem vſquam ædificare, nec conſtruere monaſterium, aut oratorii domum, ſine conſcientia ipſius civitatis Epiſcopi.* Can. *Quidam* 18. quæſtione 2. Ne quis monaſterium ædificet, priuſquam Epiſcopus crucem fixerit, ſtatuit Synodus Carthaginenſis can. 86. Synodus Conſtantinopolitana I. & II. canone 1. Nicæna II. can. 17. Novell. Juſtinian. 67. capite 1. & Novell. 131. cap. 7. Eadem fuit ſententia Synodi Agathenſis canon. 27. & 58. Can. *De Monachis.* can. *Cellulas* 18. quæſtione 2. Et quia primis ſæculis plerumque idem erat fundator & primus Abbas monaſterii, & Abbas antequam diſcipulus, vt ait Caſſianus de inſtitutione Cœnobiorum libro 2. capite 3. ſimul ſtatutum eſt, ne monaſterium ædificaretur, nec liceret fundatori ſe ipſum ἡγούμενον, vel pro ſe alium conſtituere, præter ſententiam Epiſcopi, d. canone 1. Synodi Conſtantinopolitanæ I. & II. Hodie in erectione Eccleſiæ conventualis vel monaſterii, præter conſenſum Epiſcopi deſideratur auctoritas Romani Pontificis. Cap. vnic. in fin. *De religioſ. domibus* in 6. cap.

cap. vnic. *De exceſſ. Prælat.* eodem, & ex decreto Congregationis Cardinalium ad Concilium Tridentinum ſeſſione 25. *De regular.* capite 3. Et quia nova collegia coire non poſſunt ſine auctoritate Principis, L. *Collegia. ff. de collegiis.* Guido Papa quæſtione 106. legibus Francicis, ne Eccleſiæ vel monaſteria ædificarentur abſque auctoritate Principis, vetitum fuit. Formul. Marculf. libro 2. capite 1. Monaſterium condidit beatus Walericus conſenſu Ambianenſis Antiſtitis, & Clotharii Regis. In vita ſancti Walerici apud Surium 1. Aprilis: *Porro Clotharius Rex ex conſenſu Ambianenſis Antiſtitis, ita vt petierant* (Walericus & Waldolenus.) *locum eis ſecretum largitus eſt, remotiori ab hominum conſuetudine, vitæ & monaſtico inſtituto bene opportunum, quem antiquitus Lenconaum dicere conſueverant.* Duo monaſteria, Stabulenſe & Malmundarium, in proprio ſolo conſtruxit, & adjacentibus prædiis dotatum, beato Remaclo ad inſtituendam ibi congregationem Monachorum, ſub firma adſtipulatione, & regii ſigilli impreſſione contradidit, vt refert Stephanus Leodienſis in vita ſancti Modoaldi Trevirenſis apud Surium 12. Maii. Monaſterium Caſæ-Dei in Arvernis fundavit Robertus, ejuſdem primus Abbas, aſſenſu & conſilio Renconis Arvernenſis Epiſcopi, Henrici I. Francorum Regis, & Leonis IX. Romani Pontificis. In vita ejuſdem Roberti apud Surium 24. Aprilis: *Habita ſuper hoc cum fratribus ſuis deliberatione, aſſenſu etiam & conſilio Arvernenſis Epiſcopi bonæ memoriæ Renconis, cœpit monaſterium ædificare cum ſumma omnium gratulatione, juxta loculum in quo prius habitaverat, & proſpere conſummavit. Eo tempore Francis imperabat Henricus, Sedem Apoſtolicam Leo IX. tenebat. Papam igitur ſupradictus Epiſcopus adiit, vir ſanctus Regem Francorum: vtrique ſuper novi loci ſtabilitate auctoritatis robur, & congrua privilegia petituri, &c.*

CAPUT III.

Ne monaſteria conſtruantur ſine dote idonea. Doti Eccleſiarum & monaſteriorum conſultum.

IN Ægypto & Oriente monaſteriorum non alia fere dos fuit, quam cenſus pauperum, id eſt, induſtria & labor manuum Monachorum, quo ſe ipſos ſuſtentabant, necnon ſupervenientibus hoſpitibus & pauperibus ſufficiebant. Labente vero ſæculo Monachis a labore manuum ceſſantibus, ne monaſteria egeſtate deficerent, vtraque lege, civili & canonica, ſancitum eſt, ne quis ædificaret monaſterium ſine conſenſu Epiſcopi, & dote idonea: id eſt, priuſquam qui ædificaturus eſt monaſterium, dotem congruam conſtituerit ad luminaria & ſarta tecta, & alimoniam Monachorum. Novell. 67. & Synodi Conſtantinopolitanæ I. & II. can. 1. Can. *Nemo. de conſecrat.* diſtinct. 1. can. *Placuit* 1. quæſt. 2. Cap. *Sicut. de conſecrat. Eccleſ. vel altar.* Imo vt dos tuta eſſet a vi & manu fundatoris vel heredum, ſancitum eſt ne monaſterium prius ædificaretur, quam donatio fundatoris referretur *ἐν τῷ βρεβείῳ*, id eſt, in libello ſeu chartula, & deponeretur, perpetuæ memoriæ cauſa, *ἐν τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις*, *in Epiſcopalibus archivis.* d. can. 1. Synodi Conſtantinopolitanæ. Item eodem conſilio ſtatutum eſt, ne dos ſemel data & tradita eſſet in poteſtate fundatoris; ſed ejus ordinatio & adminiſtratio eſſet penes Epiſcopum. Concilium Toletanum IV. can. 32. Can. *Noverint* 10. quæſt. 1. Et hæc fuit lex communis Eccleſiis, ne conſecrentur priuſquam Epiſcopus dotem Eccleſiæ, & obſequium ipſius, id eſt, profeſſionem ſubjectionis, per donationem, id eſt, traditionem chartulæ, confirmatum accipiat Epiſcopus. d. can. *Placuit.* Ac ne dos Eccleſiæ vel monaſterii ab ipſo Epiſcopo minuatur, Epiſcopus vetatur aliquid a monaſterio exigere, oblationis vel eulogiæ nomine, præter conditiones quæ impoſitæ ſunt in die dedicationis. Can. *Eleutherius* & ſequent. 18. quæſtione 2. Gregorius libro 12. epiſtola 20.

CAPUT IV.

Jura patroni ſeu fundatoris monaſterii.

QUAMVIS dos Eccleſiæ vel monaſterii ſemel data & tradita non eſſet in poteſtate fundatoris, ei tamen non defuere ſua jura, a lege vel conſuetudine, vel ex pacto initio fundationis debita. Primum, fundatoribus monaſteriorum debetur ſuffragium precum a Monachis. Monaſterium conſtruxit Colmannus Epiſcopus Scotus in Hibernia, in loco cui nomen Mageo, & partem ſoli emit a domino, ea lege, inquit Beda libro 4. Hiſtoriæ Anglicanæ capite 4. *vt pro ipſo etiam qui eis locum commodaret, conſiſtentes ibi Monachi Domino preces offerrent.* Nec modo pro fundatoribus, verum etiam pro benefactoribus monaſteriorum miſſæ & orationes fiunt, veluti pro Monachis Profeſſis. Ordericus Vital. lib. 3. ad ann. Domini 1063. de Willelmo de Ros Abbate Fiſcanenſi: *Nomen ejus pro multis beneficiis, quæ Vticenſibus contulit, in rotulo generali ſcriptum eſt, & pro ipſo miſſas & orationes & eleemoſynas, ſicut pro Monacho Profeſſo, prorſus agi ſtatutum eſt.* Patronus quidem non habet jus eligendi Abbatis vel Præpoſiti in conventuali vel collegiata Eccleſia. Cap. *Sacroſancta.* cap. *Maſſana.* extra *De elect.* Nec electioni Prælati faciendæ, ſed jam factæ, patroni deſideratur aſſenſus, niſi aliter de ſua juriſdictione obtineat, id eſt, ex lege fundationis, vel conſuetudine, vel privilegio aut prærogativa dignitatis. Cap. *Nobis.* extra *De jure patronat.* Sic in monaſterio Auguſtodunenſi quod a Brunichilde Regina, & Syagrio Epiſcopo exædificatum eſt, jus eligendi Abbatis datum Regi ſimul cum Monachis, ex privilegio Gregorii I. libro 11. epiſtola 10. Can. *Hinc eſt etiam* 16. quæſtione 1. Fundatori quoque Eccleſiæ vel monaſterii honor proceſſus, id eſt, ſolemnis occurſus debetur. d. cap. *Nobis.* Et ita Theobaldus Comes Campaniæ & Carnutum, Monachis ſancti Petri Carnotenſis indixit, vt ſibi proxime adfuturo occurrerent cum

proceſſione. Fulbert. epiſt. 21. ad Abbonem Abbatem Floriacenſem. *Die proxima*, inquit, *Comes Theobaldus redit, ſe in monaſterium recipi cum proceſſione præmandat. Monachi reſpondent, ſe libenter hoc agere, ſi præſumptorem illum non adduxerit ſecum.* Item ſtatus Eccleſiæ vel monaſterii non poteſt mutari ſine conſenſu patroni. Cap. *Suggeſtum.* extr. *De jure patronat.* cap. *Pervenit. de cenſib.* cap. *Dilectæ. de exceſſ. Prælat.* Can. *Monaſterium* 16. quæſt. 7. Panormit. in cap. *Cum acceſſiſſent. de Conſtitut.* Joan. Sareſber. epiſt. 126. *Non aſſentiente, nedum reluctante fundatore, ſtatus Eccleſiæ mutari non poteſt aut ſubjici.*

CAPUT V.

Epiſcopi fere ſinguli habuere ſuum monaſterium. Zelus Epiſcoporum in conſtruendis monaſteriis. Romanorum Pontificum, Regum & privatorum in eadem re Zelus laudatur.

EPISCOPI omnes fere ſuum habuere monaſterium intra ſepta Epiſcopii, ſuos Monachos, teſtes converſationis. Tantum erat ſtudium Epiſcoporum erga Monachos, vt ipſimet gauderent haberi pro Monachis, vel probari Monachis. Baſilius ex Monacho Epiſcopus factus, memor & amans veteris propoſiti, non alios habuit contubernales quam Monachos, τῆς εὐσεβείας ἀσκητὰς: quod cum iniquius ferrent Clerici, eos redarguit epiſt. 63. Suum monaſterium, ſuos Monachos habuit Gregor. Nyſſenus, & in itinere ipſo, cùm Concilii cauſa Hieroſolymam proficiſceretur, in curru publico, quo vſus eſt, Clericos & Monachos vna pſallentes ſibi adjunxit. Teſtis ipſe, vel alius quiſquis eſt, epiſt. de adeuntibus Hieroſolymam: τὸ γὰρ ὄχημα ἡμῖν ἀντὶ ἐκκλησίας καὶ μοναστηρίου ἦν, διὰ πάσης τῆς ὁδοῦ συμψαλλόντων πάντων καὶ συννηστευόντων τῷ κυρίῳ. *Vehiculum enim nobis pro Eccleſia & monaſterio erat, omnibus per totam viam ſimul pſallentibus & jejunantibus Domino.* Suum monaſterium quoque habuit Theo-

doritus Cyrenſis Epiſcopus, & in Epheſina Synodo per injuriam Epiſcopatu depoſitus, Anatolium Patricium rogavit per epiſt. quæ eſt 119. vt eo interceſſore apud Auguſtum ei ſaltem liceret habitare in ſuo monaſterio, *οἰκῆσαι γοῦν με καλλωπίζοντα τὸ ἡμέτερον μοναστήριον*. Suum monaſterium habuiſſe Domnum Apameenſem Epiſcopum inſinuat ipſe Theodorit. epiſt. 87. ad ipſum: *ἐδεξάμην δὲ οὐδεμίαν, καί τοι παραγενομένων ἔναγχος πρὸς ἡμᾶς τῶν τε θεοσεβεστάτων μοναζόντων τῆς ὑμετέρας μονῆς, καὶ τοῦ θεοσεβεστάτου Ἡλίου πρεσβυτέρου. Ego vero nullas litteras prorſus accepi, tametſi nuper ad nos venerint religioſiſſimi Monachi monaſterii veſtri, & religioſiſſimus Helias Presbyter.* Suum monaſterium ſtatim poſuit Auguſtinus Epiſcopus ordinatus, in domo Aurelii Epiſcopi. Teſtis ipſe ſermon. 49. de diverſ. *Volui habere in iſta domo Epiſcopi mecum monaſterium Clericorum.* Ex quo Pſeudo-Auguſtinus ſerm. 21. ad fratres in eremo: *Ad hanc vineam vos elegi, ad hanc Dei hereditatem vos convocavi, licet favoratus a ſancto Epiſcopo Valerio, qui de bonis Epiſcopatus, vt monaſterium in eremo ædificarem, mihi multa donavit*, &c. Romanum ipſum Pontificem alios in miniſterio cubiculi, quam Clericos vel Monachos electos habere non licuit. Gregor. libro 4. epiſt. 44. ex Synodo Romana. *De qua re præſenti decreto conſtituo, vt quidam ex Clericis, vel etiam ex Monachis electi, miniſterio cubiculi Pontificalis obſequantur, vt is qui in loco regiminis eſt, tales habeat teſtes, qui vitam ejus in ſecreta converſatione videant, qui ex viſione ſedula exemplum profectus ſumant.* Can. *Cum Paſtoris* 2. quæſt. 7. Quantus fuerit zelus Epiſcoporum in conſtruendis & ordinandis monaſteriis, ſatis prædicant antiquiora & inſigniora monaſteria orbis Chriſtiani, quæ ipſos patronos & fundatores colunt. Idem ſatis prædicant leges, quibus nimio Epiſcoporum zelo pro fundatione monaſteriorum non parcentium rebus Eccleſiæ, modus imponendus fuit. Hinc Synodus Conſtantinopolit. I. & II. can. 2. diſtricte cavit, non licere Epiſcopo monaſterium ædificare, *ἐπὶ καταλύσει τῆς ἐπισκοπῆς ἰδίας*, *in everſionem proprii Epiſcopatus.* Ne pro fundatione monaſterii vltra quinquageſimam rerum Eccleſiæ partem impendatur ab Epiſcopo, vetuit Synod. Tolet. IX. can. 5. *Quiſquis itaque Epiſcoporum in*

parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus Eccleſiæ, cui præſidet, ditare decreverit, non amplius ibidem quam quinquageſimam partem dare debebit, vt hac temperamenti æquitate ſervata, & cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cui tollit, damna gravia non infligat. Can. *Bonæ rei* 12. quæſtione 2. Inter tot Pontifices & Epiſcopos, quos hic percenſere fas non eſt, vnus mihi celebrandus eſt Gregorius I. qui ex proprio patrimonio ſeptem monaſteria conſtruxit, & ſingula prædiis & poſſeſſionibus luculentis dotavit, vnum Romæ, ſex in Sicilia, teſte Joanne Diacono ejus vit. libr. 1. cap. 5. & 6. Inter laicos quot & quantorum Regum, & maxime noſtrorum, æterna laus erit, qui infinita prope modum monaſteria conſtruxerunt, dotarunt, quæ etiam ſua ſepultura & cinerum depoſito illuſtrari voluerint. Nec hac laude carent etiam privati, qui in fundatione monaſteriorum regios revera animos oſtenderunt, quos cedris Libani comparat Auguſtinus in Pſalm. 103. concione 3. explanans illud: *Cedri Libani quas plantavit, illic paſſeres nidificabunt. Cedri Libani,* inquit, *nobiles & divites excelſi hujus ſæculi, quoniam cum timore audiunt: Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem; attendunt res ſuas, villas ſuas, & omnes ſuperfluas copias, quibus videntur excelſi, & præbent illas ſervis Dei: dant agros, dant hortos, ædificant Eccleſias, monaſteria, colligunt paſſeres, vt in cedris Libani nidificent.* Nec inter mulieres tacenda hoc loco Paula, quæ vna erit pro multis, quæ e rebus ſuis quatuor monaſteria ædificavit & ſuſtentavit, vnum virorum, quatuor ſacrarum virginum, teſte Hieronymo ad Euſtochium de ipſius obitu.

CAPUT VI.

Situs monaſteriorum in montibus & inſulis qualis eligendus, ex regulis Joannis Chryſoſtomi & Benedicti. Inſana ædificia Monachis prohibentur.

IN extruendis monaſteriis maxime habita eſt ſitus ratio a Patribus. Primum, quæ fuere in Ægypto & Syria monaſteria, poſita ſunt in eremo, in locis ſqualidis & incultis, vt aſſueta aſperitate cæli & ſoli, & veſtis & victus aſperitas tolerabilior fieret. Inde vbi Baſilius & alii Epiſcopi ex eremo Monachos evocarunt, ne mutatione mitioris cæli emoleſcerent, monaſteria poſita ſunt extra vrbes & oppida in montibus. Athanaſ. in vit. Antonii: *ἦν οὖν ἐν τοῖς ὄρεσι τὰ μοναστήρια ὡς σκηναὶ πεπληρωμέναι θείων χορῶν ψαλλόντων. Monaſteria ergo in montibus tanquam tabernacula fuerunt divinis choris plena pſallentium.* Joannes Chryſoſtomus in Joannem Homil. 77. *τί οὖν οἱ μοναχοί φησι, καὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων κατειληφότες. Quid Monachi montium cacumina habitantes?* Idem ad Antiochen. orat. 6. *ἀνάβηθι πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ κατάμαθε τοὺς ἐκεῖ μοναχούς. Ad montium vertices aſcende, conſidera illic morantes Monachos.* Idem ad Antiochen. orat. 17. & adverſ. vituper vit. monaſtic. libro 2. In Atho monte duo & viginti ſunt monaſteria Græcorum Monachorum Ordinis D. Baſilii, qui Turcarum Deſpotæ ex vinetis & olivetis penſitant ſex millia obolorum Turcicorum. Mons hic a Chriſtianis dicitur *ἅγιον ὄρος*, *Mons ſanctus*, a Rutemis *Sunata hora.* Inde creſcente multitudine Monachorum, monaſteria pene implevere inſulas. Ambroſ. Hexamer. libro 3. capite 5. *Quid enumerem inſulas, quas velut monilia plerumque prætexit, in quibus ii, qui ſe abdicant intemperantiæ ſæcularis illecebris, fido continentiæ propoſito, eligunt mundum latere, & vitæ hujus declinare dubios anfractus?* Hieronymus ad Julianum: *Extruis monaſteria, & multus a te per inſulas Dalmatiæ ſanctorum numerus ſuſtentatur.* Auguſtinus contra Fauſtum

libr. 3. cap. 8. *In inſulam relegatus eſt, quod ſua ſponte quotidie ſervi Dei faciunt, ſe a turbulento ſtrepitu populorum removere cupientes.* Caſſian. in præfat. collat. 18. *Ea namque collationes iſtæ ſummorum Patrum diſputatione contextæ ſunt, & ita in omnibus temperatæ, vt vtrique profeſſioni, quæ non ſolum Occiduas regiones, verum etiam inſulas maximis fratrum catervis feciſtis florere, conveniant.* In Capraria & Gorgonia, & aliis inſulis quæ ſunt in ora maris Italici, fuere celeberrima monaſteria, de quibus Rutilius Numat. itiner. lib. 1.

Proceſſu pelagi jam ſe Capraria tollit,
Squalet lucifugis inſula plena viris.
Ipſi ſe Monachos Graio cognomine dicunt,
Quod ſoli nullo vivere teſte volunt.

De his Auguſtin. epiſt. 81. Auctor. vit. S. Aigulfi Abbatis Lerynenſis apud Surium 2. Sept. In eiſdem Monachos ante 18. annum recipi vetat Gregorius I. ob aſperitatem cæli, lib. 1. epiſt. 58. Can. *Quia autem* 20. quæſt. 1: E Capraria inſulæ monaſterio fratres aliquot comites expeditionis ſecum deduxit Macezil, Legatus Theodoſii, in Gildonem Comitem Africæ perduellem, quorum precibus incruentam victoriam reportavit. Paulus Diac. lib. 13. In inſula Lerynenſi, quæ objacet oræ Narbonenſi, celeberrimum fuit cœnobium, fundatore beato Honorato, de quo Sidon. in Euchariſtico ad Fauſtum:

—— *Quantos illa inſula plana*
Miſerit in cælum montes.

De eodem Hilar. Arelat. ſerm. de vit. & mort. S. Honorati, Gregor. lib. 9. epiſt. 8. Indict. 4. Nec procul ab eo abfuere inſularum Stoechadum monaſteria, a Minervio, Joviniano, Leontio, & Theodoro inſtituta, vt tradit Caſſian. in præfat. collat. 18. De vtriſque Ennodius in vita Epiphanii. *Toloſa*, inquit, *regrediens ſingula ſanctarum habitationum loca viſitavit, medianas inſulas Stoechades, Lerum, ipſamque nutricem ſummorum montium planam Lirinum.* Aſpera montium & inſularum electa ſunt a Monachis, vt homines mundo demortui, omne vitæ ſolatium viderentur rejicere, & vnum Deum in votis habere. Eodem fere conſilio, quo Plato locum peſtilentem elegit, vt ibi doceret, quo diſcipuli nihil

amarent

amarent præter ſapientiam, vt ait Hieronym. adverſ. Jovinian. lib. 2. Fragilitati humanæ tamen conſulens Chryſoſt. monaſteria in locis ſalubribus collocari ſuadet lib. 6. de Sacerdot. cap. 6. ὁ μὲν γὰρ μοναχὸς καὶ τῆς σωματικῆς εὐπαθείας προσδεῖται, καὶ τόπων πρὸς τὴν διαγωγὴν ἐπιτηδείων, ἵνα μήτε ἄγαν ἀπῳκισμένοι τῆς τῶν ἀνθρώπων ὦσιν ὁμιλίας, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐρημίας ἔχωσιν ἡσυχίαν, ἔτι δὲ καὶ τῆς ἀρίστης μὴ ἀμοιρῶσι κράσεως τῶν ὡρῶν. *Sic & hic Monachus eo amplius bona indiget corporis habitudine, & convenientia item rerum locorumque ad vitam illam commodorum, vt ii loci neque ita multum ab hominum conſpectu remoti ſolitudinis, tamen otium quietemque habeant, neque iidem optima anni atque aeris temperie careant.* Item monaſteria conſtruenda ſunt in loco idoneo, & omnibus neceſſariis inſtructo, puta aqua, molendino, horto, piſtrino, & aliis, ne fratribus ſit neceſſitas vagandi. Regul. Benedict. cap. 66. *Monaſterium autem ſi poſſit fieri, ita debet conſtrui, vt omnia neceſſaria, id eſt, aqua, molendinum, hortus, piſtrinum, vel artes diverſæ intra monaſterium exerceantur, vt non ſit neceſſitas Monachis vagandi foris, quia omnino non expedit animabus eorum.* Ædificia autem monaſteriorum debent eſſe humilia, & colonorum humilitati convenientia. Theonem Monachum, vt Elizæi tenuitatem ac frugalitatem, nihil vltra cœnaculum ac lucernam requirens, imitetur, nec magnis ſubſtructionibus velut alter Pharao intabeſcat, ipſiſque Monachos addicens & conficiens, veram operationem evertat, hortatur Iſidor. Peluſ. libr. 1. cap. 498. Inſanas ſubſtructiones monaſteriorum vehementer arguit Petrus Cluniacenſis libr. 1. epiſt. 28. *Poſt de cura pauperum ad culmina transfertur ædificiorum, Eccleſias ædificat, vrbes mœnibus ambit, flumina pontibus obnubit, & ſe ſolum deſtruens univerſa conſtruit.* Fratrum Prædicatorum & Minorum inſana ædificia cenſorio ſtylo deprædicat Petrus de Vineis lib. 1. epiſt. 57. *Ipſi vero Prædicatores & Minores, imo noſtri Prælati potius & majores, qui a domiciliis & tuguriis ſuſceperunt domos regias, & palatia ſubnixa altis columnis, & officinis diſtincta variis erexerunt, quorum impenſæ deberent in vſus pauperum erogari.*

CAPUT VII.

Officinæ & partes monaſteriorum, Oratorium, Clauſtrum, Capitulum.

EXPLORATO veterum monaſteriorum ſitu, quænam eſſet ſtructura, quænam partes & officinæ eorumdem, hoc loco inveſtigare opportunum erit, & perſpiciendæ diſciplinæ monaſticæ aptiſſimum. Certa fuit forma & typus monaſteriorum, & ad proprium vivendi genus compoſita: habentibus omnia communia fuere officinæ communes, ut oratorium, refectorium, dormitorium, valetudinarium, ſeu infirmaria, & alia, de quibus ſingulis dicendum eſt. Certam formam ædificiorum non continet Regula Benedicti Patris: certa forma tamen eum vſum inde conſtat, quod a quodam fideli viro rogatus, vt in ejus prædio juxta Terracinam vrbem monaſterium conſtrueret, miſſis diſcipulis ſuis, euntibus ſpopondit dicens: Ite, & die illo ego venio, & oſtendo vobis, in quo loco oratorium, in quo refectorium fratrum, in quo ſuſceptionem hoſpitum, vel quæque ſunt neceſſaria, ædificare debeatis. Nocte vero qua promiſſus illuceſcebat dies, ſervo Dei, quem illic Patrem conſtituerat, atque ejus Præpoſito, vir Domini in ſomnis apparuit, & loca ſingula, vbi quid ædificare debuiſſent, ſubtiliter deſignavit. Gregor. Dialog. lib. 2. cap. 22. Et vbi de reformando Ordine Canonicorum Regularium & Monachorum cogitatum eſt, primum de reſtituendis officinis monaſteriorum, ſine quibus vita communis tranſigi non poteſt, conſultatum eſt. Conc. Moguntin. can. 20. Aquiſgranenſ. can. 117. Quia monaſteria conſtruuntur, vt fratres ibi congregati Deum colant precibus & vigiliis, præcipua & primaria cujuſque monaſterii pars eſt oratorium. Monachi Eccleſiam non habuere, ſed oratorium, εὐκτήριον. Pallad. Hiſtor. Lauſiac. capite 20. vbi Pachomius Abbas, inquit, Deo revelante agnovit Macarium apud ſe diu latentem, ἐ ἐξα-

γὰρ αὐτὸν ἔξω, καὶ εἰσαγαγὼν αὐτὸν, εἰς τὸν εὐκτήριον οἶκον, ἔνθα ἀνέκειτο αὐτῷ τὸ θυσιαστήριον. Et cum foras educit, deducens in domum oratorii, vbi eſt ara. Caſſian. de inſtit. Cœnobitar. lib. 3. cap. 7. *Is vero qui in tertia, ſexta, vel nona, priuſquam pſalmus cœptus finiatur, ad orationem non occurrerit, vlterius oratorium introire non audet.* Rufin. de vit. Patr. libr. 1. capite 5. *Exceptis monaſteriis, in quibus per ſingula orationum domus ſunt.* Auguſtin. epiſt. 109. ad Sanctimoniales quaſdam: *In oratorio nemo aliquid agat niſi ad quod eſt factum, vnde & nomen accepit orationibus inſtare horis & temporibus conſtitutis.* Sic vocat Reg. Benedict. cap. 52. *Oratorium hoc ſit quod dicitur, nec ibi quicquam aliud geratur, aut condatur.* Can. *Oratorium* 42. diſtinct. præter officia ſacra in oratorio fiebat Profeſſio religioſorum. Eadem regul. cap. 58. *Suſcipiendus autem, in oratorio coram omnibus promittat de ſtabilitate ſua.* In oratorio ſilentium ſervatur. Dicta regul. cap. 52. Cap. *Cum ad monaſterium. de ſtat. Monach.* Etiam foris revertentes fratres ad oratorium accedere ſolebant, orandi cauſa. Gregor. libr. 9. Indict. 4. epiſt. 38. *Qui mox vt ad monaſterium ſunt reverſi, atque ad oratorii limen venerunt,* &c. Oratorio proximum erat clauſtrum: hic eſt locus quatuor partibus ſeu lateribus membriſve diviſus, quibus continentur variæ officinæ Monachorum. Petrus Bleſenſ. ſermon. 25. *Inde eſt*, inquit, *quod in clauſtris conventuum quatuor loca cum propriis deputantur officiis. In latere clauſtri Occidentalis eſt ſcholaris ſubjectio: in eo quod contingit Eccleſiam, lectio moralis: in ipſa Eccleſia lectio ſpiritualis: ad Orientem in Capitulo correctio materialis. In parte Orientali erat cella ſcholarium, id eſt, Novitiorum.* Cellam Novitiorum vocat Regula Benedicti cap. 58. *Poſtea autem ſit in cella Novitiorum, vbi meditetur & manducet & dormiat.* Et infra: *Si adhuc ſteterit, tunc ducatur in ſupradictam cellam Novitiorum.* Apud Ægyptios cella Novitiorum per annum probationis erat haud procul a veſtibulo monaſterii, juxta cellam peregrinorum & hoſpitum. Caſſian. de inſtit. Cœnobitar. libr. 4. cap. 7. *Cum igitur quis ſuſceptus, & hac perſeverantia quam diximus comprobatus, ac depoſitis propriis veſtimentis, habitu monaſteriali fuerit accinctus, non ſtatim congregationi fratrum commiſceri permittitur, ſed deputatur ſeniori, qui ſeor-*

ſim haud longe a veſtibulo monaſterii commanens habet curam peregrinorum & advenientium deputatam. In latere clauſtri quod Eccleſiam contingit, erat cella, in qua fratres functi ſacris officiis, lectioni ſacrorum librorum dabant operam. Epitome Ludovic. Imper. in Regulam Benedicti: *Certis iterum horis lectioni pleniter vacent, & ſi fieri poteſt, in vno clauſtro ſedeant.* Syn. Meld. can. 53. *Atque in clauſtris horis congruis degant, & ſub cuſtodia canonica lectionibus & cæteris divinæ inſtitutionis inſiſtant officiis.* Concordia S. Dunſtani cap. 5. *Tertia vero peracta, & miſſa ſubſequente celebrata, vti regula præcipit, ſedentes in clauſtro vacent lectioni.* In Orientali parte clauſtri erat Capitulum: id nomen loco, vbi diſciplina & correctio fratrum fiebat. Inde haud dubito, quod priuſquam in conventu fratrum tractaretur de emendatione morum & diſciplina, legebatur Regula Benedicti Patris. Capitular. Aquiſgran. can. 69. & ſeq. aut certe capitulum regulæ. In monaſterio S. Galli apud Helvetios, propter frigiditatem cæli Capitulum habebatur in pyrali ſeu ſtuba conventuali, vt jam obſervatum eſt ex Ekkeardo de caſib. monaſt. S. Galli cap. 3. & 16. Pyrale eſt ſtuba, hypocauſtum. Anonymus ſcriptor vitæ ſancti Otthonis Babenbergenſis Epiſcopi lib. 2. capite 14. apud Caniſium tom. 2. antiq. lect. *Stuba vel pyrale vocant*, Galli *eſtuve*. Clauſtrum eſt locus proprius Monachorum. Conc. Moguntin. can. 9. *Et vt ſimul manducent & dormiant, & in ſuo clauſtro maneant.* Idem in Clericis Regularibus Eugenius II. & Leo IV. in can. *Neceſſaria* 12. qu. 1. *Neceſſaria etenim res exigit, vt juxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus Clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent.* Ita propria ſedes Monachorum erat clauſtrum, vt extraneis ſive laicis, ſive Clericis, non liceret ingredi clauſtrum ſine cuculla, & duce vno e fratribus. Ekkeard. de caſib. monaſt. S. Galli cap. 1. *Locum autem noſtrum ſibi præ omnibus habitum ſubinde adiit,* (Salomon Capellanus Ludovici Pii) *clauſtrumque ille, quia potens erat, abſque duce, & quod magnæ confuſionis tunc erat, cum lineis veſtibus diatim introiit.* Et infra: *Pelliceum, ait ille, tuum, ſi volueris, tibi optime repretiabor: nam duas cucullas ab Abbate habeo, quarum vnam tibi vt clauſtrum decentius nobiſcum in ea introeas, in-*

duendam trado. Et infra : *Sed nos in fraternitatem interdum & laicos recepimus, quibus tamen in laico habitu nequaquam*, inquit, *in clauſtro abutimur.* Et infra : *Abſtinuit tandem abſque aliquo Patrum, vt moris eſt, præduce clauſtrum introire : nimis tamen inſolens ſemper erat, & eſt præter conſuetudinem monachici noſtri habitus, quemquam introire intima noſtra, maxime noctibus.* Inde ſeveriorum querela, ſecreta monaſteriorum patere laicis, etiam mulieribus. Ordericus Vitalis lib. 12. ad ann. 1120. *Dormitorium & crontochium, & reliqua Cœnobitarum abdita, quæ hactenus laicos latuerunt, nunc viris & mulieribus, non ſolum honeſtis, ſed etiam ſcurris ac meretricibus patuerunt.* Clauſtrum locatur juxta Eccleſiam : ad hoc enim maxime poſitum, vt procedentibus de Eccleſia ſolemnis proceſſio fieret per clauſtrum ex more ſolemni, cujus elegans veſtigium extat apud Petrum Damiani opuſc. 14. *Clauſtrum quoque juxta Eccleſiam conſtrui hac intentione cenſuimus, vt ſi quem adhuc inclita monaſterialis ordinis conſuetudo delectat, habeat vbi in præcipuis feſtivitatibus ſolemniter ex more procedat.* Denique clauſtrum ita eſt pars notabilis monaſterii, vt plerumque accipiatur pro ipſo monaſterio. Synod. VI. in Trull. can. 41. *ἐν τῇ ἐγκλείστρᾳ*, *in monaſterio.* In clauſtro ſilentium certis horis ſervatur. d. cap. *Cum ad monaſterium.*

CAPUT VIII.

Aliæ officinæ monaſteriorum : Refectorium, Dormitorium, Cellarium, Coquina, Veſtiarium. Cellerarii, Camerarii officium.

PROPTER communem vitam Monachorum inſtitutæ ſunt variæ officinæ communes, aliæ majores, aliæ minores. Majores ſunt, refectorium & dormitorium. Monachis omnia communia habentibus vnum eſt refectorium & dormitorium. Conc. Moguntin. can. 9. *Et vt ſimul manducent & dormiant.* Aquiſgranenſ. ann. Chr. 816. can. 117. *Sint etiam interius dormitoria, refectoria, cellaria, & cæteræ*

habitationes vſibus fratrum in vna ſocietate viventium neceſſariæ. Idem can. 123. *Vt omnes in dormitorio, niſi quem infirmitas aut ſenectus id facere prohibuerit, dormiant.* In refectorio quotidie vna reficiantur, niſi forte quem neceſſitas abeſſe compulerit: & hoc non ſine licentia magiſtri fiat. Turon. III. can. 23. *Vt in clauſtris habitantes ſimul omnes in vno dormitorio dormiant, ſimulque in vno refectorio reficiantur, quo facilius poſſint ad horas canonicas celebrandas occurrere,* &c. Meldenſ. can. 53. *Vt canonici in civitate, vel monaſteriis, ſicut conſtitutum eſt, in dormitorio dormiant, & in refectorio comedant.* Eugenius II. in can. *Neceſſaria* 12. quæſtione 2. *Omnibus vnum ſit refectorium, ac dormitorium, ſeu cæteræ officinæ ad vſus Clericorum neceſſariæ.* Refectorium eſt locus, in quo fratres in commune reficiebantur. Tricorium quibuſdam, a forma ædificii, quod tribus exedris ſeu ſinibus eſſet diſtinctum. Ordericus Vitalis libr. 3. ad ann. 1066. *Matildis vero Regina pretioſam inſulam dedit & cappam ad Dei ſervitium, & centum libras Rodomenſium ad agendum tricorium.* Apertius idem lib. 6. *Tunc Mathildis Regina orationis gratia Vticum venit, ſeque cum filia ſua Conſtantia precibus fratrum commendavit, eiſque datis ſumptibus lapideum tricorium, vbi vna reficerent, conſtrui præcepit.* Dormitorium eſt locus vbi fratres ſimul cubabant. Regul. Benedict. capite 22. *Si poteſt fieri, omnes in vno loco dormiant.* Et ideo dormitorium conclave dicitur, quia vna clavi claudebatur. Conc. Tolet. IV. can. 23. *Omnes in vno conclavi atrii commaneant.* Can. *Omnis ætas* 12. quæſtione 1. Non vnum tamen erat dormitorium: ſeniorum peculiare erat dormitorium, & hoc eſt, ſi quid conjectura aſſequi valeo, quod crontochium appellat Ordericus loco proxime laudato. *Dormitorium & crontochium*, quaſi gerontochium, id eſt, dormitorium ſeniorum. Unum & commune eſt dormitorium omnibus: ſinguli cubabant in lectulis ordine diſpoſitis in eodem conclavi, nec licebat ſingulis aut binis habere cellas, in quibus cubarent: ſed locus quietis erat ſchola communis. Conc. Turon. II. can. 15. *Nec liceat Monachis cellulas habere communes, vbi aut bini maneant, aut ſingulares reponi poſſint. Sed ſchola labore communi conſtruatur, vbi om-*

nes jaceant, aut Abbate, aut Præpoſito gubernante. Quanta eſſet cura pudoris tuendi, & malæ ſuſpicionis vitandæ, intelliges ex his duobus, quod fratres omnes ſimul cubabant in vno conclavi ſingulis lectulis, vna cum Abbate & Præpoſito. Thomas Cantipratenſis libro 1. capite 10. de vita Gentæ Abbatiſſæ Vallis-Floridæ: *Lectus ei in dormitorio communis, refectorium in conventu.* Et quod per noctem candela vel lucerna jugis ardebat in dormitorio. Regula Benedicti capite 22. Erat & aliud dormitorium fratrum extraneorum juxta oratorium. Capitulare Aquiſgranenſ. can. 58. *Ut dormitorium juxta oratorium conſtituatur, vbi ſupervenientes Monachi dormiant.* Quod optima ratione inſtitutum, ne fratres Monachis extraneis ſupervenientibus commiſcerentur. Cellarium eſt cella communis, in qua cuſtodiæ cauſa reponuntur victualia & neceſſaria in ſumptum fratrum. Concilium Aquiſgranenſe loco modo laudato: *Dormitoria, refectoria, cellaria,* Græcis, ἀποθήκη. Baſilius ſermon. de inſtitutione Monachorum: ἀποθήκη δὲ τοῖς πᾶσιν ἔστι μία. *Apotheca vero omnibus ſit vna.* Cellarium eſt cella, vbi reponuntur eſculenta & potulenta. Donat. in Adelphis: *Cella & cellarium a reponendis celandiſque rebus eſculentis & poculentis dicitur.* Quid diſtet cellarium a penu, Servius in primum Æneid. *Inter penum & cellarium hoc intereſt, quod cellarium eſt paucorum dierum, penus vero temporis longi.* Alias cellaria ſunt tabernæ, in quibus pretioſæ merces reponuntur. Hieronymus in cap. 27. Ezechiel. *Et prætoriola ſive cellaria, in quibus merces pretioſiſſimæ reponuntur.* Inde Cellerarius eſt qui præpoſitus eſt cellario, & neceſſaria miniſtrat fratribus: cujus officium & dotes depingit regula Benedicti capite 31. Concil. Aquiſgranenſ. canone 140. Vita Bernardi libro 1. capite 6. *Cum vero ante inſtantem hiemem Gerardus frater ejus, Cellerarius domus, apud eum durius quereretur, ad neceſſaria domus & fratrum multa deeſſe.* Ejuſdem eſt cuſtodire pecunias monaſterii. Cæſarius de Miraculis libro 2. capite 35. *Uſurarius quidam cuidam Ordinis noſtri Cellerario quandam pecuniæ ſuæ ſummam commiſit reſervandam, quam ille ſignatam in loco tuto juxta pecuniam monaſterii repoſuit.* Idem libro 4. capite 71. *Abbati rem per ordinem retu-*

lit, qui miſſo Cellerario pecuniam ibidem recepit. Idem erat munus Cellariorum apud veteres. Columella libro 11. capite 1. *Vt cibus & potio ſine fraude a Cellariis præbeatur.* Idem libro 12. capite 3. *Promis quoque & Cellariis aliquid attendentibus, aut metuentibus intervenire.* Cellarius eligendus erat vnus e fratribus, non ex laicis. Thomas Cantipratenſis libro 1. capite 16. *Nullum de his qui religioſi non erant, miniſtrare in aliquo officio obedientiæ, vt eſt cellarium, vel rerum procuratio permittebat.* Et quia in Cellerario requiritur peritia, eum ſine cauſa deponi vetat Capitulare Aquiſgranenſ. can. 56. *Vt Præpoſitus, Decanus, Cellerarius, de eorum miniſterio, niſi cauſa vtilitatis aut neceſſitatis, non removeantur.* Cellerarii officium erat miniſtrare neceſſaria fratribus: inde ne obmurmuretur Cellaritæ a fratribus, ſi quidquam e petitis neget, monet Dorotheus doctrin. ἆρα ᾔτησα τὸν κελλαρίτην πρᾶγμα, ϗ οὐκ ἔδωκέ μοι, ϗ ἐγόγγυσα κατ' αὐτοῦ. *An ſi quid petii a Cellarita, & ipſe mihi negavit, murmuravi adverſus ipſum.* Cellario contermina eſt coquina: id nomen loco, vbi cibus in eſum fratrum coquitur. Coquinam per vices & hebdomadas exercebant fratres: vnde cujus erant vices, Hebdomadarius dicebatur. Regula Benedicti capite 35. *Fratres ſic ſibi invicem ſerviant, vt nullus excuſetur a coquinæ officio.* Regino 2. Chronic. ad annum 746. de Carlomanno Monacho Caſſinenſi incognito. *Accidit autem, vt juxta quod mos eſt, ad coquinæ officium Hebdomadarius deputaretur.* Bernardus in vita Malachiæ: *Ipſe in ordine vicis ſuæ coquinæ miniſterio inſerviebat, ipſe fratribus, cum recumberent, miniſtrabat.* Cæſarius de Miraculis libro 1. capite 35. *Cum eſſet tempore quodam Hebdomadarius coquinæ, & Sabbato ſecundum conſuetudinem lavaret pedes Monachorum.* Apud Ægyptios cellarii nec coquinæ cura non erat hebdomadaria, ſed perpetuum munus vnius e fratribus. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 22. *Cæterum apud Ægyptios, quibus maxima cura eſt operis, non eſt hebdomadarum mutua viciſſitudo, ne ſub occaſione hujus officii omnes ab operis canone impediantur: ſed vni probatiſſimo fratrum cellarii vel coquinæ cura committitur, qui perpetuo, donec vires ejus, vel ætas admittit, jugiter opus iſtud exerceat.* Cellario etiam adjungitur

veſtia-

veſtiarium : is eſt locus, in quo deponuntur veſtes in vſus Monachorum. Regula Benedicti cap. 58. *Illa autem veſtimenta quibus exutus eſt , reponantur in veſtiario conſervanda.* Auguſtinus epiſtola 109. ad Monachas quaſdam : *Et ſicut paſcimini ex vno cellario , ſic induamini ex vno veſtiario.* Auctor ſermonis ad fratres in eremo ſermone 22. *Centum & quinquaginta veſtimenta cum calciamentis vobis delectis fratribus deportari præcepi , vt tempore frigoris quantum neceſſe fuerit , vnuſquiſque recipiat , reponentes ea , & cuſtodientes in communi veſtiario cum omni diligentia & caritate.* Apud Ægyptios vicaria , id eſt , nova pro veteribus , vel nitida & munda pro ſordidis , fratribus miniſtrabat Præpoſitus cujuſque Decaniæ. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 10. *Nec laneis indumentis vtuntur , ſed lineis tantum , & ne ipſis quidem duplicibus , quibus vicaria Præpoſitus vnuſquiſque ſuæ Decaniæ ſubminiſtrat , cum illa quibus veſtiti ſunt , ſorduiſſe conſpexerit.* Apud noſtros veſtem & alia neceſſaria miniſtrat vnus e fratribus , qui dicitur Camerarius. Ekkeardus de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 5. apud Goldaſtum : *Ego quidem , quia corium meum ad calceos Camerarius hoc anno non dedit , nuſquam fugiam.* Innocentius III. epiſtolar. libro 1. epiſtola 46. *Camerarius ſiquidem omnia debet recipere , & etiam ei convenit reſignari quicquid ad manus devenerit aliorum : ipſe vero quod cuique opus erit , juxta facultates domus provide diſpenſabit ; mancias & alia quæ fuerint neceſſario danda , intus & foris cum conſilio Archipreſbyteri ſine murmure tribuet : quo abſente recipiet hoſpites , & iis hilariter miniſtrabit.*

CAPUT IX.

Aliæ officinæ monaſteriorum : Valetudinarium ſeu Infirmarium. Infirmarii officium. Auditorium ſeu Locutorium, Lavatorium ſeu Balneum, Cella hoſpitum. Hoſpitalarius. Cellarium ſeu Cuſtodia, Armarium, id eſt, Bibliotheca.

BENE valentibus vnum & commune eſt refectorium & dormitorium : ægris propria eſt manſio, vbi curantur, quæ dicitur infirmaria. Regula Benedicti capite 36. *Fratribus infirmis ſit cella ſuper ſe deputata, & ſervitor timens Deum ac diligens, ac ſollicitus.* Concilium Aquiſgranenſe can. 142. *Debet tamen a Prælato manſio infirmorum & ſenum intra clauſtra Canonicorum fieri.* Thomas Cantipratenſis libro 1. capite 7. *Cum cucullam ſancti habitus exuiſſet, fragor tantus auditus eſt, vt ſubito domus infirmorum corruiſſe, ab his qui jacebant in dormitorio, putaretur.* Idem capite 10. ejuſdem libri: *Si hora prandii feſſa itinere a foris adveniſſet, Conventum intrabat, & ſocias Moniales ad infirmariam mittebat.* Idem libro 2. capite 1. *Hic vſque ad præcedentem diem mortis ſuæ per ſex dies occultaſſe conventum ſuum, cum acuta febre ſecutus, in infirmarium deportatus eſt.* Dorotheus doctrina 4. ἀπὸ τοῦ νοσοκομίου ἕως τῆς ἐκκλησίας περιπατῶν. *Ab infirmaria ad Eccleſiam circumcurſans.* Eadem eſt, ni fallor, quæ domus quietis. Ekkeardus Junior de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 16. *Sed pro hoſpitii tui commodis ſatagere Portanarium volo, teque, quia forte laſſus es, dies aliquos, vt poſt expeditior ſis, in domo quietis pauſare.* Apud veteres ſervis languentibus fuit locus, in quo curabantur, qui valetudinarium dicebatur. Columella de re ruſtica libro 11. capite 1. *Sive alter languidior eſt, in valetudinarium confeſtim deducat.* Idem libro 12. cap. 5. *Etſi compererit vel ſimulantem languorem, ſine cunctatione in valetudinarium deducat.* Et infra : *Valetudinaria quoque vel ſi*

vacent ab imbecillis, identidem aperire, & immunditiis liberare, & cum res exigerit, bene ordinata & ornata, & ſalubria languentibus præbeantur. Quintilianus de orator. *Nec vnum de populo Canuti, aut Aridæ, Furnio & Toravio, quique alios in eodem valetudinario, hæc oſſa & hanc maciem probant.* Senec. de ira libro 1. capite 16. *Si intraſſem valetudinarium exercitatus & ſciens, aut domum divitis, non idem imperaſſem omnibus per diverſa ægrotantibus.* Quia ſilentium in clauſtro, refectorio & dormitorio ſervatur, erat locus vbi locutio admittebatur cum extraneis & hoſpitibus: auditorium vocabant. Ekkeardus loco modo laudato: *Abbas autem poſt laudes egreſſus in auditorio eum ſalutat.* Alii locutorium. Thomas Cantipratenſ. libro 2. capite 53. *Obſervans ergo die quadam feneſtram locutorii, ſummo mane quendam leviter pulſantem audivit.* Olim & in ædibus privatorum erat locus, in quo cum extraneis confabulatio ſeu colloquium fiebat. Hieronymus in epiſtolam ad Epheſios capite 2. λαλητήριον, id eſt, *collocutorium.* Erant & aliæ officinæ communes, lavatorium & ſcriptorium. Ekkeardus de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 10. *Veniunt in pyrale, & in eo lavatorium, necnon & proximum pyrali ſcriptorium.* Pyrali ſeu ſtubæ conjungitur lavatorium: vſus enim balnei infirmis permittebatur. Regula Benedicti capite 36. *Balnearum vſus infirmis quoties expedit, offeratur.* Capitulare Aquiſgranenſ. canone 7. *Vt balnearum vſus in arbitrio Prioris conſiſtat.* Scriptorium erat locus, in quo juniores fratres dabant operam conſcribendis libris, ex quo pervenit magna copia librorum in cœnobiis Monachorum, necnon honeſta ratio curandæ pecuniæ in ſumptum Monachorum. Quia in monaſteriis erat maximus cultus hoſpitalitatis, erat & propria manſio, in qua recipiebantur & exhibebantur ſupervenientes hoſpites, ne fratrum receſſus turbaretur. Cellam hoſpitum vocat regula Benedicti capite 58. *Et ſit in cella hoſpitum paucis diebus.* Apud Ægyptios hic locus erat ſeorſim ab habitaculis fratrum, haud procul a veſtibulo monaſterii. Caſſianus de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 7. *Sed deputatur ſeniori, qui ſeorſum haud longe a veſtibulo monaſterii commanens, habet curam peregrinorum & advenientium deputatam.* Et qui præpoſitus erat cellæ hoſpi-

tum, dicebatur Magiſter hoſpitum vel Hoſpitalarius. Cæſarius de Miraculis libro 7. capite 39. *Quia non ſolum verbis & aſpectu, imo etiam odore famæ ejus, multi ædificabantur, Magiſter hoſpitum creatus eſt.* Hoſpitalarii electio pertinebat ad Abbatem de conſilio ſeniorum. Dorotheus doctrina 11. ὅτι ἤμην ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἐποίησέ με ὁ Ἀββᾶς ξενοδόχον μετὰ γνώμην τῶν γερόντων. *Cum eſſem in cœnobio, fecit me Abbas xenodochum de conſilio ſeniorum.* In cœnobiis erat & locus ſeu cuſtodia, in qua delinquentes emendationis cauſa recludebantur: pulſatorium vocant. Conc. Vernenſ. quod ann. 755. habitum eſt, can. 6. *Et ſi tales feminæ velatæ ad præſens ibidem congregatæ inveniuntur, quæ regulariter vivere non velint, nec ad hoc dignæ ſint, ut cum illis aliis habitent, Epiſcopus vel Abbatiſſa prævideant locum aptum, ubi ſeparatim cum cuſtodia in pulſatorio habitare debeant.* Cellam vocat Synod. Turon. II. can. 20. *Retrudantur in cellam, ibique menſe integro panem cum aqua manducent.* Cellarium Anaſtaſius in vita Stephani IV. in fin. *Sergius vero in monaſterium Clivi Ecauri deportatus, & poſtmodum in cellarium Lateranenſe deductus, illicque uſque ad tranſitum prænominati Pontificis extitit.* In monaſteriis etiam fuere inſignes bibliothecæ, ſtudio Monachorum, religionem & literas æquo fere ſtudio amplectentium. Vivarienſe monaſterium conſtruxit, & librorum copia adornavit Caſſiodorus, de quibus ſuum judicium reliquit libro divinarum inſtitutionum. Triplicem bibliothecam habuit monaſterium Viennenſe, quam Claudianum fratrem Mammerti Epiſcopi Viennenſis, tum Monachum, totam hauſiſſe refert Sidonius libro 4. epiſtola 11.

Hoc dat ceſpite membra Claudianus.
Triplex Bibliotheca quo magiſtro
Romana, Attica, Chriſtiana fulſit,
Quam totam Monachus virente in ævo
Secreta bibit inſtitutione.

Suam bibliothecam habuit monaſterium S. Martini Turon. quam ab Alcuino Abbate collectam credimus. Armarium S. Martini vocat Lupus Ferrarienſis epiſt. 16. *Impendio ſupplicamus, ut Commentarios Boetii in Topica Ciceronis, quos in chartatio codice, ſive, ut emendatius aliis dicendum videtur, chartinatio, Amalricus in armario ſancti Martini habet obtentos ab eo,*

per hunc, quem ob hoc dileximus, nuncium dirigatis. Suum armarium, id eſt, bibliothecam, habuit & cœnobium ſancti Galli apud Helvetios: de quo Ekkeardus Junior de caſibus monaſterii ſancti Galli capite 10. *Itur in armarium, ſed & in auguſtum ſancti Galli theſaurarium.* Sic vocabant ea ætate bibliothecas Eccleſiarum vel monaſteriorum. Nec barbara fuit vox: armarium enim etiam veteribus eſt loculus, in quo libri reponuntur. L. 3. §. *Præterea. ff. De ſupellectil. legat.* L. *Librorum.* §. *Sed ſi bibliothecam. de legat.* 3. Savaro in Sidon. libro 2. epiſtola 9. Lipſius de bibliothecis capite 9. Bibliothecam Eccleſiæ Romanæ armarium vocat Anaſtaſius in Gregorio III. *Hic in Eccleſia prædicti Principis Apoſtolorum omnes codices domus ſuæ proprios, qui in circulo anni leguntur, ad matutinos in armarii opere ordinavit.* In monaſteriis fuere bibliothecæ exemplo inſigniorum Eccleſiarum. Bibliothecæ Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, per Alexandrum Epiſcopum collectæ, meminit Euſebius libro 6. capite 14. Cæſarienſis bibliothecæ meminit Hieronymus in epiſtolam ad Titum capit. 3. *Inde & nobis curæ fuit omnes veteris legis libros, quos vir doctus Adamantius in exempla digeſſerat, de Cæſarienſi bibliotheca deſcriptos, ex ipſis authenticis emendare.* Eccleſiarum bibliothecas celebrat idem epiſtola ad Pammachium adverſus Jovinianum: *Eccleſiarum bibliothecis fruere,* &c.

CAPUT X.

Officiales monaſteriorum, Cellerarius, Camerarius, Hoſpitalarius, Infirmarius, OEconomus ſeu Procurator monaſterii, Hebdomadarius.

ALII ſunt Prælati cœnobiorum, alii Officiales. Prælatorum appellatione continentur Abbates, Præpoſiti, id eſt, Priores, Decani, qui præſunt cuique Decaniæ: de quibus primo libro ſatis fuſe diximus. Officiales ſunt Cel-

lerarius, Camerarius, Hoſpitalarius, Infirmarius, & alii, de quibus modo diximus. Qui ſingulis officinis monaſterii præponuntur, Officiales dicuntur. De his Bernardus in Cantica ſermone 47. *Nec ſolas dico vitandas cogitationes vanas & otioſas: vitandæ ſunt & illæ, illa dumtaxat hora, & illo loco, quas officiales fratres pro communi neceſſitate, quaſi neceſſario frequenter admittere compelluntur.* Præter præfatos non ſunt omittendi alii hoc loco, inter quos eſt OEconomus ſeu Procurator, Apocriſiarius, ſeu Reſponſalis monaſterii, qui curat res & negotia monaſterii. L. *Qui in monaſteriis.* C. *De Epiſcop. & Cleric.* Novell. Juſtinian. 133. capite 5. Ideo vt exemplo Epiſcopi quiſque Abbas ſuum habeat OEconomum, ſtatuit Synodus Nicæna II. can. 11. Res enim monaſterii a laicis adminiſtrari, nefas viſum eſt, vt recte ait Balſamo hic. Ita res omnes & actiones monaſterii ſunt in poteſtate OEconomi, vt initio litis Monachi non jurent per ſe de calumnia, ſed per OEconomum & Procuratorem monaſterii. Cap. 1. *De jurament. calumniæ.* Et in Appendice Concilii Lateranenſis part. 23. capite 4. *Eis præcipimus vt in ſuo monaſterio, ſicut Imperiales Conſtitutiones conſentiunt, OEconomum ſtatuant, qui pro eis petere & excipere, atque juramentum de calumnia, cum neceſſe fuerit, valeat exhibere.* Apud Orientales OEconomus monaſterii erat vnus e ſenioribus, qui votis fratrum eligebatur: ejus erat oblationes & ſtipes fidelium ſuſcipere. Caſſianus collatione 21. capite 1. *Venit ad Abbatem Joannem, qui tunc temporis merito ſanctitatis electus Diaconiæ præſidebat: non enim ad hunc gradum quilibet propria voluntate aut ambitione provehitur, ſed is quem cunctorum ſeniorum cœtus, ætatis prærogativa, & fidei atque virtutum teſtimonio, excellentiorem omnibus ſublimioremque cenſuerit: ad hunc, inquam, beatum Joannem, cum piæ devotionis ſtudio prædictus tum juvenis adveniſſet, deferens religioſa munera, inter cæteros poſſeſſores, qui certatim decimas vel primitias frugum ſuarum memorato ſeni de ſuis ſubſtantiis offerebant*, &c. Et idem capite ſequenti: *Delector quidem, o filii cariſſimi, pia veſtrorum munerum largitate, & devotionem ſciens oblationis, cujus diſpenſatio mihi credita eſt, gratanter amplector, quia fideliter primitias veſtras & decimas indigen-*

tium vſibus profuturas, velut ſacrificium Domino bonæ ſuavitatis offertis. Oblationes ſcilicet & ſtipes fidelium referebantur in Diaconiam, id eſt, in ærarium & arcam monaſterii, vt impenderentur in vſus fratrum, vel peregrinorum & pauperum. Idem collatione 18. capite 7. *Tempore ſiquidem Lucii, qui Arianæ perfidiæ Epiſcopus fuit, ſub Valentis imperio, cum Diaconiam noſtris fratribus deferremus, his videlicet qui de Ægypto ac Thebaide fuerant, ob Catholicæ fidei perſeverantiam, metallis Ponti atque Armeniæ relegati.* Ejuſdem OEconomi erat res monaſterii curare, & Hebdomadarium coquinæ curare, an ſuo officio diligenter fungeretur. Idem de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 20. *In ſeptimana cujuſdam fratris, cum præteriens OEconomus tria lenticulæ grana vidiſſet jacere in terra, quæ Hebdomadario feſtinanti, dum ea præparat coctioni, inter manus cum aqua, qua diluebantur, elapſa ſunt, confeſtim ſuper hoc Abbatem conſuluit,* &c. Apud OEconomum ſervandæ deponebantur veſtes Noviciorum. Idem de inſtitutione Cœnobitarum libro 4. capite 6. *Illa vero quæ depoſuit veſtimenta, œconomio conſignata, tamdiu reſervantur, donec profectus & converſationis ejus, ac tolerantiæ virtutem diverſis tentationibus ac probationibus evidenter agnoſcant.* In Oriente per ſingulas hebdomadas viciſſim fratres ad neceſſaria miniſteria cœnobii conſtituebantur. Idem libro 4. capite 19. *Per cunctam namque Meſopotamiam, Palæſtinam & Cappadociam, ac totum Orientem, ſingulis hebdomadibus viciſſim fratres ad hæc officia ſibi reddenda ſuccedunt, ita vt ſecundum cœnobii multitudinem, miniſtrorum quoque numerus deputetur.* Inde officium Hebdomadarii apud Baſilium in conſtitution. monaſtic. Apud Ægyptios non erant Hebdomadarii: ſed cellarii vel coquinæ cura committebatur vni fratrum in perpetuum, donec ætas vel vices ferrent, ne alternantibus vicibus fratres ab opere prohiberentur. Idem capite 22. ejuſdem libri: *Cæterum apud Ægyptios, quibus maxima cura eſt operis, non eſt hebdomadarum mutua viciſſitudo, ne ſub occaſione hujus officii omnes ab operis canone impediantur: ſed vni probatiſſimo fratrum cellarii vel coquinæ cura committitur, qui perpetuo, donec vires ejus vel ætas admittit, jugiter opus iſtud exerceat.*

In Oriente, vt eo redeam, OEconomus monaſterii eligebatur ſuffragiis fratrum. Poſt Joannem & Eliam, Theonam ad Diaconiæ miniſterium communi ſuffragio fratrum electum tradit idem Caſſianus collatione 21. capp. 8. 9. & 10. In Occidente Procurator monaſterii ab Abbate ordinabatur. Gregorius libro 2. Indictione 11. epiſtola 3. ad Euſebium Abbatem : *Non frequenter foras egrediaris, in cauſis iſtis Procuratorem inſtitue, & tu ad lectionem atque orationem vaca.* In monaſteriis inter officia, licet vltimus ordine, vtilitate & neceſſitate poſt Abbatem ſeu Præpoſitum primus ponitur Oſtiarius, qui obſervat fores monaſterii, ne quis e fratribus exeat ſine licentia Abbatis. Regula Benedicti capite 66. Novell. 133. capite 1. Apud antiquos non vnum, ſed duos fuiſſe Janitores monaſterii cujuſque, ſignat Rufinus de vit. Patrum libro 2. capite 34. *Cumque nuntiaſſent ei de adventu ſororis ejus, miſit continuo duos Monachos, qui obſervabant ad januam monaſterii.* In monaſteriis omnimodi generis artifices eſſe e fratribus, voluit regula Benedicti cap. 66. ne ſit occaſio vagandi, & ne neceſſe ſit laicis vti. Inde in monaſterio Floriacenſi fuit Præfectus cæmentariorum. Aimoinus Floriacenſis de Miraculis ſancti Benedicti libro 3. capite 26. *Unus ex fratribus, cognomento Gillebertus, qui cæmentariis fuerat præfectus.*

CAPUT

CAPUT XI.

Cellæ ſeu Prioratus. Obedientiæ ad tempus dari ſolitæ ad nutum Abbatis. Præſtant cenſum majori monaſterio. μετόχιον. Cellæ extra monaſterium ſynagogæ diaboli.

EXCRESCENTE in dies multitudine Monachorum, cum cœnobium vnum tot non caperet, cœperunt ædificari cellæ, id eſt, minora monaſteria, quaſi coloniæ in prædiis & villis, quæ ſubjacebant majori monaſterio. Capitulare Aquiſgranenſ. can. 45. *Vt Abbatibus liceat habere cellas, in quibus aut Monachi ſint, aut Canonici: & Abbas provideat, ne minus de Monachis ibi habitare permittat, quam ſex.* Cellulas aut congregatiunculas Monachorum vocat Synodus Agathenſis can. 58. Can. *Cellulas* 18. quæſtione 2. Sic Cellam ſancti Judoci monaſterio Ferrarienſi paruiſſe tradit Lupus Abbas Ferrarienſis epiſtola 11. ad Lotharium: *Cellam ſancti Judoci, quam Magnus Carolus quondam Alcuino ad eleemoſynam exhibendam peregrinis commiſerat, beatæ memoriæ pater veſter nobis ea ratione conceſſit, ſicut edictum illius atteſtatur, vt quod eleemoſynæ ſupereſſet, in noſtrum vſum cederet.* Quamplures fuere cellæ Caſſinenſis monaſterii per varias provincias Italiæ. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſis libro 4. capite 102. *Omnes dehinc cellæ monaſterii per Apuliam, Campaniam, Picenum, Samnium, Lucaniam atque Calabriam captæ, atque a noſtro jure ſubductæ ſunt.* Obedientias vocabant, quod ſubeſſent majori monaſterio. Fulbertus epiſtola 2. *Ambo Præpoſiti ſimulantes cauſa communis commodi, ad Obedientias ſuas ſe velle exire, ac ne aliorum pergerent ſibi interdicente Decano monaſterii.* Goffridus Vindocinenſis libro 4. epiſtola 7. *Ad Obedientiam veſtram de Pinu, quam obviam habuimus, hoſpitandi gratia divertere dignum duximus.* Prioratum de Pinu intelligit, vt mox oſtendit his verbis: *Quo intratis, Prior abeſt.* Eiſdem ab Abbate majoris monaſterii præficiebantur Præpoſiti ſeu Prio-

res. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. libro 3. capite 13. *Sed cum amoto Abbate Præpoſitus ibi juxta cellarum noſtrarum morem conſtitutus eſſet.* Idem libro 4. capite 86. *Ejus donationis & mutui gratia, Leo cum filio omnes cellas cœnobii iſtius, & omnia quæ intra ditionis ſuæ terminos poſſidet, beato Benedicto dimiſit liberas, vt ibidem ordinandi Præpoſitos, omniaque faciendi liberam habeat Abbas Caſſinenſis facultatem.* Imo Præpoſiti cellarum ita parebant Abbati, vt alii cuiquam fide & ſacramento ſe obſtringere non liceret, inſcio & invito Abbate. Anſelmus libro 3. epiſtola 90. ad Ernulfum Priorem: *Si quis exegerit ab aliquo Monacho Eccleſiæ veſtræ ſacramentum, aut fidei alligationem, aut pactum aliquod, quod contra ordinem ſit, propter tenendam aliquam poteſtatem, quam dicimus obedientiam, conſiderate,* &c. Adeoque hujuſmodi Obedientiæ ab Abbate dabantur ad tempus, & ad nutum Abbatis poterant revocari. Innocentius III. in cap. *Cum ad monaſterium. de ſtatu Monachor. Nec alicui committatur aliqua Obedientia perpetuo poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur: ſed cum oportuerit amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur.* Idem in capp. 5. & 6. *De confirmat. vtil.* Clement. vnic. *De ſupplend. negligent. Prælat.* Hinc Ivo Carnotenſis epiſtola 163. ad Goffridum Abbatem Vindocinenſem: *De Monacho illo quem juramento conſtrinxiſti, ne vltra illam adminiſtraret Obedientiam, quam aliquandiu ſibi vſurpaverat per inobedientiam, conſilium meum eſt, vt vlterius eam non habeat,* &c. Goffridus ipſe libro 5. epiſtola decima octava: *Rogaſtis itaque vt Rainaldum Quartaldum in Obedientiam, de qua eum amovimus, remitteremus.* Soli Romano Pontifici licebat Monacho Prioratum ſeu cellam concedere in perpetuum, id eſt, quoad viveret. Cap. *Cum inter. de elect.* Innocentius & Joannes Andreas in cap. *Niſi eſſent. de præbend.* Sed noviſſimis ſæculis in Gallia hujuſmodi cellæ & Prioratus deſiere in titulos perpetuos: vix enim fuit vt a ſuis cellis removerentur, ſaltem non ſine gravi cauſa. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 329. & ſequent. Cellæ præſtabant annonam & copiam frumenti & vini majori monaſterio, vnde nomen cellæ, quæ apud Latinos pro apotheca ſumitur, in qua reponuntur eſculenta & poculenta in vſum quotidianum inde promenda: ideoque ſine ſub-

ſidio cellæ ſancti Judoci monaſterium Ferrarienſe fratribus non ſufficere ſcribit Lupus Ferrarienſis epiſtola 43. Hujus juris memoria in ſignum obſequii & ſubjectionis Prioratus Cluniacenſis & Ciſtercienſis Ordinis præſtitant annuum cenſum ſuo quiſque Principi Ordinis. Chopin. de S. Polit. libro 2. tit. 8. Idem monaſtic. libro 2. tit. 1. numero 6. & 9. Sic cella de Wimundham præſtabat annuam marcam argenti Abbati ſancti Albani. Matthæus Pariſienſis in Roberto XVIII. Abbate: *Tu enim in Eccleſia de Wimundham nullum omnino habes dominium, niſi quod in ſignum ſubjectionis & ordinis debet tibi ſucceſſoribuſque tuis Prior loci reddere annuam marcam.* Inde Obedientias Præſterias vocant, quod ex his præſtarentur annonæ & alimenta Cœnobitis. Innocentius III. libro 2. epiſtola 227. *Obedientiam quæ Præſteria nuncupatur, obtinuit ſibi dari.* Et infra: *Cum de proventibus illius Præſteriæ illis, qui aſſidue in Eccleſia ſerviunt, conſueverint neceſſaria miniſtrari.* In monaſterio de Waltham in Anglia, ſinguli Prioratus aſcripti in proprios vſus monaſterii, puta vnus ad cellarium, alius ad veſtiarium, alius ad ſacriſtiæ ſumptum. Innocentius III. libro 2. epiſtola 111. Ne Obedientiæ & Prioratus laicis ſub quocumque cenſu concedantur, ſed per Monachos regantur, cavit Innocentius III. libro 1. epiſtola 136. Idem regiſtro 14. epiſtola 129. Nec modo monaſteria, verum & aliæ Eccleſiæ habuere Obedientias & Prioratus, vt Lugdunenſis Eccleſia. Gregorius VII. libro 5. epiſtola 36. *Vt quicumque ex Canonicis Lugdunenſis Eccleſiæ Obedientias, vel cætera beneficia eccleſiaſtica, per ſimoniam adepti fuerant, dimittant.* Apud Græcos quoque majoribus monaſteriis fuere Obedientiæ & cellæ, quæ *μετόχια* dicebantur. Manuel Patriarcha in ſolutionibus quarumdam quæſtionum apud Leunclavium: *ὑποθεῖναι εἰς μετόχιον τῇ ἐν τῷ θέματι τῶν Σερβίων πατριαρχικῇ μονῇ.* Et infra: *ὁ γὰρ ἐκδεδωκὼς τοῦτο τοῖς μοναχοῖς εἰς μετόχιον, τὴν χρηματικὴν μόνην δεσποτείαν ἐκδοῦναι ἠδύνατο. Subjeciſſe in metochium Patriarchali monaſterio, quod eſt in themate ſeu provincia Serviorum. Nam qui illud Monachis in metochium largitus eſt, pecuniarium ſolum dominium tribuere potuit.* Germanus Patriarcha apud eumdem ſentent. ſynod. libro 3. *κἂν τὰ περιλαύρια τυχὸν τυγχάνουσι τῶν μονῶν, ἢ μετόχια.*

Et infra : περὶ καὶ τῶν εὐκτηρίων, μετοχίων τε καὶ παραλαυρίων. *Sive etiam paralauria forte ſint , aut metochia. Præterea etiam oratoriorum , metochiorum , paralauriorum.* Hujuſmodi cellas extra monaſterium non probavit Bernardus epiſtola 252. ad Abbatem Alpenſem : *Synagogas ſathanæ , id eſt , cellulas extra cœnobium , in quibus tres vel quatuor fratres ſine ordine , ſine diſciplina habitare ſolent , deſtruis* , &c. De cellarum origine & vſu Brower. Antiq. Fuldenſ. capite 7.

ASCETICΩN
SIVE
ORIGINUM
REI MONASTICÆ
LIBER DECIMUS.

CAPUT I.

Stipes fidelium in Monachos, quas Diaconiam vocabant. Monaſteria accipiunt annonas e fiſco. Poſſeſſione prædiorum interdictum Monachis. Portiones fratrum ἀδελφάτα. Præbendæ fratrum. Præbendæ Monachis conceſſæ in Eccleſiis ſæcularibus.

PRIMIS ſæculis Ægypti & Orientis Monachi ſuo ſumptu ſeſe exhibebant, nimirum labore manuum, & induſtria ſua, viventes in commune, omnibus in commune collatis, ita vt inter eos nihil proprium audiretur. Sub Valentis imperio Ægyptii Monachi a Lucio pſeudo-Epiſcopo Ale-

xandrino & Ariano diram perſecutionem paſſi, & ad metalla Ponti & Armeniæ damnati, annonam e ſtipibus fidelium collectam accepere a fratribus, quam Diaconiam dicebant. Caſſianus collatione 18. capite 7. *Temporibus ſiquidem Lucii, qui Arianæ perfidiæ Epiſcopus fuit, ſub Valentis imperio, cum Diaconiam noſtris fratribus deferremus, his videlicet qui de Ægypto ac Thebaide fuerant ob catholicæ fidei perſeverantiam metallis Ponti atque Armeniæ relegati.* Occidui Monachi laboris manuum pertæſi, vel potius orationem & pſalmodiam, & ſacrorum librorum lectionem vitæ propoſito congruentiores arbitrati, omiſſo labore manuum, orationi, & diurnis nocturniſque officiis, & lectioni totos ſeſe dedere, in commune veſcentes & orantes. Ex his multi annonas e fiſco accepere. Lupicino Abbati petenti neceſſaria pro ſuſtentatione fratrum, cum Chilpericus Rex Burgundiæ agros & vineas dari juſſiſſet, oblatis rejectis, annonam annuam rogavit: cui annuens Rex, e fiſco quotannis ei dari præcepit trecentos modios tritici, tot amphoras vini, & centum aureos annuos pro veſtiario. Gregorius Turonenſis de vit. Patrum capite 8. apud Surium. Temporibus Gregorii I. in vrbe Romæ tria fuere millia ſacrarum virginum, quæ ſumptu Pontificio alebantur. Teſtis ipſe Gregorius libro 6. epiſtola 22. *De medietate vero ancillis Dei, quas vos Græca lingua Monaſtrias dicitis, lectiſternia emere diſpoſui. Nam juxta notitiam, qua diſpenſantur, tria millia reperiuntur, & quidem de ſancti Petri Apoſtolorum Principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem iſta quid ſunt, maxime in hac vrbe, vbi omnia gravi pretio emuntur?* Manuel Comnenus cum intelligeret Monachos rerum temporalium cura a Dei cultu avocari, nulla eis prædia aſſignavit, ſed e fiſco tantum penſitari juſſit quantum ad victum & cultum opus eſſet. Nicetas in ejus vita libro 7. Labente religione, & Monachis prædiis & latifundiis auctis, vbi a communione rerum diſceſſum, & quiſque ſuum dicere & habere cœpit, portiones ſingulis fratribus aſſignatæ ſunt, quas Græci vocabant ἀδελφάτα, portiones fraternas, vt ſublata communione rerum, ejus imago remaneret in nomine portionum quæ eis obtingebant. Balſam. in canone 37. Synodi VI.

in Trullo, ex Novell. Alexii Comneni, qua cavetur Monachos electos Epiſcopos in Orientis Eccleſiis, quibus propter barbaricam hoſtilitatem potiri non licebat, retinere ea quæ ſibi ſuppetebant in monaſteriis, quæ dicuntur ἀδελφάτα, καὶ τῶν ἁπλοϊκῶς λεγομένων ἀδελφάτων. Et idem in canone 19. Synodi VII. de non ſuſcipiendis ſæcularibus, vel Monachis alterius monaſterii, ne gravetur monaſterium ἀπὸ τοῦ ἀδελφάτου. In Occidente Monachis pari lapſu attributæ ſunt Præbendæ, veluti Clericis ſæcularibus. Cap. vltim. §. *Præcipimus. de ſtatu Monachor.* Chronic. Lauriſhamenſ. *Cum manſiunculis, & cæteris neceſſariis hortis, & pratis, cumque duabus ſervilibus Præbendis, & vna monachica ſibimet ipſi præbenda.* Baldricus Noviomenſis libro 3. capite 51. *Ad præbendam fratrum Eccleſiam in Villa majoris.* Monachis etiam ex privilegio Epiſcoporum vel ipſorum Romanorum Pontificum tributæ Præbendæ in Eccleſiis ſæcularibus in vſum ipſorum, vt monaſterio ſancti Remigii Remenſis. Tributæ Præbendæ ſeu Canoniæ Eccleſiæ de Marſna in diœceſi Leodienſi. Petrus ex Abbate Cellenſi Abbas ſancti Remigii, libro 8. epiſtola 15. ad Albertum Cancellarium: *Hoc anno Dominus Papa veſtro interventu privilegium ſuum Eccleſiæ noſtræ indulſit, in quo ſpecialiter expreſſit Canonias ſeu Præbendas de Marſna, & quas in vſus proprios a multis retro temporibus retinemus, tenendas in perpetuum confirmavit: quæ etenim quondam fuerunt Canonicorum Præbendæ, a longiſſimis retro temporibus donatione Epiſcoporum Leodienſium, & confirmatione Papæ Innocentii in proprietatem tranſierunt & poſſeſſionem monaſterii noſtri*, &c. Monaſterio Scotorum apud Herbipolim plenam, id eſt, integram & perpetuam Præbendam in Eccleſia Herbipolenſi tradidit & conceſſit Embricho Herbipolenſis Epiſcopus, conſenſu totius Cleri, auctore Trithemio in Chronic. Hirſaugienſi ad annum 1130. Monachis Cluniacenſibus conceſſæ quoque Præbendæ in variis Eccleſiis Galliæ, vt Trecenſi, Carnotenſi, Aurelianenſi. Petrus Cluniacenſis libro 1. epiſtola 2. *Domnus Trecenſis Epiſcopus paratus eſt, vt dicit, dare nobis in Eccleſia ſua vnam Præbendam, ſicut Carnoti vel Aurelianis antiquitus datæ ſunt, vt reditu illius multa, quam non ignoratis, Cluniacenſium fratrum indigentia relevetur.* Quem

locum illuſtrat Quercetanus, & Chopin. 2. monaſtic. capite 1. numero 6.

CAPUT II.

Diſtinctio beneficiorum ſæcularium & regularium. Status beneficiorum præſcribitur quadraginta annis. Regularia regularibus, ſæcularia ſæcularibus. Beneficia regularia ad tempus. Monachi poſſunt eligi in Epiſcopos.

ALIA ſunt beneficia ſæcularia, alia regularia. Sæcularia ſunt, quæ Clericis ſæcularibus addicta ſunt, qualia cenſentur omnia, niſi aliud probetur, quia Eccleſia fundata eſt in ordine ſæculari. Regularia ſunt, quæ ex fundatione, vel ſtatuto, vel conſuetudine præſcripta ad minus poſſeſſione quadraginta annorum conſulta ſunt regi per regulares: ſtatus enim beneficiorum præſcribitur poſſeſſione quadraginta annorum. Cap. *Cum de beneficio. de præbend.* in 6. Clement. *Quia regulares. de ſupplend. neglig. Prælat.* Gloſſar. in Pragmat. de collat. §. *Et idem ordo.* verb. *Regularibus.* Rebuff. in Concord. §. *Volumus.* verb. *Regularia. de collat.* Idem de nominat. quæſtione 15. numero 26. & in Prax. tit. *Regular. beneficia multiplicia*, numero 1. Ut beneficium regulare intelligatur, ſufficit vt ſit fundatum in monaſterio, cum ſæcularis ibi conſiſtere non poſſit. Cap. vltim. §. *Præcipimus. de ſtatu Monachor.* Status beneficiorum mutatur præſcriptione quadraginta annorum: verum ad hoc non ſufficit, vt beneficium quadraginta annis poſſideatur per regularem, niſi poſſideatur cum titulo, vt regularis beneficii. Lappus Abbas in d. cap. *Cum de beneficio.* Felin. in cap. *In noſtra. de reſcript.* Nec ſufficit, vt tanto tempore per commendatarium poſſideatur tanquam regulare; ſed requiritur, vt poſſideatur a vero titulari, vt tale. Rebuff. in Concordat. §. *Volumus. de collat.* verb. *Tertio requiritur.* Hoc diſtant beneficia ſæcularia a regularibus, quod ſæcularia beneficia ſæcularibus,

ribus, regularia regularibus tantum conferri poſſunt. d. cap. *Cum de beneficio.* d. Clem. *Quia regulares.* Conc. Trident. ſeſſ. 14. *De reform.* capite 10. ſeſſ. 25. *De Regular.* capite 21. Eodem jure regulares regularia, ſæculares ſæcularia expetere debent, in vim graduum & nominationum. §. *Volumus. de collat.* in Concord. Pragmat. tit. *De collat.* §. *Illi vero.* Selva de benefic. 3. part. quæſtione 58. Rebuff. de nominat. quæſtione 9. num. 51. Hoc intereſt, quod ſæcularis repletus non intelligitur; niſi in vim gradus obtinuerit beneficium annui reditus quadringentarum librarum: regularis repletus intelligitur, qualecumque, id eſt, etiam modicum, beneficium obtinuerit in vim gradus, ex conſtitutione regia anni Chriſti 1606. quæ derogavit Concordato in §. *Volumus. de collat.* quo in graduales vitium repletionis non contrahitur, niſi in vim gradus adepti ſint beneficium ducentorum florenorum auri annui reditus. Sæcularia ſæcularibus, regularia regularibus conferri debent, niſi in defectum Clericorum ſæcularium: tunc ſæcularia regularibus conferri poſſunt, & e converſo regularia ſæcularibus. Cap. *Inter quatuor.* §. *Sed ſi regulares. de Religioſ. domib.* cap. *Abbate* in fin. *De VS.* cap. *Relatum. ne Cleric. vel Monachi.* Rebuff. in Prax. *De diſpenſ. cum Regular.* numero 40. part. 3. Idem in Concord. *De collat.* §. *Volumus*, verb. *& conformitatem*, & *de nominat.* quæſtione 5. Quam in rem adducitur L. *Ut gradatim.* §. *Quoties. de muner. & honor.* Olim Monachi & Religioſi poterant promoveri ad Eccleſias parochiales & beneficia ſæcularia, ex diſpenſatione ordinarii, ob penuriam Clericorum. Can. *Doctos.* can. *Si Monachus.* & dd. ſeqq. can. *In Parochia.* can. *Cum pro utilitate* 16. quæſtione 1. Sed hoc vetitum fuit Conc. Lateranenſi. Cap. *Monachi. de ſtat. Monach.* Ab hac regula excepti Canonici regulares, quibus ex privilegio Ordinis integrum fuit regere Eccleſias parochiales, quia regulæ inſerviunt laxiori. Cap. *Quod Dei timorem. de ſtat. Monach.* Quod cautius intelligendum eſt de Eccleſiis parochialibus annexis monaſterio, in quo profeſſi ſunt, vel aliis monaſteriis ejuſdem Ordinis: ad alias enim Eccleſias parochiales non admittuntur; & hoc jure utimur. Selva de benef. part. 3. quæſt.

70. Brodæus in Loctium in litt. B. num. 12. Sane Monachi ſine diſpenſatione poſſunt eligi in Epiſcopos propter excellentiam dignitatis Epiſcopalis. Can. *De Monachis 16.* quæſt. 1. can. *Statutum* 18. quæſtione 1. cap. *Quorumdam.* cap. *Si religioſus.* cap. *Nullus. de Elect.* in 6. Clem. 1. eodem tit. Beneficia ſæcularia ſui natura ſunt perpetua, & dantur in titulum. Regularia ſunt amovibilia ad nutum Abbatis, non dantur in titulum, ſunt nudæ adminiſtrationes. Cap. *Cum ad monaſterium.* §. *Tales. de ſtat. Monach.* cap. *Ad noſtram.* cap. *Porrecta. de confirm. vtil.* capite 1. in fin. *De privileg.* in 6. Clem. *Quia regulares.* §. *Præmiſſa. de ſupplend. neglig. Prælat.* Gloſſ. in Pragmatic. tit. *De collat.* §. *Et idem ordo,* verbo, *perpetuis.* Tamen in Gallia beneficia regularia deſiere in perpetua, ex conſuetudine præſcripta, & a Prioratibus vix amoventur ſine cauſa, alias appellatur tamquam ab abuſu ad Curiam. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 329. & ſeqq. Nec omittendum, quod beneficia regularia quidem cadunt ſub gradus & nominationes, prælaturæ regulares non item. Gloſſ. in Pragmatic. tit. *De collat.* §. *Et idem ordo,* verbo *Regularibus.*

CAPUT III.

Collatio portionum & beneficiorum regularium pertinet ad Abbatem. In his fit devolutio.

COLLATIO beneficiorum jure communi pertinet ad Epiſcopum. Can. *Omnes baſilicæ.* can. *Nullus* 16. qu. 7. cap. *Cum olim de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* cap. *Cum ex injuncto.* in fin. *De hæretic.* vel ad alium inferiorem, ex privilegio vel conſuetudine præſcripta, puta ad Capitulum. Cap. *Cum Wlterana. de Elect.* vel ad Canonicum hebdomadarium. cap. *Mandatum. de præbend.* in 6. Collatio portionum monachalium & beneficiorum regularium pertinet ad Abbatem. Cap. vlt. *De Regular.* in 6. Clem. *Quia Regulares. de ſupplend. neglig. Prælat.* Gonzal. in reg. 8. Cancell. gloſſ. 7. Beneficia

regularia ab ordinario conferri non poſſunt, niſi expreſſe Profeſſis. Cap. *Officii*. cap. *Cum in magiſtrum. de Electione*. cap. *Nullus* eodem tit. in 6. Clem. *Ne in agro. §. Sane Prioratus. de ſtat. Monach.* Solus Summus Pontifex poteſt conferre beneficia regularia profiteri volentibus, ea lege vt habitum illius Ordinis ſuſcipere, & protectionem emittere teneantur. Conc. Trid. ſeſſ. 14. *De reform.* cap. 16. Beneficia regularia non poſſunt conferri Monachis alterius monaſterii, & alterius Ordinis, quia idem non poteſt habere locum in diverſis monaſteriis, quorum vnum ab alio non dependeat: & hoc niſi ex diſpenſatione Summi Pontificis. Cap. *Cum ſingula. §. Prohibemus. de prebend.* in 6. Clem. 1. *De Elect.* Rebuff. in. Prax. *De diſpenſat. cum regular.* num. 1. part. 2. Joan. Papon. in Syntagm. Arreſt. tit. *de capacité*, Arr. 7. Regularis non poteſt obtinere duo beneficia regularia: nam quodlibet ei eſt incompatibile cum primo. d. cap. *Cum ſingula. §. Prohibemus.* d. Clem. *Quia regulares. §. Præmiſſa.* Nec regulari ſolet concedi diſpenſatio, vt poſſit duo beneficia ſui Ordinis retinere in titulum, ſecus in ſæculari: ſed cùm regulari diſpenſatur, vt vnum habeat in titulum, alterum in commendam. Ratio eſt, quia ſi regularis haberet duo beneficia in titulum in diverſis monaſteriis, eſſet ſub diverſa obedientia, & diverſis pareret, quod eſſet abſurdum. Rebuff. d. tit. *De diſpenſat. cum regular.* num. 8. & 9. Mendicantes etiam ex diſpenſatione tranſeuntes ad non mendicantium Ordinem, Prioratus, adminiſtrationes, officia ibi conſequi non poſſunt, ne detur occaſio tranſeundi per ambitionem. Clem. *Vt profeſſores. de regularib.* In beneficiis regularibus locum habet devolutio juxta Lateranenſe Concilium: id eſt, ſi Abbas vel alius Prælatus regularis beneficia vacantia non conferat intra tempus Lateranenſis Concilii, collatio devolvitur ad Superiorem. d. Clem. *Quia regulares.*

CAPUT IV.

Beneficia regularia alia ſunt majora, vt Abbatia, Prioratus conventualis & clauſtralis: alia minora, vt Prioratus extra clauſtrum, ſeu Obedientiæ.

BENEFICIA regularia, alia ſunt majora ſeu duplicia, alia minora ſeu ſimplicia. Majora ſeu duplicia ſunt I. Abbatia regularis, quæ eſt dignitas electiva: Abbatis enim electio pertinet ad Monachos vel Canonicos regulares. Can. *Congregatio* 16. quæſt. 7. cap. *Cum dilectus. de conſuetud.* cap. *Ne pro defectu. de Elect.* Et in electione Abbatum ſervatur forma cap. *Quia propter* eodem tit. II. Prioratus conventualis: eſt enim dignitas electiva pariter atque Abbatia, & Prioris conventualis electio pertinet ad Capitulum. Cap. *Niſi eſſent. de præbend.* cap. *Monachi. de ſtat. Monach.* Clem. *Ne in agro.* §. *Cæterum* eodem tit. Clem. *Etſi principalis. de reſcript.* Prior conventualis eſt Præpoſitus monaſterii ſui, ſuper ſe Abbatem non habet. Cap. *Cum in Eccleſiis. de majorit. & obedient.* Hodie in vtriſque, id eſt, monaſteriis, quæ per Abbatem reguntur, & Prioratibus conventualibus, ſublata electione nominatio pertinet ad Regem, & collatio ad Summum Pontificem. §. *Monaſteriis.* Rubr. *de reg. ad Prælat. nominat.* in Concordat. III. Prioratus clauſtralis: Prior clauſtralis poſt Abbatem Monachis præeſt in clauſtro & monaſterio. Cap. *Cum ad monaſterium.* §. *Prior autem. de ſtat. Monach.* Clem. *Ne in agro.* §. *Abbate* eodem tit. Minora vel ſimplicia beneficia regularia, ſunt quæ conferuntur ab Abbate vel alio Prælato regulari, vt Prioratus ſimplices, qui ſunt extra monaſterium, & pendent a monaſterio, vnde dicuntur Obedientiæ. d. cap. *Cum ad monaſterium.* §. *Tales.* d. cap. *Monachi.* & qui his præponuntur, Obedientiarii. Matth. Pariſ. ad ann. 1244. *Depoſitus tamen & alii cum eo, quos idem Prior temere inſtituerat, Obedientiarii & miniſtri ſæculares.* Idem ad

ann. 1254. *Omnes quoque Obedientiarios Eccleſiæ ſancti Albani, etiam Eleemoſynarios convocans, fecit taxare bona ſua diſtricte & fideliter.* Prioratus & adminiſtrationes. Cap. *Ad noſtram.* cap. *Porrecta. de confirmat. util.* Clem. *Ne in agro.* §. *Sane. de ſtat. Monach.* quia ſunt nudæ adminiſtrationes, quæ conceduntur ad tempus, non in perpetuum, ad nutum Abbatis amovibiles. De his Rebuff. in Prax. part. 2. tit. *Regularia beneficia multiplicia.*

CAPUT V.

Inter beneficia regularia cenſentur Præceptoriæ ſeu Commendæ Ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani: hæ ſunt ad vitam. Harum collatio pertinet ad Magiſtrum Ordinis. In his non fit devolutio.

BENEFICIIS regularibus accenſentur & Præceptoriæ ſeu Militiæ Ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani, quas vulgus Commendas vocitat, quia milites Hieroſolymitani gaudent omnibus privilegiis regularium. Tria vota ſolemnia, obedientiæ, continentiæ, & paupertatis, emittunt: habent Priorem, & Fratres dicuntur, ſicut alii regulares. Cap. *Uxoratus. de Converſ. conjugat.* cap. *Tuarum. de privileg.* cap. *Canonica. de ſentent. excommunicat.* Præceptoriæ licet ſint nudæ & ſimplices adminiſtrationes, tamen conceduntur ad vitam, nec adimuntur ſine cauſa, & Præceptores pro titularibus habentur; & eo jure poſſunt agere & defendere in jure & judicio pro rebus ſuis: & licet ſint extorres & peregrini, & alias incapaces beneficiorum, Præceptorias hujuſmodi obtinere non prohibentur, quia favor religionis & militiæ purgat vitium peregrinitatis. Cap. *Cum deputati. de judic.* Collatio hujuſmodi Præceptoriarum pertinet omnino ad Magiſtrum Ordinis: vnde, ni fallor, dictæ ſunt Præceptoriæ, quia obtinentur ex præcepto, id eſt, mandato Ma-

giſtri Ordinis. Nec Summus Pontifex vel Legatus Sedis Apoſtolicæ poteſt his manum injicere, nec in his locum habet devolutio, quæ in aliis beneficiis regularibus. Clem. *Quia regulares. de ſuppl. negligentia Prælat.* Nec judicium poſſeſſorium poteſt moveri pro his coram judicibus ordinariis, ſed res diſceptatur apud Magiſtrum Ordinis. Chopin. *De S. Polit.* lib. 3. tit. 3. num. 11. & hujuſmodi Præceptoriæ non poſſunt vniri beneficiis Eccleſiaſticis. Joan. Gallus quæſt. 249. Molin. in reg. *De infirm.* num. 221. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. numero 91. Item Præceptoriæ ejuſdem Ordinis non ſunt affectæ graduatis vel nominatis. Rebuff. de nominat. quæſtione 15. num. 6. Chopin. monaſtic. libro 1. capite 1. num. 8.

CAPUT VI.

Peculium Monachorum acquiritur monaſterio vel Abbati. Vitium peculiaritatis, jus ſpolii.

PRIORATUS & alia beneficia regularia ſunt nudæ adminiſtrationes, & Monachi ſi quid parſimonia ex his quæſierint, habent tantum adminiſtrationem & vſum, & quicquid acquirunt, id acquirunt monaſterio. Can. *Statutum* 18. quæſt. 1. Nec enim Monachis licet quidquam habere in peculio, id eſt, in proprio. Can. *Non dicatis* 12. qu. 1. Regul. Bened. cap. 55. & cap. *Monachi.* cap. *Super quodam. de ſtatu Monach.* Et vitium peculiaritatis in Monachis valde deteſtatur Gregor. I. lib. 10. epiſt. 22. *Fratri & Coepiſcopo noſtro omnino dicere ſtude, vt peculiaritatem a quatuor aut quinque monaſterii Monachis ſtudioſiſſime compeſcat, quia ſi illic peculiaritas a Monachis habetur, nec concordia, nec caritas in congregatione eadem poterit permanere.* Idem lib. 1. epiſt. 40. *Sed & quod non licere notum eſt, peculiaritati eorum ſingulos ſtudere.* Et ſi Monachi in vltimo vitæ ſpiritu deprehenſi fue-

rint cum peculio, ſepeliuntur in ſterquilinio extra monaſterium, nec oblatio pro eis fit. Cap. *Monachi.* cap. *Cum ad monaſterium. de ſtat. Monach.* Et hac diſciplina in Monachos vſum Gregorium, teſtis ipſe Dialogor. 4. cap. 55. & Joan. Diacon. ejus vit. lib. 4. cap. 76. Monachi dum ſpirant & vivunt, habent vſum & adminiſtrationem rerum, ſed in morte amittunt omnem diſpoſitionem, & eis aptatur quod dicitur de libertis qui aureis annulis donati ſunt a Principe: *Vivunt quaſi ingenui, moriuntur vt liberti.* L. 3. *De bon. libert.* L. vlt. C. eodem tit. Monachus quidquid eſt in peculio acquirit monaſterio. d. can. *Statutum.* vel Abbati, ex conſuetudine, vel ſtatuto, vel privilegio. Cap. *Præſenti. de offic. Ordinar.* in 6. Sic Abbatem ſancti Antonii Viennenſis habere jus ſpolii in Præceptoriis Ordinis, auctor eſt Marcus deciſ. 1069. part. 1. Spolium jus ſuccedendi in peculio Monachi, quod competit monaſterio ſeu Capitulo vel Abbati, voce deſumpta a ſpolio quod proprie ſignificat veſtem quæ detrahitur. Tertull. de reſurrect. carn. capite 7. *Ita quod hodie ſpolium efficitur, ſi detrahatur, hoc fuit indumentum.* Et idem cap. 12. ejuſdem libri: *Quippe etiam terræ de cælo diſciplina eſt arbores veſtire, poſt ſpolia.* Eadem analogia ſpolia mortuorum dixit Cyprian. ad Demetrianum. *Fugientes morientium funera, & appetentes ſpolia mortuorum*, & ſpolia latronum. Tryphoninus in L. *Bona fides. ff. Depoſit. exempli loco latro, ſpolia quæ mihi abſtulit, poſuit apud Seiam.* Cum vero Capitulum vel Abbas ſuccedit in ſpolio defuncti, quia jure ſuo ſuccedit, & ſpolium occupat jure peculii, non tenetur creditoribus defuncti vltra vires peculii. Marcus qu. 96. part. 1. Redoan. *De ſpoliis* quæſt. 9.

CAPUT VII.

Prædia Monachorum grangiæ. Eccleſiæ parochiales & decimæ tributæ Monachis. Harum regimen penes Vicarium perpetuum. Redemptio altarium.

Non vna fuit dos monaſteriorum: alia enim variis a fundatoribus dotata ſunt prædiis, Ciſtercienſes grangias vocabant, in quibus oratoria conſtructa ſunt in vſum Monachorum. Cap. vlt. *De cenſib.* Hinc frequens mentio grangiarum apud ſcriptores ejus ævi. Jacob. a Vitriac. Hiſt. Occident. lib. 2. cap. 14. *Fratres eorum in grangiis & manſionibus ſuis extra Abbatiam vinum non bibunt.* Cæſarius de Miracul. lib. 3. capite 25. *Eadem nocte cum Abbas in quadam ſua grangia dormiret.* Et idem lib. 4. capite 62. *Præpoſitus ad vnam grangiarum ſuarum venit, in qua pullum equinum pulcrum ſatis vidit.* Inde manarunt cellæ & Prioratus, de quibus ſuperius diximus. Præter prædia & poſſeſſiones, beneficio Epiſcoporum, necnon laicorum militum, Monachis attributæ ſunt decimæ, & vna cum his Eccleſiæ parochiales: de quo cum Ciſtercienſes Cluniacenſibus obſtreperent, hac de re apologiam ſcripſit Petrus Cluniacenſ. lib. 1. epiſt. 28. ad Bernardum Abbatem Clarevallenſem. *Deinde ſubjungitis interrogando, quæ ratio vel auctoritas poſſeſſiones Eccleſiarum parochialium, primitiarum & decimarum nobis contulerit, cum hæc non ad Monachos, ſed ad Clericos canonica ſanctione pertineant. Nos vero ſicut in ſupradictis, ſic & in iſtis Catholicæ Eccleſiæ auctoritatem prætendimus, atque ipſius ſanctionibus nos parochiales Eccleſias, & idcirco ipſarum primitias & decimas legitime poſſidere confirmamus,* &c. Sed quia Monachi Eccleſias parochiales per ſe, vel per conductitios Preſbyteros regebant, in Concilio Claromontenſi, præſide Urbano II. vetitum eſt, ne parochiales Eccleſias regerent per ſe, vel per conductitios Preſbyteros, ſed per Vicarios perpetuos, quos deſignarent inſtituendos per Epiſcopum. Can. *Sane* 16. qu. 2.

can.

can. *Capellanos* 13. quæſt. 2. cap. 1. *De capel. Monachor.* De quo Ivo Carnot. epiſt. 69. ad Gualterum Præpoſitum Stirpenſem. *Quantum intellexi ex litteris ex veſtra parte mihi nuper oblatis, graviter fert veſtra fraternitas, quod Lemovicenſis Epiſcopus in Synodo agens, interdixit omnibus regularibus Clericis & regimen Parochiarum, & confeſſionem pœnitentium.* Aliquando tamen ab Epiſcopis, Monachis permiſſum regimen parochialium Eccleſiarum. Trithemius Abbas in Chronic. Spanheimenſ. ad ann. 1130. ex Tabulis Adelberti Archiepiſcopi Moguntini. *Parochianus quoque Presbyter a fratribus & eorum Patre de eorum collegio conſtituatur, vt omni remota inquietudine ſecura libertate perſeveret in Dei laudibus.* A regimine Parochiarum per ſe vel conductitios Preſbyteros ægre abſtinuere Monachi. De Monachis ſancti Bertini teſtatur Stephanus Tornacenſ. epiſt. 200. *Eccleſiam habent apud Coclech, in qua per annuos & conductitios mercenarioſque Sacerdotes ſæpe & per ſe ipſos, quod ſacris canonibus inhibitum eſt, parochialia miniſtrant.* Hoc vnum interdictum eſt, ne a laicis decimæ & Eccleſiæ darentur monaſteriis ſine conſenſu Epiſcoporum. Can. *Congregato.* can. *Decimas* 16. quæſt. 7. cap. *In Lateranenſi. de præbend.* Monachi ad hoc conſenſum Epiſcoporum redemerunt, in ſingulis mutationibus Preſbyterorum conceſſo pretio redemptionis altarium nomine, quod vetuit Urbanus II. in Concilio Claromontenſi, ſalvo cenſu annuo qui Epiſcopo præſtari ſolebat. Can. *Quæſitum* 1. quæſtione 3. De quo Joannes Sareſber. Policratic. lib. 7. capite 17. Goffrid. Vindoc. libro 3. epiſt. 12. Gregor. VII. libro 4. epiſt. 7. Ivo Carnot. epiſt. 12.

CAPUT VIII.

Monachi dotati latifundiis. His interdictum Monachis, Conſtitutione Manuelis Comneni.

PRÆTER prædia & decimas, Monachi ex donationibus Principum, & aliorum fidelium, etiam feuda, homines & colonos, & ditiones omnimoda juriſdictione præ-

ditas accepere : ex quo ita intumuere, vt non amplius Monachi, id eſt, lugentes & pœnitentes, ſed Dynaſtæ & reguli viderentur. Ciſtercienſes Benedicti Regulæ ſequaces & vindices, abjectis his omnibus, loca ſqualida & inculta elegere, quæ per fratres laicos, quibus Converſi nomen erat, excolebant, ex ſtatuto ſeu regula Stephani Abbatis Ciſtercienſis, quæ dicta eſt Regula Caritatis. Sigebert. ad ann. 1107. *Stephanus Abbas Ciſtercienſis regulam compoſuit, quam voluit nominari Chartam Caritatis.* Et infra: *Tuncque definierunt ſe ſuſcepturos quoque terras ab habitatione hominum remotas, & vineas & prata & ſilvas, aquaſque ad faciendos molendinos, ad proprios tamen vſus & ad piſcationem, & equos pecoraque diverſa neceſſitati hominum vtilia ad exercendas agriculturas inſtituiſſent; decreverunt vt prædicti Converſi domos illas regerent, non Monachi, quia habitatio Monachorum ſecundum regulam debet eſſe in clauſtro ipſorum.* Sub initio Ciſtercienſes Cluniacenſibus obmurmurabant, quod caſtra & latifundia poſſiderent: de quo ſeſe & ſuos tuetur Petrus Cluniacenſ. libro 1. epiſt. 28. *Monachi cuncta fidelium oblata, ſive in mobilibus, ſive in immobilibus, ſuſcipiunt, atque orationibus jejuniorum, & cæterorum bonorum inſtantiam benefactoribus recompenſant.* Et infra: *Si caſtrum aliquod Monachis detur, jam caſtrum eſſe deſinit, & eſſe oratorium incipit, &c.* Sed vt mores hominum in lubrico ſunt, nec diu ſibi conſtant, & diſciplina re recenti incaleſcit, & brevi refrigeſcit, Ciſtercienſes ipſi non longe poſt a propoſito defecere, & pari lapſu cum Cluniacenſibus feudis & dirionibus aucti: de quo eis acerbius ſuccenſuit Alexander III. in cap. *Recolentes. de ſtat. Monach. Dolentes dicimus, quod etſi non ab omnibus, neque in omnibus, a pleriſque tamen & in pluribus, ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum, in tantum vt aliqui ex vobis patriæ inſtitutionis obliti, contra Ordinis veſtri regulam, villas, Eccleſias & altaria poſſident, fidelitates, & hominia benigne ſuſcipiunt, juſtitiarias & tributarias tenent, &c.* Eodem vitio Monachos notat Petrus Bleſenſis ſcriptor ejuſdem ætatis, epiſt. 102. *Delectabile quippe eſt in Monacho, & ſub quocumque coloris habitu, honore, aut titulo poteſtatis habeat feuda, ſervos & ancillas, homa-*

gia & fidelitates atque ligantias, vt hominibus angarias & parangarias extorqueat, onera publicæ functionis imponat. In Oriente Manuel Comnenus cum intelligeret Monachos cura agrorum à Dei cultu avocari, eis prædia & poſſeſſiones ademit, & eis e fiſco præſtari juſſit quantum ad victum & cultum opus eſſet: & ſanctionem Nicephori Phocæ olim abolitam de non augendis monaſteriorum latifundiis, quaſi poſtliminio revocavit, auctore Niceta in ejus vit. libro 7.

CAPUT. IX.

In monaſteriis Præbendæ adſcriptæ etiam fidelibus laicis egentibus, vel Epiſcopis ſedibus ſuis pulſis, fundatoribus vel beneficis, quæ Græcis ἀδελφάτα. In Gallia juris regii eſt militem veteranum imponere ſingulis monaſteriis, quem vocant Oblatum.

PRÆTER Præbendas fratrum olim in majoribus monaſteriis etiam ſtatutæ fuere Præbendæ in ſolatium fidelium laicorum egentium, qui inde Præbendarii dicti, vt diſtinguerentur a Monachis. Bernard. in ſermon. in obitum Humberti Monachi, dicebat ſe monaſterii hujus Præbendarium eſſe, & nullius tamquam vtilitatis hominem. Suaſque Præbendarias habuere etiam monaſteria virginum. Engelhardus Abbas in vit. S. Mechtildis apud Caniſium tom. 5. antiquar. lect. *Filia cujuſdam carnalis erat dæmonium habens, cui locum pater impetraverat in monaſterio Præbendariæ, non ſororis; ſed a ſororibus ſequeſtratum, & hoc prece, non pretio factum.* In monaſteriis quoque fundatoribus vel benefactoribus Præbendas impenſas Precariæ nomine, obſervo ex Chronic. Lauriſhamenſi, vbi Adelberonem Auguſtenſem Epiſcopum, traditis monaſterio rebus ſuis, viciſſim per Precariam ſuſcepiſſe vnam monachicam Præbendam, id eſt, vnam ſibi, qualem habebant fratres, & duas ſer-

viles in ſuſtentationem duorum ſervulorum, qui in ejus obſequio eſſent, dum eſſet in monaſterio. Apud Græcos etiam in Patriarchicis monaſteriis Patriarchæ CP. licebat fidelibus laicis caſu in egeſtatem lapſis, vel Epiſcopis in barbarica ſedibus ſuis pulſis, ἀδελφάτα, fraternitates ſeu portiones fraternas erogare: quod probatum Novell. Alexii Comneni, quæ extat apud Balſomon. in can. 19. Synodi Nicænæ II. & libro 2. Juris Græco-Rom. pag. 142. In Gallia in monaſteriis Regiæ, Ducalis vel Comitatenſis fundationis, Reges noſtri jam olim vtuntur jure imponendi militem veteranum in alimentarium. Eodem jure potiti Reges Anglorum. Eodem abuſum Eduardum III. in gratiam veterum Palatinorum, refert Matthæus Weſtmonaſter. ad annum 1305. Hoc onere tenentur etiam Prioratus conventuales electivi, modo reditus non ſit minor mille, vel ducentarum & mille librarum, ne ſi forte ſint minores, nimium graventur. Prioratus vero collativi vacant ab onere, etiam ſi pendeant e monaſterio Regiæ, Ducalis vel Comitatenſis fundationis. Nec onus monaſteriis remittitur ob ſæculariſationem, quia mutatio ſtatus, quæ non fit abſque conſenſu Regis, intelligitur fieri cum ſua cauſa & onere. L. *Legatum ſub conditione. ff. De adimend. legat.* & ſalvo jure regio, quia Princeps vel Pontifex non concedit privilegium contra ſe ipſum. L. *Jubemus.* C. *De SS. Eccleſ.* Cap. *Suborta* extra *De re judic.* cap. *Dilectus. de capell. Monach.* cap. *Cum inſtantia. de cenſib.* Prioratus Cluniacenſis Ordinis, Celeſtini & Cartuſiani ab hoc onere ſoluti. Hac de re paſſim Chopin. 2. monaſtic. tit. 1. numero 6. Idem S. Polit. libro 3. tit. 2. Paſquier libro 3. diſquiſit. capite 30. Loetius in litt. O. num. 7. & ibi Brodeus, Canut. libro 1. capite 8. & nos ipſi libro 1. de Ducibus & Comit. capite 12.

FINIS.

Typis Viduæ EDMUNDI MARTINI, via Jacobæa, ſub Sole aureo.

A01 1470850

F 15. D 93.